

Dzam Wedeye

New Testament in Meray

Dzam Wedeye

New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec

Contents

Mata	1
Markus	63
Luka	105
Yuhana	172
Məsler hay	220
Roma hay	280
1 Korințe hay	310
2 Korințe hay	339
Galat hay	357
Efez hay	368
Filipi hay	378
Kolosi hay	386
1 Tesalonik hay	393
2 Tesalonik hay	399
1 Timote	403
2 Timote	411
Titus	417
Filimon	421
Hebrəe hay	423
Yakuba	445
1 Piyer	452
2 Piyer	461
1 Yuhana	466
2 Yuhana	474
3 Yuhana	476
Yuda	478
Məsine i Yuhana	481

N̄gwalak i bazlam nakə

Mata a watsa aye Məfələkwe

Wu nakə Mata a watsa a derewel nakay aye na, anan̄: Yesu Kəriste neŋgeye ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a gwad̄ ma slərawe ye ka mändzibəra aye. Mbəlom a dazlay mərehe ha wu nakə a gwad̄ ma vəlateye a Israyel ma Dzam Guram eye na, ta neŋgeye. Tə wa na Yesu mə walaŋ i Yahuda hay, kə ndza mə walaŋ tay dərmak. Kwa andza niye bəbay na, labara nakay ka təra hərwi Yahuda hay dəkdək bay, hərwi ndo hay ka mändzibəra tebiye.

Mata kə pay gər a məwetse derewel ŋgay ka madədo ka madədo lele. A dazlay ta məwe i Yesu, madzəhuḅe i Yesu a yam, ada tə məsəpete nakə Fakalaw a səpat na Yesu aye. Kə watsa na məsler i Yesu, labara neheye a tsikawatay a ndo hay aye, matətike ada ta məmbəle tay ha ndo hay abəra ma dəvats.

Mata a ŋgəna ha matətike i Yesu wal wal zlam:

- 1) A dā ha labara ma tsaholok (5-7).
- 2) Gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo ta məsler tay (10).
- 3) Dzeke i Bəy i Mbəlom (13).
- 4) Gawla i Yesu hay ta giye məsler na, kəkay (18).
- 5) Matətike ka gər i mandəve i mändzibəra tə məmaw i Yesu (24-25).

Bəba tətə i Yesu hay

Luka 3.23-38

¹Anan̄ derewel i məzele i bəba tətə hay i Yesu Kəriste: Yesu Kəriste na, slala i Davit ada Davit na, slala i Abraham. Bəba tətə i Yesu hay na, anan̄: ²Abraham a lah məwe Izak. Izak a wa Zakob. Zakob a wa Yahuda ta malamar ŋgay hay.

³Yahuda a wa Fares tə Zara, may tay na, Tamar. Fares a wa Hesron. Hesron a wa Aram. ⁴Aram a wa Aminadab. Aminadab a wa Nason. Nason a wa Salmoŋ. ⁵Salmoŋ a wa Booz, may i Booz na, Rahab. Booz a wa Obed, may i Obed na, Rut. Obed a wa Zese. ⁶Zese a wa bəy Davit.

Davit a wa Salomoŋ, may i Salomoŋ na, ŋgwas i Uri. ⁷Salomoŋ a wa Robowam. Robowam a wa Abiya. Abiya a wa Asaf. ⁸Asaf a wa Zozafat. Zozafat a wa Zoram. Zoram a wa Oziyas. ⁹Oziyas a wa Yotam. Yotam a wa Akaz. Akaz a wa Ezekiyas. ¹⁰Ezekiyas a wa Manase. Manase a wa Amon. Amon a wa Zoziyas. ¹¹Zoziyas a wa Yekoniya ta malamar ŋgay hay. A wa tay ha na, ahəl nakə tə gas tay beke eye hay a Babilon aye.

¹²Ma dəba eye nakə ti ye tay ha a Babilon aye na, Yekoniya a wa Salatiyel. Salatiyel a wa Zorobabel. ¹³Zorobabel a wa Abihod. Abihod a wa Eliyakim. Eliyakim a wa Azor. ¹⁴Azor a wa Sadok. Sadok a wa Akim. Akim a wa Eliyod. ¹⁵Eliyod a wa Eleyazar. Eleyazar a wa Matan. Matan a wa Zakob. ¹⁶Zakob a wa Yusufa tuk. Neŋgeye na, zal i Mari nakə a wa Yesu, tə zalay Kəriste aye.

¹⁷A gəs abəra ka Abraham hus ka Davit na, slala kuro gər eye fad. Ada a gəs abəra ka Davit hus ahəl nakə tə gəs tay ha Israyel hay a Babilon aye na, slala kuro gər eye fad. Sa na, a gəs abəra ka məgəse tay ha Israyel hay a Babilon hus ka Kəriste na, slala kuro gər eye fad.

Məwe i Yesu

Luka 2.1-7

18 Anan ma kəkay nakə tə wa Yesu Kəriste aye. May ngay na, tə zalay Mari, nengeye madel i Yusufa. Ane tuk na, ahəl nakə ta zla bo zuk bay aye na, kiye a yay a Mari ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. 19 Yusufa madel ngay na, nengeye ndo i dedek kame i Mbəlom. A say mändəde horoy ka Mari kame i ndo hay bay. A dzala mə gər ngay məgəre ha madel ngay ta məkal.

20 Həlay nakə nengeye faya ma dzaliye andza niye na, gawla i Mbəlom a bəzay ha bo ma məsine, a gwaday: «Yusufa, slala i Davit, kə dzədzar məzle madel yak Mari bay. Hərwi kiye a yay a Mari na, ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. 21 Ma wiye wawa hasləka eye, ada nəkar ka zaleyə Yesu*, hərwi ma təmiye tay ha gwala ngay hay abəra mə mezeleme tay.»

22 Wu neheye tebiye tə ndislew na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay aye mē ge bo. A gwad:

23 «Anan dem nakə a sər zal zuk bay aye ma hutiyə wawa, ma wiye wawa hasləka eye, ta zaleyə Emanuyel.†»

24 Yusufa a pədəke abəra ka mändzehəre na, a ge wu nakə gawla i Mbəlom a gwaday ge aye. A zla na Mari andza ngwas ngay a gay ngay. 25 Ane tuk na, ta dzapa zuk bay hus a pat nakə Mari a wa na wawa hasləka eye. Ada Yusufa ma zaleyə na, Yesu.

2

Ndo matəkay dərə a wurzla hay ti ye ka təv i Yesu

1 Tə wa Yesu na, ma Betelehem ka dala i Yahuda, a həlay nakə Herod nengeye bəy bagwar eye aye. Ma dəba eye tə wa na Yesu na, ndo matəkay dərə a wurzla hay ti yaw mə bəzay, tə ndislew a Zerozelem, 2 ta tsətsah, tə gwad: «Bəy i Yahuda hay nakə tə wa na anəke aye na, mənŋay? Nəmaa ŋgatay a wurzla ngay eye a tsaraw mə bəzay ada nəmaa yaw na, mədəslay ha gər.»

3 Bəy Herod a tsəne bazlam tay niye na, a kwasay gər haladzay tə siye i ndo neheye ma Zerozelem aye tebiye. 4 A zalatay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a tsətsah fataya a gwadətay: «Tə wa Kəriste na, mənŋay?»

5 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Tə wa Kəriste na, ma Betelehem, ka dala i Yahuda. Hərwi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a watsa, a gwad:

6 «Nəkar Betelehem ka dala i Yahuda, nəkar na, makətsa bo eye mə walaŋ i gəma neheye ka dala i Yahuda aye bay.

Hərwi bəy nakə ma tsəkuriye tay ha Israyel ndo ga hay aye na, ma deyeweye abəra ma nəkar.*»

7 Yawa! Herod a zalatay a ndo matəkay dərə a wurzla hay ta məkal. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka ŋgatamay a wurzla ngay eye a tsaraw na, a həlay waray?» 8 Tsa na, a slər tay ha a Betelehem, a gwadətay: «Dum, pəlum na wawa eye niye lele. Ka hutum na na, dumara dumenj ha hərwi ada neŋ dərma nā ye mədəslay ha gər.»

9 Ndo neheye tə tsəne bazlam i bəy na, tə həl bo, ti ye. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a wurzla nakə a tsaraw mə bəzay aye faya ma diye kame tay. A husa ka gər i gay nakə wawa mə dəma aye na, a lətse. 10 Tə ŋgatay andza

* 1:21 Yesu na, andza məgwədə Bəy Maduweŋ ma təmiye tay ha ndo hay. † 1:23 Andza məgwədə: «Mbəlom tə nəkway.» Zəba ka Ezay 7.14; 8.8, 10. * 2:6 Zəba ka Mise 5.2; 2 Samuyel 5.2.

niye na, dārev tay a rah ta mənḡwese. ¹¹ Tə fələkwa a gay, ti ye naha, tə nḡatay a wawa ta may nḡay Mari. Ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər. Tsa na, tə pəla ha wu tay hay, tə vəlay wu kəriye a wawa niye. Tə vəlay gura, wu andaya tə zalay *eḡseḡs*[†] ada ta *mir*[‡]. ¹² Ma dāba eye Mbəlom a tsikatay ma məsine, a gwadāday: «Kā mbədum gər ta təv i Herod sa bay.» Tə tsəne andza niye na, tə həl bo, ti ye a gəma tay ta tsəved mekeleḡ eye.

Mede a Ezipt

¹³ Ahəl nakə ndo matəkay dāre a wurzla hay ti ye wu tay na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine. A gwadāday: «Lətse, zla na wawa ta may nḡay, hwayum a Ezipt. Ndza mə dāma hus a pat nakə na gwadakeye maw aye, bəna Herod faya ma pəliye wawa nakay məkədə na.»

¹⁴ Yusufa a tsəne andza niye na, a lətse, a ye tay ha wawa ta may nḡay a Ezipt ta həvad. ¹⁵ Tə ndza mə dāma hus a pat nakə Herod a mət aye. Wu neheye tebiye na, hərwi ada wu nakə Bəy Maduweḡ a tsik tə bazlam i ndo mədə ha bazlam nḡay aye mā ge bo parakka, a gwad: «Na zalay a wawa ga mā yaw abəra mə Ezipt.Š»

Herod a bəbazl tay ha wawa hay ma Betelehem

¹⁶ Herod a zəba faya ndo matəkay dāre a wurzla hay ta vay gər na, a ndalay haladzay. Tsa na, a slər ndo hay, a vəlatay tsəved ka məkədə wawa hasləka eye tebiye a dazlay ka neheye a sla məve sulo bay aye ma Betelehem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye.

¹⁷ Andza niye, maa ge bo na, bazlam i Zeremi ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

¹⁸ «Mawude a tsənew abəra ma gəma i Rama,
mətuwe tə zlazlay haladzay mə dāma.

Rasel faya ma tuwiye wawa nḡay hay.
Dada a say məgəse dārev abəra ka mətuwe bay,
hərwi wawa nḡay hay andaya sa bay.*»

Məməw abəra mə Ezipt a Nazaret

¹⁹ Ma dāba eye Herod a mət na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv i Yusufa ma məsine ma Ezipt. ²⁰ A gwadāday: «Lətse, zla na wawa ta may nḡay ada mbəda gər a gəma i Israyel, hərwi ndo neheye ta pəla tsəved ka wawa nakay məkədə na aye na, ta mət.»

²¹ Yusufa a tsəne andza niye na, a zla na wawa ta may nḡay, a mbəda gər a gəma i Israyel. ²² Ane tuk na, Yusufa a tsəne Arkelawos kə ndza a bəy i bəba nḡay Herod ka dala i Yahuda na, a dzədzar haladzay mede a dāma. Məsine a gay sa, Mbəlom a dāy ha wu nakə ma ḡiye. Tsa na, a ye a Galile. ²³ A ye, a ndza ma wuzlahgəma nakə tə zalay Nazaret aye. Andza niye wu neheye a ge bo na, andza i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye. A gwad: «Ta zaleye na, ndo i Nazaret.»

3

Yuhana madzəhuḡe ndo a yam

Markus 1.1-18; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

[†] 2:11 Eḡseḡs na, wu nakə tə fəkawa hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom aye. [‡] 2:11 Mir: Mal nakə a ze hunḡa lele aye. Tə gawa ka mədahaḡ ada mā ze bay. [§] 2:15 Oze 11.1. ^{*} 2:18 Zeremi 31.15.

¹ A hələy niye na, Yuhana madzəhuḇe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf i Yahuda, a dawa ha bazlam i Mbəlom, ² a gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hərwi Bəy i Mbəlom bəse tə nəkurom.»

³ Yuhana na, ndo nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

«Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:
Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ,

lambadumay tsəved hay fehe lele tā hədzak bay.* »

⁴ Yuhana a pawa ka bo na, peteked manğara eye ta məkwets i zəgweme. A barawa bəzihud ŋgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum. ⁵ Ndo neheye ma Zerozelem aye, ka dala i Yahuda tebiye, ada ta ndo neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye tə yawa ka təv i Yuhana. ⁶ Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay, ada Yuhana a dzəhuḇawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁷ Yuhana a zəba dəre, Farisa hay ta Saduke hay haladzay ta diye ka təv ŋgay hərwi ada mā dzəhuḇ tay ha a yam na, a gwadatay: «Wawa i palas hay! Maa dəkum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəke na, gum məsler neheye ŋgwalak eye, ada ndo hay ta səriye ha ka mbədum ha mede kurom aye tuk. ⁹ Kā dzalum mə gər kurom: “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay mey?” bay! Sərum ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anəŋ aye wawa i Abraham hay. ¹⁰ Ba hadzaya maləva bo eye mədəse tay ha dərizl i gərdaf hay fərod abəra ka dala. Dərizl i gərdaf neheye tebiye tə wa hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta dəsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹¹ «Neŋ na, na dzəhuḇiye kurom ha a yam tsa hərwi mədə ha na, ka mbədum ha mede kurom. Ane tuk na, ndo nakə ma deyeweye kame ga aye na, neŋgeye a ze ga ta gədaŋ. Neŋ na sla matsakway ahaya tahərak ŋgay hay abəra mə sik bay. Neŋgeye na, ma dzəhuḇiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ta ako. ¹² Wu mahəve daw andaya mə hələy. Ma ŋgəniye tay ha daw ta dzəndzar. Daw na, ma hayay gər ma həliye na a de. Ada dzəndzar na, ma dziye a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye.»

Yuhana a dzəhuḇ ha Yesu a yam

Markus 1.9-11; Luka 3.21-22; Yuhana 1.29-34

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra ma Galile hus a magayam i Yurdum. A yaw ka təv i Yuhana hərwi ada Yuhana mā dzəhuḇ ha a yam. ¹⁴ Yuhana a wudā bay. A gwaday a Yesu: «Neŋ dūh nakə na diye naha ka təv yak ka dzəhuḇiye ga ha a yam aye tuk na, ada nəkar dūh ka deyeweye ka təv ga na, kəkay!»

¹⁵ Ane tuk na, Yesu a mbədaf faya, a gwaday: «Təma, mā ge bo andza niye anəke. Wu nakə Mbəlom a tsətsah aye ka gəkweye andza nakə a tsik aye.»

Yuhana a təma bazlam i Yesu nakə a tsikay aye. A dzəhuḇ ha Yesu a yam tuk. ¹⁶ A dzəhuḇ ha a yam tsa na, Yesu a tsalaw abəra ma yam. Kwayanŋa magərmbəlom a həndək tuwaŋ, ada Yesu a ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw andza bodobodo, a yaw a ndza faya. ¹⁷ Tsa na, mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wudā na haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə neŋgeye.»

* 3:3 Ezay 40.3.

4

*A say a fakalaw masəpete na Yesu
Markus 1.12-13; Luka 4.1-13*

¹ Ma dāba eye na, Məsəfəre i Mbəlom a ye ha Yesu a makulkwandah hərwi ada Fakalaw mā səpat na. ² Yesu a ndza məhəne kuro kuro fad, həpat həvad ze mənđe wu mənđay. Ma dāba eye na, may a wur faya.

³ Fakalaw, ndo masəpete ndo a yaw, a həndzədf ka təv i Yesu, a gwadəy: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwadətay a kwar neheye tã təra wu mənđay ada kã nda!»

⁴ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, ndo zezeŋ ma ndziye na, ta wu mənđay dekdek tsa bay, ane tuk na, ma ndziye tã bazlam nakə Mbəlom a tsik aye tebiye.*»

⁵ Fakalaw a ye ha a Zerozelem, gəma tsədəŋŋa eye. A ye ha ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ⁶ a gwadəy: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad:

“Mbəlom na, gwadəteye a gawla ŋgay hay tã dzəna kar.

Tã kəndawa kar hərwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.†”»

⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kã dza ha Bəy Maduweŋ yak Mbəlom bay.‡”»

⁸ Fakalaw a zla na a ye ha ka gər i mahəmba zəbol eye, a bəzay ha bəy i mənđzibəra tã zlele nakə mə dəma aye tebiye. ⁹ A gwadəy a Yesu: «Ka dəkweŋ gurmets ada ka dəsleŋ ha gər na, na vəlakeye ha a nəkar tebiye.»

¹⁰ Yesu a gwadəy: «Fakalaw, do abəra kanəŋ! Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduweŋ yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a neŋgeye nəte ŋweŋ.§”»

¹¹ Ka təv eye niye na, Fakalaw a gər ha. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tã vəlay wu mənđay.

*Yesu a dazlay a məsler ma Galile
Markus 1.14-15; Luka 4.14-15*

¹² Ahəl nakə Yesu a tsəne ta gas na Yuhana madzəhuḃe ndo a yam aye na, a ye a Galile. ¹³ Ahəl nakə faya ma diye na, a ye ta Nazaret təday, tsa na, a ye abəra mə dəma, a ye a Kafernahum ka tsakay i dəlov i Galile, ma gəma i Zabulon ta Naftali. ¹⁴ A ge bo andza niye na, andza nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye, a gwad:

¹⁵ «Nəkurom ndo neheye ma gəma i Zabulon ta Naftali,
ta nəkurom neheye ka tsəved mede a dəlov, ta diye i magayam i Yurdum aye,
a nəkurom neheye ma Galile mandza eye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye!

¹⁶ Nəkurom slala neheye mandza eye ma ləvoŋ aye na,
ka ŋgatumay a dzaydzay bagwar eye.

Nəkurom neheye mandza eye ma gəma i mezek i mədahaŋ aye na,
dzaydzay ka dəvakum.*»

* **4:4** Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † **4:6** Dəmes hay 91.11-12. ‡ **4:7** Bazlam mapala eye masulo eye 6.16. § **4:10** Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. * **4:16** Ezay 8.23–9.1.

¹⁷ A hālay niye kwayan̄na Yesu a dazlay mæde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. A gwadawa: «Mbədum ha mede kurom, hārwi Bəy i Mbəlom ka hændzədaw.»

Yesu a zal gawla ngay kurre eye hay

Markus 1.16-20; Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu faya ma diye ta tsakay i dəlov i Galile na, a ndzay a gər a ndo wuray sulo ta malamar ngay. Nen̄ged na, Simoŋ nakə tə zalay Piyer nen̄geye ta malamar ngay An̄dərə. Nəteye ndo mægəse kələf hay, faya ta kaliye gadan̄ tay a dəlov. ¹⁹ Yesu a gwadatay: «Dumara, pumen̄ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ²⁰ Kwayan̄na tə gər ha gadan̄ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

²¹ Yesu a ye kame dərəŋ tsekwen̄ sa na, a ndzatay a gər a ndo meken̄ eye sulo ta malamar ngay sa, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay. Nəteye mə kwalalan̄ i yam tay ta bəba tay Dzebede, faya ta lambad̄iye gadan̄ tay hay. Yesu a zalatay. ²² Tə tsəne na, kwayan̄na tə gər ha kwalalan̄ i yam ta bəba tay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Luka 6.17-19

²³ Yesu a həhalawa ka dala i Galile tebiye. A tətikawatay a ndo hay mə gay i maduwule me i Yahuda hay. A dawa ha Labara Ngwalak eye i Bəy i Mbəlom ada a mbəlawə tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matərə eye hay tebiye mə walan̄ i ndo hay. ²⁴ Labara i Yesu a dā zləm kwa ka dala i Siri tebiye. Tə hālayaw ndo neheye faya ta siye dāretsətseh ta dāvats hay wal wal aye, ndo neheye fakalaw mə bo tay aye, ndo neheye mahorvov a gatay aye, ada ta ndo neheye matərə eye hay. Yesu a mbəl tay ha. ²⁵ Ndo hay haladzay mbərzəzza tə paway bəzay a Yesu. Ti yaw ma Galile, ma dala i Dekapol, ma Zerozelem, abərə ka dala i Yahuda ada ka dala nakə ma diye n̄ged i magayam i Yurdum aye.†

5

Yesu a dā ha bazlam mə gər i mahəm̄ba

¹ Yesu a ngatatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ngay na, a tsal ngway a gər i mahəm̄ba. A ye naha a ndza ka dala. Gawla ngay hay ta zəŋgal na ti ye ka təv ngay. ² A dazlay matətikatay, a gwadatay:

Ngama i Mbəlom

Luka 6.20-23

³ «Məŋgwese ka ndo neheye tə sər ha mə dərev tay nəteye mətawak eye hay aye, hārwi Bəy i Mbəlom na, i nəteye.

⁴ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta tuwiye, hārwi Mbəlom ma matay naha dərev.

⁵ «Məŋgwese ka ndo neheye ta rəh ha gər tay aye, hārwi nəteye na, Mbəlom ma vəlateye məndzibərə.

⁶ «Məŋgwese ka ndo neheye may a wur fataya ada yam a gatay aye hārwi marəhe ha gər a Mbəlom, hārwi Mbəlom ma vəlateye wu nakə a satay aye.

⁷ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta giye ngwalak a siye i ndo hay aye, hārwi Mbəlom ma gateye a dəma ngwalak dərma.

† 4:25 Gəma niye na, ta diye i bəzay i dəlov i Galile.

⁸ «Məŋgwese ka ndo neheye dərev tay tsədaŋŋa kame i Mbəlom aye, hərwi nəteye na, ta ŋgateye a Mbəlom.

⁹ «Məŋgwese ka ndo neheye nəteye faya ta miye tay ha ka bo ndo hay hərwi ada tã ndza zay aye, hərwi Mbəlom ma zalateye na, wawa ga hay.

¹⁰ «Məŋgwese ka ndo neheye faya ta sateye dəretsətseh hərwi nakə faya ta giye məsler nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi Bəy i Mbəlom na, i tay.

¹¹ «Məŋgwese ka nəkurom tadə ndo hay ta tsadakum, ta sakum dəretsətseh, ada tadə faya ta tsikiye fakuma wu neheye ŋgwalak eye bay ada ta rawiye fakuma me hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ aye. ¹² Ŋgwasum haladzay, dərev kurom mâ rah ta məŋgwese, hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə mbəlom. Sərum ha na, andza niye ta gatay dəretsətseh a ndo mæde ha bazlam i Mbəlom neheye tã lahakumaw aye.»

Dzeke i sluwal tã dzaydzay

Markus 9.50; Luka 4.34-35

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tərũm ka mændzibəra na, andza sluwal nakə a vəd ma ala aye. Ane tuk na, tadə sluwal a vəd sa bay na, ta sliye matəre ha mâ vəd hərəbəba sa na, ma kəkay? Ma giye ŋgama ka wuray sa bay. Ta kutsiye ha, ndo hay ta mbərasliye na tã sik.

¹⁴ «Nəkurom na, dzaydzay i mændzibəra. Hudgay nakə ta dəzl na ma tsaholok aye na, ma ŋgahiye bo təta bay. ¹⁵ Ta pa ako ka lalam na, ta hurəkwiye faya gəse bay. Ta piye na dũh na, ka wu mæpe lalam hərwi ada mâ dəvatay a ndo neheye mə gay aye tebiye. ¹⁶ Andza niye dərma, mede kurom mâ zəba kame i ndo hay andza dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay aye, hərwi ada siye tã ŋgatay a ŋgwalak nakə faya ka gumeye ada tã zambaday a Bəba kurom mə mbəlom.»

Yesu tã bazlam i Musa mapala eye

¹⁷ Yesu a gwadatay sa: «Kã dzalum mə gər kurom na yaw na, hərwi mæmbete ha bazlam i Musa mapala eye tã matətike i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay bay. Na yaw hərwi mæmbete ha bay. Ane tuk na, na yaw na, mandəve ha wu nakə bazlam i Musa mapala eye ada wu nakə ndo i maslaŋ i Mbəlom hay tã tsik məge aye dũh. ¹⁸ Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha, kə ge magərmbəlom ta dala nəteye andaya huya na, ndəray ma sliye mæmbete ha wuray kwa tsekweŋ abəra mə bazlam mapala eye bay. Kwa “i”, kəgəbay wu nakə mawatsa eye tsekweŋ bəbay na, ma mbatiye bay, wu tebiye ma giye bo təday. ¹⁹ Hərwi niye, ndoweye kə gər ha bazlam mapala eye nəte, kwa tsekweŋ eye, ada faya ma dətay ha a ndo hay tã ge andza neŋgeye na, neŋgeye ma təriye tsekweŋ ma Bəy i Mbəlom. Ane tuk na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam mapala ada ka tətikatay a siye i ndo hay tã rəhay ha gər dərma, neŋgeye ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye neŋ faya na gwadumeye sa: Kə ge ka rəhumay ha gər a bazlam i Musa mapala eye a ze i ndo neheye tã dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay bay aye na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay.»

Yesu a tsik ka məge mevel

Luka 12.57-59

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tã tsikatay a bəba tətə kurom hay aye. Tã gwadatay na: “Kã kəf gər i ndo bay. Ndowneye kə kəf gər i ndo na, ta diye ha kame i sariya.*” ²² Ane tuk na, neŋ faya na

* 5:21 Madayaw abra ma Ezipt 20.13; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

gwadakumeye: Tadā ndoweye kə ge mevel ka malamar ŋgay na, ɗa ta diye ha kame i ndo mäge sariya. Tadā ndoweye kə gwadāy a malamar ŋgay: “Nəkar matərahəŋ eye” na, ɗa ta diye ha kame i ndo mələve dala hay, ta geye sariya. Ada tadā ndoweye kə gwadāy a malamar ŋgay: “Nəkar ka dze” na, ta kaliye ha a ako nakə ɗada ma mbatiye bay aye.

²³ «Agala a saka mələtse məvəle wu a Mbəlom, a həlay niye wetete a makaw a gər zəgəle andaya ka bo ta malamar yak na, ²⁴ gər ha wu yak niye kame i təv məvəlay wu a Mbəlom. Do, ta pəsüm ha a bo təday, zay mā ge mə walaŋ kurom ada maw, vəlay wu a Mbəlom tuk.

²⁵ «Tadā ka gum a bo wuray ta ndo, nəkurom ka tsəved faya ka deyumeye a sariya na, mum ha ka bo bazlam, sərüm bo bəna, mā ye kar ha kame i ndo mäge sariya təday bay. Hərwi ki ye kar ha ka təv i ndo mäge sariya hay na, ta vəlay kar ha a həlay i sidzew hay. Ta kaliye kar ha a danḡay. ²⁶ Faya na gwadakeye: Sər ha na, kə ge ka hama suloy nakə kutoŋ məheme, ka vəl ha bay na, ka deyeweye abəra ma danḡay bay.»

Yesu a tsik ka mäge madama

Mata 18.8-9; Markus 9.43,47-48

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum, tə gwad: “Kā ge madama bay.†” ²⁸ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Ndowneye ka zəba ka ŋwas, kə ge faya ɗere a say a bor i bo ŋgay na, ɓa kə ge madama mə ɗərev ŋgay ta ŋwas eye niye tsiy. ²⁹ Kə ge ɗere i həlay i mənɗay yak ma ɗədiye kar ha a mezeleme na, ŋwad na ada kâ kal ha ɗereŋ abəra tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mā dze tə bəmalə nakə ta kaliye ha bo yak tebiye a ako aye. ³⁰ Kə ge həlay i mənɗay yak ma ɗədiye kar ha a mezeleme na, ɗəs na ada kâ kal ha ɗereŋ tə nəkar. Ngama vərəzl i bo yak nəte mā dze tə bəmalə nakə bo yak tebiye ma diye a ako aye.»

Yesu a tsik ka mahəhere ŋwas

Mata 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Luka 16.18

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl niye, tə gwad sa: “Tadā ndoweye kə say mahəhar na ŋwas ŋgay na, kutoŋ mā watsay ɗerewel i mahəhere a həlay.‡” ³² Ane tuk na, neŋ faya na gwadumeye: Ndowneye ka həhar na ŋwas ŋgay kəriye kə ge madama bay na, ki ye a zal na, neŋgeye a təra ha ndo mäge madama. Ada ndo nakə a zla ŋwas nakə ta həhar na aye bəbay kə ge madama.§»

Yesu a tsik ka mambede

³³ Yesu a gwadatay sa: «Nəkurom ka tsənum wu nakə tə tsikatay ahəl niye a bəba tətə kurom hay aye. Tə gwad: “Kâ mbada tə parasay eye bay. Ane tuk na, wu nakə ka mbada kame i Mbəlom ka gwad ka giye na, ge na.*” ³⁴ Ane tuk na, neŋ faya na gwadakumeye: Kâ mbaɗum bay tebiye. Kâ mbaɗum ta mbəlom bay hərwi Mbəlom mandza eye na, mə ɗəma. ³⁵ Kâ mbaɗum ta dala bay hərwi dala na, təv məpe sik i Mbəlom. Kâ mbaɗum ta Zerozelem bay hərwi Zerozelem na, wuzlahgəma i Bəy bagwar eye. ³⁶ Kâ mbada tə gər yak bay, hərwi ka sliye faya matəre ha məkwets i gər yak kudəkudək kəgəbay zəŋzəŋ na, ka sliye faya bay. ³⁷ Kə ge ayaw na, gwadum ayaw! Kə ge a'ay na,

† 5:27 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14. ‡ 5:31 Bazlam mapala eye masulo eye 24.1. § 5:32 Levitik 18.6-18; Məsler hay 15.20, 29. * 5:33 Levitik 19.12; Məpesle 30.3; Bazlam mapala eye masulo eye 23.22-24.

gwaɖum a'ay dekdɛk tsa. Wu nakə ta səkah ha faya sa aye na, a yaw abəra mə Fakalaw.»

Kâ mum ha sewed tə sewed bay

Luka 6.29-30

³⁸ Yesu a gwaɖatay sa: «Nəkurom na, ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye. Tə gwad: “Tadə ndoweye ka huyaslay ha dəre a ndo na, ta huyaslay ha a dāma dərma, ada ndoweye kə həbay ha zler a ndo na, ta həbay ha a dāma zler dərma.”†” ³⁹ Ane tuk na, neɲ faya na gwaɖakumeye: Tadə ndoweye kə gakum sewed na, kâ mumay ha a dāma bay. Duh tadə ndoweye kə faka ka maholom i həlay i mənday na, mbəɖay ha maholom i həlay i gula dərma mə faka faya. ⁴⁰ Tadə a say a ndoweye mede kar ha kame i ndo mäge sariya hərwi məzle fakaya abəra məkelkabo yak wawa eye na, gəray ha faya kələmedze eye, mə zla na dərma. ⁴¹ Tadə a say a ndoweye mägaka kutoŋ, a gwaɖaka: “Zleɲ na wu ga anaŋ amba daladal” na, səkahay ha faya zlay na dərəɲ lele. ⁴² Ndowneye ka tsətsah fakaya wu na, vəlay. Ndowneye ka tsətsah fakaya gwedere i wu na, kâ kərahay ha bay, vəlay.»

Mawuɖe bo ta ndo mənə dərə yak

Luka 6.27-28,32-36

⁴³ Yesu a gwaɖatay sa: «Ka tsənum wu nakə tə tsik ahəl niye aye, tə gwad: “Wuɖa ndo i maged yak, nay dərə a ndo mənə dərə yak.”‡” ⁴⁴ Ane tuk na, neɲ faya na gwaɖumeye: Wuɖum ndo mənə dərə kurom hay. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta sakumeye dərətsətseh aye. ⁴⁵ Ka gum andza niye na, ka tərumeɲe wawa i Bəba kurom Mbəlom neɲgeɲe mə mbəlom. Hərwi pat ŋgay a ɖavatay a ndo i sewed hay ada a ɖavatay a ndo i ŋgwalak hay. A pa yam ŋgay hərwi ndo neheye mede tay lele aye ada hərwi ndo neheye mede tay lele bay aye dərma. ⁴⁶ Tadə agəna ka wuɖum na, ndo neheye ta wuɖa kurom aye dekdɛk na, magogoy waray nakə Mbəlom ma vəlakumeye? Kwa ndo matsekele dzaŋgal hay tə ge a ze i kurom. ⁴⁷ Ada tadə faya ka tsikumateɲe me a malamarkurom hay dekdɛk na, ada wu nakə ka gum a ze ndo hay aye na, wuyey meɲ? Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, tə ge a ze i kurom. ⁴⁸ Tərumeɲe na, ndo ŋgwalak eye hay mə wu hay tebiye andza Bəba kurom mə mbəlom, neɲgeɲe ŋgwalak eye.»

6

Məvəle wu na, kəkay?

¹ Yesu a gwaɖatay sa: «Gum metsehe! A sakum mäge wu nakə bazlam mapala eye a tsətsah fakuma gum aye na, kâ gum kame i ndo hay tebiye bay hərwi ada tā zəba fakuma bay. Ka gum andza niye bay na, Bəba kurom mə mbəlom ma vəlakumeye magogoy kurom bay.

² «A saka məvəle wu a ndo i mətawak na, kâ vəlay parakka kame i ndo hay bay. Ndo i bəbək hay tə vəlawa andza niye mə gay i maɖuwule me ada ka mazlazlaŋ i tsəved aye hay. Nəteɲe ta pəla ndo hay tā ɖəslatay ha gər. Faya na gwaɖakumeye: Nəteɲe na, ɓa ta huta magogoy tay tsiy. ³ Nəkar na, tadə ka vəleye wu a ndo i mətawak tə həlay i mənday na, həlay i gula yak mə sər faya bay. ⁴ Andza niye, wu nakə ka vəliye na, vəl ta məkal. Bəba yak Mbəlom a ŋgatay a wu nakə ka vəl ta məkal aye. Neɲgeɲe ma vəlakeɲe magogoy.»

† 5:38 Madayaw abəra mə Ezipt 21.23-25; Levitik 24.19-20; Bazlam mapala eye masulo eye 19.21.

‡ 5:43 Levitik 19.18.

Maɗuwule me

⁵ Yesu a gwadɗatay sa: «Ahəl nakə ka ɗuwulumeye me a Mbəlom aye na, ká gum andza i ndo i bəbəkək hay bay. Nətəye na, ta wuɗa maɗuwule me ma gay i maɗuwule me ta mələtse ada ka mazlazlan i tsəved hərwi ada ndo hay tebiye tā ngatatay. Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərɯm ha, nətəye na, ɓa ta huta magogoy tay tsiy. ⁶ Ane tuk na, nəkar na, ahəl nakə a saka maɗuwulay me a Mbəlom aye, do a gay i məhəne yak. Dərəzl ka bo ada ɗuwulay me a Bəba yak Mbəlom. Kwa nəkar maŋgaha eye abəra ka ndo hay na, neŋgeye andaya tə nəkar ma vələkeye magogoy yak. ⁷ Ahəl nakə faya ka ɗuwulumeye me na, ká ɗuwulum vədvdəd haladzay andza i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye bay. Tə dzala mə gər tay ta ɗuwulay me a Mbəlom vədvdəd haladzay na, Mbəlom ma tsəniye tay na. ⁸ Ká gum andza nətəye bay, hərwi Mbəlom Bəba kurom ɓa kə sər ha wu nakə a sakum aye kwa ahəl nakə ka tsətsah zuk bay aye.»

Bəba may

Luka 11.2-4

⁹ Yesu a gwadɗatay sa: «Ka ɗuwulumeye me na, gwadum andza nakay: Bəba may nakə mə mbəlom aye,

kwa way mā sər ha, məzele yak na, tsəɗaŋŋa.

¹⁰ Bəy yak mā yaw a walaŋ may.

Wu nakə a saka aye mā ge ka məndzibəra andza nakə mə mbəlom aye dərmaɗ.

¹¹ Vələmay wu mənday nakə ma slameye bəgom aye.

¹² Pəsamay ha mənese

andza nakə nəmay bəbay nəmaa pəsataɗ ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

¹³ Tsəpa may, hərwi ada Fakalaw mā səpat may bay.

Ane tuk na, təmamay ahaya abəra mə həlay i Fakalaw.

[Hərwi nəkar na, Bəy ka gər i bəy, nəkar gəɗaŋ ada nəkar məzlaɓ eye ka tor eye.

Amen!]

¹⁴ «Andza niye, taɗa kə pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye na, Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərmaɗ. ¹⁵ Ane tuk na, ka pəsumatay ha mənese a ndo neheye tə gakum mənese aye bay na, Bəba kurom Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom bay dərmaɗ.»

Daliyam

¹⁶ Yesu a gwadɗatay sa: «Taɗa faya ka gumeye daliyam na, ká gum andza ndo i bəbəkək hay bay. Nətəye na, ta mbədawa ha ɗere tay andza ta mətiye hərwi ada ndo hay tā zəba fataya nətəye faya ta giye daliyam. Faya na gwadumeye: Sərɯm ha nətəye na, ta huta magogoy tay tsiy. ¹⁷ Ane tuk na, a saka ka giye daliyam na, bara ɗere ada faɗa mal ka məkwets i gər yak lele. ¹⁸ Andza niye, ndo hay ta səriye ha nəkar faya ka giye daliyam bay. Ane tuk na, Bəba yak nakə mandza eye ma təv maŋgaha eye neŋgeye nətə ngweŋ a sər ha. Faya ma ŋgateye a wu nakə maŋgaha eye faya ka giye aye. Ada mata vələka magogoy yak na, neŋgeye.»

Zlele nakə mə mbəlom aye

Luka 12.33-34

¹⁹ Yesu a gwadɗatay sa: «Ká hayumay gər a zlele ka məndzibəra bay hərwi mətul hay ta rengez ta nasiye ha tebiye. Məkal hay bəbay ta sləliye gay kurom hay ta həliye zlele niye. ²⁰ Hayumay gər a zlele kurom na, a mbəlom. Mə ɗəma na, mətul hay ta rengez ta nasiye ha bay, məkal hay ta sliye faya mede makəle

ahaya bay. ²¹ Hərwi dərev yak mandza eye na, ma təv nakə zlele yak mə dəma aye.»

Dzaydzay ta ləvonj

Luka 11.34-36

²² Yesu a gwadətay sa: «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. ²³ Ane tuk na, tadə dəre yak lele bay na, bo yak kətsek ma ləvonj. Yaw, tadə dzaydzay mə nəkar kə mbata na, nəkar mandza eye ma ləvonj zənzənj eye.»

Mbəlom ta suloy

Luka 16.13

²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Ndəray ma sliye məge məsler a ndo i gay ηgay hay sulo bay. Hərwi pat nənğed na, ma geye sewed a ndo ηgay nənğed, ma wudiye na nənğed lele. Kəgəbay ma gəseye me a ndo nənğed, a ndo nənğed ma gəseye me bay tebiye. Nəkurom bəbay, ka slumeye faya məge məsler a Mbəlom ada a suloy sulo sulo bay.»

Məpe mədzal gər ka Mbəlom

Luka 12.22-31

²⁵ Yesu a gwadətay sa: «Hərwi niye, neñ faya na tsikakumeye: Kā dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məsay, kəgəbay hərwi peteked bay. Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze peteked segey. ²⁶ Zəbum ka diyerj hay təday. Ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər a wuray a de bay. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom faya ma vələteye wu mənday. Nəkurom na, ka zum tay ha diyerj ha haladzay.

²⁷ «Way nakə mə walañ kurom ma sliye faya masəkah ha məndze ηgay ka məndzibəra ta mədzele gər ηgay nakə faya ma dzaliye aye na, way? ²⁸ Faya ka dzalumeye ka peteked na, hərwi mey? Zəbum ka məvurze i guzer hay mə pesl təday. Tə ge məsler bay, tə ηgar peteked bay. ²⁹ Faya na gwadəkumeye, kwa Salomonj nakə zlele eye haladzay aye, dāda kə pa ka bo peteked andza məvurze i guzer niye hay bay. ³⁰ Andza niye Mbəlom na, faya ma pəteye ka bo peteked a guzer hay ka bəgom nakay. Tədə na, guzer niye hay ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha a ako. Kə ge andza niye na, nəkurom dūh Mbəlom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bədaw? Kwa a nəkurom neheye mədzal gər tsekweñ aye bədaw!

³¹ «Kā gwadum: Nəmaa ndiye mey? Nəmaa siye mey? Nəmaa piye ka bo mey na, kā dzalum bay. ³² Maa pəla wu neheye na, ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, Bəba kurom mə mbəlom a sər wu nakə a sakum aye. ³³ Lahum mapəle na, Bəyi Mbəlom təday ada tə wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma vələkumeye siye i wu hay tebiye sa.

³⁴ «Kā dzalum ka wu nakə tədə aye bay. Tədə na, ma dzəleye a gər ηgay. Ka pat məsləlaw na, dəretsətseh ηgay eye da.»

7

Kā gumatay sariya a ndo hay bay

Luka 6.37-38,41-42

¹ Yesu a gwadətay sa: «Kā gumatay sariya a ndo hay bay hərwi ada Mbəlom mə gakum sariya bay dərma. ² Hərwi Mbəlom ma gakumeye sariya andza nakə faya ka gumateye a siye i ndo hay aye dərma. Ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay wu a ndo hay aye. ³ Nəkar na, ka ηgatay a tsakwal mə dəre i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakə mə dəre yak aye ka ηgatay

bay na, hærwi mey? ⁴ Ma kəkay nakə ka sliye mægwaɗay a malamar yak: “Malamar ga, ehe gər ga ha nā zlaka ahaya tsakwal abəra mə dəre yak”, ada dūh mə dəre yak eye na, mayako gəlawwa. ⁵ Nəkar ndo i bəbarek, lah faya mazole ahaya mayako abəra mə dəre yak təday ada ka ŋgateye a dəre kwetseh kwetseh. Ka zlaya ahaya tsakwal abəra mə dəre i malamar yak tuk.

⁶ «Wu nakə tsədaŋŋa eye na, kâ vəlumatay a kəra hay bay. Ka vəlumatay na, ta mbədiye gər fakuma, ta ŋguraɗiye kurom ha. Wu i maslawa kurom hay na, kâ kutsumatay ha a madəras hay bay bəna ta hatsakumeye faya tə sik.»

Tsətsahum, pəlum, fumay a maged
Luka 11.9-13

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a maged, ta həndəkakumeye abəra ma maged. ⁸ Hærwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiye, ada kwa way kə fay a maged na, ta həndəkeye abəra ma maged.

⁹ «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay a tsətsah faya wu mənday na, ma vəleye kwar daw? ¹⁰ Kəgəbay a tsətsah fakaya kələf na, ka vəleye dəɗɗe daw? ¹¹ Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərurum məvəle wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye məvəle wu ŋgwalak eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bəɗaw?»

Wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye

¹² Yesu a gwadatay sa: «Wu nakə a sakum ndo hay tã gakum aye na, gumatay a siye i ndo hay. Nakay na, wu nakə bazlam i Musa mapala eye ta derewel i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay faya ta tətikateye a ndo hay aye.»

Tsəved hay sulo
Luka 13.24

¹³ Yesu a gwadatay sa: «Fələkum ta maged nakə hala bay aye. Hærwi maged nakə zlabatam eye ada tsəved nakə a wur bo mede tə dəma bay aye na, tsəved mede ha ndo a mædze. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay. ¹⁴ Ane tuk na, maged nakə hala bay aye na, ma diye ha ndo a sifa. Tsəved mede tə dəma na, a wur bo haladzay. Ndo neheye faya ta diye tə dəma aye na, nəteye haladzay bay.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ŋgay eye hay
Luka 6.43-44

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe ta ndo neheye tə gwad nəteye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom aye. Ta deyeweye a walaŋ kurom andza təbaŋ hay. Azlakwa bay mə hud i bo tay na, nəteye andza kəra i pesl neheye terengez eye haladzay aye. ¹⁶ Ka sərurumeye tay ha ka bo abəra na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye. Ka slumeye faya maŋgəle hohway i werepezl abəra ka dərizl i gərdaf i dak daw? Ada ka slumeye faya maŋgəle hohway i gurov abəra ka dərizl i gərdaf i tsetsiv daw? ¹⁷ Andza niye, dərizl i gərdaf nakə ŋgwalak eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye hay. Ane tuk na, dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway ŋgwalak eye bay dərmak. ¹⁸ Dərizl i gərdaf ŋgwalak eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf dəvats eye bay, ada dərizl i gərdaf dəvats eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf ŋgwalak eye bay. ¹⁹ Dərizl i gərdaf nakə ma wiye hohway ŋgwalak eye bay aye na, ta dəsiye na ada ta kutsiye ha a ako. ²⁰ Andza niye, ka sərurumeye ha ka bo abəra ndo mæde ha bazlam i Mbəlom ta parasay eye na, ta məsler tay nakə faya ta giye aye.»

*Dada na sər kurom ha bay**Luka 13.25-27*

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha, ndo neheye faya ta tsikenje: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ” tə bazlam aye na, ta diye tebiye a Bəy i Mbəlom bay. Mata de na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom aye. ²² Ahəl nakə aza na deyeweye məgatay sariya a ndo hay aye na, ndo hay haladzay ta gwedenje: “Bəy Maduweŋ, Bəy Maduweŋ, nəmaa dā ha bazlam i Mbəlom ta məzele yak, nəmaa həhar fakalaw abəra ka ndo hay ta məzele yak, nəmaa ge masuwayaŋ hay haladzay ta məzele yak bədaw?” ²³ Yaw, na tsikateye parakka: “Dada na sər kurom ha bay, nəkurom neheye ka gawum mənese aye, dum abəra ka təv ga.”»

*Gay hay sulo**Luka 6.47-49*

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, kwa way kə tsəne bazlam neheye ada ka rəhay ha gər na, neŋgeye a ndzəkit bo ndo nakə a tsah, a dəzl gay ŋgay ka pələd aye. ²⁵ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada mazaw ta mətasl ti yaw ta gədaŋ ka gay niye. Ane tuk na, ka mbəzl bay hərwi mədok eye mapa eye lele ka pələd. ²⁶ Ane tuk na, kwa way kə tsəne bazlam, ada ka rəhay ha gər bay na, neŋgeye a ndzəkit bo ndo i matərakahaŋ nakə a dəzl gay ŋgay ka hewiyen aye. ²⁷ Yam a pa, mazaw a rah a magayam, mətasl a vəzl ta gədaŋ ada ti yaw ka gay niye ta gədaŋ. Gay niye a mbəzl hele hele.»

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsike me ŋgay aye na, matətike ŋgay niye a gatay hərbaəkka a ndo neheye ka təv ŋgay aye tebiye. ²⁹ Hərwi neŋgeye na, a tsikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay, neŋgeye a tsik ta məzlaḅ i Mbəlom.

8*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye**Markus 1.40-45; Luka 5.12-16*

¹ Ahəl nakə Yesu a mbəzlaw abəra mə mahəmba aye na, ndo hay haladzay tə pay bəzay. ² Ahəl nakə faya ta diye na, ndo wuray madəgwada eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋŋa.»

³ Yesu a nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A seŋ na, təra tsədaŋŋa!» Kwayaŋŋa ndo madəgwada eye niye a təra tsədaŋŋa. ⁴ Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədaŋŋa.»

*Yesu a mbəl ha ndo i məsler i bagwar i sidzew i Roma**Luka 7.1-10*

⁵ Yesu a ndisl a Kafernahum. Bagwar i sidzew i Roma hay a həndzəd naha ka təv ŋgay, a tsətsah faya madzəne, ⁶ a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo i məsler ga mahəna eye mətagay. Neŋgeye dəvats eye, ka təra, a wur faya haladzay.»

⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na diye na mbəliye ha.»

⁸ Bagwar i sidzew niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na sla dā nəkar kə ye a gay ga bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i məsler ga ma mbəliye. ⁹ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmak. Na gwaday a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo neŋged “Dara!” na, ma deyeweye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

¹⁰ Yesu a tsæne bazlam ŋgay neheye na, a yay a gər haladzay, a gwadətay a ndo neheye faya ta pay bəzay aye: «Neŋ faya na tsikakumeye, sərūm ha, dāda na ndzay a gar a ndo ta mədzal gər eye haladzay andza nakay ma slala i Israyel hay bay. ¹¹ Sərūm ha na, ndo hay haladzay ta deyeweye abəra mə bəzay i mbəlom ada abara mə mægəma, ta ndiye ka bo wu mənday ta Abraham, ta Izak ada ta Zakob mə Bəy i Mbəlom. ¹² Ane tuk na, ndo neheye haḃe ta diye a Bəy i Mbəlom aye na, ta kutsiye tay ha abəra, a ləvonj. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadətay a bagwar i sidzew niye: «Do wu yak a mətagay. Hərwi wu nakə ka dzala ha aye na, ma giye bo.» A həlay niye, kwayanŋja ndo i məslər i sidzew niye a mbəl.

Yesu a mbəl ha mese i Piyer ada tə siye i ndo i dəvats hay
Markus 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gay i Piyer. A ye naha a ndzay a gər a mese i Piyer ŋgwas eye mahəna eye, maraḃaraḃ a gay. ¹⁵ Yesu a ye ka təv ŋgay, a ye naha a lamay həlay. Tsa na, maraḃaraḃ a ndala faya abəra, a lətse, a gay mbəlök a Yesu.

¹⁶ Huwa a ge na, tə həlaw ndo neheye fakalaw mə bo tay aye a Yesu. A həhar fataya abəra fakalaw niye hay tə bazlam ŋgay. A mbəl tay ha ndo i dəvats hay tebiye dərma. ¹⁷ Andza niye, Yesu a ge na, wu nakə Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad:

«Kə zla fakwaya abəra bəle kway,

ada kə zla fakwaya abəra dəvats kway hay.†»

Ndo neheye a satay məpay bəzay a Yesu aye
Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu a zəba faya ndo hay haladzay ka təv ŋgay na, a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Takwa ka me i dəlöv, a diye neŋged.»

¹⁹ Tə həl bo, ta diye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a həndzəd naha ka təv ŋgay, a gwadətay: «Miter, kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bəzay.»

²⁰ Yesu a mbədətay faya: «Mezerew hay na, bəd tay andaya hərwi məhəne mə dəma, dīyeŋ hay dərma gay tay andaya. Ane tuk na, neŋ Wawa i Ndo na, təv ga andaya nakə na həniye mə dəma hərwi mazəzukwe bo aye bay.»

²¹ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay a gwadətay: «Bəy Maduweŋ, vələŋ tsəved nā ye, nā la na bəba ga təday.»

²² Yesu a mbədətay faya: «Peŋ bəzay, gər ha mədahaŋ hay tā la bo tay.»

Yesu a gay me a mətasl
Markus 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam na, gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ²⁴ Ahəl nakə faya ta diye, tə husa a wuzlah i dəlöv aye na, kwayanŋja mətasl bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo danjwala haladzay. Kə sər mede ha kwalalaŋ i yam a huḃ i yam. Ane tuk na, Yesu na, neŋgeye mandzahəra eye.

²⁵ Gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, ta pədeke ha, tə gwadətay: «Bəy Maduweŋ, təma may ha tey? Nəkway faya ka dzakweye.»

²⁶ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Nəkurom na, məpe mədzal gər a kətsakum.»

* **8:12** Bazlam nakay a say mægweḃe na, andza nakay: Ndo neheye ta ndziye ma bəra aye na, dərev ma ndalateye, ada ta giye sələk hərwi ta ŋgateye a məndze ŋgwalak eye i dzam i Mbəlom hay. † **8:17** Ezay 53.4.

A lətse, a gay me a mətasl ta yam. Tsa na, tə ndza dəfik. ²⁷ A gatay hərbaəbəkka a ndo hay tebiye, tə gwad: «Nakay na, ndo waray nakə mətasl ta yam tə gəsay me aye na, way?»

Yesu a mbəl tay ha ndo hay sulo, fakalaw mə bo tay
Markus 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Ahəl nakə Yesu a ye a diye i dəlov neŋged, ka dala i Gadara hay na, ndo hay sulo tə ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay. Ti yaw mədzəgər tə Yesu. Ndo neheye sulo eye fakalaw mə bo tay aye, nəteye sewed eye hay haladzay. Ndəray a sla mede ta tsəved eye niye bay. ²⁹ Ta wuda, tə gwad: «A nəkar Wawa i Mbəlom, a saka ka nəmay na, mey? Ka yaw məgamay dəretsətseh na, həlay eye kə ndislew zuk daw?»

³⁰ Ka təv eye niye dəreŋ tsəfa ta nəteye na, mədəras hay andaya haladzay faya ta ndiye wu mənday. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Tadə a saka mahəhere may na, slər may ha a bo i mədəras taday ehəye.»

³² Tsa na, Yesu a gwadətay: «Dum!» Tsa na, tə yaw abəra mə bo i ndo neheye sulo aye, ti ye tə fələkwa a bo i mədəras niye hay. Kwayaŋŋa mədəras niye hay tebiye tə mbəzlaw abəra ma təv eye andaya sərpalahha, tə kuts a dəlov tebiye, tə dze a dəma.

³³ Ndo neheye faya ta tsəkuriye mədəras niye hay aye ta hway, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə a ge bo aye ada wu nakə a ge bo ta ndo neheye sulo aye. ³⁴ Tsa na, ndo neheye mə wuzlahgəma aye ti yaw mata dzəgər tə Yesu. Ti yaw, tə ŋgatay a Yesu na, tə gay amboh haladzay, tə gwaday: «Do abəra ka dala may.»

9

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Markus 2.1-12; Luka 5.17-26

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam, a tasaw abəra ma dəlov niye, a ye a gəma ŋgay.* ² Ndo hay tə zlay naha ndo wuray matəra eye mahəna eye ka slələh. Yesu a zəba ka mədzal gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, dərev m̄a ye fakaya abəra bay. Na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

³ Siye i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, kə tsalay ka gər a Mbəlom.»

⁴ Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum mədzal gər nakə ŋwalak eye bay aye na, hərwi mey? ⁵ Maa da me məgwədə: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? ⁶ A seŋ na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədaŋ ga andaya məpəsətay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.» Tsa na, Yesu a gwaday a ndo niye matəra eye: «Lətse, zla slələh yak, do a mətəgay.»

⁷ Ndo niye a lətse, a ye a mətəgay. ⁸ Ndo hay tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslyay ha gər a Mbəlom, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom hərwi kə vələtay gədaŋ a ndo hay haladzay.»

Yesu a zalay a Mata
Markus 2.13-17; Luka 5.27-32

* **9:1** Niye na, wuzlahgəma i Kafənahum. Zəba ma Markus 2.1.

⁹ Yesu a lətse, a ye abəra ma təv niye. Neŋgeye faya ma diye na, a ŋgatay ndo wuray məzele ŋgay Mata, mandza eye mə gay i matsekele dzaŋgal. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» Mata a lətse a pay bəzay a Yesu.

¹⁰ Ahəl nakə Yesu faya ta ndiye wu mənday ta gawla ŋgay hay mə gay i Mata aye na, siye i ndo matsekele dzaŋgal hay ta ndo i mezeleme hay ti yaw faya tə ndiye ka bo wu mənday dziye. ¹¹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, ta tsətsah ka gawla i Yesu hay, tə gwadatay: «Miter kurom faya ta ndiye wu ka bo dziye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwad: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. ¹³ Dum, bazlam nakay a say məgwədə mey na, tətikum. Mbəlom a gwad: «A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna gənwaw neheye ka kədumeŋeye bay.†» Na yaw məzalata y a ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalata y a ndo i mezeleme hay dūh.»

Yesu a tsik ka daliyam

Markus 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yuhana madzəhuḫe ndo a yam hay ti ye ka təv i Yesu, ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmay ta Farisa hay na, nəmay faya nəmaa giye daliyam, gawla yak hay tə ge daliyam təbey na, hərwi mey?»

¹⁵ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay aye na, ta sliye faya mətuwe bay. Ane tuk na, pat eye ma slawe y ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

¹⁶ «Andza niye, ndəray ma nasiye ha peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi ahəl nakə ta bariye na aye na, peteked wedeye ma ŋgər diye ha peteked guram eye, peteked guram eye ma səka hiye maŋgurede ma ziye nakə kurre aye. ¹⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbədə a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərma k səktūh ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərma k.»

Yesu a mbəl ha dem i bəy ada ŋgwas wuray dəvats eye

Markus 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye andza niye na, bəy wuray a yaw ka təv i Yesu, a dəkway gurmets, a gwaday: «Dem ga kə mət. Ane tuk na, dara pa faya həlay yak, tsa na, ma mbəliye.» ¹⁹ Yesu a lətse ta gawla ŋgay hay, tə pay bəzay a bəy niye.

²⁰ Ŋgwas wuray andaya dəvats eye, bambaz a mbədawayaw abəra mə huḫ. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. A həndzəd naha ka Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked ŋgay nets. ²¹ Andza niye, a dzala mə gər ŋgay, a gwad: «Na lamay a peteked ŋgay nets na, na mbəliye.»

²² Tsa na, Yesu a mbədə me a dəba, a ŋgatay, a gwaday: «Tete dem ga! Mədzal gər yak kə mbəl kar ha.» Kwayanŋa ŋgwas niye a mbəl.

²³ Yesu a ndisl a gay i bəy niye tuk. A ye naha a ŋgatay a ndo məfe fagam hay ta ndo hay haladzay faya ta tuwiye. ²⁴ Tsa na, a gwadatay: «Dum abəra

† 9:13 Oze 6.6.

kanan! Dem nakay kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.» Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, wuyi tə ŋgwasa faya.

²⁵ Ta həharatay ahaya ndo hay abəra na, Yesu a fələkwa a gay. A ye naha a gəs dem niye mə həlay, dem niye a lətse.

²⁶ Labara eye a da a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

²⁷ A həlay nakə Yesu faya ma diye abəra ka təv niye na, guluf hay sulo tə pay bəzay tə mawude eye, tə gwaday: «Yesu, Wawa i Davit, nəməā gaka mə bo təbədəw!»

²⁸ Yesu a ndisl a gay ŋgay, a fələkwa a dāma na, guluf niye hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay. Yesu, a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka dzalum na, na sliye məmbəle kurom ha daw?»

Ta mbədāy faya, tə gwaday: «Ayaw, Bəy Maduweŋ.»

²⁹ Yesu a lamay a dərə tay, a gwadatay: «Mbəlom mā vələkum andza nakə faya ka həbumeye ta mədzal gər kurom nakə ka pum faya aye.» ³⁰ Tsa na, dərə tay a həndək.

Yesu a gatay me, a gwadatay: «Tsənum lele, ndəray mā sər ha wu nakay bay.» ³¹ Ane tuk na, ti ye tə da ha labara i Yesu ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəda eye

³² A həlay nakə ndo neheye sulo, dərə tay a həndək ti ye abəra mə dāma na, tə zlaw ndo wuray a Yesu. Ndo niye madəda eye hərwi fakalaw mə bo ŋgay.

³³ Yesu a həhar faya abəra məsəfəre niye ŋgwalak eye bay aye. Tsa na, a tsik mə wulanəna lele. A gatay a ndo niye hay wadəŋ wadəŋ. Tə gwad: «Dada ndo kə ŋgatay a slala i wu nakay nəte ma Israyel bay!»

³⁴ Ane tuk na, Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə gwad: «Maa vələy gədan ka mahəhere fakalaw hay na, bəy i fakalaw hay!»

Ndo hay tə gay mə bo a Yesu

³⁵ Yesu a həhalawa ma wuzlahgəma hay ta gəma hay. A tətikawa tay a ndo hay mə gay i maɖuwule me hay, a dāwa ha Labara ŋgwalak eye i Bəy i Mbəlom, a mbəlawa tay ha ndo i dāvats hay tebiye ada ndo matəra eye hay tebiye.

³⁶ Yesu a zəba ka ndo neheye haladzay aye na, tə gay mə bo haladzay, hərwi mədzal gər tay makwasa eye ada ta ge bəle. Nəteye andza təbaŋ neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. ³⁷ A gwadatay a gawla ŋgay hay: «Wu mənday andaya haladzay məpele ka dala. Ane tuk ndo məpele na abəra ka dala na, nəteye haladzay bay. ³⁸ Hərwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mā səkah ha ndo i məsler hay hərwi məpele wu mənday abəra ka dala.»

10

Ndo i maslanj i Yesu hay kuro gər eye sulo Markus 3.13-19; Luka 6.12-16

¹ Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo. A vələtay gədan ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay, ada məmbəle tay ha ndo i dāvats hay ta ndo neheye matəra eye aye. ² Məzele i ndo i maslanj ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye na, anəŋ: Təday Simon nakə tə zalay Piyer aye ta malamar ŋgay Aŋdərə, Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye sulo tay eye wawa i Dzebede, ³ Filip ta Bartelemi, Tomas ta

Mata, nenḡeye ndo matsekele dzaṅgal, Yakuba wawa i Alfe, Tade,⁴ Simoṅ ndo mæge vëram hërwi dala ṅgay*, Yudas Iskariyot ndo mæge daf ka Yesu.

Yesu a slër ndo i maslaṅ ṅgay hay kuro gër eye sulo

Markus 6.7-13; Luka 9.1-6

⁵ Yesu a slër ndo i maslaṅ ṅgay neheye kuro gër eye sulo aye, a tsikatay gër i bazlam hay, a gwadatay: «Kâ yum a gay i ndo neheye nëtëye Yahuda bay aye bay, kâ fäläkum a gëma i Samari hay bay. ⁶ Dum düh na, ka tæv i Israyel hay, hërwi nëtëye andza tëban madza eye hay. ⁷ Ka deyumeye ka tsëved na, dumatay ha, gwadumatay: “Bøy i Mbëlom ka händzädaw mazlambar të näkurom.” ⁸ Mbëlum tay ha ndo i dëvats hay, mbëlum tay ha mëdahaṅ hay, mbëlum tay ha ndo madëgwadä eye hay, hëharum fakalaw abëra më bo i ndo hay. Ka hutum gadaṅ neheye na, kəriye, näkurom dërmak vëlumatay a ndo hay kəriye. ⁹ Ka deyumeye na, kâ zlum gura bay, kâ hëlum suloy bay, kwa kwar i suloy kâ hëlum a gwezem kurom hay bay. ¹⁰ Kâ zlum gwezem i mahëhele kurom hay bay, kâ hëlum peteked i mëkelkabo kurom hay sulo sulo bay, kâ hëlum tahërak bay, kwa sakwal kâ zlum bay. Andza niye ndo mæge mëslër na, kutonṅ ma hutiyë wu mënday ṅgay.»

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a wuzlah gay këgëbay a gëma na, pëlum ndo nakë nenḡeye malëva bo eye ka matëme kurom aye. Ndzum më gay i ndo niye hus a pat nakë ka deyumeye kurom abëra ma tæv niye aye. ¹² Ahël nakë faya ka fäläkumeye a gay i ndo na, gwadum: “Mbëlom mâ vëlakum zay!” ¹³ Tadë ndo i gay niye hay ta tëma kurom na, mëpëse me i zay kurom ma ndziye fataya. Ane tuk na, tadë ta tëma kurom bay na, muma ahaya fataya abëra mëpëse me i zay kurom. ¹⁴ Tadë ka fäläkum a gay i ndo këgëbay a wuzlah gay, ndo neheye më dëma aye ta kërah matëme kurom këgëbay mëpe zlam ka bazlam kurom na, dum kurom abëra ma tæv niye ada tëtäkum ha bëtëkwew i gëma tay abëra ka sik kurom hay.† ¹⁵ Neṅ faya na gwadakumeye: Sërum ha pat i sariya i Mbëlom na, sariya tay ma diye me ma ziye i ndo i Sodom ta Gomora.‡»

Dëretsëteh neheye ma deyeweye kame aye

Markus 13.9-13; Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Anaṅ, na slëriye kurom hay andza tëbanṅ hay a walaṅ i ndo neheye andza këra i pesl hay aye. Tërum andza dädöcë neheye faya ta tsëpiye bo tay aye, ada ndzum mënese më ge andaya fakuma bay andza bodobodo. ¹⁷ Gum metsehe, hërwi ndo hay ta diye kurom hay kame i sariya, ta ndäbiye kurom ta mandaläba më gay i maduwule me hay. ¹⁸ Ta diye kurom ha kame i ndo mëläve dala hay ada kame i bøy hay hërwi ga, hërwi ada kâ slum faya mëte mbal ga ta dedëk kame tay ada kame i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁹ Ahël nakë faya ta diye kurom ha kame i sariya aye na, dërev më ye fakuma abëra bay. Kâ gwadum: “Nëmaa ta gwadiye këkay? Nëmaa tsikiye na, mey?” bay. A hëlay niye, Mbëlom ma vëlakumeye bazlam neheye ka tsikumeye aye. ²⁰ Andza niye mata tsike me na, näkurom bay. Mata tsike me më näkurom na, Mësëfäre i Bëba kurom Mbëlom.»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo hay ta vëliye ha malamär tay hay ada tã këd tay ha, bëba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dërmak. Wawa hay ta

* **10:4** Simoṅ nenḡeye ndo i Yahuda. Ahël nakë ka tëra gawla i Yesu zuk bay aye na, a ge vëram hërwi dala ṅgay. † **10:14** Mæge andza niye na, andza mëgwede ndo i maslaṅ i Yesu hay ta giye wuray hërwi ndo neheye sa bay. ‡ **10:15** Gëma neheye sulo aye na, maraha eye ta mënese. Zëba më Madazlay i wu hay 19.

natay dāre a bāba tay hay, ta kēdiye tay ha. ²² Ndo hay tebiye ta nakumeye dāre hārwi ga. Ane tuk na, ndo nakē kē sēmay naha hus ka mādāve aye na, Mbəlom ma tēmiye ha. ²³ Tadā agāna ta sakum dāretsətseh ma gēma nakē nākurom mē dēma aye na, hwayum a gēma nenjēd. Neñ faya na gwadākumeye: Sērum ha, neñ Wawa i Ndo na maweje na, ka dzum ha gār mahāhele ma gēma neheje ka dala i Israyel aye tebiye zuk bay.»

²⁴ Yesu a gwadātay: «Ndo nakē faya ma tētikiye wu aye na, ma ziye ndo matātikay wu bay. Ndo i mēsler ma ziye ndo i gay ŋgay bay. ²⁵ Tadā ndo nakē faya ta tētikiye wu aye ka tēra andza ndo matātikay wu ada ndo i mēsler ka tēra andza ndo i gay ŋgay na, niye na, dā. Tadā ta zalay a ndo i gay “Bedzabul” na, ta tsadateye a ndo i ŋgay hay ma ziye i ŋgay bēdaw?»

Kā dzēdzarumay a ndo zezēn bay

Luka 12.2-9

²⁶ «Hārwi niye, kā dzēdzarumatay a ndo hay bay. Wu nakē tebiye manḡaha eye na, ta diye ha, ada wu nakē tē tsikawa ta mēkal aye na, ta diye ha. ²⁷ Wu nakē faya na tsikakumeye ma lēvoñ aye na, masumay a mētsike parakka mē dzaydzay ta hēpat. Wu nakē ta tsikakumeye ka zlēm tē mēsēsakwe aye na, wudum ha kēlērā ka gār i gay. ²⁸ Kā dzēdzarumatay a ndo neheje ta kēdiye slo i bo kurom aye bay. Nēteye na, ta sliye faya mēdze ha mēsēfere kurom bay. Dzēdzarumay dūh a Mbəlom nakē ma sliye mēdze ha bo kurom ta mēsēfere kurom eye dzay a ako nakē ma mbatiye bay ka tor eye aye. ²⁹ Sisi hay sulo ta sēkēmiye tē dala nēte na, ka sērum tēbēdēw? Ane tuk na, kwa nēte mē walañ i diyeñ hay ma dēdiye bay, say kē yay a gār a Bēba Mbəlom mā dēd. ³⁰ I kurom na, kwa mēkwets i gār kurom bēbay, Mbəlom kē pasla na. ³¹ Hārwi niye, kā dzēdzarum bay, nākurom ka zum tay ha sisi niye hay.»

³² Yesu a gwadātay sa: «Tadā ndoweye kē tsik parakka kame i ndo hay: “Neñ gawla i Yesu” na, neñ dērmak na tsikiye kame i Bēba ga mē mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga.” ³³ Ane tuk na, tadā ndoweye kē tsik kame i ndo hay nenjēye gawla ga bay na, neñ dērmak na tsikiye kame i Bēba ga mē mbəlom: “Ndo nakay na, gawla ga bay.”»

Yesu a zlaw zay bay, a zlaw vērām

Luka 12.51-53

³⁴ «Kā dzalum neñ na yaw, nā zlaw zay ka mēndzibēra na, kā dzalum bay. Na yaw na, na zlaw zay bay, na zlaw na, maslalam dūh. ³⁵ Na yaw na, manḡēne tay ha ka bo abēra ndo hay. Wawa haslāka eye ta bēba ŋgay, dem ta may ŋgay, ŋgwas ta may i zal ŋgay, ³⁶ ndo hay mē gay tay ta niye a bo dāre.»

Gawla i Yesu tā lēva ha bo ta māvāle mēsēfere tay andza i Yesu

Luka 14.26-27

³⁷ Yesu a gwadātay sa: «Ndowneye ka wudā bēba ŋgay ta may ŋgay ka ze neñ na, nenjēye ma sliye mēndze ka tēv ga bay. Ndowneye ka wudā wawa ŋgay haslāka eye tē dem ŋgay a ze neñ na, nenjēye ma sliye mēndze ka tēv ga bay. ³⁸ Ndowneye kē zla mayako mazlēmbadā eye kē peñ bēzay bay na, nenjēye ma sliye mēndze ka tēv ga bay. ³⁹ Ndo nakē a say mētēme ha mēsēfere ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakē ma dziye ha mēsēfere ŋgay hārwi ga aye na, ma hutiyē a dēma dūh.»

Tadā ndoweye ka tēma gawla i Yesu hay na, a tēma Yesu

Markus 9.41; Luka 10.16

⁴⁰ Yesu a gwadātay sa: «Tadā ndoweye ka tēma kurom na, ka tēma na, neñ. Ada tadā ndoweye ka tēma ga na, a tēma ndo nakē a slēra ga ahaya

aye. ⁴¹ Ndoweye ka tãma ndo mädë ha bazlam i Mbëlom hãrwi nakã nenjeyeye ndo mädë ha bazlam i Mbëlom aye na, ma hutiyeye magogoy nakã ta vãleye a ndo mädë ha bazlam aye. Ndoweye ka tãma ndo nakã ñgwalak eye kame i Mbëlom aye hãrwi nakã nenjeyeye ñgwalak eye kame i Mbëlom aye na, ma hutiyeye magogoy nakã ta vãleye a ndo nakã ñgwalak eye kame i Mbëlom aye. ⁴² Neñ faya na gwadakumeyeye: Sãrum ha na, tadã ndoweye kã vãlay yam gãsiyem nãte matasla eye a ndo nakã makãtsa eye mã walañ i gawla ga hay hãrwi nakã nenjeyeye gawla ga aye na, magogoy ñgay ma dziyeye bay.»

11

¹ Yesu a ndãv ha bazlam ñgay neheye a tsikatay a gawla ñgay hay kuro gãr eye sulo aye na, a hãl bo abãra ka tãv niyeye a ye mata tãtikatay a ndo hay ada mädätay ha ma wuzlah gay neheye ka dala niyeye aye.

Yesu ta Yuhana madzãhuëe ndo a yam
Luka 7.18-23

² Ahãl niyeye na, Yuhana madzãhuëe ndo a yam nenjeyeye ma dangay. A tsãne ndo hay faya ta tsikiyeye ka Kãriste ada ka mäsler ñgay nakã faya ma giyeye aye. Tsa na, a slãr siyeye i ñgal mã walañ i gawla ñgay hay, ³ hãrwi matsãtsehe ka Yesu: «Nãkar na, Kãriste nakã ma deyeweye aye dãw? Kãgãbay nãmaã hãba ndo mekelen dãw?» Ti ye ta tsãtsah ka Yesu andza niyeye.

⁴ Yesu a mbädätay faya: «Dum tãkãrumay a Yuhana wu nakã ka tsãnum aye ada wu nakã ka ñgatamay aye. ⁵ Gwadũmay na, guluf hay tã ñgatay a dãre, ndo matãra eye hay ti ye lele, ndo madãgwadã eye ta mbãl suwud suwud, mandãk hay tã tsãne zãm, mädahan hay ta lãtsew a sifa, ndo i mätawak ta tsãne Labara Ñgwalak eye. ⁶ Mãñgwese ka gãr i ndo nakã kã gãr ha mädzele gãr abãra ka neñ bay aye!»

Yesu a tsik ka Yuhana madzãhuëe ndo a yam
Luka 7.24-35

⁷ Gawla i Yuhana niyeye hay ti ye abãra mã dãma na, Yesu a dazlay mäsikatay a ndo neheye ka tãv ñgay aye ka Yuhana. A gwädätay: «Ka yum a kãsaf mata zãbaw na, ka mey? Ka zãbumaw ka guzer nakã mätasl faya ma bãliyeye ha aye dãw? A'ay andza niyeye bay. ⁸ Ada ka yum, ka zãbumaw na, ka mey? Ka zãbumaw na, ka ndo malambadã bo eye tã peteked lele eye dãw? Tsukudũ kãkay? Ane tuk na, ndo neheye tã peteked ka bo lele aye na, nãteyeye mandza eye mã gay i bãy bagwar eye hay. ⁹ Ka yum mata zãbaw na, ka wuyeye mey? Ka zãbumaw na, ka ndo mädë ha bazlam i Mbëlom dãw? Ayaw, nenjeyeye ndo mädë ha bazlam i Mbëlom ada neñ faya na gwadakumeyeye, nenjeyeye a ze ndo mädë ha bazlam i Mbëlom. ¹⁰ Yuhana na, ndo nakã tã watsa a Derewel aye, Mbëlom a gwad: «Neñ na slãriyeye naha ndo mädë ha bazlam ga kame yak. Ma lambadãkeyeye na tsãved.*»

¹¹ «Neñ faya na gwadakumeyeye: Sãrum ha na, mã walañ i ndo zezeyen hay tebiyeye ndo nakã a ze Yuhana madzãhuëe ndo a yam aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakã nenjeyeye tsekwen makãtsa eye ma Bãy i Mbëlom aye na, a ze Yuhana. ¹² Kwa ahãl nakã Yuhana madzãhuëe ndo a yam a tsikawa bazlam i Mbëlom a ndo hay aye hus anãke na, ndo mãne dãre i Mbëlom hay faya ta giyeye vãram ta Bãy i Mbëlom ada tã dzawa faya bo matsãpe na. ¹³ Derewel i ndo mädë ha bazlam i Mbëlom hay tã derewel i Musa ta dã ha Bãy i Mbëlom hus a hãlay i Yuhana madzãhuëe ndo a yam. ¹⁴ Tadã a sakum mädzal ha na,

* 11:10 Malasi 3.1; Madayaw abãra ma Ezipt 23.20.

Yuhana nenḡeyey Eliya tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom, tə də ha tə gwad ma deyeweyey.† ¹⁵ Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

¹⁶ Yesu a gwadətay sa: «Ndo neheye bəgom aye na, na ndzəkitiye tay ha bo na, tə way? Ta ndzəkit bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pələd nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye, siye hay faya ta wudatay naha a siye hay. Tə gwadətay: ¹⁷ «Nəmaa fakum naha fagam i məhetse, ka hatsum bay, nəmaa gakum naha dəmes i mədahaḡ na, ka tuwum bay.» ¹⁸ Andza niye Yuhana madzəhuḡe ndo a yam a yaw, kə nda wu mənḡday, kə sa wu məse bay na, tə gwad: «Nenḡeyey na, məsəfəre nakə ḡgwalak eye bay aye mə bo ḡgay.» ¹⁹ Neḡ Wawa i Ndo, na yaw, na nda wu mənḡday ada na sa wu məse na, tə gwad: «Zəbum faya, ndo nakay i ḡgay a dzala na, ka wu mənḡday ada ka məse guzom. Nenḡeyey na, dzam i ndo matsekele dzanḡal hay ta ndo i mezeleme hay.» Ane tuk na, Metsehe i Mbəlom ma bəziye na, ta məsler neheye ma giye aye.»

Gəma neheye ta kərah madzal ha ka Yesu aye

Luka 10.13-15,21-22

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a pa bo ka məmatay ha mənese a gəma neheye a ge mə dəma masuwayaḡ haladzay aye, ane tuk na, ndo i gəma niye hay ta mbəda ha mede tay bay. A gwad: ²¹ «A nəkurom ndo i gəma i Korazin hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayaḡ neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidon na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo tabay manasa eye ada ta kutsiye bətekwew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ²² Hərwi niye neḡ faya na gwadəkumeyey: Pat nakə Mbəlom ma gateyey sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidonḡ.

²³ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mənḡde i mədahaḡ hay. Hərwi masuwayaḡ neheye na ge ma gəma kurom aye tā ge ma gəma i Sodom na, haḡe atay gəma nakay ma giye andaya bəgom. ²⁴ Andza niye, neḡ faya na gwadəkumeyey, pat nakə Mbəlom ma gateyey sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Sodomḡ hay.»

²⁵ Ma mənḡde tsekweḡ na, Yesu a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom ta dala. Na gaka sisə hərwi nəkar ka dətay ha wu nakə maḡgaha eye a ndo neheye tə sər wuray bay aye. Ada ka ḡgaha abəra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nəteyey tə sər wu aye. ²⁶ Ayaw, Bəba Mbəlom, a yaka a gər a nəkar hərwi mā ge bo andza niye.»

²⁷ A gwadətay: «Bəba ga kə vələḡ wu hay tebiye. Nḡəray a sər wawa bay, maa sər na, Bəba. Nḡəray a sər Bəba bay, maa sər na, neḡ wawa ḡgay ada maa sər na ndo neheye a seḡ mədətay ha aye.»

²⁸ Yesu a gwadətay sa: «A nəkurom neheye faya ka zlumeyey wu mamba eye ada nəkurom madagər eye, dumara ka təv ga, neḡ na vələkumeyey mazəzukwe bo. ²⁹ Rəhumeḡ ha gər, na tətikakumeyey wu lele eye, hərwi neḡ ndo səkeffe eye, na gakumeyey dəretsətseh bay.ḡ Ta dedek ka hutumeyey mazəzukwe bo. ³⁰ Wu nakə na piye fakuma aye na, a wur bo məzle bay, wu nakə na vələkumeyey, ka zlumeyey na, a mba bay.»

† **11:14** Malasi 3.23-24. ‡ **11:24** Zəba ma Mata 10.15. § **11:29** Yesu a tsik kanaḡ ka pendzeḡ i mandze mekeleḡ eye. Faya ma təriye tay ndo hay beke hay bay.

12

Maa lāvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Markus 2.23-28; Luka 6.1-5

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dāma na, wuye andaya tə zalay bəle. Ahəl nakə faya ta diye na, may a wur ka gawla i Yesu hay, tə pa bo ka mähəbe wu niye tə nda.

² Farisa hay tə ŋgatatay na, tə gwadāy a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədātay faya: «Dada ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge aye təbədew?»^{*} May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴ Tsa na, a fələkwa a madzawadzawa i mädəslay ha gər a Mbəlom ta ndo ŋgay hay. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye, a nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dekdek bədaw?

⁵ «Kəgəbay ka dzaŋgum wu nakay mə derewel i Musa bədaw? Pat i mazəzukw bo na, ndo məvəlay wu a Mbəlom mə gay i mädəslay ha gər a Mbəlom ta rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, ta ge məsler. Ane tuk na, ta ge mənese bay.[†] ⁶ Neŋ faya na gwadəkumeye, wu nakə a ze gay i mädəslay ha gər a Mbəlom aye na, andaya kanan.

⁷ «Tə watsa a Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad: “A seŋ na, gumay ŋgwalak a ndo bəna, gənaŋ neheye ka kəduməŋeye bay.[‡]” Tadə ka tsənum wu nakay na, ndo neheye ta ge wuray bay aye na, kə gəsum tay ha bay. ⁸ Hərwi maa lāvay gər a pat i mazəzukw bo na, Neŋ Wawa i Ndo.»

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Markus 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a gay i mađuwule me. ¹⁰ Mə dāma na, ndoweye andaya həlay ŋgay maməta eye. A satay a ndo hay məmay ha mənese a Yesu, ta tsətsah faya tə gwadāy: «Tsəved andaya məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo dāw?»

¹¹ Yesu a mbədātay faya: «Tadə ndo nəte mə walaŋ kurom təbaŋ ŋgay andaya nəte, təbaŋ ŋgay niye a dəd a bədiyem pat i mazəzukw bo na, ma zla ahaya abəra mə dāma bədaw? ¹² Kə ge andza niye na, ndo zezeŋ a ze təbaŋ bədaw? Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mäge ŋgwalak a ndo pat i mazəzukw bo!»

¹³ Tsa na, Yesu a gwadāy a ndo niye: «Ndudə ha həlay yak!» Ndo niye a ndudə ha həlay ŋgay. Tsa na, a mbəl lele andza həlay nenged.

¹⁴ Sototo, Farisa hay ti yaw abəra mə gay, ti ye tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam, ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu neŋgeye ndo i məsler nakə Mbəlom a zla aye

¹⁵ Ahəl nakə Yesu a sər ha Farisa hay faya ta pəliye tsəved ka məkədə na na, a ye abəra ka təv niye. Ndo hay haladzay tə pay bəzay, a mbəl tay ha ndo i dāvats hay tebiye. ¹⁶ Tsa na, a gatay me, a gwadātay: «Neŋ way na, kə tsikumay a ndəray bay.» ¹⁷ A ge andza niye na, hərwi ada wu neheye Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik aye tā ge bo:

¹⁸ Mbəlom a gwad:

«Ndo i məsler gə nakə na zla aye na, anan,

^{*} 12:3 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7. † 12:5 Məpesle 28.9-10. ‡ 12:7 Oze 6.6, matsika eye ma Mata 9.13.

na wuda na haladzay,
mɔŋgwese ga tebiye ka gər ŋgay.

Na sləriye naha Məsəfəre ga ka neŋgeye,
ma datay ha dedek ga a ndo hay tebiye.

¹⁹ Ta təriye ta ndəray bay,
ma wudiye wuray bay,

ndəray ma tsəniye faya abəra mabəbəle wuray ka mazlazlan i tsəved bay.

²⁰ Guzer nakə mahədzaka eye na, ma həbiye ha bay,
Ako nakə ndəzəzəzə ka lalam faya ma mbatiye na, ma ndəvay həlay ma
mbatiye ha bay,
Ma giye andza niye hus ka vəlatay mɔŋgwese a ndo neheye dedek eye hay
aye.

²¹ Ndo hay tebiye ta piye mədzal gər tay na, ka neŋgeye. §»

Yesu a həhar fakalaw abəra mə bo i ndo wuray

Markus 3.20-30; Luka 11.14-23

²² Tə zlayaw ndo wuray guluf eye ada a sər mətsike me bay hərwi fakalaw
mə bo ŋgay. Yesu a mbəl ha. Tsa na, ndo niye a tsik me lele ada a ŋgatay a dəre
lele. ²³ A gatay a ndo hay hərbaḁəkka, nəteye tebiye, tə gwad: «Ndo nakay ma
giye na, Wawa i Davit!»

²⁴ Farisa hay tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan
ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul* bəy i fakalaw hay!»

²⁵ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye, a gwadatay:
«Tadə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vərəm mə walan tay na, gəma niye
ma dziye. Tadə ndo i wuzlahgəma hay kəgəbay ndo hay ma bədgay tay faya
ta kədiye bo na, wuzlahgəma niye kəgəbay bədgay niye ma ndziye huya bay.

²⁶ Tadə Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay, ma giye magazləga ka bo ŋgay
eye, ada bəy ŋgay ma ndziye huya na, ma kəkay? ²⁷ Ka gwadum maa vələŋ
gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay
na, maa vəlatay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam
kurom hay faya ta diye ha na, dedek andaya mə nəkurom bay. ²⁸ Maa vələŋ
gədan a neŋ ka mahəhere fakalaw na, Məsəfəre i Mbəlom. Andza məgwede
na, Bəy i Mbəlom ḁa ki yaw tsiy hus ka təv kurom.

²⁹ «Ndəray ma sliye məfələkwe a gay i ndo i gədan məhəla ahaya wu ŋgay
bay. Ma ta sliye faya məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa
na tuk na, ma sliye faya mede a gay, məhəla ahaya wu ŋgay hay tuk.»

³⁰ A gwadatay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo i vərəm
ga. Ndo nakə ka dzəna ga ka məhayatay gər a ndo ga hay bay aye na, ma
həhariye tay ha kweye kweye. ³¹ Hərwi niye, neŋ faya na tsikakumeye: Tadə
ndo zezən kə ge mezeleme kwa waray tebiye, kəgəbay kə tsalay ka gər a
Mbəlom na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, ndoweye kə
tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme
ŋgay bay. ³² Tadə ndoweye kə tsik wu nakə ŋgwalak eye bay aye ka neŋ Wawa
i Ndo na, Mbəlom ma pəsay ha mezeleme ŋgay. Ane tuk na, tadə kə tsik wu
nakə ŋgwalak eye bay aye ka Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma pəsay
ha mezeleme ŋgay bay, kwa anəke, kwa ka məndzibəra nakə ma deyeweye
kame aye.

§ 12:21 Ezay 42.1-4. * 12:24 Bedzabul na, məzele mekelen eye i Fakalaw.

*Dərizl i gərdəf ta hohway ɲgay eye hay**Luka 6.43-45*

³³ «Kə ge dərizl i gərdəf ɲgwalak eye na, hohway ɲgay hay ɲgwalak eye. Kə ge dərizl i gərdəf eye ɲgwalak eye bay na, hohway ɲgay hay ɲgwalak eye bay. Andza niye ta səriye ha dərizl i gərdəf nakay ɲgwalak eye na, abəra ka hohway ɲgay hay. ³⁴ A nəkurom wawa i palas neheye! Nəkurom ɲgwalak eye hay bay. Ada ka slumeye faya mətsike wu neheye ɲgwalak eye hay na, ma kəkay? Hərwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakə maraha eye mə dərev ɲgay aye. ³⁵ Ndo nakə ɲgwalak eye na, ma giye wu ɲgwalak eye hay hərwi mə dərev ɲgay na, wu neheye ɲgwalak eye dərmak. Ndo nakə sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye hərwi dərev ɲgay maraha eye tə wu neheye sewed eye. ³⁶ Neɲ faya na tsikakumeye: Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, bazlam neheye mətsike kəriye kəriye kwa way ma mbəday faya a gər ɲgay. ³⁷ Andza niye, Mbəlom ma gwadiye ka ge mənese bay kəgəbay ka ge mənese ka bazlam neheye ka tsik aye.»

*Ndo hay ta tsətsah masuwayaɲ ka Yesu**Markus 8.11-12; Luka 11.29-32*

³⁸ Ndo mədzanɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay, tə gwadəy a Yesu: «Miter, a samay na, gamay masuwayaɲ.»

³⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ndo neheye a halay nakay na, nəteye sewed eye hay, nəteye ta mbəday dəba a Mbəlom, faya ta tsətsahiye masuwayaɲ. Ane tuk na, ma dəba i masuwayaɲ i Zonas ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə ɲgatay aye na, ta ɲgateye a masuwayaɲ mekeleɲ eye bay. ⁴⁰ Hərwi, Zonas kə ndza pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma kutes i kələf bagwar eye. Andza niye dərmak neɲ Wawa i Ndo na ndziye pat eye mahkar ada həvad eye mahkar ma tsəvay. ⁴¹ Ahəl nakə ndo i Ninive hay ta tsəne labara nakə Zonas a tsikatay aye na, ta mbədə ha mede tay.† Ndo andaya kənaɲ bəgom a ze Zonas. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ndo i gəma i Ninive ta deyeweye ta lətsiye kame i ndo neheye bəgom aye ta matay ha mənese.

⁴² «ɲgwas wuray andaya, neɲgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomonɲ neheye maraha eye ta metsehe aye.‡ Ndo andaya kənaɲ a ze ha Salomonɲ. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ɲgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye ma matay ha mənese aye.»

*Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye**Luka 11.24-26*

⁴³ «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf, ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ⁴⁴ ma gwadəye a gər ɲgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ɲgatay a gay wuray mə dəma bay, mafadə eye lele ada malambadə eye. ⁴⁵ Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neɲgeye aye tasəla. Ta fələkwiye a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye. Ma giye bo ta ndo neheye ɲgwalak eye bay bagom aye na, andza niye.»

† 12:41 Zonas 1-4. ‡ 12:42 1 Bəy hay 10.1-13.

May i Yesu ta malamar ngay dedek eye hay

Markus 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikateye me a ndo hay aye, may ngay ta malamar ngay hay ti ye naha. Tə lətse ma bəra, ta pəla tsəved mətsikay me a Yesu. ⁴⁷ Ndo nəte a ye ka təv i Yesu, a gwaday: «Zəba, may yak ta malamar yak hay nəteye ma bəra, a satay mətsikaka me.»

⁴⁸ Yesu a mbədatay faya: «May ga na, way? Malamar ga hay na, way hay?»

⁴⁹ Tsa na, a zəkwa həlay ka gawla ngay hay, a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye ananj. ⁵⁰ Hərwi tadə ndoweye kə ge wu nakə a say a Bəba ga mə mbəlom na aye, neŋgeye malamar ga, ada may ga.»

13

Dzeke i ndo maslæge

Markus 4.1-9; Luka 8.4-8

¹ Pat eye niye na, Yesu a yaw abəra mə gay, a ye a ndza ka me i dəlov. ² Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ngay. Hərwi niye a tsal a kwalalanj i yam wuray ka gər i yam a ndza a dəma. Ndo hay tebiye tə ndza ka me i dəlov.

³ Yesu a tətikatay wu haladzay a ndo niye hay ta dzeke.

A gwadətay: «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe, a ye ha a pesl mata slæge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslæge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe* ngay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dəf ka sik i pələf, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələf niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka tay ha hulfe niye hay tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Nengef a dəf a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgəfətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye a ge temerre, neŋgef sa na, kuro kuro məkwa, ada siye kuro kuro mahkar.» ⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadətay: «Ndo nakə zləm andaya faya na, mā tsənel!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Markus 4.10-12; Luka 8.9-10

¹⁰ Ma dəba eye na, gawla ngay hay ta həndzəf naha ka təv ngay, ta tsətsah faya: «Ka tsikatay me a ndo hay ta dzeke na, hərwi mey?» ¹¹ Yesu a mbədatay faya: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ngay aye. Ane tuk na, a nəteye na, kə datay ha bay. ¹² Andza niye, ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa ada i ngay ma giye haladzay. Ane tuk na, ndo nakə wuray ngay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na. ¹³ Hərwi niye na tsikatay me ta dzeke na, nəteye ta zəbiye faya tə dərə tay, ane tuk na, ta ŋgateye bay. Ta pay zləm, ane tuk na, ta tsəniye tə zləm tay bay, ta səriye bay. ¹⁴ Andza niye, wu nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a dā ha aye na, kə ge bo dedek. Mbəlom a gwad:

“Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərumeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

* 13:4 I tay na, ta slæga tə tsəluy təbey. Tə kuts ha məkutse məkutse.

ane tuk na, ka ngatumeye bay.

¹⁵ Ndo neheye na, ta kula ha gər tay tonḡwa tonḡwa.

Ta daka na zlam tay,

ta dərəzl na dərə tay.

A satay mənḡatay tə dərə tay bay,

a satay mətsəne tə zlam tay bay,

a satay məsəre tə metsehe tay bay.

Tadə a satay mambədə ha mede tay na,

na mbəliye tay ha dərmaḡ.†”

¹⁶ «Ane tuk na, nəkurom na, ka hutum mənḡwese. Ka ngatumay a dərə, ada ka tsənum tə zlam kurom. ¹⁷ Neḡ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay haladzay, ndo dedək eye haladzay a satay haḡe mənḡatay a wu nakə faya ka ngatumeye, ane tuk na, ta ngatay bay. A satay mətsəne wu nakə faya ka tsənumeye, ane tuk na, ta tsəne bay.»

Yesu a da ha dzeke i ndo maslḡe

Markus 4.13-20; Luka 8.11-15

¹⁸ «Dzeke i ndo maslḡe nakay a say mḡwədə mey na, tsənum. ¹⁹ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Bəy i Mbəlom aye ada tə tsəne zlam bay aye na, ta ndzəkɪt bo ta tsakay tsəved nakə hulfe a dəd faya aye. Fakalaw a yaw, a buwa na wu nakə ta slḡa a dərəv tay aye. ²⁰ Siye hay ta ndzəkɪt bo tə sik i pəlad nakə hulfe a kuts faya aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma kwayanḡa tə mənḡwese eye. ²¹ Ane tuk na, ta gərɔy tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dərəv tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekwen tsa. Dəretsətseh kəḡabay madzəḡur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse. ²² Siye hay sa na, ta ndzəkɪt bo ta hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ane tuk na, mədzaḡ gər ka wu i mändzibəra, bər i zlele a ye tay a bo. Wu niye hay tə ngədətsa na bazlam i Mbəlom nakə məd dərəv tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom kə wa hohway məd dərəv tay bay. ²³ Ndo mekeləḡ eye hay ta ndzəkɪt bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nətəye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərəv tay lele. Bazlam i Mbəlom a ḡəl məd dərəv tay lele ada a nah. Nengəd makwehe nətə na, wur eye a ge temerre, nenḡed sa na, kuro kuro məkwa, siye kuro kuro mahkar.»

Guzer nakə ngwalak bay aye

²⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekeləḡ eye, a gwadatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, ta ndo wuray a slḡa hulfe lele eye a guvah ngay. ²⁵ Ta həvad, ahəl nakə ndo hay tebiye ka mändzehəre na, ndo mənə dərə i ndo niye a ye a slḡay a dəma daw zunḡo a walaḡ i daw ngay niye. Tsa na, a ye ngway. ²⁶ Ahəl nakə wu hay tə ndzohw, faya ta diye tə gər aye na, daw zunḡo niye hay tə ndzohwaw dərmaḡ. ²⁷ Ndo i məsler hay ti yaw tə gwaday a ndo i guvah: “Ndo i gay may, ka slḡa a guvah yak na, hulfe lele tuk na, ada daw zunḡo a yaw a dəma na, mənḡay?” ²⁸ Ndo niye a mbədətay faya: “Maa ge wu niye na, ndo mənə dərə ga.” Ndo i məsler hay tə tsətsah faya, tə gwaday: “A saka nəmaā ye mənḡwədə ahaya abəra məd dəma daw zunḡo dāw?” ²⁹ A gwadatay: “A’ay, kə ngwadum bay, ka ta ngwadumeye ka bo dziye ta daw. ³⁰ Gərɔm tay ha tā nah ka bo dziye hus a həlay i mədze. A həlay i mədze na, na gwadətəye a ndo i məsler hay: Dzum na daw zunḡo təday. Barum na ada kə dzumay a ako. Daw na, hayumay gər ada kə pum na a de ga.”»

† 13:15 Ezay 6.9-10.

*Wur i ɓəzanj**Markus 4.30-32; Luka 13.18-19*

³¹ Yesu a tsikatay dzeke mekelenj eye sa, a gwaɗatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, wur i ɓəzanj nakə ndo a zla a sləga a guvah ŋgay. ³² Mə walaŋ i wur i wu hay tebiye na, nenɣeye tsekwenj. Ane tuk na, a ndzohw, a gəl na, a ze ala neheye tə sləga ka dədanj aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyerj hay tə ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

*Dzeke i gəde**Markus 4.33-34; Luka 13.20-21*

³³ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwaɗatay: «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, gəde nakə ŋwas a həl tsekwenj a dzapa ha ta gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A həlaɓ tay ha ka bo na, gufa niye mahələɓa eye a kwasa a həmbət.»

³⁴ Yesu a tətikatay wu ŋgay hay tebiye a ndo hay na, ta dzeke. A tsikawatay me ze mətsike ta dzeke bay. ³⁵ A tsikawa andza niye na, hərwi ada wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik aye mə ge bo. Mbəlom a gwaɗ: «Na tsikateye wu na, ta dzeke.

Na ɗatay ha wu neheye maŋgaha eye kwa abəra ka madazlay i məge mändzibəra aye.†»

Yesu a ɗa ka guzer nakə ŋgwalak eye bay aye

³⁶ Yesu a ndəw ha mətsike me na, a gər tay ha ndo hay, a ye a gay. Ahəl nakə nenɣeye mə gay aye na, gawla ŋgay hay ti ye ka təw ŋgay. Ti ye naha, ta tsətsah faya, tə gwaɗay: «Damay ha dzeke i daw zuŋgo nakə ma guvah aye.»

³⁷ Yesu a mbəɗatay faya: «Ndo nakə a sləga wur i wu ŋgwalak eye na, nenj Wawa i Ndo. ³⁸ Guvah na, mändzibəra. Wur i wu ŋgwalak eye na, ndo neheye ma Bəy i Mbəlom aye. Daw zuŋgo na, ndo neheye ta rəhay ha gər a Fakalaw aye. ³⁹ Ndo mənə ɗəre nakə a sləga daw zuŋgo aye na, Fakalaw. Mədze wu abəra ka dala na, mandəve i mändzibəra nakə Mbəlom ma ndəviye ha aye. Ndo i məsler hay na, gawla i Mbəlom hay. ⁴⁰ Andza nakə tə həl daw zuŋgo tə dzay a ako aye na, Mbəlom ma ndəviye ha mändzibəra andza niye ɗərmak. ⁴¹ Nenj Wawa i Ndo na sləraweye gawla i Mbəlom hay. Ta həliye tay ha abəra ma Bəy i Mbəlom ndo neheye tebiye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye ta ndo neheye faya ta giye wu nakə ŋgwalak eye bay aye. ⁴² Ta kutsiye tay ha a ako bagwar eye. Mə ɗəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. § ⁴³ Ane tuk na, ndo neheye tə pay naha faya a Mbəlom aye na, ta ɗəviye wuzl wuzl andza pat ma Bəy i Bəba tay Mbəlom. Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mə tsəne!»

Zlele maŋgaha eye

⁴⁴ Yesu a gwaɗatay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo tə zlele nakə tə la na a guvah aye. Ndo a huta na zlele eye niye ada a la na, a ŋgaha na sa. A yay a gər haladzay. A ye a səkəm ha wu ŋgay hay tebiye ada a səkəm guvah niye.»

Wu i maslawa

⁴⁵ A gwaɗatay sa: «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo sa na, ndo masəkəm ha wu hay. Ma pəliye wu i maslawa neheye a le haladzay aye. ⁴⁶ Kə huta wu nakə a ze tay ha siye hay tə məle aye na, ma diye ma səkəmiye ha wu ŋgay hay tebiye ka tsakala. Suloy aye na, ma səkəma ahaya wu i maslawa niye.»

Gadaŋ

† 13:35 Dəmes hay 78.2. § 13:42 Zəba ma Mata 8.12.

⁴⁷ A gwadátay sa: «Bøy i Mbəlom a ndzəkít bo na, ta gadan̄. Ta kal a dəlov na, ma gəsaweyə kələf wal wal haladzay. ⁴⁸ Gadan̄ niye kə rah tə kələf na, ta vaha ahaya abara ma yam. Ta vaha ahaya na, ta ndziye ton̄, ta paliye kələf ŋwalak eye hay. Ta piye tay ha a kətəh. Siye neheye ŋwalak eye bay aye na, ta miye tay ha. ⁴⁹ Ma giye bo pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra eye na, andza niye. Gawla i Mbəlom hay ta deyeweyə ta ŋgəniye tay ha ka bo abəra ndo i sewed̄ hay ta ndo ŋwalak eye hay. ⁵⁰ Ndo i sewed̄ hay na, ta kutsiye tay ha a ako. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye. *»

Mandəve i bazlam

⁵¹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadátay: «Wu neheye tebiye na tsik aye na, ka tsənum daw?»

Ta mbədāy faya: «Ayaw, nəmaa tsəne.»

⁵² A gwadátay: «Andza niye, ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye a təra gawla ma Bøy i Mbəlom na, a ndzəkít bo ndo i gay nakə faya ma ndohwa ahaya zlele ŋgay abəra mə wu nakə wedeyə ada abəra mə wu nakə guram aye.»

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Markus 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha mətsikatay dzeke neheye aye na, a ye abəra ka təv eye niye. ⁵⁴ A ye a Nazaret, gəma nakə a gəl mə dəma aye. Mə dəma na, a ye a gay i maduwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay wu a ndo hay. A gatay a ndo neheye tebiye mə dəma aye hərbəbəkka. Tə gwadawa: «A hutaw metsehe nakay na, məŋgay? Maa vəlay gədan̄ ka məge masuwayan̄ neheye na, way? ⁵⁵ Nəngəye na, wawa i Mari ada bəba ŋgay na, ndo matsəsedə mayako bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Yusufu, Simon̄ ada Yuda bəda? ⁵⁶ Ada malamar ŋgay dem eye hay nəteye andaya mə walan̄ kway bəda? Maa vəlay gədan̄ nakay tebiye na, way?» ⁵⁷ Yawa, hərwi wu neheye tebiye aye, ndo i gəma niye hay ta kərah mədzal ha ka Yesu.

Yesu a gwadátay: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay nakə tə wa mə dəma ada mə gay ŋgay na, ta rəhay ha gər bay.»

⁵⁸ Ma Nazaret na, Yesu kə ge masuwayan̄ haladzay bay hərwi ta dzala ha bay.

14

Məməte i Yuhana madzəhuḃe ndo a yam

Markus 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹ A həlay niye na, Herod nəngəye bəy ka dala i Galile, a tsəne faya ta tsikiye ka Yesu. ² Herod a gwadátay a ndo i məsler ŋgay hay: «Ndo niye ma giye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam. Kə mbəlaw abəra ma mədahan̄. Hərwi niye nakə a huta gədan̄ ka məge masuwayan̄.»

³⁻⁴ Andaya kə ndza haladzay, Herod a zla Herodiyad, ŋgwas i malamar ŋgay Filip. Hərwi niye, Yuhana a gwadaway: «Ta vəl tsəved̄ məzle ŋgwas nakay bay.» Tsa na, Herod a gwadátay a ndo hay tə gəs na Yuhana, tə dzawa na ada tə pa na a dan̄gay. ⁵ A say a Herod məkədə na Yuhana, ane tuk na, a dzədzaratay a ndo hay, hərwi ndo hay tə dzala Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

⁶ Pat i magurlom i məwe Herod na, dem i Herodiyad a hats kame i ndo neheye Herod a zalatay a magurlom aye. Məhetse i dem niye a yay a gər a

*

Herod. ⁷ Tsa na, a mbaɗay a dem niye, a gwaɗay: «Wu nakə ka tsətsah tebiye na vələkeye.»

⁸ Dem niye tə ma ha ka bo bazlam ta may ɲgay. Tsa na, a ye a gwaɗay a Herod: «Dəseɲew gər i Yuhana madzəhuɓe ndo a yam ka bəgəlam.»

⁹ Andza niye na, a yay a gər a bəy bay. Ane tuk na, ɓa kə mbaɗa kame i ndo neheye mazala eye hay a magurlom aye. A vəl tsəved, tā ye tā dəsawaw. ¹⁰ A slər ndo a gay i danɲay, m̄a dəsaw gər i Yuhana madzəhuɓe ndo a yam. ¹¹ Ndo a ye, a dəsaw gər i Yuhana a pa ahaya ka bəgəlam. Tə vəlay a dem niye. Dem niye a vəlay a may ɲgay. ¹² Gawla i Yuhana hay tə tsəne na, ti yaw, tə zla ahaya mədahan i Yuhana abəra ma danɲay tə la na. Tsa na, ti ye tə ɗa ha wu nakə a ge bo aye a Yesu.

Yesu a vələtay wu mənɗay a ndo hay gwezem zlam

Markus 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a tsəne labara niye na, a ye mahəɲgeye tə kwalalan i yam hərwi mede a təv dərəɲ eye abəra ka ndo hay. Ane tuk na, ndo hay ta sər faya. Ti yaw abəra ma wuzlahgəma hay, tə pay bəzay a Yesu. ¹⁴ A ndisl a təv niye na, a mbəzlaw abəra mə kwalalan i yam. A ɲgatay a ndo hay haladzay na, tə gay mə bo. A mbəl tay ha ndo i dəvats tay neheye tə həl naha aye.

¹⁵ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay ta həndzəd ka təv i Yesu, tə gwaɗay: «Mazlambar həvad ada təv nakay kəsaf. Gwaɗatay a ndo hay tā ye a wuzlahgəma hay hərwi ada tā ye, tā səkəməw wu mənɗay.»

¹⁶ Yesu a mbəɗatay faya, a gwaɗatay: «Tā ye bay. Bo kurom eye vəlumatay wu mənɗay.»

¹⁷ Tə gwaɗay: «Makwala andaya fakwaya kanan na, tapa zlam tə kələf sulo tsiy tuk na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwaɗatay: «Həlumen ahaya.» ¹⁹ Tsa na, a gwaɗatay a ndo hay: «Ndzum ka dala!»

Yesu a həl makwala neheye tapa zlam tə kələf sulo aye. A zəba ɗere a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ɲgəna ha makwala niye hay ada a vələtay a gawla ɲgay hay. Gawla ɲgay hay ta ɲgənataɲ a ndo hay. ²⁰ Kwa way a nda ka mərəhe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a siye nakə a ləkaw aye na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ²¹ Ndo neheye tə nda makwala niye na, haslaka hay ta giye gwezem zlam. ɲgwas hay ta wawa hay na, ta pasla tay ha bay.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Markus 6.45-52; Yuhana 6.15-21

²² Kwayanɲa Yesu a gatay kutoɲ a gawla ɲgay hay tā tsal a kwalalan i yam, tā lahay kame mede a diye i dəlɔv nənɲed həlay nakə bo ɲgay eye ma gwaɗateye a ndo hay «Dum kurom» aye. ²³ Ndo hay ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok mahəɲgeye hərwi maduwulay me a Mbəlom. Həvad a ge na, nənɲgeye huya ma tsaholok niye.

²⁴ Kwalalan i yam nakə gawla ɲgay hay mə ɗəma aye, dərəɲ ta dala, wudək wudək ma wuzlah i yam. Mətasl faya ma vəlziye haladzay, a say məme ha kwalalan i yam ta ɗəba ada yam faya ma ɓəliye ha kwalalan i yam haladzay.

²⁵ Ta mbəlomɗa na, Yesu a ye ka təv i gawla ɲgay hay ka gər i yam tə sik.

²⁶ Tə ɲgatay a Yesu faya ma diye ka təv tay ka gər i yam tə sik na, ta dzəɗzar haladzay, tə gwad: «Ma giye na, wu matəre ka ndo!» Ta wuda ka bo tə madzəɗzar eye.*

* **14:26** Ndo siye tə pa a məɗzal gər tay na, wu matəre ka ndo andaya. I tay wu matəre ka ndo na, ndo nakə a mət ada a maw a bəra a walan i ndo hay aye, a ge zluwer.

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwad̄atay: «Tete kurom! Kâ dzadz̄arum bay. Nakay na, neŋ!»

²⁸ Kwayaŋŋa Piyer a tsikay naha me, a gwad̄ay: «B̄ay Maduweŋ, k̄a ge n̄akar na, v̄aleŋ ts̄oved̄ n̄a ye naha ka t̄av yak ka ḡar i yam t̄a sik.»

²⁹ Yesu a mb̄ed̄ay faya, a gwad̄ay: «Dara.»

Tsa na, Piyer a ndohwaw ab̄era m̄a kwalalan̄ i yam, a pa bo ka mede ka ḡar yam h̄arwi m̄edze ḡar t̄a Yesu. ³⁰ Ane tuk na, a z̄eba m̄etasl faya ma v̄z̄liye haladz̄ay na, a dzadz̄ar. A dazlay m̄and̄armede a yam. Tsa na, a wuda ka bo: «B̄ay Maduweŋ, t̄ama ga ha tey!»

³¹ Kwayaŋŋa, Yesu a b̄ezay naha h̄alay a Piyer, a ḡes na, a gwad̄ay: «M̄edzal ḡar yak hala bay. Ka ge ha m̄edzal ḡar yak sulo sulo na, h̄arwi mey?»

³² T̄a tsal a kwalalan̄ i yam sulo tay eye. Tsa na, m̄etasl a ndza d̄ed̄ik, a v̄z̄l sa bay. ³³ Gawla ŋgay neheye m̄a kwalalan̄ i yam aye ta d̄akway gurmets a Yesu, t̄a gwad̄ay: «N̄akar na, Wawa i Mb̄alom dedek!»

Yesu a mb̄al tay ha ndo i d̄avats hay ma ḡema i Genesaret

Markus 6.53-56

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay t̄a tas ab̄era ma d̄alov na, t̄a ndisl a ḡema i Genesaret. ³⁵ Ndo i t̄av niye t̄a s̄ar ha Yesu ki yaw. Ti ye t̄a tsikatay a ndo hay tebiye Yesu ki yaw. Ndo hay t̄a ts̄one na, t̄a h̄alaw ndo i d̄avats hay tebiye ka t̄av i Yesu. ³⁶ T̄a gay amboh a Yesu, t̄a gwad̄ay: «Ndo i d̄avats hay t̄a ye naha t̄a lamay a me i peteked̄ yak nets na, ts̄iy.» Tsa na, ndo i d̄avats neheye ta lamay aye na, ta mb̄al tebiye.

15

Kule i b̄aba t̄ate hay

Markus 7.1-13

¹ Farisa hay ta ndo m̄adz̄angawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ti yaw ab̄era ma Zerozelem, ti ye ka t̄av i Yesu, t̄a gwad̄ay: ² «Gawla yak hay ta r̄ahay ha ḡar a kule i b̄aba t̄ate kway hay bay na, h̄arwi mey? Ah̄al nak̄a ta ndiye d̄af aye na, t̄a bara h̄alay andza i kule i b̄aba t̄ate kway hay t̄abey na, h̄arwi mey?»

³ Yesu a mb̄ed̄atay faya, a gwad̄atay: «N̄akurom, ka r̄ahumay ha ḡar a bazlam i Mb̄alom mapala eye bay h̄arwi kule i b̄aba t̄ate kurom hay na, h̄arwi mey? ⁴ Andza niye, Mb̄alom a gwad̄: “R̄ahay ha ḡar a b̄aba yak ta may yak.” A gwad̄ sa: “Ndoweŋe k̄a tsad̄ay a b̄aba ŋgay ta may ŋgay na, kuton t̄a k̄ad̄ na a b̄ad̄.*” ⁵ Ane tuk na, n̄akurom faya ka gwad̄umateye a ndo hay: “Ka slumeye faya m̄agwad̄atay a b̄aba kurom hay ta may kurom hay: Haŋe na, n̄amaa dz̄aniye kurom. Ane tuk na, n̄amaa v̄alay ha a Mb̄alom. ⁶ K̄a r̄ahumay ha ḡar a b̄aba kurom sa bay.” Andza niye, faya ka m̄batumeye ha Derewel i Mb̄alom h̄arwi kule kurom. ⁷ N̄akurom na, ndo i b̄ab̄arek hay! Ezay ndo m̄ade ha bazlam i Mb̄alom a tsik fakuma na, dedek. A tsik ah̄al niye, Mb̄alom a gwad̄:

⁸ “Ndo neheye ta zemb̄ed̄eŋ na, t̄a bazlam d̄ekdek tsa, d̄arev tay na, d̄areŋ t̄a neŋ.

⁹ N̄ateye faya ta zemb̄ed̄eŋeye k̄ariye, ane tuk na, k̄ariye b̄ana dedek bay.

Wu nak̄a faya ta t̄atikateye a ndo hay aye na, bazlam mapala eye i ndo hay tsa.†”»

* **15:4** Madayaw ab̄era m̄a Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16 ada Madayaw ab̄era m̄a Ezipt 21.17. † **15:9** Ezay 29.13.

Wu nakə ma nasiye ha ndo aye

Markus 7.14-23

¹⁰ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay haladzay, a gwadatay: «Pum zlam ada tsenum wu nakay. ¹¹ Maa nas ha ndo na, wu nakə a ye a bazlam aye bay. Ane tuk na, maa nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye.»

¹² Gawla i Yesu hay ta händzəd naha ka təv i Yesu, tə gwaday: «Bazlam yak neheye ka tsik aye kə ndalatay a Farisa hay na, ka sər təbədew?»

¹³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dərizl i gərdaf neheye Bəba ga nakə mə mbəlom a zəv bay aye na, ta ngwadiye tay ha abəra mə dəma. ¹⁴ Gərum tay ha, nəteye na, guluf neheye faya ta gəsətay həlay a guluf hay aye. Guluf ma gəseye halay a guluf neğed na, nəteye salamay ta dadiye a bəd.»

¹⁵ Tsa na, Piyer a gwaday: «Damay ha dzeke nakay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərma, ka sərurum zuk bay daw? ¹⁷ Wu nakə a ye tə bazlam aye na, ma diye a kutes ada ma deyeweye abəra mə bo na, ka sərurum təbədew? ¹⁸ Ane tuk na, wu nakə a yaw abəra mə bazlam aye na, a yaw mə dərev ada maa nas ha ndo na, neğeye. ¹⁹ Andza niye, maa yaw abəra mə dərev na, mədzal gər neheye ngwalak eye bay aye, məkədə gər i ndo, məge madama, mede nakə ngwalak eye bay aye, məge məkal, maraw me kame i sariya, manğəlay bəzay a ndo hay. ²⁰ Wu nakə ma nasiye ha ndo aye na, neheye anəy aye. Ane tuk na, mände wu mənday ze məbere həlay andza kule i bəba tətə kway na, ma nasiye ha ndo bay.»

Ngwas i Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Markus 7.24-30

²¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma təv niye, a ye ka dala i Tir ada a Sidonj. ²² Mə dəma na, ngwas i Kanan† wuray a ndzawa ka dala eye niye. Yesu a ndisl naha na, a ye ka təv ngay. A pa bo ka mawude, a gwaday: «Bəy Maduweñ, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew! Dem ga andaya mətagay, məsəfəre nakə ngwalak eye bay aye faya ma geye dəretsətseh haladzay.» ²³ Ane tuk na, Yesu a mbəday faya kwa tsekweñ bay tebiye.

Gawla ngay hay ta händzəd ka təv ngay, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Həhar na ngwas nakay, hərwi faya ma pakweye bəzay tə mawude ngay neheye.»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwi ndo i Israyel hay, nəteye neheye andza təbən mədze eye hay aye.»

²⁵ Ane tuk na, ngwas niye a ye naha, a dəkway gurmets a huvo, a gwaday: «Bəy Maduweñ, dzəna ga!»

²⁶ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Məzle wu mənday i wawa hay, məkalatay ha a kəra hay na, lele bay.»

²⁷ Ngwas niye a gwaday faya: «Bəy Maduweñ, ka tsik na, dedek. Ane tuk na, tadə ndo i gay faya ma ndiye wu mənday na, kəra hay ta diye ta paliye neheye a kutsaw faya abəra aye.»

²⁸ Tsa na, Yesu a mbəday faya a ngwas niye, a gwaday: «Ngwas, mədzal gər yak nakə ka neñ aye na, haladzay. Wu nakə ka tsətsah aye na, mə ge bo andza nakə a saka aye.» Kwayanña dem ngay a mbəl.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay haladzay

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ka təv niye, a ye ka me i dəlöv i Galile. A ye naha a tsal a mahəmba. Mə dəma na, a ndza ka dala. ³⁰ Ndo hay haladzay

† ^{15:22} Ngwas nakay na, dem i Yahuda hay bay. Məzele Kanan na, tə zalawatay ha na, a ndo neheye mandza eye ma gəma i Tir ta Sidonj aye.

ti ye naha ka tɔv ŋgay. Tɔ hɔlay naha ndo neheye ta dzɛgɛdasla aye, guluf hay, ndo matɛra eye, mandɛk hay ada tɔ siye i ndo i dɔvats hay. Ti ye naha, tɔ hɔna tay ha kame i Yesu ada a mbɛl tay ha. ³¹ A gatay a ndo hay hɛrɔaɔɔkka, hɛrwi tɔ ŋgatay a mandɛk hay faya ta tsikiye me lele, ndo matɛra eye hay ta mbɛl, ndo neheye ta dzɛgɛdaslawaya aye ti ye lele, guluf hay tɔ ŋgatay a dɛre kwetseh kwetseh. Ndo niye hay tɔ gwadɛ: «Nɛmaa zambadaka a nɛkar Mbɛlom i Israyel hay!»

Yesu a vɔlatay wu mɛnday a ndo hay gwezem fad
Markus 8.1-10

³² Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo neheye na, tɔ gɛŋ mɔ bo haladzay hɛrwi anan mɔhɛne mahkar na, nɔteye ka tɔv ga ada wu mɛnday andaya fataya bay. A sɛŋ mɔgwadatay “Dum kurom” ze mɛnde wu mɛnday bay. Ta giye bɛle ka tsɛved.»

³³ Gawla ŋgay hay tɔ gwadɛ: «Mɔ kɛsaf nakay na, ka hutakweye wu mɛnday dɔ mɔvɔlatay a ndo neheye haladzay aye na, mɔŋgay?»

³⁴ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala andaya fakuma na, nday?»

Ta mbɛday faya, tɔ gwadɛ: «Tasɛla. Ada kɛlef wawa eye hay andaya tsakway dɛrmak.»

³⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo hay tɔ ndza ka dala. ³⁶ Yesu a hɛl tapa i makwala neheye tasɛla aye tɔ kɛlef niye hay, a gay naha siseɔ a Mbɛlom. A ŋgɔna ha ada a vɔlatay a gawla ŋgay. Tsa na, gawla ŋgay hay tɔ vɔlatay a ndo hay. ³⁷ Ndo hay tebiye tɔ nda ka mɛrehe andza nakɛ a satay aye. Tɔ hayay gɛr a siye neheye a lɔkaw aye na, a rah a kɛteh tasɛla. ³⁸ Ndo neheye tɔ nda wu mɛnday niye na, haslɛka hay nɔteye gwezem fad, ŋgwas hay ta wawa hay mɔ dɔma bay.

³⁹ Ma dɔba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay: «Dum kurom a mɔtagay kurom hay tuk.» Nɛŋgeye a tsal a kwalalan i yam, a ye ka dala i Magadan.

16

Farisa hay ta Saduke hay ta tsɛtsah masuwayan ka Yesu
Markus 8.11-21; Luka 12.54-56

¹ Farisa hay ta Saduke hay ta hɛndzɛd ka tɔv i Yesu. A satay mɔhɛle faya abɛra suwat. Ta tsɛtsah faya, tɔ gwadɛ: «Gamay masuwayan nakɛ ma diye ha ka yaw abɛra ka tɔv i Mbɛlom aye.»

² Yesu a mbɛdatay faya, a gwadatay: «Nɛkurom ka zɛbum ka pat faya ma dɛdiye na, ka gwadum: “Tɛdɛ na, pat ma dɛviye lele hɛrwi mbɛlom a zɛba ndozza.” ³ Tɔ mekedɛ pɛrik ka ŋgatamay mbɛlom a zɛba andza pat na, ka gwadum: “Bɛgom na, yam ma piye.” Andza niye ka sɛrum mangɛne ha ka bo abɛra hɔlay nakɛ ma giye tɔ mazɛbe ka mbɛlom, ada wu neheye faya ta giye bo anɛke aye a say mɛgwede mey na, ka sɛrum bay na, hɛrwi mey? ⁴ Ndo neheye a hɔlay nakay na, nɔteye sewed eye hay, nɔteye ta mbɛday dɛba a Mbɛlom, faya ta tsɛtsahiye masuwayan. Ane tuk na, ma dɛba i masuwayan i Zonas* ndo mɛde ha bazlam i Mbɛlom nakɛ tɔ ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayan mekelɛŋ eye bay.»

Tsa na, Yesu a gɛr tay ha, a ye ŋgway.

⁵ Yesu ta gawla ŋgay hay tɔ tsal a kwalalan i yam, ti ye ka dɛlov, tɔ tas a diye nɛŋged. Ti ye na, ta mɛtsa ha gɛr ta mɛzle makwala ka hɔlay. ⁶ Yesu a

* 16:4 Zɛba mɔ Mata 12.41.

gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ta Saduke hay.»

⁷ Nəteye tə tsəne andza niye, tə kəf wuway mə walaŋ tay, tə gwad: «A tsik andza niye na, hərwi nakə ka mətsakwa ha gər ta məzlaw makwala aye.»

⁸ Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta dzaliye faya aye, a gwadatay: «Nəkurom na, mədzal gər a kətsakum. Ka kədum wuway ka makwala na, hərwi mey? ⁹ Hus anəke ki yakum a mədzal gər kurom zuk bay daw? Makwala tapa zlam, ndo hay gwezem zlam tə nda ada siye ka hayumay gər na, gwaŋ nday na, a makumaw a gər təbədew? ¹⁰ Ada makwala nakə tapa tasala, ndo hay gwezem fad tə nda aye na, kə makumaw a gər bədaw? Ka hayumay gər a siye na, kəteh nday? ¹¹ Na gwadakum: Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay ada i Saduke hay. Na tsikakum ka makwala bay na, ka sərūm təbədew?»

¹² Gawla i Yesu hay tə sər ha tuk Yesu a tsikatay «Tsəpum gər kurom» na, abəra ka gəde nakə a kwasawa ha wu aye bay. Ane tuk na, ta tsəpiye gər tay na, abəra ka matətike i Farisa hay ta Saduke hay.

Piyer a da ha Yesu neŋgeye Kəriste

Markus 8.27-30; Luka 9.18-21

¹³ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ka dala i Sezare Filipi. Tə ndisl a dəma na, a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka neŋ Wawa i Ndo na, neŋ way?»

¹⁴ Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Ndo mekeləŋ eye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhube ndo a yam. Ndo siye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Ndo siye hay sa na, tə gwad nəkar Zeremi kəgəbay nəkar nəte mə walaŋ i siye i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

¹⁵ Yesu a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

¹⁶ Simon Piyer a mbəday faya, a gwadāy: «Nəkar na, Kəriste, Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye.»

¹⁷ Yesu a gwadāy: «Məŋgwese ka gər yak Simon wawa i Zonas hərwi maa daka ha dedek nakay na, ndo zezeŋ bay. Ane tuk na, maa daka ha na, Bəba ga mə mbəlom. ¹⁸ Neŋ faya na gwadakeye: Nəkar na, Piyer, andza məgwede pələd. Na hayay gər a ndo ga hay na, ka pələd eye nakay andza pələd nakə ta dazliye faya gay aye. Gədaŋ i mədahaŋ ma sliye məgatay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹⁹ Na vəlakeye kəle i mahəndəke məged i Bəy i Mbəlom. Wu nakə ka kərah ka məndzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom. Wu nakə ka təma ka məndzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom.»

²⁰ Tsa na, Yesu a gatay me a gawla ŋgay hay lele, a gwadatay: «Neŋ na, Kəriste, kə tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məməte ŋgay ta məmbəlaw ŋgay abəra ma mədahaŋ

Markus 8.31-33; Luka 9.22

²¹ Yesu a dazlay mədatay ha a gawla ŋgay hay parakka, a gwadatay: «Kuton na diye a Zerozelem ada madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta seŋeye dərətsətseh. Ta kədiye ga ada məhəne sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

²² Piyer a zalay a Yesu kətsah mahəŋgeye, a gay me, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, Mbəlom mā tsəpa kar. Ta dedek wuray ma gakeye bay.»

²³ Ane tuk na, Yesu a mbəda me, a gwadāy a Piyer: «Do abəra ka təv ga! Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Faya ka ŋgiye fagaya ɓalay. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

*Məpəy bəzay a Yesu na, kəkay?**Markus 8.34–9.1; Luka 9.23-27*

²⁴ Yesu a gwadatay a gawla ngay hay sa: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ngay aye. Mâ zla mayako mazlɛmbədə eye ada mâ peŋ bəzay.† ²⁵ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ngay aye na, ma dziye ha düh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ngay hərwi ga aye na, ma hutie na düh. ²⁶ Tadə ndoweye kə huta zlele i mändzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ngay na, ngama eye na, mey? Wu andaya nakə ndo ma sliye mambədə ahaya məsəfəre ngay na, mey? ²⁷ Neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta gawla i Mbəlom hay ma mazlɛb i Bəba ga. Na yaw na, na vəleye kwa a way wu i madagər ngay andza məsler ngay neheye a ge aye. ²⁸ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo siye hay mə waləŋ kurom neheye anəke kanan aye na, ta mətiye zuk bay, ta ŋgeteŋeye a neŋ Wawa i Ndo, na deyeweye andza bəy təday.»

17*Bo i Yesu a mbədə**Markus 9.2-13; Luka 9.28-36*

¹ Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zla Piyer, Yakuba ada Yuhana malamar i Yakuba. A ye tay ha a gər i məhəmba zəbol eye, dəreŋ abəra ta ndo hay. ² Mə dəma na, Yesu a mbədə ka dəre tay. Dəre ngay a dəv andza pat, ada petekəd ngay hay ta təra herre kudəkudək a dəv dzaydzay. ³ Kwayaŋŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatay a Musa ta Eliya nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁴ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweŋ, lele na, ndzakwa kanan. Tadə a saka na, na kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.»

⁵ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, pazlay herre a mbəzlaw fataya. Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Na ŋgwasə tə neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye.»

⁶ Gawla i Yesu neheye mahkar aye tə tsəne andza niye na, tə dəf dəbuz dəbuz da'ar ka dala. Zluwer a gatay haladzay. ⁷ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a tətəl fataya ada a gwadatay: «Lətsum! Zluwer mâ gakum bay.»

⁸ Gawla i Yesu niye hay tə zla gər ka mbəlom, ta zəba dəre, tə ŋgatay na, a Yesu məhəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə məhəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋgatamay aye na, kâ tsikumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ Wawa i Ndo na lətseweye abəra ma mədahəŋ aye.»

¹⁰ Tsa na, gawla ngay hay ta tsətsəh faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹¹ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Dədək, Eliya ma deyeweye ma lambadiye tay ha wu hay tebiye. ¹² Ane tuk na, neŋ faya na tsikakumeye, Eliya na, 6a ki yaw. Ndo hay ta sər na bay. Ta gay wu nakə a satay aye. Nəteye ta geŋeye dəreŋtsəseh a neŋ Wawa i Ndo andza niye dərma-k.» ¹³ Gawla ngay hay tə tsəne i tay na, Yesu a tsikatay ka Yuhana madzəhuəbe ndo a yam.

† 16:24 Zəba mə Mata 10.38.

Yesu a mbəl ha wawa nakə mahorvov a gay aye

Markus 9.14-29; Luka 9.37-43

¹⁴ Yesu ta gawla ŋgay tə ndislew ka təv i ndo hay na, ndo wuray a həndzəd ka təv i Yesu, a ye naha a dəkway gurmets kame ŋgay. ¹⁵ Ada a gwaday: «Bəy Maduwej, wawa ga a gaka mə bo təbədew? Mahorvov a gay, faya ma geye dəretsətseh haladzay. A kalawa ha a ako kəgəbay a yam. ¹⁶ Na zlatayaw a gawla yak hay, ane tuk na, tə sla faya məmbəle ha bay.»

¹⁷ Yesu a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ŋgatay hərwi kurom məndze hadzəgay? Ahe! Zlumenj ahaya wawa eye kanan!» ¹⁸ Tə zlay naha wawa niye. Yesu a gay me a məsəfəre nakə ŋwalak eye bay aye. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Kwayanŋa wawa niye a mbəl.

¹⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwaday: «Ada nəmay na, nəmaa sla faya mahəhere məsəfəre nakay təbey na, hərwi mey?»

²⁰ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Hərwi nakə ka dzalum ha ka neŋ haladzay bay aye. Neŋ faya na tsikakumeye, sərum ha tadə məpe mədzal gər kurom mə ge tsekweŋ andza wur i bəzan na, ka slumeye məgwaday a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanan, do kataday.” Ma lətsiye, ma diye. Wuray kwa tsekweŋ ma dəkumeye me bay. [²¹ Ada slala i məsəfəre nakay ma ndohwaweye andza niye tsa bay. Ma ndohwaweye na, ma rəzlay a gər tə mađuwule me ada ta daliyam.]»

Yesu a da ha masulo eye məməte ŋgay ta mələtsew ŋgay abəra ma mədahan

Markus 9.30-32; Luka 9.43-45

²² Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye mahaya gər eye ma Galile. Yesu a gwadətay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vələteye ga ha a həlay a ndo hay. ²³ Ta kədiye ga mədahan eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahan.» Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay.

Məvəle dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom

²⁴ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a Kafernahum aye na, ndo neheye tə hayaway gər a dzaŋgal i gay məvəlay wu a Mbəlom aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Miter kurom na, ma vəliye dzaŋgal i gay məvəlay wu a mbəlom təbədew?»

²⁵ Piyer a mbədətay faya, a gwadətay: «Ma vəliye.»

Tsa na, Piyer a ye a gay. A ye naha kwayanŋa Yesu a lah mətsikay me, a gwaday: «Simon, ka dzala mə gər yak na, kəkay? Bəy i məndzibəra ma hutiyə dzaŋgal tə wu nakə tə bər məvəle aye na, mə həlay i way? Mə həlay i ndo i dala eye niye hay tsukudu mə həlay i bərakəzan hay daw?»

²⁶ Piyer a mbədətay faya, a gwaday: «Bərakəzan hay.»

Yesu a gwaday: «Ndo i dala eye niye hay ta vəliye bay. ²⁷ Ane tuk na, vəlamətay bəna ma ndalateye. Hərwi niye zla wu məgəse kələf yak, do ka me i dəlov. Ka ye na, kal a dəma wu məgəse kələf. Kələf nakə a lah faya aye na, gəs na ada kə həndəkay ha bazlam. Ka hutiyə kwar i suloy nəte mə dəma, zla ahaya ada kə vəlamətay dzaŋgal may.»

18

Mata təre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?

Markus 9.33-37,42; Luka 9.46-48

¹ A háláy niye na, gawla i Yesu hay ta händzəd ka tøv i Yesu, ta tsətsah faya, tə gwadáy: «Mata täre bagwar eye ma Bəy i Mbəlom na, way?»

² Yesu a tsane andza niye na, a zalay a wawa, a lətse ha a wuzlah tay, ³ tsa na, a gwadatay: «Nej faya na tsikakumeye: Sərum ha na, tadə ka mbəđum ha mede kurom, ka tərüm andza wawa nakay bay na, ka deyumeye a Bəy i Mbəlom bay. ⁴ Tadə ndoweye ka təra ha bo nğay wawa eye andza wawa nakay na, ma təriye bagwar eye ma Bəy i Mbəlom. ⁵ Ada ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anəj eye hərwi nakə a wudə ga aye na, a təma na nej. ⁶ Ndoweye ka səpat ndo nətə mə walañ i wawa neheye tə dzala ha ka nej aye a mezeleme na, nğama tã bəray madiz i kwar a dáy ada tã kal ha a hud i bəlay.»

Masəpete

Markus 9.43-48; Luka 17.1-2

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Dəretsətseh ka gər i ndo i mändzibəra neheye faya ta səpatiye tay ha ndo hay a mezeleme aye. Ta dedek, wu niye hay na, ma giye andaya huya. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo a mezeleme aye. ⁸ Tadə háláy yak kəgəbay sik yak ma diye kar ha a mezeleme na, dəs tay ha ada kuts tay ha dərəñ tə nəkar. Nğama mede a sifa tə háláy yak nətə kəgəbay tə sik yak nətə tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dada bay tə háláy yak sulo kəgəbay tə sik yak sulo aye. ⁹ Tadə dərə yak ma diye kar ha a mezeleme na, nğwad na ada kã kal ha dərəñ tə nəkar. Nğama mede a sifa tə dərə yak nətə tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dada ma mbatiye bay tə dərə yak sulo aye.»

Dzeke i təbañ nakə a dze aye

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Gum metsehe! Kã zəbum ka ndo neheye makətsa eye hay aye andza wu kəriye bay. Nej faya na gwadakumeye, gawla i Mbəlom tay hay nətəye andaya pat pat ka tøv i Bəba ga mə mbəlom. [¹¹ Hərwi nej Wawa i Ndo na yaw hərwi mətəme tay ha ndo neheye ta dze aye.]»

¹² A gwadatay sa: «Nəkurom ka dzalum na, kəkay? Tadə ndo təbañ nğay andaya temerre, ada nətə mə walañ i təbañ niye a dze na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid mə mahəmba, ma diye mapəla ahaya nakə a dze aye. ¹³ Nej faya na tsikakumeye: Tadə kə huta na na, dərəv nğay ma nğwasiye haladzay hərwi təbañ niye nətə aye a ze neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta dze təbey aye. ¹⁴ Andza niye dərmaç, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye a say na, ndəray kway nətə mə walañ i ndo neheye makətsa eye mã dze bay.»

Malamar yak kə gaka mənese na, ka giye na, kəkay?

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə malamar yak kə gaka mənese na, do ka tøv nğay tsikay faya ahəl nakə nəkurom sulo tə nengəye aye. Tadə ka təma bazlam yak na, kə təma ha abəra mə mezeleme. ¹⁶ Tadə ka təma bazlam yak bay na, dum ka tøv nğay ta ndo nətə kəgəbay ta ndo sulo. Andza niye, mañgəne ha sariya na, ta ndo hay sulo kəgəbay ndo hay mahkar.* ¹⁷ Ane tuk na, ka təma bazlam kurom bay na, tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka nej. Ka kərah bazlam i ndo məpe mədzal gər hay ka Kəriste na, gər ha zəba faya andza ndo nakə a sər Mbəlom bay aye kəgəbay andza ndo matsekele dzanğal.

¹⁸ «Nej faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu neheye tebiye ka kərahum ka mändzibəra aye na, ta kərahiye mə mbəlom dərmaç. Wu neheye tebiye ka təmum ka mändzibəra aye na, ta təmiye mə mbəlom dərmaç.

* **18:16** Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

¹⁹ «Neŋ faya na gwadākumeye sa: Sərum ha na, taɗə ndo hay sulo ka məndzibəra ta dzapa ayaw ka wu nakə ta tsətsahiye tə maɗuwule me aye na, Bəba ga mə mbəlom ma vəlatəye wu nakə ta tsətsah aye. ²⁰ Hərwi ndo sulo kəgəbay mahkar ta haya gər ka maɗuwulay me a Mbəlom ta məzele ga na, neŋ andaya mə walaŋ tay.»

Dzeke i ndo nakə a kərah məpəsay ha mənese a ndo aye

²¹ Piyer a həndzəd ka təv i Yesu, a tsətsah faya, a gwadāy: «Bəy Maɗuwen, taɗə malamār ga kə geŋ mənese na, na pəsay ha sik nday? Maɗzəga tasəla ɗaw?»

²² Yesu a gwadāy: «Na gwadakeye maɗzəga tasəla bay, ane tuk na, sik kuro tasəla maɗzəga tasəla.

²³ «Hərwi niye, Bəy i Mbəlom a ndzək it bo ta bəy wuray a say matsətsehe gwedere ŋgay ka ndo mäge məsler ŋgay hay. ²⁴ A dazlay a məsler na, tə gəsay naha ndo i məsler ŋgay gwedere ŋgay faya suloy maliyoŋ haladzay a pasla bo bay. ²⁵ Ndo niye na, wuray ŋgay andaya məheme ha gwedere niye bay. Bəy niye a gwad ma səkəmiye ha andza beke, neŋgeye, ŋgwas ŋgay, wawa ŋgay hay tə wu ŋgay tebiye hərwi məheme ha gwedere ŋgay. ²⁶ Ndo mäge məsler ŋgay niye a ɗəkway gurmets, a gay amboh, a gwadāy: “Amboh, zleŋ ŋgatay, na hamakeye suloy tebiye.” ²⁷ Tsa na, a gay mə bo a bəy niye, a gəray ha gwedere niye ada a gər ha a ye ŋgway.

²⁸ «Ndo mäge məsler niye a ndohwaw abəra na, tə dzəgər ta mandala ŋgay nakə tə gawa məsler salamay aye. Gwedere ŋgay andaya ka mandala ŋgay niye kwar i suloy temerre. A gəs na ndo niye məmbərlew keeŋŋek, a gwadāy: “Hemen gwedere ga!” ²⁹ Mandala ŋgay niye a ɗəkway gurmets, a gay amboh, a gwadāy: “Zleŋ ŋgatay, na hamakeye.” ³⁰ Ndo mäge məsler niye a karah. A gəs mandala ŋgay niye a kal ha a ɗaŋgay. Ma ndziye mə ɗəma hus a pat nakə kə hamay gwedere ŋgay aye. ³¹ Siye i ndo mäge məsler i bəy niye tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay. Ti ye mata təkəray a ndo i gay tay.

³² «Ndo i gay tay a tsəne andza niye na, a zalay a ndo mäge məsler ŋgay niye. A yaw na, a gwadāy: “Nəkar na, ŋgwalak i ndo bay. Na gəraka ha gwedere ga tebiye hərwi nakə ka geŋ amboh aye. ³³ Nəkar ɗərmak na, mandala yak mâ gaka mə bo andza nakə nəkar ka geŋ mə bo aye ɗərmak.” ³⁴ A ndalay a ndo i gay tay haladzay. Tsa na, a slər ndo mäge məsler ŋgay niye a ɗaŋgay hərwi məgay ɗəretsətseh. Ma həbiye hus kə hama gwedere ka bo bəra tebiye.»

³⁵ Yesu a gwadātay: «Taɗə kwa way kə pəsay ha mənese a malamār ŋgay peteh abəra mə ɗərev bay na, Bəba ga mə mbəlom ma giye kurom ha andza niye ɗərmak.»

19

Bazlam i Yesu ka gər i mahəhere ŋgwas

Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndāv ha bazlam ŋgay niye hay na, a lətse abəra ka dala i Galile, a ye ka dala i Yahuda a diye neŋged i magayam i Yurɗum. ² Ndo hay mbərzəzza haladzay ta zəŋgal na. A mbəl tay ha ndo hay abəra ma ɗəvats tay hay.

³ Farisa hay ta həndzəd ka təv i Yesu. A satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya, tə gwadāy: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved ka mahəhere ŋgwas hərwi kwa i wu waray waray ɗaw?»*

* 19:3 Madazlay i wu hay 1.27; 5.2.

4 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ka dzaŋgum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye təbədew? Ka madazlay na, Mbəlom a ge hasləka ada ŋwas, 5 ada a gwad: “Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋwas ŋgay. Ada nətəye ta təriye na, bo nətə.†” 6 Andza niye, nətəye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nətə.» Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezeŋ mə ŋgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

7 Farisa hay tə gwaday: «Musa a gwad hasləka ma ta həhariye na ŋwas ŋgay na, mə watsay derewel i mahəhere a həlay a ŋwas ŋgay. Ada a tsik andza niye na, hərwi mey?»

8 Yesu a mbədatay fay, a gwadatay: «Musa a vəlakum tsəved ka mahəhere ŋwas kurom hay na, hərwi dərev kurom makula eye tongwa tongwa. Ane tuk na, ka madazlay na, andza niye bay. 9 Neŋ faya na tsikakumeye, kwa way ka həhar na ŋwas ze mandzay a gər ka mäge madama na, ada kə zla a dəma ŋwas mekeleŋ eye na, kə ge madama.»

10 Gawla ŋgay hay tə gwaday: «Tadə bazlam i hasləka ta ŋwas andza niye na, ŋgama məzle ŋwas bay.»

11 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo hay tebiye ta sliye faya matəme matətike nakay bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəlateye gədaŋ a siye hay matəme. 12 Ndo siye hay tə sla faya məzle ŋwas bay na, hərwi wu mekeleŋ eye hay wal wal. Ndo siye hay tə wa tay ha andza niye, bo tay a say ŋwas bay. Ndo siye hay na, ta dadak tay ha hərwi ada tə zla ŋwas bay. Siye hay ta zla ŋwas bay na, hərwi Bəy i Mbəlom. Ndo nakə kə sla faya matəme matətike nakay aye na, mə təma.»

Yesu a təma wawa hay
Markus 10.13-16; Luka 18.15-17

13 Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa hay ka təv i Yesu hərwi ada mə pa fataya həlay ada mə duwulay me a Mbəlom hərwi tay. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tə ŋgatatay a ndo hay faya ta həliye naha wawa hay ka təv i Yesu na, tə gatay me. 14 Yesu a gwadatay: «Gər um tay ha wawa hay tə yaw ka təv ga. Kə həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye.»

15 Yesu a pa həlay ka wawa niye hay hərwi məpe fataya ŋgama. Tsa na, a ye ŋgway abəra ka təv niye.

Gawla zlele eye
Markus 10.17-31; Luka 18.18-30

16 Ndo wuray a yaw ka təv i Yesu, a tsətsah, a gwaday: «Miter, na giye wu ŋgwalak eye na, mey nakə ada na hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye?»

17 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsətsahiye fağaya wu ka gər i wu ŋgwalak eye na, hərwi mey? Ndo ŋgwalak eye na, Mbəlom nətə ŋwen. Tadə a saka məhute sifa ka təv i Mbəlom na, rəhay ha gər a bazlam ŋgay mapala eye.»

18 Ndo niye a tsətsah ka Yesu: «Bazlam mapala eye waray hay?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kə kəf gər i ndo bay, kə ge madama bay, kə ge məkal bay, kə raw me ka ndo kame i sariya bay, 19 rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. Ada wudə ndo i maged yak dərmak andza ka wudə na gər yak.‡»

† 19:5 Madazlay i wu hay 2.24. ‡ 19:19 Madayaw abəra mə Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20 ada Levitik 19.18.

²⁰ Gawla niye a gwaɗay a Yesu: «Bazlam neheye mapala eye na rəhay ha gər tebiye. Maa ləkenjəw mäge na, sa mey?»

²¹ Yesu a gwaɗay: «Kə saka matəre ndo ɲgwalak eye na, do ta səkəm ha wu yak ada kâ ɲgənataɗ suloy aye a ndo mətawak eye hay. Ka ge andza niye na, ka hutije zlele mə mbəlom. Tsa na, dara peɲ bəzay.»

²² Gawla niye a tsəne andza niye na, a ye ɲgway ta mevel eye hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

²³ Yesu a gwaɗatay a gawla ɲgay hay: «Neɲ faya na gwaɗakumeye, sərūm ha, mawura bo eye hərwi ndo i zlele hay mede a Bəy i Mbəlom. ²⁴ Ada neɲ faya na gwaɗakumeye anan sa: Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mâ ye ta bəɗ i ləpəre.»

²⁵ Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam ɲgay niye hay andza niye na, a gatay hərbaɓəkka, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁶ Yesu a zəba fataya, a gwaɗatay: «Nɗəray ma sliye mətəme bay, ane tuk na, Mbəlom na, wuray a zay gədaɲ təbey.»

²⁷ Piyer a mbəɗay naha faya, a gwaɗay: «Tsəne! Nəmay anan, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay? Mata ge bo tə nəmay na, mey?»

²⁸ Yesu a gwaɗatay: «Neɲ faya na gwaɗakumeye: Sərūm ha na, neɲ Wawa i Ndo na ndziye ka təv məndze i bəy ta məzlaɓ ma məndzibəra wədeye. Nəkurom neheye ka pumen bəzay aye, ka ndzumeye ka təv məndze i bəy kuro gər eye sulo dərmak hərwi məgatay sariya a gwala i Israyel hay kuro gər eye sulo. ²⁹ Ada ndo neheye tebiye tə gər ha gay tay, malamar tay hasləka eye hay ta malamar tay dem eye hay, bəba tay, may tay, wawa tay hay, guvah tay hay hərwi məzele ga aye na, ta hutije a dəma ma ziye madzəga temerre ada ta hutije sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³⁰ Mə walaɲ i ndo neheye anəke nətəye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nətəye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

20

Dzeke i ndo nakə a həl ndo mäge məsler hay a guvah ɲgay aye

¹ «Bəy i Mbəlom a ndzəkɪt bo na, ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay mekedə pərik hərwi məpələ ndo mäge məsler hay a guvah ɲgay. ² Tə ge tsakala i məfəte hwapat na, kwar i suloy nətə.* ³ Ta bəre tsid i mekedə na, a ye sa. A ye a ndzatay a gər a siye hay faya ta giye məsler bay, nətəye malətsa eye kəriye. ⁴ A gwaɗatay: “Nəkurom dərmak dum fətumen ɲguh ga, na vələkumeye wu i madagər kurom lele.” ⁵ Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, ti ye a guvah ɲgay niye. Ndo niye a ye məpələ ndo i məsler hay ta magərɗəpat, ada ta bəre mahkar i huwa a ge andza niye sa. ⁶ Ta bəre zləm na, a ye sa. A ye a huta ndo hay nətəye malətsa eye. A tsətsah fataya, a gwaɗatay: “Nəkurom mandza eye kanan hwapat ze mäge məsler na, hərwi mey?” ⁷ Ta mbəɗay faya, tə gwad: “Hərwi nɗəray kə həl may a məsler bay.” A gwaɗatay: “Nəkurom dərmak dumara, dum a guvah ga.”

⁸ «Huwa a ge na, ndo i guvah a zalay a ndo mələvay gər a məsler ɲgay, a gwaɗay: “Zalatay a ndo mäge məsler hay, vələtay wu i madagər tay. Dazlay ta ndo neheye na həl tay duk aye ada kâ ndəv ha ta ndo neheye na lah məhələ tay kurre aye.” ⁹ Ndo neheye ta dazlay a məsler ta bəre zləm i huwa aye na, ti

* **20:2** A həlay i Yesu na, kwar i suloy nətə na, a sla məvələ merəfə i ndo nakə a ge məsler hwapat aye.

ye naha kwa way a tɔma kwar i suloy nɔte. ¹⁰ Ndo neheye ta dazlay kurre aye ti yaw. Tɔ dzala mɛ gɛr tay na, ta tɔmiye ma ziye i ndo neheye. Ane tuk na, tɔ vɔlatay kwa way kwar i suloy nɔte. ¹¹ Ta tɔma na, ta guɔɔguz ka ndo i guvah, ¹² tɔ gwad: “Ndo neheye ti yaw ma dɔba may aye, tɔ ge mɛsler na, bɔre nɔte tsɔ tuk na, ada ka vɔlamay wu madagɛr may andza i tay na, kɔkay? Nɔmay na, nɔmaa sa dɛretsɔtseh mɛ pat hwapat ada nɔmaa sɔmay naha a merɔbe.” ¹³ Ndo i guvah niye a mbɛday faya a ndo nɔte mɛ walaɔ tay, a gwaday: “Dzam ga, na gaka mɔnese bay. Ka gama tsakala i mɔge mɛsler pat eye nɔte na, kwar i suloy nɔte bɛdaw?” ¹⁴ Zla wu i madagɛr, do. A seɔ na vɔliye a ndo nakɔ a yaw ma dɔba yak andza nakɔ na vɔlaka aye dɛrmak. ¹⁵ Neɔ na, tsɔved ga andaya mɔge wu nakɔ a seɔ aye ta suloy ga. Kɔgɔbay nɔkar na, sɔlɔk eye hɛrwi nakɔ neɔ ɔgwalak i ndo aye daw?” ¹⁶ Andza niye, ndo i dɔba hay ta tɔriye ndo i me hay, ndo i me hay ta tɔriye ndo i dɔba hay.»

*Yesu a da ha mɔmɔte ɔgay ta mɔlɔtsew ɔgay abɔra ma mɔdahan sa
Markus 10.32-34; Luka 18.31-34*

¹⁷ Ahɔl nakɔ Yesu faya ma diye a Zerozelem aye na, a hɔl gawla ɔgay hay kuro gɛr eye sulo tɔv tay wal. Nɔteye faya ta diye ka tsɔved na, a gwadatay: ¹⁸ «Tsɔnum, anɔke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mɔ dɔma na, neɔ Wawa i Ndo ta vɔlateye ga ha a hɔlay a bagwar hay i ndo neheye tɔ vɔlaway wu a Mbɔlom aye ada a ndo neheye tɔ dzaɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye. Ta geɔye sariya i mɔkɔde, ¹⁹ ada ta vɔlateye ga ha a ndo neheye tɔ sɔr Mbɔlom bay aye. Ta ɔgwesɛɔye dala abɔra mɔ gɛr, ta ndaɔiye ga ta mandalaɔa. Ta dariye ga ka mayako mazlɔmbada eye. Ma mɔhɔne mamahkar eye na, na lɔseweye abɔra ma mɔdahan.»

*Matsɔtsehe i may i Yakuba ta Yuhana
Markus 10.35-45*

²⁰ Ma dɔba eye na, ɔgwas i Dzebede a ye ka tɔv i Yesu ta wawa ɔgay hay. A ye naha a dɔkw gurmets kame i Yesu hɛrwi matsɔtsehe faya wu. ²¹ Yesu a gwaday: «A saka mey?»

A mbɛday faya a Yesu, a gwaday: «Na tsɔtsah fakaya na, aza ahɔl nakɔ ka ndza a bɔy yak aye na, vɔlatay tsɔved a wawa ga neheye sulo aye tɔ ndza ka tɔv yak, nɔte ta diye i hɔlay i mɔnday ada nɛɔged ta diye i hɔlay i gula yak tey.»

²² Yesu a mbɛday faya, a gwaday: «Ka sɔrum wu nakɔ ka tsɔtsahumeye aye bay. Ka slumeye faya mɔse dɛretsɔtseh nakɔ na siye aye daw?»

Ta mbɛday faya, tɔ gwaday: «Nɔmaa sliye faya.»

²³ Yesu a gwadatay: «Dɛdek, ka sumeye dɛretsɔtseh andza neɔ nakɔ na siye dɛretsɔtseh aye. Ane tuk na, mɔndze ta diye i hɔlay i mɔnday ga kɔgɔbay ta diye i hɔlay i gula ga na, mata tsike na, neɔ bay. Tɔv mɔndze niye na, i ndo neheye Bɔba ga a lɔvatay ha bo aye wu tay.»

²⁴ Siye i gawla i Yesu hay kuro, tɔ tsɔne bazlam niye na, tɔ ge mevel ka gawla i Yesu neheye sulo ta malamam ɔgay aye. ²⁵ Yesu a zalatay tebiye ka tɔv ɔgay, a gwadatay: «Nɔkurom ka sɔrum ha na, bɔy bagwar eye ka mɔndzibɔra faya ta lɔviye ndo hay ta gɔdaɔ ada ndo bagwar eye hay ta bɔrɔkiye ha gɔdaɔ tay ka siye i ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, mɔ ge andza niye mɔ walaɔ kurom bay. Duh na, kɔ ge ndɔray mɔ walaɔ kurom a say matɔre bagwar eye na, mɔ tɔra ndo i mɔsler kurom. ²⁷ Kɔ ge ndɔray mɔ walaɔ kurom a say matɔre ndo i me na, mɔ tɔra beke kurom. ²⁸ Andza niye, neɔ Wawa i Ndo na yaw na, hɛrwi ada ndo hay tɔ geɔ mɔsler bay. Na yaw duh na, hɛrwi mɔgatay mɔsler a ndo hay ada mɔvɔle ha mɔsɔfɔre ga hɛrwi mɔmbɔle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbəl tay ha guluf hay sulo

Markus 10.46-52; Luka 18.35-43

²⁹ Ahəl nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra ma Zeriko aye na, ndo hay haladzay tə payaw bəzay. ³⁰ Guluf hay sulo nətəye mandza eye ka tsakay i tsəved. Tə tsəne Yesu faya ma diye ta tsəved eye niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwad: «Bəy Maduwej, Wawa i Davit, nəmaâ gaka mə bo təbədew?»

³¹ Ndo hay tə gatay me hərwi ada tâ ndza dīkdīk, ane tuk na, tə zaka ha mawude haladzay, tə gwad: «Bəy Maduwej, Wawa i Davit, nəmaâ gaka mə bo təbədew?»

³² Yesu a lətse, a zalatay, a tsətsah fataya: «A sakum nâ ge hərwi kurom na, mey?»

³³ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduwej, a samay na, həndəkamay na dərə tey.»

³⁴ Yesu a tsəne andza niye na, tə gay mə bo. A lamay a dərə tay, kwayarŋa ndo neheye sulo aye tə ŋgatay a dərə. Tsa na, tə pay bəzay a Yesu.

21

Yesu a fələkwa a Zerozelem

Markus 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Yesu ta gawla ŋgay hay, nətəye mazlambar bəse ta Zerozelem na, tə ndisl a gəma i Betifadze ka Mahəmba i Tetədoez. Yesu a slər gawla ŋgay sulo kame, a gwadatay: ² «Dum naha a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislul naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo ta wawa ŋgay maɓara eye. Pəluma tay ahaya ada kâ yumenja tay ahaya. ³ Tadə ta tsikakum wuray na, mbədumatay faya: “A say a Bəy Maduwej.” Tsa na, ta gəriye kurom ha.»

⁴ Wu nakay a ge bo na, andza i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə a tsik aye, a gwad:

⁵ «Gwadumatay a ndo neheye ma gəma i Zerozelem aye:

Zəba, bəy yak faya ma diye naha ka təv yak!

Neŋgeye maləba eye,

neŋgeye mandza eye ka zuŋgo ada ka zuŋgo wawa eye.*»

⁶ Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye tə ge andza nakə Yesu a tsikatay aye.

⁷ Ti ye, tə gəsaw zuŋgo niye ta wawa eye salamay. Ti ye ahaya, tə pa fataya peteked hay ada Yesu a ndza faya. ⁸ Ndo hay haladzay mbərɓɓa ta fətəl peteked tay hay ka tsəved, siye hay tə həbaw slambah i dərizl i gərdaf hay ta fətəl ka tsəved. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma daba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Wawa i Davit! Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduwej aye. Zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

¹⁰ Ahəl nakə Yesu a ndisl a Zerozelem aye na, a gatay a ndo neheye ma wuzlahgəma aye wadəŋ wadəŋ. Ta tsətsah, tə gwad: «Ndo nakay na, way?»

¹¹ Ndo hay ta mbədətay faya: «Yesu, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, neŋgeye ndo i Nazaret ka dala i Galile.»

Yesu mə gay i mədəsɓay ha gər a Mbəlom

Markus 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹² Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəsɓay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a həhar tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye ha wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambədə ha suloy, a mbəl

* 21:5 Zəba ma Zakari 9.9.

ha tæv mændze i ndo masækæme ha bodobodo hay.† 13 Tsa na, a gwadätay: «Mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom na: “Ta zaleyey a gay ga na, gay i maduwule me. Ane tuk na, näkurom ka tærum ha lar i mækal hay na, kækay?†”»

14 Guluf hay ta ndo matæra eye hay, ti ye ka tæv i Yesu a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. Yesu a mbæl tay ha. 15 Bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta ndo neheye tæ dzaŋgawa bazlam i Mbælom mapala eye tæ ŋgatay a masuwayan näkæ Yesu a ge aye ta mawude i wawa neheye faya ta wudiye mæ gay i mædæslay ha gær a Mbælom: «Mæzlaß mâ ndza ka Wawa i Davit» aye na, wu neheye a ndalatay haladzay. 16 Tæ gwadäy a Yesu: «Ka tsæne wu näkæ wawa neheye faya ta tsikiye bædaw?»

Yesu a mbædatay faya: «Ayaw, na tsæne. Näkurom na, ka dzaŋgum bazlam näkæ mawatsa eye mæ Derewel aye dädä tæbædew? “A saka näkæ wawa hay ada ta wawa neheye faya ta siye wah mba aye tå zambädaka.Š”»

17 Tsa na, a gær tay ha, a yaw abæra ma wuzlahgæma, a ye a Betani, a hæna mæ dæma.

Gurov mawa eye bay Markus 11.12-14,20-24

18 Tædæ eye pærik i mekedæ, ahæl näkæ faya ma maweye a wuzlahgæma aye na, may a wur faya. 19 A ŋgatay a gurov ka tsakay i tsæved. A ye a bæzay i dærizl i gærdaf niye. Ane tuk na, a ŋgatay na, a slambah dækdek, mawa eye bay. A gwadäy a gurov niye: «Ka wiye hohway dädä sa bay.» Kwayaŋŋa gurov niye a kula.

20 Gawla ŋgay hay tæ ŋgatay andza niye, a gatay masuwayan. Tæ gwadäy a Yesu: «Gurov nakay a kula kwayaŋŋa tsa na, kækay?»

21 Yesu a gwadätay: «Neŋ faya na tsikakumeye: Særum ha na, tadæ ka dzalum ha ka neŋ ada ka gum hay mædzal gær kurom gæræŋ gæræŋ bay na, ka slumeye faya mæge wu näkæ na gay a gurov nakay aye. Kwa a mahæmba, ka slumeye mægwadäy: “Lætse abæra kanan, ta kal ha bo a bælay”, ada ma giye bo. 22 Tadæ ka dzalum ha ka neŋ tæ dærev kurom peteh na, ka hutumeye wu näkæ ka tsætsahumeye tæ maduwule me a Mbælom aye tebiye.»

Maa vælaj gædan a Yesu na, way? Markus 11.27-33; Luka 20.1-18

23 Yesu a ye, a fælækwa a gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A ye naha a dazlay a matætikatay. Ahæl näkæ faya ma tætkiye na, bagwar hay i ndo neheye tæ vælaway wu a Mbælom aye ta madugula i Yahuda hay, ti ye naha ka tæv ŋgay. Ta tsætsah faya, tæ gwadäy: «Ka ge wu neheye na, ta gædan waray? Maa vælaka gædan aye na, way?»

24 Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «Neŋ dærmak na tsætsahiye fakuma matsætsehe næte, tadæ ka mbædumenjew faya na, na ge wu neheye ta gædan waray na, na tsikakumeye. 25 Maa slær ha Yuhana madzæhuße ndo a yam na, way? Mbælom tsukudü, ndo hay daw?»

Tæ ma ha ka bo bazlam mæ walan tay, tæ gwad: «Ka mbædakweye faya na, kækay? Tadæ ka gwadækway, maa slær ha Mbælom, Yesu ma gwadækweye: “Ka dzalum ha bay na, kemey?” 26 Ane tuk na, tadæ ka gwadækway, maa slæraw Yuhana na, ndo hay, dzædzarakwa ta ndo hay hærw i ndo hay tebiye ta dzala

† 21:12 Yahuda hay ti yaw ma gæma mekeleŋ eye mata mbæde ha suloy tay. Ma dæba eye, ta sliye masækæme ganaw hærw i kule ada mævæle dala i dzangal i gay mædæslay gær a Mbælom. † 21:13 Zæba ma Ezay 56.7 ada Zeremi 7.11. § 21:16 Dæmes hay 8.3.

ha Yuhana nenŋeye ndo mæde ha bazlam i Mbəlom.» ²⁷ Hərwi niye ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Nəj bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i wawa hay sulo

²⁸ Yesu a gwad sa: «Ka dzalum ka dzeke nakay na, kəkay? Ndowney andaya wawa ŋgay hay sulo. A gwaday a wawa makurre eye: “Wawa ga, do bəgom ta ge məsler ma guvah.” ²⁹ Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Na diye bay.” Məndze tsekweŋ na, a dzala ha ka bazlam ŋgay niye, a ye a guvah. ³⁰ Bəba a ye ka təv i wawa masulo eye a tsikay andza niye sa. Wawa ŋgay a mbəday faya, a gwaday: “Bəba ga, na diye.” Ane tuk na, ki ye bay. ³¹ Mə walaŋ i wawa neheye sulo aye, maa ge wu nakə a say a bəba ŋgay aye na, waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Wawa makurre eye.»

Yesu a gwadatay: «Nəj faya na tsikakumeye, sərur ha ndo matsekele dzaŋgal hay ta ŋwas neheye tə gawa madama aye ta lahakumeye a Bəy i Mbəlom. ³² Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ki yaw kə dākum ha tsəved dedek eye. Ka dzalum ha faya bay. Duh ndo matsekele dzaŋgal ta ŋwas neheye tə gawa madama aye ta dzala ha faya. Kwa ka ŋgatumay bəbay na, ka mbədum ha mədzał gər kurom hərwi mədzele ha faya bay.»

Dzeke i ndo neheye ta səkəm guvah hərwi məfəte aye

Markus 12.1-12; Luka 20.9-19

³³ Tsənum dzeke mekeleŋ eye sa: «Ndowney andaya a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A lawara na ta zled, a ŋgar a dəma təgwad* hərwi məditse a dəma hohway ada a dəzl a dəma gay i matsəpe wu bagwar eye. Ma dəba eye a səkəmatay ha a ndo hay hərwi məve nəte. Tsa na, a ye a gəma mekeleŋ eye dərəŋ.

³⁴ «Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf ŋgay niye hay a sla na, a slər ndo i məsler ŋgay hay ka təv i ndo neheye ta səkəm guvah ŋgay aye hərwi ada tā vəlayaw hohway i gərdaf ŋgay hay. ³⁵ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay na, tə gəs makurre eye tə ndəba na lele. Tə gəs masulo eye, tə kəd na mədahaŋ eye ada tə kəd mamahkar eye tə kwar. ³⁶ Ndo i guvah a slər ndo i məsler mekeleŋ eye hay, nəteye haladzay ta ze neheye kurre aye. Ane tuk na, ndo niye hay tə ge tay andza neheye kurre eye. ³⁷ Ka məndəve ŋgay eye na, a slər wawa ŋgay. A dzala, a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.” ³⁸ Ane tuk na, ndo niye hay, tə ŋgatay a wawa i ndo i guvah na, tə gwad mə walaŋ tay: “Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Takwa, kədakwa na ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ³⁹ Ti ye tə gəs wawa niye, ti ye ha dərəŋ ta guvah. Ti ye naha, tə kəd na.»

⁴⁰ Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ki yaw na, ma giye tay ha ndo neheye na, kəkay?»

⁴¹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Ma kədiye ndo məkədə ndo niye hay abəra mə dəma, ma sakatay naha bay tebiye. Ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay ada ta vəleye hohway i gərdaf ŋgay hay a həlay nakə kə nah aye.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dadā ka dzaŋgum wu nakə tə watsa a Dərewel i Mbəlom aye təbədew? A gwad:

“Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə kal ha aye na, matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, nenŋeye dūh.

* 21:33 Təv məditse na, tə ŋgar təv andza təgwad hərwi məditse hohway.

Maa gwad kwar niye matæra kwar nakæ lele eye hærwi madæzle gay na, Mbælom.

Niye na, mæsler i Mbælom hærwi kway.†»

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Neŋ faya na tsikakumeye, nakurom na, ta zliye fakuma abæra Bøy i Mbælom ta vølay ha a ndo mekeleŋ eye hay neheye faya ta giye wu nakæ a say aye. ⁴⁴ Kwa way kæ dæd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kæ dæd ka ndoweeye na, ma lægæriye na kærðik kærðik andza merebæk.»

⁴⁵ Bagwar hay i ndo neheye tæ vølaway wu a Mbælom aye ta Farisa hay tæ tsæne dzeke i Yesu niye hay na, tæ sær a tsik ka næteye. ⁴⁶ Ta pæla tsæved mægæse na. Ane tuk na, ta dzædzaratay a ndo hay hærwi ndo hay tæ dzala Yesu na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom.

22

Dzeke i magurlom i mæzle dahalay *Luka 14.15-24*

¹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleŋ eye sa, a gwadatay: ² «Bøy i Mbælom a ndzækit bo na, anan andza nakay. Bøy a ge magurlom i mabæzlæme gær i dahalay i wawa ŋgay. ³ A slær gawla ŋgay hay, tâ ye tâ zalatayaw a ndo hay tâ yaw tâ nda daf i mabæzlæme gær i dahalay. Ane tuk na, ndo neheye tæ zalatay aye na, ta kærah mede. ⁴ A slær gawla ŋgay mekeleŋ eye hay sa. A gwadatay: “Dum, gwadumatay a ndo neheye na zalatay aye na, tâ yaw. Na da wu mæday anake, na kæd gæsæŋ i sla ga hay ta neheye magæla eye hay lele aye na kæd, wu hay malæva bo eye tsiy. Dumara a mænde daf i mabæzlæme gær i dahalay.” ⁵ Ane tuk na, ndo neheye tæ zalatay aye na, ta pa zlæm ka bazlam tay niye bay. Ti ye ka mæge mæsler tay hay. Ndo nenjed a ye a guvah, ndo mekeleŋ eye a ye masækæme ha wu ŋgay hay. ⁶ Ndo siye hay tæ gæs tay hay gawla i ndo niye, tæ gatay dæretsæseh, tæ kæd tay ha mædahan eye hay.

⁷ «Bøy niye a tsæne andza niye na, a ndalay. A slær sidzew hay, ti ye ka mabæbazl tay ada tæ mædzay ako a gæma tay. ⁸ Tsa na, a gwadatay a ndo i mæsler ŋgay hay: “Daf i mabæzlæme gær i dahalay mada eye haladzay, ane tuk na, ndo neheye na zalatay aye na, ta sla mænde bay. ⁹ Hærwi niye, dum ka tsæved bagwar eye hay, zalumatayaw a ndo neheye ka ndzumatay a gær aye, tâ yaw ka mænde daf.” ¹⁰ Ndo i mæsler ŋgay hay ti ye. Ti ye naha tæ hayay gær a ndo neheye tæ ndzatay a gær aye tebiye, ndo ŋgwalak eye hay ta ndo neheye ŋgwalak eye bay aye. Gay i magurlom a rah ta ndo hay.

¹¹ «Bøy a fælækwa a gay hærwi mazæbe ka ndo neheye a zalatay aye tuk. A ye naha a ŋgatay a ndo næte peteked i magurlom i mabæzlæme gær i dahalay andaya faya bay. ¹² A gwadæy: “Dzam ga, peteked i magurlom i mabæzlæme gær i dahalay andaya fakaya bay sa na, ka fælækwaw kanan ma kækay?” Ane tuk na, ndo niye ka mbæday faya bay. ¹³ Tsa na, bøy a gwadatay a ndo i mæsler ŋgay hay: “Dum naha, dzawumay na hæløy tæ sik, kalum ha abæra a lævonj. Mæ dæma na, ta tuwiye tæ mahæpæde zler eye.*”»

¹⁴ Andza niye, Yesu a gwad: «Ndo hay haladzay mazala eye hay, ane tuk na, ndo neheye tæ pæla tay ha aye na, næteye haladzay bay.»

Mævæle dzanjal a bøy i Roma *Markus 12.13-17; Luka 20.20-26*

¹⁵ Farisa hay ti ye, tæ haya gær. Tæ ma ha ka bo bazlam mæ walaŋ tay hærwi mapæle tsæved ma kækay nakæ ta hæløy suwat abæra ka Yesu tæ matsæsehe

† 21:42 Dæmes hay 118.22-23. * 22:13 Zæba mæ Mata 8.12.

faya abəra bazlam aye. ¹⁶ Ta ndəv ha məhay gər na, tə slər siye i ndo hay mə walaŋ i gawla tay hay ta siye i ndo i Herod ka təv i Yesu. Ti ye naha, tə gwadəy: «Miter, nəmaa sər ha nəkar, ka tsik na, dedək. Nəkar faya ka tətikatəye a ndo hay dedək ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋəna tay ha ka bo bara ndo hay təbey. ¹⁷ Hərwi niye, tsikamay wu nakə ka dzala faya aye: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvələ dzaŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvələ bay daw?»

¹⁸ Ane tuk na, Yesu a sər tay naha ka mədzal gər tay nakə ŋwalak eye bay aye. A gwadətay: «A nəkurom ndo i bəbəkək hay, ka həluməye fagaya abəra suwat na, hərwi mey? ¹⁹ Ehey bəzumenə ha suloy nakə tə vəlawa dzaŋgal eye təday.» Tə zlayaw kwar suloy nəte, tə vəlay. ²⁰ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Mandzakit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

²¹ Ta mbədəy faya, tə gwadəy: «I bəy i Roma.»

Yesu a gwadətay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋway.»

²² Tə tsəne andza niye na, a matay ha hərbaəkka. Tə gər ha Yesu, ti ye wu tay.

Matsətsehe ka gər i mələtsew i mədahaŋ hay abəra ma bəd

Markus 12.18-27; Luka 20.27-40

²³ Pat eye niye, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahaŋ andaya sa bay.» Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: ²⁴ «Miter, Musa a gwad: “Tədə ndowəye a mət ze məwe wawa na, malamar ŋgay mā zla madakway i ŋwas niye. Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mā dze bay.†” ²⁵ Ndo hay andaya nəteye təsələ ta malamar hay. Malamar tay makurre eye a zla dahəlay. A mət ze məwe wawa hay, malamar ŋgay masulo eye a zla ŋwas niye. ²⁶ Malamar ŋgay masulo eye a mət ze məwe wawa dərmak. Malamar tay mamahkar a ge andza niye, nəteye niye təsələ tebiye tə mət ze məwe wawa. ²⁷ Nəteye tebiye tə mət na, ŋwas a mət dərmak. ²⁸ Ada pat nakə mədahaŋ hay ta ləseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ŋwas niye ma təriye na, i way? Hərwi nəteye tebiye ta zla ŋwas niye.»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Faya ka vumay gər a bo kurom hərwi ka sərūm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərūm gədaŋ i Mbəlom bay. ³⁰ Andza niye, ahəl nakə ta ləseweye abəra ma mədahaŋ aye na, hasləka hay ta ŋwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ³¹ Ka bazlam i mələtsew abəra ma mədahaŋ na, dāda ka dzaŋgum wu nakə Mbəlom a tsikakum mə Derewel ŋgay aye təbədew? A gwad: ³² “Nerə na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.‡” Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye.»

³³ Ndo neheye tebiye tə tsəne matətike ŋgay niye a tətikatay aye na, a gatay hərbaəkka.

Bazlam mapala eye nakə a ze siye hay aye

Markus 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Farisa hay tə tsəne Yesu a sla ka Saduke hay tə bazlam na, tə haya gər. ³⁵ Ndo nəte mə walaŋ tay na, neŋgeye ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, a ye ka təv i Yesu, a say məhəle faya abəra suwat. A tsətsah

† 22:24 Zəba ma Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6. ‡ 22:32 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6, 15, 16.

ka Yesu, a gwad̄ay: ³⁶ «Miter, m̄ə walaŋ i bazlam i Mb̄əlom mapala eye hay, bagwar eye na, waray?»

³⁷ Yesu a mb̄əd̄ay faya, a gwad̄ay: «“Wud̄a B̄əy Maduweŋ Mb̄əlom yak t̄ə d̄ərev yak tebiye, ta m̄əsəf̄əre yak tebiye, ada t̄ə metsehe yak tebiye.Š”
³⁸ Bazlam mapala eye bagwar eye ada nak̄ə ŋgwalak eye a ze siye hay aye na, anaŋ. ³⁹ Bazlam mapala eye nak̄ə a ze siye hay aye andza makurre eye anaŋ: “Wud̄a ndo i m̄əged̄ yak andza ka wud̄a na ḡər yak.*” ⁴⁰ Bazlam i Musa mapala eye tebiye ada mat̄ətike i ndo m̄ədə ha bazlam i Mb̄əlom tebiye a dzapa a huđ i bazlam neheye mapala eye sulo aye.»

K̄ərīste ta Davit

Markus 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Yesu a tsatsah bazlam ka Farisa neheye mahaya ḡər aye, a gwadatay:
⁴² «Ka dzalum ka K̄ərīste na, k̄əkay? Neŋgeye wawa i way?»

T̄ə gwad̄ay: «Neŋgeye Wawa i Davit.»

⁴³ Yesu a gwadatay: «Ada ma k̄əkay Davit a ma ha bazlam i M̄əsəf̄əre Ts̄ədaŋŋa eye nak̄ə a tsik ah̄əl niye, a zalay “B̄əy Maduweŋ ga” aye d̄aw? H̄ərwi Davit a gwad̄:

⁴⁴ “B̄əy Maduweŋ Mb̄əlom a gwad̄ay a B̄əy Maduweŋ ga na:

Dara ndza t̄ə h̄əlay i m̄ənday ga

hus a pat nak̄ə neŋ, na piye tay ha ndo m̄əne d̄əre hay a huđ i sik yak aye.†”

⁴⁵ «Tad̄ə Davit k̄ə zalay a K̄ərīste “B̄əy Maduweŋ” tuk na, ada K̄ərīste neŋgeye wawa i Davit na, ma k̄əkay?»

⁴⁶ M̄ə walaŋ i Farisa niye hay nd̄əray kwa n̄əte ka mb̄əd̄ay ka bazlam ŋgay niye bay. A dazlay pat eye niye, kwa way a dzəd̄zar mats̄ətsehe faya mats̄ətsehe neheye k̄əriye.

23

Yesu a matay ha m̄ənese a b̄əy i Yahuda hay

Markus 12.38-39; Luka 11.43,46, 20.45-46

¹ Ma d̄əba eye na, Yesu a gwadatay a ndo hay mahaya ḡər eye haladzay ta gawla ŋgay hay: ² «Ndo m̄əd̄zaŋgawa bazlam i Mb̄əlom mapala eye ta Farisa hay m̄əsler tay na, m̄əd̄atay ha bazlam i Musa mapala eye a ndo hay.

³ R̄əhumatay ha ḡər ada gum wu neheye tebiye faya ta tsikakumeye. Ane tuk na, k̄ā gum andza n̄əteye bay, h̄ərwi faya ta giye wu nak̄ə faya ta tsikiye bay.

⁴ N̄əteye faya ta hayeye ḡər a wu neheye t̄ə m̄ba a zla bo bay, faya ta piye ka ḡər i ndo hay. Ane tuk na, bo tay eye kwa m̄əlamay ta wur h̄əlay, ta k̄ərah m̄ədz̄əne ndo hay.

⁵ «M̄əsler tay faya ta giye na, h̄ərwi ada ndo hay t̄ā z̄əba fataya, t̄ā gwad̄ n̄əteye ŋgwalak eye hay. Mahodok neheye t̄ə mb̄əkwawa ada t̄ə b̄arawa ka bo aye na, bagwar aye hay. Ta s̄əkahawa ha me i peteked̄ tay ta z̄əbol.* ⁶ Ma t̄əv nak̄ə ndo hay t̄ə haya ḡər ka m̄ənde wu m̄ənday aye na, ta wud̄a m̄əndze ka t̄əv nak̄ə ŋgwalak eye ada m̄ə gay i mad̄uwule me, ta ndziye na, ka t̄əv nak̄ə ndo hay ta ŋgatateye aye. ⁷ A satay ndo hay t̄ā tsikatay me m̄ə walaŋ i ndo hay haladzay ada t̄ā zalatay “Miter” hay.

Š 22:37 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. * 22:39 Levitik 19.18. † 22:44 D̄əmes hay 110.1.

* 23:5 Yahuda hay t̄ə mb̄əkwawa mahodok, t̄ə pawa a d̄əma t̄əv m̄ədz̄əŋge hay m̄ə Derewel i Mb̄əlom. T̄ə b̄arawa ka da'ar, ka h̄əlay i gula. T̄ə mawa ahaya bazlam i Mb̄əlom mapala a ḡər na, andza niye.

⁸ «Ane tuk na, nakurom na, ndaray mâ zalakum ndo “Miter” hay t̄bey. H̄arwi, Miter kurom na, n̄te tsa. Nakurom tebiye na, ta malam̄ar hay. ⁹ K̄a zalum̄a y a ndaray ka m̄andzib̄ara nakay “B̄aba” bay. H̄arwi B̄aba kurom na, n̄te, nen̄geye m̄a mb̄alom. ¹⁰ K̄a p̄alum t̄a zalakum “bagwar may hay” bay. H̄arwi bagwar kurom na, K̄ariste n̄te tsa. ¹¹ Ndo nak̄a bagwar eye m̄a walaŋ kurom aye na, m̄a t̄ara ndo i m̄asler kurom. ¹² Kwa way ka say mat̄are bagwar eye kame i ndo hay na, Mb̄alom ma t̄ariye ha wawa eye d̄uh. Kwa way ka t̄ara ha ḡar ŋgay wawa eye na, Mb̄alom ma t̄ariye ha bagwar eye d̄uh.»

D̄arets̄atseh ka ndo m̄adzan̄gawa

bazlam i Musa mapala eye ta Farisa hay

Markus 12.40; Luka 11.39-42,44,47-52, 20.47

¹³ «A nakurom ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, ndo i b̄ab̄arek hay, d̄arets̄atseh ka ḡar kurom h̄arwi faya ka d̄ar̄ezlum̄atay na ts̄aved̄ mede a B̄oy i Mb̄alom a ndo hay. Bo kurom eye a sakum mede bay ada ndo neheye a satay mede aye, a sakum m̄aḡare tay ha t̄a ye bay.

[¹⁴ «A nakurom ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, ndo i b̄ab̄arek hay. D̄arets̄atseh ka ḡar kurom h̄arwi faya ka buwumeye wu ab̄ara ka madakway i ŋgwas hay. Ka d̄uwulawum me v̄ad̄v̄ad̄ h̄arwi ada ndo hay t̄a gwad̄ nakurom ndo ŋgwalak eye hay. H̄arwi niye, ta gakumeye sariya kurom na, ma ziye siye i ndo hay, ta sakakumeye naha bay.]

¹⁵ «A nakurom ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, ndo i b̄ab̄arek hay. D̄arets̄atseh ka ḡar kurom h̄arwi faya ka h̄ahalumeye ka dala ada ka b̄alay h̄arwi ada ndo hay t̄a pakum b̄azay. Ka hutum ndo n̄te na, ka t̄arumeye ndo nak̄a ma hut̄iye sariya i Mb̄alom ma ziye kurom madz̄aga sulo aye.

¹⁶ «A nakurom neheye ka t̄arum andza guluf hay faya ka lakumeye tay ha ndo hay aye, d̄arets̄atseh ka ḡar kurom. Faya ka gwad̄umeye: “Tad̄a ndoweye k̄a mbada t̄a gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom na, andza k̄a mbada bay, a tsik bazlam m̄atsike tsa. Ane tuk na, tad̄a ndoweye k̄a mbada ta gura i gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom na, kutoŋ ma giye wu nak̄a a mbada ha aye.” ¹⁷ A nakurom ndo i mat̄arakahan̄ hay, nakurom guluf eye hay. Wu nak̄a ŋgwalak eye d̄uh na, mey? Gura tsukud̄u gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom nak̄a ma t̄ariye ha gura ts̄ad̄an̄ŋa eye daw? ¹⁸ Faya ka gwad̄umeye sa: “Tad̄a ndoweye k̄a mbada ta t̄av̄ m̄av̄alay wu a Mb̄alom na, andza k̄a mbada bay, a tsik bazlam m̄atsike tsa. Ane tuk na, k̄a mbada t̄a wu nak̄a t̄a v̄alay a Mb̄alom mapala eye ka t̄av̄ m̄av̄alay wu a Mb̄alom aye na, kutoŋ ma giye wu nak̄a a mbada ha aye.” ¹⁹ Nakurom na, guluf eye hay, ŋgwalak eye d̄uh na, mey? Wu nak̄a t̄a v̄alay a Mb̄alom aye tsukud̄u, k̄aḡabay t̄av̄ m̄av̄alay wu a Mb̄alom nak̄a ma t̄ariye ha ts̄ad̄an̄ŋa wu nak̄a t̄a v̄alay k̄ariye a Mb̄alom aye daw? ²⁰ H̄arwi niye, ndoweye k̄a mbada ta t̄av̄ m̄av̄alay wu a Mb̄alom na, a mbada ta t̄av̄ m̄av̄alay wu a Mb̄alom ada t̄a wu neheye faya aye tebiye. ²¹ Ndowneye k̄a mbada t̄a gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom na, a mbada ta gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom ada ta Mb̄alom nak̄a mandza eye m̄a d̄ama aye. ²² Ndowneye k̄a mbada ta maḡar̄mb̄alom na, a mbada ta t̄av̄ m̄andze i Mb̄alom ada ta ndo nak̄a mandza eye m̄a d̄ama aye.

²³ «A nakurom ndo m̄adzan̄gawa bazlam i Mb̄alom mapala eye ta Farisa hay, nakurom na, b̄ab̄arek eye hay. D̄arets̄atseh ka ḡar kurom h̄arwi ka hayumay ḡar a slambah i ala kurom hay tebiye na, m̄a kuro na, ka zlawum n̄te ka v̄alawumay a Mb̄alom. Ada ka ḡarum ha m̄age wu ŋgwalak eye m̄a bazlam i

Mbɔlom mapala eye dɔh na, kɔkay? Andza mɔgwede mɔge wu nakɔ a ye ka bo mɔge aye, mɔge wu ngwalak eye a ndo hay, mɔpe mɔdzal gɔr ka Mbɔlom. Anan wu nakɔ a ye ka bo mɔge aye, ze mɔgɔr ha siye bay. ²⁴ Nɔkurom ka tɔrum na, andza guluf neheye faya ta lakiye tay ha ndo hay aye. Faya ka palumeye madzendzew hay abɔra ma yam kurom nakɔ faya ka sum aye, ane tuk na, ka gɔrum ha a dɔma zɔlgweme.

²⁵ «A nɔkurom ndo mɔdzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ta Farisa hay, nɔkurom na, bɔbɔrek eye hay. Dɔretsɔtseh ka gɔr kurom hɔrwi nɔkurom faya ka tsakadumeye dɔba i gɔsiyem ta dɔba i sɔra lele. Ane tuk na, hud eye maraha eye tɔ wu neheye ka kɔlum aye ada tɔ wu nakɔ a say a bor i bo kurom aye. ²⁶ A nɔkurom Farisa neheye ka tɔrum andza guluf hay aye, tsakadum na hud i gɔsiyem kurom tɔday ada dɔba eye bɔbay ma zabiye lele dɔrmak.

²⁷ «A nɔkurom ndo mɔdzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ta Farisa hay, nɔkurom bɔbɔrek eye hay. Dɔretsɔtseh ka gɔr kurom hɔrwi nɔkurom ka ndzɔkitum bo na, tsɔvay neheye ta lambad tay ha dɔba eye lele, a zɔba kudɔkudɔk. Tɔ le ka dɔre mazɔbe fataya haladzay. Ane tuk na, mɔ hud eye na, maraha eye ta mɔtasl i mɔdahan hay ada tɔ wu neheye maza eye tebiye. ²⁸ Nɔkurom na, andza niye dɔrmak. Ka dɔre i ndo hay na, ka gwadum nɔkurom ndo i dedɔk hay. Ane tuk na, mɔ dɔrev kurom na, nɔkurom maraha eye ta bɔbɔrek ada ta mɔnese.

²⁹ «A nɔkurom ndo mɔdzanɔgawa bazlam i Mbɔlom mapala eye ta Farisa hay, nɔkurom na, bɔbɔrek eye hay. Dɔretsɔtseh ka gɔr kurom hɔrwi faya ka dɔzlumeye tsɔvay i ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay, ada faya ka lambadumeye tsɔvay i ndo neheye tɔ pay bɔzay a Mbɔlom ta dedɔk aye. ³⁰ Ada ka gwadum: “Tadɔ nɔmaa ge andaya a hɔlay i bɔba tɔte may neheye tɔ kɔdawa ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay aye na, nɔmaa dzapiye ta nɔteye hɔrwi mɔkɔde tay ha bay.” ³¹ Andza niye, bo kurom eye tɔ gɔr kurom ka sɔrum ha nɔkurom wawa i ndo neheye tɔ kɔd tay ha ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay aye. ³² Lele, ndɔdikum ka mɔsler i bɔba tɔte kurom huya!

³³ «Nɔkurom na, dɔdɔe hay, wawa i palas hay! Ka slumeye mɔtɔme abɔra ka sariya i ako nakɔ ma mbatiye bay aye na, kɔkay? ³⁴ Hɔrwi niye, tsɔnum lele: Na slarakumeye naha ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay, ndo neheye ta tsah aye, ndo neheye ta tɔtikakumeye. Ka kɔdumeye tay ha siye hay, ka darumeye tay ha siye ha ka mayako mazlɔmbada eye, siye ka ndaɔumeye tay ha ta mandalɔba mɔ gay i maɔuwule me kurom hay ada siye ka hɔharumeye tay ha ka gɔma ka gɔma. ³⁵ Andza niye, ndo neheye ka kɔdum tay ahɔl niye kɔriye ta ge mɔnese bay aye na, mɔnese eye ma dɔdiye na, ka gɔr kurom. A dazlay ka Abel ndo mɔpay naha faya a Mbɔlom hus ka Zakari wawa i Baraki nakɔ ka kɔdum mɔ walaɔ i tɔv mɔvɔlay wu a Mbɔlom ta tɔv nakɔ tsɔdanɔja eye. ³⁶ Neɔ faya na gwadakumeye: Sɔrum ha na, wu neheye tɔ ge ahɔl niye tebiye na, sariya i Mbɔlom ma dɔdiye ka ndo neheye anɔke aye.»

Yesu a tuwa Zerozelem Luka 13.34-35

³⁷ Yesu a dazlay mɔtuwe Zerozelem. A gwad: «Nɔkurom ndo i Zerozelem hay, nɔkurom ndo i Zerozelem hay. Nɔkurom neheye ka bɔbazlum tay ha ndo mɔde ha bazlam i Mbɔlom hay ada ka kɔdum tay ha ndo neheye Mbɔlom a slarakum naha aye tɔ kwar. Sik nday nakɔ a seɔ mɔhayakum gɔr ka tɔv ga andza mandzekwer nakɔ ma hayatay gɔr a wawa ngay hay a hud i gwetzleviyek ngay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁸ Hɔrwi niye, gay kurom ma tɔriye rɔgay. ³⁹ Andza niye, neɔ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anɔke

ka ngatumenje sa bay hus ahəl nakə ka gwadumeye: “Mbəlom mâ pa ngama ka ndo nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduwej aye!”»

24

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Markus 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Yesu a ndohwaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma diye ngway aye na, gawla ngay hay ti ye naha ka təv ngay hərwi a satay mədəy ha ta dəzl gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada siye i gay hay na, kəkay.

² Yesu nenjegeye a gwadətay: «Faya ka ngatumeye a wu neheye tebiye na gwad ba? Sərum ha kame na, ka ngatumeye a kwar kwa nətə ka gər i kwar nged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ngodgor i mandəve i məndzibəra

Markus 13.3-13; Luka 21.7-19

³ Yesu a ye, a tsal a Mahəmba i Tetədəz. Ahəl nakə nenjegeye mandza eye na, gawla ngay hay ti ye ka təv ngay mahətəye, ti ye ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kədəy? Ada ngodgor waray nakə ma diye ha mazlambar ka maweye ada məndzibəra mazlambar ma ndəviye aye?»

⁴ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gum metsehe! Ndəray mâ səpat kurom bay. ⁵ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Nej na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay.

⁶ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dərənj tə nəkurom aye na, kâ dzədzarum bay. Hərwi wu neheye na, kutoj ta ndislaweye. Ane tuk na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁷ Slala nged ta giye vərəm ta slala nenjed, bəy ta bəy ta giye vərəm. Mandəzlanj ma giye, dala ma bəliye ma gəma hay wal wal. ⁸ Wu neheye tebiye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ngwas aye.»

Wu nakə ma ndzateye a gər a gawla i Yesu hay aye

⁹ «Ma dəba eye na, ndo hay ta gəsiye kurom hərwi ada tğ gakum dəretsətseh, ta kədiye kurom. Slala i ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. ¹⁰ A həlay niye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha məpe mədzal gər abəra ka nej. Ta həliye ka bo me ada ta niye a bo dərə mə walañ tay nətə nətə. ¹¹ Ndo neheye tə gwad nətəye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye haladzay ta deyeweye. Ta səpatiye ndo hay haladzay. ¹² Mənese ma səkahiye haladzay. Hərwi niye, mawudə bo i ndo hay haladzay ma nəkidīye. ¹³ Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha. ¹⁴ Ta diye ha Labara Njwalak eye i Bəy i Mbəlom a ndo i məndzibəra hay tebiye hərwi ada ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye tğ tsəne. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Markus 13.14-23; Luka 17.23-24,37, 21.20-24

¹⁵ Yesu a gwadətay: «Ka ngatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonjo, ma lətsiye a təv nakə tsədənna eye, andza nakə Daniyel* ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kə tsik faya. (Ndowneye kə dzanğa na, mâ tsəne lele.) ¹⁶ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ngatay a wu niye na, tğ hway a mahəmba hay. ¹⁷ Ndo nakə nenjegeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw ka dala hərwi mede məhəlaw wu ngay hay abəra mə gay ngay bay. ¹⁸ Ndo nakə

* 24:15 Zəba ma Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

nengeye ma guvah aye na, mâ mbêda gâr a mêtagey ngay mæzlaw peteked ngay bay. ¹⁹ Pat eye niye na, dêretsêseh wene wene eye na, ka gâr i ngwas neheye tã bo sulo aye ada ka ngwas neheye faya ta vâlateye wah a wawa tay hay aye! ²⁰ Duwulumay me a Mbêlom hârwi mahway nakã ka hwayumeye mâ ge a hêlay i mêtasl bay kægəbay pat i mazəzukuw bo bay. ²¹ Andza niye, a hêlay niye na, ndo hay ta siye dêretsêseh haladzay. Kwa ahəl nakã Mbêlom a ge mândzibêra aye hus anêke na, dâda ndəray kə sa dêretsêseh andza niye bay ada dâda ma giye bo andza niye sa bay. ²² Tadə Mbêlom mâ nəkîd ha abêra ka pat i dêretsêseh bay na, ndəray kwa nête ma tamiye bay. Ane tuk na, a nəkîd ha hârwi ndo ngay neheye a pala aye.

²³ «Tadə ndəray kə gwadakum: “Zəbum! Kəriste anañ!” kægəbay “Nengeye atay!” na, kâ təmum bazlam ngay bay. ²⁴ Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nətēye na, ndo mæde ha bazlam i Mbêlom, kægəbay ndo matəme ha ndo nakã Mbêlom a sləraweeye. Nətēye na, ta giye masuwayañ hay ada tã wu neheye ma giye hərbəbəkka aye hârwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbêlom a pala aye. ²⁵ Anañ, na tsikakum ka bo abêra kurre. Pum a zləm lele.

²⁶ «Tadə ta gwadakum: “Kəriste anañ mæ pesl”, kâ yum bay, kægəbay ta gwadakum: “Nengeye anañ manğaha bo eye kanañ” na, kâ təmum bay. ²⁷ Neñ Wawa i Ndo, na deyeweye na, andza mawutsede i mbêlom nakã ta ngateye kwa tã waray aye. ²⁸ Andza niye, təv nakã wu maməta eye mæ dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gâr a dəma.»

Mətam w i Wawa i Ndo

Markus 13.24-27; Luka 21.25-28

²⁹ «Kwayañña dêretsêseh niye hay ta ye abêra mæ dəma na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dəviye bay. Wurzla hay dərma ta kutsaweye abêra ka magərmbêlom, ada wu neheye gədan eye ka magərmbêlom aye ta bəliye haladzay. ³⁰ Pat eye niye na, ndo hay ta ngateye a wu nakã ma diye ha nengeye faya ma deyeweye aye ka magərmbêlom. Ndo i mândzibêra hay tebiye ta tuwiye ka bo. Ta ngetenjeye a neñ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədan ada ta mæzlab eye haladzay. ³¹ Ta fa tolom bagwar eye na, ma sləraweeye gawla i Mbêlom hay, ta hayay gâr a ndo neheye a pala tay ha aye abêra ka kokway i mândzibêra tebiye kwa ka waray ka waray.»

Dzeke i gurov

Markus 13.28-31; Luka 21.29-33

³² Yesu a gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ngatamay a gurov ka dūda na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ³³ Andza niye, ka ngatamay a wu neheye tebiye ta ndislew na, sərūm ha neñ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neñ ka maged. ³⁴ Neñ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anêke aye ta mət zuk bay. ³⁵ Magərmbêlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dâda ma dziye bay.»

Maa sər pat nakã mândzibêra ma ndəviye na, Mbêlom nətē ngwenj

Markus 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36

³⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nətē a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər hêlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbêlom hay mæ mbêlom, kwa neñ Wawa ngay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbêlom Bəba ga nətē ngwenj. ³⁷ Wu nakã a ge bo a hêlay i Nuhu aye na, pat nakã neñ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo

andza niye dərmaḱ.† 38 Hərwi ahəl nakə yam ka dazlay a məpe zuk bay aye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday, tə sawa wu məsay, tə zlawə dahəlay ada tə vəlawə dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalanj i yam aye. 39 Ta sər ka bo bay hus a həlay nakə yam a yaw a həl tay ha tebiye. Ahəl nakə neḱ Wawa i Ndo na deyeweyə na, ma giye andza niye dərmaḱ.

40 «A həlay niye na, ndo hay sulo ma guvah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neḱged. 41 Nḱwas hay sulo ta ləgəriye na, ta zliye nəte ta gəriye ha neḱged. 42 Hərwi niye, ndzum na, tsezlezleḱne bəna ka sərūm pat nakə Bəy Maduweḱ kuroḱ ma maweyə bay.

43 «Tsənum wu nakay lele: Ndo i gay mā sər həlay nakə məkal ma deyeweyə ma kəliye na aye na, ma ndzahəriye bay. Ma ndziye tsezlezleḱne, ma gəriye ha məkal mā fələkwa a gay ḱgay bay. 44 Hərwi niye, nəkurom dərmaḱ ləvum bo, hərwi neḱ Wawa i Ndo na maweyə ahəl waray na, ka sərūmeyə bay.»

Ndo i məsler ḱḱwalak eye

Luka 12.41-48

45 Yesu a ḱwadatay: «Ndo i məsler ḱḱwalak eye ada ma giye məsler tə metsehe lele eye na, way? Neḱgeye na, ndo nakə ndo i gay ḱgay a ḱwaday “Gatay ḱar a siye i ndo məḱe məsler ga hay. Vələtay wu mənday tə həlay eye.”

46 Məḱwese ka ḱar i ndo məḱe məsler niye taḱə ndo i gay ḱgay ki yaw, kə ndzay a ḱar neḱgeye faya ma giye məsler andza nakə tə tsikay aye. 47 Neḱ faya na ḱwadakumeyə: Sərūm ha na, ndo i gay ḱgay ma ḱaray ha zlele ḱgay tebiye mā ləvay ḱar.

48 «Ane tuk na, taḱə ndo məḱe məsler niye ḱḱwalak eye bay na, ma ḱwadeye a ḱar ḱgay: “Ndo i gay ga faya ma ḱaweyə mahonok, ma deyeweyə bəse bay”, 49 ma piye bo məndeḱe siye i ndo neheye faya ta giye məsler dziye. Ma ndiye wu mənday ada ma siye wu məsay ta ndo məḱweye hay. 50 Ndo i gay ḱgay ma maweyə na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. 51 Ki yaw na, ma vəleyə dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo i bəbək hay. Mə ḱəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.†»

25

Dzeke i merehe i dem həy kuro

Luka 12.35-38, 13.25-28

1 Yesu a ḱwadatay: «A həlay niye na, Bəy i Mbəlom ma ndzəkiḱiye bo na, tə merehe i dem həy kuro. Tə həl lalam tay hay, ti ye hərwi mədzəḱar tə zal i dahəlay. 2 Mə walanj i merehe i dem neheye kuro aye, zlam na, matərakahaḱ eye hay, siye hay zlam na, metsehe tay andaya. 3 Merehe i dem neheye zlam matərakahaḱ aye, tə həl lalam tay na, ta ləva ha bo tə mal bay. 4 Merehe i dem neheye zlam metsehe tay andaya aye na, tə həl lalam tay ada kwa way a ləva ha bo tə mal ma dos. 5 Zal i dahəlay ki yaw bəse bay. Merehe i dem niye hay tebiye məndzəhəre a gatay, tə ndzahəra.

6 «Ta məḱərhəvad na, mawude a tsəne. “Anəḱ zal i dahəlay kə ndzew! Lətsūm ka mbəlom, dum ta dzum ḱar.” 7 Merehe i dem niye hay ta pəḱeke abəra ka məndzəhəre, ta dazlay mələve bo ta lalam tay hay. 8 Merehe i dem neheye matərakahaḱ aye na, ta tsətsah mal ka merehe i dem neheye metsehe tay andaya aye, tə ḱwadatay: “Mbədumamay mal a lalam may hay tsekweḱ

† 24:37 Madazlay i wu hay 7.17-23. † 24:51 Zəba ma Mata 8.12 ada dzanḱa wu nakə mawatsa eye ka ḱar aye.

tey hārwi faya ta mbatiye.”⁹ Merehe i dem neheye metshe tay andaya aye, ta mbədatay faya, tə gwadatay: “A’ay, andaya haladzay ma sliye a nəmay ada a nəkurom bay. Hwayum naha bəse dūh ka təv i ndo i tsakala, səkəmmaw.”¹⁰ Ahəl nakə ti ye masəkəmmaw mal aye na, zal i dahəlay a ndislew. Merehe i dem neheye zlam maləva bo aye na, tə fələkwa ka bo tə nəngeye a gay i magurlo i məzle dahəlay. A dərəzl a maged.¹¹ Məndze zərat na, siye i merehe i dem niye hay tə maw. Tə maw na, tə gwad: “Bəy Maduwen, Bəy Maduwen, həndəkamay abəra ma maged!”¹² Ane tuk na, zal i dahəlay a gwadatay: “Nej faya na gwadəkumeye ta dedək, na sər kurom bay.”¹³ Hərwi niye, ndzum tsezlezleņņe bəna pat eye kwa həlay eye na, ka sərūm bay.»

Dzeke i ndo mäge məsler hay mahkar

Luka 19.11-27

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ma giye bo andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gər ha zlele ŋgay a həlay tay.¹⁵ A vəlay kwa a way ka gədan ŋgay. A vəlay a ndo ŋged kwar i suloy temerre zlam, a ndo ŋged temerre sulo, a ndo mamahkar eye temerre nəte. Tsa na, a ye ŋgway.

¹⁶ «Ndo i məsler nakə tə vəlay kwar i suloy temerre zlam aye na, a ye a mbəda ha həlay kwayanŋa. A huta faya kwar i suloy temerre zlam sa.¹⁷ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre sulo aye na, a ge ha andza niye dərma. A huta faya kwar i suloy temerre sulo.¹⁸ Ane tuk na, ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye na, a ye a la bəđ, a ŋgaha na suloy i ndo i gay ŋgay niye a dəma.

¹⁹ «Aza a ndzaw məve tsakway na, ndo i gay i ndo i məsler niye hay a maw. Tsa na, a say məpesle na suloy ŋgay nakə a vəlatay aye.²⁰ Ndo nakə a vəlay kwar i suloy temerre zlam aye, a ye ka təv ŋgay, a gwaday: “Ndo i gay ga, ka vəleņ na, kwar i suloy temerre zlam. Anaņ na huta faya kwar i suloy temerre zlam.”²¹ Ndo i gay ŋgay a gwaday: “Lele haladzay, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekwen aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ŋgwasama ka bo tə neņ.”²² Ndo i məsler nakə a vəlay kwar i suloy temerre sulo aye, a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, ka vəleņ kwar i suloy temerre sulo. Anaņ na huta faya kwar i suloy temerre sulo.”²³ Ndo i gay ŋgay a gwaday: “Lele, nəkar na, ndo i ŋgwalak ada ndo i dedək. Nəkar ndo i dedək kwa mə wu neheye tsekwen aye, na pakeye wu haladzay a həlay. Dara ŋgwasama ka bo tə neņ.”²⁴ Ndo nakə tə vəlay kwar i suloy temerre nəte aye, a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, na sər ha, nəkar na, ndo makula gər eye. Ka dziye wu nakə ka sləga bay aye, ka hayay gər a wu nakə ka zəv bay aye.²⁵ Na dzədzar, hərwi niye na ye na ŋgaha kwar i suloy yak a bəđ. Anaņ suloy yak.”²⁶ Ndo i gay ŋgay a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ŋgwalak eye bay aye ada səe eye. Ka sər na, na dziye wu nakə na sləga bay aye ada na hayay gər a wu nakə na zəv bay aye ba?”²⁷ Meeneņ na, peņ na suloy a bank. A həlay i məmaw ga na, na həla ahaya suloy ga ta magogoy eye faya.²⁸ Həlum faya abəra kwar i suloy niye temerre nəte aye. Vəlumay ha faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya gwezem aye.²⁹ Hərwi ndo nakə wu ŋgay andaya aye na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abəra.³⁰ Gəsum na ndo nakay ma giye ŋgama bay aye. Kalum naha abəra a ləvonj. Mə dəma na, ta tuwiye tə mahəpəde zler eye.*»

* 25:30 Zəba ma Mata 8.12 ada dzaņga wu nakə mawatsa eye ka gər aye.

Sariya i mandave i mandzibera

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ma məzlaḅ ga ta gawla i Mbəlom hay tebiye aye na, na ndziye ka dzaŋga i bəy ga ta məzlaḅ. ³² Ndo i mändzibəra hay tebiye ta hayiye gər ka təv ga ada na ŋgəniye ha ka bo abəra ndo hay ta ndo siye hay andza ndo mətsəkure ma ŋgəniye tay ha ta təbaŋ hay ta wak hay. ³³ Ka ŋgəna tay ha na, ma piye tay ha təbaŋ hay a diye i həlay i mənday ŋgay ada ma piye tay ha wak hay a diye i həlay i gula ŋgay.

³⁴ «Bəy ma gwadateye a ndo neheye tə həlay i mənday ŋgay aye: “Dumara, nəkurom neheye Mbəlom Bəba ga a pa fakuma ŋgama aye, ka ndzumeye ma bəy ga nakə Mbəlom a ləvakum ha bo kwa ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye. ³⁵ Hərwi ahəl niye, may a wur fagaya na, ka vəlumenj wu mənday, yam a geŋ na, ka vəlumenj yam məsay, neŋ mbəlök eye na, ka təmum ga a gay kurom, ³⁶ peteked andaya fagaya bay na, ka pumenj ka bo peteked, neŋ dəvats eye na, ka gumenj gər, neŋ ma danjay na, ka yum ka zəbumenjew dəre.”

³⁷ «Ndo neheye tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta mbədəye faya, ta gwadəye: “Bəy Maduweŋ, nəmaa ŋgataka may a wur fakaya ada nəmaa vəlaka wu mənday na, kədəy? Yam a gaka ada nəmaa vəlaka yam məsay na, kədəy? ³⁸ Nəmaa ŋgataka nəkar mbəlök eye ada nəmaa təma kar a gay may na, kədəy? Peteked fakaya bay ada nəmaa paka ka bo peteked na, kədəy? ³⁹ Nəmaa ŋgataka nəkar dəvats eye kəgəbay nəkar ma danjay ada nəmaa ye mazəbakaw dəre na, kədəy?”

⁴⁰ «Bəy ma mbədəteye faya, ma gwadəteye: “Neŋ faya na gwadəkumeye, sərüm ha, kwa mey ka gumay a ndo wawa eye tsekweŋ mə walaŋ i malamar ga hay na, ka gum niye na, a neŋ.” ⁴¹ Ma dəba eye bəy ma gwadəteye a ndo neheye tə həlay i gula ŋgay aye: “Dum abəra ka təv ga, nəkurom neheye Mbəlom a vəlakum mezeleme aye! Dum a ako nakə ma mbatiye dāda bay Mbəlom a ləvatay ha bo a Fakalaw ta gawla ŋgay hay aye. ⁴² Hərwi, ahəl nakə may a wur fagaya na, ka vəlumenj wu mənday bay. Yam a geŋ na, ka vəlumenj yam bay, ⁴³ Neŋ mbəlök eye na, ka təmum ga a gay kurom bay, peteked andaya fagaya bay na, ka pumenj ka bo peteked bay, neŋ dəvats eye ada neŋ ma danjay na, ka gumenj gər bay.”

⁴⁴ «Nətəye dərmaŋka ta mbədəteye faya, ta gwadəteye: “Nəmaa ŋgataka may a wur fakaya, yam a gaka, nəkar mbəlök eye, dəvats eye kəgəbay ma danjay nəmaa gaka gər bay na, kədəy?”

⁴⁵ «Bəy ma mbədəteye faya, ma gwadəteye: “Neŋ faya na gwadəkumeye: Sərüm ha na, wu nakə ka slum faya məgay a ndo wawa eye tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye bay na, ka gumenj a neŋ bay dərmaŋka.”»

⁴⁶ Yesu a gwadatay: «Nətəye, ta diye ta hutiyə na, dəretsətseh nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Ndo neheye tə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ta diye a sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

26

Ta pəla tsəved məgəse na Yesu

Markus 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Ahəl nakə Yesu a ndəv ha matətike aye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: ² «Ka sərüm ha magurəlom i Pak a zəkaw na, məhəne sulo. Neŋ Wawa i Ndo ta gəsiye ga hərwi ada tā dar ga ka mayako mazləlmbada eye.»

³ A həlay niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tə haya gər a gay i Kayif, bagwar i ndo məvələway

wu a Mbəlom. ⁴ Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay, a satay məgəse Yesu ta məkal ada məkədə na. ⁵ Ane tuk na, tə gwad: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ngwas wuray a mbəda mal ka gər i Yesu

Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

⁶ Yesu neŋgeye ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndowne niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway.

⁷ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ngwas wuray a ye naha ka təv i Yesu ta dos mə həlay a le haladzay, maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa tsakala eye haladzay aye. A mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁸ Gawla ngay hay tə ngatay na, a yatay a gər bay, tə gwad: «A nas ha mal nakay na, hərwi mey? ⁹ Ngama meeneŋ mâ səkəm ha na, ma hutiyə ha suloy haladzay ada ma pateye suloy eye a ndo i mətawak hay.»

¹⁰ Yesu a sərətay naha a gər ka bazlam tay niye, a gwadatay: «Ka kwasum-eye gər a ngwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ¹¹ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ¹² Neŋgeye ka mbəda mal ka bo ga hərwi mələve ha bo i məzle ga a bəđ. ¹³ Neŋ faya na gwadakumeye, sərūm ha: Kwa a ngay ta diye ha Labara Ngwalak eye nakay ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ngwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gər bay.»

Yudas Iskariyot a pəla tsəved məge daf ka Yesu

Markus 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo, məzele ngay Yudas Iskariyot, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. ¹⁵ A ye naha, a gwadatay: «Tadə na pəlakum tsəved məgəse Yesu na, ka vəluməneye mey?» Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tə paslay kwar i suloy kuro kuro mahkar*, tə vəlay. ¹⁶ A dazlay pat eye niye Yudas a pəla həlay nakə lele eye hərwi məge daf ka Yesu aye.

Yesu a ləva ha bo tə dafi Pak

Markus 14.12-16; Luka 22.7-14

¹⁷ Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, gawla i Yesu hay ti ye ka təv i Yesu, tə gwaday: «A saka nəmaa daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma, a gay i ndoweye andaya, gwadumay: “Miter a gwad: Həlay eye i ga kə slaw. Na ndiye daf i Pak ta gawla ga hay na, mə gay yak.”»

¹⁹ Gawla i Yesu hay ti ye tə ge wu nakə Yesu a tsikatay aye. Tə da wu mənday i Pak mə dəma.

Yesu a da ha gawla ngay nəte ma giye faya daf

Markus 14.17-21; Luka 22.21-23; Yuhana 13.21-30

²⁰ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gər eye sulo ti ye tə ndza, ta dazlay a mənde wu mənday. ²¹ A həlay nakə nəteye faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, ndo nəte mə walaŋ kurom ma giye fagaya daf.»

²² A ndalatay a gawla ngay hay tebiye. Tsa na, ta dazlay matsətsehe faya, nəte ta nəte: «Bəy Maduweŋ, neŋ daw?»

* 26:15 Zəba ma Zakari 11.12.

²³ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya nəmaa tələkiye həlay a sərə salamay aye. ²⁴ Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meeneŋ t̄a wa na bay.»

²⁵ Yudas, ndo nakə ma giye daf ka Yesu aye, a tsətsah faya: «Neŋ daw, Miter?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Andza nakə ka tsik aye.»

Dafi Bəy Maduwen

Markus 14.22-26; Luka 22.15-20; 1 Korinthe hay 11.23-25

²⁶ Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum, ndayum. Nakay na, bo ga.»

²⁷ Ma dəba eye a zla gəvet, a gay naha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay, a gwadatay: «Sum nəkurom tebiye. ²⁸ Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi məpəse ha mezeleme i ndo hay haladzay. ²⁹ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hūs a pat nakə ka ta sakweye wedeye ma bəy i Bəba ga Mbəlom aye.»

³⁰ Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes† na, ti ye t̄ə tsal a Mahamba i Tetədc̄ez.

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Bəgom ta həvad nakay nəkurom tebiye ka gərume ye ga ha. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay, ada təbən niye hay mahaya gər eye ta ŋəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.†» ³² Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahan na, na həbiye kurom ma Galile.»

³³ Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na gəriye kar ha dādā t̄əbey.»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³⁵ Piyer a gwaday: «Na sər kar bay na, na tsikiye dādā bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye t̄ə tsik andza niye dərma.

Yesu ma Getsemene

Markus 14.32-42; Luka 22.39-46; Yuhana 18.1

³⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay t̄ə ndisl a t̄əv eye andaya t̄ə zalay Getsemene. Mə d̄əma na, a gwadatay: «Ndzum kanan. Na diye, na d̄uwulay naha me a Mbəlom kataday.»

³⁷ Tsa na, ti ye ta Piyer ada ta wawa i Dzebede hay sulo. T̄ə ndisl a d̄əma na, mevel i Yesu a dazlay məwure faya ada a dzədzar haladzay. ³⁸ A gwadatay: «D̄ərev ga na, k̄ə rah t̄ə dəretsətseh i mədahan. Nəkurom na, ndzum kanan, ndzakwa na, tsezlezleŋje.»

³⁹ A ye abəra ka t̄əv niye izad tsekweŋ, a ye naha a kal ha bo ka dala bərut da'ar ka dala. A d̄uwulay naha me a Mbəlom, a gwad: «Bəba ga, tadə ma giye bo na, zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Ane tuk na, k̄ə ge andza nakə a seŋ a neŋ aye bay, ge andza nakə a saka a nəkar aye.»

† 26:30 T̄ə ge d̄əmes ka mandəve i m̄ənde daf i Pak na, mə Dəmes hay 113 ka 118. † 26:31 Zakari 13.7.

⁴⁰ A maw ka tɔv i gawla ŋgay neheye mahkar aye na, nɔteye mandzahɛra eye. A gwadɛy a Piyer: «Andza niye, ka slum faya mɛndze tɔ nenj tsezlezlenjɛ tɔ dɛre kwa bɛre nɔte bay na, kɛkay? ⁴¹ Ndzum tɔ dɛre tsezlezlenjɛ ada dɔwulumay me a Mbɛlom hɛrwi ada kɛ dɛdum a masɛpete i Fakalaw bay. Mɛsɛfɛre na, a say mɛge wu lele eye, ane tuk na, gɛdanj kurom andaya mɛsɛmay naha a masɛpete i Fakalaw bay.»

⁴² A ye fataya abɛra masulo eye sa, a ye naha a dɔwulay me a Mbɛlom. A gwadɛ: «Bɛba, tadɛ ka sliye mɛzle fagaya abɛra dɛretsatseh nakay na siye bay na, vɛlenj gɛdanj nɛ sa andza nakɛ a saka a nɛkar aye.»

⁴³ Tsa na, a maw ka tɔv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gɛr na, nɔteye mandzahɛra eye. Tɔ mba faya mɛndze tɔ dɛre kwa tsekwenj bay tebiye. ⁴⁴ A gɛr tay ha, a ye sa. A dɔwulay me a Mbɛlom andza nakɛ meenenj eye. ⁴⁵ Tsa na, a maw ka tɔv i gawla ŋgay hay, a gwadɛatay: «Faya ka ndzahɛrumeye sa ada faya ka zɛzɛkumeye bo ba? Gum metsehe, anɛke na, hɛlay eye kɛ slaw. Nenj Wawa i Ndo ta vɛlay ga ha a hɛlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴⁶ Lɛtsum, takwa ta dzakwa gɛr! Zɛbum, ndo nakɛ ma giye fagaya dɛf aye, kɛ ndzew.»

Tɔ gɛs na Yesu

Markus 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.2-11

⁴⁷ Ahɛl nakɛ Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pɛslanj Yudas nenjɛye nakɛ nɔte mɛ walanj i gawla i Yesu hay kuro gɛr eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slɛr tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom ta madugula i Yahuda hay.

⁴⁸ Yudas ndo mɛgatay dɛf ka Yesu aye fa kɛ dɛtatay ha wu nakɛ ma giye. A gwadɛatay: «Ndo nakɛ na ye na gɛs na ka bo tɛmbolok tɛmbolok aye na, nenjɛye! Gɛsum na.»

⁴⁹ Yudas a hɛndzɛd naha kwayanɛna ka tɔv i Yesu, a gwadɛy: «Zay dɛw, Miter!» Tsa na, a gɛs na ka bo tɛmbolok tɛmbolok.

⁵⁰ Tsa na, Yesu a mbɛdɛy faya, a gwadɛy: «Dzam ga, wu nakɛ ka yaw mɛge na, ge na.» Tsa na, siye i ndo hay ti ye naha, tɔ wuya kura ka Yesu, tɔ gɛs na.

⁵¹ Ndo nɔte mɛ walanj i ndo neheye nɔteye tɔ Yesu aye, a ŋgwadɛw maslalam ŋgay mbɛhhat, a fay ha a ndo i mɛsler i bagwar i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom, a dɛsay na zlɛm fats ka dala. ⁵² Tsa na, Yesu a gwadɛy: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye hɛrwi ndo neheye ta giye vɛram ta maslalam aye na, ta bɛbazliye tay ha ta maslalam dɛrmak. ⁵³ Nenj na sliye mazalay a Bɛba ga Mbɛlom, mɛ slɛrenjɛw gawla ŋgay hay gwɛzem haladzay anɛke na, ka sɛr tɛbɛdɛw? ⁵⁴ Ane tuk na, kɛ ge andza niye na, wu nakɛ tɔ watsa a Derewel i Mbɛlom ma giye bo na, ma kɛkay kɛla?»

⁵⁵ Yesu a gwadɛatay a ndo hay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom hay andza ta gɛsiye ndo i mɛkal dɛw? Pat pat nenj mandza eye mɛ gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom, na tɛtikawa, ka gɛsum ga bay! ⁵⁶ Ane tuk na, wu neheye tebiye tɔ ge bo aye na, hɛrwi ada wu nakɛ ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom hay tɔ watsa mɛ Derewel i Mbɛlom aye tɔ ge bo.»

Tsa na, gawla ŋgay hay tɔ gɛr ha, ta hway faya abara.

Yesu kame i bagwar i Yahuda hay

Markus 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.12-14,19-23

⁵⁷ Ma dɛba eye ndo neheye tɔ gɛs Yesu aye na, ti ye ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom. Mɛ dɛma na, ndo mɛdzanɛgawa bazlam i Mbɛlom mapala eye ta madugula i Yahuda hay, nɔteye mahaya gɛr eye. ⁵⁸ Ahɛl nakɛ faya ta diye ha Yesu aye na, Piyer a pay bɛzay ma dɛba dɛrenj

hus a dalamətagay i gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. A ye naha a fəlakwa a dalamətagay, a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye məged aye. A say mazəbe faya ta giye ha tə Yesu na, kəkay.

⁵⁹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na. ⁶⁰ Ndo hay haladzay ti ye naha ta raw faya me. Ane tuk na, ta huta tsəved məkəde na bay. Ka mandəve ɲgay eye na, ndo hay sulo ti ye naha, tə gwad: ⁶¹ «Ndo nakay a gwad: “Na sliye faya mambəzle ha gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye na wedeye.”»

⁶² Tə tsəne andza niye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse, a gwaday a Yesu. «Ka mbədatay faya a ndo neheye təbədəw? Tə tsik fakaya na, mey?» ⁶³ Ane tuk na, Yesu a ndza ɲgway tete. Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a gwaday: «Nəj faya na tsətsahiye fakaya tə məzele i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye, mbədeɲew faya: Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom dāw?»

⁶⁴ Yesu a gwaday faya: «Andza nakə ka tsik aye. Ane tuk na, sərūm ha, ma dazlay anəke, ka ɲgatumeɲeye a nəj Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, nəjgeye nakə gədan eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ɲgatumeɲeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ɲgurada ha peteked ɲgay, a gwad: «Kə tsalay ka gər a Mbəlom! Ka pəlakweye na, sa mey, na gwad ka tsənum wu nakə a tsik aye. ⁶⁶ Nəkurum ka dzalum na, kəkay?»

Ndo hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəjgeye ndo məge mənese, təde məkəde na.»

⁶⁷ Tsa na, ta tufay slesləb ka dəre a Yesu, tə fay ta məpede həlay, siye hay tə fay ka maholom. ⁶⁸ Tə gwaday: «Kəriste, nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Markus 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁹ Piyer na, nəjgeye mandza eye ma dalamətagay ma bəra. ɲgwas wuray a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye, a həndzəd ka təv i Piyer, a gwaday: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu, ndo i Galile.»

⁷⁰ Ane tuk na, Piyer a dāy bərakəzan a Yesu kame i ndo niye hay tebiye, a gwad: «A'ay, na sər wu nakə a saka mətsiken aye bay.»

⁷¹ Ma dəba eye Piyer a ye a ndza sləp ka həlay məged. ɲgwas wuray a ye ka təv ɲgay, a gwadatay a ndo neheye ka təv niye aye: «Ndo nakay tə ndzawa tə Yesu ndo i Nazaret!»

⁷² Piyer a dāy bərakəzan a Yesu masulo eye. A mbađa, a gwad: «A'ay, na gwadum na sər ndo niye bay tiya!»

⁷³ Ma dəba i məndze tsekweɲ na, ndo neheye ka təv niye aye, ta həndzəd ka təv i Piyer, tə gwaday: «Ta dedek, nəkar dərmak na, nəte mə walan i gawla i Yesu hay. Hərwi mətsike me nakə faya ka tsikiye na, a da ha təv yak nakə ka yaw abəra mə dāma aye.»

⁷⁴ Tsa na, Piyer a gwad: «Kə ge na raw me na, Mbəlom mâ geɲ dəretsətseh. Na mbađa na, ta dedek na sər na ndo nakay bay.»

Kwayanɲa dzagulok a zlah. ⁷⁵ Bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər nəj bay.» Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

27

*Ti ye ha Yesu a gay i Pilat**Markus 15.1; Luka 23.1; Yuhana 18.28-32*

¹ Parik i mekedæ na, bagwar hay i ndo neheye tæ vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula i Yahuda hay tæ ma ha ka bo bazlam tebiye hærwi mækæde na Yesu. ² Tæ dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat ngomna i dala i Yahuda, ndo i Roma. Tæ vëlay ha a Pilat.

*Yudas a kæd bo ngay**Mæsler hay 1.18-19*

³ Yudas, ndo nakæ a ge daf ka Yesu aye, a zæba ta gæs na Yesu a sariya na, a dzala ka wu nakæ a ge aye na, ngwalak eye bay. A hæl kwar i suloy nakæ tæ vëlay kuro kuro mahkar aye, a matay naha a bagwar hay i ndo neheye tæ vëlaway wu a Mbëlom ta madugula i Yahuda hay. ⁴ A ye naha a gwadätay: «Na ge mænese, hærwi na ge daf ka ndo nakæ kæ ge mænese bay aye.»

Ta mbæday faya, tæ gwadäy: «Bazlam yak bæna, i may mey tey.»

⁵ Yudas a kutsatay naha suloy niye mæ gay i mædæslay ha gær a Mbëlom. Tsa na, a ye a hærüwa bo ta læber, a mæt.

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tæ vëlaway wu a Mbëlom tæ hæl sulo niye, tæ gwad: «Suloy nakay na, bazlam kway mapala eye kæ vëlakway tsæved mæpe na a gay i mædæslay ha gær a Mbëlom bay. Suloy nakay na, i mækæde gær i ndo.»

⁷ Ma dæba eye, madugula i Yahuda hay tæ ma ha ka bo bazlam mæ walan tay hærwi suloy niye na, ta sækäm guvah abæra ka ndo mængere gærwa. A guvah eye niye na, ta liye a dæma slele hay. ⁸ Hærwi niye, hus ka bægom tæ zalay a guvah eye niye na, Guvah i Bambaz. ⁹ Andza niye, a da ha na, bazlam i Zeremi ndo mæde ha bazlam i Mbëlom nakæ a tsik aye. A gwad: «Tæ hæl kwar i suloy kuro kuro mahkar, niye na tsakala nakæ ndo i Israyel hay tæ gwad ta vëliye hærwi ngay aye. ¹⁰ Ada ta sækäm ha guvah abæra ka ndo mængere gærwa andza nakæ Bøy Maduwej Mbëlom a gwedenj ge aye.*»

*Yesu kame i Pilat**Markus 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38*

¹¹ Yesu nenjeyeye kame i Pilat. Pilat a tsætsah faya, a gwadäy: «Nækar na, bøy i Yahuda hay dedek dæw?»

Yesu a gwadäy faya: «Nækar ka tsik segey.»

¹² Bagwar hay i ndo neheye tæ vëlaway wu a Mbëlom aye ta madugula hay tæ dæs parasay ka Yesu haladzay. Ane tuk na, Yesu ka mbædatay faya bay.

¹³ Pilat a gwadäy: «Wu neheye faya ta tsikiye fakaya tebiye aye na, ka tsæne tæbædew?»

¹⁴ Ane tuk na, Yesu ka mbæday faya kwa tsekwenj bay. Niye na, a gay wadæn wadæn a Pilat.

*Tæ gay sariya a Yesu i mækæde**Markus 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.3-19.16*

¹⁵ Magurlom i Pak kæ ndzew na, ngomna a gærawa ha ndo i danjay næte, ndo nakæ a satay a ndo hay aye. ¹⁶ A hælaj niye na, ndoweye andaya nenjeyeye sewed eye ma danjay, tæ zalay Barabas. ¹⁷ Ndo hay tæ haya gær haladzay. Pilat a tsætsah fataya, a gwadätay: «A sakum nâ gærakum ha na, way? Barabas tsukudu Yesu nakæ tæ zalay Kæriste aye dæw?» ¹⁸ Pilat a sær ha tæ gæs ay naha Yesu na, tæ ge faya na, sælak kæriye.

* 27:10 Zæba ma Zakari 11.12-13; Zeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

19 Ahəl nakə Pilat mandza eye ka təv mäge sariya aye na, ɲgwas ɲgay a slər ndo ka təv ɲgay, a ye naha a gwaday: «Kâ gay wuray a ndo nakay bay, hərwi kə ge mənese bay. Ta həvad nakay, na sa dəretsətseh haladzay ma məsine hərwi ɲgay.»

20 Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay tə vələtay gədan a ndo hay, ta tsətsah ka Pilat m̄a garatay ha Barabas. Yesu na, m̄a kəd na. 21 Pilat a gwadatay: «Na gərakumeye ha ndo i danɲay n̄te. M̄a walanɲ tay n̄te a sakum n̄a gərakum ha na, way?»

Ta mbəday faya. «Gəramay ha na, Barabas!»

22 Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada na geye a Yesu nakə tə zalay Kərste aye na, mey?»

N̄teye tebiye tə gwaday: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

23 Pilat a gwadatay: «N̄ɲgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan, tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

24 Pilat a zəba faya ma sliye mäge wuray kwa tsekwen bay ada ndo hay faya ta dazleye mawude haladzay na, a təd yam, a bara həlay kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Mənese i məkədə ndo nakay na, ka gər ga bay. Mənese eye n̄a, ka gər kurom.»

25 Ndo hay tebiye ta mbəday faya, tə gwaday: «Ayaw, n̄maa t̄ma. Mənese i məkədə ndo nakay m̄a yaw ka gər may ada ka wawa may hay.»

26 Tsa na, Pilat a garatay ha Barabas. Yesu na, a ndaɓa na ta mandalaɓa, a vələtay ha a sidzew hay hərwi ada t̄a ye t̄a dar na ka mayako mazlələmbada eye.

Sidzew hay tə ɲgwasa ka Yesu

Markus 15.16-20; Luka 19.2-3

27 Ma d̄aba eye na, sidzew i Pilat hay ti ye ha Yesu a gay i ɲgomna. Ti ye naha, tə haya gər a sidzew hay tebiye. 28 Ta tsəkɔw faya ab̄ara petekəd ɲgay hay. Tə pa faya petekəd ndozza eye.† 29 Tə d̄asaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i b̄ey. Tə vələy sakwal† a həlay. Ta dəkway gurmets a huvo ada tə ɲgwasa faya, tə gwaday: «Zay d̄aw, b̄ey i Yahuda hay?» 30 Ta tuf faya slesleɓ ada ta buwa faya ab̄ara sakwal nakə m̄a həlay aye, tə fay ha ka gər. 31 Ta nd̄av ha m̄ɲgwese faya na, ta tsəkɔw faya ab̄ara petekəd ndozza eye niye, tə ma ha faya petekəd ɲgay hay. Ti ye ha hərwi madar na ka mayako mazlələmbada eye.

Ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye

Markus 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

32 Ahəl nakə sidzew hay faya ta diye ha Yesu, ta tasiye ab̄ara m̄a walanɲ gay aye na, tə dzəgər ta ndo i Siren, m̄ezele ɲgay Simon. Tə gay kutonɲ ka m̄əzle mayako mazlələmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye. 33 Tə nd̄isil a t̄əv eye andaya tə zalay Golgwata, andza m̄əgwede: «T̄əv i m̄ətasl i gər». 34 Tə vələy guzom madzapa eye tə wuye duwekeke eye. Yesu a ndzaka na, a say bay.

35 Ma d̄aba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlələmbada eye. Tə ge tsakwal ka petekəd ɲgay hərwi m̄əsere mata hute na, way. Tsa na, ta ɲgəna ha a bo m̄a walanɲ tay. 36 Tsa na, tə ndza m̄ə d̄əma hərwi matsəpe na Yesu. 37 Tə watsa gər i bazlam nakə t̄ə kəd na faya Yesu aye, tə gwad: «Nakay na, Yesu b̄ey

† 27:28 Petekəd ndozza eye: Petekəd nakə sidzew i Roma hay tə pawa ka bo andza petekəd i b̄ey aye.

† 27:29 Sakwal niye na, a b̄aram i sakwal i b̄ey bagwar eye.

i Yahuda hay.» Ta law na zal ka gær ɲgay. ³⁸ Ta dar ndo i məkäl hay sulo ka tsakay i Yesu, nôte tã hălây i mänday, nɛnged tã hălây i gula.

³⁹ Ndo neheye ti yawa ta tãv niye na, tã bälawa ha gær tay hay tekäm tekäm tã mätšaday päleslesle. ⁴⁰ Tã gwadaway: «Hey! Nəkar haŋe a saka mambəzl ha gay i mädəslay ha gær a Mbəlom ada ka gwad ma mähəne mahkar na, ka dəzl na aye na, tãv i wu yak aye na, məɲgay tuk? Nəkar tãma ha bo yak eye tey! Kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazlälmbada eye.»

⁴¹ Bagwar hay i ndo neheye tã vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mädzanɲawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula i Yahuda hay ta ɲgwasa ka Yesu. Tã gwad: ⁴² «Kə tãma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mätəme ha gær ɲgay tãbədəw? A gwad nɛngeye bəy i Israyel hay sa na, mähəzlaw abəra ka mayako mazlälmbada eye ada nəmaa dzaliye ha. ⁴³ A dzala ha ka Mbəlom sa na, a gwad nɛngeye Wawa i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a wuda na na, mähə tãma ha anəke.» ⁴⁴ Ndo i məkäl neheye sulo ta dar tay naha ka tsakay ɲgay aye, tã tsaday andza niye dərma.

Mätəte i Yesu

Markus 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ A dazlay ta magərħəpat, ləvɔɲ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁶ Ma giye bəre mahkar i huwa, Yesu a wuda ta magala kälərra, a gwad: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Andza mägwe: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gær ga ha na, hərwi mey?Š»

⁴⁷ Siye i ndo neheye ka tãv aye niye tã tsəne na, tã gwad: «Faya ma zaley a Eliya!» ⁴⁸ Kwayanɲa ndo nôte mähə walan tay niye a hway, a ye naha a zla wuye andaya kofkoffa. A tsəhu bə ha a wuye guyakaka. A hak ka gwavəkw. Tsa na, a pay naha ka bazlam a Yesu hərwi ada mähə dävətse. ⁴⁹ Ane tuk na, siye i ndo hay tã gwad: «ɲgatay, zəbakwa faya tädäy, Eliya ma deyeweye ma tamiye ha daw?» ⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kälərra. Tsa na, a mät.

⁵¹ A hălây niye kwayanɲa, peteked nakə a ɲgəna ha gay i mädəslay ha gær a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanɲa kwa abəra mähə gəma hus ka dala. Dala a bäl, hotokom hay ta ɲgəma wudəgər wudəgər. ⁵² Tsəvay hay ta händək, ndo mähə mädzal gər hay ka Mbəlom haladzay neheye tã mät aye tã mbəlaw. ⁵³ Tã ndohwaw abəra ma tsəvay. Ma dəba i mälətsew i Yesu abəra ma mädahan na, ti ye a Zerozelem, gəma tsədəɲa eye. Mähə dəma na, ndo hay haladzay ta ɲgatay.

⁵⁴ Bagwar i sidzew ta sidzew niye hay faya ta həbiye ka Yesu dziye, tã ɲgatay dala a bäl tã wu neheye a ge bo aye tebiye na, zluwer a gatay haladzay, tã gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!» ⁵⁵ ɲgwas hay haladzay nətəye malətsa eye dərən faya ta zəbiye naha faya. Tã payaw bəzay a Yesu kwa abəra ma gəma i Galile, tã gaway mäsler. ⁵⁶ Mähə walan tay niye hay na, Mari nakə a yaw abəra ma gəma i Magədala aye, Mari maya i Yakuba ta Yusuf a ada ta maya i wawa i Dzebede hay.

Tã pa na Yesu a tsəvay

Markus 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Huwa a ge na, ndo wuray zlele eye a yaw. Nɛngeye ndo i gəma i Arimate, mähəzele ɲgay Yusuf. Nɛngeye dərma, gawla i Yesu. ⁵⁸ A ye ka tãv i Pilat, a tsətsah faya mädahan i Yesu. Pilat a vəlay tsəved ka mähəzele mädahan i Yesu. ⁵⁹ Yusuf a ye a zla na mädahan i Yesu abəra ka mayako mazlälmbada eye, a

zla rækwat a mbækwa na. ⁶⁰ A pa na a tsəvay nakə a la ka geseh wedeye hərwi ngay eye ngway aye. Tsa na, a bədəngwal beber bagwar eye hərwi madərzle faya. A dərəzl faya na, a ye ngway. ⁶¹ Mari i Magədala ta Mari nənġed nəteye andaya mandza eye dəgerger bəse ta tsəvay.

Sidzew ha ta tsəpa na tsəvay

⁶² Tədə eye andza magwede pat nakə a mbay naha a pat i mələve bo i mazəzukw bo aye, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay, ti ye dziye a gay i Pilat. ⁶³ Ti ye naha, tə gwadāy: «Ŋgalaka, nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi wu nakə ndo i parasay nakay a tsik ahəl niye aye na, ka mamayaw a gər. A gwad: “Ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahanj.” ⁶⁴ Gwadatay a sidzew hay na, tā tsəpa na tsəvay lele hus a məhəne mamahkar eye bəna gawla ngay hay ta deyeweye ta kəliye na. Ma dəba eye ta gwadateye a ndo hay: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahanj.” Parasay ngay ma səka hiye wene wene eye ma ziye nakə kurre aye.»

⁶⁵ Pilat a gwadāy: «Həlum sidzew hay ananġ dum tay ha ka tsəvay, tā tsəpa andza nakə a sakumeye.»

⁶⁶ Tə həl bo ti ye. Ti ye naha tə ləva bo tə matsəpe tsəvay. Tə slərəba na me i tsəvay, tə gəs na əngəts lele. Tsa na, tə pa sidzew hay ka matsəpe na.

28

Yesu a lətsew abəra ma mədahanj

Markus 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Ma dəba i pat i mazəzukw bo na, pat i luma i sidzew ta mekedə, Mari i Magədala ta Mari nənġed ti ye mazəbe ka tsəvay. ² Tə ndisl naha kwayanġna na, dala a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ hərwi gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bədəngwal beber abəra ka tsəvay, toŋ a ndza faya. ³ Gawla i Mbəlom niye na, a dəv andza mawutsede ada peteked ngay a slədə haladzay herre. ⁴ Zluwer a gatay a sidzew neheye faya ta tsəpiye tsəvay aye. Ta dzədzar haladzay, ta təra andza nəteye maməta eye hay tsadək tsadək.

⁵ Gawla i Mbəlom a gwadāy a ngwas niye hay: «Kā dzədzarum bay. Na sər nəkurom faya ka pələmeye Yesu, ndo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ⁶ Nənġeye andaya kananġ bay, kə lətsew abəra ma mədahanj andza nakə a tsik aye. Dumara zəbum ka təv nakə tə həna ha faya kwa. ⁷ Dum bəse ta gwadumatay a gawla ngay hay na: “Yesu kə lətsew abəra ma mədahanj, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatumeye mə dəma.” Ananġ wu nakə na tsikakum aye.»

⁸ Ngwas niye hay ta hway abəra ka tsəvay bəse. Zluwer a gatay, ane tuk na, dərev tay manġwasa eye. Ta hway mədāy ha labara eye a gawla i Yesu hay. ⁹ Kwayanġna, Yesu a yaw tə dzəgər ta nəteye, a gwadāy: «Na tsikakum me!» Ngwas niye hay ta həndzəd naha ka təv ngay, ta dəkway gurmets a huvo. Tə gəs na abəra mə sik ada tə dəsly ha gər. ¹⁰ Yesu a gwadāy: «Kā dzədzarum bay. Dum gwadumatay a malamar ga hay na, tā ye a Galile. Ta nġeteneye mə dəma.»

Wu nakə sidzew hay ta təkər aye

¹¹ Ahəl nakə ngwas hay faya ta diye abəra ka tsəvay, nəteye ka tsəved aye na, siye i sidzew neheye faya ta həbiye ka tsəvay aye ti ye a walaŋ i gay. Ti ye naha ta təkər wu nakə a ge bo aye tebiye a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye. ¹² Bəy hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər ta madugula i Yahuda hay. Tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə vələtay

suloy haladzay a sidzew neheye ta tsəpa tsəvay aye. ¹³Tə gwadatay: «Wu nakə ka təkərumateye a ndo hay aye na, anan: “Ahəl nakə nəmay mandzahəra eye ta həvad aye na, gawla i Yesu hay ta yaw, ta kəla na mədahan i Yesu.” ¹⁴Tadə ngomna kə tsəne na, ma gakumeye wuray bay. Nəmaa səriye wu nakə nəmaa tsikiye.» ¹⁵Sidzew hay tə həl suloy nakə tə vəlatay aye. Ti ye tə dəs parasay andza nakə tə tsikatay aye. Andza niye, bazlam nakay a da zləm a Yahuda hay tebiye hus ka bəgom.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay

Markus 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

¹⁶Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay kuro gər eye nəte ti ye a Galile. Ti ye naha, tə tsal a mahəmba nakə Yesu a gwadatay «Tsalum a dəma» aye. ¹⁷Tə ndisl a dəma na, tə ngatay a Yesu, tə dəslyay ha gər. Ane tuk na, siye mə walaŋ tay ta dzala ha faya ta dedek eye bay. ¹⁸Yesu a həndzəd ka təv tay, a gwadatay: «Mbəlom kə vələŋ gədaŋ mə mbəlom ada ka məndzibəra. ¹⁹Hərwi niye, dum ha bazlam ga ka təv i ndo i gəma hay tebiye, tərūm tay ha gawla ga hay. Dzəhubum tay ha a yam ta məzele i Bəba Mbəlom, tə məzele i Wawa ngay ada tə məzele i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. ²⁰Tətikumataŋ bazlam neheye na tsikakumeye. Tā rəhay ha gər tebiye, tā dzala ha faya. Ada neŋ, na ndziye tə nəkurom pat pat hus ka mandəve i məndzibəra.»

Ngwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo məge məsler, a sla faya məge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad nəngeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ngay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə məsəpete nakə a say a Fakalaw məsəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i mändze maduk i duk eye ka mändzibəra, ka gər i məməte ngay ka mayako mazləlmbada eye, mələtsew ngay abəra ma mədahan.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahan 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ngay a mbəlom 16.9-20

Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Labara ngwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Nəŋ Mbəlom, na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweŋ,

lambadumay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay.* »

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. DZəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo nəheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuḅawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

⁶ Yuhana niye na, peteked ngay mangara eye ta məkwets i zlagweme ada a bərawa bəzihud ngay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anar labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleŋ eye ma deyeweye kame ga, nəngeye na, gədan eye a ze ga. Na sliye mahəndzədə ka təv ngay, məpəlay ha ləber i tahərak ngay bay tebiye. ⁸ Nəŋ na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Nəngeye na, ma dzəhuḅiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

* 1:3 Ezay 40.3.

Madzəhubə i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13-4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhubə na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ɲgatay a magərməbəlom a ta ka bo bəra ndzadəfədə. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ɲgwasiye tə nəkar.»

¹²Kwayaɲɲa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro faf. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada madədə ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a danɲay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara ɲgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmun Labara ɲgwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədəw.»

¹⁶Yesu a zəɲgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəɲgaliye me i dəlov niye aye na, a ɲgatay a ndo məgəse kələf hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar ɲgay Aɲdərə, faya ta kaliye gadaɲ tay a dəlov. ¹⁷Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumeɲ bəzay. Anəke faya ka həlumeye kələf, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸Tə tsəne na, tə gər ha gadaɲ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹Yesu a ye kame tsekweɲ na, a ɲgatay a Yakuba ta malamar ɲgay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A ɲgatay na, nəteye mə kwalalaɲ i yam faya ta lambadiye gadaɲ tay hay. ²⁰Kwayaɲɲa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalaɲ i yam ta ndo i məsler ɲgay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹Yesu ta gawla ɲgay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maɲuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²²Ndo hay tə tsəne matətike ɲgay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərəbəkka. Hərwi nengeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ɲgay a tətikatay na, ta məzlaḅ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə nengeye ɲgway.

²³Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i maɲuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha dəw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədəɲɲa Mbəlom a slərəw aye.»

²⁵Tsa na, Yesu a gay me, a gwadɲay: «Ndza dikdik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶Kwayaɲɲa məsəfəre lele bay eye a ḅəl ha ndo niye ta gadaɲ tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷Ka təv niye na, a gatay a ndo hay dəbək dəbək, hərəbəkka. Tə gwad mə walaɲ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaḅ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a dfa a zləm kwayanŋa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dɔba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye abɔra mɔ gay i maduwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Anɔɔre. Nɔteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tɔ ndisl naha na, mese i Simon mahana eye mɔ gay, maraɔaraɔ a gay. Tsa na, tɔ gwadɔy a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka tɔv ŋgay a gay. A ye naha na, a gɔs na abɔra mɔ hɔlay, a lɔte ha ka mbɔlom. Tsa na, maraɔaraɔ a ndala faya abɔra. A ye, a gatay mbɔlok.

³² Ta huwa ma dɔba i pat mɔdɔde na, ndo hay tɔ hɔlaw ndo i dɔvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mɔ bo tay aye. ³³ Ndo i gɔma niye hay tebiye tɔ haya gɔr ka mɔged i gay nakɔ Yesu mɔ dɔma aye. ³⁴ Ndo neheye dɔvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbɔl tay ha ada a hɔhar fakalaw abɔra ka ndo hay haladzay dɔrmak. Ane tuk na, Yesu a ŋgɔrɔz fataya, a gwadɔy: «Kɔ tsikum me bay.» Hɔrwi nɔteye na, Yesu nenɔgeye way na, tɔ sɔr na.

³⁵ Pɔrik, mbɔlomɔda i dzagulok mɔzlehe na, Yesu a lɔte, a ndohwaw abɔra mɔ gay. Tsa na, a ye dɔrenj abɔra ma wuzlahgɔma. A ye na, a tɔv nakɔ ndɔray andaya mɔ dɔma bay aye. A ye a dɔma mata dɔuwule me. ³⁶ Simon ta siye i gawla ŋgay hay ta pɔdeke abɔra ka mɔndzehare na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pɔla na Yesu. ³⁷ Ka tɔv nakɔ faya ta pɔliye na aye na, ta huta na. Tɔ gwadɔy: «Ndo hay haladzay faya ta pɔliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadɔy: «Kwa ta pɔliye ga bɔbay na, takwa a tɔv mekelenj. Ka deyekweye na, a gɔma neheye bɔse bɔse aye. Na diye ha bazlam i Mbɔlom mɔ dɔma dɔrmak. Na yaw na, hɔrwiye.»

³⁹ A ndɔv ha mɔtsike me ŋgay niye na, a lɔte a ye a hɔhal ka dala i Galile tebiye. A dɔwa ha bazlam i Mbɔlom mɔ gay i maduwule me ada a hɔharawa fakalaw abɔra ka gɔr mavuwe hay.

Yesu a mbɔl ha ndo madɔgwadɔ eye

Mata 8.1-14; Luka 5.12-16

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madɔgwadɔ eye a ye ka tɔv i Yesu. A ye naha na, a dɔkw gurmets kame i Yesu. A tsɔtsah ka Yesu, a gwadɔy: «Kɔ saka na, ka sliye faya matɔre ga ha tsɔdanŋa.»

⁴¹ Yesu a zɔba faya na, a gay mɔ bo. A ndudɔ ha hɔlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadɔy: «A senj na, tɔra tsɔdanŋa!»

⁴² Tsa na, dɔvats i madɔgwede a ye faya abɔra. A mbɔl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadɔy: ⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsɔne lele hɔdzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadɔy: «Tsɔne lele: Kɔ tsik wu nakay a ndɔray bay. Ane tuk na, do ta bɔzay ha bo a ndo mɔvɔlay wu a Mbɔlom ada vɔl wu nakɔ Musa a tsik aye hɔrwi mɔdɔy ha a ndo hay tebiye na, ka tɔra tsɔdanŋa.»

⁴⁵ Ma dɔba eye na, ndo niye a ye. A ye naha dɔh na, a pa bo ka matɔkɔratay wu nakɔ a tɔra tɔ nenɔgeye aye a ndo hay. Yesu kɔ sla faya mɔbɔz ha bo ma wuzlahgɔma sa bay. A ndzawa na, dɔrenj ta wuzlahgɔma, ma tɔv neheye ndo hay mɔ dɔma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka tɔv ŋgay kwa mɔŋgay, kwa mɔŋgay.

2

Yesu a mbɔl ha ndo matɔra eye

Mata 9.1-8; Luka 5.17-26

¹ A ndza mɔhɔne tsakway na, Yesu a mbɔdɔ gɔr a Kafernahum. Ndo hay tɔ tsɔne Yesu kɔ maw a Kafernahum, nenɔgeye mɔ gay nakɔ a ndzawa mɔ dɔma

aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay fad tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta danjar ha ta təv nakə Yesu mə dāma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadāy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərma. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ŋgay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə dā məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ŋgewə bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadāy: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwadāy a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dāma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərur ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsatay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadāy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətəgay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanğə a lətse, a zla sləlah ŋgay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə ŋgatay na, a gatay hərbaḅəkka. Ta zambadāy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədan i Mbəlom bəna, ka ŋgakway a wu andza nakay dāda bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dāba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə yawa naha ka təv ŋgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzanğal ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwadāy: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bazay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tēbiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dāma na, ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərma. Tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadāy a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka təv eye nəte ta ndo matsekele dzanğal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadāy: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvəts eye hay aye. Na yaw məzalətay a ndo neheye tə gwadāy a gər tay nəteye ŋwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalətay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na, ta ge daliyam. Ada hərwi mey gawla yak hay tə ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hərwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam daw? Ahəl nakə zal i dahəlay andaya mba na, ta sliye faya mäge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tə wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngərdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma nguradiye. Peteked guram eye niye ma səkahiye manğurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərum ha təbədew. Hərwi ta mbədə a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmak səktih ma mbədiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmak.»

Məlavay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə hə6 wu niye, tə nda. ²⁴ Farisa hay tə ngatatay na, tə gwadāy a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dadə ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?»* May a wur faya ta ndo ngay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vələy a Mbəlom aye. A nda. A vələtay a ndo ngay hay dərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvələy wu a Mbəlom dəkdək bədaw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo məvələway wu a Mbəlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada mâ dzəna ndo zezeŋ bəna, Mbəlom a ge ndo zezeŋ hərwi məpay bəzay bay.» ²⁸ A gwadatay: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo

Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay ngay maməta eye. ² Ndo mekeleŋ eye hay andaya mə gay i mađuwule me niye dərmak. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ngatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwadāy a ndo niye həlay ngay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheye ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved mäge na, mey? A gwad: Gum ngwalak

* 2:25 Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

pat i mazəzukw bo tsukufu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukufu mager ha mā mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ngay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i maduwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutije tsaved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ngay hay ti yaw abəra mə gay i maduwule me niye dərma. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndowe ye neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerzelem aye dərma. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ngatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ngay aye na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Ləvum bo ta kwalan j i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay tā dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ngay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ngatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Nej way na, kə tsikumay a ndrəy bay.»

Yesu a pala ndo i maslanj ngay hay

Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ngay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslanj ngay hay kuro gər eye sulo abəra mə walanj tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata dā ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədanj ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, ananj: Simon nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ngay Yuhana, nətey wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Anjdəre, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simon ndo mäge vərəm hərwi dala ngay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ngay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ngay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu ta gawla ngay hay tə huta həlay i mənde daf kwa tsekwej bay tebiye. ²¹ Ndo ngay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Nejge ye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerzelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ngay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədanj ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay? ²⁴ Tadə gəma ka ngəna,

faya ta giye magazlęga mę walaŋ tay na, gęma niye ma hutıye gędan męndze huya daw? ²⁵ Tadę ndo hay mę gay tay faya ta giye magazlęga mę walaŋ tay na, ndo neheye mę gay niye na, ta hutıye gędan męndze huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bęy i Fakalaw ma hęhariye bo ŋgay daw? Ka hęhar bo ŋgay na, gędan ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sęrum tębędew ndo ma sliye faya męfęlękwe a gay i ndo i gędan męhęla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye męfęlękwe na, ma lahiye mędzewe na tęday. Kę dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, męhęla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sęrum ha na, Mbęlom ma pęsatay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakę ta tsik lelebay ka Mbęlom aye na, Mbęlom ma pęsatay ha. ²⁹ Ane tuk na, anan ndo ka tsalay ka gęr a Męsęfęre Tsędanŋa eye na, dędę ma hutıye mępęse me tębey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hęrwi tę gwadęwa: «Nęngeye na, gęr mavuwe.»

May i Yesu ta malamar i Yesu hay

Mata 12.46-50; Luka 8.19-21

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tę ndisl naha tuk. Tę ndisl naha na, tę lętse ma bęra. Tsa na, tę slęr ndo męzalay naha a Yesu. ³² Ka tęv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tę lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakę tę slęr naha aye a gwadęy a Yesu: «Pa zlęm tęday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsętsahiye kar ma bęra.»

³³ Yesu a mbęday faya, a gwadęy: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?»

³⁴ Tsa na, a zęba ka ndo niye hay, a dzaha gęr tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nęteye anan. ³⁵ Hęrwi matęra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakę a say a Mbęlom aye.»

4

Dzeke i ndo maslęge

Mata 13.1-9; Luka 8.4-8

¹ Yesu a ye mata dę ha labara i Mbęlom ka me i dęlov nakę tę zalay dęlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tę haya gęr ka tęv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalan i yam ada a ndza a dęma. Kwalalan i yam niye na, ka gęr i dęlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tę haya gęr ka tęv ŋgay aye na, nęteye mandza eye ka dala bęse ka pępęz i dęlov. ² A tętikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matętike ŋgay nakę faya ma tętikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsęnum! Ndo wuray a ndohwaw abęra mę gay. A hęl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata slęge. ⁴ A ye naha na, a dazlay a maslęge.* Ahęl nakę faya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tę kuts ka tsakay i tsęved. Diyeŋ hay ti yaw, tę pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dęd ka sik i pęlad, tęv nakę bętekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tę ndzohwaw bęse tsa. Tę ndzohwaw bęse na, hęrwi bętekwew andaya ka sik i pęlad niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abęra ŋgulak na, a fęka na hulfe neheye tę ndzohwaw aye. Tę kula heryew heryew hęrwi ta huta będ mępe zlęlay haladzay bay. ⁷ Nęgedę a dęd a gay i dak. Dak niye hay tę gęl. Tsa na, dak niye hay tę ŋgędętsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tę kuts ka tęv lele eye, tę ndzohwaw na, lele. Tę gęl ada tę nah, gęr eye hębęts hębęts lele. Mę walaŋ tay niye na,

* 4:4 Ma gęma niye i tay na, ta slęgawa tę tsęluv tębey. Tę kutsawa ha na, mękutse mękutse.

neheye hohway tay hay makwehe nāte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro mākwa, mekeleŋ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndāv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya matsəne aye na, mā tsəne lele!»

Yesu a ge masler ta dzeke na, hārwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neheye tə ndzawa ka tāv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka tāv i ndo niye hay haladzay aye, ka tāv nakə nāteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say mægweđe na, mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dākum ha wu nakə maŋgaha eye ma bay ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nāteye na, “Ta zəbiye faya tə dāre tay ada ta ŋgateye bay.

Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza mægweđe mey na, ta səriye ha bay. Bəna ta ta maweye ka tāv i Mbəlom

ada Mbəlom ma ta pəsətay ha mezeleme tay.†”»

Yesu a datay ha dzeke i ndo masləge

Mata 13.18-23; Luka 8.11-15

¹³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say mægweđe mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərume ye siye i dzeke mekeleŋ eye hay na, ma kəkay tuk? ¹⁴ A say mægweđe na, anan: Ndo masləge a sləga bazlam i Mbəlom. ¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheye tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye masləga eye ma nāteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzakit bo sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Nāteye tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayanŋa na, ta təma tə maŋgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dārev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Ma dəba eye dāretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hārwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

¹⁸ «Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo ta hulfe nakə a dəd a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, ¹⁹ ane tuk na, mədzał gər ka wu i məndzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekeleŋ eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ŋgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dārev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmał kə wa hohway mə dārev tay bay.

²⁰ «Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzakit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nāteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dārev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dārev tay lele ada a nah. Nenget, makwehe nāte na, wur eye kuro kuro mahkar, nenget sa na, wur eye kuro kuro mākwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam

Luka 8.16-18

²¹ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i sləlah daw? Ma piye na dūh na, ka wu məpe lalam bədaw? ²² Ma piye na ka wu məpe lalam na, hārwi ada dāre mā zəba dzaydzay ada wu neheye

† 4:12 Ezay 6.9-10.

dāre a ngatay bay aye na, mâ zəba lele. Wu neheye manğaha eye ta ta zəbiye mə dzaydzay. ²³ Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, mâ tsəne lele!»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndowneeye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkəheye ha mətsəne, hərwi ada mâ tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləwawumatay wu a ndo hay aye. ²⁵ Hərwi ndo nakə wu ngay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ngay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ngay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ngway a mətəgay. Ta həvad na, a ndzahərəwa ada ta həpat na, a pədəkəwa abəra ka məndzəhəre, a lətsəwa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nəngeye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ngay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ngay a ye mata dze na wu ngay niye hərwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzan

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndzəkkitakway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dədəkwatay ha labəra nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anəŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo sa na, andza wur i bəzan. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə waləŋ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, nəngeye tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaŋ, dīyən hay ta ngariye faya gay tay ada mēzek eye ma gateye ngama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labəra ngay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anəŋ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ngay hay aye na, dzeke eye a say məgwədə mey na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov nəngeŋ.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ngay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam naka nəngeye mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ngay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov nəngeŋ aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo dənğwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸ Yesu na, nəngeye ngway duk ma dəba, mə huŋ i kwalalaŋ niye ada nəngeye mandzahəra eye. Gər ngay mapa eye ka təv gər. Gawla ngay hay ta dzədzar haladzay, ta pədəke ha abəra ka məndzəhəre tə gwaday: «Ndo matətike ndo, faya ka mətəkweye na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədəke abəra ka məndzəhəre. A lətse, a ngəraz ka mətəsl, a gay me ada a gwaday a dəlov niye: «Ndza dikdik!» Kwayanəŋa mətəsl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadātay a gawla ṅgay hay: «Ka dzɛdzarum kate na, hɛrwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bɛdɛw?»

⁴¹ Kwayanṅa ta dzɛdzar haladzay, tɛ gwad a bo mɛ walaṅ tay: «Nakay i ṅgay ndo waray nakɛ a gay me a mɛtasl ta yam na, tɛ gɛsay me aye?»

5

Yesu a mbɛl ha gɛr mawuwe Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

¹ Ma dɛba eye na, Yesu ta gawla ṅgay hay tɛ ndisl a diye i dɛlov niye. Tɛv eye niye ti ye a dɛma aye na, dala i Geraseni hay. Tɛ ndisl a dɛma na, tɛ mbɛzlaw abɛra mɛ kwalalaṅ i yam. ² Yesu a mbɛzlaw abɛra mɛ kwalalaṅ i yam na, kwayanṅa ndo wuray a ndohwab abɛra mɛ walaṅ i tsɛvay hay, hɛrwi mede ka tɛv i Yesu. Ndoweye niye na, mɛsɛfɛre lele bay eye mɛ bo.

³ A ndzawa na, mɛ walaṅ i tsɛvay hay. Ndɛray kwa nɛte a mba faya mɛgɛse ada mɛdzewe na bay. Kwa mɛdzewe tɛ tsalalaw bɛbay na, ndɛray a mba faya bay. ⁴ Hɛbe tɛ dzawaway na sik tɛ sɛselek ada tɛ paway tsalalaw a hɛlay. Wu neheye tɛ dzawa ha aye na, a ṅgɛzlah ndɛrtsɛtsɛte. Ndɛray kwa nɛte a mba faya mɛgɛse na bay. ⁵ Ta huwa, kwa ta hɛpat a hɛhalawa na, mɛ walaṅ i tsɛvay hay ada mɛ mahɛmba. A hɛhalawa na, tɛ mawude eye ada a tawa bo ṅgay tɛ kwar tsuraɔ tsuraɔ.

⁶ Gɛr mawuwe niye a ṅgatay naha a Yesu dɛrɛṅ na, a hway ka tɛv ṅgay. A hway naha na, a dɛkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gɛdan, a gwad: «Nɛkar Yesu Wawa i Mbɛlom Fetek, ka wuda ka nɛṅ na, mey? Amboh tɛ mɛzele i Mbɛlom, kɛ gɛṅ wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hɛrwi Yesu a gwadaway: «Nɛkar fakalaw, dara abɛra mɛ bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsɛsah faya, a gwaday: «Mɛzele yak way?»

Fakalaw a mbɛɔday faya a Yesu, a gwaday: «Mɛzele ga Haladzay, hɛrwi nɛmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hɛrwi ada Yesu mɛ hɛhar na dɛrɛṅ abɛra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mɛ mahɛmba wuray ka tɛv eye niye na, madɛras hay andaya faya ta tsɛkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mɛ bo i ndo niye tɛ gay amboh a Yesu, tɛ gwaday: «Amboh, gɛr may ha nɛmaɛ ye a bo i madɛras tɛdaheye.» ¹³ Yesu a vɛlatay tsɛved. Tsa na, mɛsɛfɛre lele bay eye ti yaw abɛra mɛ bo i ndo niye ti ye tɛ fɛlɛkwa a bo i madɛras niye hay. Madɛras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abɛra mɛ tsaholok niye ti ye tɛ kuts a dɛlov, tɛ dze a dɛma.

¹⁴ Ndo mɛtsɛkure madɛras neheye tɛ ṅgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgɛma mata dɛtay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nɛteye dɛrɛṅ ta wuzlahgɛma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zɛbe naha ka wu naka a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tɛ ndislew ka tɛv i Yesu na, tɛ ṅgatay a ndo nakɛ fakalaw hay tɛ ndzawa mɛ bo ṅgay haladzay aye. Tɛ ṅgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada nɛṅgeye lele bɛna andza nakɛ a ndzawa aye bay. Tɛ ṅgatay andza niye na, ta dzɛdzar. ¹⁶ Ndo neheye labara i gɛr mawuwe ta madɛras hay a ge bo ka dɛre tay aye na, nɛteye dɛrmak ta tɛkɛratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nɛteye ta ṅgatay tɛbey aye. ¹⁷ Tɛ tsɛne na, tɛ gay amboh a Yesu, tɛ gwaday: «Amboh, do abɛra mɛ gɛma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaŋ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay na, a gwadəy a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwadəy: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ŋwalak nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweŋ a ge hərwi ŋgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaŋ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaŋ

Ŋgwas wuray dəvats eye məve kuro gər eye sulo

Mata 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə maw tə kwalalaŋ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye nenğed. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ŋgay. Ndo hay ti ye ka təv ŋgay na, nenğeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i maduwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərmak. A ŋgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwadəy: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peŋ faya həlay ada mā mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ŋgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵ Ŋgwas wuray andaya dərmak. Ŋgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dərətsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ŋgay haladzay ka sidem ada kə gay ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh dəvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ŋgwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ŋgay, a gwad: «Na lamay a peteked ŋgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaŋŋa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ŋgay na, kə mbəl abəra ma dəvats ŋgay niye.

³⁰ Kwayaŋŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ŋgay. Tsa na, a mbəda me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ŋgay hay ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Ka gwadiye “Maa lemen way” na, ka ŋgatay a ndo neheye haladzay faya ta ŋgədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dərə ka təv niye pərwasla hərwi ada mā ŋgatay a ndo nakə a lamay a peteked ŋgay aye. ³³ Ŋgwas niye a lamay a peteked i Yesu aye na, a dzədzar slaḅ slaḅ, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə nenğeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dəy ha wu nakə dedek aye a Yesu. ³⁴ Yesu a gwadəy: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dəvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ŋgwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwadəy: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

* **5:20** Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwadafay a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tã zəŋgal na bay. A vələy tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. ³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i maɖuwule me na, Yesu a zəba dərə na, ndo hay faya ta tuwiye taŋof taŋof, siye hay faya ta tuwiye ta məwude eye ndəŋdəŋ. ³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzəday ta mətuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tə ŋgwasə faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ŋgay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nətəye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dəma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gas dem niye abəra mə həlay ada a gwadafay: «*Talita kum!*» (Andza məgwede: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayaŋ. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ dūmay ha a ndəray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vələumay wu mənday ada m̄a nda.»

6

Yesu ka dala i Nazaret Mata 13.53-58; Luka 4.16-30

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. ² Pat i mazəzukw bo na, a ye a gay i maɖuwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A datay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vələy ndaraw nakay na, way? Masuwayaŋ nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsede mayako bəda? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zoes, Yuda ada Simoŋ bəda? Malamar ŋgay dem aye hay dərmak nətəye ka təv kway kanaŋ, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walaŋ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə dəslay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla məge masuwayaŋ i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu naka a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tã mbəl abəra ma dəvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata datay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vələyay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kâ zlum wu mənday bay. Kwa bəboro, kwa suloy

kâ pum a gwezem bay. ⁹ Taharak na, pum a sik, ane tuk na, kâ hælum peteked i mækelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə mənɣwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekelej eye. ¹¹ Tadə ndo i gəma niye ka deyumeye a dəma, ta təma kurom bay ada agəna ta kərah mape zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra mə gəma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nakurom ka tsəved mazlambar ka gərumeje ha tsəved i gəma niye na, tətəkum ha bətekweje i gəma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me nɣay niye a tsikatay aye na, tə hæl bo ti ye. Tə ndisl a gəma niye hay na, ta dazlay a mədə ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: «Mbədum ha mede kurom» ¹³ ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheje dəvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dəvats niye. Ndo neheje tə mbəl tay ha aye na, nəteje haladzay.

Herod ta Yuhana madzəhuḃe ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴ Yesu a dā a zləm haladzay a gəma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə ta zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərma.

Ndo mekelej eye hay tə gwad ka Yesu: «Nenɣeye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam kə lətsew abəra ma mədahan. Hərwi niye nakə a huta gədan ka məge masuwayan.»

¹⁵ Siye hay na, tə gwad: «Nenɣeye na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Nenɣeye na, ndo i maslan i Mbəlom nəte mə walan i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheje ahəl niye aye.»

¹⁶ Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hərwi maa vəl tsəved ka məkəse Yuhana na, bo nɣay eye. Tə gəs na ada tə pa na a danɣay. Tə pay səselek a sik. Herod a ge andza niye na, hərwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad nɣwas i malamar nɣay nakə tə zalay Filip aye. ¹⁸ A gəs Yuhana a pa na a danɣay na, hərwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe nɣwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say haḃe məkədə Yuhana. Herodiyad a sla məkədə na Yuhana bay na, hərwi Herod. ²⁰ Hərwi me na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, nenɣeye ndo lele eye, kə ge mənese bay. Herod a ge faya me hərwi ada tā kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Haḃe duh a pawa zləm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəved ka məkədə Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe nɣay. A zalatay a ndo nɣay neheje bagwar eye ma məsler ka dala nɣay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheje ka dala i Galile məzele tay a dā a zləm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka təv i ndo neheje mahaya gər eye. A ye naha na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheje a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vəlakeje.» ²³ A mbaday tsad tsad, a gwaday: «Kwa me me! Ka

tsətsah na, na vəlakeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abəra, na vəlakeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bəy a gwedenj “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vəlakeye” na, na tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsətsah na, mâ dəsaka gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bəy: «A senj na, vəlenj gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi 6a ka mbərəm məmbədə kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ŋgay nətə, a gwaday: «Do bəse! Tā dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danjay, a dəs gər i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vəlay a may ŋgay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahanj i Yuhana abəra ma danjay, tə pa na a bəd.

Tapa i dafzəm tə kələf sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslanj ŋgay hay mata dā ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nətəye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədəfiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mənde wu mənday kwa tsekwenj bay tebiye. Yesu a zəba faya andza niye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Takwa kway abəra kananj, takwa a təv nakə ndo hay andaya bay aye ta zəzukwakwa bo mə dəma.» ³² Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalanj i yam, ti ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye.

³³ Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ŋgatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal ta hway tə sik, ka məndisle a təv nakə Yesu ta gawla ŋgay hay ta diye a dəma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl naha na, Yesu a mbəzlaw abəra ma kwalalanj i yam. A zəba dərə na, ndo hay mbərzəzza mahaya gər eye. A zəba fataya na, tə gay mə bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta ndzəkit bo na, andza təbanj neheye ndo mətsəkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətsikatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta həndzəd ka təv i Yesu tə gwaday: «Anəke huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyewe ye wu mənday na, məngay? ³⁶ Ngama gwadatay tā ye mata səkəməw wu mənday ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

³⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəmaa hutawe ye dala məsəkəməw wu mənday a ndo neheye dā ta rahiye na, məngay?»

³⁸ Yesu a gwaɗatay: «Tapa i makwala nakə andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum ahaya taday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwaday a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwaɗatay: «Dum naha gwaɗumatay a ndo hay tə ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dərə a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisə a Mbəlom na, a ŋəna ha makwala niye. A vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwaɗatay: «Vəlummatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ŋənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ŋənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərehe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwan kuro gər eye sulo.

⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanŋa na, Yesu a gwaɗatay a gawla hay ŋgay: «Tsalum a kwalalan i yam, dum ka gər i dəlov nakay a diye neŋged. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwaɗatay: «Dum kurom a mətagay kurom hay tuk.» ⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dufwule me.

⁴⁷ Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neŋgeye mahəŋgeye ka dala mba, ka həl bo mede zuk bay.

⁴⁸ Gawla ŋgay hay faya ta giye dərətsətseh hərwi mətasl a ge ta gədan ta diye tay, a say məme ha kwalalan i yam ta dəba. Yesu a ŋgatay na, nəteye faya ta siye dərətsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neŋgeye a tsikatay naha me, a gwaɗatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalan i yam. A tsal ka təv tay a kwalalan i yam na, mətasl a ndza dədik. Tsa na, a gatay hərbaəbəkka a gawla ŋgay hay. ⁵² A gatay hərbaəbəkka na, hərwi ta sər ha gədan i Yesu zuk bay. Kwa masuwayan nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret

Mata 14.34-36

⁵³ Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na,

tə ɓar na, kwalalanj i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴ Tə mbəzlaw abəra ma kwalalanj i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵ Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa mənɓay kwa mənɓay, ta həlatay ahaya ndo i dāvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dāvats hay ta sləlah. ⁵⁶ Kwa Yesu a ye na, a nɓay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dāvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mâ vəlataj tsəved a ndo i dāvats hay tâ lamay na, a me i peteked nɓay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tə kule tay

Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzaɓɓawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Zerozelem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. ² Tə nɓatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənɗay andza niye ze məbere həlay. Andza məgweɗe na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi meɓ na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəsaway ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye daf bay. ⁴ Tadə ta maw mə luma na, ta bariye həlay təday ada ta ndiye daf. Sa na, tə dəsaway ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekede gəse, gəzla ta sənɓəle i ɓəre.

⁵ Anake na, Farisa hay ta ndo mədzaɓɓawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadaj: «Gawla yak hay tə dəsəlay ha gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda daf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay andza nakə Ezay ndo maslanj i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembədən na, tə bazlam dəkdek tsa,
dərəv tay na, dərən tə nən.

⁷ Nəteye faya ta zembədənəye kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na,
bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*”»

⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka gərɓum ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəsəlay ha gər a kule i ndo hay dūh na, kəkay!» ⁹ A gwadətay sa: «Asah! Ka gərɓum ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dərən tə nəkurom, hərwi məɓay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele dūh! ¹⁰ Musa a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədaw!†” A gwad sa: “Ndowne kə tsaday a bəba nɓay ta may nɓay na, kutoŋ tâ kəd na bədaw!‡” ¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya ka tətikumataj a ndo hay na, kule i *kurban* tə məgweɗe a bəba kurom ta may kurom na: “Wu nakə na sliye faya məvələka həbe hərwi madzəne kar aye na, *kurban*” (andza məgweɗe zlele nakə məvələ eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo mâ dzəna bəba nɓay

* **7:7** Ezay 29.13. † **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

‡ **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

ta may ngay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tə kule nakə faya ka tətikumata y a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka təv ngay. Ti ye naha na, a gwadətay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay.

¹⁵ Wu nakə ndo ma ndiye a huđ eye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dərev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, mātə sənə!]

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ngway a gay. Gawla ngay hay ta zəngal na a gay. Ti ye naha ta tsətsah tə gwadətay: «Dzeke nakə meenej ka tsik aye na, mbədaw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadətay: «Nəkurom dərma na, ka sərūm bədaw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a huđ eye na, ma nasiye ha dərev i ndo zezej bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezej a nda aye na, a ye a dərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dā ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadətay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzał gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ngwalak eye bay aye, mäge məkal, məkədə gər i ndo, ²² mäge madama, məwe bor ka wu i ndo, mäge sewed, məvatay gər a ndo hay, mäge zlərwek, mäge sələk, manğalay bəzay a ndo hay, mədəsəlay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezej. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom.»

Ngwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu

Mata 15.12-28

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka təv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidonj. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say ha bə ndəray mātə sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla məngehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ngwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ngwas eye niye na, dem ngay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka təv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwadətay: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dərətsətəseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwadətay a ngwas niye na, «Gər ga ha! Neŋ na, na dzəniye slala ga tədaj andza nakə ta vələteye wu mənday a wawa hay aye tədaj ada tā rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ngwas a mbədaj faya, a gwadətay: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

²⁹ Yesu a tsəne andza niye na, a gwadətay a ngwas: «Bazlam yak nakə ka mbədəneŋew faya ye na, lele. Do a mətəgay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

³⁰ Tsa na, ngwas niye a maw a mətəgay na, dem ngay mahəna eye ka təv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəngəzłak eye

³¹ Ma dāba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidonj ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

³² A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwadaj: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mā mbəl abəra ma dāvats ɲgay nakay tey.»

³³ Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəŋgeye, ti ye dərəŋ abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleḅ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. ³⁴ Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfərə ɲgək a bəzihud. Tsa na, a gwadaj a ndo niye: «*Effata!*» Andza mægweḅe: «Zləm yak mā həndək!»

³⁵ Kwayaŋɲa zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaŋaŋa lele tuk.

³⁶ Ma dāba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadatay: «Kā dūm ha wu nakə na ge aye a ndaray bay.» Yesu a gatay me mədə ha na, nəteye tə zaka ha mədə ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayaŋ a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Nəŋgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkatay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadatay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem faḅ Yesu a vəlatay wu mənday Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ɲgay hay, a gwadatay: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadatay: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nəteye dərəŋ.»

⁴ Gawla ɲgay hay ta mbəḅaj faya, tə gwadaj: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday ḁa məvəlatay a ndo neheye na, məŋgay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ɲgay hay, a gwadatay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəḅaj faya, tə gwadaj: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo niye hay tā ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisə a Mbəlom. A gay naha sisə a Mbəlom na, a ɲgəna ha ḁaf niye, a vəlatay a gawla ɲgay ada tā vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ɲgay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ɲgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisə a Mbəlom. A vəlatay a gawla ɲgay hay. A gwadatay: «ɲgənumatay a ndo hay dərmaḅ.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərehe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda ḁaf aye na, ta giye gwezem faḅ.

Ma dāba eye na, Yesu a gwadatay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ɲgway a kwalalaŋ i yam ta gawla ɲgay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu

Mata 16.1-12

11 Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gamay masuwayaŋ nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

12 Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ŋgək a bəzihud, a gwadətay: «Nəkurom ndo neheye tə dəre ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anaŋ na tsikakumeye ta dedək: Dada ndəray ma gakumeye masuwayaŋ bay!»

13 Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye neŋged.

14 Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalaŋ i yam na, tapa nəte tsa. 15 Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadətay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

16 Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

17 Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaŋ tay aye. A gwadətay: «Ka ŋgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədəw? Mədzal gər kurom na, mədərəzla eye kəla daw?»

18 «Dəre andaya fakuma ada kə ŋgatumay a dəre bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada kə tsənum bədaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədəw? 19 Na ge tə makwala na, kəkay? Na ŋgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bədaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

20 Yesu a gwadətay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ŋgənatay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwadəy: «Kətəh tasəla.»

21 Yesu a gwadətay: «Aya! Ada ka sərūm ha sa bədaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

22 Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betesayda. Mə dəma na, tə gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwadəy: «Tətal ka ndo may anaŋ ada mā ŋgatay a dəre tey.»

23 Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesləb ka dəre i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwadəy: «Ka ŋgatay a wu daw?»

24 Guluf niye a zəba dəre na, a gwadəy a Yesu: «Na ŋgatay a ndo hay. Na ŋgatay na, andza gərdəf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

25 Tsa na, Yesu a pay həlay ka dəre sa. Dəre i guluf niye na, a mbəl lele. A ŋgatay a dəre kulir kulir tuk.

26 Yesu a gwadəy: «Anəke na, do wu yak a mətagay tuk. Kə ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu neŋgeye Kəriste

Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷ Ma dāba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tē lətse, ti ye abēra ma gēma niye. Ti ye a gēma neheye bāse tē mbay naha a gēma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakē nāteye ka tsāved faya ta diye na, Yesu a tsātsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo hay tē gwad fagaya neŋ na, way?»

²⁸ Ta mbāday faya tē gwaday: «Siye hay tē gwad nēkar na, Yuhana madzāhuē ndo a yam, ndo mekelēŋ eye hay tē gwad nēkar na, Eliya, siye hay tē gwad nēkar na, nāte mē walaŋ i ndo mādē ha bazlam i Mbəlom hay.»

²⁹ Yesu a tsātsah fataya, a gwadatay: «Ada nēkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbāday faya, a gwaday: «Nēkar na, Kōriste.»

³⁰ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kā tsikumay a ndōray bay.»

Yesu a dā ha māmāte ŋgay

Mata 16.21-28

³¹ Tsa na, Yesu a pa bo ka māsikatay me a zlām. A gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dāretsātsēh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tē wēlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tē dzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nāteye ta wudīye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kēdiye ga. Ane tuk na, na hāniye sulo mamahkar eye na, na lātseweye abēra ma mādahaŋ.» ³² A datay ha parak parak lele ka hāmbār māsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kōtsah mahēŋgeye, a gay me. ³³ Yesu a mbāda me ka tāv i gawla ŋgay siye hay. A zāba naha fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abēra ka tāv ga. Do a dāba, nēkar na, Fakalaw. Ka dzala gār andza Mbəlom bay, ka dzala gār na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwadatay a nāteye tebiye: «A say a ndoweye mēpeŋ bēzay na, mā gār ha wu nakē a say a dārev ŋgay aye. Mā zla mayako mazlāmbāda eye ada mā peŋ bēzay.* ³⁵ Andza niye, ndo nakē a say mātāme ha māsāfāre ŋgay aye na, ma dziye ha dūh. Ane tuk na, ndo nakē ma dziye ha māsāfāre ŋgay hārwi ga ada hārwi Labara Ŋgwalak eye na, ma tēmiye ha dūh. ³⁶ Tadā ndoweye kē huta zlele i mēndzibēra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kō dze ha māsāfāre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakē ndo zezeŋ ma sliye faya māvāle hārwi mambāda ahaya māsāfāre ŋgay aye dāw?»

³⁸ «Nēkurom ndo neheye anēke aye, nēkurom na, mē walaŋ i ndo neheye tē sār Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadā ndoweye ka kōrah ga ada kē datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dārmak na ta kōrahiye na. Na ta kōrahiye na na, ahəl nakē neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta mēzlaḅ i Bāba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sērum ha na, ndo siye hay mē walaŋ kurom neheye anēke kanar aye, nāteye na, ta mētiye zuk bay. Ta ta mētiye na, ta ŋgateye tē dāre tay a Bōy i Mbəlom nakē ma lēviye bōy ŋgay ta gōdan aye tōday.»

Bo i Yesu a mbāda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

² Ma dāba i mēhāne mākwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tē tsal a mahāmba zābol eye. Ahəl nakē nāteye mē mahāmba niye mahāteye na, bo i Yesu a mbāda ka dāre tay. ³ Peteked ŋgay a mbāda herre

* **8:34** Mēzle mayako mazlāmbāda eye na, andza mēgwedē: Mēndze malāva bo eye māvāle ha māsāfāre ŋgay andza Yesu.

kudekudek. Məslədə i petekəd niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məslədə ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayan̄na gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ɲgatatay a Eliya ta Musa nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwad̄ay a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanan̄. Nəmaa karuwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» ⁶ Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nəteye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbəzlaw məmbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra məgəma, a gwad̄: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dərə na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəɲgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəm̄ba aye na, Yesu a gwad̄atay: «Wu nakə ka ɲgatumay aye na, k̄a təkər̄umay a ndəray bay hus a pat nakə neɲ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahan̄ aye təd̄ay.» ¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walan̄ tay, tə gwad̄: «Mələtsew abəra ma mədahan̄ na, andza məgweđe mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ɲgay hay ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Ndo neheye tə dzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad̄ na, Eliya ma lahaweje madayaw təd̄ay na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbəd̄atay faya, a gwad̄atay: «Andza niye, Eliya ma lahaweje madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təd̄ay. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dər̄mak. Tə watsa na, tə gwad̄: «Neɲgeye na, ma siye dərətsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay» bəd̄aw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, 6a ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

*Yesu a mbəl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43*

¹⁴ Tə ndis̄l ka təv i siye i gawla ɲgay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kəd̄iye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ɲgatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ɲgay neheye mahkar aye na, a gatay hər̄bəd̄əkka. Tsa na, ta hway ka təv ɲgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwad̄atay: «Ka kəd̄um wuway ta nəteye ka wuye mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweye andaya mə walan̄ i ndo niye hay a mbəd̄ayaw faya, a gwad̄ay: «Miter, neɲ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a bəraway ka bazlam ɲgəts. ¹⁸ Mahorvov a gəsawa na. A gəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpəd̄awa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheye ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwad̄atay: «Nəkurom neheye anəke ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ɲgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay? Ahe! Zlumeɲ ahaya wawa eye kanan̄.»

²⁰ Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ɲgatay a Yesu na, a bəl ha wawa niye ta gədan̄. Wawa niye a dəd̄. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwad̄ay a bəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

Bəba i wawa niye a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Wu nakay a dazlay na, nən̄geye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada m̄a mət. Tadə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

²³ Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Ka gwad̄ na, “Tadə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka nən̄ aye na, wuray andaya ma giye bo hərwi ŋgay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad̄: «Na dzala ha! Səkeheŋ ha mədzele ka nək̄ar.»

²⁵ Ahəl nakə Yesu ta bəba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta diye naha na, a ŋgəraz ka fakalaw, a gwad̄: «Nək̄ar fakalaw nakay matəra ha ndo mandək eye ada mət̄sike me bay aye na, faya na gwad̄akeye dara abəra mə bo i wawa nakay. Kā ma faya mede a bo i wawa nakay dad̄a sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a bəl ha wawa niye ta gədan̄. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zləva andza ma mət̄iye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad̄: «Wawa nakay na, kə mət̄.» ²⁷ Yesu a gəs na mə həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mət̄agay. Ahəl nakə nət̄eye mahət̄eye mət̄agay na, ta tsətsah faya tə gwad̄ay: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

²⁹ Yesu a mbəd̄atay faya: «Ka dūwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a da ha məm̄ate ta mət̄sew ŋgay abəra ma tsəvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma təv niye. Ti ye a təv mekeleŋ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay t̄a sər ha təv nakə nən̄geye mə d̄ama aye bay. ³¹ A say ndo hay t̄a sər faya bay na, hərwi faya ma tət̄ikat̄eye a gawla ŋgay hay.

A tət̄ikawatay a gawla ŋgay hay na, a gwad̄awatay: «Nən̄ Wawa i Ndo na, ta gəs̄iye ga, ta vət̄ateye ga ha a həlay a ndo hay. Ta kəd̄iye ga mədahan̄ eye, ada ma mähəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahan̄.»

³² Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne me ŋgay niye a say məgwed̄e mey na, ta tsəne bay. Ada ta dzəd̄zar matsət̄sehe faya.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, t̄ə ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakə t̄ə ndzawa mə d̄ama aye. Ahəl nakə nət̄eye mə gay niye na, Yesu a tsətsah fataya, a gwad̄atay: «Meeneŋ faya ka deyekweye ka tsəved̄ na, ka tsikum mə walan̄ kurom na, ka wuyey mey?»

³⁴ Ta mbəd̄ay faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsəved̄ aye na, ta tsətsah ka bo mə walan̄ tay, tə gwad̄: «Ndo nakə nən̄geye bagwar eye a ze ndo mə walan̄ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ka təv ŋgay. A gwad̄atay: «Ndo nakə a say mat̄əre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, m̄a həna ha gər d̄uh. Sa na, m̄a t̄əra ndo məgay məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekwenj, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadatay: «Ndoweje ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anan eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neñ. Ndoweje ka təma ga na, a təma neñ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərmaç.»

*Ndo nakə kə neñ däre bay aye na, ndo ga
Luka 9.49-50*

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwadaj a Yesu: «Miter, nəmaa ηgatay a ndoweje faya ma həhariye fakalaw abəra məbo i ndo ta məzele yak. A samay həbe magay me hərwi neñgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadaj: «Kā gumay me bay. Hərwi ndoweje kə ge masuwayan tə məzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lelebay aye bay. ⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway däre bay aye na, neñgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweje kə vəlakum yam məse hərwi nakə ka pumenj bəzay a neñ Kəriste aye na, sərum ha ta dedək, magogoy ηgay ma dziye bay.»

*Məsəpete
Mata 18.6-9; Luka 17.1-2*

⁴² Yesu a gwadatay sa: «Ndoweje ka səpat ndo nəte mə walanj i wawa neheye tə dzala ha ka neñ aye a mezeleme na, ηgama tā bəray madiz i kwar a day ada tā kal ha a hud i bəlay. ⁴³ Tadə həlay yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama huta məsafəre ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dādā bay tə həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.] ⁴⁵ Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama düh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kə ge tadə däre yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ηgwad na. Ngama düh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə däre yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dādā ma mbatiye bay tə däre yak sulo aye. ⁴⁸ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dādā ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye dərətsətseh hərwi mede tay. Sluwal dərmaç andza niye, ta giye ka ala na, ada mə vəd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mə tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərmaç na, tərüm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walanj kurom na, ndzum barbarra.»

10

*Yesu a tsik ka mahəhere ηgwas
Mata 19.1-12; Luka 16.18*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ηgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafer-nahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ηgay sa. Tsa na, a tsikatay bəlay i mbəlom andza nakə a tsikawatay bay.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ηgay. Ti ye naha ka təv ηgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwadaj: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ηgwas ηgay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya na, tə matsətsehe dərma. A gwadatay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ngwas na?»

⁴ Tə gwaday: «Musa a gwad na, tadə ndoweyə a say mahəhere ngwas ngay na, mâ watsay dərwele i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriyə ha manəŋ ka həhar na ngwas ngay na, ka dərwele niyə.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dərəv kurom nakə makula eye tonŋwa tonŋwa. ⁶ Ahəl niyə ka madazlay na, andza niyə bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i mäge məndzibəra na: «Mbəlom a ge hasləka ada ngwas. ⁷ Hərwi niyə hasləka ma gəriyə ha bəba ngay ta may ngay, ta ndziyə ta ngwas ngay. ⁸ Ada nəteyə ta təriyə na, bo nəte.*» Andza niyə, nəteyə sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.»

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezeŋ mâ ngəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ngay hay ti ye wu tay. Ahəl nakə nəteyə mə gay ta gawla ngay hay aye na, gawla ngay hay ta tsətsah sa, tə gwaday: «Bazlam niyə ka tsik eye na, andza məgwede mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə ndoweyə ka həhar na ngwas ngay ada kə zla a dəma ngwas mekeleŋ eye na, kə ge madama. Kə gay mənese a ngwas ngay kurre eye. ¹² Tadə ngwas a wudə na zal ngay sa bay, a zla zal mekeleŋ eye dərma na, kə ge madama.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba aye na, ndo hay tə həl naha wawa hay a Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada tə huta ngama. Ane tuk na, gawla ngay hay tə gatay me a ndo niyə hay tə həlay naha wawa hay aye. ¹⁴ Yesu a ngatay andza niyə na, a yay a gər bay. A ndalay. A gwadatay a gawla ngay hay: «Gərüm tay ha wawa hay tə yaw ka təv ga! Kə həharum tay hay bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheyə andza wawa neheyə. ¹⁵ Sərüm ha na, ndoweyə ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheyə bay na, ma diyə a Bəy i Mbəlom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niyə hay a həlay nəte ta nəte. A pa fataya ngama.

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu ta gawla ngay hay tə lətse, ta diyə na, ndoweyə a yaw ka təv ngay mahway mahway. A ndisl ka təv ngay na, a dəkway gurmets kame ngay, a gwaday: «Miter lele eye, na hutiyə sifa nakə ma ndəviyə bay aye na, na giyə na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwaday: «Ka zeleŋ ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ngweŋ. ¹⁹ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: «Kə kəd gər i ndo bay, kə ge madama bay, kə ge məkal bay, kə raw me ka ndo kame i sariya bay, kə vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.†»

²⁰ Ndo niyə a gwaday: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheyə ka paslaweyə na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²¹ Yesu a ndazl na na, a wudə na haladzay. Tsa na, a gwaday: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nəte. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiyə ada

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24. † **10:19** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

kâ ɲɛnataɣ suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peɲ bəzay.»

²² Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərev a həbay. A ye ɲgway ta mevel eye, hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

²³ Yesu a ɲgatay a ndo niye a ye ɲgway na, a zəba ka gawla ɲgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadətay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ɲgay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla ɲgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadətay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ɲgama zləgweme mā ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəɲ wadəɲ a gawla ɲgay hay. Tə gwad mə walaɲ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwadətay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neɲgeye na, wuray a zay gədan təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwadətay: «Tsəne! Nəmay anaɲ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ɲgay, malamar ɲgay hasləka eye hay ta malamar ɲgay dem eye hay, may ɲgay, bəba ɲgay, wawa ɲgay hay, guvah ɲgay hərwi ga ada hərwi Labara Nɲwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiiye a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dəretsətəseh haladzay dərmak. Aza kame na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaɲ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Yesu a da ha məməte ɲgay

Mata 20.17-19; Luka 18.31-34

³² Yesu ta gawla ɲgay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ɲgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaɲ i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ɲgay aye.

³³ A gwadətay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neɲ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzaɲgawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geɲeye sariya i məkəde. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteye na, ta ɲgwesəneɲeye dala abəra mə gər. Ta tufəneɲeye slesləf a dəre. Ta ndəfiye ga ta mandalaba. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaɲ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i məsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ɲgay, tə gwadətay: «Bəy Maduweɲ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadətay: «A sakum nə ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwəday: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaa ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwəday: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dəretsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme t̄a dzəhuḅ kurom ha a dəretsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye ŋgway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwəday: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwəday: «Andza niye dedək, dəretsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dəretsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye na, ta dzəhuḅiye kurom ha a dəma. ⁴⁰ Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ŋgay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwəday: «Ka sərūm ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədan ada ndo bagwar eye hay ta bərakiye ha gədan tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, m̄a ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, m̄a təra ndo i məsler kurom. ⁴⁴ Ada tadə ndo mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, m̄a təra beke i ndo hay tebiye duh. ⁴⁵ Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay t̄a geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbəl ha ndo gulufeye

Mata 20.29-34; Luka 18.35-43

⁴⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Zeriko. Ahəl nakə ti yaw abəra ma gəma niye na, ndo hay haladzay tə patayaw bəzay. Faya ta diye na, tə ndzay a gər a guluf wuray faya ma rəkiye wu mandza eye ka tsakay i tsəved. Məzele ŋgay na, Bartime, andza məgweḅe wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a tsəne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, n̄a gaka mə bo təbədew?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay tə gay me, tə gwəday: «Ka bəbəl mey? Ndza dikdik!»

Neŋgeye na, a səkah ha mawude sa duh: «Wawa i Davit, n̄a gaka mə bo təbədew?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a lətse, a gwəday: «Dum zalumenjayaw, m̄a yaw.»

Ti ye tə zalay a guluf niye, tə gwəday: «Dərev m̄a ye fakaya abəra bay. Lətse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a lətse hurum, a kal ha peteked i mətasl ŋgay əvez ka dala. A ndapa a mbəlom, tsa na, a ye ka təv i Yesu.

⁵¹ Yesu a tsətsah faya, a gwəday: «A saka n̄a ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwəday: «Miter, a seŋ na, n̄a ŋgatay a dəre sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwəday: «Ka pa mədzal gər yak ka neŋ ta dedək. Do, ka mbəl!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a dəre kwetseh kwetseh lele. A pay bəzay a Yesu.

11

Yesu a ndisl a Zerozelem

Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Anàke na, Yesu ta gawla ñgay hay, nàteye bàse ta Zerozelem. Nàteye mà mahàm̄ba nakà tã zalay Mahàm̄ba i Tetãdãez aye. Ka mahàm̄ba eye niye na, gàma i Betifadze ta Betani andaya. Mã dãma na, Yesu a slãr tay ha gawla ñgay hay sulo, a gwadãtay: ² «Dum a gàma nakã kame kurom aye. Ka ndislum naha a dãma na, ka ndzume ye a gãr a zungo wawa eye dã mãzle ndo mãbara eye. Ndãray kã ndza faya dãdã zuk bay. Pãlumaw ada kã yumẽj ahaya. ³ Ndãray kã gwadãkum: “Ka pãlumeye zungo eye mãge ha mey?” na, gwadũmay: “A say a Bãy Maduwej. Ma ta ma ahaya kanan̄ bãse, ma ndziye bay.”»

⁴ Tsa na, ti ye a gàma niye. Ti ye naha a dãma na, tã huta zungo niye wawa aye mãbara eye ma bãra ka mãged, ka tsakay i tsãved. Tsa na, tã pãla ha zungo niye. ⁵ Mã dãma na, ndo hay andaya mandza eye. Tã gwadãtay: «Ka gume ye ka niye mey? Ka pãlumeye zungo eye mãge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbãdãtay faya andza nakã Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tã tsãne andza niye na, tã gãr tay ha. Tsa na, ti ye ha zungo niye. ⁷ Ti ye ahaya zungo niye a Yesu na, ta fãtãl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zungo niye. ⁸ Ndo hay haladzay ta fãtãl peteked tay hay ka tsãved. Siye hay tã pa hawãl i gãrdãf neheye tã dãsaw ma guvah hay aye hãrwi mãdãslay ha gãr a Yesu dãrmak. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dãba ñgay aye na, ta wuda, tã gwad: «Zambadãkway a Mbãlom! Mã pa ñgama ka ndo nakã faya ma deyeweye tã mãzele i Bãy Maduwej aye! ¹⁰ Mbãlom mã pa ñgama ka bãy i bãba kway Davit! Zambadãkway a Mbãlom, nẽngeye nakã mã mbãlom aye!»

Yesu a vãlay mezeleme a gãrdãf i gurov

Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tã ndisl a Zerozelem. Tã ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. A ndisl naha na, a zãba ka wu nakã ndo hay faya ta giye mã dãma aye. Ma dãba eye na, ti ye ta gawla ñgay hay a gàma i Betani. Ti ye a dãma na, hãrwi mazlambar pat faya ma dãfiye.

¹² Tãdãe eye na, Yesu ta gawla ñgay hay tã lãtse bãrã ma gàma i Betani, tã ma a Zerozelem. Ka tsãved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ñgatay naha a dãrizl i gãrdãf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zãbaw faya. A gwad: «Ingedhay na hutiyẽ hohway ñgay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka tãv i dãrizl i gãrdãf niye na, kakupkupa slambah dẽkdek bãna, hohway andaya bay. Hãrwi kã ndisl ahãl ñgay mãwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwadãy a dãrizl i gãrdãf niye: «Ndãray mã nda hohway yak dãdã sa bay!» Tsa na, gawla ñgay hay ta tsãne.

Yesu mã gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom

Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dãba eye na, tã ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamãtagay i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. A ye naha na, a dazlay mahãhere tay ha ndo mãsãkãme wu hay ta ndo neheye ta sãkãmiye hay wu hay aye. A pay hãlay a tabal i ndo mãmbãdãe ha suloy, a mãbãzl ha tãv mãndze i ndo mãsãkãme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo mãzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamãtagay i gay i mãdãslay ha gãr a Mbãlom. ¹⁷ A dãtay ha lele, a gwadãtay: «Mawatsa eye mã Derewel i Mbãlom na: “Ta zãleye a gay ga na, gay i mãduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*” Ane tuk na, nãkurom ka tãrum ha lar i mãkal hay na, kãkay?†»

* 11:17 Ezay 56.7. † 11:17 Zeremi 7.11.

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka makəde na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

Məpe mədzal gər ka Yesu tə maduwule me

Mata 21.20-22

²⁰ Tədə eye pərik i mekedə na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. ²¹ Piyer a ŋgatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwadəy a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

²² Yesu a mbədətay faya, a gwadətatay: «Gərumay ha mədzal gər kurom a Mbəlom! ²³ Sərum ha lele, ndoweyə kə gwadəy a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzal gər nətə na, Mbəlom ma təmiye na. Ada m̄a sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye.

²⁴ Hərwi niye faya na tsikakumeyə: Tədə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, 6a ka hutum tsiy. Mbəlom ma vəlakumeyə.

²⁵ Agana nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeyə me a Mbəlom na, dum pəsəm ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeyə ha dərma. [²⁶ Tədə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeyə ha bay dərma.]»

Gədanj i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu.

²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədanj waray? Maa vəlaka gədanj eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətatay: «Nəŋ dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nətə, tadə ka mbəduməŋew faya na, na ge wu neheye ta gədanj waray na, na tsikakumeyə. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhuḃe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukuḃu ndo hay daw? Mbəduməŋew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgwedə maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadətatay: «Nəŋ bəbay na ge wu neheye ta gədanj i way na, na tsikakumeyə bay.»

12

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nətəye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dɔba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadɔtɔy: «Nɔweye a dɔs guvah. A zɔv a dɔma dɔrizl i gɔrdɔf haladzay. Dɔrizl i gɔrdɔf niye hay na, tɔ wa hohway aye. A ndɔv ha mazɔve na, a lawara na hɔndits ta zled. Tsa na, a lambaɔ a dɔma tɔgwad hɔrwi maɔitse a dɔma hohway i dɔrizl i gɔrdɔf niye hay. A dɔzl a dɔma tɔv matsɔpe wu. A ndɔv ha malembede guvah ngay niye na, a hɔl ndo i mɔfɔte hay ada tɔ fɔtay na. Bo ngay aye a ye a tsekene.

² «Hɔlay i mangɔle hohway i dɔrizl i gɔrdɔf niye hay kɔ sla. A slɔr ndo nɔte mɔ walan i ndo i mɔsler ngay hay hɔrwi ada tɔ vɔlayaw faya abɔra i ngay. ³ Tsa na, ndo i mɔsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsɔpiye guvah aye tɔ gɔs na. Tɔ ndaɔba na ada ta hɔhara ahaya hɔlay kɔriye. ⁴ Ndo i guvah a ngatay andza niye na, a slɔr ndo nenɔed. A ye naha na, kurah tɔ wuya faya mɔkade na. Tɔ kɔd na ka gɔr, tɔ tsadɔy pɔleslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i mɔsler ngay mamahkar eye, a slɔr na sa. Nenɔgeye na, tɔ kɔd na mɔdahan eye. Ndo i guvah niye a slɔr ndo wal wal sa. Tɔ ge tay ha andza niye dɔrmak. Siye hay tɔ ndaɔba tay ha, siye tɔ kɔd tay mɔdahan eye hay.

⁶ «Anɔke a zɔkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ngay nɔte nakɔ a wuda na haladzay aye. A slɔr na wawa ngay niye nɔte aye. Hɔrwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rɔhay ha gɔr, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tɔ ngatay na, tɔ gwad mɔ walan tay: “Aya! Anan magedze ngay nakɔ ma ta ndiye na guvah ngay aye, ki yaw! Takwa, kɔdɔkwa na, ada guvah nakay ma mɔtsakweye a nakway!” ⁸ Tsa na, ti ye faya, tɔ gɔs na. Tɔ kɔd na. Tɔ kal ha mɔdahan eye dɔren abɔra ma guvah niye.»

⁹ Tsa na, Yesu a tsɔtsah fataya a gwadɔtɔy: «Ndo i guvah ma giye anɔke na, kɔkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gɔsiye tay ha ndo niye hay, ma kɔdiye tay ha. Ada ma hɔliye a dɔma ndo mekelɔn eye hay. ¹⁰ Ka dzangum bazlam nakay mɔ Derewel i Mbɔlom bɔdɔw? Mɔ dɔma mawatsa eye na, a gwad:

“Kwar nakɔ ndo maɔzle gay hay tɔ kal ha aye na,
maa tɔra kwar lele eye a ze siye kwar hay na, nenɔgeye dɔh.

¹¹ Maa gwad kwar niye mɔ tɔra kwar nakɔ lele eye hɔrwi maɔzle gay na,
Mbɔlom.

Niye na, mɔsler i Mbɔlom hɔrwi kway.*»

¹² Madugula i Yahuda hay tɔ sɔr ha a tsik andza niye na, ka nɔteye. Tsa na, ta pɔla tsɔved mɔgɔse na. Ane tuk na, tɔ gɔr ha, ti ye wu tay hɔrwi ta dzɔdzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Mɔvɔlay dzangal a bɔy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma dɔba eye na, tɔ slɔr Farisa hay ta ndo hay ngal mɔ walan i ndo i Herod. Ti ye ka tɔv i Yesu hɔrwi mɔhɔle faya abɔra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tɔ gwadɔy: «Miter, nɔmaa sɔr ha nɔkar ka tsik na, dedek. Ka dzɔdzaray a wu nakɔ ndo hay ta dzaliye tɔbey ada ka ngɔna tay ha ka bo bɔra ndo hay tɔbey. Faya ka tɔtikateye a ndo hay dedek ka mede nakɔ a say a Mbɔlom aye. Ane tuk na, a samay matsɔtsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kɔ vɔl tsɔved mɔvɔle dzangal a bɔy i Roma tsukuɔdu kɔ vɔl tsɔved mɔvɔle bay? Lele mɔvɔle bay tsukuɔdu, lele mɔvɔle dɔw?»

¹⁵ Yesu a sɔr ha a satay mɔhɔle faya abɔra suwat. Tsa na, a gwadɔtɔy: «A sakum mɔhɔle faɔaya abɔra suwat na ka mey? Ehe zlumenew kwar i suloy tɔday, a seɔ mazɔbe faya.»

¹⁶ Tɔ zlay naha kwar i suloy nɔte. Tɔ vɔlay.

* 12:11 Dɔmes hay 118.22-23.

A tɔma kwar i suloy niye a zɛba faya. Tsa na, a tsɛtsah, a gwadatay: «Mandzakit bo nakay ta mɛzele nakay faya na, i way?»

Tɔ gwaday: «I bɛy i Roma ada mawatsa eye faya na, mɛzele ngay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bɛy i Roma na, vɛlumay ha a bɛy i Roma ngway. Wu i Mbɛlom na, vɛlumay ha a Mbɛlom ngway.»

Tɔ tsɛne bazlam i Yesu niye na, a gatay hɛrɛbɛɔkka.

Mɛlɛtsew abɛra ma mɛdahan

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

¹⁸ Ma dɛba eye na, Saduke hay ti ye ka tɔv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nɛteye tɔ dzala ha tɔ gwad: «Ka mɛt na, mɛlɛtsew abɛra ma mɛdahan andaya sa bay.» ¹⁹ Ti ye ta tsɛtsah ka Yesu, tɔ gwaday: «Miter, bazlam nakɛ Musa a watsamay a bazlam i Mbɛlom mapala eye na, anan. A gwad: “Tadɛ ndo a mɛt a gɛr ha ngwas ngay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ngwas niye na, malamar i ndo niye a mɛt aye bɛdaw? Ma zliye na, hɛrwi ada hulfe i ndo niye a mɛt aye mɛ dze bay.†” ²⁰ Aya andaya ahɛl niye ndo ta malamar ngay hay tasala. Malamar tay bagwar eye a zla dahɛlay. A zla dahɛlay na, a mɛt. A mɛt na, ta wa ta dahɛlay ngay niye a zla aye bay. ²¹ Mɛmbager ngay a zla na madakway i ngwas niye. Tsa na, a mɛt ze mɛwe wawa ta ngwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dɛrmak. ²² Nɛteye niye tasala tɔ zla ngwas niye na, tɔ mɛt tebiye. Ndɛray nɛte mɛ walanɛ tay ta wa wawa ta ngwas niye bay. Ma dɛba eye nɛteye niye tebiye tɔ mɛt na, ngwas a mɛt dɛrmak. ²³ Pat nakɛ aza ndo hay ta lɛtseweye abɛra ma mɛdahan aye na, ngwas niye ma mɛtseye na, a way? Hɛrwi mey na, nɛteye niye tasala aye ta zla na ka ngwas!»

²⁴ Yesu a mbɛdatay faya, a gwadatay: «Andza niye bay. Kɛ vumay gɛr a mɛdzal gɛr kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hɛrwi ka sɛrum wu nakɛ mawatsa eye mɛ Derewel i Mbɛlom aye bay ada ka sɛrum gɛdan i Mbɛlom bay.

²⁵ Ahɛl nakɛ ta lɛtseweye abɛra ma mɛdahan aye na, haslɛka hay ta ngwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbɛlom neheye mɛ mbɛlom aye. ²⁶ Bazlam nakɛ a tsik ka mɛlɛtsew abɛra ma mɛdahan aye na, ka dzanɔum dɛda mɛ dɛrewel i Musa tɛbɛdew? A dɛ ha na, bazlam nakɛ Mbɛlom a tsikayaw mɛ gay i dak niye dzaydzay andza faya ma tɛmiye na aye. Ka tɔv eye niye na, Mbɛlom a gwaday a Musa: “Nɛn na, Mbɛlom i Abraham, Mbɛlom i Izak, Mbɛlom i Zakob.‡” ²⁷ Mbɛlom na, nɛnɔgeye Mbɛlom i mɛdahan hay bay, nɛnɔgeye Mbɛlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nɛkurom ka dzum tsɛved hɛrwi nakɛ ka gwadum mɛlɛtsew abɛra ma mɛdahan andaya bay aye.»

Bazlam mapala eye bagwar eye

Mata 22.34-40; Luka 10.25-28

²⁸ Ahɛl nakɛ Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mɛdzanɔgawa bazlam i Mbɛlom mapala eye andaya dɛrmak, faya ma piye zlɛm. A tsik ma mɛdzele gɛr ngay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbɛdatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a hɛndzɛd ka tɔv i Yesu. A tsɛtsah ka Yesu a gwaday: «Bazlam i Mbɛlom mapala eye nakɛ a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwaday: «Bazlam i Mbɛlom nakɛ mapala eye a ze siye hay aye na, anan: “Nɛkurom Israyel hay, pum zlɛm! Bɛy Maduwen Mbɛlom kway na, nɛnɔgeye Bɛy Maduwen nɛte ngwen. ³⁰ Wuda Bɛy Maduwen Mbɛlom yak tɔ

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10. ‡ 12:26 Madayaw abɛra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16.

dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədan yak peteh.Š”³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anan sa: “Wuđa ndo i maged yak dərmak andza ka wuđa na gər yak.*” Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwaday a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, neŋgeye Mbəlom nətə. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekelen eye andaya bay.³³ Kwa way mâ wuđa Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mâ wuđa ndo i maged ŋgay dərmak andza a wuđa na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənow a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbəday faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsəsehe faya bazlam.

Kəriste na, Wawa i Davit daw?

Mata 22.41-46; Luka 20.41-44

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay?

³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədanŋa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a huđi sik yak aye.†”

³⁷ «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anan. A gwadatay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuđa mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay tâ tsikatay me ta mədəslatay ha gər.³⁹ Kwa mə gay i mađuwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wuđa na, təv məndze ŋgwalak eye.⁴⁰ Wu nakə tə vələwatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vədvdəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tâ gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ŋgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawə a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay.⁴² Madakway i ŋgwas wuray mətawak eye a ye naha dərmak. A ye naha a pa a dəma kəbə

sulo. Koŋo ŋgay niye na, a sla dala n̄te bay. ⁴³ Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas niye na, a zalatay a gawla ŋgay, a gwad̄atay: «S̄arum ha, madakway i ŋgwas nakay na, maa v̄al dala haladzay a ze i ndo hay na, nen̄geye. ⁴⁴ H̄arwi ndo meken̄ eye hay t̄e v̄al na, ab̄era ka siye. A gatay m̄e ḡar sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay m̄etawak eye na, a v̄al ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a d̄a ha ta mb̄azliye ha gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ah̄l nak̄e Yesu a yaw ab̄era ma dalam̄atagay i gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom aye na, ndo n̄te m̄e walaŋ i gawla hay a gwad̄atay: «Miter! Z̄eba ka gay nakay tey. Ma d̄azliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta d̄azl ha aye na, bagwar eye hay ada t̄e le haladzay!»

² Yesu a mb̄aday faya a gwad̄ay: «Z̄eba gay nakay na, ka ŋgatumeye a kwar kwa n̄te ka ḡar i kwar ŋged bay. Ta mb̄azliye ha hele hele.»

Ŋgodgor i mand̄ave i m̄andzib̄era

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma d̄eba eye na, Yesu a tsal a mah̄amba nak̄e t̄e zalay Mah̄amba i Tet̄ad̄ōez aye. A ye naha na, a ndza d̄agerger t̄e gay i m̄ad̄aslay ha ḡar a Mb̄alom. A mah̄amba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta An̄d̄ere tsa b̄ana ndo hay tebiye bay. M̄e mah̄amba niye na, ta ts̄atsah faya t̄e gwad̄ay: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, k̄eday? Ada ŋgodgor waray nak̄e n̄maa s̄ariye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay matsikatay, a gwad̄atay: «Gum metsehe lele! Nd̄eray m̄a s̄apat kurom bay. ⁶ H̄arwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta m̄ezele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, K̄riste!” Ada ta s̄apatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka ts̄anum ndo hay faya ta giye v̄eram b̄ase t̄e n̄akurom kwa neheye d̄areŋ t̄e n̄akurom aye na, k̄a dz̄adz̄arum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mand̄ave i m̄andzib̄era zuk bay. ⁸ Slala ŋged ta giye v̄eram ta slala nen̄ged, b̄ay ta b̄ay ta giye v̄eram. Dala ma b̄aliye ma ḡama hay wal wal, ada mand̄arzlaŋ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza m̄awe wawa nak̄e a dazlay a ŋgwas aye.

⁹ «D̄arets̄atseh neheye ta ndzakum a ḡar na, gumay metsehe a ḡar lele. H̄arwi mey na, h̄arwi ndo hay ta ḡasiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta nd̄abiye kurom ta mandalaŋa m̄e gay i mad̄uwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo m̄al̄ave dala hay ada kame i b̄ay hay, h̄arwi nak̄e ka pumen̄ b̄azay a neŋ aye. Niye na, ta s̄ariye ha ka pumay b̄azay na, a Mb̄alom dedek. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, h̄arwi ada ndo i m̄andzib̄era hay tebiye t̄a ts̄ane Labara Ŋgwalak eye. ¹¹ Tad̄a ta ḡes kurom, ta diye kurom ha kame i ndo m̄age sariya hay na, k̄a dzalum n̄maa ta gwadiye kakay na, k̄a dz̄adz̄arum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nak̄e a yakumaw a madzal ḡar aye. H̄arwi ma deyeweye na, ab̄era m̄e n̄akurom bay. Mata d̄akum ha wu nak̄e ka tsikumeye na, M̄as̄af̄ere Ts̄ad̄an̄na eye. ¹² H̄alay eye ma slaweye na, ndo hay ta v̄aliye ha malam̄ar tay hay ada t̄a k̄ed tay ha, b̄eba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye d̄armak. Wawa hay ta natay d̄ere a b̄eba tay hay, ta k̄adiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye d̄ere h̄arwi ga. Ane tuk na, ndoweye k̄e s̄amay naha hus ka mand̄ave aye na, Mb̄alom ma t̄amiye ha.»

Ta mb̄azliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ngatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazelatongo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka tɔv nakə haɓe ma ndziye faya bay aye. (Ndoweye kə dzanɔa na, m̄a tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ngatay a wu niye na, t̄a hway a mahamba hay. ¹⁵ Ndo nakə nenɔgeye ka gər i gay aye na, m̄a mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, m̄a hway duh. ¹⁶ Ada ndo nakə nenɔgeye ma guvah aye na, m̄a mbəda gər a mətagay ngay məzlaw peteked ngay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, d̄aretsətseh wene wene eye na, ka gər i ngwas neheye t̄ə bo sulo aye ada ka ngwas neheye faya ta v̄əlateye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a Mbəlom, hərwi ada wu neheye m̄a ge bo a həlay i mətasl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na, d̄aretsətseh bagwar eye. Slala i d̄aretsətseh niye ma ta deyeweye na, kə ge bo d̄ada bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge m̄əndzibəra aye hus anəke. Ada slala i d̄aretsətseh niye na, d̄ada ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom m̄a zla həlay eye bəna, ndəray kwa n̄əte ma t̄əmiye bay. Anə tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ngay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadakum: “Zəbum! Kəriste anan!” kəgəbay “Zəbum! Nenɔgeye atay!” na, k̄a t̄əmum bazlam ngay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye n̄əteye na, ndo m̄əde ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo m̄ətəme ha ndo nakə Mbəlom a slərəweye. N̄əteye na, ta giye masuwayan hay ada t̄ə wu neheye ma giye h̄ərɓəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma d̄əba i d̄aretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma d̄əviye bay. ²⁵ Wurzla hay d̄ərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədan eye ka magərmbəlom aye ta b̄əliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta n̄getenɔgeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədan haladzay ada ta məzlaɓ eye. ²⁷ Kwayanɲa ma slərəweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i m̄əndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka t̄əv ngay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov t̄əday. Ka ngatumay a gurov ka d̄uda na, ka s̄ərum ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye b̄ədaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ngatumay a wu neheye ta ndislew na, s̄ərum ha neɲ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neɲ ka m̄əged. ³⁰ Neɲ faya na gwadakumeye: S̄ərum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta m̄ət zuk bay. ³¹ Magərmbəlom ta dala ta d̄ziye, bazlam ga na, d̄ada ma d̄ziye bay.»

Maa sər pat nakə m̄əndzibəra ma nd̄aviye na,

Mbəlom n̄əte ngwenj

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa n̄əte a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neɲ wawa ngay b̄əbay, n̄əmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga n̄əte ngwenj. ³³ Gum metsehe bəna, k̄a dzədzarum bay, hərwi ka s̄ərum ma deyeweye k̄əday na, ka s̄ərum həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ngay a ndo i m̄əsler ngay hay ada t̄ə gay gər a b̄ədgay ngay lele. A v̄əl m̄əsler kwa a way. A ndo matsəpe m̄əged na, a gwaday: “Tsəpa na lele,

kâ ndzahëra bay.”³⁵ Nəkurom dərmak andza niye. Ndzum na, tsezlezleŋe, hərwi ka sərurum ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magər həvad, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedə, ndəray a sər bay.³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahara eye bay.³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərurum bay! Ndzum tsezlezleŋe!»

14

Ta pəla tsəved mägəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə tə zalay peŋ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka mägəse Yesu ta məkal hərwi ada tā kəd na.² Tə gwad mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ŋgwas wuray a mbəda mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndo weye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ŋgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədəkw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu.⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ŋgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey?»⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiyə dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bədaw!» Tə may ha mənese haladzay a ŋgwas niye.

⁶ Yesu a gwadətay: «Duh bay, gərurum ha ŋgwas nakay na, səfek. Ka kwasumeye gər a ŋgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay.⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ŋgwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay.⁸ Ŋgwas nakay a geŋ na, wu nakə gədaŋ ŋgay a mba faya mäge aye. Neŋgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə həbe ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye.⁹ Neŋ faya na gwadəkumeye, sərurum ha: Kwa a ŋgay ta diye ha Labara Ŋgwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gar bay.»

Yudas a ge daf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ŋgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say mäge daf ka Yesu.¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwadətay: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ŋgay hay

Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30; 1 Korinthe hay 11.23-25

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədawa təban hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadəy a Yesu: «A saka nəmaā ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ngay hay sulo ka me, a gwadətay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ngatumay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərma ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadəmay: “Miter a gwədəka: Gay nakə nəmaa ndiye mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, mənngay?” ¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nenged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gəkweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla ngay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ngay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadətay: «Nəj faya na gwədəkumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə walaŋ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwadəy: «Nəj daw? Nəj daw?»

²⁰ Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Ndo nəte mə walaŋ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye. ²¹ Nəj Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka nəj Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ngama meenej tā wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ngəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ngay hay, a gwadətay: «Zlum. Nakay na, bo ga.» ²³ A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadətay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵ Nəj faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dəba eye, ta zambadəy a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədəez.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təban hay ta ngəniye gər kweye kweye kwa a ngay.*”» ²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaŋ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer nengeye na, a gwadəy: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, nəj na, na gəriye kar ha bay.»

* 14:27 Zakari 13.7.

³⁰ Tsa na, Yesu a mbəday faya a Piyer a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³¹ Piyer a mbəday faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dāda bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma.

*Nəteye ka Mahamba i Tetadəz
Mata 26.36-46; Luka 22.39-46*

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ndzum kanan! Neŋ na, na diye na ta dūwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nəteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzadzar haladzay. ³⁴ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dərətsətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanan tsezlezleŋe!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A dūwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dərətsətseh nakay mā ye fagaya abəra vuv tey.» ³⁶ A gwad: «Abba, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dərətsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwaday: «Simon, ka ndzahəra daw? Nəkar na, ka mba faya məndze tə dərə kwa bəre nəte təbədew? ³⁸ Ndzum tə dərə tsezlezleŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dādum a məsəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say məge wu lele eye, ane tuk na, gədan kurom andaya məsəmay naha a məsəpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata dūwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dərə kwa tsekweŋ bay tebiye. Ta pədəke abəra ka məndzəhəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata dūwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadatay: «Huya faya ka ndzahərumeye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

*Tə gəs na Yesu
Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12*

⁴³ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslan Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye 6a kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a hændzəd kwayan̄ña ka tøv i Yesu, a gwaday: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo tæmbolok tæmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay tæ ngatay andza niye na, kwayan̄ña tæ gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka tøv niye ndo nôte mæ walañ tay, pækat a ngwadaw maslalam ngay. Tsa na, a fay ha a ndo i mæsler i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkəl daw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka tøv kurom. Na tətikawa mæ gay i mædəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsüm ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mā ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tæ gəs na Yesu na, gawla ngay hay ta hway kweye kweye tæ gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəngal na Yesu. Ka bo ngay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tæ ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ngay ngudek, a hway ngway bo kəriye.

*Yesu kame i bagwar i ndo neheye tæ vəlaway wu a Mbəlom aye
Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24*

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom aye. Mæ dæma na, bagwar hay i ndo neheye tæ vəlaway wu a Mbəlom tebiye, madugula hay ta ndo mædzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye nətəye mahaya gər eye.

⁵⁴ Piyer nen̄geye na, a zəngal naha Yesu dərən̄ ma dæba. A ye naha a fələkwa a dalamətagay i bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom niye. Mæ dæma na, a ndza ka tøv i ndo niye hay faya ta tsəpiye maged aye. A ye naha a ndza ka ako ka tøv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tæ vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi mægay sariya i məkədə na. Ane tuk na, ta huta faya mənese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ngay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekelən̄ aye hay tæ lətse, ta raw me ka Yesu, tæ gwad: ⁵⁸ «Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: “Na mbəzliye ha gay i mædəslay ha gər a Mbəlom nakay ndo hay ta dəzl eye ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye a dæma mekelən̄ nakə tæ həlay i ndo zezen̄ bay aye.”» ⁵⁹ Kwa tæ tsik andza niye bəbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a lətse tsəkwaɗkame i ndo hay. A tsatsah ka Yesu, a gwaday: «Ka mbədətay faya a ndo neheye tæbədew? Tæ tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbədətay faya bay. Kæ tsikatay faya kwa tsekwen̄ bay tebiye.

Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom niye a tsətsah faya sa: «Nəkər na, Kəriste Wawa i Mbəlom nakə nəmay faya nəmaa zambadəye daw?»

⁶² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Nen̄ na, nen̄geye. Ma dazlay anəke, ka ngatumen̄eye a nen̄ Wawa i Ndo na ndziye tæ həlay i mən̄day i Mbəlom, nen̄geye nakə gədañ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ngatumen̄eye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ngurada ha petekəd ngay. Tsa na, a gwad: «Ka pələkweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsən̄um wu nakə a tsik aye bədaw? A tsalay ka gər a Mbəlom. Niye na, ka dzalum na, kəkay?» Ndo niye hay tebiye tæ gay sariya i məkədə na.

⁶⁵ Kwayan̄na siye i ndo mekelen̄ eye hay t̄ə wuya faya kurah. Ta tufay slesle6 a d̄əre. T̄ə mbuzay na d̄əre ada t̄ə k̄əd na. T̄ə gwad̄ay: «N̄əkar ndo m̄əde ha bazlam i Mb̄əlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, t̄ə v̄əlatay ha a h̄əlay a ndo mats̄əpe gay i b̄əy i ndo m̄əv̄əlaway a Mb̄əlom. N̄əteye t̄ə ḡəs na ada t̄ə fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad̄: «Na s̄ər Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, nen̄geye andaya huya ma dalam̄ətagay ka dala. Ngwas nak̄ə a gawa m̄əsler m̄ə gay i bagwar i ndo m̄əv̄əlaway wu a Mb̄əlom aye, a ye naha a ndzay a ḡər a Piyer. ⁶⁷ A ngatay a Piyer mandza eye ka ako. A z̄əba faya ndzuzle, a gwad̄ay: «N̄əkar d̄ərmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad̄ b̄əd̄a?»

⁶⁸ Piyer a ts̄əne na, a gwad̄ay a ngwas niye: «A'ay! Na s̄ər wu nak̄ə a saka mats̄ike aye bay. Na s̄ər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye ab̄əra ma dalam̄ətagay. A ye a l̄ətse sl̄əp ka h̄əlay i m̄əged̄ madayaw ab̄əra. [Kwayan̄na dzagulok a zlah̄a.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sl̄əp ka h̄əlay i m̄əged̄ na, ngwas niye k̄ə ngatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ngay nak̄ə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye m̄ə d̄əma aye. «Ndo nakay na, n̄əte m̄ə walan̄ tay.»

⁷⁰ Piyer a ts̄əne na, a gwad̄: «Na s̄ər ndo niye bay.»

M̄əndze tsekwey na, ndo neheye ka t̄əv̄ eye niye t̄ə gwad̄ay sa: «N̄əkar na, m̄ə walan̄ tay, n̄əkurom dziye. N̄əkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mb̄əd̄a a gwad̄: «Na s̄ər ndo nak̄ə ka tsikum faya aye bay. K̄ə ge na raw me na, Mb̄əlom m̄ə geŋ d̄əreŋs̄ətseh.»

⁷² Kwayan̄na dzagulok a zlah̄a masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nak̄ə a tsik aye a mayaw a ḡər a Piyer tuk. Yesu a gwad̄ay: «Dzagulok ma ta zlah̄iye sik sulo na, 6a ka gwad̄ sik mahkar ka s̄ər nen̄ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nak̄ə a tsikay aye na, a hwayaw ab̄əra. A ye a tuwa ts̄iduk ts̄iduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

¹ P̄ərik i meked̄ə, bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye ta madugula hay ta ndo m̄ədzan̄gawa bazlam i Mb̄əlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, t̄ə haya ḡər. T̄ə haya ḡər na, h̄ərwi m̄əts̄ike m̄ə walan̄ tay m̄əge ha Yesu na, k̄əkay? Ta nd̄əv̄ ha m̄əhay ḡər na, t̄ə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, t̄ə v̄əlay ha a Pilat.

² Pilat, nen̄geye na, a ts̄ətsah ka Yesu, a gwad̄ay: «N̄əkar na, b̄əy i Yahuda hay dedek d̄aw?»

Yesu a mb̄əd̄ay faya, a gwad̄ay: «N̄əkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye t̄ə d̄əs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma d̄əba eye na, Pilat a ts̄ətsah faya sa, a gwad̄ay: «N̄əkar na, ka mb̄əd̄a faya bay na, k̄əkay? Ka ts̄əne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye t̄əb̄ədew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka h̄ənd̄ək bazlam nd̄ə mamb̄əd̄ay faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wad̄əŋ wad̄əŋ a Pilat.

⁶ Ka m̄əve, ta giye magurlom nak̄ə t̄ə zalay Pak aye na, Pilat a ḡərawa ha ndo i dan̄gay n̄əte. A ḡər ha na, ndo nak̄ə ta ts̄ətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ah̄əl niye na, ndoweye andaya t̄ə zalay Barabas, nen̄geye ma dan̄gay. Nen̄geye m̄ə

walaŋ i ndo neheye tã nay dãre a bøy i dala i hay aye. Tã gəs tay na, hãrwi tã kãd ndo ahãl i magazlãga tay niye.

⁸ Anãke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dãma na, kwa way a tsãtsah ka Pilat wu nakã a tãmawatay na andza nakã ta tsãtsahawa aye.

⁹ Tsa na, Pilat a mbãdãtay faya a gwadãtay: «A sakum nã gërakum ha na, bøy i Yahuda hay dãw?» ¹⁰ Pilat a sãr ha bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye tã gësay naha Yesu na, tã ge faya na, sãlak kãriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye, nãteye dũh na, tã vëlatay gãdaŋ a ndo hay ada mãgwadãy a Pilat mã gãratay ha na, Barabas bãna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadãtay a ndo hay sa: «A sakum nã ge ha ta ndo nakay ka zalumay bøy i Yahuda hay aye na, kãkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbãdãy faya tã mawude, tã gwadãy: «Dar na ka mayako mazlãlmbadã eye!»

¹⁴ Pilat a tsãtsah fataya, a gwadãtay: «Nenģeये a ge na, mãnese waray?»

Ane tuk na, ta sãkah ha mawude haladzay ta gãdaŋ, tã gwadã: «Dar na ka mayako mazlãlmbadã eye!»

¹⁵ Pilat a say mãŋgwasatay ha dãrev a ndo niye hay. Andza niye a gãratay ha Barabas. Yesu na, a ndããa na ta mandalaãa, a vëlatay ha a sidzew hay hãrwi ada tã ye tã dar na ka mayako mazlãlmbadã eye.

Tã gay sariya a Yesu i mãkãde

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a huđ i gay i ŋgomna ada tã zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dãrmak. ¹⁷ Mã dãma na, ta tsãkw faya abãra peteked ŋgay hay. Tã zla peteked ndozza eye, tã kalay ka bo. Tã dãsaw dak tã slapa na ka bo, tã pay a gër a Yesu andza dzagwa i bøy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay mãtsikay me. Tã gwadãy: «Zay dãw? A nãkar bøy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tã tsikay andza niye na, ada tã fay ka gar ta sakwal. Ta tufay slesleã a dãre. Ta dãkway gurmets kame ŋgay hãrwi mãtsikay me andza bøy.

²⁰ Ta ndãv ha mãŋgweye faya na, ta tsãkw faya abãra peteked nakã tã kalay ka bo ndozza aye ada tã may ha ka bo peteked ŋgay hay. Tsa na, tã gəs ahaya abãra hãrwi mede ha mata dar na ka mayako mazlãlmbadã eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Ahãl nakã faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazlãlmbadã eye na, pãslaŋ ndo wuray mãzele ŋgay Simoŋ. Nenģeये na, ndo i Siren, nenģeये bãba i Alãgazandar ta Rufus. Nenģeये faya ma diye ta tãv niye. Nenģeये a maw abãra mã pesl. Sidzew hay tã ŋgatay na, tã gay kutoŋ ka mãzle mayako mazlãlmbadã eye nakã ta dariye faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a tãv eye andaya tã zalay Golgwata, andza mãgwede: Tãv i mãtasli gër. ²³ Tã ndisl naha a dãma na, a satay a sidzew niye hay mãvãlay guzom madzapa eye tã wuye andaya tã zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kãrah mãse.

²⁴ Ma dãba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazlãlmbadã eye. Ta dar na na, tã ge tsakwal ka peteked ŋgay hay. Tã ge andza niye na, mãsãre ha mata zle na, way?

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazlãlmbadã eye na, ta mekedõ ta bõre tsid.

²⁶ Tã watsa ka palalam eye andaya gër i bazlam nakã tã kãd na faya Yesu aye. Gër i bazlam naka tã watsa aye na, anaŋ: «Nenģeये na, bøy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar mãkal hay sulo ka mayako mazlãlmbadã eye ka tsakay i Yesu dãrmak. Ta dar tay na, nãte tã hãlay i mãnday, nenģed tã hãlay i gula.

[²⁸ Anarj andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Nenḡeje na, tə pasla na a walaŋ i ndo i sewed hay.* »]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsaday pələslesle. Tə gwaday: «Hey! Nəkar haḡe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, mənḡay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ŋgwasa ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay mā mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye anəke! Tadə nəmaa ŋgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka nenḡeje.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məməte i Yesu

Mata 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ Magərhapat a ge na, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?†»

³⁵ Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaleyə a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwawəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mā dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndoweye niye a gwad: «Ŋgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweye mambəzla ahaya dāw?»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayanŋa peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsanŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, nenḡeje andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋgatay. Tsa na, a gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁴⁰ Ŋgwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərma. Nəteye dərəŋ faya ta zəbiye naha faya. Mə walaŋ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba naka gawla aye, may tay ta Zozes. ⁴¹ Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, nenḡeje ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ŋgwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Huwa 6a ka mbərəm məge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Nenḡeje ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, nenḡeje nəte mə walaŋ i bagwar i ndo məge sariya dərma. Nenḡeje dərma faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərəv ka dzədzar hay,

* 15:28 Ezay 53.12. † 15:34 Dəmes hay 22.2.

a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahanj i Yesu. ⁴⁴ Pilat a tsəne 6a Yesu kə mət na, a gay wadəj wadəj. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwadətay: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay daw?» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbədəy faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahanj i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkamaw rəkəwat. A səkamaw na, a maw a mbəzla ahaya mədahanj i Yesu abəra ka mayako mazzləmbada eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahanj a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəngwalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkam mal hurnja eye, hərwi a satay məwetse ka mədahanj i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedə ngwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsarəweye tərđassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walañ tay, tə gwad: «Mata bədəngwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dərə. Ta zəba dərə na, tə ngatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, 6a mabədəngwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsij.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ngatay a ndo gawla aye. Neñgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndo weye niye na, tə peteked kwedək kwedək eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Ngwas niye hay tə ngatay andza niye ta dzədzar sla6 sla6.

⁶ Ane tuk na, a gwadətay: «Kā dzədzarum bay. Faya ka pəlumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neñgeye nakə ta dar na ka mayako mazzləmbada eye. Neñgeye andaya kənanj bay, kə mbəlaw abəra ma mədahanj. Ehey! Zəbum, təv naka tə hana ha faya aye na, ananj. ⁷ Dum anəke ta tsikumətatay faya a gawla ngay hay ada kā dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ngatəme ye mə dəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dərənj abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekwenj bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, Yesu a lətsew abəra ma mədahanj. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neñgeye na, ngwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi mədahanj i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neñgeye.

¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadətay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahanj, neñ na, na ngatay bəna meñ na!» Ndo neheye ta təma bazlam ngay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbədə ha bo ngay wal a bəzatay ha bo a gawla ngay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta

təkəray wu nakə tə ngatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ngway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye dəf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadətay: «Nəmaa ngatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahan» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadətay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ngwalak eye a ndo zezenj tebiye ka məndzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərɛv nəte ada ta dzəhuɔ ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta sariye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedək na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədɔe tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekwenj bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

Yesu a tsal a Mbəlom

Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11

¹⁹ Yesu Bəy Maduwenj a tsikatay andza niye na, a tsal ngway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ngay hay dərɛmak ti ye mata də ha bazlam ngwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ngay. Bəy Maduwenj a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədanj ka məge wu neheye a ge masuwayan aye. Maa də ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədanj i Yesu na, masuwayan nakə tə gawa aye.

Ngwalak i bazlam nakə

Luka a watsa aye Məfələkwe

Luka a da ha Yesu na, nengeye ndo matame ha ndo nakə Mbəlom ma sləratayaweeye a ndo i Israyel hay aye. Ane tuk na, nengeye ndo matame ha ndo i mändzibəra hay tebiye. Məsəfəre i Mbəlom a zalay a Yesu hərwi ada mā dātay ha labara i mənḡwese a mətawak hay. Labara eye nakay na, labara i mawude bo hərwi ndo i mezeleme hay wal wal tebiye ada labara i mənḡwese. A dazlay na, a tsik ka məmaw i Yesu, ka mede i Yesu a mbəlom.

Ka ndzay a gər a bazlam i Luka mə Mata, ma Markus ada ma Yuhana. Kə da ha ka gər i məwe Yuhana madzəhuḡe ndo a yam ada ka gər i məwe Yesu.

Madazlay 1.1-4

Məwe ta mägəle i Yuhana tə Yesu 1.5–2.52

Bazlam i Yuhana nakə a tsik aye 3.1-20

Madzəhuḡe i Yesu a yam tə masəpete 3.21-43

Məsler ta labara i Yesu ma Galile 4.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem 9.51–19.27

Maduk i duk i məhəne i Yesu ka mändzibəra 19.28–23.56

Mələtsew, mabəz ha bo tə mede i Yesu a mbəlom 24.1-53

¹ A nəkar Tiyoḡil nḡwalak i ndo, ndo hay haladzay 6a ta vəl ha gər tay məwətse labara nakə Yesu a ge mə walaḡ may aye.

² Tə watsa na, wu nakə nəteye tə tsəne abəra ka ndo neheye tə da ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye neheye na, ta nḡtatay tə dərə tay kwa ka madazlay nḡgay aye. ³ Aya! Neḡ dərmaḡ a seḡ məwatsaka naha ka gər i bazlam eye nakay, hərwi na pəla na bəzay i bazlam nakay kwa ka madazlay nḡgay eye. ⁴ Anəke na, nəkar dərmaḡ ka sliye faya məsəre ha bazlam nakay ta tətikaka aye na, dedək.

Gawla i Mbəlom a yaw a da ha məwe i Yuhana

⁵ Ahəl nakə Herod nengeye bəy ka dala i Yahuda aye na, ndoweye andaya tə zalay Zakari. Nengeye na, gwala i Abiya, ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Məzele i nḡwas nḡgay na, Elizabet. Nengeye darmaḡ na, gwala i Aronḡ bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. ⁶ Nəteye salamay tay eye kame i Mbəlom na, ndo lele eye hay. Wu neheye Mbəlom a tsik aye tə bazlam mapala eye na, tə pay bəzay tə metsehe lele. ⁷ Ane tuk na, wawa tay andaya bay. Hərwi Elizabet na, a wa bay. Dəlay eye. Sa na, nəteye guram eye tsiy.

⁸⁻⁹ Anəke na, həlay i ndo neheye tə zalatay Abiya hay aye kə sla hərwi məfəkay naha wu a Mbəlom. Andza nakə ndo neheye tə vəlaway naha wu a Mbəlom tə pawə faya bo aye na, tə ge duk a way. Duk a way nakə tə ge aye na, a dəd ka Zakari. Mata fəkay naha wu ma təv niye tsədaḡḡa eye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, nengeye. Tsa na, a fələkwa a təv niye mata fəkay naha wu a Mbəlom.

¹⁰ Ahəl nakə Zakari faya ma fəkay naha wu a Mbəlom mə gay aye na, ndo hay haladzay ma bəra faya ta dūwuliye me.

¹¹ A həlay niye na, gawla i Mbəlom a yaw a bəzay ha bo a Zakari. A lətse tə həlay i mənday i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. ¹² Zakari a nḡtatay na, a dzədzar haladzay, zluwer a gay. ¹³ Ane tuk na, gawla i Mbəlom

niye a gwaɗay: «Zakari, kâ dzɛɗzar bay. Ba Mbɛlom kɛ tsɛne maɗuwule me yak. Elizabet, ŋwas yak ma ta wakeye wawa haslɛka eye. Ka ta zaleye Yuhana. ¹⁴ Dɛrev yak ma ta ŋwasiye haladzay. Pat i mɛwe ŋgay na, ndo hay haladzay ta ŋwasiye hɛrwi ŋgay. ¹⁵ Nɛŋgeye na, ma ta tɛriye bagwar eye, ndo magay mɛsler a Bɛy Maduweŋ. Dada ma ta siye guzom bay. Kwa wu nakɛ makwasa eye na, ma ndzakiye bay. Mɛsɛfɛre Tsɛɗɗɛŋɛ eye ma ndziye faya kwa mɛ huɗ i may ŋgay. ¹⁶ Ma ta matay ahaya Israyel hay haladzay ka tɛv i Bɛy Maduweŋ tay Mbɛlom. ¹⁷ Maa lahayaw madayaw kame a Bɛy Maduweŋ na, nɛŋgeye. Ma tsikateye me a ndo hay ta mɛzlaɓ bagwar eye andza i Eliya hɛrwi ada bɛba hay tɛ sɛr bo ta wawa tay hay. Ma matay ahaya ndo neheye ta rɛhay ha gɛr a Mbɛlom bay aye ka tɛv i Mbɛlom. Ma tɛriye tay ha ndo ŋgwalak eye hay. Ma ta tsɛtsaliye tay ha ndo neheye nɛteye malɛva bo eye hɛrwi Bɛy Maduweŋ aye.* »

¹⁸ Ane tuk na, Zakari a gwaɗay a gawla i Mbɛlom: «Na sɛriye ha wu nakay ka tsikenj aye dedɛk na, kɛkay? Nɛj na, ɓa guram eye, ŋwas ga dɛrmak na, guram eye tuk na, kɛkay?»

¹⁹ Gawla i Mbɛlom a mbɛɗay faya, a gwaɗay: «Nɛj Gabɛriyel. Nɛj na, ka tɛv i Mbɛlom. A slɛra ga ahaya mɛtsikaka bazlam nakay ada nɛ zlakaw Labara Ŋgwalak eye. ²⁰ Ane tuk na, ka dzala ha ka bazlam nakay bay sa na, wu nakay ma giye bo ka sɛriye mɛtsike me bay hus a pat nakɛ ta wiye na wawa niye aye.»

²¹ Ndo neheye faya ta hɛbiye Zakari ma bɛra aye na, a gatay wadɛŋ wadɛŋ. Tɛ gwaɗ: «Zakari kɛ yaw abɛra bay, kwa meenenj na, hɛrwi mey?» ²² Zakari a yaw abɛra na, a sla faya mɛtsike me bay. Tsa na, ndo neheye ma bɛra aye tɛ sɛr wu ka bɛzay ha bo a Zakari mɛ gay. A tsikatay me na, tɛ hɛlay tsa. Nɛŋgeye huya mandɛk eye.

²³ Hɛlay i mɛge mɛsler i Zakari mɛ gay i Mbɛlom a ndɛv na, a ye a mɛtagay. ²⁴ Ma dɛba i kiye tsakway na, wawa a dɛɗay a huɗ a Elizabet. Kiye zlam na, a ŋgahawa bo mɛ gay. A gwaɗ mɛ dɛrev ŋgay: ²⁵ «Anɛke na, Bɛy Maduweŋ kɛ ŋgeteŋ. Kɛ vɛleŋ wawa. Ndo hay ta ŋwasiye fagaya sa bay.»

Gawla i Mbɛlom a da ha mɛwe i Yesu

²⁶ Kiye a yay a Elizabet mɛkwa na, Mbɛlom a slɛr gawla ŋgay Gabɛriyel a gɛma wuray tɛ zalay Nazaret ka dala i Galile. ²⁷ A slɛr ha na, a gay i dem eye andaya mɛdel i ndo wuray tɛ zalay Yusufa gwala i Bɛy Davit. Tɛ zalay a dem eye niye na, Mari.

²⁸ Gawla i Mbɛlom niye a fɛlɛkwa a gay i Mari, a ye naha a gwaɗay: «Na tsikaka me Mari, Bɛy Maduweŋ kɛ gaka ŋgwalak.»

²⁹ Mari a tsɛne andza niye na, a dzɛɗzar a gwaɗ mɛ dɛrev ŋgay: «Mɛtsike me niye na, andza mɛgwede mey?»

³⁰ Gawla i Mbɛlom a gwaɗay: «Kâ dzɛɗzar bay Mari, Mbɛlom a wuɗa kar. ³¹ Wawa ma dɛɗakeye a huɗ. Ka ta wiye wawa niye na, haslɛka eye. Ka ta zaleye Yesu. ³² Nɛŋgeye na, ma ta tɛriye bagwar eye. Ta ta zaleye Wawa i Mbɛlom Fetek mɛ gama. Bɛy Maduweŋ Mbɛlom ma tɛriye ha bɛy bagwar eye andza bɛba tɛte ŋgay Davit: ³³ Nɛŋgeye ma ta lɛviye tay ha Israyel hay ka tor eye. Bɛy ŋgay na, ma ndɛviye bay.»

³⁴ Mari a gwaɗay a gawla i Mbɛlom niye: «Wuye ma ta giye bo na, kɛkay? Nɛj na, na sɛr zal zuk bay tuk na, kɛkay!»

* 1:17 Zɛba ma Malasi 3.23-24.

³⁵ Gawla i Mbəlom a mbəday faya: «Məsəfəre Tsədanŋa eye ma mbəzlaweye fakaya. Gədan i Mbəlom Fetek ma ndziye fakaya andza mezek. Yawa! Wawa niye ka ta wiye na, ta zaleyeye Tsədanŋa, Wawa i Mbəlom. ³⁶ Zəba dem i bəba yak Elizabet kwa nenŋeye guram eye bəbay na, anəke kiye kə yay məkwa. ³⁷ Hərwi wuray a zay gədan a Mbəlom təbey.»

³⁸ Tsa na, Mari a gwaday a gawla i Mbəlom: «Nenŋ ndo i məsler i Bəy Maduweŋ. Mâ ge bo andza nakə ka tsik aye.»
Tsa na, gawla i Mbəlom a ye ŋgway.

Mari a ye a gay i Elizabet

³⁹ Ma dəba i məndze tsekweŋ na, Mari a lətse a ye ta bəse a gəma eye andaya mə mahamba i Yahuda. ⁴⁰ A ye na, a gay i Zakari. A ye naha a ndisl na, a fələkwa a gay. A tsikay me a Elizabet.

⁴¹ Elizabet a tsəne mətsike me i Mari na, wawa a hats mə huđ ŋgay. Məsəfəre Tsədanŋa eye a mbəzlaw ka Elizabet. ⁴² Tsa na, Elizabet a wuda, a gwad: «Nəkar na, Mbəlom kə pa fakaya ŋgama a ze siye i ŋgwas hay tebiye. ŋgama mâ ndza ka wawa niye ka wiye. ⁴³ May i Bəy Maduweŋ ga a yaw ka təv ga na, kəkay! Nenŋ təday na, way! ⁴⁴ Na gwad ka ŋgatay ba! Ahəl nakə ka tsiken me aye na, wawa a bəl tə mənŋwese eye mə huđ ga. ⁴⁵ Nəkar na, dərev yak mənŋwasa eye hərwi wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik aye na, ka təma, ma giye bo!»

⁴⁶ Tsa na, Mari a gwad:

«Na zambadəye a Bəy Maduweŋ tə dərev ga peteh.

⁴⁷ Dərev ga kə ŋgwasa haladzay hərwi Mbəlom nakə a təma ga ha aye.

⁴⁸ Ka zəba fagaya tsekweŋ mə walaŋ i ndo neheye nenŋ ndo i məsler ŋgay. Ndo neheye anəke aye ta ndo neheye ta ta wiye tay ha aye na, ta gwedenŋeye
“Nəkar na, dərev yak mənŋwasa eye.”

⁴⁹ Hərwi Mbəlom bagwar eye kə ge wu nakə lele aye hərwi ga.
Nenŋeye na, Mbəlom tsədanŋa eye.

⁵⁰ Nenŋeye na, ŋgwalak ŋgay dāda a ndəv təbey.

Ndo neheye ta rəhay ha gər aye na, ŋgwalak ŋgay ma ndziye huya ta nəteye.

⁵¹ Ka bəz ha gədan ŋgay,

ka həhar tay ha ndo neheye tə dəslay ha gər a bo tay aye.

⁵² Ka həhar tay ha bəy hay abəra ka təv məndze i bəy tay hay.
Kə vələtay gədan a ndo i mətawak hay.

⁵³ Ndo neheye may a gatay aye na, kə vələtay wu mənday.
Ndo i mezeleme hay na, ka həhar tay ha.

⁵⁴ Ki yaw madzəne tay hay Israyel hay, ndo i məsler ŋgay hay.
Mbəlom na, kə mətsa ha gər ta ŋgwalak ŋgay bay.

⁵⁵ Kə ge andza naka a tsikatay a bəba tətə kway hay ahəl niye aye.
A tsikay a Abraham ada a gwala i Abraham hay tebiye ka tor eye.»

⁵⁶ Mari a ndza mə gay i Elizabet kiye mahkar. Tsa na, a ye a mətəgay.

Məwe i Yuhana

⁵⁷ Anəke na, kiye i Elizabet kə sla məwe. A wa wawa hasləka eye. ⁵⁸ Ndo ŋgay hay ta ndo i maged ŋgay hay tə tsəne Mbəlom kə gay ŋgwalak a Elizabet na, ti ye mata ŋgwese ka bo dziye.

⁵⁹ Wawa a hana nsa mahkar na, ndo hay ti yaw mata dəsə na wawa niye. A satay haḡe məpe faya məzele na, Zakari, tə məzele i Bəba ŋgay. ⁶⁰ Ane tuk na, may i wawa niye, a gwadətay: «A'ay! Ta zaleyeye na, Yuhana.»

⁶¹ Tə gwaday: «Məzele andaya andza niye ma gwala yak bay tuk na, kəkay!»

⁶² Tsa na, ta tsətsah ka bəba ŋgay wulək wulək tə həlay. Tə gwadāy: «A saka məpe məzele ka wawa na, way?»

⁶³ Zakari a tsətsah fataya palalam nakə tə watsawa faya aye. Tə zlayaw. Tsa na, a watsa: «Məzele ŋgay na, Yuhana.» Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ tebiye tay eye.

⁶⁴ Kwayaŋŋa bazlam i Zakari a həndək ka mətsike me. Tsa na, a zambadāy a Mbəlom.

⁶⁵ Ndo i maged hay tebiye ta dzədzar. Ndo i gəma niye hay tebiye hus a mahəmba i Yahuda tə tsikawa faya. ⁶⁶ Kwa way a tsəne bazlam niye na, tə dzalawa faya mə gər tay, tə gwadāwa: «Wawa nakay ma ta təriye na, mey?» Ta dedək, gədanj i Bəy Maduweŋ ka gər ŋgay.

Zakari a zambadāy a Mbəlom

⁶⁷ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəzlaw ka Zakari, bəba i wawa niye. Tsa na, a da ha, a gwad:

⁶⁸ «Zambadəkway a Bəy Maduweŋ kway Mbəlom i Israyel hay.

Neŋgeye kə mbəzlaw a walaŋ kway hərwi məmbəle kway hay.

⁶⁹ Neŋgeye kə slarakwayaw ndo gədanj eye hərwi mətəme kway hay.

Neŋgeye na, gwala i Davit ndo i məsler i Mbəlom.

⁷⁰ Bazlam nakay na, Mbəlom 6a kə tsikatay a ndo məde ha bazlam ŋgay tsədəŋŋa eye hay ahəl niye.

⁷¹ A gwad na, ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay, ada mə həlay i ndo neheye tebiye tə nakway dəre aye.

⁷² Kə gatay ŋgwalak ŋgay a bəba kway hay.

Ma mətsiye ha gər ta dzam nakə a 6ar eye bay.

⁷³ Mbəlom 6a ka mbərəm məmbadāy a bəba tətə kway Abraham.

⁷⁴ A gwad: Ma ta təmiye kway ha abəra mə həlay i ndo i vərəm kway hay na, hərwi ada kə slakwa faya məgay məsler tə madzədzar eye sa bay.

⁷⁵ A ge andza niye na, hərwi ada kə tərakwa ndo ŋgay hay.

Ka tərakweye na, ndo ŋgay tsədəŋŋa eye hay huya ma məndze kway.

⁷⁶ Nəkar na, wawa ga, ta ta zalakeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom Fetek, hərwi nəkar na, ka laheye kame a Bəy Maduweŋ, ka lambadeye na tsəved.

⁷⁷ Ka ta tsikateye a ndo ŋgay hay ma deyeweje mətəme tay ha.

Ma ta pəsətay ha mənese tay hay.

⁷⁸ Mbəlom kway na, ŋgwalak ŋgay a ndəv bay.

Andza niye, dzaydzay ŋgay ma dəvakweye andza pat nakə faya ma tsaraweye.

⁷⁹ Tsa na, ma dəvateye dzaydzay a ndo neheye ma mezek i mədahaŋ aye.

Ma lakiye kway ka tsəved i zay.»

⁸⁰ Yawa! Yuhana a gəl na, metsehe ŋgay a səkah kame kame. A lətse a ye a kəsaf. A ndza mə dəma hus a pat nakə a bəzatay ha bo parakka a Israyel hay aye.

2

Məwe i Yesu Mata 1.18-25

¹ Ahəl niye tə wa Yuhana madzəhu6e ndo a yam na, Agustus neŋgeye bəy i Roma. Anəke na, a gwadətay a ndo hay tā pasla ndo hay ka dala ŋgay tebiye.

² Nakay na, makurre i məpesle ndo nakə tə pasla ahəl niye Kiriniyus a ləwawa

gəma i Siri ka dala i Roma aye. ³ Kwa way a ye mata wetse məzele ɲgay na, ma gəma ɲgay.

⁴ Andza niye, Yusufa nenɲeye ma ndziye ma gəma i Nazaret ka dala i Galile. A tsəne na, a ye ka dala i Yahuda ma gəma nakə tə zalay Betelehem aye. Gəma nakə tə wa mə dāma bəba tətə ɲgay Davit aye. ⁵ A ye na, ta Mari mədel ɲgay tə bo sulo eye mata wetse məzele tay.

⁶ Ahəl nakə nətəye ma Betelehem aye na, həlay i məwe wawa i Mari kə sla. ⁷ A wa malkwara ɲgay niye na, hasləka eye. A mbuza na a peteked, a həna ha a təv mənɗe wu mənɗay i gənaw hay hərwi ta huta təv mə gay i mbəlok hay bay.

Gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo a ndo mətsəkure gənaw hay

⁸ Ma gəma niye na, ndo mətsəkure gənaw hay andaya tə hənawa mə pesl, tə tsəkurawa gənaw tay hay ta həvad. ⁹ Gawla i Mbəlom a mbəzlaw a bəzatay ha bo. Təv niye nətəye mə dāma aye na, a dəv dzaydzay ta gədanj i Bəy Maduweŋ. Tsa na, ndo mətsəkure gənaw niye hay ta dzədzar.

¹⁰ Ane tuk na, Gawla i Mbəlom niye a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay! Na zlakumaw na, Labara ɲgwalak eye. Ndo hay haladzay ta ɲgwasiye hərwi bazlam nakay. ¹¹ Bəgom ta həvad nakay ta wakum ndo mətəme kurom ha ma Betelehem, ma gəma i Davit. Nenɲeye na, Kəriste, Bəy Maduweŋ. ¹² Dum ta zəbumaw faya. Ka ɲgatumeye a wawa eye. Ka sərumeye ha nenɲeye na, hərwi mambuza eye mə peteked. Ma həniye ma təv mənɗay wu i gənaw hay.»

¹³ Kwayanŋa, gawla i Mbəlom hay haladzay tə yaw ka təv i gawla i Mbəlom niye ta zambaday a Mbəlom tə gwad:

¹⁴ «ɲgama mâ təra mə mbəlom məgəma, ka gər i ndo hay tebiye.

Zay mâ təra ka mənɗzibəra mə walaŋj i ndo neheye Mbəlom a wudā tay ha aye.»

¹⁵ Tsa na, gawla i Mbəlom hay ti ye wu tay a mbəlom. Ti ye wu tay na, ndo mətsəkure gənaw hay tə gwad mə walaŋj tay: «Lətsakwa, takwa hus a Betelehem ta zəbakwaw ka wu nakə a ge bo aye, nakə Bəy Maduweŋ a dakway ha aye.»

¹⁶ Ti ye ta bəse a Betelehem. Tə ndisl naha a dāma na, tə ɲgatay a Mari ta Yusufa ada ta wawa ndəriz niye mahəna eye ma təv mənɗay wu i gənaw hay.*

¹⁷ Tə ɲgatay andza niye na, ta təkəratay wu nakə gawla i Mbəlom a tsikatay ka gər i wawa niye aye. ¹⁸ Kwa way a tsəne wu nakə ndo mətsəkure gənaw hay ta təkər aye na, a gatay hərɓaɓəkka. ¹⁹ Mari na, wu neheye tə tsik aye na, a pa na tebiye a gər a dzalawa faya.

²⁰ Tsa na, ndo mətsəkure gənaw hay tə maw wu tay. Tə dəslay ha gər a Mbəlom ta zambaday hərwi wu nakə tə tsəne ada tə ɲgatay aye na, kə ge bo andza nakə tə tsikatay aye.

²¹ Məhəne tasala a ge matsamahkar eye na, həlay i mədase wawa kə sla. A pa faya məzele Yesu. Məzele niye na, məzele nakə gawla i Mbəlom a tsikay a Mari ahəl niye kə huta huɗ zuk bay aye.

Yusufa ta Mari ti ye ha Yesu a Zerozelem

²² Həlay i məbere bo tay ka dərə i Mbəlom kə sla andza bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a watsa aye. Andza niye, Yusufa ta Mari tə zla wawa, ti ye ha a Zerozelem mata bəzay ha a Bəy Maduweŋ, ²³ hərwi mawatsa eye mə dərəwel i Musa na: «Malkwara i wawa hasləka eye na, i Mbəlom.†» ²⁴ Ada

* **2:16** Zəba mə Luka 2.7. † **2:23** Madayaw abəra ma Ezipt 13.2, 12.

andza nakə mawatsa eye mə dərewel i Musa na, ti ye tə vəlay maydagwar sulo kəgəbay bodobodo sulo a Mbəlom. †

²⁵ Yawa! Ndowne andaya ma Zerozelem, məzele ngay Simeyoŋ. Neŋgeye na, ngwalak i ndo, ka təma bazlam i Mbəlom lele. Faya ma həbiye ndo mətəme tay ha Israyel hay. Simeyoŋ na, Məsəfəre Tsədanŋa eye ka neŋgeye.

²⁶ Məsəfəre Tsədanŋa eye 6a kə tsikay, a gwaday: «Ka ta mətiye na, ka ngateye a Kəriste nakə Bəy Maduweŋ ma sləraweये təday.»

²⁷ Anəke na, Simeyoŋ a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta gədan i Məsəfəre i Mbəlom. Ahəl niye na, bəba i Yesu hay ti ye naha tə fələkwa a gay ta wawa mäge andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ²⁸ Tsa na, Simeyoŋ a zla wawa niye a həlay, a zambaday a Mbəlom, a gwad:

²⁹ «Bəy Maduweŋ ga, anəke na, gər ha ndo i məsler yak mā ye ngway, mā mət tə zay, hərwi ka ge wu nakə ka tsik aye.

³⁰ Na ngatay tə dərə ga a ndo mətəme ha ndo yak nakə ka sləraw aye.

³¹ Ka ləva ha bo na, hərwi ndo hay tebiye.

³² Ndo nakə ka sləraweये na, neŋgeye na, dzaydzay nakə ma dəvateye a ndo hay tebiye ka məndzibara ada neŋgeye ma vəlateye məzla6 a ndo yak hay Israyel hay.»

³³ Bəba ta may i Yesu na, a gatay hər6abəkka hərwi bazlam i Simeyoŋ niye a tsik aye.

³⁴ Tsa na, Simeyoŋ a pa fataya ngama i Mbəlom. A gwaday a Mari may i wawa niye: «Wawa nakay na, Israyel hay haladzay ta dədiye faya. Andza niye, ndo hay haladzay ta maweये ka təv i Mbəlom hərwi ngay. Ma ta datay ha məsler i Mbəlom na, neŋgeye. Ane tuk na, ndo hay ta kərahiye na. ³⁵ Wu nakə maŋgaha eye ma mədzal gər kwa i way i way na, ma bəziye ha parakka. Nəkar dərmaK Mari, dərətsətseh ma ta ngəniye ha ka bo bəra dərəv yak andza maslalam.»

³⁶ Ngwas wuray andaya guram eye ketef ketef, məzele ngay Anna. Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Dem i Fanuwel gwala i Aser. Ahəl nakə neŋgeye dem eye na, a ye a zal. A ndza mə zal məve tasəla na, zal ngay niye a mət. ³⁷ Tsa na, ki ye a zal sa bay, a ndza ngway madəgway i ngwas eye. Məve ngay na, kuro kuro tsamahkar gər eye fad. Ma məndze ngay na, a gaway məsler a Mbəlom. A yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta həvad kwa ta həpat pat pat. A dūwulaway me a Mbəlom. A gawa daliyam. ³⁸ A ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ahəl nakə Simeyoŋ faya ma tsikiye me mba aye. A ye naha, a gay naha sişə a Mbəlom. A tsik ka wawa niye a ndo neheye faya ta həbiye madayaw i ndo mətəme ha ndo nakə ma təmiye ha Zerozelem aye.

³⁹ Yusufa ta Mari ta ndəv ha mäge wu nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom mapala eye na, ta mbəda gər a gəma tay a Nazaret ka dala i Galile.

⁴⁰ Wawa niye faya ma gəliye na, gədan tə metsehe ngay a səkah kame kame, ngama i Mbəlom tə neŋgeye.

Yesu ta madugula i Yahuda hay

⁴¹ Ka məve na, Yusufa ta Mari ti yawa a magurlom i Pak a Zerozelem.

⁴² Yesu a ge məve kuro gər eye sulo na, ti ye dziye ta bəba ngay hay andza nakə ti yawa aye.

⁴³ Magurlom a ndəv na, tə maw a mətagay. Yesu na, kə mətəsa ma Zerozelem. Bəba ngay hay ta sər faya bay. ⁴⁴ Nətəye tə dzala mə gər tay na, Yesu neŋgeye

† 2:24 Levitik 12.8.

ta ndo neheye ti ye ka bo dziye. Tə ndza hwapat ka mede. Ta huwa na, tə pa bo ka mapəle na mə walaŋ i gwala tay hay ada mə walaŋ i dzam tay hay. ⁴⁵ Ta pəla na na, ta huta na bay. Ta mbəda gər a Zerozelem tə mapəle na haladzay.

⁴⁶ Ma dəba i məhəne mahkar, ti ye naha tə huta na mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Nəŋgeye ma ndziye mə walaŋ i ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, faya ma piye zləm ka bazlam ada faya ma tsətsahiye fataya bazlam hay. ⁴⁷ Ndo niye hay tə tsəne wu nakə faya ma tsikiye na, a gatay hərbaḅəkka hərwi ndaraw ŋgay ada tə mambəde ka bazlam nakə a mbədawataŋ faya aye.

⁴⁸ Bəba ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, a gatay hərbaḅəkka. May ŋgay a gwadaŋ: «Wawa ga, ka gamay andza niye na, hərwi meŋ? Nəmay ta bəba yak na, faya nəmaa pəliye kar. Mədzal gər may ka dzədzə haladzay.»

⁴⁹ A gwadaŋ: «Ka pələmeye ga na, hərwi meŋ? Neŋ na, na ndziye mə gay i bəba ga na, ka sərūm təbədəw.»

⁵⁰ Ane tuk na, ta tsəne wu nakə Yesu a tsikatay aye bay.

⁵¹ Tsa na, Yesu a lətse ti ye ta bəba ŋgay hay a Nazaret. Yesu na, a hənawataŋ ha gər lele. May ŋgay a pa na bazlam niye a gər ŋgay.

⁵² Yesu a gəl na, metsehe ŋgay a səkah kame kame. A yay a gər a Mbəlom haladzay ada ndo hay ta zambadəway haladzay.

3

*Yuhana madzəhube ndo a yam na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom
Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28*

¹ Ahəl niye na, Tiber nəŋgeye bəy i Roma. Kə va ma bəy kuro gər eye zlam. Pōŋos Pilat, bəy nakə ka dala i Yahuda aye. Herod nəŋgeye a ləva dala i Galile. Malamar ŋgay Filip na, a ləva dala i Iture ta Trakontit, Lisaniyas i ŋgay na, a ləva dala i Abilen. ² Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, Han ta Kayif. Ahəl niye na, Yuhana wawa i Zakari na, mə makulkwandah. Mbəlom a tsikayaw me a slər na.

³ Tsa na, Yuhana a dazlay mahəhele gəma neheye tə mbay naha a magayam i Yurdum aye tebiye. A gwadaŋ: «Mbədəm ha mede kurom. Dzəhuḅum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha manese kurom hay.»

⁴ Andza niye, nakay na, wu nakə mawatsa eye mə dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad: «Ndo faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

“Lambadəmay tsəved a Bəy Maduweŋ,

lambadəmay tsəved hay fehe lele, t̄a hədzak bay!

⁵ Lolōŋ hay tebiye ta ta rahiye fədəde!

Mahəmba hay ta tsaholok hay ta ta miye ka dala fadada!

Tsəved neheye mahədzaka eye hay ta ta lambadiye tay hay dandər dandər lele!

Tsəved neheye tsərsloslo tə kwar aye hay ta ta ləviye fehe lele!

⁶ Mbəlom ma təmiye tay ha ndo hay kəkay na, ndo hay tebiye ta ŋgateye.*»

⁷ Ndo hay haladzay ti yawa naha ka təv i Yuhana hərwi ada mā dzəhuḅ tay ha a yam. Yuhana a gwadaŋ: «Wawa i palas hay! Maa dəkum ha hwayum abəra ka sariya i Mbəlom nakə bəse kə ndzew aye na, way? ⁸ Anəkə na, gum məsler neheye ŋgwalak eye ndo hay ta səriye ha ka mbədəm ha mede kurom aye tuk. Ka dzalum mə gər kurom “Nəmay na, wawa i Abraham hay sa na, ma ta gamay meŋ bay!” Sərūm ha na, Mbəlom ma sliye faya məge tay ha kwar neheye anan aye wawa i Abraham hay! ⁹ Ba hadzaya maləva bo

* 3:6 Ezay 40.3-5.

eye mādāse tay ha dārizl i gārdaf hay ta zləlay eye dzay tebiye. Dārizl i gārdaf neheye tebiye tē wa hohway ṅwalak eye bay aye na, ta dāsiye tay ha ada ta kaliye tay ha ako.»

¹⁰ Ndo hay ta tsātsah faya, tē gwadāy: «Nēmaa giye na, mey?»

¹¹ A mbādatay faya, a gwadāy: «Ndo nakē mākēlako ṅgay sulo aye na, mā valay nōte a ndo nakē i ṅgay andaya bay aye. Ndo nakē wu mānday ṅgay andaya na, tā ṅgēna ta ndo nakē i ṅgay andaya bay aye.»

¹² Ndo matsekele dzaṅgal hay ti ye naha hārwi madzāhūbē bo a yam dārmak. Ta tsātsah ka Yuhana tē gwadāy: «Miter, nēmaa giye na, mey!»

¹³ A mbādatay faya a gwadāy: «Kā tāmum wu abāra ka ndo mā ze nakē bāy i dala a gwadākum tāmum aye bay.»

¹⁴ Sidzew hay ta tsātsah andza niye dārmak: «Ada nēmay na, nēmaa giye mey tey?»

A gwadāy: «Kā buwum suloy abāra ka ndo ta gēdan bay. Kā rawum me ka ndo hārwi matāme faya bāra suloy bay. Duh hābum na, madagār kurom nakē ta vālakumeye ka kiye aye.»

¹⁵ Ndo hay ta dazlay mādzele ka wu nakē ma giye bo aye, tē dzalawa mā gār tay tē gwad: «Ma giye Yuhana na, Kāriste.»

¹⁶ Yuhana a gwadāy a nōteye niye tebiye: «Nēṅ na, na dzāhūbiye kurom ha a yam tsa. Ndo mekeleṅ eye ma deyeweye kame ga, nēṅgeye na, gēdan eye a ze ga. Na sliye mahāndzādē ka tēv ṅgay māpālay ha lāber i tahārak ṅgay bay tebiye. Nēṅgeye, ma dzāhūbiye kurom ha ta Māsāfāre Tsādāṅṅa eye ada ta ako. ¹⁷ Wu mahāve daw andaya mā hālay. Ma ṅgēniye tay ha daw ta dzāndzar. Daw na, ma hayay gār ma hāliye na a de. Ada dzāndzar na, ma dziye a ako nakē ma mbatiye dāda bay aye.»

¹⁸ Yuhana a dāwatay ha Labara ṅwalak eye tē māvālatay gēdan tē bazlam hay wal wal.

¹⁹ Yuhana kē gay me a Herod hārwi a zla Herodiyad ṅgwas i malamar ṅgay. Ada Yuhana kē gay me ka wu hay wal wal. ²⁰ Herod a sākah ha māge mānese sa. A gēs na Yuhana a danṅay.

Madzāhūbē i Yesu a yam

Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

²¹ Ma dāba aye Yuhana a dzāhūbē tay hay ndo hay tebiye a yam na, a dzāhūbē ha Yesu a yam dārmak. A hālay nakē faya ma dūwuliye me aye na, māgārmābōlom a hāndāk tuwanj. ²² Tsa na, Māsāfāre Tsādāṅṅa a mbāzlaw faya, dāre a ṅgatay andza bodobodo. Tsa na, mātsike me a tsānew abāra mā mbālom a gwad: «Nēkar na, wawa ga. Na wudā kar haladzay. Dārev ga faya ma ṅgwasīye tē nēkar.»

Bāba tātē i Yesu hay

Mata 1.1-17

²³ Yesu a dazlay a māge māslar na, māve ṅgay ma giye kuro kuro mahkar. Ndo hay tē dzala tē gwad nēṅgeye na, wawa i Yusufa. Yusufa wawa i Heli ²⁴ Heli wawa i Matat, Matat wawa i Levi, Levi wawa i Melki, Melki wawa i Zanay, Zanay wawa i Yusufa, ²⁵ Yusufa wawa i Matatīyas, Matatīyas wawa i Amos, Amos wawa i Nahum, Nahum wawa i Esāli, Esāli wawa i Nagay, ²⁶ Nagay wawa i Maat, Maat wawa i Matatīyas, Matatīyas wawa i Semeyin, Semeyin wawa i Zozek, Zozek wawa i Zoda, ²⁷ Zoda wawa i Yohanān, Yohanān wawa i Resa, Resa wawa i Zorobabel, Zorobabel wawa i Salatiyel, Salatiyel wawa i Neri, ²⁸ Neri wawa i Melki, Melki wawa i Addi, Addi wawa i Kozam, Kozam wawa i Elmādam, Elmādam wawa i Er, ²⁹ Er wawa i Zozowe,

Zozowe wawa i Eliyezer, Eliyezer wawa i Zorim, Zorim wawa i Matat, Matat wawa i Levi, ³⁰ Levi wawa i Simeyon, Simeyon wawa i Yahuda, Yahuda wawa i Yusufu, Yusufu wawa i Zonam, Zonam wawa i Eliyakim, ³¹ Eliyakim wawa i Meliya, Meliya wawa i Mena, Mena wawa i Matata, Matata wawa i Natan, Natan wawa i Davit, ³² Davit wawa i Zese, Zese wawa i Obed, Obed wawa i Booz, Booz wawa i Salmon, Salmon wawa i Nason, ³³ Nason wawa i Aminadab, Aminadab wawa i Admin, Admin wawa i Arni, Arni wawa i Hesron, Hesron wawa i Fares, Fares wawa i Yahuda, ³⁴ Yahuda wawa i Zakob, Zakob wawa i Izak, Izak wawa i Abraham, Abraham wawa i Tara, Tara wawa i Nakor, ³⁵ Nakor wawa i Serok, Serok wawa i Ragu, Ragu wawa i Falek, Falek wawa i Eber, Eber wawa i Sala, ³⁶ Sala wawa i Kaynam, Kaynam wawa i Arfadzad, Arfadzad wawa i Sem, Sem wawa i Nuhu, Nuhu wawa i Lamek, ³⁷ Lamek wawa i Matosalem, Matosalem wawa i Henok, Henok wawa i Iyaret, Iyaret wawa i Maleleyel, Maleleyel wawa i Kaynam. ³⁸ Kaynam Wawa i Enos, Enos wawa i Set, Set wawa i Adam, Adam nengeye na, Wawa i Mbəlom.

4

A say a Fakalaw masəpete na Yesu

Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

¹ Ma dāba eye Məsəfəre Tsədanŋa a rahay a bo i Yesu na, a ye abəra ka təv i magayam i Yurdom niye. Tsa na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a ye ha a makulkwandah. ² Mə dəma na, Yesu kə ndza məhəne kuro kuro fad, Fakalaw a say masəpete na. Ma məndze niye na, Yesu kə nda wu mənday kwa tsekwenj bay tebiye. Ka mandəve i məhəne niye hay na, may a wur faya tuk.

³ Tsa na, Fakalaw a yaw ka təv ŋgay, a gwaday: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom na, gwaday a kwar nakay mā təraka wu mənday.»

⁴ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Ndo zezən ma ndziye na, ta wu mənday dekdək bay.*»»

⁵ Fakalaw a ye ha ka gər i gəma. Kwayanŋa a bəzay ha bəy i məndzibəra tebiye. ⁶ A bəzay ha na, a gwaday: «Na vəlakeye a nəkar hərwi gədanj ta zlele neheye ma bəy i dala neheye tebiye mavəla eye a neŋ. Na sliye faya məvəle kwa a way andza nakə a seŋ aye. ⁷ Tadə ka dəkwenj gurmets na, na vəlakeye ha tebiye a nəkar.»

⁸ Yesu a mbəday faya: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Dəslay ha gər a Bəy Maduwenj yak Mbəlom, ada ka geye məsler na, a nengeye nate ŋwenj.†”»

⁹ Fakalaw a ye ha a gəma i Zerozelem, ka gər i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə ndisl a dəma na, a gwaday a Yesu: «Tadə kə ge nəkar Wawa i Mbəlom sa na, kal ha bo abəra ka gər i gay nakay ka dala. ¹⁰ Hərwi mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Mbəlom ma gwadətəye a gawla ŋgay hay na, tā dzəna kar, tā tsəpa kar. ¹¹ Tā kəndawa kar, hərwi ada sik yak mā ndzay a kwar bay.‡”»

¹² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na, a gwad: “Kā dza ha Bəy Maduwenj yak Mbəlom bay.§”»

¹³ Fakalaw a ndəv ha wewer ŋgay tebiye hərwi masəpete Yesu. Ma dāba eye na, a ye ŋgway abəra ka təv i Yesu hus a pat mekeləŋ eye.

* 4:4 Bazlam mapala eye masulo eye 8.3. † 4:8 Bazlam mapala eye masulo eye 6.13. ‡ 4:11

Dəmes hay 91.11-12. § 4:12 Bazlam mapala eye masulo eye 6.16.

Yesu a ge mäsler ma Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

¹⁴ Ma dāba eye na, Yesu a mbāda gār a Galile. A ye na, nenḡeye maraha eye ta gēdan i Māsəfəre i Mbəlom. Mə dāma na, məzele nḡay a dā zləm a gəma hay tebiye. ¹⁵ A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay mə gay i maduwule me. Ndo hay tebiye ta zambadaway.

Ndo i gəma i Nazaret hay ta kərah Yesu

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

¹⁶ Ma dāba eye Yesu a lətse, a ye a gəma i Nazaret. Nazaret na, gəma nakə a gəl mə dāma aye. Pat i mazəzukw bo na, a lətse a ye a gay i maduwule me andza nakə a gawa ha aye. Mə dāma na, a lətse hərwi mādzenḡe bazlam i Mbəlom. ¹⁷ Tsa na, ti ye naha tə zlayaw dərewel i Ezay ndo mādē ha bazlam i Mbəlom, tə vəlay. Tsa na, a pəla ha dərewel niye. A pəla ha na, a huta təv naka mawatsa eye, a gwad:

¹⁸ «Məsəfəre i Bəy Maduweḡ ka gār ga.

A zla ga, a sləra ga ahaya na, hərwi məzlatayaw Labara Nḡwalak eye a ndo i mətawak hay.

A sləra ga ahaya na, hərwi mādətay labara i mətəme a ndo i dangay hay.

A sləra ga ahaya hərwi mahəndəkətay na dərə a guluf hay.

A sləra ga ahaya na, mətəme tay ha, ndo neheye faya ta gateye dərətsətseh aye.

¹⁹ Mādē ha məve nakə Mbəlom ma gateye nḡwalak nḡay a ndo hay aye na, kə ndislew.* »

²⁰ Yesu a ndəv ha mādzenḡe andza niye na, a padā na dərewel niye. A may ha a ndo mäge mäsler i gay i maduwule me niye. Tsa na, a ye a ndza nḡway. Ndo niye hay tebiye mə gay i maduwule me aye na, ta zəba ka Yesu.

²¹ Tsa na, Yesu a dazlay mətšikatay, a gwadatay: «Nəkurom neheye faya ka pumay zləm a wu nakə faya na tsikakumeye na, wu nakə na dzanga mə Dərewel i Mbəlom aye na, ɓa kə ge bo bəgom tšiy.»

²² Ndo niye hay tebiye tə tsik faya, tə gwad: «Ndo nakay na, lele.» Ada Bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, bazlam niye nḡwalak eye a gatay hərɓəbəkka. Tə gwad: «Nenḡeye na, wawa i Yusufa na gwad bəda?»

²³ Yesu a gwadatay sa: «Ta dedək, nəkurom ka tsikumənḡeye bazlam i dzeke nakay anan aye. Ka gwedūmenḡeye: “Nəkar ndo mətəme ha ndo, təma ha bo yak aye tey.” Nəmaa tsəne wu neheye ka ge ma Kafernəhum aye. Anəke na, ge ma gəma yak andza neheye ka ge ma Kafernəhum aye dərmaḡ.»

²⁴ Tsa na, a gwadatay sa: «Sərūm ha ndo mādē ha bazlam i Mbəlom na, kwa nəte ta təma na ma gəma nḡay nakə tə wa na mə dāma aye bay. ²⁵ Sa tsa na, sərūm ha ahəl i Eliya ndo i maslan i Mbəlom na, madakway i nḡwas hay haladzay ma Israyel. Ahəl niye na, yam kə pa bay məve mahkar ta kiye məkwa. Mandərzanḡ bagwar eye a ge ka dala niye tebiye. ²⁶ Madakway i nḡwas hay andaya ma Israyel, ane tuk na, Mbəlom kə slər Eliya a gay i madakway i nḡwas hay kwa nəte bay tebiye. Ane tuk na, Mbəlom a slər Eliya na, a gay i madakway i nḡwas wuray a ndzawa ka dala i Səripta ma gəma i Sidon.† ²⁷ Ahəl i Elize ndo mādē ha bazlam i Mbəlom na, ndo madəgwada eye hay haladzay ka dala i Israyel. Mbəlom kə mbəl tay ha ndo niye madəgwada eye hay kwa nəte bay, a mbəl ha na, Namanḡ ndo i gəma i Siri.‡»

* **4:19** Ezay 61.1-2. † **4:26** 1 Bəy hay 17.8-16. ‡ **4:27** 2 Bəy hay 5.1-14.

²⁸ Ndo niye hay tebiye mə gay i mađuwule me aye tə tsəne bazlam ɲgay niye na, a ndalatay haladzay. ²⁹ Tsa na, tə lətse, tə pay həlay a Yesu. Ti ye ahaya abəra ma wuzlahgəma, ti ye ha a gər i mahəmba i Nazaret. Gəma i Nazaret ma geye na, ka mahəmba eye niye. Tə tsal ha a dəma na, hərwi madzəgəda ahaya a zavay. ³⁰ Ane tuk na, Yesu a ye mə walaɲ tay tsərid tsərid a ye ɲgway.

Yesu a mbəl ha ndo nakə məsəfare lele bay mə bo aye

Markus 1.21-28

³¹ Ma dəba eye na, Yesu a lətse a ye a Kafernahum. Kafernahum na, wuzlahgəma i Galile. Pat i mazəzukw bo na, pat pat a tətikawatay a ndo hay.

³² Ndo hay tə tsəne matətike ɲgay niye na, a gatay hərbaəbəkka. Hərwi matətike ɲgay nakə a tətikatay aye ta məzlaəb eye.

³³ Azlakwa bay mə gay i mađuwule me niye na, ndoweye andaya gər a wuway. A wuda ta gədaɲ kələrra, a gwad: ³⁴ «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may ha dəw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədaɲɲa Mbəlom a sləraw aye!»

³⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza dīkdīk! Dara abəra mə bo i ndo nakay!»

Tsa na, fakalaw a kal ha ndo niye kame i ndo niye hay bərra. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i ndo niye. Kə gay wuray a ndo niye kwa tsekweɲ bay. ³⁶ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daəək daəək, hərbaəbəkka. Tə gwad mə walaɲ tay: «Eh! Eh! Nakay na, bazlam waray! Nakay i ɲgay na, ndo waray a tsik me ta məzlaəb eye! A gatay me ta gədaɲ a məsəfare lele bay eye hay na, tə gəsay me ada tə ndohwaw abəra mə bo ndo nakay aye!»

³⁷ Labara i Yesu a dā a zləm ma gəma niye tebiye.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

³⁸ Ma dəba eye na, Yesu a yaw abəra mə gay i mađuwule me niye. A həl bo a ye a gay i Simon. A ye naha na, mese i Simon lele bay. Maraəaraəb a gay haladzay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Maraəaraəb a gay a mese i Simon, dzəna na tey!» ³⁹ Yesu a lətse, a ye ka təv ɲgay. A ye naha na, a guđuk faya. A ɲgəəz ka maraəaraəb niye ta gədaɲ. Tsa na, maraəaraəb niye a ndala abəra ka ɲgwas niye. Kwayaɲɲa a gatay mbəlok.

⁴⁰ Ma dəba eye pat a dəd na, ndo hay tə həlayaw ndo neheye dəvats mə bo tay tebiye a Yesu. Kwa slala i dəvats waray waray na, tə həlayaw a Yesu. Yesu a pa fataya həlay nəte nəte tay eye. A mbəl tay ha abəra ma dəvats tay niye hay.

⁴¹ A həhar fakalaw hay abəra mə bo i ndo hay haladzay dərmak. Fakalaw niye hay ta wuda, tə gwaday: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom!»

Ane tuk, na, Yesu a ɲgəəz fataya. A gwadatay: «Kā tsikum me bay.» Hərwi nəteye na, tə sər ha Yesu na, Kəriste.

Yesu a dā ha bazlam i Mbəlom mə gay i mađuwule me

Markus 1.35-39

⁴² Dəre a tsada kwayaɲɲa na, Yesu a lətse a ndohwaw, a yaw abəra mə gay. A ye dəreɲ abəra ma wuzlahgəma. A ye a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. Ndo hay haladzay ta zəba dəre na, ta ɲgatay a Yesu bay. Tsa na, ta pəla na. Tə huta na Yesu na, a satay Yesu mā ye fataya abəra bay, mā ndza ta nəteye huya.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Na diye a gəma mekeleɲ eye hay, na ta dətay ha Labara ɲgwalak eye i Bəy i Mbəlom dərmak. Mbəlom a sləra ga ahaya na, hərwiye.»

⁴⁴ Tsa na, a lətse, a ye a dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɖuwule me neheye ka dala i Yahuda aye.

5

*Makurre i gawla i Yesu hay
Mata 4.18-22; Markus 1.16-20*

¹ Pat wuray na, Yesu a ye ka me i dəlov i Genesaret. A ye na, a lətse ka me i dəlov i Genesaret niye. Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay faya ta lawariye na hərwi mətsəne bazlam i Mbəlom.

² Yesu a ngatay a kwalalanj i yam hay sulo ka dəkakal. Ndo mägəse kələf hay tə mbəzlaw abəra mə dəma, faya ta bariye gadanj tay hay. ³ Tsa na, Yesu a ye, a tsal a kwalalanj i yam nenged. Kwalalanj i yam niye na, i Simonj. Tsa na, a gay amboh a Simonj, a gwaday: «Amboh, həndzəd ga ha tsekwenj a bəra ka dəkakal.» Simonj a ge ha andza niye. Yesu a ndza a kwalalanj i yam niye na, a pa bo ka matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo niye hay.

⁴ A ndəv ha matətikatay a ndo hay na, a gwaday a Simonj: «Həndzəd ha kwalalanj i yam dərən, a təv nakə siduk aye, a wuzlah i dəlov. Ka ye ha na, nəkar ta ndo məpaka bəzay yak hay kalum gadanj kurom hay a yam hərwi mägəse kələf.»

⁵ Simonj a mbəday faya, a gwaday: «Ŋgalaka, nəmaa ye gər haladzay ta həvad hərwi mägəse kələf ada kwa nəte nəmaa gəs bay. Aya ane nəkar ka tsiken, nə ge sa na, na kaliye gadanj hay a yam.»

⁶ Tsa na, tə kal gadanj tay niye hay a yam. Tə kal a dəma na, kələf hay ti ye a gadanj tay niye hay haladzay. Gadanj tay niye hay a dazlay a manğəzlehe ndərtsətse hərwi kələf kə rah a dəma ka zal naha. ⁷ Tsa na, tə gatay naha wiyaw a mandala tay neheye mə kwalalanj i yam nenged aye hərwi ada tā yaw tā dzəna tay tey. Mandala tay niye hay ti yaw. Tə vaha ahaya gadanj niye hay abəra ma yam. Tə rah ha, kwalalanj i yam niye hay sulo aye tə kələf. Kwalalanj i yam niye hay ta sər masəleme a hud i yam hərwi maraha eye hay haladzay.

⁸ Simonj Piyer a ngatay andza niye na, a ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gwaday: «Do wu yak abəra ka təv ga Bəy Maduwenj, hərwi nejn na, ndo i mezeleme!»

⁹ Simonj a dzədzar haladzay. Ndo niye hay nəteye dziye ta dzədzar andza Simonj dərma. Ta dzədzar na, hərwi kələf niye tə gəs haladzay aye. ¹⁰ Andza niye, ndo məpay bəzay a Simonj, ta dzədzar dərma. Ndo neheye tə paway bəzay a Simonj aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay.

Ane tuk na, Yesu a gwaday a Simonj: «Kā dzədzar bay. Nəkar na, ka ta həlaweye ndo hay ka təv ga.»

¹¹ Tsa na, tə ma tay ahaya kwalalanj i yam tay hay ka dəkakal. Tə gər ha wu tay niye hay tebiye tə pay bəzay a Yesu.

*Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ada a pəsətay ha mezeleme
Mata 8.1-4; Markus 1.40-45*

¹² Pat wuray na, Yesu a ye a wuzlahgama wuray. Ahəl nakə nengəye mə dəma aye na, paf ndo wuray madəgwada eye a ye naha. A ngatay a Yesu na, a kal ha bo kame ngay. Dəbuz da'ar ka dala, a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Ŋgalaka, tadə kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədanja.»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a ndudə ha həlay ngay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A sejn na, təra tsədanja!» Kwayanja dəvats i madəgwede a ndala abəra ka ndo niye.

14 Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kā tsik wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədanja.»

15 Kwa andza niye bəbay na, labara i Yesu a dā a zləm haladzay. Ndo hay haladzay tə hayawa gər ka təv nğay hərwi məpay zləm a bazlam nğay. Siye hay ti yawa ka təv nğay hərwi ada mā mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay.

16 Ane tuk na, Yesu na, a yawa a təv neheye dərən aye. A yawa a dəma mata dūwule me.

*Yesu a mbəl ha ndo matəra eye
Mata 9.1-8; Markus 2.1-12*

17 Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay. Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya dərma. Ti yaw na, ma gəma neheye ka dala i Galile aye tebiye, ma Zerozelem ada abəra ma Yahuda. Yesu a mbəlawa tay ha ndo i dəvats hay ta gədan i Bəy Maduwej Mbəlom.

18 Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo hay, tə zlay naha ndo wuray matəra eye madzawa eye ka slələh. Ta pəla tsəved mede ha məpe kame i Yesu. 19 Ane tuk na, ta huta tsəved mede məfələkwa ha a gay bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Tə sləl bəd dəgerger tə Yesu. Tə mbəzla ha ndo niye ta slələh eye dzay tə walaŋ i ndo niye hay kame i Yesu. 20 Yesu a nğatay a mədzal gər i ndo niye hay na, a gwaday a ndo matəra eye niye: «Dzam ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

21 Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay na, ndo waray i nğay a tsalay ka gər a Mbəlom aye! Way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo na, way. Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte nğwen bəna, way?»

22 Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? 23 Maa da me məgwedə: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse, do” na, maa da me mə dəma na, waray? 24 A seŋ na, sərur ha neŋ Wawa i Ndo na, gədan ga andaya məpəsatay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwaday a ndo matəra eye: «Faya na gwadakeye, lətse, zla slələh yak do a mətagay!»

25 Kwayanja ndo niye a lətse hurum kame i ndo niye hay tebiye. A zla slələh nğay niye tə zla ahaya. A ye kame i ndo niye hay duwak duwak tə mazabafay a Mbəlom. A ye a mətagay.

26 Ndo niye hay mbərzazza aye tə nğatay andza niye na, a gatay hərbaəkka. Ta zambafay a Mbəlom. Tə dzədzar haladzay ada tə gwad: «Bəgom na, ka nğatakway a wu məge masuwayan eye!»

*Yesu a zalay a Levi
Mata 9.9-13; Markus 2.13-17*

27 Ma dəba eye na, Yesu a lətse a yaw abəra mə gay niye. Yesu faya ma diye na, a nğatay a ndo matsekele dzaŋgal mandza eye ka təv i məsler nğay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Yesu a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» 28 Tsa na, Levi a lətse, a gər ha wu nğay hay tebiye, a pay bəzay a Yesu.

29 Ma dəba eye ti ye a gay i Levi. Ti ye naha na, Levi a datay wu mənday. Tə nda wu mənday niye na, nəteye haladzay tə ndo matsekele dzaŋgal ha ada tə siye i ndo hay haladzay.

³⁰ Farisa hay ta ndo mædzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye daf ta ndo i mezeleme hay na, tə tsik faya wu nakə lelebay aye. Tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «Ka ndayum wu mənday ada ka sum wu ka təv manəte eye ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

³¹ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nətəye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dāvats eye hay aye. ³² Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwadāy a gər nətəye ŋgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh, hərwi ada tā mbəda ha mede tay.»

*Wu wedeye ta wu guram eye
Mata 9.14-17; Markus 2.18-22*

³³ Ta tsətsah ka Yesu, tə gwadāy: «Gawla i Yuhana ta gawla i Farisa hay tə gawa daliyam ada ta dūwulawa. Ane tuk na, gawla yak hay i tay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məse na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya: «Ka dzalum na, nətəye na, ta giye daliyam dāw? Ta giye bay hərwi nətəye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam bay. ³⁵ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.»

³⁶ Yesu a tsikatay dzeke nakay sa. A gwadatay: «Dada ndəray ma dəsiye peteked wedeye mətəpe ka peteked guram eye bay. Hərwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ŋgərđiye ha peteked guram eye niye. Ta nasiye ha peteked wedeye. Peteked wedeye ta guram eye ta diye ka bo bay. ³⁷ Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərūm təbədew? Hərwi ta mbəda a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmaḱ səktiḱ ma mbədiye ka dala ada gwezem ma nasiye. ³⁸ Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmaḱ. ³⁹ Sərūm ha ndo kə sa guzom makwasa eye na, ma dəba eye na, ma siye lelem eye sa bay. Hərwi tə gwad: “Guzom makwasa eye na, lele.”»

6

*Yesu na, a ləvay gər a pat i mazəzukw bo
Mata 12.1-8; Markus 2.23-28*

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah eye niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye. Ta gugwah na wu niye ada tə nda.

² Siye i Farisa hay ta ŋgatay. Tsa na, tə gwadatay: «Ka gum wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

³ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?»* May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ⁴ Tsa na, a ye, a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərmaḱ, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlaway wu a Mbəlom dəkdek bədaw?»

⁵ Yesu a gwadatay sa: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, Wawa i Ndo.»

* 6:3 1 Samuyel 21.2-7.

Yesu a mbəl ha ndo wuray maməta həlay eye

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

⁶ Pat eye andaya pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maɖuwule me. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay i mənday ŋgay maməta eye. ⁷ Mə gay i maɖuwule me niye na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay nətəye andaya. Faya ta zəbiye ka Yesu. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ŋgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat.

⁸ Ane tuk na, Yesu a sər ha mədzaɖ gər tay. A gwaday a ndo niye həlay ŋgay maməta eye: «Lətse, do, lətse ka niye, kame i ndo hay tebiye.» Ndo niye a lətse ka niye.

⁹ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Na tsətsahiye fakuma: Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ŋgwalak pat i mazəzukw bo tsukuɖu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukuɖu məgər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

¹⁰ Yesu a zəba fataya. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye «Nduda ha həlay yak.»

A nduda ha na, həlay ŋgay a mbəl a təra lele suwud suwud.

¹¹ Tsa na, a ndalatay a ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay. Tə tsik ma walaŋ tay ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

¹² Ahəl niye Yesu a ye, a tsal a tsaholok hərwi maɖuwule me. A ndza ma tsaholok niye huyup ka maɖuwulay naha me a Mbəlom.

¹³ Dəre a tsada na, a zalatay a gawla ŋgay hay ka təv ŋgay. Ti ye naha. Tsa na, a pala mə walaŋ tay niye ndo kuro gər eye sulo. A zalatay ndo i maslaŋ hay.

¹⁴ Nətəye na: Simoŋ nakə a pa faya məzele Piyer aye, ta malamər ŋgay Anɖəre, Yakuba ta Yuhana, Filip ta Bartelemi, ¹⁵ Mata ta Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Simoŋ ndo məge vərəm hərwi dala ŋgay, ¹⁶ Yuda wawa i Yakuba, Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu ta ndo hay haladzay

Mata 4.23-25

¹⁷ Yesu ta gawla ŋgay niye hay, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye. Ti yaw tə ndza ka təv eye andaya barbara eye fatata. Gawla ŋgay hay ka təv eye niye haladzay. Ndo hay haladzay mbərzəzza andaya ka təv eye niye dərma. Ndo niye hay na, ti yaw abəra kwa ma Zerozelem ka dala i Yahuda ada mə Tir ta Sidoŋ gəma neheye tə mbay naha a bəlay aye.

¹⁸ Ndo niye hay ti yaw ka təv ŋgay na, mata pay zləm a bazlam ŋgay ada hərwi mâ mbəl tay ha abəra ma dəvats tay hay wal wal. Ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye na, kə mbəl tay hay. ¹⁹ Kwa way a pəla tsəved məlamay nets tsa hərwi gədaŋ a yaw abəra mə bo ŋgay. Ndo neheye ta lamay aye na, a mbəl tay ha tebiye.

Ŋgama ta marava

Mata 5.1-12

²⁰ Yesu a zəba ka gawla ŋgay hay na, a gwadatay:

«A nəkurom ndo i mətawak hay, ŋgwasum

hərwi Bəy i Mbəlom na, i kurom.

²¹ A nəkurom neheye may a wur fakuma anəke aye, ŋgwasum

hərwi Mbəlom ma vəlakumeye wu nakə a sakum aye.
A nəkurom neheye faya ka tuwumeye anəke aye, ɲgwasum
hərwi ka ta ɲgwasumeye.

22 Nəkurom neheye ndo hay faya ta gakum eye dəretsətseh aye,
kwa ta kal kurom ha,
kwa ta tsadakum,
kwa ta tsik fakuma wu nakə lelebay eye hərwi nakə ka dzalum ha Wawa
i Ndo aye na,
ɲgwasum.

23 Aza pat nakə wu neheye ta ndzakum a gər aye na,
mbərzlum tə mənɲgweye eye
hərwi Mbəlom ma ta vəlakumeye magogoy kurom bagwar eye mə
mbəlom.

Aya ane, sərūm ha na, bəba tətə tay hay tə gatay a ndo mədə ha bazlam i
Mbəlom hay na, andza niye.

24 A nəkurom ndo i zlele hay, dəretsətseh ka gər kurom
hərwi ɓa ka hutum magogoy kurom tsiy.

25 A nəkurom neheye hawa i wu a gakum bay aye wu kurom andaya anəke
haladzay aye, dəretsətseh ka gər kurom
hərwi may ma ta wuriye fakuma.

A nəkurom neheye faya ka ɲgwasumeye anəke aye, dəretsətseh ka gər kurom
hərwi ka ta ndzumeye ta mədzal gər aye ada ka tuwumeye.

26 A nəkurom neheye ndo hay tə gwad fakuma nəkurom ɲgwalak i ndo hay
aye, dəretsətseh ka gər kurom.
Hərwi bəba tətə tay hay tə gwadawa ka ndo neheye tə gwad nəteye ndo
mədə ha bazlam i Mbəlom aye ta səpatawa ndo hay ahəl niye na, andza
niye.»

Wudum ndo mənə dəre kurom hay

Mata 5.38-48, 7.12

27 «Ane tuk na, na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka pumeneye
zləm aye: Wudum ndo mənə dəre kurom hay. Gumatay ɲgwalak a ndo
neheye tə nakum dəre aye. 28 Pum ɲgama ka ndo neheye faya ta vəlakumeye
mezeleme aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ndo neheye faya ta gakumeye
dəretsətseh aye.

29 «Tadə ndoweye kə faka ka maholom na, mbəday ha maholom i diye
neɲged. Ndowneye ka buwa faka abəra kələmedze yak na, gər ha mâ zla na
faya məkelkabo yak i hud aye.

30 «Ndo ka tsətsah fakaya wu na, vəlay ada tadə ndoweye kə zla faka abəra
wu yak na, kâ tsətsah faya bay.

31 «Ka gwadum ndo hay tâ gakum ɲgwalak na, gumatay ɲgwalak a ndo hay
dərmak.

32 «Kâ wudum ndo neheye ta wudə kurom aye dəkdək bay. Tadə ka wudum
ndo neheye ta wudə kurom aye dəkdək na, ka dzalum na, ka hutumeye
merəbe kurom daw? Kwa ndo i mezeleme hay ta wudə ndo neheye ta wudə
tay ha aye dərmak! 33 Ada tadə ka gumatay ɲgwalak a ndo neheye faya ta
gakumeye ɲgwalak aye dəkdək na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom
daw? Kwa ndo i mezeleme hay na, tə ge andza niye.

34 «Tadə ka vəlumatəye wu a ndo neheye ka sərūm ha nəteye ta sliye
məmakum ha aye na, ka dzalum na, ka hutumeye merəbe kurom daw? Kwa
ndo i mezeleme hay tə vəlawa wu na, a ndo i mezeleme hay andza nəteye
hərwi ada tâ matay ha andza nakə tə vəlatay aye! 35 Duh bay, wudum ndo

mæne dære kurom hay! Gumatay ngwalak. Ka vɛlumtatay wu na, kâ gwadum tâ makum ha a dæma bay. Mbɛlom ma ta vɛlakumeye a dæma magogoy kurom na, haladzay. Nækurom ka ta tærumeye wawa i Mbɛlom Fetek. Hæwi nenjeyeye na, a wudá ndo i hæzay hay ta ndo i sewed hay dærmak. ³⁶ Tærum ndo mæge ngwalak hay andza Bæba kurom Mbɛlom, nenjeyeye ndo i ngwalak.

Kâ gumatay sariya a ndo hay bay
Mata 7.1-5

³⁷ «Kâ gum sariya ka ndo bay. Mbɛlom dærmak ma gakumeye sariya bay. Kâ rawum me ka ndo hay bay. Mbɛlom bæbay ma rawiye fakuma me bay. Pæsumatay ha mænese a ndo hay, Mbɛlom dærmak ma pæsakumeye ha mænese kurom.

³⁸ «Vɛlumtatay wu a ndo hay, Mbɛlom dærmak ma vɛlakumeye. Mbɛlom ma vɛlakumeye na, ma rahakumeye ha lele. Ma dzædzakakumeye ha a gwezem kurom hay na, madzædzeke madzædzeke. Mbɛlom ma lævakumeye wu tæ wu nakæ ka lævawumatay ha wu a ndo hay aye dærmak.»

³⁹ Yesu a tsikatay ta dzeke meklenj eye sa, a gwadatay: «Guluf ma sliye mægəsay həlay a guluf nenjed daw? Nəteye salamaj tay eye ta dædiye a bæd. ⁴⁰ Ndo nakæ faya ma tətikiye wu aye na, ma ziye ndo matətikay wu bay. Ane tuk na, ndo nakæ faya ta tətikay wu kə sər tsiy na, ma təriye andza ndo matətikay wu.»

⁴¹ A gwadatay sa: «Nəkar na, ka ngatay a tsakwal mæ dære i malamar yak. Ane tuk na, mayako nakæ mæ dære yak aye ka ngatay bay na, həwi mey? ⁴² Kəkay, ka sliye mægwedə: “Malamar ga, ehəy nâ zɛlaka ahaya tsakwal abəra mæ dære yak” na, duh i yak aye mayako gəlawwa ka ngatay bay na, kəkay? Nəkar ndo i bæbəkək, lah faya mæzle ahaya mayako abəra mæ dære yak tədəy ada ka ngateye a dære kwetseh kwetseh. Ka zɛlay ahaya tsakwal abəra mæ dære i malamar yak tuk.»

Dərizl i gərdaf ta hohway ngay eye hay
Mata 7.16-20, 12.33-35

⁴³ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, dərizl i gərdaf lele eye na, ma wiye hohway i dərizl i gərdaf nakæ lele bay aye bay, andza niye dərizl i gərdaf lele bay eye ma wiye hohway i gərdaf nakæ lele eye bay aye. ⁴⁴ Ka sərakwa ka bo abəra dərizl i gərdaf hay ta hohway tay hay. Ka slumeye faya mənğəle hohway i gurov abəra ka wuradak bay ada ka slumeye mənğəle hohway i təroz abəra ka dzəgew bay. ⁴⁵ Sərum ha na, ndo nakæ ngwalak eye na, ma giye wu ngwalak eye hay həwi mæ dærev ngay na, wu neheye ngwalak eye dærmak. Ndo nakæ sewed eye na, ma giye wu neheye sewed eye həwi dærev ngay maraha eye tæ wu neheye sewed eye. Həwi kwa way a ndohwa ahaya na, wu nakæ maraha eye mæ dærev ngay aye.»

Gay hay sulo
Mata 7.24-27

⁴⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ka zalumenj a nenj “Bəy Maduwenj, Bəy Maduwenj” na, həwi mey? Ada wal faya ka gumeye wu nakæ na tsikakum aye bay sa tuk na, kəkay? ⁴⁷ Tsənum, na dəkumeye ha ndo nakæ a penj bæzay ta dedik aye. Nenjeyeye na, a pay zləm a bazlam ga lele. Kə pay zləm na, a ge ha məsler tæ bazlam nakæ a tsəne aye. ⁴⁸ Nenjeyeye a ndzəkət bi na, ta ndo nakæ a say madəzle gay aye. A dazlay na, a la na mədok i gay siduk lele. A ndəv ha mæle na, a dəzla ahaya mədok i gay ngay niye ma bæd tæ kwar lele. Tsa na, a ngar na gay niye tuk. Yam a pa na, mazaw a yaw ngəf ka gay ngay niye na, dədə a mba faya mambəzle ha bay, həwi madəzla eye lele. ⁴⁹ Aya ane tuk na, ndo nakæ

a tsæne bazlam ga ada kə ge ha mæsler bay na aye, nenŋeeye dərmaak a ndzəkıt bo ndo nakə a say mæge gay aye. Ane tuk na, a dazlay kwayanŋa ze mæle na mædok eye. A pa na mædok eye təhas ka dala tsa. A ndəv na, yam a pa. Mazaw i magayam hay ŋgəf ti yaw ka gay niye na, kwayanŋa bərem a mbəzl, tsekək yam a həl na gay niye. A mbəzl na, liyeh liyeh kwa tsekweŋ ka ləkaw bay.»

7

Gədanŋ i Yesu a ze mədahanŋ

Mata 8.5-13

¹ Yesu a ndəv ha mætsikatay a ndo niye hay ka təv ŋgay aye na, a həl bo a ye a Kafernahum.

² Ma Kafernahum na, ndo i Roma wuray andaya nenŋeeye bagwar i sidzew. Ndo i mæsler ŋgay andaya a wuda na haladzay. Ndowneeye niye na, bo a wur faya haladzay. ³ Bagwar i sidzew niye a tsæne ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu na, a slər ndo hay mə walaŋ i madugula i Yahuda hay. A slər tay ha na, hərwi ada tā zalayaw mâ yaw mâ mbəl ha ndo i mæsler ŋgay niye.

⁴ Ndo niye hay ti ye, tə ndisl ka təv i Yesu na, ta dazlay mægay amboh haladzay. Tə gwaday: «Bagwar i sidzew may a gwadaka: “Dara mbəleŋ ha ndo i mæsler ga tey.” Ka ye, ka dzəna na ndowneeye niye na, lele. ⁵ Nenŋeeye na, ndo lele eye. A wuda slala kway haladzay. Ada maa dəzlakway gay i maduwule me na, nenŋeeye.»

⁶ Yesu a tsæne andza niye na, a lətse, ti ye ka bo dziye. Mazlambar nəteye bəse tə gay i bagwar i sidzew. Bagwar i sidzew niye a sləraw ndo hay ka təv i Yesu. Ti yaw tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, tə gwadaka na, kâ ye gər madayaw sa bay. Neŋ na sla dā, nəkar kâ ye a gay ga bay. ⁷ Hərwi niye, neŋ hərəŋ na sla mede naha ka təv yak bay. Ane tuk na, ka tsik bazlam yak nəte na, ndo i mæsler ga ma mbəliye segey. ⁸ Neŋ na, faya na rəhay ha gər a bagwar ga ada sidzew ga hay ta rəheŋ ha gər dərmaak. Na gwaday a ndo nəte mə walaŋ tay “Do!” na, ma diye. Na gwaday a ndo nenŋed “Dara!” na, ma deyeweeye. Na gwaday a beke ga “Ge nakay!” na, ma giye.»

⁹ Yesu a tsæne bazlam i bagwar i sidzew niye na, a yay a gər lele. A mbəda me a diye i ndo neheye ta zəŋgal naha aye. A gwadatay: «Sərum ha na, dāda neŋ na huta slala i mædzal gər nakay bay, kwa ma Israyel.»

¹⁰ Tsa na, ndo neheye tə sləra tay ahaya aye ta mbəda gər a gay i bagwar i sidzew niye. Ti ye naha na, ndo i mæsler i sidzew niye kə mbəl tsiy. Nenŋeeye zay zay!

¹¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a gəma eye andaya tə zalay Nay. Gawla ŋgay hay tə ndo hay haladzay tə pay bəzay. ¹² Ahəl nakə mazlambar ta ndisliye ta fəlakwiye a wuzlahgama niye na, tə dzəgər ta ndo hay faya ta zliye mədahanŋ ta diye ha ka me tsəvay. Maa mət na, wawa i madakway i ŋgwas wuray. Wawa ŋgay na, nəte eye niye. Ndo i gəma niye haladzay tə laka na ŋgwas niye ka dā tsəvay.

¹³ Yesu a ŋgatay na, madakway i ŋgwas niye a gay mə bo, a gwaday: «Kâ tuwa sa bay.» ¹⁴ Tsa na, a ye a lamay a hubok niye faya ta zliye ha mədahanŋ aye. Ndo mæzle mədahanŋ hay tə lətse. Yesu a gwad: «Gawla, faya na gwadakeye, lətse!»

¹⁵ Mədahanŋ niye a lətse, a ndza. Tsa na, a dazlay a mætsike me. Yesu a zla na a vəlay a may ŋgay.

¹⁶ Ndo niye hay tebiye ka təv eye niye ta dzədzar. Nəteye tebiye ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Ndo mæde ha bazlam i Mbəlom bagwar eye ki yaw a walaŋ kway! Mbəlom ki yaw madzəne ndo ŋgay hay.»

17 Wu niye Yesu a ge aye a dā zlām ka dala i Yahuda tebiye ta dala neheye a mbay naha aye.

Yesu ta Yuhana

Mata 11.2-19

18 Gawla i Yuhana hay ta tākər wu neheye Yesu a ge aye a Yuhana. Yuhana a tsəne na, a zal ndo hay mə walaŋ i gawla ŋgay niye hay sulo. 19 Tsa na, a slər tay ha ka təv i Bəy Maduwerŋ Yesu. A slər tay ha na, tā ye tā tsətsah faya, tā gwadāy: «Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye dāw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeleŋ dāw?»

20 Gawla i Yuhana niye sulo eye ti ye. Tə ndisl ka təv i Yesu na, tə gwadāy: «Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a sləramaya ahaya ka təv yak matsətsəhe fakaya, a gwad nəmaā gwadaka: Nəkar na, Kəriste nakə ma deyeweye aye dāw? Kəgəbay nəmaā həba ndo mekeleŋ dāw?»

21 Ahəl eye niye, Yesu faya ma mbəliye tay ha ndo hay haladzay abəra ma dāvats ada tə bo nakə a wurawa fataya aye. A mbəl tay ha gər mavuwe hay, a händəkətay na dərə a guluf hay.

22 Tsa na, Yesu a mbədātay ka bazlam i ndo niye hay Yuhana a slər tay naha ka təv ŋgay aye tuk, a gwadātay: «Gwadumay na, guluf hay tə ŋgatay a dərə, ndo matəra eye hay ti ye lele, ndo madəgwadā eye ta mbəl suwud suwud, mandək hay tə tsəne zlām, mədahaŋ hay ta lətsew a sifa, ndo i mətawak ta tsəne Labara Ŋgwalak eye.»

23 Yesu a gwadātay sa: «Məŋgwese ka gər i ndo nakə kə gər ha mədzal gər abəra ka neŋ bay aye!»

24 Gawla i Yuhana hay ti ye wu tay na, Yesu a dazlay matsike ka gər i Yuhana. A tsikatay a ndo hay haladzay, a gwadātay: «Ka yum a kəsaf mata zəbaw na, ka mey? Ka zəbumaw ka guzer nakə mətasl faya ma bəliye ha aye dāw? A ay andza niye bay. 25 Aya ane kəla ka yum ka zəbumaw na, ka mey? Ka zəbumaw na, ka ndo malambaḁa bo eye tə peteked lele eye dāw? Tsukuḁu kəkay? Ane tuk na, ndo neheye tə pa ka bo peteked lele eye ada wu tay hay lele eye na, nəteye mandza eye na, mə gay i bəy hay. 26 Ka yum mata zəbaw na, ka wuye mey? Ka zəbumaw na, ka ndo məḁe ha bazlam i Mbəlom dāw? Ayaw, neŋgeye ndo məḁe ha bazlam i Mbəlom ada neŋ faya na gwadəkumeye, neŋgeye a ze ndo məḁe ha bazlam i Mbəlom. 27 Yuhana na, ndo nakə tə watsa a Derewel aye, Mbəlom a gwad: “Neŋ na sləriye naha ndo məḁe ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadəkəye na tsəved.*»

28 Yesu a gwadātay sa: «Sərūm ha na, mə walaŋ i ndo zezeŋ hay tebiye ndo nakə a ze Yuhana aye na, andaya bay. Ane tuk na, ndo nakə neŋgeye tsekweŋ makətsa eye ma Bəy i Mbəlom aye na, a ze Yuhana.»

29 Ndo hay tebiye tə pa zlām ka bazlam ŋgay, kwa ndo matsekele dzaŋgal hay. Hərwi tə sər wu nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom dedek. Ada Yuhana ka dzəhuḅ tay ha a yam dedek. 30 Ane tuk na, Farisa hay ta ndo mədzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta kal ha wu nakə a say a Mbəlom haḁe məge hərwi tay aye ada ta kərəh Yuhana madzəhuḅe tay hay a yam.

31 Yesu a gwadātay sa: «Na ndzəkitiye tay hay ndo neheye bəgom aye na, tə mey? Na ndzəkitiye tay ha bo na, tə mey? 32 Ta ndzəkət bo na, ta wawa neheye mandza eye ka pəlad nakə ndo hay tə hayawa faya gər aye. Siye hay faya ta wudatay naha a siye hay, tə gwadātay: “Nəmaa fakum naha fagam i məhetse,

* 7:27 Malasi 3.1, Madayaw abəra ma Ezipt 23.20.

ka hatsum bay, nəmaa gaku naha dəmes i mədahaŋ na, ka tuwum bay.”
³³ Andza niye, Yuhana madzəhuβe ndo a yam, a ndayawa wu mənɗay bay, a sawa guzom bay. Nəkurom ka gwadum: “Nenɗe ye na, məsəfəre nakə ɲgwalak eye bay aye mə bo ɲgay.” ³⁴ Nenɗ Wawa i Ndo na yaw, na nda wu mənɗay ada na sa wu məse, ka gwadum: “Zəbum ka ndo nakay. A dzala i ɲgay na, ka wu mənɗay ada ka məse guzom. Nenɗe ye na, dzam i ndo matsekele dzanɗal hay ta ndo i mezeleme hay.” ³⁵ Ane tuk na, wawa i Mbəlom hay tebiye tə sər ha, metsehe i Mbəlom na, dedək.»

Mawuɗe bo na, hohway i mɔpəse mezeleme

³⁶ Farisa wuray a zalay a Yesu mata nde wu mənɗay mə gay ɲgay. Yesu a ye a gay i ndo niye. Ti ye naha na, ta dazlay a mənɗe wu mənɗay.

³⁷ Ma gəma niye na, ɲgwas wuray andaya mezeleme aye. A tsəne Yesu andaya mə gay i Farisa niye faya ta ndiye wu mənɗay na, a ye a gay i ndo niye. Dos ɲgay mə halay maraha eye tə mal nakə a ze huŋɲa aye. ³⁸ A ye naha, a lətse a dəba i Yesu bəse tə sik ɲgay hay. Tsa na, a tuwa ta yam dərə. A bara na sik i Yesu ta yam dərə ɲgay niye. Tsa na, a takad na ta məkwets i gər ɲgay. A gəs na ka bo sik niye ada a mbəda faya mal ɲgay niye tuk.

³⁹ Farisa niye a zalay a Yesu ka wu mənɗay aye a ɲgatay andza niye na, a tsik ma mədzele gər ɲgay, a gwad: «Ndo nakay na, ndo mɔde ha bazlam i Mbəlom bay! ɲgwas nakay faya ma tətaliye faya aye na, mezeleme eye. Ada ɲgwas nakay mezeleme eye na, a sər ha bəda!»

⁴⁰ Tsa na, Yesu a sər wu nakə Farisa niye a dzala aye. A gwaday a Farisa niye: «Simon, a seŋ mətɔsikaka wu andaya.»

Simon a mbəday faya: «Tsik me, Miter.»

⁴¹ Yesu a gwaday: «Ndowne hay andaya sulo. Ndowne niye hay sulo aye na, gwedere i ndo fataya. Ndo nenɗed na, ma hamiye kwar i suloy temerre zlam. I ndo nenɗed ma hamiye suloy kuro kuro zlam. ⁴² Ane tuk na, ndo neheye sulo aye na, tə sla məheme gwedere i ndo niye bay. Ndo niye a gərətay ha gwedere ɲgay a nəteye neheye sulo aye tebiye.» Yesu a takaray andza niye na, a gwaday: «Mə walaŋ tay neheye sulo aye mata wuɗe ndo niye ka zal na, way?»

⁴³ Simon a mbəday, a gwaday: «Na dzala maa wuɗa ndo niye ka zal na, ndo nakə kwar i suloy faya temerre zlam aye.»

Yesu a gwaday faya: «Dedək, ka mbəda faya na, lele.»

⁴⁴ Tsa na, Yesu a mbəda me a diye i ɲgwas. A gwaday a Simon: «Simon ka ɲgatay a ɲgwas nakay ba? Na yaw na, a gay yak duh bəda? Ada nəkar ka tadenew yam hərwi məbere ha sik ga bay. Aya ane, ɲgwas nakay na, kə beren na sik ga ta yam dərə ɲgay ada ka takad na ta məkwets i gər ɲgay bəda?»

⁴⁵ Nəkar, ka təma ga a gay yak tə məgəse ga ka bo bay. Ane tuk na, nenɗe ye na, kwa i madayaw ga kanan na, faya ma gəsiye ka bo sik ga. ⁴⁶ Nəkar na, ka mbəden mal ka gər bay. Ane tuk na, nenɗe ye na, ka mbəden mal ka sik.

⁴⁷ Hərwi niye sər ha na, mawuɗe bo ɲgay nakə a wuɗa ga haladzay aye. A da ha na, mezeleme ɲgay neheye a ge haladzay aye na, na pəsay ha tebiye. Ane tuk na, i ndo nakə tə pəsay ha mezeleme ɲgay tsekwen aye na, nenɗe ye dərmaɗ a wuɗa ndo na, tsekwen dərmaɗ.»

⁴⁸ Tsa na, Yesu a gwaday a ɲgwas niye: «ɲgwas, mezeleme yak kə pəsə.»

⁴⁹ Ndo niye hay faya ta ndiye wu mənɗay dziye, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Nakay i ɲgay ndo wuray a dza bo ka mɔpəsay ha mənese a ndo aye?»

⁵⁰ Aya ane, Yesu a gwadaya a ngwas niye: «Mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

8

Ndo neheye tə pay bəzay a Yesu aye

¹ Ma dəba eye na, Yesu a ye a walaŋ i gay hay ta gəma hay. A ye a həhal mə dəma na, a da ha Labara Ngwalak eye i Bay i Mbəlom mə dəma tebiye. Gawla ngay hay kuro gər eye sulo tə paway bəzay. ² Ngwas neheye Yesu a həhar fataya abəra fakalaw aye ta neheye a mbəl tay ha abəra ma dəvats aye ta zəŋgal na dərmak. Nəteye na: Mari nakə tə zalay Mari Magədala eye, Yesu a həhar faya abəra Fakalaw hay tasəla aye; ³ Zan ngwas i Kuza neŋgeye ndo məgəse dala i Herod; Suzan; ada ta ngwas hay wal wal neheye ta dzənawa Yesu ta gawla ngay hay tə wu tay hay aye.

Dzeke i ndo masləge

Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

⁴ Ndo hay haladzay ti ye naha ma gəma hay wal wal. Yesu a ngatay a ndo niye hay ti ye naha haladzay tə haya gər ka təv ngay na, a tsikatay me ta dzeke a gwadatay: ⁵ «Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ngay a ye ha a pesl mata sləge. A ye naha na, a dazlay a masləge. Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ngay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsəved. Hulfe niye na, ndo hay ta mbərasla na, diyeŋ hay tə pala na tebiye. ⁶ Siye a dəd ka sik i pələd. Tə ndzohwaw na, kwayaŋŋa tə kula heryew heryew. Tə kula na, hərwi ta huta yam ma bəd bay. ⁷ Neŋged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ngədatsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Ane tuk na, siye hay tə kuts ka təv lele eye. Tə ndzohwaw ada tə gəl. Tə gəl na, tə nah lele. Makwehe nətə na, wur eye faya temerre.»

Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakə zləm andaya faya mətsəne aye na, mə tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

⁹ Ma dəba eye na, gawla ngay hay ta tsətsah faya, tə gwadaya: «Dzeke nakə ka tsik aye na, a say məgwede mey?»

¹⁰ Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə mənğaha eye ma bəy ngay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. Andza niye:

“Ta sliye mazəbe faya, ane tuk na, ta ngateye bay.

Ta sliye faya mətsəne, ane tuk na, andza məgwede mey na, ta tsəniye bay.*»

Yesu a da ha dzeke i ndo masləge

Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Dzeke nakay a say məgwede na, anaŋ: Hulfe na, bazlam i Mbəlom ¹² Ndo siye hay ta ndzakit bo ta tsakay i tsəved nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye na, tə tsəne bazlam i Mbəlom. Tsa na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye tə tsəne aye abəra mə dərev tay. A buwa na na, hərwi ada tə dzala ha faya bay ada tə təma bay. ¹³ Siye hay ta ndzakit bo ta təv nakə bətekwev andaya faya haladzay bay aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom ada ta təma tə mənğwese eye lele. Ane tuk na, ta huta məpe zləlay mə bazlam

* 8:10 Ezay 6.9.

i Mbəlom bay. Dəretsətseh tə masəpete i Fakalaw a ndzatay a gər na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom. ¹⁴ Hulfe neheye tə kuts a gay i dak hay aye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye. Ane tuk na, bor i mändzibəra, bor i zlele, ta bor i wu mekelen eye hay wal wal a ye tay a bo. Wu niye hay tə ngədətəsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Bazlam i Mbəlom dərmak kə huta məvəle hohway bay. ¹⁵ Hulfe nakə a kuts ka təv lele eye na, ta ndzakit bo ta ndo neheye tə tsəne bazlam i Mbəlom aye na, tə pa na a dərev tay lele. Tə gay metsehe lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay, tə nah lele.»

Dzeke i lalam

Mata 4.21-25

¹⁶ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Dadā ndo ma zlaweye lalam ngay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay ma piye na a dəba i sləlah daw? Duh ma piye na na, ka wu məpe lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mā dəvatay dzaydzay. ¹⁷ Sərum ha na, wu neheye mənğaha eye hay aye na, ta zəbiye ngəray ngəray ta həpat. Ada wu neheye ndo hay tə sər bay aye na, ndo hay ta ta səriye mə dzaydzay.»

¹⁸ A gwadətay sa: «Gumay metsehe a mətsəne wu nakə ka pawumay zləm aye. Hərwi ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkahiye ha mətsəne ada mā tsəne lele. Ane tuk na, ndo nakə a say mətsəne bay aye na, kwa tsekwen eye nakə a tsəne aye na, ta buwiye na.»

Ndo i Yesu hay

Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

¹⁹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay ta pəla na Yesu. Ta pəla na na, ta huta na Yesu. Ane tuk na, ta ndisl ka təv ngay bay hərwi ndo hay haladzay ka tsəved.

²⁰ Tə gwadətay a Yesu: «May yak ta malamar yak hay, nəteye ma bəra faya ta tsətsahiye kar. A satay mənğataka.»

²¹ Ane tuk na, Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «May ga ta malamar ga hay na, ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye.»

Gədanj i Yesu na, a ze mətasl

Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

²² Pat wuray na, Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Tsalakwa a kwalalanj i yam takwa a diye i dəlov nenğed.» Tsa na, tə tsal a kwalalanj i yam, ti ye.

²³ Ahəl nakə faya ta diye ka gər i yam aye na, Yesu a ndzahəra. A ndzahəra na, kwayanğa mətasl a vəzl ka gər i dəlov niye ta gədanj. Tsa na, kwalalanj i yam a rah ta yam mazlambar ta kutsiye a yam.

²⁴ Gawla ngay hay ta həndzəd ka təv ngay. Ta wuda ka bo, ta pədeke ha Yesu abəra ka mändzehəre. Tə gwadətay: «Bəy may, Bəy may, ka mətakweye!»

Tsa na, Yesu a pədeke, a gay me a mətasl ada a yam. Kwayanğa mətasl a ndza dedik. Məbəle i wuray kwa tsekwen andaya sa bay.

²⁵ Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Ka yum ha mədzal gər kurom aye a ngay!»

Ane tuk na, ta dzədzar haladzay. A gatay hərbaəbəkka. Tə gwadətay mə walanj tay: «Nakay na, ndo wuray? A gatay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye!»

Gədanj i Yesu na, a ze i Fakalaw

Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

²⁶ Yesu ta gawla ngay hay tə ndisl a gəma i Geraseni nakə ta diye i dəlov niye tə zalay dəlov i Galile aye. Niye na, bəse kame i dala i Galile.

²⁷ Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, ndo wuray a ndzawa ma wuzlahgəma, a ŋgatay a Yesu na, a yaw ka təv ŋgay. Ndoweये niye na, gər a wuway. Kə ndza haladzay a pawa ka bo peteked sa bay ada a hənawa mə gay bay sa tsa. Ane tuk na, a hənawa mə walaŋ i tsəvay hay.

²⁸ A ŋgatay a Yesu na, kwayanŋa a wuda ta gədaŋ. A kal ha bo kame i Yesu. Tsa na, a gwaday: «Nəkar na, Yesu Wawa i Bəy Mbəlom Fetek. Ka wuda ka neŋ na, mey? Amboh kə geŋ wuray bay tey.» ²⁹ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway a fakalaw: «Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

Tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Ane tuk na, a ŋgəzlahawa ha wu niye hay tə dzawawa na aye ndərtsətsətse ada fakalaw a yawa ha a təv dəreŋ aye hay abəra mə walaŋ i gay, a kəsaf.

³⁰ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak na, way?»

Fakalaw niye a mbədəy faya a gwaday: «Məzele ga na, Haladzay.» A tsikay a Yesu andza niye na, hərwi nəteye haladzay mə bo i ndo niye. ³¹ Fakalaw niye hay tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə kuts tay a bəd nakə kutsik bagwar eye aye bay. ³² Ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta pəliye wu mənday tay hay ma tsaholok wuray. Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu hərwi ada mə vəlatay tsəved məfələkwe a bo i madəras niye hay. Yesu a vəlatay tsəved mede a bo i madəras niye hay. ³³ Tsa na, fakalaw niye hay ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye, tə fələkwa a bo i madəras hay. Madəras niye haladzay aye ta hwayaw abəra ka mahəmba niye. Ti yaw tə kuts a dəlov niye tebiye, tə dze a dəma.

³⁴ Ndo mətəkure madəras niye hay tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dəreŋ i wuzlahgəma aye hay. ³⁵ Tsa na, ndo hay tə tsəne na, ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye. Ti yaw tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo niye fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye mandza eye ka təv i Yesu. Anake na, peteked ka bo ada neŋgeye lele, andza nakə a ndzawa aye sa bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ³⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe a ge bo ka dəre tay aye nəteye dərmak ta təkəratay labara eye a ndo niye hay ti ye naha, nəteye ta ŋgatay təbey aye. Gər mavuwe niye a mbəl kəkay na, ta təkəratay. ³⁷ Tə tsəne na, ndo i dala i Geraseni niye tebiye ta tsətsah ka Yesu tə gwaday: «Do abəra ka dala may» hərwi ta dzədzar haladzay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalaŋ i yam hərwi mede abəra ka dala niye.

³⁸ Ndo nakə fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay aye, a gay amboh a Yesu ada Yesu mə vəlay tsəved mə zəŋgal na. Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bazay bay. A gwaday: ³⁹ «Do a mətagay yak! Təkəratay a ndo hay wu nakə Mbəlom a ge hərwi yak aye, kwa tsekweŋ ka gər ha faya abəra bay.» Tsa na, ndo niye a ye a təkər wu nakə Yesu a ge hərwi ŋgay aye ma wuzlah gay tebiye.

Gədaŋ i Yesu na, a ze dəvats hay ada a ze mədaharŋ

Mata 9.18-26; Markus 5.21-43

⁴⁰ Yesu a maw ma diye i dəlov a diye neŋged na, ndo hay haladzay faya ta həbiye na. Ndo niye hay tə ŋgatay a Yesu na, ta təma na lele.

⁴¹ Tsa na, ndo wuray tə zalay Dzayrus a ye naha dərmak. Neŋgeye na, bəy i gay i maduwule me. A ye naha a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh kə ma a gay ga tey.» ⁴² A say Yesu mə ye a gay ŋgay na, hərwi dem ŋgay andaya nəte məve ŋgay ma giye kuro gər eye sulo. Dem eye niye na, bo a wur faya ma mətiye.

Ahəl nakə Yesu faya ma diye na, ndo hay haladzay faya ta ɲgədətsiye na kwa tə waray kwa tə waray.

⁴³ Ɗgwas wuray andaya dərmaƙ. Ɗgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huƒ. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. Kə dze ha zlele ɲgay haladzay a gay i ndo i sidem hay. Ane tuk na, ndəray nətə kə sla faya məmbəle ha bay.

⁴⁴ A ye a walaɲ i ndo niye hay. Tsa na, a həndzəƒ ka təv i Yesu ta dəba, a lamay a me i peteked i Yesu. Kwayaɲɲa bambaz nakə a mbədawayaw faya abəra aye a tərətə. A huta zay.

⁴⁵ Yesu a tsətsah, a gwad: «Maa lemen, way?» Nətəye tebiye tə sər maa lamay way na, tə sər bay.

Piyer a gwaday: «Bəy ga, ka gwadiye “Maa lemen way” na, ka ɲgatay tə lawara kar ada faya ta ɲgədətsiye kar kwa tə waray kwa tə waray təbədew.»

⁴⁶ Aya ane tuk na, Yesu a gwad: «Ndəray kə lemen, hərwi na sər ha gədaɲ ki yaw abəra mə bo ga.»

⁴⁷ Ɗgwas niye a sər ta huta na na, a ye ka təv i Yesu tə madzədzere eye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. A təkəray, a lamay hərwi mey ada a mbəl kwayaɲɲa na, a təkəray kame i ndo niye hay tebiye.

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra.»

⁴⁹ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ɲgwas niye andza niye na, ta sləraw ndo abəra mə gay i bəy i gay i maduwule me niye tə zalay Dzayrus aye. A yaw a gwaday: «Dem yak kə mət. Kā wurdəy me a Miter sa bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu kə tsəne, a gwaday a Dzayrus: «Kā dzədzar bay, dzala ha ka neɲ tsa na tsiy, dem yak ma mbəliye.»

⁵¹ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus na, kə vəlatay tsəved a ndo hay məfələkwe a gay bay. Ti ye na, ta Piyer, Yuhana ta Yakuba dəkdek tsa ta bəba ada ta may i wawa. ⁵² Mə gay i mədahaɲ niye na, ndo hay tebiye taɲgof taɲgof, siye faya ta ndəviye kuda hərwi wawa niye a mət aye. Yesu a ye naha na, a gwadatay: «Kā tuwum bay. Dem nakay na, kə mət bay, neɲgeye mandzahəra eye.»

⁵³ Ane tuk na, ndo niye hay tə ɲgwasay dala mə gər, tə sər lele dem niye na, kə mət.

⁵⁴ Yesu a ye naha na, a gəs na dem niye mə həlay ada a gwaday ta gədaɲ: «Wawa, lətse!»

⁵⁵ Dem niye a mbəl. Kwayaɲɲa a lətse tsəkwaƒ. Yesu a gwadatay: «Vəlumay wu mənday.»

⁵⁶ Tsa na, bəba ta may i wawa a gatay hərbaɓəƙka. Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay a təra aye na, kā tsikumay a ndəray bay.»

9

Yesu a slər gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

¹ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo, a hayatay gər. A vəlatay gədaɲ ta məzlaɓ ka mahəhere fakalaw hay abəra ka ndo hay tebiye ada məmbəle tay ha abəra ma dəvats tay hay. ² Ma sləriye tay ha na, mata ƒa ha Bəy i Mbəlom ada məmbəle tay ha ndo hay.

³ A tsikatay me a zləm, a gwadatay: «Ka deyumeye na, kā zlum wuray a həlay bay tebiye. Kwa sakwal, kwa gwezem, kwa wu mənday, kwa suloy ada kwa way may mâ zla peteked i məkelkabo sulo bay. ⁴ Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məɲgwe

aye. Kâ yum kurom abëra mē gay niye bāse tsa bay. Ndzum mē dāma hus a pat nakā ka deyumeye a gēma mekelē eye. ⁵ Ada ma gēma nakā ta wuda matāme kurom tēbey aye na, dum abëra ma gēma tay. Ahāl nakā nēkurom ka tsāved mazlambar ka gērumeye ha tsāved i gēma niye na, tētākum ha bētekwey i gēma tay abëra ka sik kurom hay. Niye na, ta sēriye ha ta tēma kurom bay.»

⁶ Yesu a ndəvatay ha bazlam ŋgay niye na, tē həl bo ti ye tuk. Ti ye na, ta həhal ma gēma hay tebiye. Tē dā ha Labara Ŋgwalak eye. Tē mbəl tay ha ndo i dāvats hay kwa mənḡay mənḡay.

Herod a dzədzar

Mata 14.1-12; Markus 6.14-16

⁷ Azlakwa bay, Herod neŋgeye bəy ka dala i Galile, a tsāne wu nakā faya ma giye bo aye na, a vələy mādzal gər haladzay. Hərwi ndo hay tē gwad: «Yuhana mādzhūbe ndo a yam kē mbəlaw abëra ma mədahaŋ.»

⁸ Siye hay tē gwad: «Ma giye maa yaw na, Eliya.»

Siye hay tē gwad sa: «Neŋgeye na, ndo mādē ha bazlam i Mbəlom nāte mē walaŋ i ndo mādē ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abëra ma mədahaŋ.»

⁹ Ane tuk na, Herod a gwad: «Yuhana na, maa dās faya abëra gər na, neŋ. Ada ndo nakay na tsāne ndo hay faya ta tsikiye faya na, way?»

Tsa na, a pəla tsāved mənḡatay a Yesu.

Tapa i dafzlam tē kələf sulo

Mata 14.13-20; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

¹⁰ Anāke na, ndo i maslaŋ hay tē maw tuk. Tē maw ka tēv i Yesu ta təkəray wu nakā tē gaw aye. Ma dəba aye na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye abəra ka tēv niye. Ti ye a tēv aye andaya bāse ta gēma nakā tē zalay Betesayda aye.

¹¹ Ane tuk na, ndo hay ta sər fataya. Tsa na, tē patay bəzay. Yesu a ŋgatay na, a tēma tay ha. A datay ha Bəy i Mbəlom ada a mbəl tay ha ndo i dāvats hay.

¹² Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla i Yesu hay ta händzəd ka tēv i Yesu. Ti ye naha tē gwaday: «Gwadatay a ndo neheye na, tā ye a wuzlahgēma ada a gay i ndo neheye tē mbay naha a wuzlahgēma aye. Tā ye mata hāne mē dāma ada mata nde wu mənday bəna, kəkay? Hərwi nəkway anan na, ma tēv nakā dərəŋ aye.»

¹³ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom eye vəlumatay wu mənday!»

Ta mbədāy faya, tē gwaday: «Tapa i makwala andaya na, zlam ada kələf hay sulo tsa. A saka na, nəmāā ye mata səkəməw wu mənday hərwi ndo neheye tebiye dāw?»

¹⁴ Ndo neheye tebiye ka tēv i Yesu aye na, haslōka hay ta giye gwezem zlam.

Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tā ndza ka dala. Tā ndza bəruk i ndo kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.»

¹⁵ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tēma wu nakā a tsikatay aye. Ti ye tē tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tē ndza bəruk kuro kuro zlam, kuro kuro zlam.

¹⁶ Tsa na, Yesu a həl tapa i makwala zlam tē kələf niye hay sulo aye. A zəba dāre a mbəlom ada a gay naha sišəe a Mbəlom hərwi wu mənday niye. A ŋgəna ha ada a vəlatay a gawla ŋgay hay hərwi ada nətēye dərmaḡk tā ŋgənatay a ndo hay.

¹⁷ Gawla i Yesu hay ta ŋgənatay wu mənday niye a ndo hay. Kwa way a nda wu mənday niye ka mərəhe. Tē hayay gər a bəmalə nakā a zəkaw aye na, a rah gwaŋ hay kuro gər eye sulo.

Dədək eye Yesu na, way?

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

18 Pat wuray na, Yesu faya ma ðuwuliye me mahəŋgeye. Gawla ŋgay hay ti ye ka təv ŋgay. Tə ndisl naha na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad fagaya, neŋ na, way?»

19 Ta mbəday faya, tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuɓe ndo a yam. Ndo mekeləŋ eye hay tə gwad nəkar na, Eliya. Siye hay tə gwad nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye a lətsew abəra ma mədahaŋ.»

20 Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a gwaday: «Nəkar na, Kəriste, ndo nakə Mbəlom a sləraw aye.»

21 Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kā ðumay ha a ndəray bay.»

22 A gwadatay sa: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye na, nəteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Məpay bəzay a Yesu na, kəkay?

Mata 16.20-28; Markus 8.30-9.1

23 Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay ka təv ŋgay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, mā gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mā zla mayako mazləlmbada eye ada mā peŋ bəzay pat pat.

24 Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha ðuh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha ðuh. 25 Tadə ndoweye kə huta zlele i mändzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey?

26 «Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə ðatay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta məzlaɓ ga ada ta məzlaɓ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

27 Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dəre tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

28 Ma dəba i bazlam ŋgay niye a tsik aye a ndza məhəne tsamahkar na, a zalay a Piyer, a Yuhana, ada a Yakuba, ti ye tə tsal a mahəmba. Ti ye a dəma na, mata ðuwule me.

29 Ahəl nakə Yesu faya ma ðuwuliye me aye na, dəre ŋgay a mbəda. Petekeɗ ŋgay a mbəda herre kuɗekuɗek, a sləda haladzay. 30 Kwayaŋŋa, ndo hay sulo ti yaw ka təv ŋgay. Nəteye faya ta tsikiye me. Ndowne niye hay na, Musa ta Eliya. 31 Ti yaw na, tə dzaydzay i Mbəlom. Tə tsik ka məsler i Yesu nakə ma ta ndəviye ha ta mədahaŋ ŋgay ma Zerozelem aye.

32 Ahəl nakə ndo niye hay sulo aye faya ta tsikiye me ta Yesu aye na, Piyer ta ndo neheye nəteye dziye na, nəteye mändzahəra eye. Ane tuk na, ta pədeke abəra ka mändzəhəre. Ta pədeke na, tə ŋgatay a dzaydzay i Yesu ada tə ndo niye hay sulo malətsa eye hay ka təv i Yesu aye.

33 Ka təv nakə ndo niye hay ta diye wu tay abəra ka təv i Yesu aye na, Piyer a gwaday a Yesu: «Bəy ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» Piyer a tsik andza niye na, a sər wu nakə ma tsikiye bay.

³⁴ Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, pazlay a mbəzlaw a dərəzl tay ha dezəgələm. Gawla i Yesu niye hay mahkar eye tə ɲgatay a pazlay niye a dərəzl tay ha aye na, ta dzadzar haladzay.

³⁵ Ma pazlay niye na, mətsike me a tsənew abəra mə dəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na zla na, neŋgeye. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

³⁶ Ma dəba i bazlam niye, tə ɲgatay na, a Yesu mahəŋgeye. Gawla i Yesu niye mahkar aye wu nakə tə ɲgatay aye na, ta təkəray a ndəray zuk bay. Tə ndza wu tay tete.

Yesu a mbəl ha wawa wuray mahorvov a gay

Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

³⁷ Tədce eye na, Yesu ta gawla ɲgay niye hay mahkar aye, tə mbəzlaw abəra mə mahəmba. Faya ta mbəzlaweye na, ndo hay haladzay ti yaw mədze gər tə Yesu.

³⁸ Mə walaŋ i ndo niye haladzay aye na, ndoweye andaya a pa bo ka mawude. A gwad: «Miter! Amboh zəba ka wawa ga nakay tey! Wawa ga mekeləŋ eye andaya bay. Neŋgeye nətə ɲgweŋ. ³⁹ Fakalaw a gəsawa na. A gəsawa na na, ta gədaŋ. A wudawa ka bo ada a kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw ka bazlam. A gawa ha dərətsətseh haladzay ada a yawa faya abəra bəse bay. ⁴⁰ Na gatay amboh a gawla yak hay tã həhar faya abəra fakalaw tey na, tə mba faya bay.»

⁴¹ Yesu a tsəne andza niye na, a wuda, a gwad: «Nəkurom neheye anəke, ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye. Na zliye ɲgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay. Ahe! Do, zla ahaya wawa yak eye kanaŋ!»

⁴² Tsa na, Bəba i wawa a ye a zla ahaya wawa niye. Ahəl nakə wawa niye ma ta husiye naha ka təv i Yesu kədiyya na, mahorvov a kal ha ka dala bəra. A tambolom ha ka dala ta gədaŋ.

Kwayaŋŋa Yesu a ɲgərəz ka mahorvov niye. A mbəl ha wawa ada a vələy ha a bəba ɲgay. ⁴³ Ndo niye hay tebiye ka təv niye a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «Ta dedek Mbəlom na, gədaŋ eye.»

Yesu a dā ha mədahaŋ ɲgay

Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Nətəye tebiye a gatay hərbəbəkka. Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay: ⁴⁴ «Wu nakə na dəkumeye ha anəke aye na, pum na a wuzlah i mədzal gər kurom lele: Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vələteye ga ha a həlay a ndo hay.»

⁴⁵ Ane tuk na, gawla ɲgay hay ta tsəne bazlam ɲgay niye bay. Mətsəne ɲgay eye andza məgwedə kəkay na, məngha eye hərwi ada tã tsəne bay. Ada zluwer a gatay matsətsehe ka Yesu ka gər i bazlam eye niye.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

⁴⁶ Gawla i Yesu hay ta dazlay məkədə wuway mə walaŋ tay. Tə kəd wuway na, məsər ha bagwar eye mə walaŋ tay na, way? ⁴⁷ Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə tə dzala aye. Tsa na, a zla wawa. A lətse ha ka təv ɲgay. ⁴⁸ A gwadatay: «Ndowneye ka təma na wawa nakay lele hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowneye ka təma ga na, a təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Hərwi ndo nakə wawa eye mə walaŋ kurom aye, maa təra bagwar eye na, neŋgeye duh.»

Ndo nakə kə neŋ dərə bay aye na, ndo ga

Markus 9.38-40

⁴⁹ Ma dɔba eye na, Yuhana a gwadɔy: «Bɔy Maduwen, nɛmaa ŋgatay a ndoweye faya ma hɛhariye fakalaw abɛra ka ndo ta mɛzele yak. A samay habɛ mɛgay me hɛrwi nenɛgeye na, ma walaŋ kway bay.»

⁵⁰ Ane tuk na, Yesu a mbɛɔɔy faya a gwadɔy: «Kâ gumay me bay. Hɛrwi ndo nakɛ kɛ nakum dɛre bay aye na, nenɛgeye ndo kurom.»

Yesu a ye a Zerozelem

⁵¹ Hɛlay nakɛ kutoŋ Yesu ma diye abɛra ka mɛndzibɛra aye mazlambar kɛ ndislew. Tsa na, a hɛl bo ta dedɛk eye mede a Zerozelem. ⁵² A slɛr ndo i mɛsler ŋgay hay kame. Ti ye naha tɔ fɛlɛkwa a gɛma i Samari hɛrwi mede mɛlɛve ha bo tɛ mede i Yesu nakɛ ma diye a dɛma aye. ⁵³ Ane tuk na, ndo i gɛma niye hay ta wudɔ mɛ ye naha a gɛma tay bay. Ta wudɔ bay na, hɛrwi nakɛ faya ma diye ta diye i Zerozelem aye.

⁵⁴ Yakuba ta Yuhana tɛ tsɛne andza niye na, tɛ gwadɔy a Yesu: «Bɔy Maduwen! A saka na, nɛmaâ tsɛsahaw ako mɛ mbɛlom mɛ mbɛzlaw fataya matɛma tay ha abɛra mɛ dɛma dɔw?»

⁵⁵ Yesu a tsɛne me tay niye na, a mbɛɔɔ me ka tɔv tay a gatay me. ⁵⁶ Tsa na, ti ye a gɛma mekelɛŋ eye.

Gawla i Yesu hay tɔ vɛl bo tay peteh ka mɛpay bɛzay a Yesu Mata 8.19-22

⁵⁷ Ahɛl nakɛ nɛteye ka tsɛvedɔ faya ta diye na, ndo wuray a yaw ka tɔv i Yesu, a gwadɔy: «Kwa a ŋgay ka diye na, na pakeye bɛzay.»

⁵⁸ Yesu a gwadɔy: «Mezerew hay na, bɛd tay andaya hɛrwi mɛhɛne mɛ dɛma, diyen hay dɛrmak gay tay andaya. Ane tuk na, nenɛ Wawa i Ndo na, tɔv ga andaya nakɛ na hɛniye mɛ dɛma hɛrwi mazɛzukwe bo aye bay.»

⁵⁹ Yesu a gwadɔy a ndo mekelɛŋ eye: «Pɛŋ bɛzay.»

Ane tuk na, ndo niye a gwadɔy a Yesu: «Bɔy ga! Vɛlɛŋ tsɛvedɔ nɛ ye, nɛ la na bɛba ga tɔday.»

⁶⁰ Yesu a mbɛɔɔy faya a gwadɔy: «Gɛr ha mɛdahan hay tɛ la bo tay. Nɛkar, do ta dɛ ha Bɔy i Mbɛlom.»

⁶¹ Ndo mekelɛŋ eye a yaw ka tɔv i Yesu sa a gwadɔy: «Bɔy Maduwen, nenɛ na, na pakeye bɛzay. Aya ane, vɛlɛŋ tsɛvedɔ nɛ ye, nɛ tsikatayaw me a ndo i gay ga hay tɔday.»

⁶² Yesu a dɛ ha parakka, a gwadɔy: «Ndowneye faya ma fɛtiye tɔ sla hay na, ma sliye faya mazɛbe dɛre ta dɛba bay. Andza niye ndoweye niye na, ma sliye faya mɛge mɛsler i Bɔy i Mbɛlom bay.»

10

Yesu a slɛr tay ha gawla ŋgay hay kuro tasɛla gɛr eye sulo

¹ Ma dɔba eye na, Yesu a pala gawla ŋgay mekelɛŋ eye hay kuro kuro tasɛla gɛr eye sulo hɛrwi mɛslɛre tay ha. A slɛr tay ha na, sulo sulo kame ŋgay, a wuzlahgɛma hay tebiye ada a tɔv neheye bo ŋgay eye a say mede a dɛma aye dɛrmak.

² A pala tay ha na, a gwadɔy: «Wu mɛnday andaya haladɔy mɛpele ka dala. Ane tuk na, ndo mɛpele na abɛra ka dala na, nɛteye haladɔy bay. Hɛrwi niye, gumay amboh a ndo i guvah mɛ sɛkah ha ndo i mɛsler hay hɛrwi mɛpele wu mɛnday abɛra ka dala.

³ «Dum! Na slɛriye kurom ha na, nɛkurom ka tɛrum andza wawa i tɛban hay a wuzlah i ndo neheye nɛteye andza kɛra i pesl hay aye. ⁴ Ka deyumeye

na, kâ hælum suloy a hæluy bay, kâ zlum ɓəboro bay, kâ hælum taharak kurom hay a sik bay, kâ lətsum ka tsəved hərwi mətsikay me a ndo bay.

⁵ «A gay nakə ka deyumeye a dəma aye na, lahum mægweɗe: “Zay mā ndza ka gay nakay.” ⁶ Tadə ndəray ka təma kurom mə gay niye lele na, zay kurom na ndziye ka gay niye. Tadə ka təma zay kurom bay na, mum ha zay kurom. ⁷ Ndo nakə ka təma kurom aye na, ndzum mə gay ŋgay. Wu nakə ta vəlakumeye na, ndayum, ada sum wu məse nakə ta vəlakumeye, hərwi ndo mäge məsler na, kutonj ma hutiyə merəbe ŋgay.

⁸ «Tadə ka ndislum a wuzlahgəma waray waray ta təma kurom na, ndayum wu nakə ta vəlakumeye. ⁹ Mbəlum tay ha ndo i dəvats niye hay ma gəma niye ada kâ gwadumatay a ndo i gəma niye hay: “Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹⁰ Ane tuk na, kâ yum kwa a gəma waray, waray, ta təma kurom bay na, dum kurom abəra ma gəma niye. Dum ka tsəved ada gwadumatay a ndo hay tebiye: ¹¹ “Burhway i gəma kurom nakay a mətsamay ka sik aye na, nəmaa tətəkwakum na kurom. Duh bay! Sərum ha na, Bəy i Mbəlom ka həndzədaw fakuma.” ¹² Sərum ha pat i sariya i Mbəlom na, sariya i ndo i gəma niye na, ma ziye i gəma i Sodom.* »

Dəretsətseh ka gəma neheye ta təma Yesu bay aye

Mata 11.20-24

¹³ Yesu a gwad sa: «A nəkurom ndo i gəma i Korazij hay, tuwum bo kurom, hərwi dəretsətseh ka gər kurom! A nəkurom ndo i gəma i Betesayda hay, tuwum bo kurom hərwi dəretsətseh ka gər kurom. Hərwi tadə masuwayanj neheye na ge mə gay kurom aye nā ge ma gəma i Tir ta gəma i Sidonj na, atay na, ndo i gəma niye hay ta dzaliye bo tay ta tuwiye, ta pa ka bo taɓay manasa eye ada ta kutsiyə bətekwew maləməts a gər hərwi mədə ha na, ta gər ha mezeleme tay. ¹⁴ Hərwi niye, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, sariya kurom ma diye me ma ziye i ndo i gəma i Tir ta Sidonj.

¹⁵ «Nəkurom ndo i gəma i Kafernahum hay, ka dzalum nəkurom na, Mbəlom ma ta həliye kurom a mbəlom wal daw? A'ay! Nəkurom duh na, Mbəlom ma ta mbəzliye kurom ha na, a təv mändze i mədahanj hay.»

¹⁶ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay sa: «Ndoweye kə pa zləm ka bazlam kurom ada ka təma na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma kurom bay na, a təma bay na, neŋ. Ndoweye ka təma ga bay na, a təma bay na, ndo nakə a sləra ga ahaya aye.» Ndoweye neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye ti ye.

Gawla i Yesu neheye kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw

¹⁷ Anəke na, gawla i Yesu niye hay kuro kuro tasəla gər eye sulo aye tə maw tuk. Tə maw na, tə mənɗwese eye mə dərev tay lele. Tə gwaday a Yesu: «Bəy Maduwej, kwa fakalaw hay ta rəhamay ha gər tə məzele yak.»

¹⁸ Yesu a mbədətay faya a gwadatay: «Na ŋgatay a Fakalaw a dədaw mə gəma andza mawutseɗe i Mbəlom. ¹⁹ Ananj tsənum! Na vəlakum gədanj ka mandəresle tay ha dədə hay ta hərdəde hay ada ka mandəresle na gədanj i ndo mənə dəre kurom tebiye. Wuray kwa tsekweŋj ma gakumeye bay. ²⁰ Ane tuk na, kâ ŋwasum hərwi nakə fakalaw hay ta rəhakum ha gər aye bay. ŋwasum duh na, hərwi məzele kurom hay mawatsa eye mə mbəlom.»

Yesu a ŋgwasu

Mata 11.25-27, 13.16-17

²¹ Kwayanŋa Məsəfəre Tsədanŋa eye a rahay a bo a Yesu. Tsa na, a wuda tə mənɗwese eye, a gwad: «A nəkar Bəba Mbəlom, ndo mələve magərmbəlom

* 10:12 Madazlay i wu hay 19.1-29.

ta dala, na gaka sisœ hærwi nêkar ka datay ha wu nakê manğaha eye a ndo neheye tœ sær wuray bay aye, ada ka ngaha abœra ka ndo i ndaraw hay ta ndo neheye nateye tœ sær wu aye. Ayaw, Bœba Mbœlom, a yaka a gær a nêkar hærwi mâ ge bo andza niye.»

²² Yesu a gwad sa: «Bœba ga kœ vœlen wu hay tebiye. Wawa i Mbœlom way na, ndaray a sær bay. Maa sær na, Bœba Mbœlom nate ngwen. Ada Bœba way na, ndaray a sær bay. Maa sær na, nen wawa ngay ada maa sær na ndo neheye a seŋ mœdatay ha aye.»

²³ Tsa na, Yesu a mbœda me ka tœv i gawla ngay hay, a gwadatay a nateye mahœteye: «Ngwasum hærwi wu nakê faya ka ngatumay aye! ²⁴ Hærwi sœrum ha na, ndo mœde ha bazlam i Mbœlom hay ta bœy hay haladzay a satay haœe manğatay a wu nakê faya ka ngatumeye, ane tuk na, ta ngatay bay. A satay matsœne wu nakê faya ka tsœnumeye, ane tuk na, ta tsœne bay.»

Dzeke i ndo i Samari

²⁵ Ndo mœdzanğawa bazlam i Mbœlom mapala eye andaya ka tœv eye niye dœrmak. A lœtse a tsœtsah ka Yesu, a gwaday: «Miter, na giye na mey, nakê ada nâ huta sifa nakê ma ndœviye bay aye? A tsikay andza niye na, hærwi mahœle faya abœra suwat.»

²⁶ Yesu a gwaday: «Ka dzanğa mœ dœrewel i Musa, a gwad na, kœkay?»

²⁷ Ndo niye a mbœday faya: «A gwad na: “Wuđa na Bœy Maduwen Mbœlom yak tœ dœrev yak tebiye, ta mœsœfœre yak tebiye, ta gœdan yak peteh, ada tœ metsehe yak tebiye.†” Ada: “Wuđa ndo i mœged yak dœrmak andza ka wuđa na gær yak.‡”»

²⁸ Yesu a gwaday: «Tœde! Ka mbœda faya lele. Ge andza niye ada ka hutiyeye mœsœfœre.»

²⁹ Ane tuk na, ndo mœdzanğawa bazlam i Mbœlom mapala eye niye a say mœgwaday a gær ngay na, nenğeye ndo i dedek. A tsœtsah ka Yesu a gwaday: «Ada matœra ndo nakê na wuđiyeye andza nen aye na, way?»

³⁰ Yesu a mbœday faya a gwaday: «Ndo wuray a yaw abœra ma Zerozelem ma diye a Zeriko. Mœkal hay ta mbœzla faya. Ta buwa faya abœra wu ngay hay tebiye. Tœ kœd na lehhe. Tsa na, ta hway wu tay. Tœ gær ha ndo niye maœærzla eye.»

³¹ «Ndo mœvœlay wu a Mbœlom wuray andaya a mbœzlaw ta tsœved eye niye. A ngatay a ndo niye na, a ngœday tsanğœhha dœren. A ye ta tsœved mekelen eye.»

³² «Andza niye, ndo i Levit wuray a ndisil ka tœv eye niye, a ngatay a ndo niye na, a ngœday dœren. A ye ngway ta tsœved mekelen eye.»

³³ «Ane tuk na, ndo i Samari wuray a ye naha. Faya ma diye a mahœhele, a ndisil ka tœv niye. A ngatay a ndo niye na, a gay mœ bo haladzay. ³⁴ A hœndzœd naha ka tœv i ndo niye lele. A pœla ha gwezem ngay. A zlaw guzom a baray na abœra ka mbœlak. A mbœda faya mal ada a baray faya lele. A ndœv ha na, a zla na ka gær i zunğo ngay a ye ha a gay i mbœlok hay. A gay gær mœ dœma lele.»

³⁵ «Tœdœ eye ma ta diye ngway na, a tœlœka hœlay a gwezem, a zlaw kwar i suloy sulo. A vœlay a ndo mœge mœsler mœ gay i mbœlok niye hay. A gwaday: “Gay gær a ndo nakay lele. Aza na maweye tœ fanan na, na makeye ha wu nakê ka dze ha haladzay hærwi ngay aye.”»

³⁶ Yesu a gwaday sa: «Ka nêkar na, mœ walaŋ i ndo neheye mahkar aye, matœra ndo i mœged i ndo nakay mœkal hay tœ kœd na aye na, way?»

† 10:27 Bazlam mapala eye masulo eye 6.5. ‡ 10:27 Levitik 19.18.

³⁷ Ndo mædzanḡawa bazlam i Mbəlom mapala eye niye a mbəda faya a Yesu a gwaḡay: «Ndo nakə a gay ḡwalak aye.»

Yesu a gwaḡay: «Aya! Nəkar dərmak do ge andza niye.»

Wu lele eye nakə ndo ma hutiyeye

³⁸ Yesu ta gawla ḡgay hay tə həl bo, ti ye a gəma mekeleḡ eye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, a ye a gəma wuray. Mə dəma na, ḡgwas eye andaya tə zalay Marta a təma na a gay ḡgay.

³⁹ ḡgwas niye na, malamar ḡgay andaya tə zalay Mari. Neḡgeye na, a ndza ka təv i Yesu faya ma piye zləm ka matətike i Yesu. ⁴⁰ Azlakwa bay Marta i ḡgay na, faya ma giye məsler hay wal wal ma ləver. A yaw ka təv i Yesu. A yaw na, a gwaḡay: «Bəy Maduweḡ, na gaka mə bo təbəḡew? Malamar ga a gər ga ha mahəgeye ka mäge məsler hay wal wal tebiye na, kəkay. Gwaḡay mā yaw, mā dzəna ga.»

⁴¹ Bəy Maduweḡ a mbəḡay faya a gwaḡay: «Marta, Marta nəkar na, ka vəlay ha mædzal gər ada ka hatsay ḡuh a məsler haladzay na, kəkay? ⁴² Ane tuk na, wu nəte ka nəkar na, kə mətsa fakaya abəra. Mari ḡuh na, kə zla wu nakə lele aye. Dada ndəray ma sliye məzle faya abəra bay.»

11

Maḡuwulay me a Mbəlom na, kəkay?

Mata 6.9-13, 7.7-11

¹ Pat wuray na, Yesu a ḡuwulay me ma təv eye andaya. A ndəv ha maḡuwule me na, ndo nəte mə walaḡ i gawla ḡgay hay a tsətsah faya, a gwaḡay: «Bəy Maduweḡ, tətikamay maḡuwule me a Mbəlom andza i Yuhana nakə a tətikatay a gawla ḡgay hay ahəl niye.»

² Yesu a gwaḡatay: «Ka ḡuwulumay me na, ka gwaḡumeye: Bəba may,

kwa way mā sər ha, məzele yak na, tsəḡanḡa.

Ndo hay tebiye tā zambadaka.

Bəy yak mə gəma mā ge bo ka təv may dərmak,

³ vəlamay wu mənday nakə ma slameye pat pat aye,

⁴ Pəsamay ha mənese may,

hərwi nəmay dərmak nəmaa pəsətay ha a ndo neheye tə gamay mənese aye.

Tsəpa may hərwi ada Fakalaw mā səpat may bay.»

⁵ Yesu a gwaḡatay sa: «Agəla ndo nəte mə walaḡ kurom dzam ḡgay andaya. Ane tuk na, a ye ka təv i dzam ḡgay niye ta magərḡəvad. A ye naha a tsətsah a gwaḡay: “Dzam ga amboh vəleḡ tapa i ḡaf mahkar tey. ⁶ Hərwi ndo nəte mə walaḡ i dzam ga hay a yaw a mahəhele. A ndislew anəke a gay ga. Ane tuk na, wuray andaya məvəlay bay.” ⁷ Ndo niye mə gay aye a mbəḡayaw faya, a gwaḡay: “Gər ga ha, kə wurdeḡ me bay! Na dərzl na mæḡed ga tsiy. Neḡ ta wawa ga hay nəmaa həna tsiy. Na sliye faya mələtse məvəlaka ḡaf sa bay.”»

⁸ Yesu a gwaḡatay sa: «Sərūm ha na, kwa tadə a say mələtse bay bəbay na, ma lətsiyə ma vəleye wu nakə a say aye. Ma vəleye na, hərwi a gay amboh haladzay bəna hərwi dzam bay.

⁹ «Neḡ faya na tsikakumeye: Tsətsahum, ta vəlakumeye, pəlum, ka hutumeye, fumay a mæḡed, ta həndəkakumeye abəra ma mæḡed. ¹⁰ Hərwi kwa way ka tsətsah na, ta vəleye, kwa way ka pəla na, ma hutiyeye, ada kwa way kə fay a mæḡed na, ta həndəkeye abəra ma mæḡed.»

11 «Way mə walaŋ kurom tadə wawa ŋgay ka tsətsah faya kələf na, ma vəleye dədəwə dāw? 12 Kəgəbay ka tsətsah faya dəsle na, ma vəleye hərdədə dāw? 13 Nəkurom neheye sadzək ŋgwalak eye hay bay aye ka sərūm məvələ wu ŋgwalak eye hay a wawa kurom hay dūh tuk na, ada Bəba kurom mə mbəlom ma ziye kurom ha ta məvələ Məsəfəre Tsədanŋa eye a ndo neheye ta tsətsah faya aye bədaw!»

*Mbəlom kəgəbay Fakalaw
Mata 12.22-30; Markus 3.20-27*

14 Pat wuray na, Yesu faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndoweye andaya a təra ha mandək eye. Fakalaw a yaw abəra mə bo i ndo niye na, ndo niye a tsik me lele. A gatay a ndo niye hay mahaya gər eye hərbəbəkka. 15 Ndo mekeləŋ eye hay mə walaŋ tay niye na, tə gwad: «Maa vəlay gədan ka mahəhere fakalaw hay na, Bedzabul bəy i fakalaw hay.» 16 Ndo mekeləŋ eye hay na, a satay məhələ faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwadāy: «Gamay masuwayan nakə ma diye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

Ŋgama Mbəlom

17 Ane tuk na, Yesu a sərətay naha ka mədzał gər tay. A gwadətay: «Tadə ndo i gəma hay ta ŋgəna, faya ta giye vəram mə walaŋ tay na, gəma niye ma dziye. Gəma mekeləŋ eye ma dufiye na. Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazłaga mə walaŋ tay na, ndo niye hay mə gay niye ta hutiyə gədan məndze huya bay. 18 Tadə Fakalaw tə Fakalaw ma giye magazłaga ka bo ŋgay na, ka dzalum na, bəy ŋgay ma ndziye huya na, ma kəkay? Sa na, ka gwadum maa vələŋ gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. 19 Ka gwadum maa vələŋ gədan ka mahəhere fakalaw na, Bedzabul. Ane tuk na, a dzam kurom hay na, maa vələtəy gədan ka mahəhere fakalaw hay na, way? Andza niye, dzam kurom hay faya ta diye ha na, dedək andaya mə nəkurom bay. 20 Maa vələŋ gədan a neŋ ka mahəhere fakalaw na, gədan i Mbəlom. Andza məgwədə na, Bəy i Mbəlom 6a ki yaw tsiy hus ka təv kurom.»

21 Yesu a gwadətay sa: «Ndo gədan eye tə wu həlay ŋgay na, ma tsəpiye gay ŋgay lele wuray ma tətaliye ka zelele ŋgay kwa tsekweŋ bay. 22 Ane tuk na, tadə ndo mekeləŋ eye a ze neŋgeye ta gədan ki yaw na, ma buwiye faya abəra wu həlay ŋgay niye hay a səmawa ha ka bo aye. Ada ma həliye zelele i ndo niye ma ŋgənatay ha a ndo hay tebiye.»

23 Yesu a gwadətay sa: «Ndo nakə neŋgeye tə neŋ bay aye na, neŋgeye ndo mənəŋ dəre. Ndo nakə ka dzəna ga bay aye na, neŋgeye dūh ndo mənəneŋ ha məsler.»

*Məməw i məsəfəre nakə lele bay aye
Mata 12.43-45*

24 Yesu a gwadətay sa: «Fakalaw ki yaw abəra mə bo i ndo na, ma diye ma dzədziye mə kəsaf ma pəliye təv mazəzukw bo. Kə huta bay na, ma gwadəye a gər ŋgay: “Na mbədiye gər a gay ga nakə na yaw abəra mə dəma aye.” 25 Ma mbədiye gər, kə ye naha kə ŋgatay a gay mafada eye lele ada malambada eye. 26 Tsa na, ma diye ma həlaweye siye i məsəfəre neheye sewed eye hay wene wene ta ze neŋgeye aye tasəla. Ta fələkwiyə a gay, ta ndziye mə dəma. Ka mandəve eye na, wu niye ma miye ka ndo niye ma ziye nakə kurre aye.»

27 Ahəl nakə faya ma tsikiye andza niye na, ŋgwas wuray mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye, a wuda a gwad: «Məŋgwese ka gər i ŋgwas nakə a wa kar aye ada ka sa wah ŋgay aye.»

²⁸ Ane tuk na, Yesu a mbəɗafay faya a gwadafay: «Məngwese dɗuh na, ka gər i ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam i Mbəlom ada faya ta giye andza nakə a tsik aye.»

Masuwayaŋ tɔ dzaydzay

Mata 12.38-42; 5.15, 6.22-23

²⁹ Ka təv nakə ndo hay faya ta səkahiye naha haladzay ka təv i Yesu aye na, Yesu a pa bo ka mətsike, a gwaf: «Ndo neheye anəke aye na, lele eye hay bay. Ta tsətsahiye nā gatay masuwayaŋ na, kəkay! Asah! Ma dəba i masuwayaŋ i Zonas ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə tə ŋgatay aye na, ta ŋgateye a masuwayaŋ mekelen eye bay. ³⁰ Hərwi Zonas a tərɔ na, masuwayaŋ ka gər i ndo i gəma i Ninive hay.* Andza niye neŋ Wawa i Ndo na tərɔye masuwayaŋ a ndo neheye anəke aye dərma. ³¹ Ŋgwas wuray andaya neŋgeye bəy bagwar eye, a yaw abəra ma diye i tsakay. A yaw mətsəne bazlam i Salomonə neheye maraha eye ta metsehe aye.† Ndo andaya kanaan a ze ha Salomonə. Hərwi niye, ahəl nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ŋgwas nakay bəy bagwar eye ma deyeweye abəra ma diye i tsakay, ma lətsiye kame i ndo neheye mamatay ha mənese. ³² Pat i sariya i Mbəlom na, ndo i gəma i Ninive hay ta deyeweye. Ta lətsiye kame i ndo neheye anəke aye ta matay ha mənese. Hərwi ndo i gəma i Ninive hay ta tsəne bazlam i Mbəlom nakə Zonas a tsikatay aye na, ta gər ha mezeleme. Ndo andaya kanaan a ze Zonas bəɗaw?»

³³ Yesu a gwadatay sa: «Dadɔ ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ma ŋgahiye na kəgəbay ma hurəkwiye faya gəse daw? Ma piye na dɗuh na, ka wu mape lalam hərwi ada ndo neheye ta fələkwiye a gay aye mɔ dəvatay dzaydzay.

³⁴ «Dəre yak na, andza lalam ma dəviye dzaydzay a bo yak tebiye. Tadə dəre yak a zəba kwetseh kwetseh lele na, bo yak kətsek mə dzaydzay. Ane tuk na, tadə dəre magulufa eye na, bo yak ma ləvonə. ³⁵ Ge metsehe lele bəna, wu nakə ma vələkeye dzaydzay aye mɔ tərɔ ləvonə bay. ³⁶ Tadə bo yak kətsek mə dzaydzay, təv kwa tsekweŋ ma ləvonə bəna, niye na bo yak tebiye mə dzaydzay. Niye na, andza lalam nakə dzaydzay ŋgay aye faya ma dəvakeye dzaydzay aye.»

Yesu a matay ha mənese a Farisa hay

ta ndo mədzanŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

³⁷ Yesu a ndəv ha mətsike me na, Farisa wuray a zalay ka mənɗe wu mənɗay a gay ŋgay. Ti ye ta dazlay a mənɗe wu mənɗay. ³⁸ Farisa niye a zəba ka Yesu na, a gay wadəŋ wadəŋ. A gay wadəŋ wadəŋ na, hərwi Yesu kə bara həlay andza i kule tay nakə a tsik aye bay.

³⁹ Bəy Maduweŋ a gwadafay: «Nəkurom Farisa hay na, ka tsakaɗum na, dəba i gəsiyem ta dəba i bəgəlam, ane tuk na, nəkurom maraha eye ta mədzele ka makəle, ka məge sewed. ⁴⁰ Nəkurom na, matərakahaŋ eye hay. Sərum ha na, Mbəlom nakə a ge dəba i wu hay aye na, maa ge huɗ eye na, neŋgeye dərma bəɗaw? ⁴¹ Duh na, wu neheye ma gəse ada neheye ka bəgəlam kurom hay na, vələumatay a mətawak hay ada wu hay tebiye ma tərɔye hərwi kurom tsəɗanŋa.

⁴² «Ane tuk na, nəkurom Farisa hay na, dərətsətseh ka gər kurom. Hərwi ka hayumay gər a slambah i ala kurom hay tebiye na, mə kuro na, ka zlawum nate ka vələwumaye a Mbəlom. Azlakwa dɗuh faya ka gərume ye ha dedək tə

* 11:30 Zonas 1-4. † 11:31 1 Bəy hay 10.1-13.

mawuƕe bo i Mbəlom eye. Anan̄ gum wu nakə a ye ka bo mäge aye, ze mægər ha siye bay.

⁴³ «Nəkurom Farisa hay, ƕəretsətseh ka gər kurom. Hərwi mə gay i maɖuwule me na, ka wuɖum mənɖze ka təv mənɖze nakə ŋgwalak aye. Ada ka wuɖum t̄a tsikakum me ta məɖəslakum ha gər ka təv məhay gər i ndo hay tebiye.

⁴⁴ «Nəkurom na, ƕəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ndzəkitem bo andza tsəvay neheye ndo hay faya ta həhaliye faya ta ŋgatay bay aye!»

⁴⁵ Ndo nəte mə walaŋ i ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay a gwaday a Yesu: «Miter, ka tsik andza niye na, ka tsada nəmay ɖərmak.»

⁴⁶ Yesu a mbəɖay faya a gwaday: «Nəkurom ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ɖərmak, ƕəretsətseh ka gər kurom! Nəkurom na, faya ka pumeye wu mamba eye ka ndo hay. Nəkurom eye kwa ta wur həlay nets ka lamumay madzəne tay ha bay.

⁴⁷ «Ɛəretsətseh ka gər kurom! Hərwi nəkurom faya ka ɖəzlumeye tsəvay male eye hay. Tsəvay niye hay na, i ndo məɖe ha bazlam i Mbəlom niye hay ahəl niye bəba təte kurom hay tə kəɖ tay ha aye. ⁴⁸ Andza niye, ka bəzum ha na, nəkurom ma məsler i bəba təte kurom niye ahəl niye. Nəteye ta kəɖ tay hay ndo məɖe ha bazlam i Mbəlom. Nəkurom i kurom na, faya ka ɖəzlumeye ka tsəvay tay aye hay. ⁴⁹ Hərwi niye Mbəlom ta ndaraw ŋgay kə tsik ahəl niye, a gwad: “Nəŋ Mbəlom na slərətay naha ndo məɖe ha bazlam ga hay ta ndo i maslaŋ ga hay. Na slər tay naha na, ta kəɖiye tay hay siye mə walaŋ tay, ada siye hay ta gateye ƕəretsətseh.” ⁵⁰ A nəkurom ndo neheye bəgom aye, Mbəlom ma ta tsətsahiye fakuma ndo məɖe ha bazlam ŋgay neheye ka kəɖum tay ha zla anəke bay, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge mənɖzibəra aye.

⁵¹ Mbəlom ma tsətsahiye na, kwa ka məkəɖe i Abel[†] hus ka Zakari nakə tə kəɖ na mə walaŋ i təv məvəlay wu a Mbəlom tə gay i məɖəslay ha gər a Mbəlom aye. §

⁵² «Nəkurom ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ƕəretsətseh ka gər kurom. Nəkurom na, ka ɖəɖəzlumatay na maged i məsəre wu a ndo hay. Nəkurom eye na, ka deyumeye a ɖəma bay. Ada ndo neheye a satay məfələkwe a ɖəma aye na, faya ka kərahumatay eye tsəved məfələkwe a ɖəma.»

⁵³ Yesu a ndəv ha mətsike me na, a yaw abəra mə gay niye. Ndo mədzan̄gawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay ta payaw bazay abəra. Ti yaw na, tə wuya ka Yesu tə bazlam i tereŋgez hay wal wal. Ta tsətsah faya gər i bazlam hay wal wal tebiye. ⁵⁴ Ta tsətsah faya andza niye na, hərwi ada mā tsik bazlam nakə ŋgwalak eye bay aye. Ada a satay məhəle faya abəra suwat.

12

Məvəlay ha bo tebiye a Yesu

Mata 10.26-33, 12.32; 10.19-20

¹ Ahəl niye na, ndo hay haladzay ta haya gər. Nəteye ta giye gwezem wiye. Faya ta mbərasliye bo ka sik tay hay. Ka təv eye niye na, Yesu a lah mətsikatay me a gawla ŋgay hay təɖay. A gwadatay: «Tsəpum gər kurom abəra ka gəɖe i Farisa hay. Andza məgwede bəbək tay nakə faya ta giye aye. ² Wu nakə tebiye maŋgaha eye na, ta ɖiye ha, ada wu nakə tə tsikawa ta məkal aye na, ta ɖiye ha. ³ Hərwi niye wu nakə ka tsikum ma ləvəŋ aye na, ma ta ɖiye a zləm

† 11:51 Madazlay i wu hay 4.8. § 11:51 2 Labaray hay 24.20-22.

mə dzaydzay. Wu nakə ka tsikumay a zləm a ndo ta suksuk mə gay aye na, ndo hay ta ta tsəniye ka zavay.

⁴ «Malar ga hay, neŋ faya na gwadəkumeye: Kā dzədzarumay a ndo neheye ta dziye ha slo i bo aye bay. Nəteye na, ta sliye faya mäge wu mekelen ma ziye nakay bay. ⁵ Ndo nakə ka dzədzarumeye na, na đakumeye ha: Dzədzarumay na, a Mbəlom. Ma dəba i mədahaŋ na, neŋgeye duh ma kaliye kurom ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Ayaw! Sərum ha lele! Dzədzarumay na, a neŋgeye.

⁶ «Ka sərum təbədəw, sisi hay zlam na, ta səkəm ta dala sulo bədəw? Mbəlom na, kwa nəte a mətəsa ha gər bay. ⁷ Nəkurom na, ka zum tay ha diyer hay. Kwa məkwets i gər kurom na, Mbəlom kə pasla na. Aya ane kə dzədzarum bay.

⁸ «Sərum ha na, ndoweye kə dā ha kame i do hay kə gwad: “Neŋ gawla i Yesu” na, neŋ Wawa i Ndo na ta diye ha neŋgeye gawla ga kame i gawla i Mbəlom hay dərma. ⁹ Ane tuk na, tədā ndoweye kə dā ha kame i ndo hay parakka a sər ga ha bay na, neŋ na tsikiye kame i gawla i Mbəlom hay, na sər na bay dərma.

¹⁰ «Kwa kə tsik wu nakə lelebay aye ka neŋ Wawa i Ndo na, Mbəlom ma pəseye ha. Ane tuk na, ndoweye kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye na, ma hutie məpəse me bay.

¹¹ «Tədə ta diye kurom ha a gay i məduwule me ada kame i ndo mələve dala hərwi mäge sariya na, kə dzalum “Nəmaa ta giye kəkay” bay, kəgəbay “Nəmaa ta gwadiye mey” bay. ¹² Mata đakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

Zlele eye hay tə zlele eye bay aye hay

Mata 6.25-34, 6.19-21

¹³ Tsa na, ndoweye mə walaŋ i ndo niye hay a yaw ka təv i Yesu a gwaday: «Miter, gwaday a malar ga na, nəmaā ŋgəna zlele nakə bəba may a gəramay ha aye.»

¹⁴ Yesu a mbəday faya a gwaday: «Dzam ga, maa pa ga məgakum na sariya i wu kurom hay kəgəbay məŋgənakum ha zlele kurom na, maa pa ga way?»

¹⁵ Tsa na, a gwadatay a ndo hay tebiye: «Gum metsehe! Həbum gər kurom abəra ka bor i zlele. Hərwi kwa ndo neŋgeye zlele eye bəbay na, sifa ŋgay mə zlele ŋgay niye bay.»

¹⁶ Yesu a təkəratay dzeke, a gwadatay: «Ndowne andaya zlele eye, wu ŋgay məpele abəra ka dala na, haladzay. ¹⁷ A dzala ada a tsətsahay a gər ŋgay, a gwad: “Na giye kəkay? Təv andaya hərwi məhayay gər a wu ga hay bay.”

¹⁸ «A gwad sa: “Wu nakə na giye na, anan: Na mbəzliye ha de ga hay. Na ŋgariye a dəma bagwar eye hay neheye ta sliye dā məhayay gər a dəma a wu mənday ga hay tə siye i wu ga hay aye. ¹⁹ Na ge andza niye na, na gwadeye a bo ga: Bo ga! Wu ga na, haladzay. Ma ndziye məve wede wede. Anəke na, zəzək w bo tuk! Nda wu mənday, sa wu məsay ada ŋgwasa.”

²⁰ «Ane tuk na, Mbəlom a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, matərakahaŋ eye! Bəgom ta həvad nakay na, ka mətiye. Ada wu neheye tebiye ka hayay gər aye na, i way tuk!”»

²¹ Yesu a gwadatay sa: «Andza niye, hərwi ndo nakə a hayay gər a zlele a bo ŋgay eye ŋgway aye. Ane tuk na, ka dərə i Mbəlom na, zlele eye bay.»

²² Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Hərwi niye neŋ faya na tsikakumeye: Kā dzalum gər hərwi wu mənday kəgəbay hərwi petekəd bay. ²³ Hərwi məsəfəre na, a ze wu mənday ada bo kurom na, a ze petekəd segey. ²⁴ Zəbum ka məŋgəhak hay təday: Nəteye na, ta sləga bay, tə pala wu tay tə hayay gər

andaya bay. De tay andaya mæpe a dæma wu tay hay bay. Kwa ada sewene tay andaya bay. Ane tuk na, Mbælom faya ma vølateye wu mænday. Nækurom na, ka zum diyen hay bædaw?

²⁵ «Way nakæ mæ walaŋ kurom ma sliye faya masækah ha mændze ŋgay ka mændzibæra ta mædzele gær ŋgay nakæ faya ma dzaliye aye na, way? ²⁶ Aya! Ka wu naka tsekweŋ aye na, ka slum faya mæge düh bay tuk na, ka dzalumeye ka wu siye na hæwi mey? ²⁷ Ehey zæbum ka guzer neheye mavurza eye tæday! Nøteye na, tæ ge mæsler i wuray bay, tæ ŋgar peteked bay. Faya na gwadakumeye, kwa Salomonŋ nakæ zlele eye haladzay aye, dæda kæ pa ka bo peteked andza mævurze i guzer neheye bay. ²⁸ Andza niye Mbælom na, faya ma pæteye ka bo peteked a guzer hay ka bægom nakay. Tædæ na, guzer niye ta kuliye. Ta kula na, ta kaliye tay ha ako. Kæ ge andza niye na, nækurom düh Mbælom ma pakumeye peteked ka bo ma ziye i guzer hay bædaw? Kwa a nækurom neheye mædzal gær tsekweŋ aye bædaw!

²⁹ «Ka ndædikum gær huya ka mædzele ka wu nakæ ka ta ndayumeye tæ wu mæse aye bay. ³⁰ Maa pæla wu neheye na, ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye. Nøteye na, ta zæzukway bo a mapæle bay tebiye. Ane tuk na, Bæba kurom mæ mbælom a sær wu nakæ a sakum aye. ³¹ Lahum mapæle na, Bøy i Mbælom ada wu siye hay na, Mbælom ma vølakumeye. ³² Nækurom neheye haladzay bay aye, kæ dzædzarum bay! Hærwi ki yay a gær a Mbælom Bæba kurom kæ vølakum tæv mændze ma bøy ŋgay.

³³ «Nækurom düh sækamum ha wu kurom hay ada vølumatay suloy eye a ndo i mætawak hay. Ngarum gwezem neheye ta nasiye bay aye. Ada ka hayumay gær a dæma a zlele kurom nakæ mæ mbælom aye. Mæ dæma na, mækal ma sliye mede faya bay. Kwa matul ma ndisliye faya bay. ³⁴ Hærwi dærev kurom mandza eye na, ma tæv nakæ zlele kurom mæ dæma aye.»

Ndzum tsezlezleŋŋe mahæbe mæmaw i Yesu

Mata 24.45-51

³⁵ «Barum na bæzihud kurom hæwi mæge mæsler. Pum ako ka lalam kurom hay mâ mbata bay. ³⁶ Tærum na, andza ndo mæge mæsler neheye ndo i gay a gæratay ha gay ŋgay, a ye mæzle dahålay aye. Nøteye na, ta hæbiye na hus ahæl nakæ ma mæweye abæra ma mæzle dahålay aye. Kæ maw kæ fay a mæged na, ta hændaŋeye na mæged. ³⁷ Mæŋgwese ka gær i ndo i mæsler niye hay ndo i gay tay kæ ndislew na, ma ndzateye a gær nøteye mandzahæra eye bay. Særum ha lele! Ndo i gay niye ma bæriye bæzihud ŋgay ta wu i mæbere bæzihud. Ma zalateye a ndo i mæsler ŋgay hay. Ma ndziye tay ha ka tæv mændzay. Ma vølateye wu mænday. ³⁸ Kwa tadæ a maw na, ta magærhævad kwa kæ gaw mahonok ka zay magærhævad, ki yaw kæ ndislew fataya faya ta hæbiye na ta ndzahæra bay na, mæŋgwese ka gær tay.»

³⁹ Yesu a gwadåtay sa: «Tsænum wu nakay lele: Ndo i gay mâ sær hælay nakæ mækal ma deyeweye ma kaliye na aye na, ma gæriye ha gay ŋgay mækal mâ yaw mâ slålay na bay. ⁴⁰ Nækurom dærmak lævum bo, hæwi neŋ Wawa i Ndo na mæweye ahæl waray na, ka særumeye bay.»

⁴¹ Tsa na, Piyer a tsætsah faya a gwadáy: «Bøy Maduweŋ, dzeke nakay ka ndzækit ha bo na, hæwi may dekdæk tsukudu hæwi ndo hay tebiye daw?»

⁴² Bøy Maduweŋ a mbæday faya, a gwadáy: «Ndo i mæsler ŋgwalak eye ada ma giye mæsler ta metsehe lele eye na, way? Nengeye na, ndo nakæ ndo i gay ŋgay a gwadáy: «Gatay gær a siye i ndo mæge mæsler ga hay. Vølatay wu mænday tæ hælay eye.» ⁴³ Mæŋgwese ka gær i ndo mæge mæsler niye tadæ ndo i gay ŋgay ki yaw, kæ ndzay a gær nengeye faya ma giye mæsler andza nakæ tæ

tsikay aye. ⁴⁴ Neŋ faya na gwadākumeye: Sərum ha na, ndo i gay ŋgay ma gəray ha zlele ŋgay tebiye mâ ləvay gər.

⁴⁵ «Ane tuk na, ndo i məsler kə gwadāy a gər ŋgay: “Maka! Ndo i gay ga ma maweŋe bəse bay.” Tsa na, a pa bo ka mənɔdebe ndo i məsler haslaka eye siye hay ta ndo i məsler ŋwas eye hay. Tadə a nda wu mənday, a sa wu məsay ada a kwaya, ⁴⁶ ndo i gay ŋgay ma maweŋe na, ka həlay nakə faya ma həbiye bay aye ada a sər bay aye. Ki yaw na, ma vəleye dəretsətseh haladzay, ma həhariye na ndo i məsler niye. Ma kaliye ha a təv i ndo neheye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye.

⁴⁷ «Tadə ndo i məsler a sər ha wu nakə ndo i gay ŋgay a say mâ gay aye, ane tuk na, ndo i məsler kə ləva ha bo bay kəgəbay kə ge andza nakə a say a ndo i gay ŋgay aye bay na, ta geye dəretsətseh haladzay. ⁴⁸ Aya ane tuk na, ndo i məsler nakə a sər wu nakə a say a ndo i gay ŋgay mâ gay na bay na, ada kə ge wu nakə da i mənɔdebe na na, ta ndabiye na haladzay bay. Ndo nakə tə vəlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay dərmak. Ndo nakə tə gəray ha wu a həlay haladzay aye na, ta tsətsahiye faya haladzay wene wene aye.»

Maŋgəne ta sariya

Mata 10.34-36

⁴⁹ «Neŋ na yaw na, na zlaw ako məkele ka dala. A seŋ na, mâ vat anəke. ⁵⁰ Ane tuk na, ta dzəhuŋiye ga ha a dəretsətseh təday, a seŋ mə dərev ga na, kə ge bo tsiy. ⁵¹ Ka dzalum na zlaw ka mənɔzibəra na, zay daw? Na gwadākumeye a'ay! Na zlaw na, maŋgəne. ⁵² Ma dazleye anəke, ndo hay zlam mə gay na, ta ŋganiye ndo mahkar ta kədiye bo ta ndo neheye sulo aye. Ndo hay sulo ta kədiye bo ta ndo neheye mahkar aye. ⁵³ Bəba ta wawa ŋgay ta səriye bo bay, wawa ta bəba ŋgay ta səriye bo bay. Maya tə dem ŋgay ta səriye bo bay ada dem ta may ŋgay ta səriye bo bay. Maya i zal ta dahəlay i wawa ŋgay ta səriye bo bay ada dahəlay i wawa ta may i zal ŋgay ta səriye bo bay.»

Məsəre ha ka bo abəra wu

Mata 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Yesu a gwadawatay a ndo niye hay tebiye dərmak sa: «Nəkurom na, ka ŋgatumay a pazlay kə lətsew tə məgəma na, ka gwadum bəse tsa, yam ma piye ada yam ma piye dedek. ⁵⁵ Tadə ka ŋgatumay a mətasl ka vəzlaw ta diye i Salawa na, ka gwadum merəbe ma giye. Ada merəbe ma giye dedek. ⁵⁶ Nəkurom na, ndo məvay gər a ndo hay. Ka sərüm maŋgəne tay ha wu i dala tə wu i magərmbəlom na, tə waray. Ada həlay nakə anəke aye ka sərüm bay na, kəkay?

⁵⁷ «Hərwi meŋ, nəkurom na, ka sərüm maŋgəne ha ka bo abəra wu nakə lele bay aye tə wu nakə dedek aye bay na, ka meŋ? ⁵⁸ Tadə ndo ka wuda fakaya, faya ka deŋumeŋe kame i ndo məge sariya na, lambadum ha bazlam eye ka tsəved ahəl nakə faya ka deŋumeŋe mba aye. Kə ge andza niye bay na, ndo niye ki ye kar ha ka təv i ndo məge sariya na, ndo məge sariya ma vəliye kar ha a həlay i sidzew. Sidzew ma kaliye kar ha a danğay. ⁵⁹ Sər ha na, kwa a ləkaw fakaya dala nəte ka hama na bay na, ka deŋeweŋe abəra ma danğay bay.»

13

Mambəde tsəlök

¹ Ahəl niye na, ndo hay ti yaw ka təv i Yesu. Ti ye naha ta təkəray tə gwadāy: «Ahəl niye na, Pilat kə kəd siye i ndo i Galile hay. A kəd tay ha ahəl nakə faya ta

vəlay wu a Mbəlom aye. A dzapa ha bambaz tay tə bambaz i gənaw neheye tə kəday a Mbəlom aye.»

² Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ka dzalum na, Galile neheye ta bəbazl tay ha aye na, ta ze siye i Galile hay tə mezeleme daw? ³ Neñ faya na tsikakumeye, a'ay andza niye bay! Ane tuk na, tadə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye dərma. ⁴ Tsukuđu ndo niye hay kuro gər eye tsamahkar aye gay zəbol eye a mbəzl fataya ma Silowe ka dala i Zerozelem aye na, ka dzalum na, ta ze tay ha siye i ndo i dala i Zerozelem tə mezeleme daw? ⁵ Neñ faya na tsikakumeye andza niye bay. Ane tuk na, tadə ka gərum ha mezeleme kurom bay na, nəkurom tebiye ka mətumeye andza nəteye.»

⁶ Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke, a gwadatay: «Ndoweje andaya a zəv dərizl i gərdaf wuray andza gurov a guvah ŋgay. Pat wuray na, a ye mata ŋgəlaw hohway i gərdaf niye. A ye naha na, dərizl i gərdaf niye kə wa bay. ⁷ Ndo i guvah niye a gwaday a ndo matsəpay na guvah niye: “Zəba! Kə ge anəke məve mahkar na yawaw mata pəle naha hohway i dərizl gərdaf nakay. Ane tuk na, na huta faya hohway bay. Ma neseneye ha təv ma guvah kəriye na, hərwi mey? Dəs na abəra mə dəma!” ⁸ Ane tuk na, ndo matsəpay na guvah niye a mbəday faya a gwaday: “Ndo i gay ga, biyeñ na, gər ha. Na leye bəd ka tsakay eye tuwwe. Na lay na, na peye bərbur. ⁹ Na ge ha andza niye na, agəna ka niye nenged na, ma wiye. Kə wa bay na, ka dəsiye na tuk.”»

Yesu a mbəl ha ndo abəra ma dəvats pat i mazəzukw bo

¹⁰ Yesu faya ma tətikatay a ndo hay mə gay i mađuwule me pat i mazəzukw bo. ¹¹ Ŋgwas wuray andaya dəvats eye mə dəma dərma. Dəvats niye kə ndza faya məve kuro gər eye tsamahkar. Fakalaw a təra ha. A guđu k ha a mba faya mələtse dzik bay. ¹² Yesu a ŋgatay a ŋgwas niye na, a zalay. Tsa na, a gwaday: «Ka mbəl abəra ma dəvats yak.» ¹³ Yesu a pa faya həlay. A pa faya həlay na, kwayanja a lətse dzik lele. Tsa na, ŋgwas niye a zambaday a Mbəlom.

¹⁴ Ane tuk na, wu nakə Yesu a ge, a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye na, a ndalay a bəy i gay i mađuwule me. A tsikatay a ndo hay a gwadatay: «Pat andaya məkwa hərwi məge məsler. Kā mbələmay ha ndo na, pat niye hay bəna, pat i mazəzukw bo bay!»

¹⁵ Bəy Maduweñ a mbəday faya a gwaday: «Nəkurom tebiye na, ndo neheye ta məvay gər a ndo aye! Pat i mazəzukw bo na, kwa way a pəla ha sla ŋgay kəgəbay zunjo ŋgay mede ha ka məse yam bədaw? ¹⁶ Ŋgwas nakay gwala i Abraham, Fakalaw a dzawa na na, neñgeye məve kuro gər eye tsamahkar. A ye ka bo məpəle ha abəra ma mədzewe pat i mazəzukw bo bədaw?»

¹⁷ Bazlam i Yesu niye a mbədatay faya andza niye na, horoy a gatay a ndo məne dərə ŋgay niye hay tebiye. Ane tuk na, ndo hay tebiye na, məsler i Yesu niye a gawa aye, a ye tay a gər haladzay.

Dzeke i wur i bəzanj ta gəde Mata 13.31-33; Markus 4.30-32

¹⁸ Yesu a gwad: «Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, wuye mey? ¹⁹ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, andza wur i bəzanj nakə ndo a zla a sləga ka dədanj aye. A sləga na na, a ndzohw. A gəl, a təra andza gərdaf, diyeñ hay tə ŋgar gay tay hay ka hawal eye hay.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Na ndzəkkit ha Bəy i Mbəlom sa na, ta wuye mey?»

²¹ Bəy i Mbəlom a ndzəkkit bo na, gəde nakə ŋgwas a həl tsekweñ a dzapa ha ta

gufa aye. Gufa niye na, haladzay. A hɛlaɓ tay ha ka bo na, gufa niye mahɛlaɓa eye a kwasa a hɛmbot.»

Mede a Bɔy i Mbɔlom

Mata 7.13-14,21-23

²² Yesu a hɛl bo ma diye a Zerozelem na, a ye ta wuzlahgɛma ada ta gɛma hay. Faya ma diye na, a dawa ha bazlam i Mbɔlom.

²³ Ahɛl nakɛ faya ma tsikateye bazlam i Mbɔlom aye na, ndoweye a tsɛtsah faya a gwadɔy: «Bɔy Maduwej, mata tɛme na, ndo ma i ŋgal eye dɔw?»

Yesu a mbɛda faya a tsikatay a ndo niye hay tebiye, a gwadɔy: ²⁴ «Gum gɛdan mafɛlɛkwe ta tsɛved nakɛ mangɛdɛtse aye. Faya na gwadakumeye ndo hay haladzay ta pɛliye tsɛved mafɛlɛkwe ada ta hutiyɛ tsɛved sa bay. ²⁵ Hɛrwi ndo i gay kɛ lɛtse ka dɛrɛzl a mɛged na, ka ndzumeye ma bɛra. Ka fumeye a mɛged ŋgay. Ka gwadumeye naha: “Bɔy Maduwej, hɛndɛkamay na mɛged tey.”

«Ma mbɛdakumaweye faya, ma gwadakumeye: “Ka yumaw mɛngay, na sɛr kurom ha bay.”

²⁶ «Aya! Ka gwadumeye: “Ka ndayakwa wu mɛnday ada ka sakwa wu mɛsay dziye tɛ nɛkar. Ka tɛtikamay bazlam i Mbɔlom ka tɛv neheye ma gɛma may aye.”

²⁷ «Ma gwadakumeye sa: “Ka yumaw mɛngay na, na sɛr kurom ha bay, a nɛkurom ndo mɛge mezeleme hay. Dum abɛra ka tɛv ga!”

²⁸ «Mɛ dɛma na, ta tuwiye tɛ mahɛpɛde zler eye. Ka ŋgatumeye a Abraham, a Izak, a Zakob ta ndo mɛde ha bazlam i Mbɔlom hay ma Bɔy i Mbɔlom. Nɛkurom na, ta dɛrɛzliye fakuma abɛra. ²⁹ Ndo hay ta deyeweye abɛra mɛ bɛzay, ma mɛgɛma ta deyeweye ma diye i yam ada ta deyeweye ma diye i tsakay. Nɛteye tebiye ta diye a Bɔy i Mbɔlom. Ta ndziye ta ndiye wu mɛnday mɛ dɛma. ³⁰ Ane tuk na, ndo neheye nɛteye ndo i dɛba hay anɛke aye na, ta tɛriye ndo i me hay, ndo i me hay ta tɛriye ndo i dɛba hay.»

Yesu nenɛgeye ka tsɛved faya ma diye a Zerozelem

Mata 23.37-39

³¹ Yesu a ndɛv ha mɛtsike me na, kwayanɲa Farisa wuray ta hɛndɛd naha ka tɛv ŋgay, tɛ gwadɔy: «Lɛtse do a bɛra kanɲ! Do a tɛv mekelen eye bɛna, a say a Herod mɛkɛde kar.»

³² Yesu a mbɛdatay faya a gwadɔy: «Dum gwadumay a mezerew niye na, na hɛhariye fakalaw abɛra ka ndo hay ada na mbɛliye tay ha ndo hay abɛra ma dɛvats bɛgom tɛ tɛdɛ tɛday. Ka pat mamahkar eye na, na ndɛviye ha mɛsler ga. ³³ Ane tuk na, na ndisliye ha mede ga bɛgom, tɛdɛ ada tɛdɛ tɛday tɛday. Hɛrwi ta kɛdiye ndo mɛde ha bazlam i Mbɔlom ma tɛv mekelen na, a ye ka bo bay. A ye ka bo ta kɛdiye na ma Zerozelem.»

³⁴ Yesu a dazlay mɛtuwe Zerozelem. A gwad: «Nɛkurom ndo i Zerozelem hay, nɛkurom ndo i Zerozelem hay. Nɛkurom neheye ka bɛbazlum tay ha ndo mɛde ha bazlam i Mbɔlom hay ada ka kɛdum tay ha ndo neheye Mbɔlom a slɛrakum naha aye tɛ kwar! Sik nday nakɛ a sɛŋ mɛhayakum gɛr ka tɛv ga andza mandzekwer nakɛ ma hayatay gɛr a wawa ŋgay hay a hud i gwezleviyek ŋgay aye. Ane tuk na, ka wudum bay! ³⁵ Andza niye, nenɛ faya na gwadakumeye: Ma dazleye anɛke ka ŋgatunenɛye sa bay hus ahɛl nakɛ ka gwadumeye: “Mbɔlom mɛ pa ŋgama ka ndo nakɛ faya ma deyeweye ta mɛzele i Bɔy Maduwej aye!*”»

* 13:35 Dɛmes hay 118.26.

14

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo sa

¹ Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i bəy i Farisa wuray hay mata ndayaw wu mənday. Ndo hay niye tebiye mə dəma aye faya ta zəzuriye na Yesu.

² Ndo wuray andaya dəvats eye, bo ŋgay mazlambara eye. Neŋgeye malətse eye kame i Yesu. ³ Yesu a dazlay a mətsike me, a tsətsah ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ta Farisa hay. A gwadətay: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məmbəle ha ndo pat i mazəzukw bo tsukudu kə vəl bədaw?»

⁴ Ane tuk na, a satay mambədāy faya bay.

Yesu a gəs ndo niye dəvats eye mə həlay. Tsa na, a mbəl ha. A gwadətay: «Do wu yak a mətəgay.»

⁵ Tsa na, a gwadətay a ndo niye hay: «Tadə ndo mə walaŋ kurom, wawa ŋgay kəgəbay sla ŋgay kə dəd a bədīyem pat i mazəzukw bo na, ma diye kwayanŋa ma zla ahaya abəra mə dəma bədaw?»

⁶ Ndo niye hay ta mba faya mambədāy faya bay.

Məhəne ha gər

⁷ Yesu a ge ŋgodgor ka ndo neheye tə zalatay ka wu mənday aye. A ge fataya ŋgodgor na, hərwi tə lah ka təv məndzay lele eye. Hərwi niye a tsikatay a ndo niye hay tebiye ta dzeke. ⁸ A gwadətay: «Tadə ndo kə zalaka a magurlom i məzle dahəlay na, kə ye kə ndza ka təv məndzay lele eye bay. Ka ndza ka təv məndzay lele eye na, agəna ta zalay a ndo nakə a ze kar aye dərma. ⁹ Ada ndo nakə a zalakum ta ndo niye, ki yaw na, ma gwadakeye: “Lətse! Gəray ha təv məndzay a ndo nakay.” Ka lətsiye, ka diye ka təv məndze nakə duk aye na, horoy ma gakeye. ¹⁰ Duh bay, tadə ta zalaka na, do ndza ka təv məndzay nakə lelebay duk ma dəba aye, hərwi ada ahəl nakə ndo nakə a zalaka ki yaw na, ma gwadakeye: “Dzam ga, dara ndza ka təv məndzay lele eye. Andza niye, nəkar, ka təriye kame i ndo niye mazala eye hay tebiye na, ndo bagwar eye.”

¹¹ Hərwi ndoweye ka səgər ha bo ŋgay na, ta təriye ha wawa eye. Ndowneye kə həna ha gər, a təra ha bo ŋgay wawa eye na, ta səgəriye ha bagwar eye.»

¹² Tsa na, Yesu a gwadətay a ndo nakə a zalay aye: «Tadə ka vəliye wu mənday a ndo hay na, kə zalatay a dzam yak, a malamar yak hay, a gwala yak hay, a ndo i zlele hay bay, hərwi nəteye na, ta sliye faya məzalaka. Ta hamakeye wu mənday nakə ka vəlatay aye. ¹³ Ane tuk na, tadə ka vəlatəye wu mənday i magurlom a ndo hay na, zalatay a ndo i mətawak hay, a ndo videl eye hay, a ndo matəra eye hay, ada a guluf hay. ¹⁴ Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə məŋgwese pat nakə ndo i ŋwalak hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ aye. Nəteye na, wu tay andaya məvəlatay a dəma bay. Mata vəlatay a dəma na, Mbəlom.»

Dzeke i ndo mazala eye hay

Mata 22.1-10

¹⁵ Ndo niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ndo nəte mə walaŋ tay a gwadətay a Yesu: «Məŋgwese ka ndo nakə ma ta ndiye wu mənday ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁶ Yesu a mbədāy faya a gwadətay: «Pat wuray na, ndoweye andaya a da wu mənday haladzay. A da wu mənday niye na, a zalatay a ndo hay haladzay ka mände. ¹⁷ Həlay i mände wu mənday a sla na, a slər ndo i məslər ŋgay mata zalatayaw a ndo hay. Mə gwadətay tā yaw anəke hərwi wu mənday maləva bo eye tsiy.

¹⁸ «Ndo i mäsler a hæl bo a ye a gwadätay dumara. Ane tuk na, kwa way a may ha me. Ndo makurre eye a gwadäy a ndo i mäsler: “Na slay mede naha bay. Na säkam guvah anäke na zäbaweye faya täday. Pësa ga ha, mâ ndalaka bay.”

¹⁹ «Ndo nenjed a gwadäy: “Na säkam sla hay anäke sulo sulo zlëm, na diye na ta dziye tay ha täday. Amboh pësa ga ha, na slay naha bay. Mâ ndalaka bay.”

²⁰ «Ndo mekelëñ eye a gwadäy sa: “Na zla dahäläy anäke hærwi niye na slay naha mede naha bay.”

²¹ «Ndo i mäsler niye a maw a mëtagay. A ye ka tæv i ndo i gay ñgay. A tækëray bazlam i ndo niye hay a ndo i gay ñgay. Ndo i gay ñgay a tsänë andza niye na, a ndalay haladzay. A gwadäy a ndo i mäsler ñgay: “Do bäsë ka tæv mëhay gër hay, ka tsävëd i walañ i gay hay. Zalatayaw a ndo i mëtawak hay, a ndo videl eye hay, a guluf hay, a ndo matëra eye hay, tâ yaw kanaan.”

²² «Ndo i mäsler a ye a zalatayaw a slala i ndo niye hay. A maw a gwadäy a ndo i gay ñgay: “Ndo i gay ga na ge mäsler nakë ka tsiken aye, ane tuk na, tæv andaya ndo hay ta rah a däma bay.”

²³ «Tsa na, ndo i gay ñgay a gwadäy: “Do ka tsävëd neheye a ye a gëma wawa eye hay ada ka tsävëd neheye a ye ta tsakay i dzal aye. Gatay kutoñ tâ yaw ada gay ga mâ rah ta ndo hay birtsitse. ²⁴ Nën faya na gwadäkum eye: Ndo neheye ta lah mëzalatay kurre ta yaw bay aye na, ndëray kwa näte më walañ tay ta ndzakiye däf ga bay.”»

Matëre gawla i Yesu ta dedëk eye

Mata 10.37-38, 5.13; Markus 9.50

²⁵ Ndo hay haladzay të paway bëzay a Yesu. Ahæl nakë faya ta diye ka tsävëd aye na, Yesu a mbädä me ka tæv i ndo niye hay faya ta pay bëzay aye, a gwadätay a näteye niye tebiye: ²⁶ «Ndo nakë a say matëre gawla ga aye na, mâ wudä bäba ñgay, may ñgay, ñgwas ñgay, wawa ñgay hay, malamar ñgay haslëka eye hay kwa malamar ñgay dem eye hay, mâ wudä tay ha mâ ze nëñ bay, kwa mëgwadäy a gër ñgay nëñ eye mâ ze nëñ bay, bëna, ma sliye faya matëre gawla ga bay. ²⁷ Ndowneye kë zla mayako mazlëmbädä eye kë nëñ bëzay bay na, ma sliye faya matëre gawla ga bay.

²⁸ «Tädë ndo më walañ kurom a say mëge gay na, ma ndziye ada ma pasliye suloy nakë ma dziye ha ka mëge gay, ma zëbiye faya ma sleye dä mandävë ha mäsler däw. ²⁹ Andza niye tädë kë dzala faya dze bay. A pa naha mëdok eye dëkdëk tsa, ka ndäv ha madäzle bay na, ndo hay ta ñgatay na, ta ñgwasiye faya. ³⁰ Ta gwadiye: “Ndo nakay a dazlay a madäzle gay tuk na, kë mba faya mandäv ha mäsler eye bay!”

³¹ «Andza niye bëy nakë sidzew ñgay hay gwezem kuro aye na, ma diye mata ge vëram ta bëy nakë sidzew ñgay hay gwezem kuro kuro sulo aye däw? Ma ta diye madazlay a vëram na, ma ndziye ma dzaliye gër lele täday. Ma tsätsahiye a gër ñgay: “Anäke na, ta sidzew ga hay gwezem kuro na, na sliye faya mëge vëram ta bëy nakë sidzew ñgay hay gwezem kuro kuro sulo aye däw?” ³² Tädë ma sliye faya bay na, ma slëriye ndo hay ka tæv i bëy niye ahæl nakë nëñgeye dären mba aye. Ma tsätsahiye naha faya mëndze zay.»

³³ Yesu a gwadätay sa: «Andza niye më walañ kurom dërmak, tädë ndowneye kë gër ha wu ñgay tebiye bay na, ma sliye faya matëre gawla ga bay.»

³⁴ Yesu a tsikatay dzeke mekelëñ eye sa, a gwadätay: «Ayaw sluwal na, wu nakë lele aye. Ane tuk na, tädë sluwal a väd sa bay na, ta sliye matëre ha mâ

væf hərəbəba sa na, ma kəkay? ³⁵ Ta shiye faya mæge ha mæsler sa bay. Kwa məkutse a guvah andza bərbur bəbay na, ma giye ŋgama bay. Ta kutsiye ha a bəra. Ndo nakə zləm andaya faya mætsəne aye na, mā tsəne lele!»

15

Dzeke i təbaŋ nakə a dze aye *Mata 18.12-14*

¹ Pat wuray na, ndo matsekele dzanŋal hay ta siye i ndo i mezeleme hay tebiye ti ye ka tæv i Yesu. Nəteye niye tebiye ti ye na, mata pay zləm a bazlam i Yesu. ² Farisa hay ta ndo mædzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə ŋgatay a Yesu ta ndo niye hay na, tə may ha mənese a Yesu, tə gwad: «Ndo nakay i ŋgay a təma tay ha ndo i mezeleme hay ada ta ndiye ka bo wu mənday ka tæv manəte eye na, kəkay?»

³ Yesu a səratay naha ka wu nakə faya ta tsikiye. A mbədatay faya ta dzeke, a gwadatay:

⁴ «Tadə ndəray mə walaŋ kurom təbaŋ ŋgay hay andaya temerre ada a dze faya abəra nəte mə walaŋ i təbaŋ ŋgay niye hay na, ma gəriye ha kuro kuro tsid gər eye tsid eye niye hay, ma diye mapəla ahaya nəte eye niye a dze aye ma huta ahaya təday bədaw? ⁵ Tadə kə huta na na, dərev ŋgay ma ŋgwasiyə haladzay. Ma pa ahaya təbaŋ ŋgay niye ka dzegwem, ⁶ ma zla ahaya a mətəgay. Kə zla ahaya na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i mæged ŋgay hay ada ma gwadateye: «Dumara ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi təbaŋ ga nakə a dze aye na, na huta na.»»

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, sərūm ha na, mənŋwese ma giye andaya ka tæv i Mbəlom mə mbəlom andza niye dərma, a ze ndo neheye kuro kuro tsid gər eye tsid ta zəba ka bo tay andza mezeleme andaya fataya təbey, a satay mægere ha mezeleme tay bay aye.»

Dzeke i kwar i suloy nakə a dze aye

⁸ Yesu a gwadatay sa: «Kəgəbay, ŋgwas waray nakə kwar i suloy andaya kuro ada a dze faya abəra nəte na, ma piye ako ka lalam, ma fadiye na gay ŋgay ada ma pəliye na tə marəzlay a gər eye lele ma hutiyə na təday. ⁹ Kə huta na na, ma zalateye a dzam ŋgay hay ta ndo i mæged ŋgay hay. Ma gwadateye: «Dumara, ŋgwasakwa ka bo dziye hərwi na huta na kwar i suloy ga nakə a dze aye.»»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha, tadə ndo nəte kə gər ha mezeleme ŋgay na, mənŋwese andaya mə walaŋ i gawla i Mbəlom hay.»

Dzeke i bəba nakə a pəsay ha mənese a wawa ŋgay aye

¹¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweyə andaya na, wawa ŋgay hay sulo. ¹² Pat wuray na, bo wawa eye nakə a tsətsah ka bəba ŋgay, a gwaday: «Bəba ga, zlele yak nakə ka ŋgənamay ha aza ta malamara ga aye na, vələŋ faya abəra i ga anəkə.» Bəba tay a tsəne andza niye na, a ŋgənatay ha zlele ŋgay a wawa ŋgay niye hay sulo aye.

¹³ «A ndza məhəne tsekweŋ na, wawa niye bo wawa eye a həl zlele nakə bəba ŋgay a vəlay aye, a səkəm ha. Ma dəba eye na, a həl bo a ye ha ka bo ta suloy niye a gəma dəreŋ eye. A ndisla a gəma niye na, a dazlay a mæge wu nakə lelebay aye. A nas ha suloy niye tebiye.

¹⁴ «Suloy niye a ndəv faya abəra tebiye na, mandərzan bagwar eye a ge ma gəma eye niye. Wawa niye a huta wu mənday sa bay. ¹⁵ Tsa na, a ye mata pəle mæsler. A huta mæsler niye na, mə gay i ndo wuray ma gəma eye niye. Ndo niye a slər ha a pesl mata tsəkure madəras hay. ¹⁶ Ahəl nakə nənŋeyə faya ma

tsəkuriye madəras hay aye na, may a wur faya. A say haʔe mənɗe wu mənɗay nakə tə vələwatay a madəras hay aye na, nɗəray kə vələy bay.

17 «Tsa na, a dazlay mɗzele ka dɛretsətseh ŋgay. A dzala ka mɗndze ŋgay nakə mə gay i bəba ŋgay aye, a gwad: “Mə gay i bəba na, ndo i məsler ŋgay hay faya ta ndiye wu mənɗay lele ada a ze naha fataya abəra. Ada neŋ tuk na, na mətɛye tə may kənanj na, kəkay! 18 Ŋgama anəke na, na həliye bo na miye ka tɔv i bəba ga. Na ye na, na gwadeye: Bəba ga, na ge mənese kame i Bəba Mbəlom ada kame yak. 19 Anəke na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay. Təra ga ha andza ndo i məsler yak tsa.” 20 A dzala andza niye na, a həl bo a mbəɗa gər a gay i bəba ŋgay.

«Mazlambar ma ndisliye a gay i bəba ŋgay na, bəba ŋgay a ŋgatay naha dərəŋ. A ŋgatay naha na, a gay mə bo haladzay. Tsa na, a hway ka tɔv ŋgay. A ye naha a gəs na ka bo tɛmbolok tɛmbolok tə mənŋwese eye lele. 21 Yawa! Wawa niye a gwaday: “Baba ga, neŋ na, na ge mənese kame i Mbəlom ada kame yak. Neŋ na, na sla t̄a zeleŋ wawa yak sa bay.”

22 «Ane tuk na, bəba ŋgay a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay, a gwadətay: “A niye bəse! Dum naha, zlumaw rəkWat nakə a le haladzay aye ada kalumay ka bo. Dum naha, zlumaw matsarad, pumay a wur i həlay ada həlumaw tahərak, pumay a sik. 23 Gəsumaw sla niye magəla eye, kədum. Ndayakwa ada ka hatsakweye. 24 Hərwi wawa ga nakay na, haʔe na gwad kə mət, anəke na, neŋgeye andaya tə dərə. Haʔe kə dze, anəke na, na huta na. Anəke na, dərəv ga kə ŋgwasa.” Tsa na, ta dazlay a məhetse tuk.

25 «Ahəl nakə faya ta hatsiye aye na, wawa ŋgay bagwar eye mə pesl ma guvah. Həlay i madayaw ŋgay a mətəgay a sla na, a həlaw bo abəra ma guvah. A yaw mazlambar bəse tə gay i bəba ŋgay na, a tsəne məhetse ta ganjanj eye dɛʔtsim dɛʔtsim. 26 Tsa na, a zalay a ndo nətə mə walaŋ i ndo i məsler i bəba ŋgay hay, a tsətsah faya a gwaday: “Maa ge mə gay kway bəgom na, mey?” 27 Ndo i məsler i bəba ŋgay niye a mbəɗay faya a gwaday: “Faya ta hatsiye hərwi malamar yak kə maw ma tɔv eye. Ada bəba yak a kəd sla niye magəla eye hərwi kə huta na wawa ŋgay, neŋgeye andaya zayzay lele, wuray kə gay bay.”

28 «Wawa bagwar eye a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A kərah mede a mətəgay. Bəba ŋgay a yaw ka tɔv ŋgay, a gay amboh. A gwaday: “Dara a mətəgay.” 29 Ane tuk na, wawa ŋgay a mbəɗay faya a gwaday: “Tsəne wu nakə na tsikakeye tɛɗay. Kwa anəke bay, na gaka məsler na, məve haladzay ada dɛɗa na kərah bazlam yak daw? Ka vələŋ wawa i vo'ar ada n̄a ge ha magurlom ta dzam ga hay tey na, ka vələŋ daw? 30 Ane tuk na, anaŋ wawa yak nakay a nasaka ha zlele ka ŋgwas hay aye na, anəke a maw na, ka kəɗay sla sa na, kəkay?”

31 «Bəba ŋgay a mbəɗay faya a gwaday: “Wawa ga, m̄a ndalaka bay. Nəkar mandza eye na, huya ka tɔv ga ada zlele ga hay tebiye na, i yak bəɗaw? 32 A ye ka bo tɛɗe mäge magurlom tə mənŋwese eye na, lele ŋgway. Hərwi malamar yak nakay na gwad na, kə mət. Anəke na, neŋgeye andaya tə dərə. Haʔe kə dze, anəke na, na huta na!”»

16

Mbəlom ta suloy

Mata 6.24, 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

¹ Ma dāba eye na, Yesu a gwadafatay a gawla ngay hay sa: «Ndoweeye andaya zlele eye, ndo māpesle suloy ngay andaya. Ti ye naha tē gwadafay a ndo i zlele niye: “Ndo māpaslaka na suloy yak na, faya ma nasakeye ha zlele yak.”

² «Ndo i zlele niye a tsane andza niye na, a zalay a ndo māpesle suloy ngay niye a gwadafay: “Na tsāne ndo hay tē tsik ka nēkar na, mey? Suloy nday na, pesleŋ na ka ge ha na, wu waray wu waray, hārwi nēkar na, ka sliye faya matāre ndo i māsler ga sa bay.”

³ «Ndo māpesle suloy niye a tsik mā gār ngay, a gwadafay: “Ndo i gay ga ma hāhariye ga abāra ma māsler ngay ada na giye na, kākay? Ada kwa gādan ga andaya māfate sa bay tuk na, kākay? Na gwadafay na rākiye na, horoy ma geŋeye.

⁴ Ah! Na sār na giye hārwi ada ndo hay ta tēmiye ga a gay tay tadā ta kal ga ha abāra ma māsler na!”

⁵ «A ye a zalatay a ndo neheye gwedere i ndo i gay ngay andaya fataya aye nāte ta nāte. Ti ye naha. Tsa na, a gwadafay a ndo kurre eye: “Gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?”

⁶ «Ndo niye a mbāday faya a gwadafay: “Dos i mal temerre.” Ndo māpesle suloy niye a gwadafay: “Derewel i gwedere yak anāŋ. A niye ndza bāse, watsa a dāma na, dos i mal kuro kuro zlām tsa.”

⁷ «Tsa na, a gwadafay a ndo neŋged: “Ada nēkar na, gwedere i ndo i gay ga fakaya na, nday?” Ndo niye a mbāday faya a gwadafay: “Tabay i bāle temerre.”

«Ndo māpesle suloy niye a gwadafay: “Derewel i gwedere yak anāŋ. A niye ndza bāse, watsa a dāma tabay i bāle kuro kuro tsamahkar tsa.”

⁸ «Ndo i gay ngay a ngatay andza niye na, a zambāday a ndo māpesle suloy ngay hārwi a ge māsler ta bābārek. Andza niye, ndo neheye tē sār Mbālom bay aye na, tē dzala ka wu nakā ma ta giye bo kame aye. Ta wudā bo mā walan tay. Nāteye bābārek eye hay ta ze ha ndo i Mbālom hay.»

⁹ Yesu a sākah ha me ngay niye, a gwadafatay: «Neŋ faya na gwadūmeye sa: Gum ngwalak tē zlele i māndzibāra nakay lele. Hārwi tadā ka ndāv fakuma abāra na, ka ta hutumeye sifa nakā ma ndāviye bay aye.

¹⁰ «Ndo nakā a ge wu wawa eye hay ta tsāved eye na, ma giye wu bagwar eye hay ta tsāved eye dārmak. Ndo nakā kwa wu wawa eye hay a ge na ta tsāved eye bay aye na, wu bagwar eye hay dārmak ma giye na ta tsāved eye bay.

¹¹ Ada tadā ka mbum faya māge māsler ta tsāved eye lele tē zlele i māndzibāra nakay bay na, mata vālakum zlele lele eye na, way? ¹² Tadā ka sārūm māgay gār a wu i ndo hay bay na, mata vālakum wu kurom neheye ka lāvumay gār aye na, way?

¹³ «Ndārāy ma sliye māge māsler a ndo i gay ngay hay sulo bay. Hārwi pat neŋged na, ma geye sewed a ndo i gay ngay neŋged, ma wudiye na neŋged lele. Kāgābay ma gāseye me a ndo neŋged, a ndo neŋged na, ma gāseye me bay tebiye. Nākurom bābay ka slumeye faya māge māsler a Mbālom ada a suloy sulo sulo bay.»

¹⁴ Farisa hay tē tsāne bazlam i Yesu neheye a tsik aye tebiye. Tē ngwasa ka Yesu hārwi nāteye na, ta wudā suloy haladzay.

¹⁵ Yesu a gwadafatay a Farisa niye hay: «Nākurom ka tāv dāre i ndo hay na, ka gwadūm nākurom ndo lele eye hay. Ane tuk na, Mbālom na, a sār dārev kurom hay. Hārwi wu nakā ndo hay tē gwadafay bagwar eye na, ka tāv dāre i Mbālom na, lele bay tebiye. ¹⁶ Hālay i bazlam i Musa mapala eye tē derewel i ndo māde ha bazlam i Mbālom hay kē ndza hus a hālay i Yuhana madzāhuḅe ndo a yam. Kwa abāra ahāl niye na, tē dāwa ha Labara Ngwalak eye i Bāy i Mbālom. Hālay nakay na, kwa way a ge gādan hārwi māfālāke a

Bây i Mbəlom. ¹⁷ Magərmbəlom ta dala na, ta ndəviye. Ane tuk na, kwa wu tsekweŋ ma dziye abəra mə bazlam ga mapala eye bay.

¹⁸ «Ndo weye ka hahar na ngwas ngay ada kə zla a dəma ngwas mekeleŋ eye na, kə ge madama. Ada ndo weye kə zla ngwas nakə zal ngay a hahar na aye na, kə ge madama dərma k.»

Ndo i zlele ta Lazar

¹⁹ Yesu a gwadətay sa: «Ndo weye andaya zlele eye. Neŋgeye a pawa ka bo peteked nakə a le haladzay aye ada masəkəme ngay eye na, suloy haladzay. Neŋgeye mandza eye pat pat ma wiya ada wu mənday ngay na, lele. ²⁰ Ndo weye andaya dərma məzele ngay Lazar. Neŋgeye na, mətawak eye, wuray ngay andaya bay. Bo ngay tebiye na, mbəlak eye dekdek. A yaw ka maged i ndo i zlele niye. A hənawa mə dəma. ²¹ A say həbe mənde batatuk i wu mənday nakə a kutsawa abəra ka təv mənde wu mənday i ndo i zlele niye. Ane tuk na, kəra hay tə yawa naha ka təv ngay mandekede mbəlak ngay niye dūh.

²² «Ma dəba eye na, Lazar a mət. Gawla i Mbəlom hay tə zla na ka təv i Abraham. Ndo niye zlele eye a mət dərma k. Tsa na, tə la na. ²³ Ndo niye zlele eye na, a sawa dərətətəh haladzay ma təv məndze i mədahan hay. A zəba dərə, a ma ha dərə a gəma na, a ngatay naha a Abraham ta Lazar nəweye ka təv manate eye dərəŋ tə neŋgeye. ²⁴ A zalay naha a Abraham, a gwadətay: “Bəba ga Abraham, na gaka mə bo təbədew? Amboh slər Lazar na, mə təlaka wur həlay ngay a yam ada mə təkweŋew ka dərneh magesŋ zayya tey. Hərwi neŋ faya na siye dərətətəh haladzay ma ako nakay.”

²⁵ «Ane tuk na, Abraham a gwadətay naha: “Wawa ga, sər ha na, ka huta ka məndzibəra na, haladzay. Lazar neŋgeye na, kə sa dərətətəh haladzay. Anəke na, neŋgeye mandza eye barbarra, ma ndiye i ngay tey. Anəke nəkar na, ka siye dərətətəh dərma k tey. ²⁶ Ada sa tsa na, bəd zəbol eye mə walaŋ kway. Andza niye ndo neheye a satay mede naha a diye kurom aye na, ta sliye faya mede naha bay. Ada madayaw abəra ka təv kurom a təv may bəbay na, ma tasiye bo bay.”

²⁷ «Ndo i zlele niye a gwadətay naha a Abraham: “Amboh, slər Lazar a gay i bəba ga, ²⁸ malamar ga hay andaya zlam. Mə ye mə gatay daf na, tə yaw a təv i dərətətəh nakay bay.”

²⁹ «Abraham a mbədətay faya, a gwadətay: “Malamar yak hay na, Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay andaya ta dətay ha. Tə pay zləm a bazlam tay.”

³⁰ «Ndo i zlele niye a gwadətay a Abraham: “Niye na, ma sliye dā bay, bəba ga Abraham. Ane tuk na, tadə ndəray a maw abəra ma bəd, a ye ka təv tay na, ta mbədīye ha mede tay.”

³¹ «Abraham a gwadətay: “Tadə ta pay zləm a Musa ta ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay bay na, kwa ndo mə lətsew abəra ma mədahan, mə ye ka təv tay bəbay na, ta tsəniye bay.”»

17

Mezeleme

Mata 18.6-7,21-22; Markus 9.42

¹ Yesu a gwadətay a gawla ngay hay: «Wu hay andaya haladzay ta səpatiye tay ha ndo hay ka mäge mezeleme. Kutoŋ ma giye bo andza niye. Ane tuk na, dərətətəh ka gər i ndo nakə ma səpatiye ndo hay ka mäge mezeleme aye. ² Ngama tə bəray madiz i kwar a dətay ada tə kal ha a hud i bəlay tə bəmalə

nakə ma səpatiyə nətə mə walaŋ i wawa neheye tsekweŋ tsekweŋ ka mæge mezeleme aye. ³ Anəke na, gum metsehe lele, həbum gər kurom.

«Tadə malamar yak kə gaka mənese na, tsikay faya ta tsəfətsəfe aye. Ada tadə kə gər ha mezeleme ŋgay na, pəsay ha mezeleme ŋgay. ⁴ Tadə a gaka mənese mə walaŋ i məhəne nətə sik tasəla ada faya ma deyeweye ka təv yak mægwadaka: «Na nasaka, amboh pəsa ga ha» na, pəsa ha.»

Məgəle ha mədzal gər

Mata 17.20

⁵ Ndo i maslaŋ i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadəy a Yesu: «Bəy Maduweŋ, səkahamay ha mədzal gər ka nəkar tey.»

⁶ Bəy Maduweŋ a mbədatay faya a gwadatay: «Tadə ta dedək mədzal gər kurom mā ge andaya tsekweŋ andza wur i bəzaŋ na, ka slumeye faya mægwaday a dərizl i gərdaf i kuvoray nakay: «Ŋgwad abəra kanaŋ, do ta zəv bo a bəlay» na, ma gəsakumeye me.»

Ndo mæge məsler neheye ta hutiyə magogoy bay aye

⁷ Yesu a gwadatay sa: «Way nakə mə walaŋ kurom, ndo i məsler ŋgay faya ma fətəye ma guvah aḡəna ma tsəkureye na gənaŋ ŋgay hay, kə maw a matagay na, ndo i gay ŋgay ma gwadəye: «Dara bəse, nda dəf» dəw? ⁸ Ane tuk na, ma gwadəye dūh na: «Do naha, deŋew dəf ga. Mbədaw ka bo peteked mekeləŋ hərwi məhələŋew dəf ga. Ahəl nakə neŋ faya na ndiye ada na siye wu məse aye na, ma dəba eye nəkar dərmak ka sliye faya mände wu mənday ada ka siye wu məse.» Ndo i gay ŋgay ma tsikeye andza niye bədaw? ⁹ Ka dzalum na, ma geye sisə a ndo i məsler ŋgay niye hərwi kə gay na wu nakə a tsikay ge aye dəw?»

¹⁰ «Nəkurom dərmak andza niye, tadə ka gum məsler nakə Mbəlom a gwadakum «gum» aye na, gwadum dūh na: «Nəmay ndo mæge məsler tsa hərwi nəmay, nəmaa ge na, məsler nakə təde a ye ka bo nəmaa giye.»»

Yesu a mbəl tay ha ndo madəgwada eye hay kuro

¹¹ Yesu faya ma diye a Zerozelem na, a ye ta kokway nakə a ŋəna ha dala i Samari ta dala i Galile aye. ¹² Mazlambar ma ta ndisliye a gəma wuray na, ndo madəgwada eye hay kuro ta hway naha a satay mədzəgər tage Yesu. Tə lətse dəreŋ. ¹³ Tsa na, ta wuda ta gədaŋ, tə zalay naha a Yesu, tə gwad: «Yesu, Bəy! Nəmaə gaka mə bo təbədew!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay, a gwadatay naha: «Dum ta bəzumay ha bo a ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye.» Nətəye faya ta diye mata bəzatay ha bo a ndo məvələway wu a Mbəlom na, tə mbəl suwud suwud.

¹⁵ Ndo nətə mə walaŋ tay a zəba ka bo ŋgay na, kə mbəl suwud suwud. A mbədə gər ka təv i Yesu pəlasl. A ye tə mazambadəy naha a Mbəlom ta magala.

¹⁶ A ye naha na, a kal ha bo kame i Yesu ta də'ar luz ka dala. A gay sisə haladzay a Yesu. Ndowneye niye na, ndo i Samari hay.

¹⁷ Yesu a gwad: «Na gwad tə mbəl na, kuro tebiye bədaw? Neheye tsid eye na, nətəye məŋgay? ¹⁸ Ndəray kə dzala mə walaŋ tay madayaw məgay naha sisə a Mbəlom bay. Duh mayaw na, bərakəzaŋ nakay dəw?» ¹⁹ Tsa na, Yesu a gwadəy a bərakəzaŋ niye: «Lətse! Do wu yak, mədzal gər yak nakə ka dzala ha ka neŋ aye kə mbəl kar ha.»

Maa sər pat i mandəve i məndzibəra na, Mbəlom nətə ŋgweŋ

Mata 24.23-28,37-41

²⁰ Pat wuray na, Farisa hay ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Bəy i Mbəlom ma ta deyeweye na, kədəy?»

Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Bəy i Mbəlom ma deyeweye na, ndo hay ta ŋgateye bay. ²¹ Ta gwadiye: “Zəbum neŋgeye anan kanan” kəgəbay “Neŋgeye atay” bay. Hərwi sərūm ha Bəy i Mbəlom na, neŋgeye mə walaŋ kurōm.»

²² Tsa na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Həlay eye ma deyeweye ma sakumeye mənɡatay a Wawa i Ndo kwa pat eye nəte tsa, ane tuk na, ka ŋgatumeye bay. ²³ Ta gwadumeye: “Zəbum atay!” Kəgəbay “Zəbum neŋgeye anan!” Ane tuk na, kə yum bay, kə hwayum faya bay. ²⁴ Pat eye ma deyeweye neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, andza mawutsede i mbəlom nakə a wutsede na, dzaydzay ŋgay eye a dəv kwa abəra mə bəzay i mbəlom hus a məgəma aye. Na deyeweye na, andza niye. ²⁵ Ane tuk na, na siye dəretsəseh haladzay təday ada ndo neheye anəke aye ta kaliye ga ha.»

²⁶ «Wu nakə a ge bo a halay i Nuhu aye na, pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta giye bo andza niye dərmak.* ²⁷ Ahəl niye na, ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay, tə zlawa dahəlay hay ada tə vəlawa dem tay hay a zal hus a pat nakə Nuhu a fələkwa a kwalalaŋ i yam aye. Yam bagwar eye a rah ka mənədzibəra a dze tay ha siye i ndo hay tebiye.

²⁸ «Sa na, ma ta təriye andza a həlay i Lot: Ndo hay tə ndayawa wu mənday ada tə sawa wu məsay. Ta səkəmawa wu hay ada ta səməkawa ha. Ta zəvawa dərizl i gərdaf hay ada ta dəzlawə gay tay hay. ²⁹ Ane tuk na, pat nakə Lot a lətse a yaw abəra ma gəma i Sodom aye na, ako a paw abəra mə mbəlom andza yam ada tə wuyə andaya a təma wafafafa, a dze tay ha ndo i gəma niye hay tebiye.† ³⁰ Pat nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye na, ma ta təriye andza niye dərmak.

³¹ «Pat eye niye na, ndo nakə ka gər i gay ada wu ŋgay hay mə gay aye na, mə mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Andza niye ndo nakə ma guvah aye na, mə maw a mətəgay bay. ³² Wu nakə a ge bo ta ŋwas i Lot aye na, mə mətəsakum gər bay!‡ ³³ Ndo nakə ka pəla mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma ta dziye ha duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga aye na, ma təmiye ha duh.

³⁴ «Sərūm ha pat eye niye ta həvad na, ndo hay sulo mahəna eye ka sləlah na, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. ³⁵ ŋwas hay sulo ta ləgəriye salamay ka ber, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged. [³⁶ Hasləka hay sulo ma guvah ta fətiye, ta zliye nəte, ta gəriye ha neŋged.]»

³⁷ Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Wu niye ma ta giye bo andza niye na, ka waray Bəy Maduweŋ.»

Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Təv nakə wu maməta eye mə dəma aye na, magoduk hay ta hayiye gər a dəma.»

18

Maduwulay me a Mbəlom tə marəzlay a gər

¹ Ma dəba eye, Yesu a tsikatay dzeke hərwi məde tay ha na, tə duwulay me a Mbəlom huya tə ye gər maduwule me bay. ² A gwadatay:

«Ndo məge sariya wuray ma gəma eye andaya. Ndowne niye na, madzadzere i Mbəlom mə dərev ŋgay təbey, ada ndo a gay mə gər bay sa. ³ Madakway i ŋwas andaya ma gəma eye niye dərmak. Madakway i ŋwas niye a yawa ka təv ŋgay pat pat hərwi mə gay na sariya ŋgay tey. A gwaday a ndo məge sariya niye: “Gamay na sariya ta ndo mənə dəre ga anan tey.”

* **17:26** Madazlay i wu hay 6.5-12, 7.6-23. † **17:29** Madazlay i wu hay 19.24-25. ‡ **17:32** Madazlay i wu hay 19.26.

⁴ «Kə ndza haladzay ndo məge sariya a kəma məge sariya i madakway i ɲgwas niye bay. A dzala mə gər ɲgay a gwad: “Ayaw! Neɲ na dzala gər ka Mbəlom bay ada kwa ndo a geɲ mə gər bay, ⁵ ane tuk na, madakway i ɲgwas nakay faya ma wurdeɲeye me, ɲgama na geye na sariya ɲgay təday bəna, ma gəriye ha madayaw ka təv ga bay.”»

⁶ Bəy Maduweɲ a gwadətay sa: «Tsənum wu nakə ndo məge sariya niye ɲgwalak eye bay a tsik aye! ⁷ Ada Mbəlom neɲgeye na, ma dzəniye ndo ɲgay hay bədaw? Tadə faya ta tuway naha bo na, ma giye mahonok madzəne tay daw? ⁸ Sərum ha na, ma dzəniye tay ta bəse. Ane tuk na, aza neɲ Wawa i Ndo na deyeweye na, na hutiyə ndo mədzal gər hay ka neɲ ɲgway daw?»

Ndo i Farisa ta ndo matsekele dzaɲgal

⁹ Yesu a tsikatay dzeke mekeleɲ eye sa. Dzeke niye na, hərwi ndo neheye tə dzala tə gwad nəteye ka dərə i Mbəlom na, ɲgwalak eye hay ada nəteye ta zəba ka siye i ndo hay na, andza ndo hay bay. ¹⁰ A gwadətay:

«Ndowneye hay andaya sulo, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ndo neɲged na, ndo Farisa, neɲged na, ndo matsekele dzaɲgal.

¹¹ «Ti ye naha na, ndo Farisa niye a lətse təv ɲgay wal. A gwad mə dərev ɲgay: “A! A! Mbəlom ga, na gaka naha sisə hərwi neɲ na, andza siye i ndo hay təbey. Nəteye na, məkal eye hay, ndo ɲgwalak eye hay bay. Tə gawa madama. Neɲ na, na gaka naha sisə hərwi neɲ andza ndo matsekele dzaɲgal nakay təbey. ¹² Mə luma nəte na, na gawa daliyam sik sulo. Wu ga kuro na, na vələwa nəte.”»

¹³ «Ndo matsekele dzaɲgal neɲgeye na, a lətse dərəɲ. Kwa kə lətse ha gər mazəbe dərə a mbəlom bay tebiye. Ane tuk na, a gwad: “Mbəlom! Na gaka mə bo tey hərwi neɲ na, ndo i mezeleme.”»

¹⁴ Yesu a gwadətay: «Sərum ha na, ndo matsekele dzaɲgal nakay a ye a ɲgway a mətagay na, neɲgeye ka təv i Mbəlom na, lele. Ane tuk na, ndo Farisa niye neɲgeye na, andza niye təbey. Hərwi ndo nakə a say tā gwad neɲgeye bagwar eye na, Mbəlom ma təriye ha wawa eye dūh. Ndo nakə a tərə ha bo ɲgay wawa eye kame i ndo hay aye na, Mbəlom ma təriye ha bagwar eye dūh.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

¹⁵ Ma dəba eye na, ndo hay tə həl naha wawa tsekweɲ tsekweɲ eye hay a Yesu hərwi ada mə pa fataya həlay ada tā huta ɲgama. Ane tuk na, gawla ɲgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁶ Yesu a gwadətay a wawa hay: «Həndzədumaw ka təv ga.» A gwadətay a gawla ɲgay hay: «Gərum tay ha wawa hay, tə yaw ka təv ga! Kə həharum tay ha bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁷ Sərum ha na, ndowneye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

¹⁸ Bəy i Yahuda wuray a tsətsah ka Yesu, a gwadətay: «Miter lele eye, na hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye na, ma giye na, kəkay?»

¹⁹ Yesu a gwadətay: «Ka zeleɲ ndo lele eye na kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ɲgweɲ. ²⁰ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: Kə ge madama bay, kə kəd gər i ndo bay, kə

ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.* »

²¹ Ndo niye a mbəday faya a gwaday: «Gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaw aye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²² Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday: «A zəkaw fakaya abəra wu nətə sa: Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kâ ngənatay suloy eye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiyə zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

²³ Ane tuk na, ndo niye a tsəne bazlam niye na, a ndalay haladzay hərwi zlele ngay na, haladzay.

²⁴ Yesu a zəba faya na, a ndalay, a gwad: «Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ngay na, mada me eye haladzay. ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ngama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Ndo neheye tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, tə gwad: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwaday: «Tsəne! Nəmay anəŋ, nəmaa gər ha gay may hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a gwadatay: «Sərum ha, ndoweyə kə gər ha gay ngay, ngwas ngay, malamar ngay hasləka eye hay ta malamar ngay dem eye hay, bəba ngay ta may ngay, wawa ngay hay hərwi Bəy i Mbəlom na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiyə a dəma haladzay ada kame na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

Yesu a da ha məməte ngay

Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

³¹ Yesu a zalatay a gawla ngay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walaŋ i ndo hay kətsah. Tsa na, a gwadatay: «Tsənum! Anəke na, ka tsalakweye a Zerozelem. Mə dəma na, wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye ka gər i neŋ Wawa i Ndo aye na, ma giye bo tuk. ³² Ta vəlateye ga ha a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ta ngwasiye fagaya, ta tsedeŋeye, ta tufeŋeye slesləb a dəre. ³³ Ta ndəbiye ga ta mandalaŋa ada ta kədiye ga. Ane tuk na, ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³⁴ Ane tuk na, gawla ngay hay ta tsəne wu nakə a tsik aye bay. A ge fataya bazlam nakə Yesu a tsik aye a say məgwede mey na, maŋgaha eye. A tsik na, ka gər i wu waray na, tə sər bay.

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye ma gəma i Zeriko

Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

³⁵ Mazlambar Yesu ma ndisliye a Zeriko na, guluf wuray andaya mandza eye ka tsakay i tsəved, a rəkawa wu ka ndo hay. ³⁶ A tsəne ndo hay faya ta diye ka tsəved na, a gwadatay: «Labara i mey?»

³⁷ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Yesu ndo i Nazaret ma diye tə fa'anəŋ.»

³⁸ Guluf niye a tsəne andza niye na, a wuda ta magala, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nə gaka mə bo təbədew?»

³⁹ Ndo neheye tə lah naha kame aye na, tə gay me a guluf niye hərwi ada mâ bəbəl wuray bay, mâ ndza dikdik.

* 18:20 Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Levitik 5.16-20.

Duh a zaka ha mawude haladzay ta magala, a gwad: «Wawa i Davit, nâ gaka mæ bo tæbædew!»

⁴⁰ Yesu a ndisl naha na, a lätse, a gwadätay: «Dum gæsumayaw hælai kanan.» Tsa na, ti ye tæ gæsaw hælai. A ndisl naha ka tæv i Yesu na, Yesu a tsætsah faya, a gwadäy: ⁴¹ «A saka nâ ge hærwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbædäy faya, a gwadäy: «Bæy ga, a seŋ na, nâ ŋgatay a dære sa tey.»

⁴² Tsa na, Yesu a gwadäy: «Yawa lele, mædzal gær yak nakæ ka dzala ga ha aye na, kæ mbæl kar ha.»

⁴³ Kwayanŋa guluf niye a ŋgatay a dære. A pay bæzay a Yesu. A zambadäy a Mbælom. Ndo niye hay haladzay aye tæ ŋgatay a wu nakæ a ge bo aye na, nôteye tebiye ta zambadäy a Mbælom.

19

Yesu ta Zase

¹ Yesu a ndisl a Zeriko na, a ye ta wuzlahgæma i Zeriko niye.

² Ahæl nakæ faya ma diye na, ndoweye andaya tæ zalay Zase, neŋgeye andaya dærmak. Neŋgeye na, zlele eye. Neŋgeye bagwar i ndo matsekele dzanjal hay. ³ A pæla tsæved mæŋgatay a Yesu na, way. Ane tuk na, kæ ŋgatay bay hærwi ndo hay haladzay ada neŋgeye na, dakwel eye. ⁴ A hway ka me, a ye naha a tsal a gærdaf i kuvoray. A tsal a gærdaf na, hærwi mæŋgatay a Yesu nakæ ma diye ta tsæved niye aye.

⁵ Yesu a ndisl naha a bæzay i gærdaf i kuvoray niye na, a zla gær ka mbælom, a zæba dære a gærdaf niye. A ŋgatay naha a Zase. Tsa na, a gwadäy naha: «Zase, mbæzlaw bæse. Bægom na diye na ta ndziye mæ gay yak.»

⁶ Zase a tsæne andza niye na, a mbæzlaw bæse. Tsa na, ti ye ka bo a gay ŋgay. Ti ye naha na, a tæma tay ha tæ mæŋgwele lele.

⁷ Ndo hay tæ ŋgatay andza niye na, a ndalatay. Ta ŋgælai bæzay a Yesu. Tæ gwad: «Ndo nakay a ye mata ndze mæ gay i ndo i mezeleme dæw!»

⁸ Zase neŋgeye a lätse kame i Bæy Maduweŋ a gwadäy: «Tsæne Bæy Maduweŋ ga! Anæke na, na ŋgæniye ha zlele ga wudak, na ŋgænatay ha a mætawak hay. Ada tadæ na zla suloy abæra ka ndoweye ka zal na, na may ha ŋgway a dæma madzæga fad.»

⁹ Yesu a tsæne andza niye na, a gwadäy: «Bægom mætæme ki yaw a gay yak hærwi nakar na, wawa i Abraham dærmak. ¹⁰ Hærwi neŋ Wawa i Ndo na yaw na, mapæle ndo neheye madza eye hay ada mætæme tay ha.»

Dzeke i suloy nakæ ndo a ŋgænatay a ndo i mæsler ŋgay hay aye Mata 25.14-30

¹¹ Ndo niye hay faya ta pay zlæm a bazlam ŋgay niye hay na, Yesu a tsikatay dzeke sa. A tsik dzeke niye na, mazlambar ma ndisliye a Zerozelem. Ndo hay tæ dzala na, tæ gwad: «Mazlambar Bæy i Mbælom ma deyeweye tuk.» ¹² Wu nakæ Yesu a tsikatay aye na, anan, a gwadätay:

«Ndowneye andaya neŋgeye na, gwala i bæy hay. A ye a gæma dæren eye hærwi ada tâ pa ahaya a bæy. Ta pa na a bæy na, ma maweye ma læviye ndo ŋgay hay. ¹³ Ma ta hælai bo ma diye na, a zalatay a ndo i mæsler ŋgay hay kuro. Nôteye niye kuro aye ti ye naha. Ti ye naha na, a ŋgænatay kwar i suloy. A vætay kwar i suloy nôte nôte tay aye. Kwar i suloy niye nôte na, suloy mæ dæma haladzay. A gwadätay: “Mbædum ha hælai hus a pat nakæ na maw aye.”

¹⁴ «Ane tuk na, ndowe ye niye a say bəy aye na, ndo i gəma ɲgay hay ta wuda na bay. Tə slər ndo hay ma dāba ɲgay hərwi tā ye tā gwadatay na: “A samay ndo nakay mâ tərā bəy may bay.”

¹⁵ «Ada dūh huya ta pa na a bəy. Tə pa na a bəy na, a maw a gəma ɲgay tuk. A maw na, a zalatay a ndo i məsler ɲgay niye hay a ɲgənatay kwar i suloy aye hərwi məsərə ha magogoy nakə tə huta faya aye.

¹⁶ «Ndo makurre eye a ye naha, a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy nakə ka vələŋ aye na, na huta faya kuro.”

¹⁷ «Bəy niye a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler lele eye de dək. Anəke na, na piye kar a bəy, ka ləviye gəma kuro hərwi məsler nakə tsekweŋ aye ka ge na ta tsəve d eye.”

¹⁸ «Ndo masulo eye a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, suloy niye ka vələŋ eye na, na huta faya zlam.”

¹⁹ «Bəy a gwaday a ndo niye: “Nəkar na, na piye kar bəy eye, ka ləviye gəma zlam.”

²⁰ «Ma dāba eye na, ndo neŋged a ye naha a gwaday: “Ndo i gay ga, kwar i suloy yak nakə ka vələŋ aye anaŋ. Na ləva faya bo lele na mbuza na a peteked, na ɲgaha na lele. ²¹ Na dzədzaraka haladzay, hərwi nəkar na, ndo makula gər eye. Wu yak bay na, ka zliye tsa, ka sləga bay na, ka dziye tsa.”

²² «Bəy niye a mbəday faya a gwaday: “Nəkar na, ndo i məsler nakə ɲgwalak eye bay aye. Maa gəs kar a sariya na, bazlam yak eye wu yak. Ka sər ha kurre neŋ na, ndo makula gər eye, ada kwa wu ga bay na, na zliye, na sləga bay na, na dziye tsa na, ²³ ada ka mey, meeneŋ na, peŋ na suloy a gay nakə tə pawā a dəma suloy aye. Atay ka məmaw ga na, na diye na həlaweye abərə mə dəma na, na hutiyē faya magogoy.”

²⁴ «Tsa na, a gwadatay a ndo neheye ka təv aye niye: “A niye zlum faya abərə kwar i suloy niye. Vəlumay faya a ndo nakə kwar i suloy andaya faya kuro aye.”

²⁵ «Ndo niye hay ta mbəday faya tə gwaday: “Bəy may, neŋgeye na, kwar i suloy ɲgay andaya kuro segey!”

²⁶ «Bəy niye a gwadatay: “Sərum ha na, ndo nakə wu ɲgay andaya na, ta səkahay ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wu ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta zliye na faya abərə. ²⁷ Ane tuk na, ndo neheye a satay nā tərā bəy tay bay aye na, dum naha, gəsumatay ahaya ada kâ ka dūm tay ha ka dərə ga kanan.”»

Məfələkwe i Yesu a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

²⁸ Yesu a ndəv ha mətəsike me niye andza niye na, a ye a ndzatay kame a ndo hay mede a Zerozelem. ²⁹ Mazlambar ta husiye a gəma i Betifadze ta Betani bəse ta mahamba nakə tə zalay Mahamba i Tetə dətəz aye na, a slər gawla ɲgay hay kame sulo. ³⁰ A gwadatay: «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo wawa eye ma bərə eye ndəray kə ndza faya dāda zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumeŋ ahaya kanan. ³¹ Ta də ndəray ka tsətsah fakuma: “Ka pəlumeye na zuŋgo eye a ɲgay” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduweŋ.”»

³² Ndo i məsler niye hay sulo aye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. ³³ Tsa na, ta dazlay a məpəle zuŋgo niye. Ahəl nakə nəteye faya ta pəliye zuŋgo niye na, ndo i zuŋgo niye a gwadatay: «Ka pəlumeye na zuŋgo eye hərwi mey?»

34 Ta mbəday faya tə gwadəy: «A say a Bəy Maduweŋ.»

35 Gawla i Yesu neheye sulo aye, ti ye ahaya zunŋo niye a Yesu. Ti ye ahaya na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, tə tsal ha faya Yesu.

36 Faya ta diye na, ndo hay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved nakə Yesu faya ma diye tə dəma aye. 37 Mazlambar faya ta ndisliye a Zerozelem ta tsəved nakə ma mbəzlaw ta Mahəmba i Tetədəz aye na, gawla ŋgay hay tebiye ta dazlay a mazambadəy a Mbəlom tə mənŋwese eye lele ada tə mawude ta magala ŋgəlakaka hərwi masuwayan nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye.

38 Tə gwadəwa: «Mbəlom mâ pa ŋgama ka Bəy nakə faya ma deyeweye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye!*

«Zay mə mbəlom, ada zambadəkway a Mbəlom, nenŋeje ye nakə mə mbəlom aye!»

39 Mə walaŋ i ndo niye hay haladzay aye na, Farisa hay andaya. Tə gwadəy a Yesu: «Miter, gwadətay a gawla yak hay tâ gər ha mabəbəle wuray.»

40 Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Sərum ha na, kwa nəteye ta ndza dikdik bəbay na, kwar hay ta wudiye!»

Yesu a tuwa dəretsətseh i Zerozelem

41 Ahəl nakə Yesu a ndisl nenŋeje bəse tə wuzlahgəma i Zerozelem aye na, a ŋgatay na, a tuwa. 42 A gwad: «A nəkar Zerozelem, tadə bəgom ka sər wu nakə ma sliye faya məvəlaka zay aye na, habə ka təmiye abəra mə dəretsətseh. Ane tuk na, anəke na, mənŋaha eye faka abəra, ka sliye faya mənŋatay bay! 43 Pat i dəretsətseh hay ta deyeweye fakaya. Ndo mənə dəre yak hay ta deyeweye tə wu həlay tay ta lawariye kar tuwzik, ta dərəzliye kar. Ta ŋgədətsiye kar kwa tə waray tə waray. 44 Ta bəbazliye kurom ta ndo yak hay tebiye. Kwa kwar ka gər i kwar ta gəriye ha bay, ta mbəzliye ha tebiye hele hele. Hərwi mey andza niye na? Hərwi nəkar na, pat nakə Mbəlom ma yaw mata dzəne kar aye na, ka sər ha bay!»

Yesu a tsikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay

Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

45 Yesu a ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere ndo mäge tsakala hay abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. A gwadətay: 46 «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Gay ga ma ta təriye na, gay i maduwule me.†” Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?‡»

47 Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay pat mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanŋawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay, ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. 48 Ane tuk na, ta gəsiye na ma kəkay na, tə sər bay. Ta huta faya tsəved mäge se na bay. Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay zləm a wu nakə faya ma tətikateye na, tə metsehe eye lele.

20

Gədaŋ i Yesu

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

1 Pat wuray na, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay ada faya ma dəteye ha Labara Nŋwalak eye mə dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma tətikateye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu

* 19:38 Dəmes hay 118.26. † 19:46 Ezay 56.7. ‡ 19:46 Zeremi 7.11.

a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay ada ta madugula hay ti ye ka təv i Yesu. ²Ti ye naha ta tsətsah faya tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədaŋ waray? Maa vəlaka gədaŋ aye na, way, tsikamay?»

³Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ dərmak na tsətsahiye fakuma: ⁴Maa sləraw Yuhana madzəhuəbe ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukuđu ndo hay daw?»

⁵Ane tuk na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadakwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ⁶Ada tadə ka gwadakwa maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ndo hay tebiye ta kaliye kway tə kwar, ta kədiye kway. Hərwi tə sər ha ta dedek Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.»

⁷Ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Maa sləra ahaya Yuhana ndo madzəhuəbe ndo a yam way na, nəmaa sər bay.»

⁸Yesu a gwadatay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədaŋ i way na, na tsikakumeye bay.»

Dzeke i ndo wuray a zəv dərizl i gərdaf a guvah ŋgay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

⁹Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me a ndo hay ta dzeke, a gwadatay: «Ndowne anda ya a dəs guvah. A zəv a dəma gərdaf hay haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway. A ndəv ha mazəve na, a həl ndo i məfəte hay ada tə fətay na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene. A ye na, ma ndzaweye haladzay.

¹⁰«Həlay i maŋgəle hohway i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tə vəlayaw faya abəra i ŋgay. Ndo i məsler ŋgay a həl bo a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye, tə gəs na. Tə ndaəba na ada ta həhar na həlay kəriye.

¹¹«Ndo i guvah a ŋgatay andza niye na, a slər ndo neŋged sa. Ndo niye a həl bo a ye. A ye naha na, tə gəs na ada tə ndaəba na dərmak. Tə tsaday pələslesle, ta həhar na. Ta vəlay wuray kwa tsekweŋ bay. ¹²Ndo i guvah a slər ndo mamahkar eye sa. Ndo niye a ye na, tə gay mbəlak. Tsa na, tə kala ahaya abəra ma guvah niye.

¹³«Ndo i guvah niye a gwad: “Na giye anəke na, kəkay? Na sləriye wawa ga nakay nəte na wuda na haladzay aye təday. Agəla neŋgeye na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

¹⁴«Ane tuk na, tə ŋgatay a wawa niye na, tə tsik mə walaŋ tay tə gwad: “Aya! Anaŋ magedze ŋgay nakə ma ta ndiye na guvah ŋgay aye, ki yaw! Kədakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” ¹⁵Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahaŋ eye abəra ma guvah niye.»

Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye tay ha anəke na, kəkay? ¹⁶Ndo i guvah niye ma deyeweye ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Kə kəd tay ha na, ma həliye a dəma ndo mekeleŋ eye hay.»

Ndo hay tə tsəne wu niye hay a tsik aye na, tə gwad: «Wu niye andza niye na, ma giye bo bay.»

¹⁷Ane tuk na, Yesu a zəba fataya a gwadatay: «Dzeke nakay mə Derewel i Mbəlom aye a say məgwədə na, kəkay?»

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,

matəra kwar lele eye a ze siye i kwar hay na, neŋgeye dūh.*”

¹⁸«Kwa way kə dəd ka kwar niye na, ma toliye. Ada kwar niye kə dəd ka ndoweye na, ma ləgəriye na kərdik kərdik andza merebək.»

* 20:17 Dəmes hay 118.22.

¹⁹ Ndo mēdzanḡawa bazlam i Mbēlom mapala eye hay ta bagwar hay i ndo neheye tē vālaway wu a Mbēlom aye hay ta pāla tsāved kwayanḡa ka mēgāse na Yesu hārwi tē sār ha Yesu a tsik dzeke niye na, ka nēteye. Ane tuk a, ta dzādzaratay a ndo hay.

Māvāle dzanḡal a bāy i Roma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

²⁰ Ma dāba eye na, ta dazlay a matsāpe na Yesu. Tē slār ndo ka tēv ḡgay. Ndo niye hay tē slār tay ha aye na, tē ge ha gār tay andza nēteye ndo lele eye hay kame i Mbēlom. Ndo niye hay na, a satay mapāle mānese abāra ka Yesu mā bazlam ḡgay neheye ma tsikiye aye. Tadā ta huta faya abāra mānese na, ta sliye faya māvālay a hālay a ndo māvāle dala tuk. Hārwi bāy i Roma na, nenḡeye gādān eye ada mā lāva dala i Roma na, nenḡeye.

²¹ Ndo neheye tē slār tay ha aye na, ti ye ka tēv i Yesu. Ti ye naha ta tsātsah faya andza nakay, tē gwadāy: «Miter, nāmaa sār ha nēkar ka tsik na, dedēk. Ka ḡḡāna tay ha ka bo bāra ndo hay tēbey. Ka gwadā ada faya ka tatikateye a ndo hay na, wu neheye dedēk aye. ²² Ane tuk na, a samay matsātsēhe fakaya, bazlam kway mapalā eye kē vāl tsāved māvāle dzanḡal a bāy i Roma tsukudū kē vāl tsāved māvāle bay daw?»

²³ Ane tuk na, Yesu a sār ha, a satay mēhāle faya abāra suwat. Tsa na, a gwadātay: ²⁴ «Ehey bēzumenḡ ahaya kwar i suloy tēday.» Ta bēzay ha kwar i suloy niye. A gwadātay: «Mandzēkit bo nakay ta mēzele nakay faya na, i way?»

Ta mbēdāy faya, tē gwadāy: «I bāy i Roma.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gwadātay: «Aya! Wu i bāy i Roma na, vālumay ha a bāy i Roma ḡgway. Wu i Mbēlom na, vālumay ha a Mbēlom ḡgway.»

²⁶ Ka gār i bazlam niye Yesu a tsikatay kame i ndo hay tebiye na, ta huta faya abāra mānese bay tebiye. Duh bazlam ḡgay nakā a tsikatay aye na, a gatay hārḡābēkka, a dārāzlatay ka bazlam.

Tē tsik ka gār i mālātsēw abāra mā mādahanḡ

Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

²⁷ Ma dāba eye na, siye i Saduke hay ti ye ka tēv i Yesu. Saduke hay na, ndo neheye tē gwadā: «Ka māt na, mālātsēw abāra mā mādahanḡ andaya sa bāy» aye. ²⁸ Ti ye naha, ta tsātsah ka Yesu, tē gwadāy: «Miter, bazlam nakā Musa a watsamay a bazlam i Mbēlom mapala eye na, ananḡ. A gwadā: “Tadā ndo a māt a gār ha ḡgwas ḡgay ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ḡgwas niye na, malamar i ndo niye a māt aye†” bēdāw? Ma zliye na, hārwi ada hulfe i ndo niye a māt aye mā dze bay. ²⁹ Yaw! Andaya ahāl niye ndo ta malamar ḡgay hay tasāla. Malamar tay makurre eye a zla dahālay. A zla dahālay na, a māt. A māt na, ta wa ta dahālay ḡgay niye a zla aye bay. ³⁰ Mēmbager ḡgay a zla na madakway i ḡgwas niye. A zla na, a māt. ³¹ Malamar tay mamahkar eye a zla. A zla na, a māt. Siye hay tebiye tē ge andza niye dārmak. Nēteye neheye tasāla aye tē zla ḡgwas niye na, tē māt tebiye. Ndārāy kwa nēte mē walanḡ tay ta wa ta ḡgwas niye bay. ³² Ka mādāvē ḡgay eye na, ḡgwas niye a māt dārmak. ³³ Pat nakā aza mādahanḡ hay ta lātsēweye abāra mā mādahanḡ aye na, ḡgwas niye mā mātseye na, a way? Hārwi nēteye niye tasāla eye ta zla na ka ḡgwas!»

³⁴ Yesu a mbēdātay faya, a gwadātay: «Haslōka ta ḡgwas neheye ka mādāzibāra nakay ananḡ aye na, ta zliye bo. ³⁵ Ane tuk na, ndo neheye Mbēlom a palā tay ha, nēteye ta ndziye ka mādāzibāra nakā wēdēye na, ta

† 20:28 Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-6.

lætseweye abəra ma mədahaŋ na, ta zliye bo nakay na, zal kəgəbay, ŋwas na, ta zliye bo sa bay. ³⁶ Nəteye na, ta mətiye sa bay. Ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom hay. Nəteye wawa i Mbəlom hay, hərwi ta lətsew abəra ma mədahaŋ a məsəfəre.

³⁷ «Mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ka sərakwa ha mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma bəd na, hərwi bazlam i Musa nakə a tsik ahəl niye aye. A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. A zalay a Bəy Maduweŋ na, “Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†” ³⁸ A tsik andza niye na, hərwi Mbəlom na, nəngeye Mbəlom i mədahaŋ hay bay, nəngeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Ta ndziye ma sifa na, hərwi Mbəlom.»

³⁹ Siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Miter, bazlam yak niye ka tsik aye na, təde.» ⁴⁰ Tə tsikay andza niye na, hərwi horoy a gatay matsətsehe faya wu hay.

Yesu a yaw na, ma gwala i way?

Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ndo hay tə gwad ka Kəriste na, nəngeye Wawa i Davit na, kəkay? ⁴² Duh Davit tə gər ŋgay a gwad ma dərewel i Dəmes hay na: “Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwaday a Bəy Maduweŋ ga na: Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

⁴³ hus a pat nakə na piye tay ha ndo mənə dərə yak hay a hud i sik yak aye.Š”

⁴⁴ «Ane tuk na, Davit na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, ada ndo hay ta gwadiye wawa ŋgay na, ma kəkay?»

*Sariya ka gər i ndo mədzaŋgawa
bazlam i Mbəlom mapala eye hay*

Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

⁴⁵ Ahəl nakə ndo hay faya ta pay zləm a bazlam ŋgay nakə faya ma tsikateye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: ⁴⁶ «Həbum gər kurəm abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wudā mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, ta wudā ndo hay tā tsikatay me ta mədəslatay ha gər. Mə gay i maduwule me na, ta pəlawā i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurləm, ta wudā na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁷ Wu nakə tə vəlawatay a madakway i gwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulaway me a Mbəlom na, vədvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tā gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye i ndo siye hay.»

21

Məvalay wu a Mbəlom tə dərəv nəte eye

Mata 12.41-44

¹ Ma dəba eye, Yesu a zəba ka bo bəra dərə na, a ŋgatay a ndo i zlele hay ta piye suloy a wu məpe suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ² Yesu a ŋgatay a madakway i ŋwas wuray mətawak eye, a ye naha a pa a dəma kəbo sulo dərma.

³ Yesu a gwadatay: «Sərum ha madakway i ŋwas nakay na, kə vəl dala haladzay a ze i ndo hay tebiye. ⁴ Hərwi ndo mekeləŋ eye hay tə vəl na, abəra

† 20:37 Madayaw abəra ma Ezipt 3.6. Š 20:43 Dəmes hay 110.1.

ka siye. A gatay mæ gær sa bay. Ane tuk na, madakway i ɲgwas nakay mætawak eye na, a wəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

*Yesu a da ha ta mbəzliye gay i mædəslay ha gær a Mbəlom
Mata 24.1-2; Markus 13.1-2*

⁵ Ndo mekeleɲ eye hay tə tsik ka gay i mædəslay ha gær a Mbəlom. Tə gwad: «Gay nakay na, a le. Kwar neheye ta dəzl ha aye na, tə le. Ada wu neheye tə wəlay a Mbəlom aye, tə le.»

Ane tuk na, Yesu a gwadətay: ⁶ «Wu nakə faya ka zəbumeye faya aye na, pat mekeleɲ eye na, ka ɲgatumeye a kwar kwa nəte ka gær i kwar ɲged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

*Ngodgor i mandəve i məndzibəra
Mata 24.3-14; Markus 13.3-13*

⁷ Ndo niye hay ka təv eye niye ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Miter, wu neheye ka tsik aye ta giye bo na, kəday? Ngodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁸ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gum metsehe lele! Ndəray mā səpat kurom bay. Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neɲ na, Kəriste, həlay eye kə ndislew!” Ane tuk na, kə pumatay bəzay bay. ⁹ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm ta ndo neheye ta niye dəre a bo aye na, kə dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoɲ ta ndisleweye təday. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay.»

¹⁰ Yesu a gwadətay sa: «Slala ɲged ta giye vərəm ta slala neɲged, bəy ta bəy ta giye vərəm. ¹¹ Dala ma bəliye, ada mändəzlaɲ ma giye, dəvats i magədama haladzay ma gateye a ndo hay ma gəma hay wal wal. Wu neheye a ge masuwayaɲ eye tə wu mekeleɲ eye hay wal wal ma dzədzariye tay ha ndo hay, ta ta deyeweye mə mbəlom.»

¹² «Ane tuk na, wu niye hay ta deyeweye na, ta gakumeye dəretsətseh. Ta gəsiye kurom a gay i maɲuwule me, ta gakumeye sariya ada ta dərəzliye fakuma a gay i danɲay. Ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha kame i bəy hay ada kame i ndo mələve dala hay hərwi ga. ¹³ Niye na, həlay eye i kurom məhəle mbal i gær ga tuk. ¹⁴ Pat eye kə ndislew na, gəsəm dərev lele. Kə dzədzarum mə dərev kurom anəke na: “Mata mbədə famaya abəra me way?” na, kə dzalum bay. ¹⁵ Neɲ eye na dəkumeye ha bazlam nakə ka tsikumeye ada ndaraw nakə kwa ndo mənə dəre kurom hay ta sliye faya mədədə kurom ha ta sariya bay aye.»

¹⁶ «Kwa bəba kurom hay ta may kurom hay ta giye fakuma dəf. Malamar kurom hay, wurbəba kurom hay ta dzam kurom hay ta giye fakuma dəf. Ta gəsiye kurom ada ta gakumeye sariya i mədəhaɲ a siye hay haladzay mə walaɲ kurom. ¹⁷ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. ¹⁸ Ane tuk na, sərum ha na, məkwets i gær kurom kwa nəte ma dziye bay. ¹⁹ Gum gədaɲ lele. Ka ta mbəlumeye ha məsəfəre kurom hay na, andza niye.»

*Ta mbəzliye ha Zerozelem
Mata 24.15-21; Markus 13.14-19*

²⁰ «Tədə ka ɲgatumay a vərəm kə lətsew, ta lawara Zerozelem na, sərum ha məzlambar ta mbəzliye ha bəse tuk. ²¹ Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ɲgatay a wu niye na, tə hway a mahəmba hay. Ndo neheye nəteye ma wuzlah gay i Zerozelem aye na, tə hwayaw abəra mə dəma dərəɲ ada ndo neheye mə gəma aye na, tə hway a wuzlah gay bay.»

²² «Hərwi pat eye niye na, pat nakə Mbəlom ma giye sariya ɲgay aye tuk. Niye na, andza nakə ndo i maslaɲ hay tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom ma ta giye bo aye. ²³ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ɲgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ɲgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! Ayaw! Ndo i gəma neheye ta ta siye dəretsətseh haladzay hərwi Mbəlom ma ta gateye dəretsətseh. ²⁴ Ndo niye hay tə sər Mbəlom bay aye siye hay ta kədiye tay ha ta maslalam. Siye hay ta gəsiye tay ha beke eye hay, ta diye tay ha a gəma hay wal wal. Ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta deyeweye, ta mbəzliye ha Zerozelem hele hele. Ta ndziye mə dəma na, hus ahl tay nakə ka ndəv aye.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

²⁵ Yesu a gwadətay sa: «Pat eye niye wu niye hay ta dazlay na, ka pat, ka kiye, ka wurzla hay, wu məge masuwayaɲ wal wal ta bəziye ha bo. Ma ta giye na, andza mətasl nakə a vəzl haladzay vəvəva a bəl ha dəlov i yam wekit wekit aye. Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dzədzariye, ma vəlateye mədzal gər. ²⁶ Ndo hay haladzay ta ta mətiye tə zluwer i wu niye hay. Andza niye wu neheye gədaɲ eye ka magərmbəlom aye tə bəliye haladzay.

²⁷ «Ma dəba eye na, ndo hay ta ɲgeteɲeye a neɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gədaɲ ada ta məzlaḅ eye haladzay. ²⁸ Aza ka ɲgatumay a wu niye hay ta dazlay məndislew na, ləvum bo lele ada zlum gər kurom ka mbəlom, hərwi Mbəlom ma ta təmiye kurom ha bəse tuk.»

Dzeke i gurov

Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

²⁹ Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Zəbum ka gurov ada ka dərizl i gərdaf hay tebiye kwa! ³⁰ Ka ɲgatumatay ta gəgar ha ka bo abəra slambah hay ada ta dazlay a mədudə na, ka sərurum ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw! ³¹ Andza niye ka ɲgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərurum ha Bəy i Mbəlom neɲgeye bəse tə nəkurom.

³² «Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərurum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay. ³³ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dāda ma dziye bay.»

Gumay metsehe a bo kurom

³⁴ «Gumay metsehe a bo kurom. Kā gərurumay ha dərev kurom a wu məse bay, kā kwayum bay ada kā vəlumay ha mədzal gər kurom a wu i məndzibəra bay. Ka gumeye metsehe a bo kurom na, hərwi ada sariya i Mbəlom mə ndzakum a gər həf bay. ³⁵ Hərwi pat eye ma deyeweye na, ndo hay tebiye ka məndzibəra ta səriye ka bo bay. Ma mbəzliye tay ha təbətə andza bəlay nakə a mbəzl wu aye. ³⁶ Ndzum tsezlezleɲe, dūwulumay me a Mbəlom pat pat. Ka gum andza niye na, ka hutumeye gədaɲ ka məsəmay naha a wu neheye tebiye ta ndzakumeye a gər aye. Andza niye ka mbumeye faya mələtse ka təv ga, neɲ Wawa i Ndo.»

³⁷ Ta həpat na, Yesu a tətikawa tay ha ndo hay ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ta huwa na, a yawa mata hane ma tsaholok nakə tə zalay Mahəmba i Tetədcəz aye. ³⁸ Pərik i mekedə na, ndo hay ti yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata pay zləm a matətike i Yesu.

22

*Yudas a ge daf ka Yesu**Mata 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11; Yuhana 11.45-53*

¹ Magurlom nakə tə zalay magurlom i Pak aye na, mazlambar ta hatsiye. Ahəl i magurlom tay niye na, tə ndayawa wu mənday tay nakə tə zalay «peŋ» aye na, gəde faya bay. ² A həlay i magurlom eye niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu. Ane tuk na, ta dzədzar ta ndo hay.

³ Fakalaw a fələkway a bo a Yudas nakə tə zalay Iskariyot aye. Neŋgeye na, nəte mə walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo, aye. ⁴ Yudas a həl bo a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ka təv i bagwar i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. A ye na, hərwi mapəle tsəved ka mäge daf ka Yesu. ⁵ A yatay a gər a ndo niye hay haladzay, tə gwadəy: «Nəmaa vəlakeye dala.» ⁶ Yudas a tsəne andza niye na, a təma bazlam tay niye. Tsa na, a maw abəra ka təv tay, a ye a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu ndo hay ta səriye faya bay aye.

*Yesu ta gawla ŋgay hay, tə ge magurlom i Pak**Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30*

⁷ Yaw! Ahəl nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, pat i məkəde təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak aye kə husaw tuk. ⁸ Yesu a slər Piyer ta Yuhana, a gwadəy: «Dum ta dumakway wu mənday i magurlom i Pak nakə ka ndayakweye.»

⁹ Piyer ta Yuhana ta tsətsah faya, tə gwadəy: «A saka nəmaā daka daf na, ka waray?»

¹⁰ Yesu a mbədətatay faya, a gwadəy: «Tsənum lele! Taədə faya ka deyumeye, ka ndislum a wuzlahgəma na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla aye. Pumay bəzay hus a gay nakə ma fələkwiye a dəma aye, ¹¹ ada gwadəumay a ndo i gay niye: «Miter a tsətsah fakaya, a gwədəka: Gay nakə nəmaa ndiye wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?»

¹² Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay maləva bo eye mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹³ Gawla i Yesu niye hay sulo eye tə həl bo ti ye. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

*Wu mənday i Bəy Maduweŋ**Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korinje hay 11.23-25*

¹⁴ Həlay i mənde wu mənday niye a sla na, Yesu ta ndo i maslaŋ ŋgay hay ti ye naha, tə ndza hərwi mənde wu mənday. ¹⁵ A gwadəy: «Na ta giye dəretsətseh na, a seŋ haladzay mənde wu mənday i magurlom i Pak nakay tage nəkurom təday. ¹⁶ Ayaw! Neŋ faya na tsikakumeye, dəda na ta ndiye wu mənday nakay sa bay hus a pat nakə dedək ŋgay eye ma giye bo ma Bəy i Mbəlom aye.»

¹⁷ Ma dəba eye na, a zla gəvet, a rah ha ta wu məsay. A gay naha sisəe a Mbəlom. Tsa na, a gwad: «Zlum gəvet nakay ada kə sum wu məsay nakay mə dəma aye. ¹⁸ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay ka madazlay anəke hus a pat nakə Bəy i Mbəlom ma deyeweye aye.»

¹⁹ Tsa na, a zla peŋ, a gay naha siŋe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋəna ha peŋ niye, a vələtay a gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁰ Ma dəba i mände wu mənday niye na, a zla gəvet, a gwadətay: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi kurom. ²¹ Ane tuk na, zəbum ndo nakə ma giye fagaya daf aye na, faya ka ndayakweye wu mənday dziye. ²² Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dərətsətseh ka gər i ndo nakə ma giye fagaya daf aye.»

²³ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ta dazlay a matsətsehe ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Way nakə mata ge andza niye mə walaŋ kway na, way?»

Bagwar eye na, way?

²⁴ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay ta dazlay məkədə wuway mə walaŋ tay haladzay, tə gwad: «Way nakə mə walaŋ kway nakay neŋgeye bagwar eye na, way?»

²⁵ Yesu a gwadətay: «Bəy bagwar eye i gəma hay faya ta ləviye bəy hay. Ndo neheye gədaŋ tay andaya aye na, a satay dzam ta ndo hay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom na, kâ gum andza nəteye təbey! Duh na, ndo nakə bagwar eye na, mâ təra andza wawa eye tsekweŋ ada ndo nakə ma ləviye ndo hay aye na, mâ təra ndo i məsler.

²⁷ «Ayaw! Bagwar eye na, way tuk? Ndo nakə neŋgeye mandza eye ta geye məsler ka həlay aye tsukudu ndo məge məsler ba? Bagwar eye na, ndo nakə ta geye məsler aye bədaw? Andza niye, neŋ nakay anaŋ mə walaŋ kurom anəke aye, neŋ na, andza ndo i məsler.

²⁸ «Nəkurom na, ka ndzum ka təv ga. Ka zlum ŋgatay ma wuzlah i dərətsətseh nakə tə geŋ aye haladzay. ²⁹ Neŋ bəbay na, na vələkumeye Bəy i Mbəlom andza bəba ga Mbəlom nakə a vələŋ aye. ³⁰ Ka ndayumeye ada ka sumeye wu məsay tage neŋ ma Bəy ga, ada ka ta ndzumeye ka təv məndze i bəy hərwi məge sariya ka gwala i Israyel neheye kuro gər eye sulo aye.»

Piyer ma gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

³¹ Yesu a gwaday a Simoŋ Piyer: «Simoŋ, Simoŋ tsəne! Fakalaw kə huta gədaŋ məbəle kurom ha, ma həviye kurom andza məhəve daw nakə ta həvawa hərwi maŋəne tay ha ka bo abəra ta dzəndzar aye. ³² Ane tuk na, neŋ na dūwulay me a Mbəlom hərwi yak. Na dūwulay me a Mbəlom na, hərwi ada mədzal gər yak ka neŋ mâ ge bəle bay. Ka tsətsah məpəse me na, vələtay gədaŋ a malamar yak hay.»

³³ Piyer a gwaday: «Bəy Maduweŋ, neŋ na, maləva bo eye kwa mede a danŋay ka deyemeye salamay. Kwa məməte, ka mətameye salamay!»

³⁴ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ka tsik na, dedək ŋgway daw Piyer. Tsəne! Na tsikakeye, bəgom nakay dzagulok ma ta zlahiye na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

Məlavə bo ta suloy ada ta maslalam

³⁵ Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay sa: «Ahəl niye na slər kurom ha ze dala, ze gwezem, ze tahərak mə sik na, wuray kə kətsakum daw?»

Ta mbəday faya: «Wuray kwa tsekweŋ kə kətsamay bay.»

³⁶ Yesu a gwadətay: «Anəke duh na, ndo nakə suloy ŋgay andaya aye na, mâ həl. Ndo nakə gwezem ŋgay andaya aye na, mâ zla dərma. Ada ndo nakə maslalam ŋgay andaya bay aye na, mâ səkam ha rəkwat ŋgay ada mâ səkam

maslalam. ³⁷ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Nenğeye na, ndo hay tə pasla na a walaŋ i ndo i məkəde ndo hay.*” Na tsikakumeye: Wu nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye na, ma giye bo tebiye.»

³⁸ Gawla ŋgay hay tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, maslalam hay anan sulo.»
Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Niye na, də kə sla.»

Yesu a ye mata dūwulay me a Mbəlom ma tsaholok i tetədeez

Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

³⁹ Ma dəba aye na, Yesu a ye abəra ka təv niye, a ye a tsal a Mahamba i Tetədeez andza nakə a gawa ha aye. Gawla ŋgay hay tə pay bəzay. ⁴⁰ Tə ndisl naha a dəma na, Yesu a gwadatay: «Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

⁴¹ Tsa na, a gər tay ha gawla ŋgay hay. A ye abəra ka təv tay əzaf dəreŋ tsekweŋ tsa. A ye naha a dəkw gurmets ka dala, a dūwulay me a Mbəlom, ⁴² a gwad: «Bəba, tadə ka wudə na, zla fagaya abəra dəretsəseh nakay na siye tey! Ane tuk na, ge na, andza nakə a saka aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

[⁴³ Tsa na, gawla i Mbəlom a mbəzlaw mə mbəlom, a yaw a bəzay ha bo hərwi məvəlay gədaŋ. ⁴⁴ Yesu a dzədzar, mədzal gər ŋgay a mbədə haladzay. A dūwulay me a Mbəlom ta gədaŋ sa. Merəbe nakə faya aye na, a təra andza bambaz nakə a təkw ka dala təluk təluk aye.]

⁴⁵ A ndəv ha ma dūwulay me a Mbəlom na, a mbədə gər ka təv i gawla ŋgay hay. A ye naha a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Madagər a gatay hərwi dərev a ndalatay. ⁴⁶ A gwadatay: «Lətsum, dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kə dədum a masəpete i Fakalaw bay.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

⁴⁷ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, ndo hay haladzay ti ye naha. Maa ndzatay naha kame na, Yudas nenğeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye. A ye naha bəse ka təv i Yesu hərwi məgəse na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁸ Ane tuk na, Yesu a gwaday: «Yudas, ka giye daf ka neŋ Wawa i Ndo na, ta məgəse ga ka bo təmbolok təmbolok dəw?»

⁴⁹ Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a wu niye hay faya ma giye bo andza niye na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəmaa watsa tay ta maslalam dəw?»

⁵⁰ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay a fay a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala.

⁵¹ Ane tuk na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Gərüm tay ha, niye na, də.»

Tsa na, a lamay a zləm i ndo niye, a paha suwud suwud.

⁵² Tsa na, Yesu a tsikatay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, a bagwar hay i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay ada a madugula i Yahuda niye hay ti ye naha faya mata gəse na aye, a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal dəw? ⁵³ Ada pat pat ka ndzawakwa ka bo dziye mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka pəlum tsəvəv məgəse ga bay. Ane tuk na, i kurom na, həlay eye kə sla tuk, ada həlay i ndo nakə ma ləvəŋ aye ma bəziye ha gədaŋ ŋgay.»

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.57-58,69-75; Markus 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27

* 22:37 Ezay 53.12.

⁵⁴ Tə gəs na Yesu, ti ye ha a gay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. Piyer na, a patay naha bəzay ma dəba dərənj. ⁵⁵ Ma dalamətagay i gay niye na, ta vat ako ma wuzlah eye. Ndo hay nəteye mandza eye ka ako eye niye. Piyer a ye naha a ndza ka təv tay dərmak.

⁵⁶ Nğwas wuray andaya a gawa məsler mə gay eye niye a nğatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya, a ndazl na Piyer lele. Tsa na, a gwad: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu.»

⁵⁷ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya a nğwas niye, a gwaday: «A'ay! Na sər na bay!»

⁵⁸ Məndze tsekweñ na, ndo mekelenj eye a nğatay a Piyer, a gwaday: «Nəkar dərmak na, nəte mə walañ i gawla i Yesu hay!»

Piyer a gwaday a ndo niye: «A'ay! Neñ na mə walañ tay bay.»

⁵⁹ A ndza ma dəba eye tsekweñ mazlambar bəre nəte na, ndo mekelenj eye a tsik sa, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, tə ndzawa tə Yesu dərmak! Sa tsa na, neñgeye ndo i Galile hay.»

⁶⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «A saka məgwede mey na, na sər bay.»

Kwayañña ahəl nakə faya ma tsikiye me mba aye na, dzagulok a zlahə.

⁶¹ Bəy Maduweñ a mbəda bo, a ndazl naha Piyer ndzuzle a dərə. Tsa na, wu nakə Yesu a tsikay a Piyer aye na, a mayaw a gər tuk. A gwaday na: «Bəgom dzagulok ma ta zlahiye na, bə ka gwad sik mahkar ka sər neñ bay.» ⁶² Tsa na, Piyer a yaw abəra ma dalamətagay, a tuwa tsiduk tsiduk.

Ndo hay tə nğwasa ka Yesu

Mata 26.67-68; Markus 14.65

⁶³ Ndo neheye ta tsəpawa Yesu aye, tə nğwasawa ka Yesu ada tə kədawa na.

⁶⁴ Tə mbuzaway na dərə ada ta tsətsahawa faya, tə gwadaway: «Nəkar na, Kəriste ba! Tsikamay, maa faka na, way?» ⁶⁵ Ada tə tsikaway wu siye hay haladzay hərwi mətsaday a Yesu.

Yesu kame i madugula i Yahuda hay

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

⁶⁶ Dərə a tsada na, madugula i Yahuda hay, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay tə haya gər. Tsa na, ti ye ha Yesu kame i sariya tay.

⁶⁷ Ti ye naha ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar na, Kəriste dāw? Tsikamay tey!»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Kwa tadə na tsikakum bəbay na, ka təmumeye bay, ⁶⁸ ada tadə na tsətsah fakuma na, ka mbədumeñgeye faya bay.

⁶⁹ Ane tuk na, sərhum na kwa anəke Wawa i Ndo ma ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom gədanj eye.»

⁷⁰ Tsa na, nəteye niye tebiye tə gwaday: «Azlakwa nəkar na, Wawa i Mbəlom dāw?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Bo kurom eye ka gwadum neñ neñgeye.»

⁷¹ Tə tsəne andza niye na, tə gwad: «Ka pəlakweye na, sa mey. Ba bo kway eye ka tsənakwa wu neheye a tsik tə bazlam nğay aye.»

23

Ti ye ha Yesu kame i Pilat ada kame i Herod

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

¹ Ma dāba eye na, ndo niye hay tebiye tə lətse, ti ye ha Yesu a gay i Pilat. ² Tə ndisl naha a dēma na, ta dazlay a mədāse parasay ka Yesu haladzay, tə gwad: «Nēmaa ndzay a gər a ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo may hay a pesl. A gwadatay na: “Kā vələmay dzaŋgal a bəy i Roma bay” ada a gwad neŋgeye Kəriste, bəy bagwar eye.»

³ Pilat a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?» Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

⁴ Pilat a gwadatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ada a ndo hay tebiye: «Neŋ na, na huta mənese nakə ma gəsiye na ndo nakay a sariya aye na, na huta bay.»

⁵ Ane tuk na, ndo hay tebiye tə gwaday ta magala: «Faya ma tsəviye tay ha ndo hay tə matətike ŋgay nakə a tətikawatay aye. A dazlay mäge andza niye na, ka dala i Galile. A həhal ha ka dala i Yahuda tebiye ada kə ya ahaya kanəŋ anəke a Zerozelem sa.»

⁶ Pilat a tsəne bazlam tay niye na, a tsətsah, a gwad: «Ndo nakay na, ndo i Galile daw?»

⁷ Tə gwaday faya: «Yesu na, ndo i Galile.»

Azlakwa maa ləva Galile na, bəy nakə tə zalay Herod aye. Pat eye niye na, neŋgeye andaya ma Zerozelem. Tsa na, Pilat a gwadatay: «Dum ha Yesu ka təv i Herod.»

⁸ Herod a ŋgatay a Yesu na, dərev ŋgay a ŋgwasa haladzay. Kə tsəne ndo hay tə tsikawa ka Yesu ada a say məŋgatay a Yesu na, kwa anəke bay. A say na, Yesu mǎ gay masuwayaŋ ka təv ŋgay.

⁹ A tsətsah wu hay haladzay ka Yesu. Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya wuray kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, ta ye naha dərma. Tə dəs parasay ka Yesu haladzay ta gədaŋ.

¹¹ Herod ta sidzew ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsaday a Yesu ada tə ŋgwasa faya haladzay. Tə pa faya peteked nakə a le haladzay aye. Tsa na, tə ma ha a gay i Pilat.

¹² Kurre na, Herod ta Pilat na, ta wuda bo bay, tə nay dərə a bo. Pat eye niye na, ta təra ta dzam eye tuk.

Mata 27.15–26; Markus 15.6–15; Yuhana 18.39–19.16

¹³ Ma dāba eye na, Pilat a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, a bəy i dala hay ta ndo i gəma hay tebiye. ¹⁴ A gwadatay: «Ka gəsəmənəw ndo nakay ka gwadam na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl ba! Ada na tsətsah faya bazlam, ane tuk na, na huta faya mənese nakə ma gəsiye na ta sariya aye bay. Ka dəsəm faya parasay. ¹⁵ Herod Aŋtipas bəbay kə huta faya mənese bay, hərwi niye kə makwaya ahaya kway. Ndo nakay na, kə ge wuray kwa tsekweŋ nakə məkədə na aye bay. ¹⁶ Hərwi niye, na ndaŋiye na ta mandalaŋa ada na gəriye ha.»

[¹⁷ Ka viye ka viye na, Pilat a gərawatay ha ndo abəra ma dangay nətə hərwi magurlom i Pak.]

¹⁸ Andza niye ndo hay tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude ta gədaŋ, nətəye tebiye tə gwad: «Kəd na ndo nakay, gəramay ha na, Barabas!»

¹⁹ Barabas na, tə gəs na hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazləga ma wuzlahgəma aye.

²⁰ A say a Pilat məgər ha Yesu. A tsikatay a ndo niye hay sa. ²¹ Ndo niye hay tebiye ta wuda, tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye! Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

²² Pilat a gwadatay mamahkar eye sa: «Nenḡeeye a ge na, mənese waray? Nenḡ na, na huta faya mənese nakə məkədə na aye na, na huta bay. Hərwi niye, na ndabiye na ta mandalaba na, ada na gəriye ha.»

²³ Ane tuk na, ndo hay tə tsəne andza niye na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədaḡ, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləmbada eye!» Tsiy mawude tay niye a gay zləm a Pilat.

²⁴ Tsa na, a təma andza i ndo hay nakə a satay aye. ²⁵ A gəratay ha Barabas andza nakə a satay aye. Azlakwa duh Barabas tə gəs na a danḡay na, hərwi a kəd ndo ahəl nakə tə ge magazlaga ta ndo i Roma hay aye.

Yesu na, Pilat a vəlatay ha a ndo hay, a gwadatay: «Gumay wu nakə andza a sakum məgay aye!»

Ti ye ha Yesu mata kədə na

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

²⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na mə dāma aye na, tə dza gər ka tsəved ta ndoweye andaya tə zalay Simonḡ a maw abəra mə pesl. Nenḡeeye na, ndo i gəma i Siren. Sidzew hay tə gəs na tə gay kutoḡ ka mazole mayako niye mazləmbada eye hərwi ada mā zla naha ma dāba i Yesu.

²⁷ Ndo hay haladzay tə pay bəzay a Yesu. Nḡwas hay haladzay faya ta tuwiye hərwi nḡay. ²⁸ Yesu a mbəda bo ka təv i nḡwas niye hay faya ta tuwiye, a gwadatay: «A nəkurom nḡwas i Zerozelem hay, kâ tuwum hərwi ga bay. Duh na, tuwum hərwi bo kurom ada hərwi wawa kurom hay. ²⁹ Hərwi həlay eye ma deyeweye, ta gwadiye: “Məḡwese ka gər i nḡwas neheye dāda ta wa bay aye ada neheye dāda wawa kə sa wah tay bay aye!” ³⁰ Ndo hay ta gwadeye a mahamba hay: “Amboh mbəzlaw famaya tey!” Ada ta gwadeye a tsaholok hay: “Amboh nḡaha may tey!”* ³¹ Ayaw! Ta gay wu nakay andza nakay a mayako nḡədiz eye na, ada mayako makula eye na, ma giye na, kəkay?»

³² Ti ye ha Yesu ka təv nakə ta kədiye na aye na, ta gəs naha ndo wuray hay sulo tə ge mənese hərwi madar tay ha ka mayako tage Yesu dziye. ³³ Tə ndisl naha ka təv niye tə zalay Təv i Mətasl i Gər aye. Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazləmbada eye na, ka təv eye niye. Ta dar tay ha ndo niye hay sulo tə ge mənese aye dərmak, nəte tə həlay i mənday, nenḡed tə həlay i gula.

³⁴ Yesu a gwad: «Bəba ga, pasatay ha mənese tay hərwi wu nakə ta giye na, tə sər bay.»

Sidzew hay tə ge tsakwal ka peteked nḡay hərwi məsəre ha peteked mamətsa eye na, a way. Tsa na, ta nḡəna ha a bo peteked niye.

³⁵ Ndo hay tebiye nəteye ka təv eye niye faya ta zəbiye ka Yesu. Bagwar i madugula i Yahuda hay tə nḡwasa ka Yesu, tə gwad: «Nenḡeeye na, kə təma tay ha siye i ndo hay sa na, mā təma ha bo nḡay tey. Tadə kə ge nenḡeeye na, Kəriste, nenḡeeye nakə Mbəlom a zla na aye na, mā təma ha gər nḡay tey.»

³⁶ Sidzew hay tə nḡwasa ka Yesu dərmak, ta həndzəd naha ka təv nḡay tə vəlay wuye andaya guyakaka. ³⁷ Tə gwaday: «Kə ge nəkar bəy i Yahuda hay na, təma ha bo yak aye tey!»

³⁸ Ka mayako niye mazləmbada eye na, ta law naha faya palalam wuray zal ka gər i Yesu, tə watsa: «Nakay na, bəy i Yahuda hay.»

³⁹ Ndo nəte mə walaḡ i ndo niye sulo tə ge mənese, ta dar tay ka bo dziye tage Yesu aye a tsaday a Yesu. A gwaday: «Ka gwad nəkar na, Kəriste sa na, təma ha gər yak ada kâ təma may ha tey!»

⁴⁰ Ane tuk na, ndo nenḡed a may ha mənese a gwaday: «Ka sər Mbəlom təbədəw? Nəkar anəke ta kədiye kar andza nenḡeeye dərmak. ⁴¹ Ane tuk na,

* 23:30 Oze 10.8.

i may ta kəf may na, təde bəna, ta kədiye may ka wu nakə ka gama lele bay aye. Neŋgeye na, kə ge mənese kwa tsekweŋ bay.»

⁴² Tsa na, a gwaday a Yesu: «Pat nakə ka deyeweye andza bəy bagwar eye na, kâ mətša ga ha gər bay, dzala fagaya tey.»

⁴³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ faya na tsikakeye: Sər ha na, bəgom nakay ka ta ndzameye tə nəkər mə mbəlom.»

Məmate i Yesu

Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

⁴⁴ Ma giye mazlambar magərħəpat, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ⁴⁵ Pat a ndərmađa a təv eye. Tsa na, peteked nakə a ŋgəna ha ka bo abəra gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye a ŋgurada tsanŋa ma wuzlah.

⁴⁶ Yesu a wuda ta magala kələrri, a gwad: «Bəba, na gər ha məsəfəre ga a həlay yak.†»

A tsik andza niye na, a mət tuk.

⁴⁷ Bagwar i sidzew i Roma hay a ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a zambaday a Mbəlom, a gwad: «Ta dedek ndo nakay na, ndo lele eye.»

⁴⁸ Ndo neheye haladzay ti ye mata zəbaw faya aye, tə ŋgatay a wu nakə a ge bo aye na, a ndalatay haladzay, ti ye wu tay a mətəgay. ⁴⁹ Dzam i Yesu hay ta ŋgwas neheye tə payaw bəzay kwa abəra ma Galile aye nətəye malətsa eye dəreŋ faya ta zəbiye ka wu nakə ma giye bo aye.

Təpa na mədahaŋ i Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

⁵⁰ Ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Neŋgeye ŋgwalak i ndo. Neŋgeye nətə mə walaŋ i ndo mäge sariya hay dərmak. ⁵¹ Neŋgeye na, kə ndza ta nətəye ka mage bəbəkək tay ada ka məsler tay niye tə ge aye na, kə ndza ta nətəye bay. Neŋgeye na, ndo i gəma i Arimate. Gəma eye niye mə dəma na, Yahuda hay. Neŋgeye faya ma həbiye Bəy i Mbəlom.

⁵² A ye a gay i Pilat. A ye naha a tsatsah faya tsəved ka mazole mədahaŋ i Yesu. ⁵³ Pilat a vəlay tsəved ka mədahaŋ i Yesu. Tsa na, a ye a mbəzla ahaya mədahaŋ i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. A mbəkwa na mədahaŋ niye ta rəkwat. A zla na a ye ha, a pa na a tsəvay nakə mala eye ka geseh aye. Tsəvay eye niye na, ta pa a dəma mədahaŋ dāda zuk bay. ⁵⁴ Pat eye niye na, pat i luma i dezele. Andza məgwede pat i mələve bo i pat i mazəzukw bo ada pat i mazəzukw bo ma dazleye.

⁵⁵ ŋgwas neheye tə pay naha bəzay a Yesu kwa abəra ma Galile aye, ti ye ka bo dziye ta Yusufa. Ta zəba ka tsəvay ada ta zəba faya Yusufa a pa na mədahaŋ i Yesu na, kəkay. ⁵⁶ Tsa na, tə maw a mətəgay. Tə maw na, tə ləva ha bo tə mal ada tə wurdə hərwī mambəde ka mədahaŋ i Yesu. Ane tuk na, pat i mazəzukw bo na, ta zəzukw bo. Hərwī bazlam i Mbəlom mapala eye a ge me mäge məsler pat i mazəzukw bo.

24

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, ŋgwas niye hay ti ye ka me tsəvay. Tə zla mal tay niye hay tə ləva ha bo aye ka həlay. ² Tə ndisl naha na, tə ŋgatay a beber nakə ta dərəzl ha ka tsəvay aye mabədaŋgwalə eye faya abəra, madzaka

† 23:46 Dəmes hay 31.6.

eye dzakka ka tsakay aye. ³ Tə fələkwa a dəma na, ta ngatay a mədahan i Bəy Maduweŋ Yesu bay. ⁴ Tə sər wu nakə ta dzaliye bay.

Kwayaŋŋa ndo hay sulo ti yaw dzərik kame tay ta bəzatay ha bo. Peteked tay hay ka bo na, a dəv haladzay. ⁵ Tə ngatay a ndo niye hay sulo aye na, ta dzədzar haladzay. Ta rəh gər tay hay ka dala rəhe rəhe.

Ndo niye hay sulo aye tə gwadatay: «Ka pəlumeye ndo nakə nengeye andaya tə dərə mə walaŋ i mədahan hay na, hərwi mey? ⁶ Nengeye andaya kanaŋ bay, kə lətsew abəra ma mədahan. Wu nakə a tsikakum ahəl niye nengeye ma Galile mba aye na, mâ makumaw a mədzal gər. ⁷ A gwad na: “Kutoŋ neŋ Wawa i Ndo na, tâ vələy ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay. Ta dariye ga na, ka mayako mازلəmbada eye, ada kə həna sulo ma mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahan.”»

⁸ Tə tsəne andza niye na, bazlam i Yesu niye a tsikawatay aye a matayaw a gər tuk.

⁹ Tsa na, ti ye abəra ka me tsəvay niye. Ti ye ta təkəratay labara niye a gawla i Yesu niye hay ta zəkaw kuro gər eye nətə aye ada a siye i ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye dərma. ¹⁰ Mə walaŋ i ngwas niye hay na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Zan ta Mari may i Yakuba ada ngwas neheye nətəye ka bo dziye ta təkəratay labara i bazlam aye niye a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

¹¹ Ane tuk na, ndo niye tə tsəne bazlam tay niye hay ta təkəratay aye na, ta təma bay, ta zəba faya andza bazlam i matərakahaŋ.

¹² Ane tuk na, Piyer a lətse a hway ka me tsəvay mata zəbaw. A ndisl naha ka me tsəvay na, a zəba dərə a tsəvay niye zərəd. A ngatay naha na, a rəkwat nakə tə mbəkwa ha Yesu aye dəkdek. Tsa na, a mbədə gər a mətəgay. Wu niye a ge bo aye na, a gay hərbəbəkka.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ngay hay

Markus 16.12-13

¹³ Pat eye niye gawla i Yesu hay sulo mə walaŋ tay niye hay, tə həl bo ti ye a gəma nakə tə zalay Imayus aye. Gəma niye na, dərəŋ tsəfa ta Zerozelem. Tadə ka diye tə sik abəra ma Zerozelem na, ka giye ka tsəved bəre sulo. ¹⁴ Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta tsikiye ka wu nakə a ge bo aye tebiye.

¹⁵ Ahəl nakə nətəye faya ta tsikiye me ada faya ta kədiye wuway ka gər i wu nakə a ge bo aye na, Yesu a yaw a həndzəd ka təv tay. Ti ye ka tsəved eye nətə.

¹⁶ Faya ta ngateye a Yesu ane tuk na, tə sər na bay hərwi wuye a gwadatay ta sər na bay.

¹⁷ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka sikum na, ka gər i bazlam i mey?»

Tə tsəne andza niye na, tə lətse. Dərev a ndalatay haladzay. ¹⁸ Ndo nətə mə walaŋ tay niye sulo aye na, məzele ngay Kəleyopas, a gwadāy: «Wu nakə a ge bo ma məhəne neheye ka sər bay na, nəkar mbəlok eye ma Zerozelem kəla dāw?»

¹⁹ A mbədəy faya, a gwadāy: «Maa ge mey?»

Ta mbədəy faya, tə gwadāy: «Wu nakə a ge tə Yesu ndo i Nazaret aye na, ka tsəne təbədəw? Nengeye na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Məsler nakə a gawa aye tə bazlam nakə a tsikawa kame i Mbəlom ada kame i ndo aye hay na, ta gədaŋ eye ²⁰ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway ta a Mbəlom aye ta bagwar kway hay tə gəs na. Tə vələy ha a Pilat, a gay sariya i məkədə. Ma dəba aye na, ta dar na ka mayako mازلəmbada eye. ²¹ Nəmaa dzala ha bə mə gər may na, nəmaa gwad mata təma tay ha Israyel hay na, nengeye. Ane tuk na, zle ka wu neheye a ge bo aye, kə ge məhəne mahkar bəgom. ²² Sa tsa

na, siye i ɲɠwas neheye mə walaɲ may ta vəlamay madzədzere. Kə ma may ha hərbəbəkka. Hərwi ta wula pərek i mekedə ka me tsəvay, ²³ ane tuk na, ta huta na mədahaɲ i Yesu bay. Ta mbədaw gər, tə maw ka təv may na, ta təkəramay, tə gwad gawla i Mbəlom hay ta bəzatay ha bo ada gawla i Mbəlom niye hay tə gwadatay na, Yesu andaya tə dəre. ²⁴ Nəmaa tsəne andza niye na, siye i ndo mə walaɲ may hay ti ye ka me tsəvay sa. Ti ye, tə huta na, andza i ɲɠwas niye hay ta təkəramay aye. Ane tuk na, ta ɲgatay a Yesu bay.»

²⁵ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ndo neheye metsehe andaya fakuma bay aye. Wu neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə də ha kurre na, a mbakum a mədzal gər kurom təbədew? ²⁶ Ka sərüm təbədew, Kəriste ma diye a bəy ɲgay na, ma giye dəretsətseh haladzay təday.»

²⁷ Tsa na, a datay ha wu nakə tə tsik ka neɲgeye mə Derewel i Mbəlom aye tebiye. Ma dazlay mə derewel i Musa ada mede ha hus a derewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay.

²⁸ Ahəl nakə faya ta diye, tə ndisl bəse ta gəma nakə faya ta diye a dəma aye na, Yesu a ge andza ma zliye tsəved ɲgay. ²⁹ Ane tuk na, ndo niye hay tə gwaday: «Kā ye a təv eye bay, ndza tə nəmay. Hərwi dəre faya ma gəsiye ada mazlambar həvad segey.» Tsa na, tə fələkwa a gay wuray, a ndza ta nəteye.

³⁰ Yesu a pa bo ka mände wu mənday ta nəteye. A zla peɲ, a gay naha sisə a Mbəlom. Tsa na, a ɲgənatay ha peɲ niye ada a vəlatay. ³¹ Kwayaɲɲa dəre tay a həndək, tə sər na tuk. Ane tuk na, ta zəba dəre na, neɲgeye andaya ka təv tay sa bay kə gər tay ha. ³² Tə gwad mə walaɲ tay: «Ahəl nakə faya ma dəkway ha Derewel i Mbəlom ka tsəved aye na, wuye mə dərev may andza ako!»

³³ Ndo niye sulo aye tə lətse kwayaɲɲa ta mbədə gər a Zerozelem. Tə ndisl naha a wuzlah gay na, tə ndzay a gər a gawla i Yesu neheye kuro gər eye nəte aye tə siye i ndo mekeləɲ eye hay nəteye mahaya gər eye.

³⁴ Ndo niye hay tə ɲgatay a ndo neheye sulo aye na, tə gwadatay: «Ta dedək Bəy Maduweɲ kway kə lətsew abəra ma mədahaɲ, Simoɲ kə ɲgatay!»

³⁵ Nəteye dərmak ta təkəratay wu nakə a ge bo ta nəteye ka tsəved aye. Tə gwadatay: «Nəmaa ɲgatay a Yesu ada nəmaa sər na na, ahəl nakə a ɲgənamay peɲ aye.»

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ɲgay hay kuro gər eye sulo

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Məsler hay 1.6-8

³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta tsikiye me mba aye na, Yesu a yaw a walaɲ tay slekərtik. Tsa na, a gwadatay: «Zay mə ndza fakuma!»

³⁷ Gawla ɲgay niye hay ta dzədzar, zluwer a gatay haladzay. Hərwi tə dzala ma giye na, manakasla.

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka dzədzarum andza niye na, hərwi mey? Ada ka dzalum mə gər kurom andza niye na, kemey? ³⁹ Zəbum ka həlay ga tə sik ga. Na gwad neɲ dedək ɲgway bədaw? Tətalum fagaya ada zəbum fagaya lele. Hərwi sərüm ha manakasla na, slo faya bay ada mətasl mə dəma andza neɲ nakə faya ka zəbumeye fagaya aye bay.»

⁴⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ɲgay hay ada ka sik ɲgay hay. ⁴¹ Məɲgwe se a rah a dərev i gawla ɲgay niye hay ada a gatay hərbəbəkka. Ada huya ta dzala ha faya zuk bay. Tsa na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Wu mənday andaya fakuma dāw?» ⁴² Ti ye naha tə zlayaw siye i kələf mafəka eye nəte, tə vəlay. ⁴³ Yesu a təma kələf niye ada a həpəd kame tay.

Tsa na, a gwadatay: ⁴⁴ «Ahəl niye neɲ tə nəkurom mba aye na, na tsikakum, na gwadawakum: Wu nakə tə watsa ka gər ga mə derewel i Musa, mə derewel

i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay ada mæ derewel i Dəmes hay aye na, kutoŋ wu niye ma giye bo.»

⁴⁵ Tsa na, Yesu a hændəkətay ha metsehe hərwi ada tã sər Derewel i Mbəlom.

⁴⁶ A gwadətay sa: «Wu nakə tə watsa mæ Derewel i Mbəlom aye na, anan; Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh, ada mähəne sulo mamahkar eye na, ma lətseweye abəra ma mədahaŋ. ⁴⁷ Ada ma sləriye ndo hay ka mədətay ha bazlam i Mbəlom a slala i ndo i mändzibəra hay tebiye tã gər ha mezeleme hərwi ada Mbəlom mǎ pəsətay ha mənese tay hay. Tã dazlay na, ma Zerozelem. ⁴⁸ Maa təra ndo i mähəle mbal i wu nakay ma giye bo tebiye na, nəkurom. ⁴⁹ Ada neŋ eye na sləraweeye fakuma wu nakə Bəba a gwad ma vəlakumeye. Nəkurom na, ndzum ma wuzlah gay. Həbum gədaŋ i Mbəlom nakə ma vəlakumeye mæ mbəlom aye.»

Yesu a tsal a mbəlom

Markus 16.19-20; Məsler hay 1.9-11

⁵⁰ Ma dəba eye na, Yesu a həl gawla ŋgay hay abəra ma gəma niye, a ye tay ha a təv nakə bəse ta gəma i Betani aye. Mə dəma na, a zla həlay ka mbəlom. Tsa na, a pa fataya ŋgama. ⁵¹ Ahəl nakə faya ma piye fataya ŋgama aye na, a ye fataya abəra, a tsal ka təv i Mbəlom. ⁵² Nətəye na, tə dəslay ha gər ada ta mbəda gər a Zerozelem ta məŋwese eye haladzay mæ dərev tay. ⁵³ Ti yawa a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom pat pat, ta zambadaway a Mbəlom.

Ngwalak i bazlam nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Ngwalak i bazlam nakay Yuhana a watsa na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mandza eye ma Siri kəgəbay ma Azi, ma Turki nakə anəkə aye.

Wu nakə mawatsa eye mə dəma aye na, wal abəra ka Mata, ka Markus ada ka Luka. A vəlay məzlaḅ haladzay a bazlam neheye matsika eye ta dzeke ada a məsler i Yesu.

Madədo 1 ka 12 faya ma tsikiye ka məsler neheye a ge masuwayaᅇ a ge aye.

Madədo 13 ka 21 faya ma ləviye ha bo ada faya ma tsikiye ka həlay nakə Yesu ma diye ka təv i Bəba ᅇᅇay aye.

Labara i məməte i Yesu aye (madədo 18 ada 19) ta ndzəkib bo tə wu neheye mə Mata, ma Markus, ada mə Luka aye, tə tsik ka wu eye nəte ᅇᅇweᅇ.

Pat i Magurlom i Pak na, Yesu a bəzatay ha a gawla ᅇᅇay (madədo 20 ada 21).

Ngwalak i bazlam i Yuhana na, kə tsik ka məwe i Yesu bay. Ane tuk na, ka madazlay na, a ḁa ha Yesu Kəriste na, neᅇᅇye bazlam i Mbəlom, neᅇᅇye andaya huya ta Mbəlom (1.1-18). Yesu neᅇᅇye bazlam i Mbəlom, a yaw məndze ta ndo zezeᅇ hay.

Bazlam i Mbəlom a təra ndo

¹ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, neᅇᅇye andaya. Neᅇᅇye na, ta Mbəlom ada neᅇᅇye na, Mbəlom. ² Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, neᅇᅇye andaya ta Mbəlom ³ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ᅇᅇay. Wu kwa nəte nakə Mbəlom a ge ze neᅇᅇye na, andaya bay. ⁴ Maa vəl sifa a ndo hay na, neᅇᅇye. Sifa niye na, a vəlatay dzaydzay a ndo hay. ⁵ Dzaydzay niye ma dəviye ma ləvoᅇ ada ləvoᅇ kə mbata ha bay.

⁶ Ahəl niye na, Mbəlom a sləraw ndoweye andaya tə zalay Yuhana. ⁷ A yaw na, mədatay ha dzaydzay eye niye a ndo hay hərwi ada ndo hay tebiye tə tsəne bazlam ᅇᅇay ada tə dzala ha ka bazlam ᅇᅇay. ⁸ Yuhana neᅇᅇye na, dzaydzay niye ma dəvateye a ndo hay aye bay. Neᅇᅇye a yaw na, mata datay ha a ndo hay tsa. ⁹ Dzaydzay niye na, dzaydzay dedək eye ma deyeweye ka məndzibəra, ma dəvateye dzaydzay a ndo hay tebiye.

¹⁰ Ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ki yaw ka məndzibəra. Kwa taḁə Mbəlom a ge məndzibəra tə həlay ᅇᅇay bəbay na, ndo hay ta sər na bay. ¹¹ A yaw na, a təv ᅇᅇay, ane tuk na, ndo ᅇᅇay hay ta təma na bay. ¹² Ane tuk na, ndo mekeleᅇ eye hay na, ta təma na ada ta dzala ha. Nəteye na, kə vəlatay tsəved matəre wawa i Mbəlom hay. ¹³ Ta təra wawa i Mbəlom hay na, andza nakə ndo hay faya ta wiye bo ka məndzibəra aye bay ada hərwi nakə a satay a ndo hay aye bay. Ane tuk na, ta təra wawa i Mbəlom hay na, hərwi Mbəlom eye ᅇᅇay a vəlatay məsəfəre wedəye.

¹⁴ Neᅇᅇye nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye na, ka təra ndo zezeᅇ ada ki yaw kə ndza mə walaᅇ kway. Neᅇᅇye na, a gatay ᅇᅇwalak a ndo hay haladzay. Ka bəzakway ha dedək i Mbəlom. Nəmaa ᅇᅇatay a məzlaḅ ᅇᅇay. Maa vəlay məzlaḅ niye na, Mbəlom Bəba ᅇᅇay. A vəlay na, a wawa ᅇᅇay niye nəte aye.

¹⁵ Yuhana faya ma dátay ha a ndo hay, a wuda kælerra a gwad: «Ndo nakə na tsik faya aye na, nengeye anan. Ahəl niye na gwad na: “Ndowne andaya ma deyeweeye ma dāba ga a ze ga, hārwi nengeye na, andaya kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye.”»

¹⁶ Andza niye nəkway tebiye ka hutakwa ngwalak ngay, kə pa fakwaya ngama ada ma piye fakwaya ngama ngay huya. ¹⁷ Mbəlom a vəkway bazlam ngay mapala eye na, tə həlay i Musa. Ane tuk na, ngwalak ngay ta dedek ngay a vəkway na, tə həlay i Yesu Kəriste. ¹⁸ Ndaray dāda kə ngatay a Mbəlom bay. Ane tuk na, wawa ngay niye nəte aye mandza eye ka təv i bəba ngay aye, nengeye na, Mbəlom. Mbəlom nengeye kəkay na, ka bəzakway ha.

Bazlam nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a tsik aye

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Luka 3.1-18

¹⁹ Pat wuray na, bagwar i Yahuda neheye ma Zerozelem aye tə slər ndo məvalay wu a Mbəlom hay ta Levit hay ka təv i Yuhana mata tsətsehe faya: «Nəkar təday na, way?»

²⁰ Ti ye ta tsətsah faya na, ka kərah mambədətay faya bay. Ane tuk na, a tsikatay parakka kame i ndo hay tebiye. A gwadətay: «Nen na, Kəriste bay.»

²¹ Ta tsətsah faya, tə gwadətay: «Ada nəkar na way? Nəkar na, Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye daw?»

Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «A'ay.»

Ta tsətsah faya sa, tə gwadətay: «Nəkar na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye daw?†»

Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «A'ay.»

²² Tə gwadətay: «Ada tebiye nəkar kəla na, way? Damay ha tey hārwi nəmaa ta tsikateye a ndo neheye tə sləra may ahaya aye. Bo yak eye ka gwad nəkar na, way?»

²³ Yuhana a gwadətay: «Nen na, ndo nakə Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a tsik faya ahəl niye, a gwad ka nen na:

“Ndo nakə faya ma wudiye mə kəsaf a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwen fehe lele,

mā hədzak bay.†”»

²⁴ Mə walaŋ i ndo neheye tə slər tay naha ka təv i Yuhana aye na, Farisa hay andaya mə walaŋ tay. ²⁵ Ti ye naha tə gwadətay: «Tadə nəkar na, Kəriste bay, nəkar Eliya bay, nəkar ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə faya nəmaa həbiye bay na, ada faya ka dzəhuḅiye tay ha ndo hay a yam na, hārwi mey?»

²⁶ Yuhana a mbədətay faya, a gwadətay: «Nen na, na dzəhuḅiye ndo hay na, a yam tsa, aya ane ndo andaya mə walaŋ kurom ka sərūm na bay. ²⁷ Nengeye na, ma deyeweeye kame ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ngay məpəlay ha ləber i tahərak ngay bay tebiye.»

²⁸ Wu niye a ge bo tebiye na, ma gəma i Betani, ma diye i magayam i Yurdum ka təv nakə Yuhana a dzəhuḅawa a dəma ndo hay a yam aye.

Yesu na, wawa i təbaŋ i Mbəlom

²⁹ Tədə eye na, Yuhana a ngatay a Yesu faya ma deyeweeye ka təv ngay. Tsa na, a gwad: «Wawa i təbaŋ nakə Mbəlom ma vəliye hārwi məpəsətay ha mezeleme i ndo hay aye na, atay ma deyeweeye. ³⁰ Na gwad: “Ndo ma deyeweeye ma dāba ga, nengeye a ze ga, hārwi nengeye na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye na, nengeye andaya.” Na tsik na, ka nengeye.

* 1:21 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15. † 1:23 Ezay 40.3.

31 Neŋ kurre na, neŋgeye way na, na sər na bay. Ane tuk na, neŋ na yaw na, madzəhuḅe tay ha ndo hay a yam tsa, ada mədatay ha a Israyel hay hərwi ada tā sər na.»

32 Yuhana a datay ha, a gwadatay sa: «Na ŋgatay a Məsəfəre i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom andza bodobodo. A yaw a ndza ka gər ŋgay. 33 Ahəl niye na, neŋgeye way na, na sər ha zuk bay. Ane tuk na, Mbəlom nakə a sləra ga ahaya madzəhuḅe ndo hay a yam aye na, a gwedeŋ: “Ka ta ŋgateye a Məsəfəre ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom ma ndziye ka gər i ndo. Mata dzəhuḅe tay ha ndo hay ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, neŋgeye.” 34 Ada neŋ na, na ŋgatay, na ḁa ha. Ta dedek neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»

Gawla i Yesu kurre eye hay

35 Təḁe eye na, Yuhana ta gawla ŋgay hay sulo ti ye ka təv eye niye sa. 36 A ŋgatay a Yesu faya ma diye na, a gwad: «Nakay na, wawa i təḁaŋ i Mbəlom nakə a vəl aye.»

37 Gawla i Yuhana niye hay sulo aye tə tsəne andza niye na, tə pay bəzay a Yesu. 38 Faya ta diye na, Yesu a zəba ḁere a ḁəba, a ŋgatay faya ta pay bəzay. A tsətsah fataya, a gwadatay: «Ka pəlum mey?»

Tə gwaday: «*Rabi*, təv yak nakə ka ndzawa mə ḁəma aye na, ka waray?» (*Rabi* na, andza məgwede «Miter»).

39 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dumara, takwa, ka ŋgatumeye a təv ga nakə neŋ na ndzawa mə ḁəma aye.»

Tsa na, ti ye. Ti ye naha tə ŋgatay a təv nakə neŋgeye mandza eye mə ḁəma aye. Ti ye na, ma giye ḁere fad. Tə ndza ka bo dziye hus a həvad.

40 Ndo nəte mə walaŋ tay niye tə tsəne bazlam i Yuhana niye a tsik aye ada tə pay bəzay a Yesu aye na, məzele ŋgay Aŋḁəre. Neŋgeye malamar i Simoŋ Piyer.

41 Aŋḁəre a ndzay a gər kurre na, a malamar ŋgay Simoŋ. A gwaday: «Nəmaa ŋgatay a ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye.» Andza məgwede, Kəriste.

42 A laka ha Simoŋ ka təv i Yesu. Tsa na, Yesu a zəba faya, a gwaday: «Nəkar na, Simoŋ, wawa i Yuhana. Ta ta zalakeye na, Sefas.» Andza məgwede Piyer†.

Yesu a zal Filip ta Nataniyel

43 Təḁe eye na, a say a Yesu mede a Galile. Ahəl nakə faya ma diye na, a ndzay a gər a Filip, a gwaday: «Dara, peŋ bəzay!» 44 Filip neŋgeye na, ndo i gəma i Betesayda, gəma nakə Aŋḁəre ta Piyer ti yaw abəra mə ḁəma aye ḁərmak.

45 Ma ḁəba aye na, Filip a ye a ndzay a gər a Nataniyel, a gwaday: «Ndo nakə Musa a watsa faya mə ḁerewel ŋgay ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa faya ahəl niye aye nəmaa ŋgatay. Neŋgeye na, Yesu, ndo i gəma i Nazaret wawa i Yusufa.»

46 Nataniyel a gwaday faya: «Ka dzala na, wu lele eye ma sliye faya madayaw abəra ma gəma i Nazaret ḁaw?»

Filip a mbəḁay faya, a gwaday: «Dara, ka ŋgateye.»

47 Yesu a ŋgatay a Nataniyel faya ma diye naha ka təv ŋgay na, a tsik ka Nataniyel, a gwad: «Ndo i Israyel nakə ḁəḁəŋ eye na, anaŋ. Neŋgeye na, maraw me andaya faya kwa tsekweŋ bay.»

48 Nataniyel a tsətsah faya, a gwaday: «Ka sər ga ha na, ma kəkay?»

† 1:42 Piyer: Tə bazlam i Mere na, pələḁ.

Yesu a mbəḍay faya a gwadáy: «Aḥəl nakə Filip kə zalakaw zuk bay aye na, na ŋgataka, nəkar mə bəzay i gurov.»

⁴⁹ Tsa na, Nataniyel a gwadáy: «Miter, nəkar na, Wawa i Mbəlom, nəkar Bəy bagwar eye i Israyel hay!»

⁵⁰ Yesu a mbəḍay faya, a gwadáy: «Andza niye, ka dzala ha ka neŋ na, hərwı na gwadaka na ŋgataka naha mə bəzay i gurov aye daw? Nəkar na, ka ta ŋgateye a wu bagwar eye hay ta ziye nakay anan aye!» ⁵¹ Yesu a gwadáy sa: «Sərum ha na, ka ŋgatumeye a magərmbəlom ma həndəkiye tuwan. Gawla i Mbəlom hay ta tsaliye ada ta mbəzlaweeye ka gər ga, neŋ Wawa i Ndo!»

2

Mabəzłəme gər i dahəlay ma gəma i Kana

¹ Məhəne sulo ma dəba i mədzəgər i Yesu ta Nataniyel na, mabəzłəme gər i dahəlay a ge bo ma gəma i Kana, ka dala i Galile. May i Yesu andaya mə dəma.

² Ta zalay a Yesu ta gawla ŋgay hay dərma.

³ Faya magurlom ma giye na, guzom a ndəv fataya abəra. May i Yesu a gwadáy a wawa ŋgay Yesu: «Guzom andaya sa bay. Ka ndəv na, kəkay?»

⁴ Yesu a mbəḍay faya, a gwadáy: «May ga, wu nakə neŋ na giye na, mata tsikeŋ na, nəkar daw? Həlay ga kə slaw zuk bay.»

⁵ May i Yesu a tsəne andza niye na, a ye a gwadətay a ndo i məsler hay: «Gum wu nakə ma tsikakumeeye tebiye.»

⁶ Ka təv eye niye na, gah hay andaya məkwa. Gah niye hay məkwa aye na, Yahuda hay ta mbəḍawa a dəma yam ka məbere wu hay ada tə həlay andza nakə bazlam tay mapala eye a tsik aye. Gah niye hay na, yam ma diye a dəma ma giye kalawah zlam, zlam.

⁷ Yesu a gwadətay a ndo i məsler hay: «Dum naha tədumaw yam, rahum ha a gah neheye tseləle tseləle.» Ndo i məsler niye hay ti ye tə tədaw yam. Tə rah ha a gah niye hay tseləle tseləle. ⁸ Yesu a gwadətay: «Anəke na, tədum yam nakay, zlumay naha a ndo mələvay gər a magurlom, mə ndzaka na.» Ndo i məsler hay tə zlay naha yam niye.

⁹ Ndo mələvay gər a magurlom niye a ndzaka na, yam niye a təra guzom aye. A ndzaka na, guzom eye a yaw mənəy na, a sər bay. Ane tuk na, ndo i məsler neheye tə təd yam aye na, nəteye tə sər ha. Yesu a zalay a zal i dahəlay,

¹⁰ a gwadáy: «Kwa way kə zalatay a ndo hay na, ma vəlateye guzom nakə a tsəhən aye təday. Ta sa haladzay na, ma vəlateye nakə a tsəhən bay aye tuk. Ane tuk na, nəkar na, ka pa na nakə lele eye wu yak hus anəke na, kəkay!»

¹¹ Nakay na, makurre i masuwayan nakə Yesu a lah məge aye. A ge na, ma Kana ka dala i Galile. Andza niye Yesu a bəz ha məzlaḅ ŋgay. Hərwı niye gawla ŋgay hay tə dzala ha ka Yesu.

¹² Ma dəba aye na, Yesu a ye a Kafərnahum ta may ŋgay, ta malamə ŋgay hay ada ta gawla ŋgay hay. Tə ndza mə dəma məhəne tsakway.

Yesu a həhar ndo hay abəra mə gay məvəlay wu a Mbəlom Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Luka 19.45-46

¹³ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew bəse. Hərwı niye, Yesu a həl bo a ye a Zerozelem. ¹⁴ A ndisl a Zerozelem na, a ye a dalamətagay i gay i məḍəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a ndo məsəkəme ha sla hay, ta təḅan, ta maydagwar hay. A ndzay naha a gər a ndo mambəde suloy hay mandza eye hay ka wu məpe wu tay hay dərma.

¹⁵ Tsa na, a zla læber, a slapa ha ka bo, a tæra ha mandalaþa. A ye a hæhar tay ha ndo niye hay abæra dæren, tæ sla tay hay, ta tæban tay hay tebiye abæra mæ gay i mædæslay ha gær a Mbælom. A kwats ha suloy i ndo mambæde suloy ka dala, a pay hæløy a wu mæpe wu tay niye hay. ¹⁶ A gwadätay a ndo masækæme ha maydagwar hay: «Hælum wu kurom neheye abæra kanan! Kå tærum ha gay i Bæba ga, gay i mæge tsakala mæ dæma bay.»

¹⁷ Gawla ngay hay tæ ngatay andza niye na, wu nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye a matayaw a gær. Tæ watsa na, tæ gwad: «Gay yak nakay na, na wuda na haladzay. Mædzal gær ga peteh, na pa na a dæma.*»

¹⁸ Bagwar i Yahuda hay ta tsætsah faya, tæ gwadäy: «Ka sliye faya mæge na, masuwayan waray nakæ ada næmay næmaa særiye ha ta vælaka tsæved ka mæge wu andza nakay aye?»

¹⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadätay: «Mbæzlum ha gay i mædæslay ha gær a Mbælom nakay. Ma mæhæne mahkar na, na lætsiye ha ka mbælom.»

²⁰ Tæ gwadäy: «Gay nakay næmaa ndza faya ka mædæzle na, mæve kuro kuro faf gær eye mækwa tuk na, ada nækar i yak na, ma mæhæne mahkar tsa na, ka dæzl na, kækay?»

²¹ Ane tuk na, gay i mædæslay ha gær a Mbælom niye Yesu a tsik faya aye na, a tsik dzeke ka bo ngay. ²² Ahæl nakæ Yesu a mæt ada a lætsew abæra ma mædahan aye na, bazlam ngay niye a tsik aye a matayaw a gær a gawla ngay hay. Pat eye niye na, tæ dzala ha ka wu nakæ mawatsa eye mæ Derewel i Mbælom aye ada ka bazlam ngay nakæ a tsik aye.

²³ Ahæl nakæ Yesu nengeye ma Zerozelem ada nengeye mæ magurlom i Pak aye na, kæ ge wu neheye a ge masuwayan haladzay aye. Andza niye, ndo hay haladzay ta ngatay a masuwayan niye hay ada ta dzala ha ka Yesu. ²⁴ Ane tuk na, Yesu na, kæ pa mædzal gær ngay ka næteye bay hærwi nengeye a sær tay ha tebiye, ²⁵ ada nengeye na, ndo mæday ha wu nakæ mæ bo i ndo zezen aye ka hæløy tæbey hærwi bo ngay eye a sær ha wu nakæ mæ dærev i ndo zezen aye.

3

Yesu ta Nikodem

¹ Ndowneye andaya mæzele ngay Nikodem. Nengeye na, bagwar eye mæ walan i ndo neheye tæ lævawa Yahuda hay aye. Nengeye na, Farisa hay. ² Pat wuray na, a ye ka tæv i Yesu ta hævad. A ye naha, a gwadäy: «Miter, næmaa sær ha Mbælom a slæra kar ahaya na, ka matætikamay wu hay dedek, hærwi ndæray ma sliye faya mæge masuwayan andza nakæ ka ge aye bay tadæ gædan i Mbælom andaya faya bay na, ma sliye faya bay.»

³ Yesu a mbæday faya, a gwadäy: «Sær ha na, ndowneye kæ wa bo wedeye bay na, ma sliye faya mede a Bøy i Mbælom bay.»

⁴ Nikodem a tsætsah faya a gwadäy: «Ndo guram eye tsiy tuk na, ma wiye bo wedeye sa na, kækay? Ma sliye faya mæme a hud i may ngay ada ta wiye na masulo eye sa daw?»

⁵ Yesu a mbæday faya, a gwadäy: «Sær ha na, ta dzæhuþ kar ha a yam ada ta Mæsæfære i Mbælom bay na, ka sliye faya mede a Bøy i Mbælom bay. ⁶ Ndo nakæ ndo zezen a wa aye na, ndo zezen ngway. Ada ndo nakæ tæ wa na ta Mæsæfære i Mbælom aye na, mæsæfære ngway. ⁷ Bazlam nakæ na gwadæka “wum bo masulo” aye na, mâ gaka wadæn wadæn bay. ⁸ Mætasl a væzl a tæv nakæ a say aye. Ka tsæne mavæzle ngay eye, ane tuk na, a yaw mænngay ada ma diye a

* 2:17 Dæmes hay 69.10.

ngay na, ka sər bay. Ma giye bo ta ndo nakə tə wa na ta Məsəfəre i Mbəlom aye na, andza nakay.»

⁹ Nikodem a gwadāy: «Ada tebiye wuye ma giye bo na, kəkay?»

¹⁰ Yesu a mbədāy faya a gwadāy: «Nəkar ndo matətikay wu a ndo hay nakə bagwar eye ma gwala i Israyel aye. Ane tuk na, ka sər wu neheye bay na, kəkay?» ¹¹ Sər ha na, nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmaa sər aye ada ka gər i wu nakə nəmaa ngatay aye. Ane tuk na, a sakum matəme wu nakə nəmaa dākum ha aye bay. ¹² Na tsikakum ka wu nakay ka məndzibəra aye ka təmum bay. Ada kəkay tadə na tsikakum ka wu nakə mə mbəlom aye na, ka təmumeye dāw?

¹³ «Ndaray dada kə tsal a mbəlom bay. Ndo nakə neŋ Wawa i Ndo aye nətə ngweŋ. ¹⁴ Andza nakə ahəl niye Musa a lətse ha bəre nakə tə vəd na andza dādə ka mayako mə makulkwandah aye na, andza niye neŋ Wawa i Ndo kutoŋ ta lətsiye ga ha ka mayako dərma^{*}, ¹⁵ hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ Wawa i Ndo na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁶ Hərwi Mbəlom a wudə məndzibəra na, haladzay. Hərwi niye a sləraw Wawa ngay felik eye hərwi ada kwa way kə dzala ha faya na, ma dziye sa bay. Ane tuk na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Mbəlom a sləraw Wawa ngay ka məndzibəra na, hərwi ada m̄ ge sariya ka ndo hay bay. A sləra ahaya na, hərwi ada ndo hay t̄ təma d̄uh.

¹⁸ «Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, sariya ma ta gəsiye na bay. Ane tuk na, ndo nakə kə dzala ha bay aye na, 6a sariya kə gəs na, hərwi kə dzala ha ka felik i Wawa i Mbəlom bay. ¹⁹ Sariya ma ta gəsiye ndo hay ta tsəved waray na, ma ta gəsiye tay ha na, andza nakay: Dzaydzay ki yaw ka məndzibəra. Ane tuk na, ndo hay ta wudə dzaydzay niye bay. Nətəye ta wudə d̄uh na, ləvon, hərwi t̄ gawa na, wu neheye lele bay aye hay. ²⁰ Kwa way kə ge mənese na, a ma nay d̄ere a dzaydzay. Ma həndzədiye ta t̄əv i dzaydzay bay, hərwi a say wu ngay neheye a gawa lele bay aye na, m̄ zəba bay, a dzədzar. ²¹ Ane tuk na, ndo nakə a gawa wu lele eye hay aye na, neŋgeye ma zəbiye m̄ dzaydzay hərwi ada ndo hay t̄ə ngatay a wu neheye lele a ge aye, ada t̄ə sər ha maa ge məsler mə neŋgeye na, Mbəlom.»

Yesu ta Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

²² Ma dəba aye na, Yesu ta gawla ngay hay t̄ə lətse ti ye ka dala i Yahuda. Tə ndza mə dəma ada ta dzəhuḅawa ndo hay a yam. ²³ Ahəl niye na, Yuhana a dzəhuḅawa ndo hay a yam dərma. A dzəhuḅaway tay ha ndo hay na, ma gəma i Enon bəse ta gəma i Salim hərwi d̄əlov andaya haladzay ma t̄əv eye niye. Ndo hay ti yawa naha ka t̄əv ngay ada a dzəhuḅaway tay ha a yam. ²⁴ Ahəl niye na, ta gəs na Yuhana a danḡay zuk bay.

²⁵ Pat wuray na, siye i gawla i Yuhana hay ta dazlay a məkədə wuway ta ndo i Yahuda wuray ka məbere wu hay ta məndze tsədanḡa. ²⁶ Gawla i Yuhana niye hay ti ye ka t̄əv i Yuhana, ti ye naha t̄ə gwadāy: «Miter, ndo niye ahəl niye ka dzum gər ma diye i magayam i Yurdum ka tsik faya aye na, faya ma dzəhuḅiye tay ha ndo hay a yam ada ndo hay tebiye faya ta diye ka t̄əv ngay tuk na, kəkay?»

²⁷ Yuhana a mbədāy faya a gwadāy: «Tadə Mbəlom kə vəlay bay na, ndaray ma sliye məhute bay tebiye. ²⁸ Bo kurom eye ka slumeye faya məhələ mbəl ga, na gwadakum: “Neŋ na, Kəriste bay. Ane tuk na, Mbəlom a sləra ga ahaya, n̄ə lahayaw kame tsa.” ²⁹ Ndo nakə a zla dahəlay aye na, dahəlay niye

* 3:14 Məpesle 21.

na, i ngay ngway. Ane tuk na, dzam i zal i dahalay niye na, ma lætsiye sləp ka tsakay ngay ada ma piye zləm ka bazlam ngay. Kə tsəne bazlam ngay niye faya ma piye faya zləm aye na, ma ngwasiye haladzay. Andza niye mənɣwese niye anəke na, i ga haladzay dərma. ³⁰ Nənɣe ye na, m̄a səkah kame kame, neɳ na, na nəkid.

³¹ «Ndo nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, nənɣe ye ka gər i ndo hay tebiye. Ndo nakə nənɣe ye ka məndzibəra aye na, nənɣe ye ndo i məndzibəra ngway ada ma tsikiye na, ka wu i məndzibəra hay. Ane tuk na, ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye na, nənɣe ye ka gər i ndo hay tebiye. ³² Ma tsikiye na, ka wu nakə a ngatay ada a tsəne aye. Ane tuk na, wu nakə a tsik aye na, ndəray ma təmiye bay. ³³ Ndowe ye ka təma bazlam ngay nakə a tsik aye na, niye na, faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a tsik aye na, dedək. ³⁴ Ndo nakə Mbəlom a slaraw aye na, faya ma tsikiye na, bazlam i Mbəlom, hərwi Mbəlom kə rah ha ta Məsəfəre ngay. ³⁵ Bəba ngay a wuda na wawa ngay ada kə vəlay mələve i bəy ngay. ³⁶ Ndo nakə kə dzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ndo nakə a karah mədzala ha ka Wawa i Mbəlom aye na, ma hutiyə sifa niye təbey. Mevel i Mbəlom ma ta ndziye faya.»

4

Yesu ta ngwas i Samari wuray

¹ Farisa hay tə tsəne, ndo hay tə pay bəzay a Yesu ada a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, haladzay a ze i Yuhana. ² Azlakwa ta dedək eye na, Yesu a dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam bay. Maa dzəhuḅawa tay ha ndo hay a yam na, gawla ngay hay bəna, bo ngay eye bay.

³ Ahəl nakə Yesu a tsəne wu nakə Farisa hay tə tsik faya na, a həl bo abəra ka dala i Yahuda a ye ka dala i Galile. ⁴ Tsəved mede a Galile na, ta dala i Samari. ⁵ Ahəl nakə faya ma diye na, a ndisl a təv aye andaya ka dala i Samari tə zalay Sikar. Təv niye na, bəse ta guvah nakə Zakob a vəlay a wawa ngay Yūsufa ahəl niye aye. ⁶ Ada bədiyem nakə Zakob a la ahəl niye andaya ka təv aye niye.

Yesu a ndisl ka bədiyem niye na, ki ye gər, a ndza ka tsakay i bədiyem niye. Məndisle nakə Yesu a ndisl naha ka təv aye niye na, ma giye magərḅəpat. ⁷⁻⁸ Ahəl nakə gawla i Yesu hay ti ye mata səkəməw wu mənday mə walaɳ gay na, ngwas i Samari wuray a ye naha mata təde yam. A yaw na, Yesu a gwaday: «Tədəɳew yam n̄a sa tey.»

⁹ Ngwas i Samari niye a gwaday a Yesu: «Na gwad nəkar na, Yahuda hay bəda! Ada ka tsətsahiye yam ka neɳ ngwas i Samari na, kəkay?» Ngwas niye a tsik andza niye na, hərwi Yahuda hay tə dzawa gər a bo ta Samari hay bay.

¹⁰ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Tədə ka sər wu nakə Mbəlom ma vəliye ada ka sər neɳ nakə na tsətsah fakaya yam aye na, nəkar d̄uh ka tsətsahiye fagaya yam nakə ma vəliye sifa aye ada na vəlakeye.»

¹¹ Ngwas niye a gwaday faya: «Bəy ga, wu mətədə yam andaya fakaya bay ada bədiyem eye na, siduk tuk na, ka hutiyə yam nakə ma vəliye sifa a ndo aye na, ma kəkay? ¹² Maa lamay bədiyem nakay na, bəba tətə kway Zakob. Bo ngay eye kə sa yam ma bədiyem nakay. Wawa ngay hay ta gənaw ngay hay ta sa yam ma bədiyem nakay dərma. Ada nəkar ka dzala na, ka ze na Zakob daw?»

* 4:5 Madazlay i wu hay 33.19.

13 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kwa way kə sa yam nakay na, yam ma geye sa. 14 Ane tuk na, ndoweye kə sa yam nakə neŋ na vəleye na, dāda yam ma geye sa bay. Yam nakə na vəleye na, ma təriye andza bədiyem nakə a ŋgəz wad wad aye ada ma vəleye sifa nakə ma ndəviye bay aye.»

15 Ŋgwas niye a gwaday: «Bəy ga, vəlenj yam eye niye tey hərwi ada yam mâ gen sa bay ada nâ yaw dāda mətəde naha yam kananj sa bay.»

16 Yesu a gwaday: «Do, pəla ahaya zal yak ada kâ yumaw kananj.»

17 Ŋgwas niye a mbəday faya, a gwaday: «Zal ga andaya bay.»

Yesu a gwaday: «Ka gwad zal yak andaya bay na, ka tsik na, dedək. 18 Hərwi zal yak hay na, zlam ada ndo nakə anəke nəkurom mandza eye salamay aye na, zal yak bay. Ka tsik na, dedək.»

19 Tsa na, ŋgwas niye a gwaday: «Ah! Bəy ga, na sər ha nəkar na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. 20 Bəba tətə may Samari hay tə dəsławay ha gər a Mbəlom na, mə gər i gəma nakay. Ane tuk na, nəkurom Yahuda hay na, ka gwadum i kurom təv mədəsłay ha gər a Mbəlom na, ma Zerozelem.»

21 Yesu a gwaday: «Ŋgwas nakay, dzala ha ka wu nakə na tsikakeye, həlay eye ma deyeweye na, ndo hay ta dəsłay ha gər a Bəba Mbəlom na, mə gər i gama nakay dəkdek kəgəbay ma Zerozelem dəkdek tsa bay. 22 Nəkurom Samari hay ka sərūm wu nakə ka dəsłumay ha gər aye bay. Nəmay Yahuda hay na, nəmaa sər, hərwi Mbəlom a bəzatay ha tsəved i mətəme a ndo hay na, ta Yahuda hay. 23 Ane tuk na, həlay eye ma deyeweye 6a həlay eye ananj tsiy, Məsəfəre i Mbəlom ma vəliye gədanj a ndo neheye a satay mədəsłay ha gər a Bəba Mbəlom ta dedək eye na, ta dəsłay ha gər ta dedək Mbəlom ma pəliye na, slala i ndo niye hay. 24 Mbəlom na, məsəfəre. Hərwi niye ndo neheye ta dəsłay ha gər aye na, tâ dəsłay ha gər na, ta dedək ada ta gədanj i məsəfəre.»

25 Ŋgwas niye a gwaday: «Na sər ha na, ndo nakə Mbəlom a pay dzagwa i bəy a gər aye ma deyeweye (andza məgwede Kəriste). Aza ki yaw na, ma dakway ha wu hay tebiye.»

26 Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ nakə faya na tsikakeye me anəke, neŋ eye.»

27 Ahəl nakə Yesu ta ŋgwas niye faya ta tsikiye me na, gawla i Yesu hay tə maw tuk. Tə ŋgatay a Yesu faya ta tsikiye me ta ŋgwas niye na, a gatay hərbaəbəkka. Ane tuk na, ndəray kwa nətə mə walaŋ tay ka tsətsah ka Yesu, kə gwaday: «Ka pəla abəra ka ŋgwas eye mey?» kəgəbay «Ka tsikumeye me ta ŋgwas eye na, hərwi mey?» na, ndəray ka tsətsah faya bay.

28 Ŋgwas niye a gər ha kalawah ŋgay ka bədiyem, a mbəda gər a walaŋ gay. A ye naha a gwadatay a ndo hay: 29 «Dumara, zəbum ka ndo wuray ananj eye təday, a pesleŋ na wu nakə na gawa ahəl niye aye tebiye. Ma giye na, Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweye aye.»

30 Ndo hay tə tsəne bazlam i ŋgwas niye a tsikatay aye na, ti yaw abəra mə walaŋ gay, ti yaw ka təv i Yesu.

31 Ahəl nakə ŋgwas niye a ye a walaŋ gay aye, gawla i Yesu hay nətəye faya ta geye amboh a Yesu mâ nda wu mənday, tə gwaday: «Miter may, nda wu mənday!»

32 Ane tuk na, Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Wu mənday ga andaya nakə na ndiye, nəkurom ka sərūm bay.»

33 Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma giye na, ndəray kə zlayaw wu mənday kəla daw?»

34 Yesu a gwadatay: «Wu mənday ga na, məge wu nakə a say a ndo nakə a sləra ga ahaya aye ada mənəve ha məsler nakə a vəlenj a gwedenj ge aye.»

Matəra wu mənday ga na, neŋgeye.» ³⁵ Yesu a gwadətay sa: «Dzeke andaya, a gwad: “A ləkaw kiye fad na, ta dziye wu mənday abəra ka dala.” Ane tuk na, neŋ dūh na gwadakumeye: Ehey, zəbum ka guvah hay lele, təday. Wu hay na, ta nah tsiy. Kə sla mədze. ³⁶ Ndo nakə ma dziye na wu mənday abəra ka dala aye na, ma hutiye merəbe ŋgay ada ma hayay gər a wu mənday niye. Wu mənday na, andza məgweđe ndo neheye ta huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye. Andza niye ndo masləge ta ndo mədze wu abəra ka dala na, ta ŋgwasiye salamay. ³⁷ Hərwi dzeke nakə a gwad: “Ndo neŋged ma sləgiye, ndo neŋged na, ma dziye na abəra ka dala”, a tsik na, dedək. ³⁸ Na slər kurom a guvah mata dze na wu mənday nakə ka fətumay bay aye, ka təmumay a həlay a ndo hay tsa.»

³⁹ Ndo i dala i Samari niye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə dzala ha na, hərwi ŋgwas niye a datay ha parakka a gwadətay: «A pesleŋ wu nakə na gawa ahəl niye tebiye.»

⁴⁰ Samari niye hay tə ndisl naha ka təv i Yesu na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Ndza ka təv may tey.» Yesu a təma bazlam tay niye, a ndza ka təv tay məhəne sulo. ⁴¹ Yesu a tsikawatay bazlam i Mbəlom. Tə tsəne na, ndo siye hay haladzay tə dzala ha ka Yesu sa. ⁴² Ndo niye hay tə gwaday a ŋgwas niye: «Anəke nəmaa dzala ka Yesu na, hərwi wu nakə ka təkəramay aye sa bay. Nəmaa dzala ha na, hərwi nakə nəmaa tsəne wu nakə bo ŋgay eye a tsik aye. Ada nəmaa sər ha neŋgeye na, ndo mətəme ha ndo i məndzibəra hay dedək.»

Yesu a mbəl ha wawa i ndo mäge məsler i bəy bagwar eye

⁴³ Yesu a ndza ka təv niye məhəne sulo na, a həl bo a ye abəra ka təv niye, a ye a Galile. ⁴⁴ Bo i Yesu eye a tsik, tə gər ŋgay, a gwad: «Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom na, ta rəhay ha gər ma gəma ŋgay bay.»

⁴⁵ Azlakwa dūh Yesu a ndisl a Galile na, ndo i dala niye hay ta təma na lele tə məŋgwese eye hərwi nəteye dərmak ta ye a magurlom i Pak niye ma Zərozelem aye ada a həlay i magurlom niye na, ta ŋgatay a wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁶ Andza niye, Yesu a mbəda gər a Kana ka dala i Galile sa, gəma nakə a təra ha yam guzom eye. Ndo mäge məsler i bəy bagwar eye wuray andaya, wawa ŋgay dəvats eye ma gama i Kafərnahum.

⁴⁷ A tsəne Yesu kə maw abəra ma Yahuda neŋgeye ka dala i Galile na, a həl bo a ye ka təv i Yesu. A ye naha a gay amboh a Yesu, a gwaday: «Amboh tama a Kafərnahum, ta mbələŋ ahaya wawa ga andaya dəvats eye faya ma mətiye tey.»

⁴⁸ Yesu a gwaday: «Nəkurom na, tadə na ge masuwayan eye bay na, ka dzalumeye ha bay na, kəkay?»

⁴⁹ Ndo mäge məsler niye a mbəday faya, a gwaday: «Bəy ga, tama bəse bəna wawa ga ma ta mətiye.»

⁵⁰ Yesu a gwaday: «Mbəda gər a mətəgay, wawa yak ma mbəliye.»

Ndo niye a dzala ha ka bazlam i Yesu niye a tsikay aye. A ma a mətəgay.

⁵¹ Ahəl nakə ndo niye faya ma diye a mətəgay, neŋgeye ka tsəved mba na, ndo i məsler ŋgay hay ti yaw, tə ŋgəlayaw gər həf ka tsəved tə gwaday: «Wawa yak kə mbəl!»

⁵² A tsətsah fataya, a gwadətay: «Wuye a gay ŋgama na, kəday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A gay ŋgama na, məvenəŋ ta bəre nəte i huwa.»

⁵³ A sər ha həlay niye na, tits həlay nakə Yesu a gwaday: «Wawa yak ma mbəliye» aye. Tsa na, neŋgeye ta ndo i gay ŋgay hay tebiye tə dzala ha ka Yesu.

⁵⁴ Nakay na, masuwayan masulo eye nakə a ge ma Galile aye. A ge na, ahl nakə a maw abəra ma Yahuda aye.

5

Yesu a mbəl ha ndo wuray matəra eye ma Zerozelem

¹ Ma dāba eye na, magurlom i Yahuda hay andaya ma Zerozelem. Hərwi niye, Yesu a ye a magurlom i Yahuda niye hay ma Zerozelem aye. ² Ma Zerozelem niye na, dəlov wuray andaya bəse ta Məged i Təban hay nakə ti yawa tay ha tə dəma a walaŋ gay aye. Tə zalay a dəlov eye niye tə bazlam i Yahuda hay na, Baytidzata. Ka tsakay i dəlov niye na, galak andaya manğəna eye zlam. ³ Ndo i dāvats hay haladzay tə hənawa mə dəma: Guluf hay, ndo matəra eye, ndo neheye sik tay maməta eye hay. [Ta həbawa yam nakə ma bəliye wekit wekit aye. ⁴ Hərwi həlay eye andaya gawla i Mbəlom a mbəzlawaw, a bəlawə ha. Kə bəl ha na, ndo nakə kə lah kurre məkal ha bo a yam niye gawla i Mbəlom a bəl ha aye na, kə mbəl abəra ma dāvats ŋgay. Kwa dāvats eye na, kəkay kəkay, ma mbəliye.]

⁵ Mə walaŋ i ndo i dāvats niye hay na, ndoweye andaya kə ndza ma dāvats məve kuro kuro mahkar gər eye tsamahkar. ⁶ Yesu a ndisl a təv i ndo i dāvats niye hay na, a ŋgatay a ndo niye mahəna eye ada a tsəne na, ndo niye kə ndza ma dāvats məve haladzay. A tsətsah faya, a gwadāy: «A saka məmbəle dāw?»

⁷ Ndo niye dāvats eye a gwadāy: «Ahəl nakə yam faya ma bəliye na, ndəray andaya məzle ga, məkele ga ha a dəma bay. Na gwad na dziye faya bo məkele ha bo a dəma na, ndo mekeleŋ eye a leheŋ a dəma.»

⁸ Yesu a tsəne andza niye na, a gwadāy: «Lətse, zla təv məhəne yak, do wu yak!»

⁹ Kwayanŋa ndo niye a mbəl. A zla təv məhəne ŋgay ada a pa bo ka mede.

Azlakwa bay, wu niye a ge bo na, pat i mazəzukw bo. ¹⁰ Bəy i Yahuda hay tə ŋgatay a ndo niye a mbəl eye faya ma zliye təv məhəne na, tə gwadāy: «Bəgom na, pat i mazəzukw bo sa na, tsəved andaya məzle hubok pat i mazəzukwe bay.»

¹¹ A mbədātay faya, a gwadātay: «Ndo nakə a mbəl ga ha aye, a gwedəŋ: “Zla təv məhəne yak do wu yak.”»

¹² Ndo niye hay ta tsətsah faya: «Ndowneye i ŋgay way nakə ma gwadakeye: “Zla təv məhəne yak ada kə ye ha” pat i mazəzukw bo na, way?»

¹³ Ane tuk na, ndo niye a sar ndo nakə a mbəl ha aye bay, hərwi Yesu ki ye ŋgway abəra ka təv niye, kə gər tay ha ndo niye hay haladzay aye.

¹⁴ Ma dāba aye na, Yesu tə dza gər ta ndo nakə a mbəl ha aye mə gay i mədāslay ha gər a Mbəlom, a gwadāy: «Anəke na, ka mbəl tuk. Kə ge mənese sa bay. Ka ge mənese na, wu ma ta gakeye ma ziye nakə a gaka aye.»

¹⁵ Ma dāba eye ndo niye a ye, a gwadātay a bəy i Yahuda hay: «Maa mbəl ga ha na, Yesu.» ¹⁶ Tsa na, bəy i Yahuda niye hay ta dazlay məgay sewed a Yesu hərwi nakə a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo aye.

¹⁷ Ane tuk na, Yesu a mbədātay faya, a gwadātay: «Bəba ga faya ma giye məsler na, pat pat ada neŋ na giye andza niye dərmaŋ.»

¹⁸ Bəy i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye na, ta səkah ha məpəle tsəved məkədə na. A satay məkədə na Yesu na, hərwi a rəhay ha gər a pat i mazəzukw bo bay, dəkdək bay. Ane tuk na, hərwi nakə a gwad Mbəlom na, bəba ŋgay aye. Andza məgwədə a ləva ha gər ŋgay ta Mbəlom.

Bəba Mbəlom kə vəlay gədan a wawa ŋgay tebiye

¹⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Sərum ha na, neŋ na sliye faya ka mäge wu tə həlay ga aye tsa bay. Na giye na, wu nakə na ŋgatay Bəba ga a gawa aye. Wu nakə Bəba ga a gawa aye na, neŋ wawa ŋgay na giye dərmak. ²⁰ Bəba ga a wuda neŋ wawa ŋgay, ada ma deŋeye ha wu nakə a gawa aye tebiye. Ma deŋeye ha məsler bagwar eye sa a ze wu neheye ada aza ma gakumeye hərəbəkka.

²¹ «Andza nakə Bəba Mbəlom a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahaŋ ada faya ma vəlateye sifa aye na, andza niye neŋ wawa ŋgay na vəliye sifa a ndo neheye a seŋ aye.

²² «Ada sa na, Bəba ma giye sariya tə həlay ŋgay aye bay. Kə vəleŋ gədaŋ a həlay ga ka mäge sariya. ²³ A ge ha andza niye na, hərwi ada ndo hay tebiye tā dəsləŋ ha gər andza nakə ndo hay faya ta dəslay ha gər a neŋgeye Bəba Mbəlom aye. Tadə ndoweye kə dəsləŋ ha gər a neŋ wawa ŋgay bay na, kə dəslay ha gər a Bəba ga nakə a sləra ga ahaya bay dərmak.»

²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndoweye kə pay zləm a bazlam ga neheye na tsik aye ada kə dzala ha ka Mbəlom nakə a sləra ga ahaya aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma ta geye sariya bay. Neŋgeye na, ɓa ki ye abəra ka tsəved i məməte. Ka dazlay a məndze ma sifa nakə ka tor eye.

²⁵ «Ayaw! Sərum ha na, pat eye ma deyeweye, ɓa duh pat eye anaŋ ki yaw tsiy, ahəl nakə ndo neheye nəteye andza mədahaŋ hay ta tsəniye wu nakə Wawa i Mbəlom a tsik aye. Ndo neheye ta pay zləm ada ta dzala ha ka wu nakə na tsik aye na, ta mbəliye. ²⁶ Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya ma vəliye sifa a ndo. Andza niye kə vəleŋ gədaŋ a neŋ wawa ŋgay ma vəliye sifa a ndo dərmak. ²⁷ Ada kə vəleŋ gədaŋ a neŋ wawa ŋgay mäge sariya ka ndo hay. A vəleŋ gədaŋ mäge sariya ka ndo hay na, hərwi neŋ Wawa i Ndo.

²⁸ «Mâ gakum masuwayaŋ bay, hərwi pat eye ma deyeweye na, mədahaŋ neheye ma həd ta tsəniye hədiɗay ga. ²⁹ Ta tsəne na, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ. Ndo neheye ahəl niye tə gawa wu ŋgwalak eye na, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ, ta hutiyeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ada ndo neheye tə gawa wu ŋgwalak eye bay aye na, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ i tay na, ta gəsiye tay a sariya. ³⁰ Neŋ na, na sliye faya mäge wuray ka gər bo ga bay. Na giye sariya na, andza nakə Mbəlom a tsiken aye ada sariya ga nakə na giye na, dedək hərwi na pəla na, wu nakə a yeŋ a gər a neŋ eye bay. Ane tuk na, na giye na, wu nakə a yay a gər a ndo nakə a sləra ga ahaya aye.»

Ndo neheye ta həliye mbal i Yesu aye

³¹ Yesu a gwadatay sa: «Tadə na ta mbal i gər ga na, ndo hay ta gwadiye dedək bay.» ³² Ane tuk na, mata həle mbal i gər ga na, ndo mekeleŋ eye ada na səh na ndo məhəle mbal ga na, ma həliye, ta dedək. ³³ Ka slərum ndo hay ka təv i Yuhana ada kə tsikakum wu nakə dedək eye. ³⁴ Neŋ na, na pa gər ka məhəle mbal i ndo təbey. Duh na tsikakum andza niye na, hərwi ada kâ hutum mətəme. ³⁵ Ahəl niye, Yuhana na, a təra andza lalam nakə ta piye faya ako hərwi ada mâ ɗakum ha dedək aye. Ma məndze tsakway na, ka təmum bazlam ŋgay ada ka ŋgwasum hərwi dzaydzay ŋgay niye.

³⁶ «Ane tuk na, i ga na, wu mekeleŋ eye neheye a ze bazlam i Yuhana nakə a tsik ta həliye mbal i gər ga aye na, anaŋ. Neŋ faya na tsikiye ka məsler nakə Bəba ga a vəleŋ a gwedeŋ “ge” aye. Wu neheye faya ta bəziye ha məsləra ga ahaya na, Mbəlom dedək.

³⁷ «Ada Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, ma həliye mbal ga. Ane tuk na, ka tsənum bədiday ɲgay dādā bay ada ka ɲgatumay dādā bay. ³⁸ Ka təmum bazlam ɲgay hay, ta ndza mə dərev kurom bay hərwi ka dzalum ha ka neɲ wawa ɲgay nakə a sləraw aye bay.

³⁹ «Ada nəkurom na, faya ka dzaɲgumeye Derewel i Mbəlom pat pat hərwi ka pum mədzal gər kurom na, ka gwadum ka hutumeye mə dəma sifa nakə ma ndəviye bay aye. Bazlam i Mbəlom neheye tə həl mbal na, i gər ga. ⁴⁰ Azlakwa dūh a sakum madayaw ka təv ga məhute sifa nakə dedek aye bay na, kəkay?»

⁴¹ Yesu a gwadatay: «Ka dzalum na, a seɲ ndo hay tā zembedeɲ dāw? A'ay! Neɲ na, mədzal gər ga a ye ka mazembede nakə ndo hay ta zambadawatay a siye i ndo hay aye təbey. ⁴² Ane tuk na, nəkurom na, andza neɲ təbey. Na sər ha ta dedek, ka wudum Mbəlom bay. ⁴³ Na yaw na, maa sləra ga ahaya na, Bəba ga Mbəlom ada ka wudum matəme ga bay. Ane tuk na, tadə ndo mekeleɲ eye mə yaw ta gədaɲ ɲgay na, ka təmumeye na. ⁴⁴ A sakum na, ndo hay tā zambadəkum. Duh Mbəlom nakə dedek eye na, ka wudum mazambadəy bay. Ada tadə nəkurom andza niye dedek na, ka dzalumeye ha fagaya ma kəkay?»

⁴⁵ «Ane tuk na, kâ dzalum na, na ta makumeye ha mənese kame i Bəba ga bay. Mata makum ha mənese na, Musa neɲgeye nakə ka pum faya mədzal gər kurom aye. ⁴⁶ Tadə ka dzalum ha ka Musa ta dedek na, haɓe ka dzalum ha ka neɲ, hərwi Musa a watsa na, ka neɲ. ⁴⁷ Tadə ka dzalum ha ka wu nakə Musa a watsa aye bay na, ka dzalumeye ka wu nakə faya na tsikiye na, ma kəkay?»

6

*Yesu a vəlataɲ wu mənday a ndo hay ta giye gwezem zlam
Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Luka 9.10-17*

¹ Ma dəba aye na, Yesu a lətse, a ye a tas a diye i dəlov i Galile. Dəlov niye na, tə zalay dəlov i Tiber dərmaɲ. ² Ndo hay haladzay tə paway bəzay. Tə paway bəzay na, hərwi nakə tə ɲgataway a masuwayaɲ neheye a gawa aye. Masuwayaɲ niye a gawa aye na, a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay.

³ Yesu ta gawla ɲgay hay tə tsal a mahəmba, ti ye tə ndza mə dəma.

⁴ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye na, mazlambar kə ndzew.

⁵ Yesu a zəba dərə na, a ɲgatay a ndo hay haladzay ta diye naha ka təv ɲgay. Tsa na, a tsətsah ka Filip, a gwaday: «Ka hutakwaweye məsəkəməw wu mənday dā məvəlataɲ a ndo neheye tebiye na, məɲgay?»

⁶ Yesu a tsikay a Filip andza niye na, mazəbe ka mədzal gər i Filip. Hərwi Yesu na, a sər wu nakə ma giye.

⁷ Filip a mbəday faya a gwaday: «Kwa tadə ka səkəmakwaw wu mənday ta *dinar** sulo, kwa way ada mə huta tsekweɲ tsekweɲ bəbay na, ma slateye bay.»

⁸ Ndo mekeleɲ eye mə walaɲ i gawla ɲgay hay, məzele ɲgay Aɲdərə malamar i Simoɲ Piyeɲ, a gwaday: ⁹ «Wawa wuray anaɲ kanaɲ na, tapa i makwala andaya faya zlam tə kələf hay sulo. Ane tuk na, hərwi ndo neheye haladzay aye na, ma sliye mey?»

¹⁰ Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Dum gwadumatay a ndo hay tā ndza tebiye ka dala.»

* **67 Dinar:** Kwar i suloy temerre sulo, ma hamiye merəbe i ndo məge məsler pat nəte. Zəba mə Mata 20.2.

Ka tøv eye niye na, guzer andaya haladzay beremeffe a ndzohwaw mba. Gawla ngay hay ti ye, tə gwadatay a ndo hay, ndzum ka dala. Ndo niye hay tebiye tə ndza ka dala. Haslaka hay dekdək ta giye gwezem zlam.

¹¹ Ndo niye hay tebiye tə ndza na, Yesu a zla makwala niye, a gay naha sisə a Mbəlom, a ngəna ha. A ngəna ha na, a vəlatay a ndo niye hay mandza eye. A həl kələf niye hay, a ge ha andza niye sa. Tə nda makwala niye tə kələf aye ka mərəhe tay.

¹² Tə nda makwala niye tə rah lele na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Hayumay gər a siye nakə a zaw aye kwa tsekweŋ m̄a dze bay.» ¹³ Tsa na, tə hayay gər a makwala nakə a zaw abəra ka ndo neheye tə nda aye. Tə hayay gər na, a rah a gwanj kuro gər euy sulo.

¹⁴ Ndo hay tə ngatay a masuwayaŋ niye Yesu a ge nakə a bəz ha gədaŋ i Yesu aye na, tə gwad: «Ndo nakay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom dedək. Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom nakə tə tsik faya ahəl niye tə gwad ma deyeweye ka məndzibəra aye.»

¹⁵ Yesu a sər ha ndo niye hay ta deyeweye ta piye na a bəy ta gədaŋ na, a mbəda gər, a tsal ngway a tsaholok niye sa. A tsal na, mahəŋgeye.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

¹⁶ Huwa a ge na, gawla i Yesu hay tə mbəzla ka me i dəlov. ¹⁷ Ti ye naha na, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ta dazlay mətese a diye neŋged mede a gəma i Kafernahum. Ahəl nakə faya ta diye na, həvad kə ge fataya tsiy, ada Yesu kə husa ka tøv tay zuk bay. ¹⁸ Dəlov niye a dazlay məbəle haladzay wekit wekit hərwi mətasl a ge ta gədaŋ. ¹⁹ Ta ye ma giye kilomiter zlam kəgəbay məkwa na, tə ngatay a Yesu faya ma diye naha ka tøv i kwalalaŋ yam tay, ka gər i yam tə sik. Tə ngatay na, ta dzədzar haladzay.

²⁰ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «K̄a dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

²¹ Gawla ngay hay a satay məgəsay naha mə həlay a kwalalaŋ i yam. Kwayaŋna kwalalaŋ i yam niye a husa dənuts ka me i dəlov ka dala, ka tøv nakə a satay mede a dəma aye.

Wu mənday nakə ma vəliye sifa aye

²² Tədə eye na, ndo niye hay haladzay eye tə ze naha ma diye i dəlov niye ta pəla Yesu. Ta sər ha na, kwalalaŋ i yam ka tøv eye niye na, nətə. Tə sər ha na, Yesu kə tsal a kwalalaŋ i yam niye bay. Ane tuk na, gawla ngay hay ti ye na, mahətay eye. ²³ Siye i ndo hay ti yaw tə kwalalaŋ i yam tay hay abəra ma gəma i Tiber, tə ndislew tə ndzay a gər a ndo hay ka me i dəlov niye bəse ta tøv nakə ndo hay tə nda wu mənday mə dəma aye, wu mənday nakə Yesu a zla a gay naha sisə a Mbəlom ada a vəlatay a ndo niye hay aye. ²⁴ Ndo hay ta zəba dəre na, Yesu andaya bay ada gawla ngay hay bəbay nətəye andaya ka tøv niye bay na, tə tsal a kwalalaŋ i yam niye hay, ti ye a Kafernahum mata pəle na Yesu.

²⁵ Ti ye tə huta na Yesu ka me i dəlov niye ta diye neŋged. Ti ye tə gwaday: «Miter, ka ndislew kanaŋ na, sa kədāy?»

²⁶ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, ka pəlum ga na, hərwi nakə ka ndayum wu mənday ka rahum bəh bəh lele aye bəna, hərwi nakə ka tsənum masuwayaŋ nakə na giye a say məgwede mey na, ka tsənum bay. ²⁷ K̄a gum məsler hərwi wu mənday nakə ma nasiye aye bay. Duh gum məsler na, hərwi wu mənday nakə ma nasiye bay ma ndziye huya ada ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. Wu mənday niye na, neŋ Wawa i

Ndo na vɛlakumeye. Na vɛlakumeye na, hɛrwi Bɛba Mbɛlom kɛ vɛlɛŋ gɛdan ka mɛge.»

²⁸ Ta tsɛtsah faya tɛ gwadɛy: «Nɛmaa giye na, mɛsler waray nakɛ ma deyeye a gɛr a Mbɛlom aye?»

²⁹ Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Mɛsler nakɛ a yay a gɛr a Mbɛlom ka gumeye na, dzalum ha ka neŋ ndo nakɛ a slɛra ga ahaya aye.»

³⁰ Tɛ gwadɛy: «Kɛ ge andza niye na, nɛmaa ta dzaliye ha fakaya na, ka bɛzamay ha masuwayaŋ waray? Kɛgɛbay ka giye na, mɛsler waray?»

³¹ Hɛrwi ahɛl niye bɛba tɛte kway hay ti yaw abɛra mɛ Ezipt, nɛteye mɛ makulkwandah na, tɛ nda wu mɛnday nakɛ a yaw mɛ mbɛlom tɛ zalay *man* aye†. Andza nakɛ tɛ watsa mɛ Derewel i Mbɛlom aye na, tɛ gwad: “Mbɛlom kɛ vɛlatay wu mɛnday nakɛ a yaw mɛ Mbɛlom aye, tɛ nda.‡”»

³² Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Sɛrum ha na, wu mɛnday nakɛ ahɛl niye Musa a vɛlakum mɛ makulkwandah aye na, wu mɛnday nakɛ a yaw abɛra mɛ mbɛlom aye ta dedek bay. Ane tuk na, wu mɛnday nakɛ bɛba ga Mbɛlom ma vɛlakumaweeye abɛra mɛ mbɛlom aye na, nakɛ ta dedek aye.»

³³ Hɛrwi wu mɛnday niye Mbɛlom ma vɛlakumeye na, neŋ ndo nakɛ na mbɛzlaw abɛra mɛ mbɛlom aye, ada wu mɛnday niye na, ma vɛlataye sifa a ndo i mɛndzibɛra hay.»

³⁴ Tɛ gwadɛy: «Bɛy may, vɛlamay wu mɛnday niye huya tey.»

³⁵ Yesu a tsikatay parakka, a gwadɛy: «Wu mɛnday nakɛ ma vɛliye sifa a ndo hay aye na, neŋ. Ndowneye ki yaw ka tɛv ga ada kɛ dzala ha ka neŋ na, may ma wuriye faya dɛdɛ bay, yam ma geye dɛdɛ sa bay. ³⁶ Ane tuk na, ɛa na tsikakum ka ŋgatumen ada ka dzalum ga ha wal bay. ³⁷ Ndo neheye Bɛba ga a vɛlɛŋ tay ha aye na, ta deyeweye ka tɛv ga. Ada ndo nakɛ ki yaw ka tɛv ga aye na, dɛdɛ na kaliye ha bay. ³⁸ Hɛrwi na mbɛzlaw abɛra mɛ mbɛlom na, ka mɛge wu nakɛ a yeŋ a gɛr a neŋ aye bay, ane tuk na, mɛge mɛsler nakɛ a yay a gɛr a ndo nakɛ a slɛra ga ahaya aye. ³⁹ Mɛsler nakɛ a say a ndo nakɛ a slɛra ga ahaya aye na, waray? Ndo neheye a vɛlɛŋ tay ha a hɛlay aye na, kwa nɛte na dziye tay ha bay tebiye. Ane tuk na, na ta mbɛliye tay ha abɛra ma mɛdahaŋ pat i sariya. ⁴⁰ Wu nakɛ a say a Bɛba ga na, anaŋ: Ndo neheye ta zɛba ka neŋ wawa ŋgay ada ta dzala ha fagaya aye na, tɛ huta sifa nakɛ ma ndɛviye bay ka tor eye. Pat i sariya na, neŋ na ta mbɛliye tay ha abɛra ma mɛdahaŋ.»

⁴¹ Yahuda niye hay ta dazlay mɛse bazlam ka Yesu, hɛrwi nakɛ a gwadɛy: «Neŋ na, wu mɛnday nakɛ a mbɛzlaw abɛra mɛ mbɛlom aye.»

⁴² Tɛ gwad: «Na gwad Yesu neŋgeye na, wawa i Yusufa bɛdɛw? Ka sɛrakwa bɛba ŋgay ta may ŋgay lele tuk na, ada ma sliye faya anɛke mɛgwede neŋgeye na, a mbɛzlaw abɛra mɛ mbɛlom na, kɛkay?»

⁴³ Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɛy: «Gɛrum ha mɛse fagaya bazlam mɛ walaŋ kurom! ⁴⁴ Tadɛ Bɛba ga ki ye ahaya ndoweye ka tɛv ga bay na, ma sliye faya madayaw ka tɛv ga bay. Bɛba ga nakɛ a slɛra ga ahaya aye ki ye ahaya ndoweye ka tɛv ga na, neŋ na ta mbɛliye ha abɛra ma mɛdahaŋ pat i sariya. ⁴⁵ Ahɛl niye ndo mɛde ha bazlam i Mbɛlom hay tɛ watsa mɛ Derewel i Mbɛlom, tɛ gwad: “Mbɛlom neŋgeye ma ta dɛtay ha bazlam ŋgay a ndo hay.§” Ndowneye kɛ tsane bazlam i Mbɛlom Bɛba ga ada ka tɛtik na, ma deyeweye ka tɛv ga. ⁴⁶ Azlakwa andza mɛgwede ndɛray dɛdɛ kɛ ŋgatay a Bɛba ga bay, maa ŋgatay na, neŋ ndo nakɛ na yaw abɛra ka tɛv ŋgay aye nɛte ŋwenŋ.»

† 6:31 Madayaw abɛra ma Ezipt 16.13-15, 31. ‡ 6:31 Madayaw abara ma Ezipt 16.4. § 6:45 Ezay 54.13.

⁴⁷ «Sərum ha na, ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye. ⁴⁸ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. ⁴⁹ Ahəl niye na, bəba tətə kurom hay tə nda wu mənday nakə tə zalay *man* aye mə makulkwandah*, ada huya tə mət ŋgway. ⁵⁰ Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakə a yaw abəra mə mbəlom aye na, ma ta mətiye bay. ⁵¹ Neŋ na, wu mənday nakə ma vəliye sifa, a mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. Ndowneye kə nda wu mənday nakay na, ma mətiye bay, ma ndziye ka tor eye. Wu mənday nakə na vəliye na, bo ga. Na vəliye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tā huta sifa.»

⁵² Yahuda hay tə kəd faya wuway mə walaŋ tay haladzay hərwi bazlam i Yesu niye a tsik aye. Ta tsətsah tə gwad: «Ndo nakay ma vəlakweye bo ŋgay ada ka ndayakweye na, ma kəkay?»

⁵³ Yesu a gwadatay: «Ayaw! Sərum ha na, tadə ka ndayum bo ga, neŋ Wawa i Ndo, bay ada ka sum bambaz ga bay na, ka hutum sifa bay. ⁵⁴ Ndowneye kə nda bo ga ada kə sa bambaz ga na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye ada pat i sariya na, na ta mbəliye ha abəra ma mədahaŋ. ⁵⁵ Hərwi bo ga na, wu mənday nakə dedək aye ada bambaz ga na, wu məse nakə dedək aye. ⁵⁶ Ndowneye ma ndiye bo ga ada ma siye bambaz ga na, ma ndziye huya ma neŋ ada neŋ na ndziye mə neŋgeye. ⁵⁷ Bəba ga nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ma ndziye huya ada neŋ na ndziye huya na, hərwi neŋgeye. Andza niye ndoweye kə nda bo ga na, neŋgeye dərmak ma ndziye huya hərwi neŋ.

⁵⁸ «Wu mənday nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye na, anaŋ: Neŋgeye andza nakə bəba tətə kurom hay tə nda ahəl niye mə makulkwandah aye təbey. Tə nda wu mənday niye na, huya tə mət ŋgway. Ane tuk na, ndoweye kə nda wu mənday nakay na, ma ndziye ka tor eye.»

⁵⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, ahəl nakə neŋgeye faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mađuwule me ma gəma i Kafernahum aye.

⁶⁰ Gawla i Yesu niye hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik aye na, siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Bazlam nakay na, mawura bo eye. Mata mbe faya məpay zləm na, way?»

⁶¹ Yesu a sərətay naha faya ka wu nakə faya ta tsikiye ka gər ŋgay aye. Hərwi niye a gwadatay: «Bazlam ga nakə na tsik aye na, a ndalakum daw? ⁶² Tadə ka ŋgatumay a neŋ Wawa i Ndo faya na tsaliye a təv ga nakə na mbəzlaw abəra mə dəma aye na, ada ka gwadumeye kəkay? ⁶³ Mata vəle sifa a ndo hay na, Məsəfəre i Mbəlom. Ndo hay na, ta sliye faya məhute sifa niye ta gədaŋ tay bay. Bazlam neheye na tsikakum aye maa vəleŋ na, Məsəfəre i Mbəlom ada bazlam neheye ta vəliye sifa a ndo hay aye. ⁶⁴ Ane tuk na, siye hay mə walaŋ kurom na, ta dzala ha ka neŋ bay.»

Ayaw! Ba kwa ka madazlay na, Yesu a sər ha neheye ta dzaliye ha faya bay aye ada a sər ha ndo nakə ma ta giye faya daf aye.

⁶⁵ Yesu a gwadatay sa: «Hərwi niye na gwadakum: Tadə Bəba ga kə vəlay tsəved bay na, ndəray ma sliye faya madayaw ka təv ga bay.»

⁶⁶ Ma dəba eye na, gawla ŋgay hay haladzay tə gər ha ti ye wu tay. Ta pay bəzay sa bay.

⁶⁷ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Nəkurom dərmak a sakum mede wu kurom daw?»

⁶⁸ Simoŋ Piyer a gwaday: «Bəy ga, bazlam yak nakə faya ka tsikiye na, ma vəlameye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nəmaa pay bəzay na, a way sa way?»

* 6:49 Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.

69 Nəmay nəmaa dzala kar ha ada nəmaa sər ha nəkar na, ndo nakə tsəfənḡa Mbəlom a sləraw aye.»

70 Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Na gwad mapala kurom kuro gər eye sulo na, neḡ bədaw? Ada azlakwa ndo nəte mə walən kurom neḡgeye na, Fakalaw.»

71 A tsik andza niye na, ka Yudas wawa i Simonḡ Iskariyot. Hərwi Yudas na, kwa neḡgeye nəte mə walən i ndo i maslən i Yesu hay kuro gər eye sulo bəbay na, ma ta giye daf ka Yesu na, neḡgeye.

7

Magurlom i madzawadzawa

1 Ma dəba aye na, Yesu a həhal ka dala i Galile tebiye a say mede ka dala i Yuda bay hərwi a satay a bagwar i Yahuda hay məkəde na.

2 Ahəl niye na, magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Magurlom i Madzawadzawa aye kə ndzew mazlambar. 3 Hərwi niye malamar ḡgay hay tə gwadətay: «Do abəra kananḡ do a dala i Yahuda hərwi ada gawla yak hay nəteye tā ḡgatay a məsler nakə ka giye dərmaḡ. 4 Tadə a say a ndoweeye ndo hay tā sər na na, ma sliye faya mənḡehe na wu nakə ma giye bay. Faya ka giye məsler neheye andza nakay sa na, ge wu neheye, ada ndo hay tebiye tā sər kar ha.»

5 Malamar ḡgay niye hay tə tsikay andza niye na, kwa bo tay eye bəbay ta dzala ha ka Yesu bay.

6 Yesu a gwadətay: «I ga na, həlay eye kə slaw zuk bay. Ane tuk na, i kurom na, kwa həlay waray waray, lele tsa. 7 Nəkurom na, ndo i məndzibəra hay ta sliye faya mənəkum dərə təbey. Ane tuk na, neḡ na, ta neḡgeye dərə hərwi na gwadawa məsler tay nakə faya ta giye na, lele bay. 8 Nəkurom eye, dum a magurlom niye. Neḡ na, na diye bay, hərwi ga na, həlay eye kə ndislew zuk bay.»

9 A tsikatay ka bo abəra bazlam niye andza niye na, a ndza ḡgway ma Galile.

10 Malamar ḡgay hay ti ye a magurlom i madzawadzawa niye na, Yesu a ye dərmaḡ. A zənḡal tay naha ma dəba. Ane tuk na, a ndisl naha a dəma na, ka bəz ha bo parakka bay. A ḡgaha bo.

11 Bagwar i Yahuda hay mə magurlom niye, ta pəla na Yesu, ta tsətsah ka ndo hay, tə gwad: «Neḡgeye i ḡgay tebiye na, mənḡay?»

12 Ndo hay haladzay tə kəd faya wuway haladzay. Siye hay tə gwad: «Ndo nakay na, neḡgeye ndo lele eye.» Siye hay tə gwad: «A'ay! Neḡgeye na, faya ma səpatiye tay ha ndo hay.» 13 Ane tuk na, ndəray kwa nəte a sla faya mətsike bazlam niye parakka bay hərwi ndo hay tebiye ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay.

14 Magurlom niye məzaw ḡgay eye mazlambar ka ndəv na, Yesu a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha a pa bo ka matətikatay a ndo hay.

15 Bazlam ḡgay niye faya ma tətikateye a ndo hay aye na, a gatay a bagwar i Yahuda hay hərbəbəkka, tə gwad: «Ndo nakay kə dzənḡa bay tuk na, ada a sər wu haladzay na, kəkay?»

16 Yesu a mbədətay faya a gwadətay: «Bazlam nakay faya na tsikakumeye na, a yaw mə neḡ bay. A yaw mə Mbəlom neḡgeye nakə a sləra ga ahaya aye.

17 Ndoweeye kə say məḡe wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye na, ma səriye bazlam ga nakə na tsik aye a yaw abəra mə Mbəlom kəḡəbay a yaw ma mədzal gər ga. 18 Ndo nakə a tsik bazlam nakə a yaw ma mədzal gər ḡgay aye na, a say ndo hay tā dəslyay ha gər. Ane tuk na, ndo nakə faya ma tətikateye a ndo hay hərwi ada ndo hay tā dəslyay ha gər a ndo nakə a sləra ahaya na, neḡgeye ndo

i dedek. Nenġeje na, maraw me andaya mə nenġeje bay. ¹⁹ Na gwad maa vələkum bazlam i Mbəlom mapala eye na, Musa bədaw? Ada ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ka rəhay ha gər bay. Ada a sakum məkəde ga na, hərwi mey?»

²⁰ Ndo hay ta mbəday faya a Yesu, tə gwaday: «Nəkar na, fakalaw mə bo yak kəla daw? Mapəla tsəved məkəde kar na, way?»

²¹ Yesu a gwadatay: «Na ge masuwayaŋ nəte pat i mazəzukw bo na, a gakum hərbəbəkka a nəkurom tebiye. ²² Sərum ha, Musa kə tsikakum dəsüm tay ha wawa kurom hay. Maa dazlay məge andza niye na, bəba tətə kurom hay bəna Musa bay. Andza niye na, ka dəsawum wawa kurom hay pat i mazəzukw bo.

²³ Ka dəsüm wawa pat i mazəzukw bo na, hərwi ada marəhay gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə Musa a vələkum aye. Ada na mbəl ha ndo abəra ma dāvats pat i mazəzukw bo duh na, ka gum fagaya mevel na, hərwi mey?

²⁴ Kā gum sariya ka ndo tə wu nakə ka ŋgatamay tə dərə aye tsa bay. Duh gum na, ta tsəved dedek eye.»

²⁵ Siye i ndo i Zerozem hay, tə gwad: «Ndo nakə ta pəla məkəde na aye na, nenġeje bədaw? ²⁶ Zəbum faya tey: Faya ma tsikiye me parakka mə walaŋ i ndo hay tebiye, ada ta gwaday wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Ma giye na, bəy kway hay tə sər nenġeje Kəriste nakə Mbəlom a gwad ma sləraweje kəla daw? ²⁷ Ane tuk na, ma giye na, andza niye bay bəna Kəriste ma deyeweje na, a yaw mənġay na, ndəray ma səriye bay. Ndo nakay a yaw mənġay na, ka sərakwa.»

²⁸ Andza niye, Yesu faya ma tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mba, a tsik me ta magala, a gwad: «Ka sərüm ga ha azlakwa daw? Neŋ na yaw mənġay na, ka sərüm ha. Ane tuk na, na yaw na, ka gər bo ga bay. Ndo nakə a sləra ga ahaya na, nenġeje ndo i dedek. Nəkurom ka sərüm na bay. ²⁹ Neŋ na, na sər na hərwi na yaw na, abəra ka təv ŋgay ada maa sləra ga ahaya na, nenġeje.»

³⁰ Andza niye, ta pəla tsəved məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kə gəs na bay hərwi həlay ŋgay aye kə ndisl a dəma zuk bay. ³¹ Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu. Tə gwad: «Ndo nakay ma giye na, Kəriste. Ndo mekeləŋ eye ma deyeweje ma giye masuwayaŋ ma ziye i ndo nakay daw?»

A satay a Farisa hay məgəse na Yesu

³² Farisa hay tə tsəne wu neheye ndo hay faya ta tsikiye ka Yesu tə masəsəkwe aye. Nəteye ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay tə haya gər, tə slər sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye hərwi ada tā ye, tā gəsaw Yesu.

³³ Yesu a ŋgatay andza niye na, a gwad: «Neŋ andaya ka təv kurom ma mändze tsekweŋ mba. Tsa na, na miye gwa ka təv i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ³⁴ Ka ta pəlumeje ga ada ka ta hutumeje ga bay hərwi ka slumeje faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.»

³⁵ Tsa na, Yahuda hay ta tsətsah mə walaŋ tay, tə gwad: «Ma diye na, a ŋgay nakə ada ka slakweje faya məhute na bay aye. Ma diye na, a walaŋ i Yahuda neheye nəteye mandza eye mə walaŋ i Gərek hay aye kəla daw? Ada ma ta tətikateye a Gərek hay kəla daw? ³⁶ Bazlam ŋgay niye a gwad: “Ka ta pəlumeje ga, ada ka ta hutumeje ga bay hərwi ka slumeje faya mede a təv nakə neŋ na diye a dəma aye bay.” A tsik andza niye na, andza məgwede mey?»

Yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye

³⁷ Pat i mandəve i magurlom na, pat nakə bagwar aye. Pat eye niye Yesu a lətse, a tsik me ta magala, a gwad: «Tadə ndoweje yam a gay na, mə yaw

ka tøv ga mâ sa. ³⁸ Ndowneye kə dzala ha ka neŋ na, “yam nakə ma vəliye sifa aye ma ŋəziye wad wad mə dərev ŋgay” andza nakə tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom.»

³⁹ Yesu a tsik andza niye na ka Məsəfəre i Mbəlom. Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, ta hutieye Məsəfəre niye. Ahəl nakə Yesu a tsik andza niye na, Məsəfəre ki yaw zuk bay hərwi Yesu kə tsal a tøv nakə Mbəlom ma dəslay ha gər aye zuk bay.

Bazlam ki ye tay ka bo a ndo hay bay

⁴⁰ Ndo hay tə tsəne bazlam i Yesu nakə a tsik aye na, siye i ndo hay tə gwad: «Ta dedək ndo nakay na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom nakə faya ka həkweye aye!»

⁴¹ Siye hay tə gwad: «Neŋgeye na, Kəriste!» Ane tuk na, siye hay tə gwad sa: «Kəriste na, ma deyeweye abəra ka dala i Galile dāw? ⁴² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad Kəriste ma deyeweye na, abəra ma gwala i Davit ada ma Betelehem, gəma nakə Davit a ndzawa mə dəma aye.*»

⁴³ Andza niye, bazlam a ye tay ka bo a ndo hay bay hərwi Yesu. ⁴⁴ Ndo siye hay a satay məgəse na Yesu. Ane tuk na, ndəray kwa nətə kə lamay bay.

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

⁴⁵ Sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom hay, tə maw ka tøv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay. Anəkə tə maw na, ndo neheye ta tsətsah fataya, tə gwadətay: «Ka gəsumaw Yesu bay na, hərwi mey?»

⁴⁶ Sidzew matsəpe gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom niye hay ta mbədətay faya, tə gwadətay: «Ndəray kə tsik me dāda andza ndo nakay bay!»

⁴⁷ Farisa hay tə gwadətay: «Nəkurom dərma kə səpat kurom dāw? ⁴⁸ Ka ŋgatuma a ndəray mə walaŋ may bəy i Farisa hay ada mə walaŋ i bəy hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hay kə dzala ha ka ndo niye dāw?

⁴⁹ Ane tuk na, maa dzala ha ka Yesu eye na, ndo kəriye hay, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Nətəye na, Mbəlom kə vəlatay mezeleme.»

⁵⁰ Nikodem neŋgeye nətə mə walaŋ i Farisa niye hay dərma. Neŋgeye ndo nakə a ye ka tøv i Yesu ahəl niye aye. A gwadətay a siye i Farisa niye hay: ⁵¹ «Bazlam kway mapala eye kə vəlakway tsəved məgay sariya a ndo andza niye kəriye tsa bay. Tsənakwa wu nakə ma tsikiye ada wu nakə a ge aye təday.»

⁵² Ta mbədāy faya, tə gwadāy: «Nəkə na, ndo i Galile dərma dāw? Dzəŋga bazlam i Mbəlom lele təday ada ka səriye ha na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom kwa nətə ma deyeweye abəra ma Galile bay.»

[⁵³ Kwa way a tsəne andza niye na, a ye ŋgay a mətəgay.

8

Ŋgwas nakə a ge madama aye

¹ Yesu a tsal a Mahəmba i Tetədəz. ² Ta mekedə pərik na, a mbədawa gər a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. A ye naha a ndza ka dzəŋga. Ndo hay haladzay ti ye naha ka tøv ŋgay. Tsa na, a dazlay a matətikatay.

³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo mədazəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta Farisa hay tə gəsay naha ŋgwas wuray tə tatsa na ka məge madama. Tə gəs naha, tə lətse ha kame i ndo hay tebiye. ⁴ Tə gwadāy

* **7:42** Zəba ma 2 Samuyel 7.12; Dəmes hay 89.4-5; Zeremi 23.5; Mise 5.1.

a Yesu: «Miter, ngwas nakay tã tatsa na na, nenjeyeye faya ma giye madama. ⁵Bazlam i Musa mapala eye a gwad na, ka ndzumay a gær a slala i ngwas andza nakay na, kãdum na tã kwar. Ada nakar ka gwad faya na, kãkay?»

⁶Tã tsikay andza niye na, mähale faya abëra suwat hærwi ada mähute faya manese.

Ane tuk na, Yesu a tsãne andza niye na, a räh gær ngay ka dala. A pa bo ka mæzehe ka dala ta wur hãlay. ⁷Ndo neheye na, nãteye ta tsãtsahiye faya huya. Hærwi niye Yesu a lãtse, a gwadatay: «Mã walañ kurom nakay ndo nakã dãdã kã ge mezeleme bay aye mã lahay ha mækalay kwar tãday.»

⁸Tsa na, Yesu a räh gær ka dala sa. A ma ka mæzehe ka dala.

⁹Tã tsãne bazlam i Yesu niye a tsikatay aye na, tã gãd nãte ta nãte. Maa lah mede na, madugula hay.

Yesu ta ngwas niye tã ze naha sulo tsiy. Ngwas niye malãtse eye huya kame i Yesu. ¹⁰Yesu a lãtse, a gwaday: «Ngwas nakay, ndo neheye tã gãsa kar ahaya na, nãteye mængay? Ndëray kã gæs kar ta sariya bay sadzæk dãw?»

¹¹Ngwas niye a mbãday faya, a gwaday: «A'ay bãy.»

Yesu a gwaday: «Nenj bãyay na, sariya ga ma gãsiye kar bay. Do wu yak, ane tuk na, kã ge mezeleme sa bay.»]

Yesu na, dzaydzay nakã ma dãviye ka mãndzibëra aye

¹²Ma dãba eye na, Yesu a tsikatay a ndo hay, a gwadatay: «Nenj na, dzaydzay nakã ma dãviye ka mãndzibëra aye. Ndoweye kã nenj bãyay na, ma ndziye ma lãvõñ sa bay, ma hutiyeye dzaydzay, dzaydzay nakã ma vãliye sifa a ndo hay aye.»

¹³Farisa hay tã gwaday: «Nakar na, bo yak eye ka hãl mbal i gær yak eye tsa dãw? Bazlam yak nakã ka tsik aye na, dedek bay.»

¹⁴Yesu a mbãdatay faya, a gwadatay: «Kwa nenj eye na hãl mbal i gær na, wu nakã na tsik aye na, dedek. Hærwi na sãr tãv nakã na yaw abëra mã dãma aye ada tãv nakã na diye a dãma aye. Ane tuk na, nakurom na, tãv ga nakã na yaw abëra mã dãma aye ada tãv nakã na diye a dãma aye na, ka sãrum bay. ¹⁵Nakurom na, faya ka gumateye sariya a ndo hay na, andza i ndo i mãndzibëra hay. Nenj na, na giye sariya a ndëray tãbey. ¹⁶Kwa tadã na giye sariya bãyay na, sariya ga na giye ta tsãved eye. Hærwi na giye sariya na, mahãgeye bay. Nãmaa giye na, ta Bãba ga. Maa slãra ga ahaya na, nenjeyeye.

¹⁷Mawatsa eye mã bazlam kurom mapala eye na, a gwad: «Tadã ndo hay sulo bazlam tay kã ge nãte na, wu niye na, dedek.*» ¹⁸Andza niye, nenj na, na tsikiye ka bo ngwad ada Bãba nakã a slãra ga ahaya ma tsikiye ka nenj.»

¹⁹Ta tsãtsah faya, tã gwaday: «Bãba yak eye na, mængay?»

Yesu a mbãdatay faya, a gwadatay: «Ka sãrum ga ha bay ada ka sãrum Bãba ga bay. Tadã ka sãrum nenj na, ka sãrumeye Bãba ga.»

²⁰Yesu a tsik bazlam niye hay na, ahãl nakã faya ma tãtikateye bazlam ngay a ndo hay mã gay i mãdãslay ha gær a Mbãlom aye. Nenjeyeye mandza eye ta tãv nakã tã pawã a dãma wu kãriye a Mbãlom aye. Ndëray kã gæs na bay hærwi hãlay ngay eye kã sla zuk bay.

²¹Yesu a gwadatay sa: «Na diye gwa. Na ye na, ka pãlumeye ga. Ane tuk na, ka matumeye mã mezeleme kurom. Ka slumeye faya mede a tãv nakã nenj na diye a dãma aye bay.»

²²Yahuda hay tã gwad mã walañ tay: «A gwad ka slakweye mede a tãv nakã ma diye a dãma aye bay na, ma kãdiye bo ngay kãla dãw?»

* **8:17** Zãba mã Bazlam mapala eye masulo eye 17.6; 19.15.

²³ Yesu a gwadatay: «Nəkurom ka wum bo na, ka mändzibəra. Neŋ na yaw na, mə mbəlom. Nəkurom na, ndo i mändzibəra hay. Ane tuk na, neŋ na, ndo i mändzibəra təbey. ²⁴ Hərwi niye na gwadəkum na: “Ka mətumeye mə mezeleme kurom.” Kə ge ka dzalum ha neŋ ndo nakə neŋgeye aye bay na, ta dedek ka mətumeye mə mezeleme kurom.»

²⁵ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar na, way?»

Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Neŋ na, ndo nakə na tsikakum kwa ahl nakə na dazlay mətsikakum bazlam ga aye. ²⁶ Wu andaya haladzay mətsike ka gər kurom ada sariya ma gəsiye kurom tə wu niye hay. Ane tuk na, ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye ndo i dedek ada wu nakə na tsikatəye a ndo hay aye, maa tsikenj na, neŋgeye.»

²⁷ Yesu a tsikatəy ka Bəba Mbəlom na, nəteye ta tsəne bay. ²⁸ Yesu a gwadatay sa: «Ka ləstum ga ha, ka kədum neŋ Wawa i Ndo na, neŋ ndo nakə neŋgeye aye ka sərume ye ha. Ka sərume ye ha wu nakə na ge aye na, ka gər bo ga tsa bay. Na tsik na, wu nakə Bəba a tsikenj aye dekdek tsa. ²⁹ Ndo nakə a sləra ga ahaya na, neŋgeye tə neŋ. Kə gər ga ha mahəgeye bay hərwi faya na giye na, wu nakə a yay a gər aye.»

³⁰ Kwayaŋŋa ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu hərwi bazlam ŋgay niye a tsik aye.

³¹ Yesu a gwadatay a Yəhuda neheye tə dzala ha faya: «Ka pumay bəzay a bazlam ga na, ka tərume ye gawla ga hay ta dedek. ³² Andza niye ka sərume ye dedek. Ada ma təma kurom ahaya abəra ma beke dedek.»

³³ Tə tsəne andza niye, ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmay na, gwala i Abraham hay ada dāda nəmaa təra beke hay bay. Ane tuk na, ka gwad nəmaa təmawəye abəra ma beke na, kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Ayaw! Sərūm ha na, ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, neŋgeye ka təra beke i mezeleme. ³⁵ Beke na, ma ndziye huya mə gay i ndo i gay ŋgay bay. Wawa, neŋgeye na, ma ndziye huya mə gay i bəba ŋgay. ³⁶ Andza niye, neŋ wawa Mbəlom na təma kurom ahaya abəra ma beke na, ka tərume ye beke hay sa bay. ³⁷ Na sər ha nəkurom na, gwala i Abraham hay. Ane tuk na, faya ka pəlume ye tsəved ka məkədə ga hərwi ka kərahum bazlam ga. ³⁸ Neŋ, na tsik na, wu nakə na ŋgatayaw abəra ka təv i Bəba aye. Nəkurom ka gum na, wu nakə bəba kurom a tsikakum aye.»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəba may na, Abraham.»

Yesu a gwadatay: «Tədə nəkurom wawa i Abraham hay na, ka gume ye andza Abraham bədaw? ⁴⁰ Neŋ, na tsikawakum na, dedek nakə na tsənew ka Mbəlom aye. Kwa mā ge andza niye bəbay na, nəkurom faya ka pəlume ye tsəved məkədə ga. Abraham na, neŋgeye kə ge andza niye təbey. ⁴¹ Nəkurom na, faya ka gume ye wu nakə bəba kurom a gawa aye.»

Tə gwaday: «Nəmay na, madazla hay bay. Wawa neheye madazla aye hay na, ndəray a sər bəba tay hay bay. Bəba may na, Mbəlom nəte ŋgeweŋ.»

⁴² Yesu a gwadatay: «Tədə Mbəlom Bəba kurom na, ka wudume ye ga. Hərwi neŋ na, na yaw mə Mbəlom ada neŋ kənaŋ na, hərwi ŋgay. Na yaw ka gər bo ga bay, maa sləra ga ahaya na, neŋgeye. ⁴³ Wu nakə faya na tsikiye ka tsənum bay na, hərwi mey? Ka tsənum bay na, hərwi ka slum faya matəme bazlam ga bay.

⁴⁴ «Bəba kurom na, Fakalaw ada a yakum a gər məge na, wu nakə bəba kurom a wuda aye. Neŋgeye ndo məkədə ndo kwa anəke bay. Neŋgeye na, a say dedek təbey hərwi dedek andaya mə neŋgeye bay. Maraw me na, wu ŋgay

hərwi neŋgeye ndo i maraw me. Maraw me waray waray na, a yaw abəra na, ma neŋgeye.

⁴⁵ «Ane tuk na, neŋ na, na tsik dedek. A sakum mədzele ha ka neŋ bay na, hərwi nakə na tsik dedek aye. ⁴⁶ Way nakə mə walaŋ kurom ma gwadiye ka neŋ, na ge mənəse na, way? Na tsikakum dedek na, ka dzalam ha faya bay na, hərwi mey? ⁴⁷ Kə ge ndoweye wawa i Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i Mbəlom. Nəkurom ka pumay zləm a bazlam ga bay na, hərwi nakə nəkurom wawa i Mbəlom hay bay aye.»

Yesu tə Abraham

⁴⁸ Bagwar i Yahuda hay tə gwadəy a Yesu: «Nəmaa gwad nəkar ndo i Samari ada fakalaw mə bo yak na, nəmaa tsik na, dedek.»

⁴⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadətatay: «Fakalaw andaya mə bo ga bay. Neŋ faya na dəslay ha gər a Bəba ga. Nəkurom na, ka wudum mədəsleŋ ha gər bay. ⁵⁰ Neŋ na, na dəslay gər a bo ga bay. Duh ndo nakə a say mədəsleŋ ha gər aye na, andaya. Mata ge sariya eye na, neŋgeye. ⁵¹ Ayaw! Sərum ha na, tadə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam ga na, ma mətiye dədə bay.»

⁵² Yahuda hay tə gwadəy: «Anəke nəmaa sər ha tuk. Fakalaw andaya mə bo yak. Abraham kə mət, ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət tuk na, ada nəkar ka gwad ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam yak na, ma mətiye dədə bay na, kəkay? ⁵³ Nəkar na, ka ze bəba may Abraham daw? Neŋgeye na, kə mət ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta mət dərma. Nəkar na, way?»

⁵⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətatay: «Tadə neŋ na dəslay ha gər a bo ga na, ma geŋeye ŋgama bay. Maa dəsleŋ ha gər na, Bəba ga. Neŋgeye na, ndo nakə ka gwadum Mbəlom kurom aye. ⁵⁵ Ane tuk na, ka sərum na bay. Neŋ na, na sər na. Tadə na gwadəwa na sər na bay na, neŋ ndo i maraw me andza nəkurom. Ane tuk na, na sər na ada neŋ faya na rəhay ha gər a bazlam ŋgay.

⁵⁶ Mbəlom kə tsikay a bəba tətə kurom Abraham ma ŋgateye a pat i madayaw ga ada Abraham na, dərev ŋgay kə ŋgwasa. Abraham a ŋgatay a pat eye na, mənŋwese kə rah a dərev ŋgay.»

⁵⁷ Yahuda hay tə gwadəy: «Nəkar məve kə husa məve kuro zlam zuk bay tuk na, ka ŋgatayaw a Abraham aye na, mənŋgay?»

⁵⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadətatay: «Ayaw! Sərum ha na, kwa ahəl nakə ta wa na Abraham zuk bay aye na, neŋ andaya.»

⁵⁹ Tə tsəne andza niye na, tə pala kwar, a satay məkele na Yesu. Ane tuk na, Yesu a ŋgaha bo, ada a gədaw abəra mə gay i mədəsleŋ ha gər a Mbəlom.

9

Yesu a mbəl ha ndo wuray guluf eye

¹ Pat wuray Yesu faya ma diye ka tsəved na, a ŋgatay a ndo wuray guluf eye. Tə wa na na, guluf eye. ² Gawla i Yesu hay tə ŋgatay a guluf niye na, ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Miter, tə wa na ndo nakay guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay ŋgway tsukudü hərwi mezeleme i bəba ŋgay hay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya, a gwadətatay: «Tə wa na guluf eye na, hərwi mezeleme ŋgay bay, ada hərwi mezeleme i bəba hay ŋgay wal bay. Neŋgeye guluf eye na, hərwi ada ndo hay tə ŋgatay a gədan i Mbəlom nakə ma giye bo tə neŋgeye aye. ⁴ Anəke pat andaya mba na, kuton ka gəkweye məsler i ndo nakə a sləra ga ahaya aye. Mazlambar həvad ma giye. Həvad kə ge na, ndəray ma sliye faya məge məsler sa bay. ⁵ Ahəl nakə neŋ andaya ka məndzibəra mba aye na, neŋ na, dzaydzay nakə ma dəviye ka məndzibəra aye.»

⁶ Yesu a ndəv ha mət̄sike me na, a tuf slesleḅ ka dala, a hələḅ bətekwev tsekwev ta slesleḅ ŋgay niye. Tsa na, a ndad, a faḅay ka dāre i guluf niye. ⁷ A gwaday: «Do ta bara dāre a dəlov nakə tə zalay Silowe aye.» Silowe na, andza məgwede «Maslāra eye.»

Guluf niye a ye. A ye naha a bara dāre ŋgay. A maw na, a ŋgatay a dāre tuk.

⁸ Ndo i maged ŋgay hay ta ndo neheye tə ŋgataway ka tsəved a rəkawa aye bəḅaw?»

⁹ Ndo siye hay tə gwad: «Dedek, neŋgeye.»

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad: «A'ay! Neŋgeye bay. Ane tuk na, a ndzakit bo neŋgeye.»

Ndo niye a gwadatay: «Neŋ eye dedek ŋgway.»

¹⁰ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Dāre yak a händək na, ma kəkay?»

¹¹ A mbəḅatay faya, a gwadatay: «Ndo nakə tə zalay Yesu aye a hələḅ bətekwev tsekwev, a fedəŋ ka dāre ada a gwedeŋ: “Do a dəlov i Silowe ta bara dāre mə dāma.” Tsa na, na həl bo na ye. Na ye naha, na bara dāre ga na, dāre ga a händək, na ŋgatay a dāre!»

¹² Ta tsətsah faya sa, tə gwaday: «Ndowne niye anəke neŋgeye məŋgay?»

A mbəḅatay faya, a gwadatay: «Neŋgeye ka waray na, na sər bay.»

¹³ Ma dāba aye na, ti ye ha ndo niye dāre ŋgay a händək aye ka təv i Farisa hay. ¹⁴ Azlakwa Yesu a hələḅ bətekwev ada a händəkay na dāre a guluf niye na, pat i mazəzukw bo i Yahuda hay. ¹⁵ Hərwi niye Farisa hay, nəteye dərma ka tsətsah faya, tə gwaday: «Dāre yak a händək sadzək na, ma kəkay?»

Ndo niye a gwadatay: «Yesu a fedəŋ bətekwev ka dāre ada na bara dāre. Tsa na, na ŋgatay a dāre tuk.»

¹⁶ Siye hay mə walaŋ i Farisa hay, tə gwad: «Ndo niye a ge wu niye na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay. Bazlam kway mapala eye a gwad nakə a ge məsler pat i mazəzukw bo aye. Ka rəhay ha gər təbey.»

Ane tuk na, ndo mekeleŋ eye hay mə walaŋ tay tə gwad: «Ndo i mezeleme ma sliye faya mäge slala i masuwayaŋ nakay na, ma kəkay?»

Mə walaŋ tay niye na, bazlam a ye tay ka bo bay, nəteye mawuna eye.

¹⁷ Farisa niye hay ta tsətsah ka ndo niye dāre ŋgay a händək aye sa, tə gwaday: «Ada nəkar ka gwad ka ndo niye a händəkaka ha dāre aye, neŋgeye na, way?»

A mbəḅatay faya, a gwadatay: «Neŋgeye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom.»

¹⁸ Ndo niye a ndzawa ahəl niye guluf eye ada anəke dāre ŋgay ka händək na, bagwar i Yahuda hay ta dzala ha dedek bay. Hərwi niye tə zalay a bəba ŋgay ta may ŋgay hərwi matsəshe fataya. ¹⁹ Ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Nakay na, wawa kurom dedek daw? Ka gwadum ka wum na guluf eye na, dedek daw? Ada anəke a ŋgatay a dāre na, ma kəkay?»

²⁰ Bəba ta may i ndo niye ta mbəḅatay faya, tə gwadatay: «Nəmaa sər ha ta dedek neŋgeye na, wawa may ada nəmaa wa na guluf eye. ²¹ Ane tuk na, wu nakə a tərā tə neŋgeye ada anəke a ŋgatay a dāre tuk aye na, nəmaa sər bay. Ndo nakə a händəkay na dāre aye na, nəmaa sər wal bay. Tsətsahum ka bo ŋgay eye. Neŋgeye na, wawa eye sa bay, ma sliye faya mambəḅakum ka bazlam nakə ka tsətsahumeye faya aye.»

²² Tə tsik andza niye na, hərwi ta dzədzar ta bagwar i Yahuda hay. Hərwi ba bagwar i Yahuda hay ta ɓar bazlam nəte. Ndo nakə kə gwad Yesu na, neŋgeye Kəriste na, tə həhara ahaya abəra mə gay i maḅwule me tay. ²³ Hərwi niye ta mbəḅay faya bay. Ane tuk na, tə gwad: «Neŋgeye wawa eye sa bay, tsətsahum ka bo ŋgay eye.»

²⁴ Farisa hay tə zalay a ndo niye dāre ŋgay a händək aye masulo eye sa, tə gwaday: «Tsikamay dedek kame i Mbəlom, hərwi nəmaa sər ha ndo niye na, ndo i mezeleme.»

²⁵ A mbədatay faya, a gwadatay: «Nenḡeye ndo i mezeleme, na sər bay, ndo i mezeleme bay na sər bay. Ane tuk na, wu nakə na sər aye na, haḡe na ndzawa na, guluf eye, anəke na, na ŋgatay a dāre.»

²⁶ Ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ka ŋgatay a dāre na, a ge ka nəkar na, kəkay? A händəkaka ha dāre yak na, kəkay?»

²⁷ A mbədatay faya, a gwadatay: «Ba na təkərakum tsiy, ka wuḡum məpay zləm bay. A sakum mətsəne sa na, hərwi mey? A sakum matəre gawla ŋgay hay dərmaḡ kəla dāw?»

²⁸ Tə tsəne andza niye na, tə tsaday pələslesle. Tə gwaday: «Gawla i ndo niye na, nəkar! Nəmay na gawla i Musa hay. ²⁹ Nəmaa sər Mbəlom a tsikay me ahəl niye na, a Musa. Ane tuk na, ndo niye ḡuh a yaw mənḡay na, nəmaa sər na bay.»

³⁰ Ndo niye a mbədatay faya, a gwadatay: «Wu nakə na tsəne aye na, a geŋ hərbəbəkka! Ndo nakə a händəkeŋ na dāre aye ka gwadum ka sərūm təv ŋgay nakə a yaw abəra mə dəma aye bay na, kəkay! ³¹ Ka sərakwa ha Mbəlom na, ma pay zləm a bazlam i ndo i mezeleme hay bay. Ane tuk na, faya ma pay zləm kwa a way ka rəhay ha gər ada faya ma giye wu nakə a say aye. ³² Dada ndəray kə tsəne ta händəkay na dāre a ndo nakə tə wa na guluf eye bay. ³³ Tada ndo nakay a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom bay na, ma sliye faya məge wuray bay.»

³⁴ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəkar kwa ahəl nakə tə wa kar aye na, nəkar mə mezeleme. A saka matətikamay dərmaḡ dāw?»

Tsa na, ta həhar na abəra mə gay i maḡuwule me.

³⁵ Yesu a tsəne ta həhar na ndo niye a händəkay na dāre aye abəra mə gay i maḡuwule me na, a pa bo ka mapəle na. A huta na ndo niye na, a gwaday: «Ka dzala ha neŋ Wawa i Ndo dāw?»

³⁶ Ndo niye a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Bəy Maduweŋ ga, Wawa i Ndo nakə a seŋ na dzaliye ha faya aye na, way. Deŋ ha tey.»

³⁷ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka ŋgatay. Nenḡeye nakə faya ma tsikakeye me anəke aye.»

³⁸ Ndo niye a gwaday: «Bəy Maduweŋ, na dzala kar ha.» Tsa na, a dəkway gurmets a huvo a Yesu.

³⁹ Yesu a gwad: «Na yaw ka mändzibəra na, hərwi mənḡəne tay ha ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom abəra ta ndo neheye tə pay bəzay a Mbəlom bay aye. Ada ndo neheye tə ŋgatay a dāre bay aye na, ta ŋgateye a dāre, ndo neheye tə ŋgatay aye na, ta təriye guluf eye hay.»

⁴⁰ Farisa niye hay ka təv ŋgay aye tə tsəne na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Nəkar ka gwad nəmay na, guluf eye hay dərmaḡ dāw?»

⁴¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tada nəkurom guluf eye hay na, haḡe ka gumeye mezeleme bay. Aya ane ka gwadum ḡuh na, nəkurom guluf eye hay bay sa na, hərwi niye ka ndzumeye huya mə mezeleme.»

10

Ndo mətsəkure təbaŋ lele eye

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərūm ha na, ndoweye kə fələkwa a gay i təbaŋ ta maged bay, a fələkwa ta təv mekeleŋ eye wal na, nenḡeye məkal ada ndo

mabuwe tay ha tɔ́ɔ́ɔ́ hay. ² Ane tuk na, ndo nakə ma fələkwiye ta maged aye na, nenɔ́ɔ́ɔ́ ndo matsəkure tɔ́ɔ́ɔ́ hay.

³ «Ndo matsəpe maged i gay i tɔ́ɔ́ɔ́ hay ka hændək na maged a ndo matsəkure tɔ́ɔ́ɔ́ hay na, ma fələkwiye a dɔ́ma. Kə fələkwa a dɔ́ma na, ma zaliye a tɔ́ɔ́ɔ́ ɔ́ɔ́ɔ́ hay ta mæzele. Ta tsəne mæzele tay na, ma pəla tay ahaya abəra. ⁴ Kə pəla tay ahaya abəra tebiye na, ma ndzateye kame. Kə ndzateye kame na, ta pay bəzay hərwi tə sər bədiday ɔ́ɔ́ɔ́. ⁵ Ane tuk na, ndo nakə tə sər na bay aye na, ta pay bəzay bay. Ta pay bəzay bay na, hərwi tə sər bədiday ɔ́ɔ́ɔ́ bay.»

⁶ Yesu a tsikatay bazlam niye ta dzeke. Ane tuk na, wu nakə Yesu a say matsike aye na, ta tsəne bay.

⁷ Hərwi niye Yesu a gwadatay sa: «Sərɔ́m ha na, maged i gay i tɔ́ɔ́ɔ́ hay na, nenɔ́. ⁸ Ndo neheye tə lehenew madayaw aye nətəye na, məkal hay, ndo mabuwe ndo hay. Tɔ́ɔ́ɔ́ hay ta piye zləm ka bazlam tay bay. ⁹ Nenɔ́ na, maged. Ndowe ye kə fələkwa tə nenɔ́ na, na ta təmiye ha. Nenɔ́ɔ́ɔ́ na, ma sliye faya məfələkwe a gay ada ma deyewe ye abəra andza nakə a say aye. Ma ndziye na, barbarra, ma hutiyə wu mənday. ¹⁰ Məkal ma deyewe ye i ɔ́ɔ́ɔ́ na, hərwi makəle tɔ́ɔ́ɔ́ hay, məkədə tay ha ada hərwi mənese tay dəkdek tsa. Nenɔ́ na yaw na, hərwi ada ndo hay tɑ́ huta sifa. Sifa niye ta hutiyə na, ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ «Nenɔ́ na, ndo matsəkure tɔ́ɔ́ɔ́ hay ta lele eye. Ndo matsəkure tɔ́ɔ́ɔ́ hay ta lele eye na, nenɔ́ɔ́ɔ́ maləva bo eye məvəle məsəfəre ɔ́ɔ́ɔ́ hərwi tɔ́ɔ́ɔ́ ɔ́ɔ́ɔ́ hay. ¹² Ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, nenɔ́ɔ́ɔ́ ndo matsəkure wu ta lele eye bay. Kə ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ a kəra i pesl faya ma deyewe ye ka tɔ́ɔ́ɔ́ hay na, ma huyə ma gəriye tay ha tɔ́ɔ́ɔ́ hay. Kəra i pesl niye ma həhariye tay ha tɔ́ɔ́ɔ́ niye hay ma gəsiye tay ha, siye hay ta hwiye kweye kweye a təv eye. A ge andza niye na, hərwi tɔ́ɔ́ɔ́ niye na, i ɔ́ɔ́ɔ́ bay. ¹³ Andza niye, ndo nakə a ge məsler hərwi suloy aye na, ma gateye gər a tɔ́ɔ́ɔ́ hay lele bay.

¹⁴ «Nenɔ́ na, ndo matsəkure tɔ́ɔ́ɔ́ hay ta lele eye. Na sər tay ha tɔ́ɔ́ɔ́ ga hay, nətəye dərma kə tə sər ga ha. ¹⁵ Andza nakə Bəba ga a sər ga ha andza nenɔ́ na sər Bəba ga aye. Ada na vəliye məsəfəre ga hərwi tɔ́ɔ́ɔ́ ga hay. ¹⁶ Tɔ́ɔ́ɔ́ ga mekelən eye hay nətəye andaya ma zləget nakay bay, nətəye ma təv eye. Ane tuk na, kutoŋ na hayateye gər ka təv ga dərma kə. Ta tsəniye na, bədiday ga. Ta dzapiye ka təv ma nətə eye, ndo matsəkure tay ha na, nətə dərma kə.

¹⁷ «Bəba ga a wuda ga. A wuda ga na, hərwi nakə nenɔ́ na vəliye ha məsəfəre ga aye. Ada na sər ha na hutiyə na məsəfəre ga sa. ¹⁸ Ndəray ma sliye faya məzle fagaya abəra məsəfəre ga ta gədan bay. Mata vəle ha na, nenɔ́ eye. Nenɔ́ na, gədan andaya məvəle ha məsəfəre ga ada gədan andaya məhute na. Nakay na, wu nakə bəba ga a gwedən ge aye.»

¹⁹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam i Yesu niye a tsik andza niye na, ta ɔ́ɔ́na. ²⁰ Ndo siye hay haladzay mə walaŋ tay tə gwad: «Ma giye na, fakalaw mə bo ɔ́ɔ́ɔ́! Ka pakweye zləm a bazlam i gər mavuwe na, hərwi mey?»

²¹ Ndo mekelən eye hay tə gwad: «Ndo nakə fakalaw mə bo ɔ́ɔ́ɔ́ aye na, ma tsikiye me andza niye bay. Ada fakalaw na, ma sliye faya məhəndəkay na dərə a guluf daw?»

Bagwar i Yahuda hay ta təma Yesu bay

²² Ahəl niye na, Yahuda hay tə pa magurlom i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə ma ha ka mbəlom ma Zeroselem aye sa. Tə hatsawa magurlom niye na, ka məve. Tə hatsawa na, ahəl i mətasl. Anəke na, həlay i məhetse magurlom niye kə sla tuk. ²³ Pat wuray na, Yesu andaya

mə magurlom niye dərmaƙ faya ma həhaliye. Faya ma həhaliye na, mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay mazambal i Salomonj aye.

²⁴ Bagwar i Yahuda hay tə lawara na Yesu, tə gwadəy: «Tadə nəkar Kəriste na, tsikamay parakka. Nəmaa həbiye nakə ada ka tsikameye na, hus kədəy?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ba na tsikakum tsiy, ane tuk na, ka dzalum ha bay. Məsler nakə faya na giye na, na ge na, ta gədanj i Bəba ga. Mata bəzakum ha neŋ way na, məsler nakə faya na giye. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom ka dzalum ha bay, hərwi nəkurom na, ndo ga hay bay.

²⁷ «Ndo ga hay na, ta pay zləm a bazlam ga andza təbaŋ neheye ta pay zləm a ndo mətsakure tay ha aye. Na sər tay ha ada nətaye ta peŋeye bəzay dərmaƙ.

²⁸ Na vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Nətaye na, dāda ta mətiye bay ada ndəray ma sliye faya mabuwe tay ha abəra mə həlay ga bay. ²⁹ Bəba ga a vəleŋ tay ha a həlay ga, neŋgeye na, bagwar eye a ze wu hay tebiye. Ada ndəray ma sliye faya mabuwe wuray abəra mə həlay i Bəba ga bay. ³⁰ Bəba tə neŋ na, nəmay nətə.»

³¹ Bagwar i Yahuda hay tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə həl kwar a həlay, a satay məkədə na tə kwar sa. ³² Yesu a gwadətay: «Na ge wu lele eye hay haladzay ta gədanj i Bəba ga ada ka ŋgatumay tə dərə kurom. Mə walaŋ i wu neheye na ge aye, a sakum məkele ga tə kwar faya aye na, wu waray?»

³³ Bagwar i Yahuda niye hay ta mbəday faya tə gwadəy: «Nəmaa kədəye kar tə kwar düh na, hərwi məsler lele eye nakə ka giye aye bay. Nəmaa kədəye kar tə kwar na, hərwi ka tsalay ka gər a Mbəlom. Nəkar na, ndo zezeŋ tuk na, ka gwad nəkar Mbəlom na, ma kəkay?»

³⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Mawatsa eye mə dərwele kurom na, Mbəlom a gwad: “Nəkurom mbəlom hay.*” ³⁵ Ka sərakwa ha na, wu nakə mawatsa eye mə Dərwele i Mbəlom aye na, ma ndziye andza niye huya. Ndo neheye a tsikatay bazlam aye tadə Mbəlom a zalatay mbəlom hay aye na, ³⁶ neŋ nakə Mbəlom a zla ga ada a sləra ga ahaya ka mändzibəra aye na, na ze tay ha bədaw? Neŋ na gwad neŋ Wawa i Mbəlom. Nəkurom ka gwadum faya na tsaleye ka gər a Mbəlom, na tsalay ka gər na, ma kəkay? ³⁷ Tadə faya na giye məsler i Bəba ga bay na, ka dzalum ha ka bazlam ga nakə na tsikakumeye bay. ³⁸ Ane tuk na, tadə faya na giye məsler ŋgay na, kwa ka təmum bazlam ga bay bəbay na, dzalum ha ka neŋ hərwi məsler nakə faya na giye aye hərwi ada ka sərumeye ha parakka neŋ ta Bəba ga na, nəmay nətə.»

³⁹ Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, kwayanŋa ta pəla tsəved məgəse na sa. Ane tuk na, kə təma fataya abəra.

⁴⁰ Ma dəba aye na, Yesu a həl bo, a ma a diye i magayam i Yurdum, magayam nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅawa ndo hay a dəma aye. Yesu a ndza ŋgway mə dəma. ⁴¹ Ndo hay ti ye naha ka təv ŋgay haladzay. Ti ye naha na, tə gwadawa: «Yuhana kə ge masuwayanj kwa nətə bay. Ane tuk na, wu nakə a tsik tebiye ka ndo nakay aye na, dedək.» ⁴² Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

11

Lazar a mat

1-2 Ndo weye andaya tə zalay Lazar. A ndzawa na, ma gəma i Betani. Malamar ŋgay hay Marta ta Mari tə ndzawa ma gəma eye niye. Mari na, ŋgwas

* **10:34** Dəmes hay 82.6.

nakə ma ta mbədiye mal ka sik i Yesu ada ma ta takadiye na ta məkwtets i gər ɲgay aye. Pat wuray na, Lazar a dəd a dāvats.

³ Hərwi niye malamar ɲgay niye hay sulo eye tə slər ndo ka Yesu. Ndo niye a ye a gwaday: «Bəy Maduweɲ, dzam yak nakə ka wuda na haladzay aye na, dāvats a gay.»

⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a gwad: «Lazar ma mətiye ta dāvats niye bay. Dāvats niye a gay na, hərwi ada ndo hay tã ɲgatay a məzla6 i Mbəlom ada ta zembədeɲeye a neɲ Wawa i Mbəlom dərmaɲ.»

⁵ Yesu na, a wuda Marta ta malamar ɲgay Mari ada a wuda Lazar. ⁶ Yesu a tsəne Lazar neɲgeye dāvats eye na, ki ye bəse bay. A ndza ma təv ɲgay niye neɲgeye mə dəma aye məhəne sulo.

⁷ Ma dəba i məhəne niye sulo eye na, a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Takwa abəra kanaɲ, makwa ka dala i Yahuda.»

⁸ Gawla ɲgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Eh! Miter may, kə ndza haladzay bay nakə ndo niye hay mə dəma aye a satay məkədə kar tə kwar tuk na, ada ka makweye a dəma sa na, kəkay?»

⁹ Yesu a gwadatay: «A dzalay ka mekedə hus a huwa na, pat a dəv dzaydzay bədaw? Tadə ndoweye ma həhaliye ta həpat na, ma ndəfiye sik bay hərwi dzaydzay i məndzibəra faya ma dəviye ka təv ɲgay. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndoweye ma həhaliye ta həvad na, ma ndəfiye sik hərwi ləvonɲ zəɲzəɲ, dzaydzay andaya ka təv ɲgay bay.»

¹¹ Yesu a tsikatay bazlam niye hay na, ma dəba aye a gwadatay sa: «Dzam kway Lazar na, kə ndzahəra. Ane tuk na, na diye na ta pədəkiye abəra ka məndzəhəre.»

¹² Gawla ɲgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Bəy Maduweɲ, kə ge neɲgeye məndzəhəre eye na, ma mbəliye.»

¹³ Yesu neɲgeye a say məgwədə duh na, Lazar kə mət. Ane tuk na, nəteye tə dzala na, tə gwad Yesu a tsik ka məndzəhəre nakə dedek aye.

¹⁴ Andza niye Yesu a tsikatay parakka, a gwadatay: «Lazar kə mət bay. ¹⁵ Ane tuk na, dāvats a gəs Lazar na, neɲ andaya ka təv ɲgay bay. Na ye bay na, hərwi kurom. A ge bo andza niye na, hərwi ada nəkurom kã dzalum ha ka neɲ. Hərwi niye dərev ga maɲgwasa eye. Lətsakwa, takwa ta zəbakwaw faya.»

¹⁶ Tomas ndo nakə tə zalay Mawsa aye, a gwadatay a siye i gawla i Yesu hay: «Takwa, mətakwa ka bo ta Bəy Maduweɲ kway.»

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay hay tə husa a gəma niye na, 6a Lazar kə ge məhəne fad ma tsəvay. ¹⁸ Gəma i Betani na, bəse ta Zerozelem. Ka diye abəra ma Betani a Zerozelem na, a sla kilomiter mahkar bay. ¹⁹ Yahuda hay haladzay ta ye naha mata gatayaw azekw a Marta ta Mari i mədahanɲ i malamar tay Lazar.

²⁰ Marta a tsəne Yesu kə ndzew, neɲgeye bəse ka tsəved faya ma deyeweye na, a lətse, a ye mata dzəgər tə Yesu. Mari neɲgeye na, mandza eye mətagay.

²¹ Marta a ye naha tə dzəgər tə Yesu na, a gwaday a Yesu: «Bəy Maduweɲ ga, tadə ka ge andaya kanaɲ na, ha6e malamar ga ma mətiye bay. ²² Na sər ha kwa anəkə bəbay na, wu nakə ka tsətsah aye na, Mbəlom ma vəlakeye.»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Malamar yak ma lətseweye abəra ma mədahanɲ.»

²⁴ Marta a mbəday faya, a gwaday: «Na sər, ahəl nakə aza məndzibəra ma ndəviye, ndo hay tebiye ta lətseweye abəra ma mədahanɲ aye na, neɲgeye dərmaɲ ma lətseweye abəra ma mədahanɲ.»

²⁵ Yesu a gwaday: «Neɲ na, ndo mətəme ha ndo abəra ma mədahanɲ ada ndo məvələ sifa a ndo hay. Ndowneye kə dzala ha ka neɲ na, kwa kə mət bəbay na,

ma hutiyē a dāma sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²⁶ Ndo kə dzala ha ka neŋ na, məsəfəre ŋgay ma dziye bay. Ma ndziye ka tor eye. Ka dzala ha bədaw Marta?»

²⁷ Marta a gwadāy faya: «Ayaw Bəy Maduweŋ, na dzala nəkar na, Kəriste. Nəkar na, Wawa i Mbəlom niye tə gwad ma deyeweye ka məndzibəra aye.»

Yesu a tuwa

²⁸ Marta a tsik ka bo abəra andza niye na, a mbəda gər a mətəgay mata zalayaw a malamar ŋgay Mari. A ye naha a tsikay me ta suksuk eye, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ ki yaw, faya ma zalakeye. A gwadaka dara.» ²⁹ Mari a tsəne andza niye na, kwayanŋa a lətse, a ye bəse ka təv i Yesu.

³⁰ Azlakwa Yesu na, kə husa a gəma niye zuk bay. Neŋgeye huya ka təv nakə tə dzəgər ta Marta aye.

³¹ Ndo neheye ti ye naha a gay i Mari mata gatay azekw aye, tə ŋgatay a Mari a lətse, a yaw abəra na, tə payaw bəzay. Tə gwad ma giye na, ma diye ka tsəvay mata tuwe.

³² Mari a ye na, ka təv i Yesu. A husa ka təv nakə Yesu mə dāma aye. A ŋgatay a Yesu na, a dəkw gurmets kame ŋgay, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, tadə ka ge andaya kanaŋ na, haḅe malamar ga ma mətīye bay.»

³³ Yesu a zəba ka Mari na, faya ma tuwiye ada ndo neheye ti ye naha dziye faya ta tuwiye dərma. Tsa na, dərəv a ndalay haladzay, a mbəday ha mədzał gər.

³⁴ A tsətsah fataya, a gwadāy: «Ka lum na na, ka waray?»

Ta mbəday faya, tə gwadāy: «Bəy Maduweŋ, dara nəmaa dəakeye faya.»

³⁵ Yesu a tuwa.

³⁶ Ndo niye hay tə gwad: «Zəbum faya tey, a wuda Lazar haladzay!»

³⁷ Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka həndəkay ha dərə a guluf, Lazar mā mət bay na, a sla faya məge təbədew?»

Yesu a mbəl ha Lazar abəra ma mədahaŋ

³⁸ Dərəv a ndalay a Yesu sa. A ye ka tsəvay. Tsəvay niye na, andza lar. Tə pa na mədahaŋ i Lazar na, a lar niye. Ta dərəzl me i tsəvay niye na, ta beber bagwar eye. ³⁹ Yesu a gwadāy: «Həndəkum faya abəra beber nakay.»

Marta malamar i mədahaŋ niye a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, kə ge ma tsəvay məhəne fad tuk na, anəke na, ma ziye bədaw?»

⁴⁰ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Na tsikaka bədaw? Ka dzala ha ka neŋ na, ka ŋgateye a məzlaḅ i Mbəlom.»

⁴¹ Ta həndək faya abəra beber niye. Ta həndək faya abəra na, Yesu a zəba dərə a mbəlom. A gwad: «Bəba ga na gaka naha sisə haladzay hərwi wu nakə na tsətsah naha fakaya na, ka tsəneŋ na. ⁴² Na sər ha wu nakə na tsətsahiye naha fakaya aye na, ka tsəneŋeye na huya. Na tsik wene wene aye na, hərwi ndo neheye kanaŋ ka təv ga aye, t̄ dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar.»

⁴³ A tsikay naha a Mbəlom andza niye na, a zalay a Lazar ta magala, a gwad: «Ndohwaw abəra.»

⁴⁴ Tsa na, Lazar a ndohwaw abəra. A ndohway na, tə peteked niye tə pa na ka bo a tsəvay aye tebiye. Həlay tə sik ŋgay hay mambəkwa eye ada gər ŋgay mambəkwa eye dərma.

Yesu a gwadāy: «Pəlum faya abəra peteked niye ada k̄ gərūm ha m̄ ye ŋgway.»

*Bagwar i Yahuda hay ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu
Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Luka 22.1-2*

⁴⁵ Ndo neheye ta ye mata gayaw azekw a Mari ada ta ngatay a masuwayan niye Yesu a ge aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. ⁴⁶ Ane tuk na, ndo siye hay ti ye ka tøv i Farisa hay. Ti ye naha ta təkəratay wu nakə Yesu a ge aye.

⁴⁷ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom hay ta Farisa hay tə hayay gər a bagwar i Yahuda hay tebiye. Tə haya gər na, tə gwad: «Ndo nakay na, faya ma giye masuwayan hay haladzay huya. Ka gakweye ha na, kəkay? ⁴⁸ Tadə ka garakwa ha andza niye na, ndo hay tebiye ta dzaliye ha faya. Ndo hay tebiye ta pay bəzay na, ndo i Roma hay ta deyeweye ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta bəbazliye tay ha ndo kway hay.»

⁴⁹ Ndoweye andaya mə walaŋ tay, məzele ngay Kayif. Bəy i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka viye aye niye na, nengeye. A gwadatay: «Ka sərurum wuray kwa tsekweŋ bay. ⁵⁰ Ngama ndo nətə mǎ mət hərwi ndo hay tebiye tə bəmalə nakə ndo kway hay tebiye ta dziye aye.»

⁵¹ Wu nakə a tsik aye na, a yaw abəra ma mədzał gər ngay bay. Ka viye eye niye na, nengeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom. Hərwi niye Mbəlom a vələy gədaŋ mətəsike ka wu nakə ma giye bo kame aye, Yesu ma mətəyiye hərwi Yahuda hay tebiye. ⁵² Ane tuk na, ma mətəyiye na, hərwi Yahuda hay dəkdek bay. Ma mətəyiye hərwi ndo i Mbəlom neheye kweye kweye ka mändzibəra tebiye dərmał aye, hərwi ada mǎ həla tay ahaya tebiye tǎ ndza ka tøv eye nətə.

⁵³ Hərwi bazlam i Kayif niye a tsik aye na, pat eye niye ta dazlay mapəle tsəved ka məkəde na Yesu. ⁵⁴ Hərwi niye Yesu a həhalawa na, a bəzawa ha bo parakka mə walaŋ i Yahuda hay sa bay. Ane tuk na, a ye ngway dərəŋ a gəma wuray tə zalay Efrayim. Gəma niye na, bəse tə kəsaf. Tə ndza mə dəma ta gawla ngay hay.

⁵⁵ Magurlom i Yahuda hay nakə tə zalay Pak aye mazlambar kə ndzew. Ndo hay haladzay ti yaw abəra ma gəma hay wal wal, ti ye a Zerozelem. Ti ye na, magurlom niye kə sla zuk bay. Ti ye hərwi ada tǎ bara bo andza i kule tay nakə a tsik aye. ⁵⁶ Ahəl nakə nətəye mə dəma aye na, ta pəla Yesu. Ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay ma gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye, tə gwad: «Ma deyeweye a magurlom bədaw? Ka dzalum na, kəkay?»

⁵⁷ Tə tsik andza niye na, hərwi bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta Farisa hay tə gwad: «Ndoweye kə sər tøv i Yesu nakə nengeye mə dəma aye na, mǎ dətay ha hərwi ada ta diye faya ta gəsiye na.»

12

Mari a mbəda mal ka sik i Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

¹ Məhetse i magurlom i Pak a zəkaw məhəne məkwa na, Yesu a mbəda gər, a ye a gəma i Betani. Betani na, gəma nakə Lazar mandza eye mə dəma aye. Lazar na, ndo nakə Yesu a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye. ² Yesu a husa naha a Betani na, tə day wu mənday. Marta na, nengeye faya ma vəleye wu mənday a Yesu. Lazar na, nengeye mə walaŋ i ndo neheye tə nda wu mənday dziye tə Yesu aye.

³ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Mari a zla dos maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. Mal niye na, tə ge ta dərizl i gərdaf aye andaya tə zalay *nardi*. A zla mal niye, a mbəda ka sik i Yesu. A takad na mal niye ta məkwełs i gər ngay. Məze i mal niye huŋŋa eye a rah a gay niye nətəye mə dəma aye.

⁴ Yudas Iskariyot na, nenŋeeye nāte mā walaŋ i gawla i Yesu hay, nenŋeeye ma ta giye daf ka Yesu. A ŋgatay a mal niye Mari a mbəda ka sik i Yesu aye na, a gwad: ⁵ «Ass! Ta səkəm ha mal niye bay na, hərwi mey? Həbe ta səkəm ha na, ka hutakweye ha suloy haladzay segey? Ada dala eye na, ta sliye məvələtay a mətawak hay bədaw!» ⁶ A tsik andza niye na, hərwi nenŋeeye məkal. Maa gəsa ha dala na, nenŋeeye. Ane tuk na, a həlawa faya abəra ka dala aye niye. A dzala andza niye na, ka mətawak hay dekdək bay.

⁷ Yesu a gwaday: «Gər ha ŋgwas nakay na, səfek. A ge andza niye na, hərwi nenŋeeye a ge fagaya na, wu nakə ta zliye ga ha a bəd aye. ⁸ Ndo i mətawak hay na, nāteye ka təv kurom huya. Ane tuk na, nen na, na ndziye tə nəkurom huya bay.»

A satay a bagwar i Yahuda hay məkəde Lazar

⁹ Yahuda hay haladzay tə tsəne Yesu nenŋeeye ma Betani na, tə həl bo ti ye. Ti ye na, ka təv i Yesu dekdək bay. Ti ye na, a satay mənŋatay a Lazar nakə Yesu a mbəl abəra ma mədahaŋ aye. ¹⁰ Hərwi niye bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə haya gər hərwi a satay məkəde na Lazar dərma.

¹¹ A satay məkəde na Lazar na, hərwi ndo hay haladzay tə patay bəzay sa bay, tə dzala ha ka Yesu hərwi ŋgay.

Yesu a ye a Zerozelem

Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Luka 19.28-40

¹² Tədə eye na, ndo neheye haladzay ti ye naha a magurlom i Pak aye na, tə tsəne Yesu faya ma diye naha a Zerozelem dərma. ¹³ Ti ye tə dəsaw hawal i gərdaf wuray a ndzəkib to təbāh mägəse ha mə həlay. Ti ye mata dzəgər tə Yesu ka tsəved. Ahəl nakə faya ta diye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mbəlom mā pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyeweye ta məzele i Bəy Maduweŋ aye! Mbəlom mā pa ŋgama ka Bəy i Israyel hay!»

¹⁴ Yesu a ŋgatay a zungo wuray na, a ndza faya andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

¹⁵ «Nəkar gəma i Zerozelem, kə dzədzar bay!

Zəba, bəy yak faya ma diye naha

mandza eye ka zungo wawa eye.*»

¹⁶ Ahəl niye na, gawla i Yesu hay tə sər bazlam niye a tsik ka Yesu na, tə sər zuk bay. Ahəl nakə Mbəlom a bəz ha məzlaḅ i Yesu, a matayaw a gər aye na, bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye dedək ada ndo hay tə ge andza niye dərma.

¹⁷ Ahəl nakə Yesu a zalay naha a Lazar a tsəvay, a mbəl ha abəra ma mədahaŋ aye na, ndo hay andaya haladzay ka təv eye niye. Ndo niye hay ta təkər wu nakə tə ŋgatay Yesu a ge aye a ndo hay. ¹⁸ Hərwi niye ndo hay haladzay ti ye mata dzəgər tə Yesu. Ndo niye hay tə tsəne Yesu na, kə ge masuwayaŋ niye.

¹⁹ Farisa hay tə ŋgatay andza niye na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Zəbum kwa, wu nakə faya ka gakweye tebiye na, ma gakweye ŋgama bay! Ndo hay tebiye ta pay bəzay.»

Gərek wuray hay ta pəla Yesu

²⁰ Ahəl nakə ndo hay ti ye a magurlom i Pak mata dəslay ha gər a Mbəlom aye na, Gərek hay andaya mə walaŋ tay. ²¹ Gərek niye hay ti ye ka təv i Filip. Filip nenŋeeye ndo i gəma i Betesayda ka dala i Galile. Ti ye naha tə gwaday a Filip: «Ŋgalaka, a samay mənŋatay a Yesu tey.»

* 12:15 Zakari 9.9.

²² Filip a tsәне na, a ye a tsikay a Anđäre. Tsa na, ti ye tә tsikay a Yesu. ²³ Yesu a gwadatay: «Hәlay eye kә sla anәke tuk, Mbәlom ma datay ha mәzlaб ga i neң Wawa i Ndo, a ndo hay.» ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Sәrum ha na, ta slәga hulfe i wu nәte a bәd bay na, ma ndziye andza niye ma sәkahiye bay. Tadә ta slәga na, ma ndzohwiye. Nakay a ndzohwaw abәra aye na, ma gәliye ada ma giye wur haladzay. ²⁵ Ndowne ye ka wudә sifa ngay na, ma dziye ha duh. Ndowne ye ka kәrah mәgay gәr a sifa ngay hәrwi ga na, ma hutiiye sifa nakә ma ndәviye bay aye. ²⁶ Tadә kә say a ndowne ye mәgerj mәsler na, mә peң bәzay. Andza niye ndo i mәsler ga na, ma ndziye ka tәv nakә neң na ndziye mә dәma aye dәrmak. Ndo nakә ma gerje ye mәsler aye na, Bәba ga ma dәsley ha gәr.»

Yesu a dа ha mәmәte ngay

²⁷ Yesu a gwadatay sa: «Anәke na, dәrev ki ye fagaya abәra. Ada na gwadiye na, kәkay? Na gwadeye a Bәba: “Bәba ga, zla fagaya abәra dәretsәtseh nakay tey” na, na tsikiye dәw? A’ay! Na tsikiye andza niye bay, hәrwi na yaw ka mәndzibәra na, hәrwi ada nә sa dәretsәtseh nakay. ²⁸ Na gwadiye duh na, Bәba, ge wu nakә ndo hay ta sәriye na na, nәkar bagwar eye.»

A tsik andza niye na, mәtsike me a tsәnew abәra mә mbәlom, a gwad: «Ba na mbәrәm mәdә ha mәzlaб ga nakә ndo hay ta dәsleneye ha gәr aye ada na datay ha mәzlaб ga sa.»

²⁹ Ndo neheye nәteye haladzay ka tәv eye niye, tә tsәне mәtsike me niye a tsәnew mә mbәlom aye, tә gwad: «Maa lәv na, malәvi i mbәlom.»

Siye hay tә gwad: «Maa tsikayaw me na, gawla i Mbәlom!»

³⁰ Ane tuk na, Yesu a mbәdatay faya, a gwadatay: «Mәtsike me nakay a tsәnew mә mbәlom aye na, hәrwi kurom bәna hәrwi ga bay. ³¹ Nakay na, hәlay nakә Mbәlom ma gateye sariya a ndo hay aye tuk. Anәke na, Mbәlom ma hәhariye na bәy i mәndzibәra nakay. ³² Neң na, ta gәsiye ga, ta dariye ga ka mayako mәzlaбmәdә eye, ta lәtsiye ga ha ka bo ka mbәlom. Ta lәtse ga ha na, na zalateye a ndo hay tebiye tә yaw ka tәv ga.» ³³ Yesu a tsik andza niye na, ka mәmәte ngay. Ma ta mәtiye kәkay na, a dә ha neңgeye.

³⁴ Ndo hay tә gwaday: «Mә dәrewel i Mbәlom na, tә watsa, tә gwad: “Kәriste na, ma ndziye na, huya.” Ada ka gwadiye Wawa i Ndo na, ta ta dariye na ka mayako na, ma kәkay? Wawa i Ndo na, way?»

³⁵ Yesu a gwadatay: «Anәke na, dzaydzay andaya mә walaң kurom. Ane tuk na, ma ndziye na, tsekweң tsa. Ahәl nakә dzaydzay andaya mba aye na, dum kame hәrwi ada lәvoң mә ndzakum a gәr hәf bay. Hәrwi ndo nakә faya ma diye ma lәvoң aye na, a sәr tәv nakә ma diye a dәma aye bay. ³⁶ Ahәl nakә dzaydzay niye faya ma dәviye na, dzalum ha faya hәrwi ada kә tәrum ndo i dzaydzay hay.»

Yesu a tsik bazlam niye andza niye na, a ye a ngaha bo abәra ka nәteye.

Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu bay

³⁷ Kwa tadә kә ge masuwayaң haladzay ka dәre tay bәbay na, Yahuda hay haladzay ta dzala ha faya bay. ³⁸ Wu nakay a ge andza niye na, hәrwi ada wu nakә Ezay ndo mәdә ha bazlam i Mbәlom a tsik ahәl niye mә ge bo. A gwad: «Bәy Maduweң, maa tәma bazlam yak nakә nәmaa dә ha aye na, way?»

Bәy Maduweң, ka bәzay ha gәdaң yak na, a way?†»

³⁹ Hәrwi niye ndo hay tә dzala ha ka Yesu bay na, hәrwi mey? Ezay a gwad:

⁴⁰ «Mbәlom ka tәra tay ha guluf eye hay,
ka dәrәzlatay ka metsehe tay.

A satay mәngatay tә dәre bay,

a satay mäsäre tə metshe tay bay.
Tadə a satay mambədə ha mede tay na,
na təmiye tay ha dərmaḱ.†»

⁴¹ Ezay a tsik wu niye na, hərwi neŋgeye kə ŋgatay a məzlaḱ i Yesu ada a tsikawa faya.§

⁴² Kwa Ezay kə tsik andza niye bəbay na, bagwar i Yahuda hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ane tuk na, tə dzala ha ka Yesu na, ta məkal. Ta dā ha bay hərwi ta dzədzaray a Farisa hay. Ta dzədzar na, hərwi ta həhariye tay abəra mə gay i maḱuwule me tay. ⁴³ A satay na, ndo tā zambadatay, dūh Mbəlom mā zambadatay bay.

Wu nakə Yesu a tsik aye na, ma gəsiye ndo hay a sariya

⁴⁴ Ma dəba eye na, Yesu a wuda kələrə, a gwad:

«Ndowney kə dzala ha ka neŋ na, ta dedək a dzala ha ka neŋ bay. Ane tuk na, a dzala ha na, ka ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁵ Ndowney kə ŋgeteŋ na, a ŋgatay a ndo nakə a sləra ga ahaya aye. ⁴⁶ Neŋ na, na yaw ka mändzibəra andza dzaydzay nakə a dəv aye, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma ləvəŋ sa bay.

⁴⁷ «Tadə ndowney kə tsəne bazlam nakay ada kə pay bəzay bay na, mata gay sariya na, neŋ bay. Hərwi neŋ na yaw ka mändzibəra na, mata gatay sariya a ndo hay bay, ane tuk na, hərwi mətəme tay ha. ⁴⁸ Tadə ndowney ka təma ga bay ada ka kərah bazlam ga na, sariya ma ta gəsiye na. Sariya ma ta gəsiye na pat nakə mändzibəra ma ndəviye na, hərwi a kərah bazlam ga.

⁴⁹ «Andza niye, bazlam nakay na tsik aye na, na tsik ta mədzal gər ga bay. Ane tuk na, maa gwedeŋ tsik nakay na, Bəba ga nakə a sləra ga ahaya aye. ⁵⁰ Ada na sar wu nakə a gwedeŋ aye na, ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay a ndo hay. Andza niye wu nakə na tsikiye aye na, na tsik na, andza nakə Bəba ga a gwedeŋ tsik aye.»

13

Yesu a bara sik i gawla ŋgay hay

¹ Həlay i magurlom i Pak mazlambar kə husaw a dəma. Yawa! Yesu a sər həlay ŋgay nakə ma diye abəra ka mändzibəra aye kə slə. Ma miye ŋgway ka təv i Bəba ŋgay. Yesu a wuda ndo ŋgay neheye ka mändzibəra aye huya. Anəke Yesu ka bəzatay ha na, a wuda tay ha tə dərev ŋgay peteh.

² Pat eye niye ta huwa na, Yesu ta gawla ŋgay faya ta ndiye daf. Ba Fakalaw ka mbərəm məvəlay bazlam a Yudas wawa i Simoŋ Iskariyot hərwi ada mā gə daf ka Yesu.

³ Yesu a sər ha Bəba ŋgay kə vəlay gədaŋ ka mələve wu hay tebiye. Yesu a sər ha neŋgeye a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada ma miye na, ka təv i Mbəlom.

⁴ Hərwi niye Yesu a gər ha mände wu mənday, a lətse. A tsəkw ka bo abəra peteked. A ye naha a zla peteked i matekede yam abəra ka bo, a bar ha bəzay i huḱ. ⁵ Ma dəba aye na, a mbədə yam a gandayah. Tsa na, a dazlay məbere tay na sik a gawla ŋgay hay. A ndəv ha məbere tay na sik na, a pəla haya peteked matekede yam niye abəra mə bəzay i huḱ, a takad yam abəra ka sik.

⁶ A ndisl ka təv i Simoŋ Piyer na, Simoŋ Piyer a gwadəy: «Bəy Maduweŋ, mata berəŋ na sik dūh na, nəkar dāw?»

⁷ Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Wu nakə faya na giye anəke aye na, ka səriye bay, ane tuk na, ka səriye mba.»

† 12:40 Ezay 6.9-10. § 12:41 Ezay 6.1.

⁸ Piyer a gwaday: «A'ay! Ka ta bereneye na sik dafa bay.»

Yesu a mbaday faya, a gwaday: «Tada na baraka na sik bay na, ka dzapam-eye nate ta nakar sa bay.»

⁹ Simon Piyer a tsane andza niye na, a gwaday: «Bay Maduwen, ka beren na sik dekedek tsa bay. Beren na halay ga hay ta gar ga darmak.»

¹⁰ Yesu a gwaday: «Ndo nakə kə bara na bo ngay aye na, ndaluḅ andaya ka bo ngay bay. Ma bariye bo sa bay. Ma bariye na, sik dekedek tsa. Nakurom, ndaluḅ andaya fakuma bay, nakurom tsadanjja. Ane tuk na, ndo nate na, ndaluḅ faya.»

¹¹ Yesu a sar ndo nakə ma ta giye faya daf aye. Harwi niye a gwad nateye tebiye mabara eye hay bay.

¹² A ndav ha mabaratay na sik na, a zla peteked ngay a ma ha ka bo. A ye, a ma ka tav mande daf tay niye, a ndza. Tsa na, a gwadatay: «Ka sarum wu nakə na gakum aye daw? ¹³ Nakurom faya ka zalumeneye “ndo madzenge ndo” ada “Bay Maduwen”. Ka tsikum andza niye na, lele dedek. Neḅ na, andza niye dedek. ¹⁴ Neḅ duḅ ndo madzenge ndo ada Bay Maduwen, na barakum na sik, nakurom darmak kuton barum sik kurom hay a bo nate nate ma walan kurom. ¹⁵ Na bazakum ha wu nakə ka gumeye harwi ada nakurom darmak ka gum a bo ma walan kurom andza nakə neḅ na ge aye. ¹⁶ Ayaw! Sarum ha na, ndo i masler ma ziye ha ndo i gay ngay bay, ada ndo i masler na, ma ziye ha ndo naka a slar na aye bay. ¹⁷ Anake na, ka sarumeye ha tuk. Tada ka gum ha masler ta wu neheye na, ka hutumeye manḅgwe.»

¹⁸ «Na tsik na, ka nakurom tebiye kurom aye bay. Neḅ na, na sar ndo neheye na pala tay aye. Ane tuk na, bazlam nakə ta watsa ma Derewel i Mbəlom aye na, ma giye bo andza nakə ta watsa aye. Mawatsa eye na, a gwad: “Ndo nakə nəmaa nda daf salamay aye na, ka tara ndo mane dare ga.” ¹⁹ Na tsikakum ka bo abara anake na, harwi ada wu nakay aza kə husaw na, ka dzalumeye ha neḅ na, neḅ.»

²⁰ «Neḅ faya na tsikakumeye parakka: Sarum ha, ndoweye ka tama ndo nakə neḅ na slar ha aye na, a tama na, neḅ darmak. Ada ndo nakə ka tama ga aye na, a tama na, ndo nakə a slara ga ahaya aye.»

Ndo mage daf ka Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Luka 22.21-23

²¹ Ma daba i bazlam niye Yesu a tsik aye na, darev ngay a ye faya abara. A tsikatay parakka, a gwadatay: «Neḅ faya na gwadakumeye: Sarum ha na, ndo nate ma walan kurom ma giye fagaya daf.»

²² Gawla ngay hay ta tsane andza niye na, ta ma ha ka bo dare ma walan tay tebiye. Ane tuk na, Yesu a tsik ka way na, ta sar kwa tsekwen bay tebiye. ²³ Ndo nate ma walan i gawla i Yesu hay, ndo nakə Yesu a wuda na haladzay aye, nenḅeye mandza eye ka tav i Yesu. ²⁴ Simon Piyer a gay naha mbətsek w ta dare harwi ada ma tsatsah ka Yesu, a tsik andza niye na, ka way. ²⁵ Mandarkwasla i Yesu niye a handzad naha gar ka tav i Yesu, a tsatsah faya, a gwaday: «Bay Maduwen, ka tsik na, ka way?»

²⁶ Yesu a mbaday faya, a gwaday: «Na dəsiye penj ada na giye faya ala. Ndo nakə na wəlay aye na, mata ge fagaya daf na, nenḅeye.» Tsa na, Yesu a dəs penj, a ge faya ala, a wəlay a Yudas wawa i Simon Iskariyot.

²⁷ Yudas a tama penj niye na, kwayanjja Fakalaw a yay a madzal gar. Yesu a gwaday: «Wu nakə ka giye na, ge na anake bəse!»

* 13:18 Dəmes hay 41.10.

²⁸ Ndo neheye nateye mandza eye tage Yesu aye, Yesu a tsik andza niye hærwi mey na, ndaray kwa nate mæ walaŋ tay niye a sær bay. ²⁹ Yudas na, nenŋeye ndo mægæse suloy. Hærwi niye siye i gawla i Yesu hay tæ dzala na, Yesu a gwadáy mâ ye mata sækamakwayaw wu mændaŋ hærwi magurlom i Pak. Kægəbay a gwadáy mâ ye mâ vèlatay wu a mætawak hay.

³⁰ Ahəl nakə Yudas a tæma peŋ niye na, kwayaŋŋa a yaw abəra. Niye na, ta həvad.

Bazlam mapala eye wedeye

³¹ Ma dæba eye Yudas a yaw abəra na, Yesu a gwad: «Anəke na, mæzlaḅ ga i Wawa i Ndo ma bæziye parakka ada ndo hay ta ŋgateye a mæzlaḅ i Mbəlom hærwi ga dærmak. ³² Na bæzatay ha mæzlaḅ i Mbəlom a ndo hay, Mbəlom dærmak ma bæzatay ha mæzlaḅ i wawa ŋgay a ndo hay tæ wu nakə faya ma giye aye. Ma giye mahonok mabəzatay ha bay. ³³ Wawa ga hay, na ndziye tæ nəkuroḅ haladzay sa bay. Na ye fakuma abəra na, ka pəlumeye ga. Ane tuk na, wu nakə na tsikatay a bagwar i Yahuda hay aye na, na tsikakumeye anəke. “Təv nakə neŋ na diye a dæma aye na, ka slumeye faya mede a dæma bay.” ³⁴ Na tsikakumeye bazlam mapala eye wedeye. Bazlam mapala eye wedeye na, waray? Wuḅum bo nate nate mæ walaŋ kurom. Andza neŋ nakə na wuḅa kurom aye na, kutoŋ wuḅum bo nate nate mæ walaŋ kurom dærmak. ³⁵ Tadə ka wuḅum bo nate nate mæ walaŋ kurom na, ndo hay tebiye ta səriye ha nəkuroḅ gawla ga hay.»

Piyer ma gwadiye: «Na sær Yesu bay»

Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Luka 22.31-34

³⁶ Simoŋ Piyer a tsətsah faya, a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, ka diye na, a ŋgay?» Yesu a mbəḅday faya, a gwadáy: «Anəke na, ka sliye faya mæpeŋ bæzay a təv nakə na diye a dæma aye bay. Ane tuk na, həlay eye ma slaweye aza ka peŋeye bæzay.»

³⁷ Piyer a gwadáy: «Bəy Maduweŋ, na sliye faya mæpaka bæzay anəke bay na, hærwi mey? Neŋ maləva bo eye mævəle ha mæsəfəre ga hærwi yak.»

³⁸ Yesu a mbəḅday faya, a gwadáy: «Nəkar maləva bo mævəle ha mæsəfəre yak hærwi ga ta dedek ŋgway dāw? Na tsikakeye parakka, sær ha na, dzagulok ma ta zlahiye na, 6a ka gwad sik mahkar ka sær neŋ bay.»

14

Yesu na, tsəved i ndo hay mede a Mbəlom

¹ Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dərev mâ ye fakuma abəra bay. Dzalum ha ka Mbəlom ada dzalum ha ka neŋ dærmak. ² Gay hay andaya haladzay mæ gay i Bəba ga. Tadə təv andaya bay na, haḅe na gwadəkumeye bəḅdaw? Na diye na ta lambadəkumeye təv nakə ka ta ndzumeye mæ dæma aye. ³ Na ye, na lambadəkumaw təv na, na maweye mata həle kurom ka təv ga, hærwi ada nəkuroḅ dærmak ka ndzumeye ma təv nakə neŋ mæ dæma aye. ⁴ Nəkuroḅ na, ka sərurum tsəved nakə a ye a təv nakə na diye a dæma aye.»

⁵ Tomas a gwadáy: «Bəy ga, təv nakə ka diye a dæma aye na, nəmaa sær bay. Nəmaa sliye faya mæsəre tsəved niye na, ma kəkay?»

⁶ Yesu a mbəḅday faya, a gwadáy: «Neŋ na, tsəved, dedek ada sifa. Ndowneye ki yaw ta təv ga bay na, ma sliye faya mede ka təv i Bəba ga bay. ⁷ Tadə ka sərurum neŋ na, ka sərurumeye Bəba ga dærmak. Kwa anəke ka sərurum na ka ŋgatumay.»

⁸ Filip a gwadáy: «Bəy ga, dāmāy ka Bəba yak tsa na, tsiy dā may.»

⁹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Na ndza ka təv kurom na, haladzay ada ka sər ga ha bay ɲgway huya daw Filip? Ndowneye kə ɲgeteɲ a neɲ na, a ɲgatay na, a Bəba ga. Ada ka gwad: “Damay ka Bəba yak” na, hərwi mey? ¹⁰ Neɲ ta Bəba ga, nəmay mandza eye nətə na, ka dzala ha təbədew? Bazlam neheye na tsikawakum a nəkurom tebiye na, ti yaw abəra mə neɲ dekdək bay. Na tsik na, i Bəba ga nakə nəmay mandza eye nətə aye. Maa ge məsler mə neɲ na, neɲgeye. ¹¹ Tadə na gwadəkum: “Neɲ ta Bəba, Bəba ga tə neɲ, nəmay nətə” na, dzalum ha faya. Dzalum ha ka məsler neheye na gawa aye kwa.

¹² «Ayaw! Neɲ faya na gwadəkumeye: Sərum ha na, ndowneye kə dzala ha ka neɲ na, ma giye məsler neheye neɲ faya na giye dərmak. Ma ta giye na, ma ziye neheye anəke aye, hərwi neɲ na, na diye ka təv i Bəba ga. ¹³ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na gakumeye na tebiye, hərwi ada neɲ Wawa i Mbəlom nā bəz ha məzlaḅ i Bəba. ¹⁴ Ka tsətsahum kwa mey ta məzele ga na, na vəlakumeye.»

Yesu a gwad ma sləraweye Məsəfəre Tsədanɲa eye

¹⁵ Yesu a gwadatay sa: «Tadə ka wudum ga na, ka rəhumeye ha gər a bazlam ga mapala eye. ¹⁶ Neɲ, na geye amboh a Bəba ga mā slərakumaw ndo mekeleɲ mā dzəna kurom hərwi ada mā ndza huya ka təv kurom. ¹⁷ Ma slərakumaweye na, Məsəfəre nakə ma dəkumeye ha dedək aye. Məndzibəra na, ma sliye faya məhute təbey hərwi kə ɲgatay bay, ma səriye na bay sa. Nəkurom na, ka sərumeye hərwi ma ndziye na, ka təv kurom ada ma ndziye huya mə nəkurom. ¹⁸ Hərwi niye, na gəriye kurom ha mahəkumeye andza wur mətawak hay bay. Na maweye ka təv kurom. ¹⁹ Ma məndze tsekweɲ na, ndo i məndzibəra hay ta ɲgeteɲeye sa bay. Nəkurom na, ka ta ɲgatumeɲeye hərwi neɲ na ndziye ta sifa ga huya ada nəkurom dərmak a ndzumeye ma sifa huya. ²⁰ Pat eye niye na, ka sərumeye neɲ madzapa eye ta Bəba ga, nəkurom madzapa eye tə neɲ ada neɲ madzapa eye tə nəkurom.

²¹ «Ndowneye kə pa na bazlam ga mapala eye a gər, ada ka rəhay ha gər na, neɲgeye na, a wudə ga. Bəba ga ma wudīye na ndo nakə a wudə ga aye, neɲ dərmak na wudīye na ada na bəzay ha bo ga.»

²² Gawla i Yesu andaya məzele ɲgay Yuda. Neɲgeye na, Yudas Iskariyot bay. A gwaday a Yesu: «Bəy ga, ka bəziye ha bo a nəmay dekdək, ka bəziye ha bo a ndo i məndzibəra hay bay na, ma giye bo ma kəkay?»

²³ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Ndowneye ka wudə ga na, ma rəheye ha gər a bazlam ga. Bəba ga ma wudīye na. Nəmaa deyeweye ka təv ɲgay. Neɲ ta Bəba nəmaa ndziye mə gay ɲgay. ²⁴ Ndo nakə a wudə ga bay aye na, ma rəheye ha gər a bazlam ga bay. Kā mətsum ha gər tə wu nakə na tsik aye bay. Wu nakə ka tsənum na tsik aye na, a yaw mə neɲ bay. A yaw na, ka təv i Bəba ga neɲgeye nakə a sləra ga ahaya aye. ²⁵ Na tsikakum ka bo abəra bazlam nakay anəke na, hərwi neɲ andaya ka təv kurom mba. ²⁶ Mazlambar Bəba ga ma sləraweye Məsəfəre Tsədanɲa eye a bərəm ga, ma dzəniye kurom. Neɲgeye na, ma tətikakumeye wu hay tebiye ada bazlam ga neheye na tsikawakum aye na, mā makum ahaya a gər tebiye.

²⁷ «Anəke na diye gwa na, na vəlakumeye məndze zay a dərev kurom. Məndze nakə dərev kurom ma ndziye zay aye na, na vəlakumeye andza i məndzibəra bay. Dərev mā ye fakuma abəra bay. Kā dzədzarum bay. ²⁸ Ba ka tsənum, na gwadəkum: Na diye gwa. Ane tuk na, na maweye ka təv kurom. Tadə ka wudum ga na, ka ɲgwasumeye hərwi na diye na, ka təv i Bəba ga. Bəba ga, neɲgeye na, bagwar eye a ze ga.

²⁹ «Wu neheye ta ndislew zuk bay. Na tsikakum ka bo abëra anäke na, hërwi ada aza ta ndislew na, kâ dzalum ha ka wu neheye na tsikakum aye. ³⁰ Na ta tsikakumeye wuray andaya haladzay sa bay. Na tsikakumeye wuray haladzay sa bay na, hërwi mey? Hërwi bay i ndo i mändzibëra hay faya ma deweyeye. Ane tuk na, gëdanj ngay andaya kwa tsekweñj mälëve ga bay. ³¹ Ane tuk na, ndo i mändzibëra hay tâ sër ha na, na wudä Bëba ga ada neñ faya na giye andza nakä Bëba a gwedëñj ge aye.
«Anäke na, lätsum takwa abëra kananj!»

15

Yesu na, dërizl i gërdäf

¹ Yesu a gwadätay a gawla ngay hay sa: «Neñ na, andza dërizl i gërdäf dedëk eye. Bëba ga na, a tëra andza ndo i guvah. ² Hawal neheye tã wa bay aye na, ma dësiye tay ha. Hawal neheye tã wa aye na, ma kækaliye fataya abëra hërwi ada tâ wa hohway haladzay. ³ Wu neheye na tëtikakum aye na, ka tëra kurom ha tsëdänña, andza dërizl i gërdäf nakä ta kækal na aye. ⁴ Ndzum na, madzapa eye ka neñ andza neñ nakä madzapa eye tã näkurom aye. Hawal kã ge neñgeye ka dërizl ngay eye bay na, ma sliye faya mälëve ka gër bo ngay bay, mâ ndza ka dërizl ngay. Andza niye, näkurom ka dzapum tã neñ bay na, ka mbumeye faya mäge wuray lele eye bay.»

⁵ Yesu a gwadätay sa: Neñ na, andza dërizl i gërdäf, näkurom hawal eye hay. Ndoweye kã dzapa tã neñ ada na dzapa ta neñgeye na, ma wiye hohway haladzay andza dërizl i gërdäf. Hërwi ze neñ na, ka slumeye mäge wuray lele eye bay. ⁶ Ndoweye kã dzapa tã neñ bay na, Mbälom ma kërahiye na. Ma tärïye andza hawal i dërizl i gërdäf nakä tã däs faya abëra aye. Ta kaliye ha ada ma kulïye. Kã kula na, ta hayay gër ada ta dzyiye a ako, ma tärïye.

⁷ «Tädä ka ndzum näkurom madzapa eye ka neñ ada ka pum na bazlam ga a dërev na, tsëtsahum wu nakä a sakum aye, ka hutumeye. ⁸ Tädä faya ka gumeye ngwalak huya na, faya ka bëzumätay ha a ndo hay, näkurom gawla ga hay. Kã ge andza niye na, ndo hay ta zambädëye a Bëba ga.

⁹ «Na wudä kurom andza nakä Bëba a wudä ga aye. Ndzum huya madzapa eye ka neñ ada ka sërume ye ha na, na wudä kurom. ¹⁰ Tädä ka rëhumay ha gër a bazlam ga mapala eye na, ka ndzumeye näkurom madzapa eye ka neñ ada ka sërume ye ha na wudä kurom huya, andza neñ nakä na rëhay ha gër a bazlam i Bëba ga mapala eye ada neñ madzapa eye tã neñgeye ada na sër ha a wudä ga huya. ¹¹ Na tsikakum wu neheye na, hërwi ada dërev kurom mâ ngwasa andza neñ nakä dërev ga mangwasa eye dërmak. Andza niye mangwese ma rahiye a dërev kurom lele.

¹² «Bazlam ga nakä na tsikakumeye na, waray? Bazlam nakä na tsikakumeye na, wudum bo näte näte mä walanj kurom andza neñ nakä na wudä kurom aye. ¹³ Ndoweye kã dze ha mäsäfäre ngay hërwi dzam ngay hay na, mawudë bo maze niye na, andaya sa bay. ¹⁴ Tädä ka gum wu nakä na gwadum gum aye na, näkurom dzam ga hay. ¹⁵ Na zalakumeye ndo i mäsler ga hay sa bay hërwi ndo i mäsler na, a sër wu nakä ndo i gay ngay ma giye bay. Duh na zalakumeye dzam ga hay hërwi na däkum ha wu nakä Bëba a dëñ ha aye tebiye. ¹⁶ Näkurom ka zlum ga bay. Duh maa pala kurom na, neñ hërwi ada kã pumëñ bëzay. Na slër kurom ha dërmak, kã yum mata ge wu nakä lele eye ada wu niye lele eye ma ndziye huya. Andza niye, ka tsëtsahum wu hay tebiye ta mäzele ga na, Bëba ga ma wälakumeye. ¹⁷ Wu nakä na tsikakumeye anäke aye na, wudum bo näte näte mä walanj kurom.»

Ndo i mändzibëra hay ta nateye dëre a gawla i Yesu hay

¹⁸ Yesu a gwadatay sa: «Tadë ndo i mändzibëra ta nakum dëre na, sërüm ha ßa kurre tã nay dëre na, a neñ. ¹⁹ Tadë näkurom ndo i mändzibëra hay na, ta wudiye kurom hërwi näkurom ndo tay hay. Ane tuk na, ka tëra andza niye bay. Na pala kurom abëra më walañ tay. Näkurom ka tërum ndo tay hay sa bay. Të näkurom dëre na, hërwi nakë näkurom ndo tay hay sa bay aye.

²⁰ «Kã mätsum ha gër tã bazlam nakë na tsikakum aye bay. Na gwadë ndo i mäslër na, a ze ndo i gay ñgay bay. A señ mëgwadäkurom na, tadë ta geñ dëretsätseh na, ta gäkumeye dëretsätseh a näkurom dërmak. Ndo neheye ta rähay ha gër a bazlam ga aye na, ta dzaliye i kurom dërmak. ²¹ Dëretsätseh nakë ta gäkumeye na, hërwi nakë näkurom gawla ga hay aye. Të ge andza niye na, hërwi tã sër ndo nakë a slëra ga ahaya aye bay.

²² «Tadë na yaw na tsikatay bazlam i Mbëlom bay na, sariya ma gësiye tay ha hërwi mezeleme tay bay. Ane tuk na, anëke na yaw, na tsikatay. Anëke ta sliye faya mätsike “nëmaa sër mezeleme bay” na, ta sliye faya bay.

²³ Ndoweye kã neñ dëre na, a nay dëre a Bëba ga dërmak. ²⁴ Tadë ßa na mbërëm mëge mäslër neheye ndëray dädä kã ge bay aye na, häbë Mbëlom ma gësiye tay ha a sariya ñgay bay. Azlakwa anëke na, ta ñgatay a mäslër ga hay ada faya ta namay dëre ta bëba ga. ²⁵ Ane tuk na, a ge andza niye na, hërwi ada mä tëra andza nakë ndo tay hay ta watsa më Derewel i Mbëlom aye. Të watsa, tã gwadë: “Të neñ dëre na, kəriye bëna na ge mënese bay.*”»

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Ndo nakë ma deyeweye madzane kurom aye na, ma deyeweye. Ma deyeweye na, më hälay i Bëba ga. Na ye ka tøv i Bëba ga na, na slërakumaweye. Ndoweye niye na, Mäsëfäre Tsädänña aye. Nengeye ma dëteye ha dedek a ndo hay. Ki yaw na, ma tsikiye ka neñ. ²⁷ Näkurom dërmak ka ta tsikumeye ka neñ hërwi ahäl nakë na dazlay a mäslër aye na, näkurom tã neñ hus bëgom.»

16

¹ «Na tsikakum wu neheye ka bo abëra anëke na, hërwi ada kã gërüm ha mëdzele ka neñ bay. ² Ta ta hähara kurom ahaya abëra më gay i maduwule më. Hälay eye ma deyeweye, ndo hay ta kädïye kurom, ada ta dzaliye më gër tay na: “Nëmaa ge na, wu nakë a yay a gër a Mbëlom aye.” ³ Ta giye andza niye na, hërwi näteye tã sër Bëba ga bay ada tã sër neñ bay. ⁴ Na tsikakum ka bo abëra anëke na, hërwi ada ahäl nakë faya ta gäkumeye andza niye na, bazlam nakë na tsikakum aye mä makumaw a gër.»

Mäslër nakë Mäsëfäre Tsädänña ma giye

Yesu a gwadatay sa: «Na tsikakum kurre bay na, hërwi neñ ka tøv kurom mba. ⁵ Anëke na, na miye gwa ka tøv i ndo nakë a slëra ga ahaya aye. Ndëray kwa näte më walañ kurom ma tsätshahiye tøv ga nakë na diye a dëma aye bay. ⁶ Ane tuk na, ma ndalakumeye haladzay hërwi nakë na gwadäkurom na, na diye gwa aye. ⁷ Ayaw! Sërüm ha lele, na ye fakuma abëra düh i kurom na, lele. Andza niye tadë na ye gwa bay na, ndo nakë ma deyeweye mata dzäne kurom aye na, ma deyeweye sa bay. Ane tuk na, na ye na, na slëra ahaya.

⁸ «Ki yaw na, ma bëzatay ha a ndo i mändzibëra hay na, näteye faya ta giye mezeleme, ma bëzatay ha tsäved nakë dedek aye, ada ma bëzatay ha sariya i Mbëlom nakë ma ta giye. ⁹ Mezeleme nakë ma bëzatay ha aye, a dã ha na, näteye ta dzala ga ha bay. ¹⁰ Ta sëriye ha tsäved nakë dedek eye na, tsäved mëpeñ bëzay a neñ hërwi na miye ka tøv i Bëba ga. Ka ta ñgatumenëye sa bay.

* 15:25 Dëmes hay 35.19; 69.5.

11 A bəzatay ha sariya na, hərwi 6a Mbəlom kə gəs bəy i məndzibəra nakay a sariya.»

12 Yesu a gwadatay sa: «Wu neheye na tsikakum zuk bay aye na, andaya haladzay. Ane tuk na, na tsikakum anəke na, ka slumeye faya mətsəne bay. 13 Məsəfəre niye ma datay ha tsəved i dedək a ndo hay. Ki yaw na, ma dākumeye ha tsəved niye dedək eye tebiye. Ma ta tsikiye na, ka gər bo ɲgay bay. Ane tuk na, ma ta tsikiye na, wu nakə a tsənew ka Mbəlom aye. Ma dākumeye ha wu nakə ma giye bo kame aye. 14 Ndo hay ta dəsleɲeye ha gər hərwi ɲgay. Hərwi wu neheye ma dākumeye ha aye na, ti yaw abəra mə neɲ. 15 Wu neheye mə həlay i Bəba ga tebiye na, i ga dərma. Hərwi niye na gwadakum na, wu nakə Məsəfəre ma ta dākumeye ha aye na, ma deyeweye abəra na, mə neɲ.»

Gawla i Yesu hay ta ɲgwasie haladzay

16 Yesu a gwadatay: «Məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa bay. Ada məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa.»

17 Siye hay mə walaɲ i gawla ɲgay hay tə tsəne andza niye na, tə gwad mə walaɲ tay: «A say məgwede na, kəkay? A gwad: “Məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa bay ada məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa.” Ada a gwadakway sa na: “Ka ɲgatumeɲeye sa bay, hərwi na miye ka təv i Bəba” na, hərwi mey? 18 “Məndze tsekweɲ” niye a tsik aye na, andza məgwede mey? Ka sərakwa wu nakə a say mətsike aye bay.»

19 Yesu a sər ha a satay a gawla ɲgay hay matsətsehe faya bazlam. A gwadatay: «Ka tsikum mə walaɲ kurom na, ka bazlam nakə na gwad “məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa bay ada məndze tsekweɲ na, ka ɲgatumeɲeye sa” dāw?

20 «Ayaw! Sərūm ha na, ka ta tuwumeye, ka wudumeye ka bo haladzay. Ndo i məndzibəra hay na, ta ɲgwasie. Dərev ma ndalakumeye haladzay, ane tuk na, dərətsətseh kurom ma təriye məɲgwese. 21 Ma giye na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ɲgwas aye. Ahəl nakə wawa a dazlay a ɲgwas aye na, dərəv a ndalay hərwi dərətsətseh. Ane tuk na, kə wa na wawa tsiy na, ma mətsie ha gər tə dərətsətseh. Ma ɲgwasie hərwi wawa nakə a wa, a yaw ka məndzibəra aye. 22 Andza niye nəkurom mə dərətsətseh anəke dərma. Ane tuk na, na ta ɲgatakumeye, ka ta ɲgwasumeye haladzay, ndəray ma sliye faya mabuwe fakuma abəra məɲgwese niye bay.

23 «Pat eye niye na, ka ta tsətsahumeye fagaya sa bay. Sərūm ha na, kwa mey ka tsətsahum ta məzele ga na, Bəba ma vəlakumeye. 24 Hus anəke ka tsətsahum wuray ta məzele ga zuk bay. Tsətsahum, ka hutumeye ada məɲgwese ma rahiye a dərəv kurom lele.»

Yesu a ɲgwasə ka məndzibəra

25 Yesu a gwadatay: «Na tsikakum wu neheye tebiye na, ta dzeke. Həlay eye ma deyeweye, na tsikakumeye ta dzeke sa bay. Ane tuk na, na ta tsikakumeye ka gər i Bəba ga parakka. 26 Pat eye niye na, ka tsətsahumeye wu hay ka Bəba ga ta məzele ga. Agəla ka gwadumeye na, na ta tsətsahiye faya wu hərwi kurom. A'ay! Bo kurom eye ka tsətsahumeye tə bazlam kurom. 27 Bəba, bo ɲgay eye a wuda kurom. A wuda kurom na, hərwi nəkurom ka wudum ga ada ka dzalum ha neɲ na yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. 28 Na yaw na, ma təv i Bəba ga ada na yaw ka məndzibəra. Anəke na, na gariye ha məndzibəra, na miye ka təv i Bəba ga.»

²⁹ Gawla ngay hay tɔ gwadɔy: «Yawa! Anɛke faya ka tsik me na, parakka tuk. Ka tsik ta dzeke sa bay. ³⁰ Anɛke nɛmaa sɛr ha, ka sɛr wu hay tebiye. Ndo ma ta tsatsahiye fakaya bazlam na, ɓa ka sɛr tsiy. Hɛrwi niye nɛmaa dzala kar ha, nɛmaa sɛr ka yaw na, abɛra ka tɔv i Mbɛlom dedek.»

³¹ Yesu a mbɛdatay faya, a gwadɔy: «Ka dzalum ha na, anɛke daw? ³² Pat eye ma deyeweye, ɓa ka mbɛrɛm madayaw tsiy. Pat eye niye na, ka ngɛnumeye gɛr kweye kweye kwa way ma miye a mɛtagay ngay. Ka gɛrumeye ga ha mahɛgeye. A'ay! Ta dedek na, neɲ mahɛgeye bay. Bɛba ga, neɲgeye tɔ neɲ.

³³ «Na tsikakum wu neheye kurre ada nɛkurom neheye madzapa eye tɔ neɲ aye na, hɛrwi ada kɔ ndzum zay. Ka mɛndzibɛra na, ka gumeye dɛretsɛtseh. Ane tuk na, dɛrev mɔ ye fakuma abɛra bay, hɛrwi neɲ na, na ngwasa ka mɛndzibɛra.»

17

Yesu a duwulay me a Mbɛlom hɛrwi gwala ngay hay

¹ Yesu a tsikatay ka bo abɛra bazlam niye na, a zɛba dɛre a mbɛlom, a gwadɔ: «Bɛba ga, i ga na, hɛlay eye kɔ husaw tuk. Bɛzatay ha mɛzlaɓ ga a ndo hay ada neɲ wawa yak nɔ bɛzatay ha mɛzlaɓ yak dɛrmak. ² Nɛkar na, ka vɛlɛɲ gɛdanɲ ka gɛr i ndo hay tebiye hɛrwi ada nɔ vɛlatay sifa nakɔ ma ndɛviye bay aye a ndo neheye ka vɛlɛɲ tay naha a hɛlay aye. ³ Sifa niye ma ndɛviye bay aye na, andza mɛgwede ta sɛr kar ha, nɛkar na, Mbɛlom dedek eye nɛte ngwenɲ, ada ta sɛr neɲ Yesu Kɛriste nakɔ ka slɛratayaw aye.

⁴ «Ahɛl nakɔ neɲ ka mɛndzibɛra aye na, na da ha mɛzlaɓ yak a ndo hay, hɛrwi na ndɛv ha mɛsler nakɔ ka slɛra ga ahaya faya mɛge aye. ⁵ Anɛke na, Bɛba ga, vɛlɛɲ mɛzlaɓ ka dɛre yak andza mɛzlaɓ ga ahɛl nakɔ nɛmay salamay, mɛndzibɛra andaya zuk bay aye.

⁶ «Ndo neheye ka pala tay ha abɛra ka mɛndzibɛra aye ada ka vɛlɛɲ tay ha a hɛlay ga aye, tɔ sɛr kar ha na, hɛrwi ga. Nɛteye tebiye na, i yak hay ada ka vɛlɛɲ tay ha a hɛlay ga. Nɛteye faya ta rɛhay ha gɛr a bazlam yak. ⁷ Tɔ sɛr ha wu neheye ka vɛlɛɲ tebiye aye na, a yaw mɔ nɛkar. ⁸ Bɛna na tsikatay bazlam nakɔ ka gwedeɲ tsikatay aye. Ta tɛma lele. Ta sɛr ha ta dedek na yaw na, abɛra ma nɛkar. Ada ta dzala ha maa slɛra ga ahaya na, nɛkar.

⁹ «Na duwulakeye naha me hɛrwi tay, bɛna hɛrwi ndo i mɛndzibɛra hay bay. Na duwulakeye naha me na, hɛrwi ndo neheye ka vɛlɛɲ tay ha aye. Nɛteye na, ndo yak hay. ¹⁰ Ndo ga hay na, ndo yak hay dɛrmak, ada ndo yak hay na, ndo ga hay. Nɛteye ta dɛtay ha mɛzlaɓ ga a ndo hay. ¹¹ Anɛke na, na miye naha ka tɔv yak. Na gɛriye ha mɛndzibɛra, nɛteye ta ndziye ka mɛndzibɛra. Bɛba ga, nɛkar nakɔ tsɛdanɲa eye, tsɛpa tay ha ta gɛdanɲ yak nakɔ ka vɛlɛɲ aye. Tsɛpa tay ha hɛrwi ada tɔ tɛra madzapa eye nɛteye andza nɛkar tɔ neɲ, nɛmay madzapa eye nɛte. ¹² Ahɛl nakɔ nɛmaa ndzawa huya dziye na, neɲ na tsɛpawa tay ha. Na tsɛpawa tay ha ta gɛdanɲ yak nakɔ ka vɛlɛɲ aye. Na tsɛpa tay lele, ndɛray kwa nɛte kɔ dze bay. Maa dze na, ndo nakɔ tɔ watsa faya mɔ Derewel i Mbɛlom tɔ gwadɔ ma ta dziye a ako nakɔ ma mbatiye bay aye.

¹³ «Anɛke na, na diye naha ka tɔv yak. Na tsik andza niye na, ahɛl nakɔ neɲ ka mɛndzibɛra mba aye hɛrwi ada mɛngwese ga mɔ rah a dɛrev tay. ¹⁴ Na tsikatay bazlam yak nakɔ ka gwedeɲ tsikatay aye. Ane tuk na, ndo i mɛndzibɛra hay faya ta natay dɛre hɛrwi nɛteye na, ndo tay hay bay andza neɲ nakɔ neɲ ndo tay bay aye. ¹⁵ Na duwulakeye naha me na, hɛrwi nakɔ kɔ hɛl tay naha abɛra ka mɛndzibɛra aye bay. Duh na duwulakeye naha me na,

tsəpa tay ha hərwi ada Fakalaw mâ gatay wuray bay. ¹⁶ Hərwi nəteye na, ndo i mändzibəra hay bay andza neñ nakə ndo i mändzibəra bay aye.

¹⁷ «Bəzatay ha dedek hərwi ada tâ təra kətsek tebiye i yak hay. Hərwi bazlam yak na, dedek. ¹⁸ Andza nəkar nakə ka sləra ga ahaya ka mändzibəra aye na, neñ kananj dərmak faya na sləriye tay ka mändzibəra ka mäge məsler. ¹⁹ Na vəlaka ha bo ga tebiye hərwi tay hərwi ada nəteye tebiye tâ təra ndo yak hay.

²⁰ «Na dūwulakeye naha me na, hərwi nəteye dəkdək tsa bay. Na dūwulakeye naha me hərwi ndo neheye ta piye zləm ka bazlam tay ada aza ta dzaliye ha ka neñ. ²¹ Na dūwulakeye naha me hərwi ada nəteye tebiye tâ təra nəte. Bəba, tâ ndza madzapa eye tə nəmay andza nəkar nakə madzapa eye tə neñ aye ada neñ madzapa eye tə nəkar aye. Tâ təra na, nəte madzapa eye tə nəmay hərwi ada ndo i mändzibəra hay tâ dzala ha maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²² Na vəlatay məzlaḅ nakə ka vələñ aye hərwi ada tâ təra nəte andza nəkar tə neñ, nəmay nəte. ²³ Neñ madzapa eye ta nəteye andza nəkar nakə madzapa eye tə neñ aye hərwi ada tâ təra nəte, ada ndo i mändzibəra hay tâ sər na, nəkar ka sləra ga ahaya ada ka wudā tay ha andza nakə ka wudā neñ aye.

²⁴ «Bəba, a señ na, ndo neheye ka vələñ tay ha a həlay aye na, ta ndziye mə təv nakə na ta ndziye mə dəma aye dərmak hərwi ada tâ ŋgatay a məzlaḅ ga. Ka wudā ga na, kwa ahəl nakə mändzibəra andaya zuk bay aye ada hərwi niye ka vələñ məzlaḅ aye.

²⁵ «Bəba ga nəkar na, ndo i dedek. Ndo i mändzibəra hay tə sər kar ha bay. Ane tuk na, neñ na sər kar ha ada ndo neheye mə həlay ga aye tə sər maa sləra ga ahaya na, nəkar. ²⁶ Tə sər kar ha na, hərwi ga ada ta səriye kar ha hərwi ga dərmak hərwi ada tâ wudā siye i ndo mekeleñ eye hay andza nakə ka wudā ga aye ada neñ dərmak nâ ndza mə dərev tay.»

18

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Luka 22.47-53

¹ Yesu a ndəv ha maḏuwulay naha me a Mbəlom na, a həl bo ta gawla hay, ti ye a diye i magayam wuray tə zalay Sedronj. Ka təv aye niye na, dədanj andaya ta zəv a dəma gərdaf hay. Tsa na, ti ye a dəma ta gawla ŋgay hay. ² Yudas ndo nakə a ge daf ka Yesu aye a sər təv eye niye. A sər na, hərwi Yesu ta gawla ŋgay hay ti yawa a dəma.

³ Yudas a ye a dədanj niye ta sidzew i Roma hay, tə siye i sidzew neheye ta tsəpawa gay i mədəsley ha gər a Mbəlom. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada ta Farisa hay. Ti ye na, tə wu i həlay hay, ta lalam tay hay ada siye ta dəv ako. Maa həl tay naha na, Yudas.

⁴ Azlakwa bay Yesu na, ḅa kə sər wu nakə ma ta giye bo tə neñgeye. Mazlambar faya ta ndisliye naha ka təv tay na, Yesu a həndzəḏ naha ka təv tay. A tsətsah fataya, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

⁵ Ta mbəḏay faya, tə gwadətay: «Nəmaa pəla Yesu ndo i Nazaret.»

Yesu a gwadətay: «Yesu na, neñ eye.»

Yudas ndo nakə a gatay daf ka Yesu aye malətsa eye ka təv i sidzew niye hay.

⁶ Tə tsəne i Yesu nakə a gwadətay: «Yesu na, neñ eye» ta ma ta dəba, tə dəḏ ka dala tolololo.

⁷ Yesu a tsətsah fataya sa, a gwadətay: «Ka pəlum way?»

Tə gwad: «Yesu ndo i Nazaret.»

⁸ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Ba na gwadəkum Yesu na, neŋ tsiy. Tadə ka pələm neŋ na, gərūm tay ha siye i ndo hay, t̄a ye wu tay.»

⁹ Andza niye, wu nakə Yesu a tsik aye na, ma giye bo andza nakə a tsik aye. A gwad: «Bəba, ndo neheye ka vələŋ tay ha a həlay aye na, kwa nəte kə dze fagaya abəra bay.»

¹⁰ Simon Piyer na, maslalam andaya faya. A ŋgwadaw maslalam ŋgay niye a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. A dəsay na zləm i həlay i mənday fats ka dala. Ndo i məsler niye tə zalay na, Malkus.

¹¹ Ane tuk na, Yesu a gwadəy a Piyer: «Ma ha maslalam yak a gay ŋgay eye. Dəretsətseh nakə Bəba a vələŋ aye na, na siye bədaw?»

¹² Sidzew niye hay ta bəy tay ada ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye, tə gəs na Yesu. Tsa na, tə dzawa na.

Sidzew hay ti ye ha Yesu a gay i Han

¹³ Tə lah mede ha Yesu na, a gay i Han təday. Han na, neŋgeye mese i Kayif. Anəke ka viye niye na, Kayif neŋgeye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. ¹⁴ Kayif na, ndo nakə a gwadətay a bagwar i Yahuda hay: «Tə bəmalə nakə ndo hay tebiye ta dziye na, ŋgama ndo nəte m̄a mət.»

Piyer a d̄ay b̄arakəzəŋ a Yesu

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Luka 22.55-57

¹⁵ Simon Piyer ta gawla i Yesu neŋged nəte ta zəŋgal na Yesu. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a sər na gawla i Yesu niye neŋged eye. Hərwi niye neŋgeye na, ti ye a dalamətagay i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom tə Yesu salamay. ¹⁶ Ane tuk na, Piyer neŋgeye na, a ndza ma bəra, sləp ka həlay i maged i dalamətagay niye. Gawla i Yesu niye bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a sər na aye na, a maw. A yaw ka t̄əv i dem nakə faya ma tsəpiye maged aye a tsikay me a dem niye hərwi ada m̄a vələy tsəved a Piyer. Piyer a fələkwa a dalamətagay tuk.

¹⁷ Ahəl nakə faya ta diye na, ŋgwas nakə a gawa məsler mə gay i ndo məvələway wu a Mbəlom aye, a gwadəy a Piyer: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərma ba?»

Piyer a mbəday faya a gwadəy: «A'ay neŋ na, gawla ŋgay bay!»

¹⁸ Mətasl a ge haladzay. Hərwi niye ndo i məsler hay ta ndo neheye ta tsəpawa gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta vat ako. Nəteye mandza eye faya. Piyer neŋgeye mandza eye ka ako niye dərma ta nəteye dziye.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu

Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Luka 22.66-71

¹⁹ Ma dəba aye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Yesu ka gər i gawla ŋgay hay ada ka matətike ŋgay nakə a tətikawa aye.

²⁰ Yesu a mbəday faya a gwadəy: «Na tsikawatay bazlam parakka kame i ndo hay tebiye. Na tətikawatay a ndo hay na, mə gay i maduwule me ada mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma t̄əv nakə Yahuda hay tə hayawa gər a dəma aye. Na tsik wuray d̄ada ta makal bay. ²¹ Ada ka tsətsahiye fagaya bazlam na, hərwi mey? Wu nakə na tsikawa aye na, tsətsah ka ndo neheye tə tsəne aye. Nəteye na, tə sər wu nakə na tsik aye.»

²² Yesu a tsik andza niye na, kwayaŋna ndo nəte mə walaŋ i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a fay a Yesu. A gwadəy: «Ta mbədayay ka bazlam a bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom na, andza niye d̄aw?»

²³ Yesu a gwad̄ay a ndo niye: «Kə ge na tsik wu nakə lele bay aye na, ɗa ha wu nakə na tsik lele bay aye. Tadə na tsik lele na, ka kəd ga hərwi mey?»

²⁴ Tsa na, Han a slar ha Yesu a gay i Kayif bagwar i ndo mɔvəlaway wu a Mbəlom. Ti ye ha Yesu na, madzawa eye huya.

Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu sa

Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Luka 22.58-62

²⁵ Ahəl nakə ti ye ha Yesu a gay i Kayif aye na, Piyer neŋgeye ma dalamətagay, mandza eye ka ako. Ta tsətsah faya, tə gwad̄ay: «Nəkar na, gawla i ndo nakay dərma bədaw?»

Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu, a gwad̄: «A'ay, neŋ gawla ŋgay bay!»

²⁶ Ndo mə walan̄ i ndo i məsler i bagwar i ndo mɔvəlaway wu a Mbəlom andaya ka tɔv eye niye. Ndowneye niye na, gwala i ndo nakə Piyer a ɗas faya abərə zlam ahəl nakə tə gəs na Yesu aye. A gwad̄ay: «Nəkar na, gawla ŋgay. Na ŋgataka nəkurom tə Yesu ma dədan̄ bədaw?»

²⁷ Ane tuk na, Piyer a ɗay bərakəzan̄ a Yesu sa, a gwad̄ay: «A'ay, neŋ bay!»

Piyer a ndəv ha mətsike andza niye na, kwayan̄na dzagulok a zlaha.

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Luka 23.1-5

²⁸ Dəre a tsada pərik i mekedə na, tə ma ahaya Yesu abərə mə gay i Kayif. Ti ye ha a gay i Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta fəlakwa a gay i Pilat bay. Ti ye a ɗəma bay na, hərwi a satay məndze tsədan̄na ada ta sliye faya mənde wu mənday i Pak.

²⁹ Hərwi niye Pilat ndo i sik i bəy i Roma hay, a yaw abərə mə gay. A yaw ka tɔv tay, a tsətsah fataya, a gwad̄atay: «Ka gəsəm ahaya ndo nakay na, a gakum mey?»

³⁰ Ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Tadə kə ge mənese bay na, nəmaa gəsaka ahaya ɗaw?»

³¹ Hərwi niye Pilat a mbəd̄atay faya, a gwad̄atay: «Kə ge andza niye na, bo kurom eye dum ha ta gumay sariya andza nakə bazlam kurom mapala eye a tsikakum aye.»

Ta mbəd̄ay faya, tə gwad̄ay: «Nəmay na, tsəved̄ may andaya məge sariya i məkəde ndo bay.»

³² Andza nakay bazlam nakə Yesu a tsik ahəl niye a ge bo aye. Ba kə ɗa ha məməte ŋgay nakə ma ta mətiye.

³³ Pilat a mbəda gər a gay. A ye naha a zalayaw a Yesu, a tsətsah faya, a gwad̄ay: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek ɗaw?»

³⁴ Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Ka tsik andza niye na, bo yak eye ka dzala tsukuɗu, siye i ndo hay tə tsikaka ɗaw?»

³⁵ Pilat a gwad̄ay: «Ka tsiken̄ andza niye na, neŋ Yahuda hay tədew? Maa gəsə kar ahaya na, ndo yak hay ta bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye bəna neŋ tədew? Tə gəsə kar ahaya na, ka ge na, mey?»

³⁶ Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Bəy ga na, ka məndzibərə nakay bay. Tadə bəy ga ka məndzibərə nakay na, ndo i məsler ga hay ta giye vərəm hərwi ada ndəray mə gəs ga mɔvəlay ga ha a bəy i Yahuda hay bay. Ane tuk na, bəy ga na, ka məndzibərə nakay bay.»

³⁷ Pilat a gwad̄ay: «Azlakwa nəkar na, bəy ɗaw?»

Yesu a gwad̄ay: «Maa tsik na, nəkar. Neŋ bəy dedek. Tə wa ga, na yaw ka məndzibərə na, ka məde ha dedek. Ndo neheye tə sər dedek aye na, ta təmiye bazlam ga.»

³⁸ Pilat a gwad̄ay a Yesu: «Dedek na, wuye mey?»

Tə gay sariya a Yesu i məkədə

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Luka 23.13-25

Pilat a tsik bazlam ŋgay niye na, a yaw abəra mə gay sa. A ye ka təv i bəy i Yahuda niye hay ma bəra aye. A gwadatay: «Neŋ na, na huta faya abəra mənese bay. ³⁹ Ane tuk na, a say a kule kurom, nā gərakum ha ndo i danŋay nate hərwi magurlom i Pak. A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay dāw?»

⁴⁰ Tə tsəne andza niye na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Gəramay ha na, Barabas bəna neŋgeye bay!»

Azlakwa Barabas na, ndo i galak dūh.

19

¹ Pilat a vələtay tsəved a sidzew hay tā gəs na Yesu ada tā ndaḅa na ta mandalaḅa. ² Sidzew hay tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, ta pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. Tə kalay ka bo peteked ndozza eye. ³ Tsa na, ta həndzəd naha ka təv ŋgay, tə gwaday: «Zay dāw, bəy i Yahuda hay!» Tə fay ka maholom.

⁴ Pilat a yaw abəra mə gay sa, a gwadatay a ndo hay: «Tsənum təday! Na gəsakuma ahaya Yesu abəra. Sərum ha neŋ na, na huta faya abəra mənese bay.»

⁵ Tə gəsə ahaya Yesu abəra tuk. Dzagwa i dak mə gər ada peteked ka bo ndozza. Pilat a gwadatay: «Ndo nakay na, anan!»

⁶ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hay tə ŋgatay a Yesu na, tə pa bo ka mawude ta magala. Tə gwad: «Dar na ka mayako mazlələmbada eye! Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

Ane tuk na, Pilat a gwadatay: «Bo kurom eye gəsūm na ada kâ yum kâ darum na ka mayako mazlələmbada eye. Neŋ na, na huta faya mənese bay.»

⁷ Bəy i Yahuda hay ta mbəday naha faya, tə gwaday: «Nəmay na, bazlam may mapala eye andaya, ada andza bazlam may mapala eye a tsik na, kutoŋ məkədə na, hərwi a gwad: «Neŋ na, Wawa i Mbəlom.»»

⁸ Pilat a tsəne bazlam tay neheye faya ta tsikiye na, a dzədzar haladzay. ⁹ A fələkwa a gay sa, a ye naha a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Ka yaw na, mənŋay?»

Ane tuk na, Yesu ka mbəday faya bay.

¹⁰ Andza niye Pilat a gwaday: «A saka mətsikeŋ me a neŋ bədaw? Neŋ na, gədan ga andaya məgər kar ha ada gədan ga andaya madere kar ka mayako mazlələmbada eye na, ka sər təbədew?»

¹¹ Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Kə ge Mbəlom kə vələka ga ha a həlay bay na, ka sliye faya məgeŋ wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Hərwi niye ndo məgəsa ga ahaya məvələka ga ha a həlay na, mənese ŋgay a ze i yak.»

¹² Ka təv eye niye kwayanŋa na, Pilat a pəla tsəved məgər ha Yesu. Ane tuk na, bəy i Yahuda hay ta wuda ta magala, tə gwad: «Ka gər ha ndo nakay na, nəkar dzam i bəy i Roma sa bay. Ndoweye kə gwad neŋgeye bəy na, neŋgeye ndo mənə dəre i bəy i Roma.»

¹³ Pilat a tsəne bazlam tay niye hay na, a ye ahaya Yesu abəra. A ye ka təv nəkə dala eye mədəzla eye tə beleler aye. Tə bazlam i Yahuda hay na, Gabata. A ndza ka təv niye hərwi məge sariya. ¹⁴ Pat niye na, pat i luma i dezele, mazlambar magərhapat. Ada həlay i magurlom i Pak.

Pilat a gwadatay a Yahuda hay: «Bəy kurom anan.»

¹⁵ Ane tuk na, tə tsəne bazlam i Pilat niye na, tə pa bo ka mawude, tə gwaday: «Kəd! Kəd! Dar na ka mayako mazlələmbada eye!»

Pilat a gwad̄atay: «Nâ dar na b̄ay kurom ka mayako mazl̄lmbad̄a eye daw?»

Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye ta mb̄əday faya: «B̄əy may na, b̄əy i Roma n̄əte ŋgwen̄.»

¹⁶ Andza niye, Pilat a v̄əlatay ha Yesu a h̄əlay a sidzew hay h̄ərwi ada t̄ə ye t̄ə dar na ka mayako mazl̄lmbad̄a eye.

*Ta dar na Yesu ka mayako mazl̄lmbad̄a eye
Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Luka 23.26-43*

Sidzew hay ti ye ha Yesu mata k̄əde na. ¹⁷ Yesu a zla mayako mazl̄lmbad̄a eye niye ta ta dariye na faya aye, a ye ahaya ab̄əra ma wuzlah gay. A ye ha a t̄əv nak̄ə t̄ə zalay T̄əv i M̄ətasl i Ḡər aye. T̄ə zalay t̄ə bazlam i Yahuda hay na, Golgwata. ¹⁸ M̄ə d̄əma na, sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazl̄lmbad̄a eye. Ta dar naha ndo hay sulo ka mayako mazl̄lmbad̄a eye ka tsakay i Yesu, n̄əte t̄ə h̄əlay i m̄ənday, nen̄ged t̄ə h̄əlay i gula, Yesu ma wuzlah.

¹⁹ Pilat a watsa bazlam ŋgay nak̄ə t̄ə k̄əd̄ na faya ka palalam. A law zal ka ḡər i Yesu. A watsa na, a gwad̄: «Yesu ndo i Nazaret, b̄əy i Yahuda hay.»

²⁰ Yahuda hay haladzay t̄ə dzaŋgawa bazlam niye mawatsa eye, h̄ərwi t̄əv nak̄ə ta dar faya Yesu aye na, b̄əse ta wuzlah gay. Ada wu niye t̄ə watsa aye na, t̄ə bazlam i ḡəma hay wal wal mahkar: T̄ə bazlam i Yahuda hay, i Roma hay ada ta Ḡərek hay.

²¹ Bagwar hay i ndo neheye t̄ə v̄əlaway wu a Mb̄əlom aye t̄ə dzaŋga bazlam niye na, ti ye ka t̄əv i Pilat, t̄ə gwad̄ay: «Ka watsa faya “B̄əy i Yahuda hay” meriye. Watsa faya na: “Ndo nakay a gwad̄: Neŋ na, b̄əy i Yahuda hay.”»

²² Pilat a gwad̄atay: «Wu nak̄ə neŋ na watsa aye na, ma ndziye andza niye.»

²³ Sidzew hay ta dar na Yesu ka mayako mazl̄lmbad̄a eye na, t̄ə zla peteked ŋgay aye. Ta ŋgəna ha fađ, kwa way a zla n̄əte. T̄ə zla m̄əkəlkabo ŋgay nak̄ə m̄əngara eye andza niye m̄əmbəle andaya faya bay aye sa. ²⁴ T̄ə tsik m̄ə walaŋ tay, t̄ə gwad̄: «Peteked nakay na, k̄ə ŋgurad̄akwa ha bay. Ane tuk na, gakwa faya tsakwal h̄ərwi m̄əsəre ha mata zle na, way.»

Andza niye, wu nakay a ge bo aye na, andza nak̄ə mawatsa eye m̄ə Derewel i Mb̄əlom aye, t̄ə gwad̄:

«Ta ŋgəna ha peteked ga m̄ə walaŋ tay

ada t̄ə ge faya tsakwal ka m̄əkəlkabo ga.*»

Wu nak̄ə sidzew hay t̄ə ge aye na, anaŋ.

²⁵ B̄əse ta t̄əv i mayako niye mazl̄lmbad̄a eye ta dar faya Yesu aye na, may i Yesu ta malamar i may ŋgay, Mari ŋgwas i K̄əlopas ada ta Mari nak̄ə a yaw ma ḡəma i Maḡədala aye, n̄əteye mal̄ətsa eye ka t̄əv eye niye.

²⁶ Yesu a ŋgatay a may ŋgay ta gawla ŋgay nak̄ə a wud̄a na haladzay aye. A gwad̄ay a may ŋgay: «May ga, wawa yak anaŋ.» ²⁷ Ma d̄əba aye a gwad̄ay a gawla ŋgay niye a wud̄a na haladzay aye: «May yak anaŋ.» Pat eye niye gawla i Yesu niye a wud̄a na haladzay aye a zla na Mari a gay ŋgay.

*M̄əmate i Yesu
Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Luka 23.44-49*

²⁸ Ma d̄əba eye na, Yesu a s̄ər ha wu nak̄ə Mb̄əlom a sl̄əra ahaya faya m̄əge aye na, ka nd̄əv tebiye tuk. Yesu a gwad̄: «Yam a geŋ.» A tsik andza niye h̄ərwi ada wu nak̄ə t̄ə dzaŋgawa m̄ə Derewel i Mb̄əlom aye m̄ə ge bo.†

* 19:24 D̄əmes hay 22.19. † 19:28 D̄əmes hay 22.16, 69.22.

²⁹ Gəzla wuray andaya maraha eye tə wuye andaya guyakaka. Sidzew niye hay tə zla wuye kofkoffa, tə tələka a wu niye. Tsa na, ta hak na a mayako. Tə pay naha ka bazlam a Yesu.

³⁰ Yesu a dəvətse wu niye na, a gwad: «Wu tebiye ka ndəv!»
Gər ŋgay a kal gəzük. Tsa na, a mət.

Sidzew nəte a gay naha suwal a Yesu a dzəham

³¹ Tə kəd na Yesu na, pat i məhəne mə gay i mazəzükw bo. Pat i mazəzükw bo eye niye na, a ze ha siye hay, hərwi magurlom andaya pat eye niye. Hərwi niye a satay a bəy i Yahuda hay mədahanj mâ ndza ka mayako mazləlmbada eye pat i mazəzükw bo bay. Ti ye ta tsətsah ka Pilat mâ vəlatay tsəved ka məhəbe sik i ndo niye hay ada məzla ahaya abəra ka mayako.

³² Tsa na, sidzew hay ti yaw ka təv i ndo neheye ta dar ka mayako mazləlmbada eye tage Yesu aye. Tə həbəy ha sik a ndo makurre eye. Tsa na, tə həbəy ha a ndo neŋged. ³³ Tə ndisl ka təv i Yesu na, ta zəba faya na, kə mət tsiy. Neŋgeye na, ta həbəy ha sik ŋgay hay təbey. ³⁴ Ane tuk na, ndo nəte mə walaŋ i sidzew hay a ye naha a təz na dzəham i Yesu ta suwal. Kwayaŋŋa bambaz ta yam ta mbədaw.

³⁵ Neŋ nakə na watsa na bazlam neheye na, na ŋgatay tə dəre ga ada wu nakə na watsa aye na, dedek eye. Na ŋgatay tə dəre ga, na sər ha na tsik na, dedek. Na watsa na, hərwi ada nəkurom dərmak kə dzalum ha faya.

³⁶ Wu neheye a ge bo na, hərwi ada wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye mâ ge bo, a gwad: «Mətasl ŋgay hay na, kwa nəte ta həbiye ha bay.†» ³⁷ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa, tə gwad: «Ta ta zəbiye na, ka ndo nakə ta təzay na aye.Š»

Yusufa ta Nikodem tə pa Yesu a bəd

Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Ndoweje andaya tə zalay Yusufa, neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Neŋgeye gawla i Yesu, ane tuk na, ta məkal, hərwi a dzədzar ta bəy i Yahuda hay. A ye a tsətsah tsəved məzle mədahanj i Yesu ka Pilat. A ye a tsətsah na, Pilat a gwaday faya ayaw. Yusufa a maw, a zla na mədahanj i Yesu.

³⁹ Nikodem ndo nakə a ye ka təv i Yesu ta həvad aye, a ye naha dərmak. Neŋgeye a zla naha mal madzapa eye a ze hunŋa. Wuye niye hay tebiye ma giye kilo kuro kuro mahkar.

⁴⁰ Yusufa ta Nikodem nəteye salamay tə zla mədahanj i Yesu. Tə mbəkwa ta rəkwat ada ta wats faya mal niye hay hunŋa eye andza nakə Yahuda hay tə gawa ahəl nakə tə lawa mədahanj hay aye.

⁴¹ Ma təv niye ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, guvah andaya. Ma guvah niye na, tsəvay wədeye mala eye mə dəma. Ta pa a dəma mədahanj dāda zuk bay. ⁴² Pat eye niye na, pat i mələve bo i pat i mazəzükw bo i Yahuda hay ada tsəvay niye na, bəse. Hərwi niye Yusufa ta Nikodem tə zla Yesu tə pa na a tsəvay.

20

Tsəvay kəriye

Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Pərik i mekedə pat i luma i sidzew na, Mari i Magədala a ye ka me tsəvay. A ye na, həvad mə dəma mba, dəre a zəba bay. Ta dərəzl ka tsəvay niye na, tə

beber bagwar eye. Mari a ye naha na, beber madərəzla eye ka tsəvay sa bay, ta həndək faya abəra. ² Mari a ηgatay andza niye na, a hway ka təv i Simon Piyer ta gawla nakə Yesu a wuda na haladzay aye. A ye naha a gwadatay: «Bəy Maduweη andaya ma tsəvay sa bay, ta zla na. Ada nəmaa sər təv nakə ta pa na a dəma aye bay.»

³ Tsa na, Piyer ta gawla i Yesu niye neηged eye tə lətse, ti ye ka tsəvay niye.

⁴ Nəteye salamay ta hway ka me tsəvay. Ane tuk na, gawla i Yesu niye neηged eye a hway bəse a ze Piyer. Neηgeye a lah məndisle ka tsəvay. ⁵ A ndisl ka tsəvay na, a zəba dərə a dəma zərəd. A ηgatay na, a peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye mə dəma. Ane tuk na, kə fələkwa a dəma bay.

⁶ Simon Piyer na, a ndisl naha ma dəba. A ye naha a fələkwa a tsəvay, a zəba ka peteked neheye tə mbəkwa na Yesu aye na, mə dəma. ⁷ Piyer a zəba ka peteked nakə ta nduday ha gər a Yesu aye dərma. Peteked niye na, madzapa eye tə siye hay bay. Mapada eye, təv ηgay wal.

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neηged eye, ndo nakə a lah naha kurre, a fələkwa a tsəvay dərma. A zəba faya andza niye na, a dzala ha. ⁹ Gawla i Yesu hay na, wu nakə mə Dərewel i Mbəlom a tsik, a gwad Yesu na, kutoη ma lətseweye abəra ma mədahaη aye na, ta sər zuk bay.

¹⁰ Tsa na, gawla i Yesu niye sulo eye ta mbəda gər a mətagay.

Yesu a bəzay ha bo a Mari i Magədala

Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

¹¹ Mari neηgeye na, malətse eye ma bəra bəse ka təv i tsəvay faya ma tuwiye. Faya ma tuwiye na, a rəh ha gər a tsəvay, a zəba dərə a dəma. ¹² A ηgatay naha a gawla i Mbəlom hay sulo tə peteked ka bo kudəkudek. Nəteye mandza eye ka təv nakə tə pa faya mədahaη i Yesu aye. Neηged ta diye i gər ada neηged ta diye i sik. ¹³ Gawla i Mbəlom niye hay sulo aye ta tsətsah ka Mari, tə gwaday: «Ŋgwas niye, ka tuwa mey?»

Mari a mbədətay faya, a gwadatay: «Na tuwa na, hərwi ta zla na Bəy Maduweη ga ada na sər təv nakə tə pa na a dəma aye bay.»

¹⁴ Mari a ndəv ha mətsike andza niye na, a mbəda bo, a ηgatay a Yesu malətse eye ka təv niye. Mari a sər ha neηgeye bay.

¹⁵ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Ŋgwas ka tuwa mey? Ka pəla way?»

Mari a dzala mə gər ηgay na, ma giye na, ndo i guvah. Hərwi niye a gwaday: «Sadək bay, kə ge maa zla na nəkar na, dən ha təv nakə ka pa na a dəma aye. Na diye na ta zla ahaya.»

¹⁶ Yesu a gwaday: «Mari!»

Mari a mbəda me ka təv ηgay, a gwaday tə bazlam i Yahuda hay: «*Raboni!*» Andza məgwede: «Miter ga!»

¹⁷ Yesu a gwaday: «Kâ lemeη bay, hərwi na tsal ka təv i Bəba ga zuk bay. Ane tuk na, do gwadatay a malamar ga hay na, na tsaliye ka təv i Bəba ga, neηgeye Bəba kurom dərma, Mbəlom ga, neηgeye Mbəlom kurom dərma.»

¹⁸ Tsa na, Mari i Magədala a ye ka təv i gawla i Yesu hay. A ye a gwadatay: «Na ηgatay a Bəy Maduweη kway!» A təkəratay wu nakə Yesu a tsikay aye.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ηgay hay

Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Luka 24.36-49

¹⁹ Ta huwa eye niye pat i luma i sidzew, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye mə gay. Ta dərəzl ka bo a gay lele hərwi ta dzədzar ta bəy i Yahuda hay.

Tsa na, Yesu a ye naha slekərtik a wuzlah tay. A gwadatay: «Zay mā ndza fakuma!»

²⁰ A tsikatay andza niye na, a bəzatay ha vavay nakə ka həlay ŋgay hay ada ka dzəham ŋgay aye. Gawla ŋgay hay tə ŋgatay andza niye na, dərev tay a ŋgwasa haladzay hərwi tə ŋgatay a Bəy Maduweŋ.

²¹ Yesu a gwadətay sa: «Zay mâ ndza fakuma! Andza nakə Bəba a sləra ga ahaya aye na, neŋ na sləriye kurom dərmaç.»

²² Ma dəba i bazlam ŋgay niye na, a vəzl fataya, a gwadətay: «Təmum Məsəfare Tsədanŋa eye! ²³ Ndo neheye ka pəsumatay ha mezeleme tay hay aye na, Mbəlom ma pəsateye ha mezeleme tay hay. Ndo neheye ta kərah məpəse ha mezeleme aye na, Mbəlom ma kərahiye məpəsətay ha mezeleme tay dərmaç.»

Yesu a bəzay ha bo a Tomas

²⁴ Tomas nakə tə zalay Mawsa neŋgeye nəte mə walaŋ i gawla i Yesu. Azlakwa bay ahəl nakə Yesu a ye a bəzatay ha bo a gawla ŋgay aye na, neŋgeye andaya bay. ²⁵ Siye i gawla i Yesu hay tə gwaday: «Nəmaa ŋgatay a Bəy Maduweŋ.»

Ane tuk na, Tomas a mbədətay faya, a gwadətay: «Na ŋgatay a vavay i mbələk i poŋte ka həlay ŋgay bay, na pa wur həlay ga a bəd i poŋte bay ada na pa wur həlay ga a bəd i suwal nakə ka dzəham ŋgay aye bay na, na dzaliye ha faya bay.»

²⁶ A ndza ma dəba eye luma nəte na, gawla i Yesu hay tə haya gər sa. Pat eye niye na, Tomas andaya ta nəteye tuk. Ta dərəzl na məged lele. Yesu a ye naha a lətse a wuzlah tay, a gwad: «Zay mâ ndza fakuma!»

²⁷ Tsa na, a gwaday a Tomas: «Tələkaw wur həlay kanaŋ ada zəba ka həlay ga hay. Zlaw həlay yak ada tələkaw a dzəham ga. Gər ha mədzele gər sulo sulo, dzala ha ka neŋ nəte ŋgeweŋ.»

²⁸ Tomas a mbədətay faya, a gwaday: «Ta dedək, nəkar na, Bəy Maduweŋ ga ada Mbəlom ga.»

²⁹ Yesu a gwaday: «Ka dzala ha ka neŋ na, hərwi nakə ka ŋgeteŋ aye. Məŋgwese ka ndo neheye tə dzala ha ka neŋ ze məngeteŋ aye.»

³⁰ Yesu a ge masuwayaŋ siye hay haladzay kame i gawla ŋgay hay. Ane tuk na, na watsa tay ha a dərewel nakay bay. ³¹ Na watsa wu neheye na, hərwi ada kâ dzalum ha Yesu neŋgeye na, Kəriste, neŋgeye Wawa i Mbəlom, ada ka hutumeye sifa ma neŋgeye hərwi ka pum mədzaç gər ka neŋgeye.

21

Yesu ka me i dəlov i Tiber

¹ Ma dəba aye na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sa. A bəzatay ha bo na, ka me i dəlov i Tiber*. A bəzatay bo na, kəkay?

² Pat eye niye siye i gawla i Yesu hay nəteye ka təv manəte eye. Nəteye na, Simoŋ Piyer, Tomas nakə tə zalay Mawsa aye, Nataniyel ndo i gəma i Kana ka dala i Galile, wawa i Dzebede hay ada tə siye i gawla i Yesu hay sulo.

³ Simoŋ Piyer a gwadətay: «Na diye na ta gəsiye kələf.»

Siye hay tə gwaday: «Nəmay dərmaç nəmaa diye, takwa dziye.»

Tsa na, tə həl bo ti ye, tə tsal a kwalalaŋ i yam. Ta dazlay a məgəse kələf. Ane tuk na, ta həvad eye niye na, ta gəs kələf kwa nəte bay tebiye.

⁴ Dəre a dazlay a mətsede na, Yesu a ye naha a lətse ka me i dəlov niye. Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta sər ha Yesu bay. ⁵ Tsa na, Yesu a gwadətay: «Ka gəsüm kələf dāw, wawa ga hay?»

* 21:1 Tiber: Məzele mekeleŋ eye i dəlov i Galile.

Ta mbəday faya, tə gwaday: «A'ay!»

⁶ Yesu a gwadatay: «Kalum gadaŋ ta diye i həlay i mənday kurom təday, ka gəsəməweye.»

Tə kal gadaŋ a yam na, tə gəs kələf haladzay. Tə mba faya məvahaw gadaŋ abəra ma yam bay.

⁷ Tsa na, gawla i Yesu nakə Yesu a wudə na haladzay aye a gwaday a Piyer: «Nakay na, Bəy Maduweŋ!»

Simon Piyer a tsəne andza niye: «Nakay na, Bəy Maduweŋ» na, a zla peteked ŋgay a kal ka bo hərwi 6a ka tsoloka ka bo abəra. Tsa na, a kal ha bo a yam.

⁸ Gawla i Yesu siye hay tə maw ta kwalalaŋ i yam ta məvaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf aye. Nəteye ha6e na, dərəŋ tə daka bay. Ta ze ka bo abəra na, dal tsa.

⁹ Tə ndislew, tə mbəzlaw ka dala na, tə ŋgatay a ako ka təv eye niye kələf faya ada peŋ andaya dərma. ¹⁰ Yesu a gwadatay: «Hələməw abəra ka kələf kurom niye hay ka gəsəməw aye, fəkakwa.»

¹¹ Simon Piyer a tsal a kwalalaŋ i yam. A ye naha, a vaha ahaya gadaŋ niye maraha eye tə kələf bagwar eye hay. Kələf neheye na, nəteye temerre tə kuro kuro zlam gər eye mahkar. Gadaŋ niye kwa tsekweŋ ka ŋgəzlah bay, ada azlakwa kələf mə dəma maraha eye haladzay.

¹² Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Dumara ndayakwa!» Ndo kwa nəte mə walaŋ tay ka tsətsah faya, kə gwaday: «Nəkar way?» na, ka tsətsah bay. Hərwi tə sər ha neŋgeye na, Bəy Maduweŋ.

¹³ Yesu a həndzəd naha ka təv tay, a zla a vəlatay a gawla ŋgay hay. A zla kələf dərma a vəlatay.

¹⁴ Kwa ahəl nakə Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ aye, a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay aye na, nakay na, mamahkar eye.

Yesu ta Piyer

¹⁵ Ma dəba i mənde daf na, Yesu a gwaday a Simon Piyer: «Simon wawa i Yuhana, ka wudə ga a ze i ndo neheye daw?»

Simon Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw Bəy Maduweŋ! Ka sər ha na wudə kar segey.»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a wawa i təbaŋ ga hay lele.»

¹⁶ Yesu a tsətsah faya masulo eye sa, a gwaday: «Simon wawa i Yuhana, ka wudə ga daw?»

Simon Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw Bəy Maduweŋ, ka sər ha na wudə kar segey.»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a təbaŋ ga hay.»

¹⁷ Tsa na, a tsətsah mamahkar eye sa: «Simon wawa i Yuhana ka wudə ga daw?»

Yesu a masay ha a Piyer mamahkar eye: «Ka wudə ga daw?» aye na, a ndalay. A mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, nəkar na, ka sər wu tebiye. Ka sər ha na wudə kar!»

Yesu a gwaday: «Gatay gər a təbaŋ ga hay. ¹⁸ Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, ahəl niye nəkar gawla eye na, ka bərawa bəzihud tə həlay yak eye ada ka yawa na, a təv nakə a saka aye. Ahəl nakə ka ge guram aye na, ka gəsiye na həlay ka mbələm, ada ndo mekeleŋ eye ma bərakeye na bəzihud ada ma diye kar ha a təv nakə a saka bay aye.»

¹⁹ Yesu a tsik bazlam neheye na, a day ha məməte nakə Piyer ma ta mətiye na, kəkay. Məməte ŋgay niye na, ma bəziye ha məzla6 i Mbələm.

Tsa na, Yesu a gwaday a Piyer: «Peŋ bəzay.»

Yesu ta gawla ngay nakə a wuda na aye

²⁰ Piyer a mbəda bo a zəba dāre a dāba na, a ngatay a gawla i Yesu nakə Yesu a wuda na haladzay aye. Ahəl niye, ahəl nakə faya ta ndiye daf aye, maa həndzəd ka təv i Yesu ada maa tsətsah: «Bəy Maduweŋ mata ge fakaya daf way?» na, neŋgeye.

²¹ Piyer a ngatay na, a tsətsah ka Yesu, a gwadāy: «Bəy Maduweŋ, mata gay a neŋgeye mey?»

²² Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «Tadə a seŋ mā ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey? Nəkar na, peŋ bəzay!»

²³ Labara nakay a dədatay a zləm a ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, gawla i Yesu niye Yesu a tsik faya andza niye na, ma mətiye bay. Azlakwa Yesu kə gwadāy a Piyer ma mətiye bay na, kə tsikay bay. Ane tuk na, a gwadāy na: «Tadə a seŋ mā ndza ka bəra hus ahəl nakə na maweye na, me yak faya mey tey?»

²⁴ Wu neheye tebiye Yesu a ge aye na, maa dā ha ada maa watsa na, gawla i Yesu niye Yesu a wuda na haladzay aye. Ada nəmaa sər ha na, wu neheye a dā ha aye na, dedek.

²⁵ Siye i wu neheye Yesu a ge na, nəteye haladzay. Tadə ta watsa tebiye ka derewel nəte ta nəte na, derewel niye hay təv ma slateye ka məndzibəra bay.

Derewel i məsler i ndo i maslañ hay

Məfələkwə

Ka Luka na, Derewel i məsler i ndo i maslañ hay a tsik na, huya ka Labara Nğwalak eye. Faya ma tsikiye Yesu a slər tay ha ndo i maslañ hay kəkay, tə də ha bazlam nğay kwa a nğay. Tə də ha təday na, ma Zerozelem ada ma gəma neheye tə mbay naha aye, ada a dala neheye tə lawara na bəlay nakə tə zalay Mediterane aye. Ta ge na məsler nakə Yesu a vəlatay aye (Luka 24.47-48; Derewel i ndo i maslañ hay 1.8).

Ka madazlay i derewel nakay na, Yesu a tsal ka tøv i Mbəlom (1.9). Anəke na, nənğeye andaya ka tøv tay sa bay, ane tuk na, a slərəw Məsəfəre Tsədəñña eye a ndo i maslañ hay (Məsler hay 2). Məsəfəre niye a vəlatay tsəved məde ha wu neheye bagwar eye Mbəlom faya ma giye, ada Məsəfəre Tsədəñña eye faya ma həlaweye ndo wədeye hay ka məpe mədzal gər ka Yesu.

Hus ka madədo 12 na, Piyer ndo i maslañ i Yesu nənğeye ndo nakə derewel nakay a tsik faya haladzay aye.

Gawla i Yesu hay tə hutawa dəretsətseh ta tøv i bagwar i Yahuda hay andza Yesu (Madədo 3 hus ka 8).

Tə də ha Labara Nğwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye (Madədo 8 hus ka 12).

A dazlay ka madədo 13 na, Pol ndo i maslañ i Yesu a zəvay naha faya a Piyer. Yesu Kəriste a zalay a Pol (madədo 9). Madədo 13 hus ka 28 faya ma tsikiye ka mahəhele i Pol nakə a dəwa ha Labara Nğwalak eye aye.

¹ A nəkar Tiyoofil, mə derewel ga nakə kurre na watsaka naha aye na, məsler i Yesu nakə a ge, tə matətike nakə a tətik tay ha ndo hay aye tebiye, na pasla a dəma, kwa ka madazlay i məsler nğay, ² hus ka mede nğay a mbəlom. Ahəl nakə ki ye nğway a mbəlom zuk bay aye na, kə dətatay ha wu hay ta gədan i Məsəfəre Tsədəñña eye a ndo neheye a pala tay andza ndo i maslañ hay aye.

Yesu a gwad ma slərəweye Məsəfəre Tsədəñña eye

³ Ma dəba i məməte nğay na, kə lətsa abəra ma mədahañ ka bəzatay ha bo a ndo i maslañ nğay hay lele, a dətatay ha na, nənğeye andaya. Kə ndza ka tøv i gawla nğay hay məhəne kuro kuro fad. Ma məhəne niye kuro kuro fad eye na, a tsikawatay bazlam i Bəy i Mbəlom nakə ma ta ləviye.

⁴ Pat eye andaya Yesu faya ta ndiye wu manday ta gawla nğay hay na, a gwadətay: «Kā yum abəra ma Zerozelem zuk bay. Həbum wu nakə na gwadakum Bəba Mbəlom a gwad ma vəkumeye. ⁵ Yuhana nənğeye a dzəhufəwa tay ha ndo hay na, a yam. Ane tuk na, nəkurom na, ma məndze aza mba tsekweñ na, nəkurom ta dzəhufəbiye kurom ha a Məsəfəre Tsədəñña eye.»

Yesu a tsal a mbəlom

⁶ Ndo neheye ka tøv i Yesu aye, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Bəy Maduweñ, ka ta matay ha bəy a ndo i İsrəyel hay na, pat eye niye dəw?»

⁷ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Pat eye kədəy na, mata səre na, nəkurom bay. Mata tsike na, Bəba ga, nənğeye nəte nğweñ gədan nğay andaya mäge. ⁸ Ane tuk na, ka ta hutumeye gədan ahəl nakə Məsəfəre Tsədəñña eye ma mbəzlaweye fakuma aye. Ka ta tərumeye ndo məde ha labara ga ma Zerozelem, ka dala i Yahuda, ka dala i Samari ada ka kokway i məndzibəra tebiye.»

⁹ Ma dəba i bazlam ɲgay niye hay na, a tsal ha a mbəlom. Ahəl nakə gawla ɲgay hay faya ta zəbiye faya na, pazlay a ɲgaha na abəra ka dərə tay.

¹⁰ Yesu faya ma tsaliye na, nəteye faya ta zəbiye naha faya huya. Tsa na, ndo hay sulo tə peteked kwedek kwedek eye hay ti yaw ka təv tay, ¹¹ tə gwadatay: «A nəkurom Galile hay, faya ka məsumeye mazəbe dərə a magərmbəlom na, hərwi mey? Yesu na, ki ye fakuma abara a mbəlom. Ma ta maweye na, andza nakə ka ɲgatuma, a ye fakuma abara aye.»

Bərək i ndo i maslaɲ hay

¹² Ndo i maslaɲ i Yesu hay tə tsəne andza niye na, tə mbəzlaw abəra ma tsaholok niye tə zalay Mahəmba i Tetədəz aye, ta mbədə gər a Zerozelem. Tsaholok niye na, bəse ta wuzlah gay. Mede abəra ma Zerozelem a dəma na, ma sliye bərə nəte bay. ¹³ Ahəl nakə tə ndisl a Zerozelem aye na, ti ye naha tə tsal a gay nakə ka gər i gay nənɟed aye. Tə ndzawa pat pat na, mə dəma. Məzele i ndo neheye tə ndzawa mə hay niye na, Piyer, Yuhana, Yakuba ta Anɟəre, Filip ta Tomas, Bartelemi tə Mata, Yuda wawa i Alfe, Simoɲ ndo mäge vərəm hərwi dala ɲgay * ada Yahuda wawa i Yakuba. ¹⁴ Nəteye tebiye tə hayawa gər pat pat, ta ɲgwas hay, ta Mari may i Yesu ada ta malamar i Yesu. Tə hayawa gər hərwi maduwulay naha me a Mbəlom.

Tə pa Matiyas a bəram i Yudas

¹⁵ Pat wuray na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom tə haya gər. Nəteye tebiye ta giye na, temerrə tə kuro kuro sulo. Piyer a lətse ta wuzlah tay, a gwadatay: ¹⁶ «Malamar ga hay, wu nakə Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a tsik mə Derewel i Mbəlom aye na, kə ge bo. A tsik tə bazlam i Davit. A tsik kurre ka Yudas nakə a tərə ndo mədatay tsəved a ndo neheye tə gəs Yesu aye. ¹⁷ Yudas na, nənɟeye nəte mə walaɲ may, kə huta məsler andza nəmay.»

¹⁸ Suloy nakə tə vəlay hərwi məkədə gər i ndo aye na, Yudas a səkəm ha guvah. Mə dəma na, a dəd tə hud. Hud ɲgay a nduzl, dende ɲgay hay ti yaw a bəra tebiye. ¹⁹ Ndo i gəma i Zerozelem hay tə tsəne labara niye na, tə zalay a guvah niye tə me i gəma tay guvah i Hakeldama, andza məgwədə: Guvah i Bambaz.

²⁰ Piyer a gwadatay sa: «Azlakwa mawatsa eye mə dərewel i Dəmes hay na, a gwad:

“Gay ɲgay mâ tərə na, rəgay,

ndaray mâ ndza mə gay ɲgay bay.†”

«Mawatsa eye sa na, a gwad:

“Ndo mekeleɲ eye

mâ zla məsler ɲgay.‡”

²¹ «Anəke na, a ye ka bo nakə ka zlakweye ndo nəte mə walaɲ i ndo neheye ta zəɲgalawa kway ahəl nakə Bəy Maduweɲ tə nəkway ka həhalawakwa ka gəma ka gəma aye. ²² Kwa ahəl nakə Yuhana madzəhuḅe ndo a yam a dzəhuḅ Yesu a yam aye hus ahəl ɲgay nakə a ye abəra mə walaɲ kway a tsal a mbəlom aye na, nəteye tə nəkway. Ndoweye niye ka zlakweye na, ma ndziye tə nəkway. Ma diye ha labara i mələtsew i Yesu abəra ma mədahaɲ.»

²³ Mə walaɲ i ndo niye hay na, tə pala ndo hay sulo. Ndo niye hay sulo eye na, nənɟed məzele ɲgay Yusufa nakə tə zalay Barsabas aye. Tə pa faya məzele mamahkar eye sa, tə zalay Zustus. Ada ndo nənɟed tə zalay Matiyas. ²⁴ Tsa

* **1:13** A həlay i Yesu na, Yahuda hay tə gasawatay me a Roma hay bay, a satay mələve gər tay. Roma ma ləva dala tay bay. † **1:20** Dəmes hay 69.26. ‡ **1:20** Dəmes hay 109.8.

na, ndo niye hay mahaya gər eye ta duwulay me a Mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweŋ, nəkar nakə ka sər dərev i ndo zezeŋ aye na, damay ha way nakə mə walaŋ i ndo neheye sulo ka zla, ²⁵ hərwi məge məsler yak aye, a bəram i Yudas nakə a gər ha, a ye a təv nakə a say a neŋgeye aye.»

²⁶ Ta ndəv ha maduwule me na, tə ge tsakwal. Tsakwal a zla Matiyas, Matiyas a təra makuro gər eye sulo i ndo i maslaŋ hay.

2

Məsəfəre i Mbəlom a yaw

¹ Magurlom i Peŋtekot* a slaw na, gawla i Yesu hay nəteye mahaya gər eye ka təv manəte eye. ² Ahəl nakə nəteye mahaya gər eye na, kwayaŋŋa maləve i wuye a tsənew ma magərmbəlom. Maləve i wuye niye na, andza mətasl bagwar eye. A ye fataya, mavəzle ŋgay eye a rah a gay nakə nəteye mandza eye mə dəma aye. ³ Kwayaŋŋa tə ŋgatay andza dərneh i ako a yaw, a ŋgəna bo, ti ye tə ndza ka gər i ndo niye hay nəte nəte tebiye. ⁴ Nəteye tebiye tə rah ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ada ta dazlay a mətsike me tə me hay wal wal. Kwa way a tsik andza nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwaday tsik aye.

⁵ Azlakwa pat eye niye na, Yahuda neheye tə paway bəzay a Mbəlom ta tsəved eye, nəteye andaya. Ti yaw ma gəma neheye wal wal ka məndzibəra aye mata ndze naha məhəne tsekweŋ ma Zerozelem. ⁶ Tə tsəne maləve i wu niye na, tə haya gər tebiye. Nəteye niye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ. Ti ye naha na, tə ŋgatay a ndo niye hay mə gay aye. Kwa way a tsəne mətsike me i ndo məpe mədzal gər niye hay faya a tsik me tə me ŋgay ŋgway. ⁷ Nəteye neheye ti ye naha tebiye aye faya ta zəbiye fataya, ada a gatay hərbaəbəkka. Tə gwad: «Ndo neheye faya ta tsikiye me aye nəteye tebiye na, Galile hay bədaw?

⁸ Ada kwa way kway eye ka tsənakwa nəteye faya ta tsikiye me tə me kway na, ma kəkay? ⁹ Mə walaŋ kway na, siye hay ti yaw ma dala i Partiya, ma Mədiya ada ma Elam. Siye hay ti yaw ma dala i Mizapotami, ma Yahuda ta Kapados ada ma dala i Poŋtus, ma dala i Azi, ¹⁰ ma dala i Firigiya, ma dala i Pamfeli, ma dala i Ezipt, ta dala Libiya nakə bəse ta gəma i Siren aye. Siye hay ti yaw ma Roma, ¹¹ ma dala i Kəret ta Arabi. Mə walaŋ tay niye hay na, siye hay tə wa tay nəteye Yahuda hay, siye hay madurlon hay ta təra Yahuda hay matəre. Ada azlakwa ka tsənakwa nəteye faya ta diye tə bazlam i gəma kway hay wu neheye bagwar eye Mbəlom a ge aye.»

¹² Nəteye tebiye a gatay wadəŋ wadəŋ, tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Wu nakay na, andza məgweđe mey?»

¹³ Siye hay tə ŋgwasə ka ndo məpe gər niye hay ka Yesu aye, tə gwad: «Ndo neheye na, ta kwaya.»

Piyer a tsik me

¹⁴ Piyer a tsəne bazlam niye na, a lətse. Tə lətse tə siye i ndo i maslaŋ i Yesu niye hay kuro gər eye nəte aye tebiye. Piyer a lətse na, a tsik ta magala, a gwadatay a ndo niye hay: «Nəkurom Yahuda hay ada tə nəkurom neheye tebiye mandza eye ma Zerozelem aye, pumay zləm a bazlam ga neheye na tsikakumeye ada tsənum wu nakə a ge bo aye lele təday. ¹⁵ Andza nakə ka dzalum aye na, ndo neheye ta kwaya bay. Hərwi anəke na, mekedə mba zlezle ta kwaya tsa dəw? ¹⁶ Ane tuk na, wu nakə Zowel ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik ahəl niye mə Dərewel i Mbəlom aye na, ma giye bo anəke tuk.

* **2:1** Peŋtekot na, tə me i Gərek. Magurlom i gər i ndzuhosl. Tə ge magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər ka Yesu magurlom i məhute Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

17 “Mbəlom a gwad:

Mata dayaw ka mandəve i məndzibəra na, wuye mey?

Na vəlateye Məsəfəre ga a ndo hay tebiye.

Wawa kurom hasləka eye hay tə dem kurom hay ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

Na ta bəzatay ha wu wədeye a gawla kurom hay.

Məsine ma ta gateye a bagwar kurom hay, na tsikiye me ma nəteye.

18 Ayaw! Pat eye niye na,

na sləratayaweye Məsəfəre ga

a ndo i məsler ga hay,

ta təriye ndo i maslaŋ ga hay.

19 Na ta giye masuwayaŋ mə mbəlom,

ada wu neheye ta gateye hərəbəkka a ndo hay aye ka məndzibəra.

Ndo hay ta ŋgateye a bambaz, ta ŋgateye a ako ta geŋgis eye tərdələŋa.

20 Pat ma ta dəviye sa bay

ada kiye ma təriye ndozza andza bambaz.

Pat eye niye na, pat bagwar eye, pat mədəslyay ha gər.

Wu neheye kə ge bo tebiye na,

Bəy Maduweŋ ma deyeweye tuk.

21 Kwa way ka dūwulay me a Bəy Maduweŋ m̄a t̄əma ha na,

Bəy Maduweŋ ma t̄əmiye ha.†”

22 «A nəkurom İsrayel hay, pumay zləm a wu nakə na tsikakumeye: Yesu ndo i Nazaret na, ndo nakə Mbəlom a dākum ha gədaŋ ŋgay tə neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə walaŋ kurom, kə dākum ha neŋgeye way na, ka sərūm. 23 Yesu, neŋgeye Mbəlom a vəlakum ha a həlay na, andza nakə a say aye. Wu nakə ka gum ta neŋgeye na, bə Mbəlom a sər kurre. Nəkurom ka vəlumay ha a ndo neheye lele bay aye hay hərwi ada t̄a dar na ka mayako mazzləmbada eye, ada kə mət. 24 Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra na mədahaŋ. Kə mbəla ahaya abəra mə dəretsətseh i mədahaŋ. A ndza ma mədahaŋ huya bay na, hərwi mədahaŋ a sla faya bay. 25 Hərwi Davit kə tsik faya ahəl niye, a gwad:

“Na ŋgataway a Bəy Maduweŋ ga huya kame ga.

Neŋgeye ka tsakay ga

hərwi ada n̄a dzədzar bay.

26 Hərwi niye dərev ga kə rah ta mənŋwese,

ada bazlam ga faya ma giye dəmes ta mənŋwese.

Bo ga ma zəzukwiye bo lele, na dzaliye wuray sa bay.

27 Bəy Maduweŋ, ka gəriye ga ha ma təv məndze i mədahaŋ hay bay.

Ka gəriye ha neŋ ndo məpe mədzal gər ka nəkar n̄a ze ma tsəvay bay.

28 Ka deŋ ha tsəved nakə na zəŋgaliye, ma diye ga ha a sifa aye,

Ka t̄əra ga ha ndo maŋwasa eye hərwi nəkar t̄ə neŋ.‡»

29 Piyer a gwadatay sa: «Malamar ga hay, ka bəba tətə kway Davit na, na sliye faya mətsikakum parakka lele. Neŋgeye na, kə mət. Ta la na ada ka sərakwa ha tsəvay ŋgay andaya bəgom ma təv kway. 30 Ane tuk na, ahəl niye na, neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom. A sər ha bə Mbəlom kə tsikay kurre, a gwaday: “Aza ma dəba yak na, na ta vəliye bəy yak a ndo nəte mə walaŋ i wawa yak hay.§”

† 2:21 Zowel 3.1-5. ‡ 2:28 Dəmes hay 16.8-11. § 2:30 Dəmes hay 132.11.

31 «Nenǵeyey na, ǵa kə sər ha kurre Kəriste na, ma lətseweyey abəra ma mədahanǵ.

“Mbəlom ma ǵəriyey ha ma təv mǵndzey i mədahanǵ hay bay,

ada bo nǵay ma ziyey ma tsəvay bay.*”»

32 Piyer a ǵwadatay sa: «Yesu nakə na tsik faya aye na, Mbəlom kə lətsey ahaya abəra ma mədahanǵ. Nəmay tebiyey nəmaa həliyey na mbal nǵay. 33 Ma dəba eye na, Mbəlom kə zla na Yesu, a pa na tə həlay i mǵnday nǵay. Mbəlom kə vəlay Məsəfərey Tsədənǵa eye nakə Mbəlom a tsik kurre a ǵwad ma ta vəleyey aye. Nenǵeyey dərma kə vəlamayaw wu nakə anəke ka nǵatumay ada ka tsənum aye. 34 Davit na, nenǵeyey kə tsal a mbəlom tǵbey, ane tuk na, a ǵwad: “Bəy Maduwey Mbəlom a ǵwaday a Bəy Maduwey ǵa na:

Dara, ndza tə həlay i mǵnday ǵa,

35 hus a pat nakə ney, na piyey ndo mǵney dərəy yak hay a huf i sik yak hay andza wu mǵpe faya sik aye tǵday.†”»

Ndo mǵpe mədzal ǵər hay ka Yesu ta səkah

36 «Nəkurom Israyel hay tebiyey sərum ha ta dedek, Yesu nakə ka darum na ka mayako mazləmbadə eye na, Mbəlom a təra ha Bəy Maduwey ada ndo mətəmey ha ndo hay na, nenǵeyey.»

37 Ndo niyey hay tebiyey tǵ tsəney bazlam niyey na, dərəv a yey fataya abəra. Ta tsətsah ka Piyer ada ka siyey i ndo i maslanǵ hay, tə ǵwad: «Malamar hay, anəke nəmaa ǵiyey na, kəkay?»

38 Piyer a mbədətay faya, a ǵwadətay: «Ǵərum ha mezeleme kurom ada tǵ dzəhuǵ kurom ha a yam ta mǵzeley i Yesu Kəriste hərwi ada Yesu ma pəsakumeyey ha mezeleme kurom hay. Ka gum andza niyey na, Mbəlom ma vəlakumeyey Məsəfərey nǵay Tsədənǵa eye. 39 Hərwi Mbəlom kə tsik kurre, a ǵwad: Ma vəlakumeyey a nəkurom ada a wawa kurom hay. A ǵwad ma vəliyey a ndo neheyey nəteyey mǵndza eye dərəy aye dərma kə. Ayaw! Bəy Maduwey kway Mbəlom ma vəliyey Məsəfərey nǵay a ndo neheyey ma zalateyey hərwi ada tǵ pay bəzay aye.»

40 Piyer a tsikatay bazlam mekeləy eye hay haladzay hərwi məmatay naha dərəv ada tǵ dzala ha. A ǵwadətay: «Dumara abəra mǵ walanǵ i ndo neheyey sewed eye hay. Ǵərumay ha bo kurom a Mbəlom mǵ təma kurom ha.»

41 Ndo hay haladzay mǵ walanǵ i ndo niyey hay ta təma bazlam i Piyer. Tsa na, ta dzəhuǵ tay ha a yam. Pat eye niyey na, ndo hay ta ǵiyey ǵwezem mahkar tə pa mədzal ǵər ka Yesu, ta səkah tay ha ndo mǵpe mədzal ǵər hay ka Yesu.

Mǵndzey i ndo mǵpe mədzal ǵər ka Yesu

42 Nəteyey niyey tebiyey tǵ paway zləm a mətətikēy i ndo i maslanǵ i Yesu neheyey ta tǵtikawatay aye tǵ metsehe lēley. Tə ndzawa ka təv manətēy eye, tə ndayawa wu mǵnday ka təv manətēy eye ada ta dūwulaway me a Mbəlom ka təv manətēy eye. 43 Kwa way a ndzawa na, tə madzədzerēy eye hərwi Mbəlom a ǵawa masuwayanǵ wal wal tə həlay i ndo i maslanǵ i Yesu hay. 44 Ndo mǵpe mədzal ǵər hay ka Yesu tebiyey, nəteyey madzapa eye nətēy, wu tay hay tebiyey tǵ nǵənawa ha a bo mǵ walanǵ tay. 45 Ta səkəmawa ha wu tay hay ada ta nǵənawa ha a bo suloy eye kwa a way dǵ ka mǵgey wu nǵay nakə a say aye. 46 Tə hayawa ǵər pat pat a ǵay i mədəslay ha ǵər a Mbəlom, kwa tsekwenǵ tǵ tərətsawa ha bay. Tə ndayawa wu mǵnday ka təv manətēy eye mǵ ǵay tay hay. Tə ndayawa wu mǵnday niyey na, ta mǵnǵwesey eye, mǵnǵnǵuzey kwa tsekwenǵ andaya bay.

47 Ta zambadəway a Mbəlom ada nəteyey niyey hay tebiyey tǵ yatay a ǵər a ndo

* 2:31 Dəmey hay 16.10. † 2:35 Dəmey hay 110.1.

hay. Andza niye, Bəy Maduweŋ a təmawa tay ha ndo hay pat pat, a səkah tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndo neheye faya ma təmiye tay ha aye.

3

Piyer ta Yuhana tə mbəl ha ndo matəra eye

¹ Pat wuray Piyer ta Yuhana ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom mata dūwulay me a Mbəlom. Ti ye ta bəre mahkar i huwa. Ndo hay ti yawa ta dūwulaway naha me a Mbəlom na, ta bəre mahkar eye niye. ² Ndowneye andaya bəse ta maged i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye. Maged nakə tə zalay maged nakə a le aye. Ndowneye niye na, matəra eye kwa abəra ka məwe ŋgay. Tə zlawə naha, tə hənawa ha bəse ta maged niye pat pat. A tsətsahawa dala ka ndo neheye ti yawa naha a gay i məvəlay wu a Mbəlom aye. ³ Pat eye niye na, a ŋgatay a Piyer ta Yuhana ta diye, ta fələkwiye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, a tsətsah fataya dala.

⁴ Piyer ta Yuhana ta ndazl na lele. Tsa na, Piyer a gwaɗay: «Zəba famaya lele.» ⁵ Tsa na, ndo niye a zəba fataya, a zəzur tay ha tə metsehe lele. Neŋgeye a dzala na, ta vəleŋeye wu. ⁶ Piyer a gwaɗay: «Dala andaya faɗaya bay tebiye, ane tuk na, na vəlakeye na, wu nakə andaya faɗaya aye. Neŋ faya na gwaɗakeye ta gədaŋ i Yesu Kəriste i Nazaret lətse, do!»

⁷ Tsa na, Piyer a gəs na abəra mə həlay i mənday hərwi madzəne na ka mələtse ha ka mbəlom. Kwayaŋŋa sik ŋgay hay tə manderkukwasl ŋgay hay tə huta gədaŋ. ⁸ A ndapa a mbəlom tə sik ŋgay hay lele. Tsa na, a pa bo ka mede. A ye, tə fələkwa ka bo dziye ta ndo i maslaŋ i Yesu niye hay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ndo niye na, a ye lele ta mandepe a mbəlom tsadaw tsadaw ada tə mazambadaya a Mbəlom.

⁹ Ndo hay tebiye tə ŋgatay faya ma diye kuteŋ kuteŋ lele ada faya ma zambadeye a Mbəlom. ¹⁰ Tə sər ha, neŋgeye ndo nakə a rəkawa bəse ta maged nakə a le haladzay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, nəteye niye tebiye ta dzədzar ada a gatay hərbaɓəkkə hərwi wu nakə a ge bo ta ndo niye aye.

¹¹ Piyer ta Yuhana nəteye mə mazambal i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə tə zalay Mazambal i Salomon aye. Ndo nakə a mbəl abəra mə matəre aye na, a wuda məgəre tay ha sa bay. Ndo hay haladzay ti ye naha mahway mahway hərwi nəteye tebiye a gatay hərbaɓəkkə. ¹² Piyer a ŋgatay a ndo neheye ti ye naha haladzay aye na, a gwaɗatay andza nakay: «Nəkurom ndo i Israyel hay, ndo nakay a mbəl na, a gakum hərbaɓəkkə na, hərwi mey? Nəkurom faya ka zəbumeye famaya andza niye na, hərwi mey? Nəkurom faya ka dzalumeye mə gər kurom na, maa mbəl ha ndo nakay na, Piyer ta Yuhana hərwi bo tay eye gədaŋ eye. Tə mbəl ha na, nəteye tə pay bəzay a Mbəlom lele. Ane tuk na, a'ay andza niye bay. ¹³ Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak ada Mbəlom i Zakob nakə nəteye neheye ta dūwulay me aye, a bəz ha məzlaɓ i ndo i məsler ŋgay Yesu. Nəkurom eye, ka vəlumay ha a həlay i Roma hay hərwi ada tā kəɗ na ada ka kalum ha kame i Pilat. Pilat na, haɓe a say məgəre ha. ¹⁴ Nəkurom ka kalum ha ndo nakə ɗaɗa neŋgeye kə ge mənese bay. Neŋgeye ndo dedək eye. A yakum a gər dūh matsətsəhe tā gərakum ha na, ndo məkəde ndo. ¹⁵ Andza niye, ka kəɗum na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ane tuk na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay. Nəkway tebiye ka sərakwa ha. ¹⁶ Ndo nakay anan ka ŋgatamay, ka sərūm ha aye na, maa vəlay gədaŋ na, məzele i Yesu hərwi nakə nəmaa pa mədzal

gər may ka Yesu aye. Ayaw! Ndo nakay a mbəl lele ka ngatumay tə dəre kurom aye na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər ka Yesu aye.

¹⁷ «Malamar ga hay, ahəl nakə nəkurom ta bəy kurom hay ka kalum ha Yesu aye na, neñ na sər ha wu nakə ka gum aye na, ka sərüm bay. ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge na, wu nakə a tsik ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay aye. A gwad: Kəriste na, ma ta giye dəretsətseh. ¹⁹ Anəke na, mbədum ha mede kurom, mbədumaw me ka təv i Mbəlom hərwi ada mǎ mbatakum ha mənese kurom hay. ²⁰ Ka gum andza niye na, Bəy Maduweñ Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ma ta slərakumaweye Yesu ndo mətəme ha ndo nakə a zla na kurre hərwi kurom aye. ²¹ Anəke na, kutoñ Yesu Kəriste ma ndziye mə mbəlom təmad hus a pat nakə Mbəlom ka təra ha wu hay tebiye andza nakə a də ha ahəl niye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay hay aye. ²² Musa, neñgeye a gwadətay a bəba tətə kway hay: “Bəy Maduweñ kurom Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo mədə ha bazlam ngay andza neñ na gwad bədaw? Neñgeye na, slala kurom. Ka ta pumay zləm a wu nakə ma ta tsikakumeye tebiye. ²³ Ndoweye kə pay zləm a bazlam i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye bay na, ma ndziye mə walañ i ndo i Mbəlom hay bay. Ta kədiye na mədahañ eye.»*

²⁴ «Siye i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay dərmak ta tsik andza i Musa. Ta tsik ka wu nakə ma giye bo ahəl kway nakay anañ aye. Kwa Samuyel ada kwa siye i ndo maslañ i Mbəlom neheye ti yaw ma dəba ngay aye. ²⁵ Malamar ga hay, Mbəlom a tsik wu neheye tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ngay hay na, a nəkurom. Andza niye dərmak, ahəl nakə Mbəlom a 6ar dzam ta bəba tətə kurom hay aye na, a gwadəy a Abraham: “Na ta piye ngama ka ndo i məndzibəra hay tebiye tə həlay i wawa i hud yak hay. Dzam nakə Mbəlom a 6ar aye na, i kurom.†” ²⁶ Andza niye, Mbəlom a sləraw ndo i məsler ngay na, hərwi kurom təday. A sləraw na, hərwi məpe fakuma ngama, ada mətsoya kurom ahaya abəra ka tsəved i mənese.»

4

Piyer ta Yuhana kame i bagwar i Yahuda hay

¹ Ahəl nakə Piyer ta Yuhana, nəteye faya ta tsikatəye me a ndo hay mba aye na, ndo məvəlay wu a Mbəlom hay, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ta Saduke hay ti ye naha ka təv tay. ² Ti ye naha na, tə ge dərev haladzay ka Piyer ta Yuhana hərwi nəteye faya ta tətikiye tay ha ndo hay, tə gwadətay: «Yesu kə lətsew abəra ma mədahañ ada mələtsew i Yesu niye a lətsew aye na, ndo hay ta sliye faya mələtsew abəra ma mədahañ.» ³ Ndo niye hay tə gəs tay ha Piyer ta Yuhana, ta dərəzl fataya a dangay. Ta dərəzl fataya na, ta gatay sariya zuk bay, hərwi həvad kə ge tsiy. ⁴ Mə walañ i ndo neheye tə tsəne matətike i Piyer ta Yuhana aye na, ndo hay haladzay ta dzala ha ka Yesu. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta səkah, ndo hay tebiye ma giye gwezem zlam.

⁵ Tədə eye i mekedə na, bəy i Yahuda hay, madugula i Yahuda hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə haya gər a Zerozelem. ⁶ Mə walañ tay niye hay tə haya gər aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nakə tə zalay Han aye andaya, Kayif, Yuhana, Aləgəzandər ada tə siye i ndo neheye ma bəğay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye nəteye andaya. ⁷ Tə həlataya ahaya ndo i maslañ i Yesu niye hay sulo eye kame

* **3:23** Madayaw abəra ma Ezipt 18.15, 18-19. † **3:25** Madazlay i wu hay 22.18; 26.4.

tay. Tsa na, ta tsətsah fataya, tə gwadətatay: «Ka mbəlum ha ndo nakay na, ma kəkay? Ka hutumaw gədan eye na, mənğay? Ada ka mbəlum ha na, ta məzele i way?»

⁸ Ta tsətsah fataya andza niye na, kwayanğa Piyer a rah ta Məsəfəre Tsədanğa eye, a gwadətatay: «Nəkurom bəy mələve ndo hay ta madugula hay, ⁹ ka tsətsahumeye famaya bazlam bəgom na, hərwi naka nəmaa gay nğwalak a ndo matəra eye, a mbəl ma kəkay ka tsətsahum famaya andza niye na gwad ba? ¹⁰ Ayaw lele! Kə ge andza niye na, nəkurom sərūm ha, nəkurom tebiye tə siye i ndo i İsrayel hay, sərūm ha na, ndo nakə a lətse kame kurom nənğeye zay lele aye na, ta məzele i Yesu Kəriste nakə a yaw abəra na Nazaret aye. Nənğeye ndo naka ka darum na ka mayako mazzələmbada eye ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan aye na, nənğeye. ¹¹ Derewel i Mbəlom a tsik faya, a gwad:

“Kwar nakə nəkurom ndo mədəzle gay hay ka kalum ha aye na,

ka təra kwar nakə ma vəleye gədan a gay aye dūh.*”

¹² «Ka mbakweye faya mətəme na, tə nənğeye nəte nğwen. Hərwi ka məndzibəra tebiye Mbəlom kə vəl ndo mekelən eye nakə ma təmiye kway ha aye na, andaya bay.»

¹³ Ndo niye hay tə haya gər aye na, a gatay wadən wadən. Hərwi ta zəba ka Piyer ta Yuhana na, ta dzədzar bay, tə tsik me parakka. A gatay wadən wadən wene wene eye na, hərwi nəteye ta tətik wuray kwa tsekwen bay tebiye. Tə sər ha nəteye na, ndo məpay bəzay a Yesu tsay. ¹⁴ Ane tuk na, nəteye faya ta nğgateye a ndo nakə a mbəl aye dərmak, nənğeye malətsa eye ka təv tay. Tə sər wu nakə ta mbədətatay faya a Piyer ta Yuhana aye bay. ¹⁵ Tsa na, tə gwadətatay: «Dum abəra mə gay.» Piyer ta Yuhana ti yaw wu tay abəra mə dəma na, nəteye tə mətsa mə gay tə ma ha ka bo bazlam. ¹⁶ Tə gwad a bo mə walan tay: «Ndo neheye ka gəkweye tay ha na, kəkay? Ndo i Zərozelem hay tebiye tə sər ha masuwayan nakə tə nğgatay aye parakka, maa ge na, Piyer ta Yuhana. Ka sləkweye faya məmbədə bay. ¹⁷ Ane tuk na, gəkwatay me ada pakwa fataya zluwer na, tə tətikatay bazlam nakay a ndo hay tə məzele i Yesu Kəriste bay hərwi ada siye i ndo hay tə tsəne labara i masuwayan nakə tə ge aye bay.»

¹⁸ Ti ye tə zalatayaw. Piyer ta Yuhana ta mbədə naha gər ka təv tay. Ti ye naha na, tə gatay me, tə gwadətatay: «Kā tsikumətatay kəgəbay kā tətikumətatay a ndo hay tə məzele i Yesu sa bay.»

¹⁹ Ane tuk na, Piyer ta Yuhana ta mbədətatay faya, tə gwadətatay: «Nəkurom na, dzalum ha wu nakə dedək eye kame i Mbəlom aye təday. Lele marəhay ha gər na, a nəkurom tsukuđu a Mbəlom dəw? ²⁰ Nəmaa sliye faya məgər ha mətətike wu nakə nəmaa nğgatay ada nəmaa tsəne aye bay. Nəmaa tsikiye huya.»

²¹ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne andza niye na, tə pa fataya zluwer haladzay sa. Tsa na, tə gər tay hay, ti ye wu tay. Tə gər tay ha na, ta huta fataya mənese nakə də məgatay dəretsətseh aye bay, hərwi siye i ndo hay nəteye tebiye faya ta zambadəye a Mbəlom hərwi wu nakə Piyer ta Yuhana tə ge aye. ²² Ndo niye tə mbəl ha ta masuwayan aye na, məve nğgay ma ziye məve kuro fad.

Maduwule me i ndo məpe mədzal gər hay

²³ Tə gər tay ha Piyer ta Yuhana. Tə gər tay ha na, ta mbədə gər, ti ye ka təv i ndo məpe mədzal hay ka Yesu. Ti ye naha na, ta təkəratay wu nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay i Yahuda

* 4:11 Dəmes hay 118.22. Kwar eye niye na, Yesu.

hay tə tsik aye. ²⁴ Tə tsəne bazlam niye na, kwayanŋa nəteye tebiye tə dzapa nəfe, tə pa bo ka maɗuwulay me a Mbəlom. Tə gwaday naha a Mbəlom: «Bəy Maduweŋ, maa ge magərmbəlom ta dala, ta bəlay ada tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, nəkar. ²⁵ Maa tsik me tə bazlam i bəba tətə may Davit ndo i məsler i yak na, nəkar. Neŋgeye a tsik ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad:

“Ndo hay tebiye tə ge mevel na, kemey?

Tə ma ha ka bo bazlam na, hərwi mey?

²⁶ Bagwar i bəy i dala i məndzibəra hay ta ləva bo məge vərəm.

Bəy hay ta haya gər məge vərəm ta Bəy Maduweŋ Mbəlom

ada ta ndo nakə a pay dzagwa i bəy a gər aye.†”

²⁷ «Andza niye defək, ta haya gər ma gəma nakay. Herod tə Poŋos Pilat ta gəma hay ada ndo i Israyel hay ta haya gər məge vərəm ka Yesu ndo i məsler yak tsədaŋŋa eye. Neŋgeye nakə ka pay dzagwa i bəy a gər aye. ²⁸ Wu nakə tə ge andza nakay aye na, andza i yak nakə ka tsik kurre a saka məge ta gədaŋ yak aye. ²⁹ Anəke na, Bəy Maduweŋ may, dzəna may abəra ka təv i sewed tay neheye tə gamay aye tey. Vələmay gədaŋ yak ada nəmaā də ha bazlam yak ta defək. ³⁰ Vələmay gədaŋ hərwi ada nəmaā mbəl tay ha ndo hay, hərwi ada nəmaā ge masuwayan hay wal wal ta məzele i Yesu, ndo i məsler yak tsədaŋŋa eye.»

³¹ Ta ndəv ha maɗuwulay me a Mbəlom na, təv nakə nəteye mahaya gər eye mə dəma aye a bəl haladzay dzekiḱ dzekiḱ. Nəteye niye tebiye, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a rahatay a bo. Kwayanŋa tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom ze madzədzere.

Məndze nəte i ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom

³² Ndo neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, nəteye tebiye tə ndzawa na, nəte, ta wuda bo lele ada mədzal gər tay nəte. Ndəray kwa nəte mə walaŋ tay mətsike nakay na, wu ga na, andaya bay. Mə walaŋ tay wu tay hay tebiye ta ŋgəna ha a bo mə walaŋ tay. ³³ Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə dəwa ha bazlam i mələtsew i Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ haladzay. Tə gwadawa: «Nəmaa ŋgatay kə lətsew abəra ma mədahaŋ.» Ada Mbəlom a pa ŋgama haladzay ka ndo məpe mədzal gər hay. ³⁴ Ndəray mə walaŋ tay kwa tsekweŋ wu a kətsay bay. Ndo neheye guvah tay hay kəgəbay gay tay andaya na, ta səkəmawa ha. Suloy i wu nakə ta səkəm ha aye na, ti yawa ahaya ³⁵ ada tə vəlawatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Ma dəba eye na, ta ŋgəna ha suloy eye kwa a way də andza nakə a say aye.

³⁶ Andza niye ndoweye andaya tə zalay Yusufa. Ndo i maslaŋ i Yesu hay tə pa faya məzele na, Barnabas, andza məgwede: Ndo nakə ma gwadiye tete a siye i ndo hay aye. Neŋgeye slala ŋgay na, Levit hay. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Sipəre aye. ³⁷ Neŋgeye a ye, a səkəm ha guvah ŋgay. Tsa na, a zla ahaya suloy eye, a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay.

5

Maraw me i Ananiyas ta Safira

¹ Ane tuk na, ndoweye andaya tə zalay Ananiyas. Tə zalay a ŋgwas ŋgay Safira. Pat wuray na, ta səkəm ha guvah tay tə gwad ayaw mə walaŋ tay.

² Ananiyas a həl faya abara ka suloy i guvah niye, a ye ha siye a vəlatay a ndo i maslaŋ i Yesu hay. Suloy nakə a həl faya abəra aye na, ŋgwas ŋgay a sə

† 4:26 Dəmes hay 2.1-2.

faya lele. ³ A ye naha na, Piyer a gwaday: «Ananiyas, ka gəray ha dərev yak a Fakalaw na, hərwi mey? Ka gər ha siye i suloy i guvah yak a mətəgay, ka zlaw tsekweñ, ka raway me a Məsəfəre Tsədanña eye na, hərwi mey? ⁴ Ahəl nakə ka səkəm zək bay aye na, guvah yak wu yak bəna i ndəray daw? Ada suloy i guvah nakə ka səkəm ha aye na, i yak bədaw? Ka dzala mə gər yak məge wu andza nakay na, ma kəkay? Ka raway me na, a Mbəlom bəna, a ndo hay bay.»

⁵ Ananiyas a tsəne bazlam niye hay na, a dəd abəra ka mbəlom. Kwayanña a mət tsədək tsədək. Ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, nəteye tebiye ta dzədzar haladzay. ⁶ A mət na, gawla hay ti yaw tə mbəkwa na mədahan. Tsa na, tə zla na, ti ye tə la na.

⁷ Mazlambar ma giye bəre mahkar na, ɲgwas i Ananiyas a yaw a fələkwa a gay. A yaw na, kə sər ka wu nakə a ge bo aye bay. ⁸ A fələkwa naha a gay na, Piyer a tsətsah faya, a gwaday: «Tsiken, suloy i guvah kurom nakə ka səkəmmum ha ta zal yak aye na, andza nakay daw?»

ɲgwas niye a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw! Nəmaa səkəm ha na, suloy eye andza nakay.»

⁹ Piyer a gwaday: «Ka mum ha ka bo bazlam mə walañ kurom hərwi madzəgur me ka Məsəfəre i Bəy Maduweñ na, kəkay? Tsəne, ndo neheye tə la zal yak aye, nəteye andaya malətsa eye ka maged tsiy ada ta deyeweye ta zliye kar dərmak.»

¹⁰ Piyer a tsikay andza niye na, kwayanña a dəd ka sik i ndo i maslañ i Yesu niye hay. Tsa na, a mət. Gawla hay ti yaw, tə fələkwa naha a gay. Ti ye naha na, kə mət. Tə zla na, ti ye ha tə la na ka tsakay i zal ɲgay. ¹¹ Ndo məpe mədzañ gər hay ka Yesu Kəriste tebiye ada tə siye i ndo neheye tə tsəne labara niye aye na, ta dzədzar haladzay.

Ndo i maslañ hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay

¹² Ndo i maslañ hay tə gawa masuwayañ wal wal haladzay mə walañ i ndo hay. Ndo məpe mədzañ gər hay ka Yesu tə hayawa gər a dalamətəgay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, mə Mazambal i Salomon. ¹³ Ndo neheye tə pa mədzañ gər ka Yesu təbey aye na, zluwer a gatay mede ka təv tay. Ane tuk na, ndo hay tebiye tə dəslatay ha gər. ¹⁴ Ndo hay haladzay faya ta səkahiyə, hasləka hay ta ɲgwas hay tə dzala ha ka Bəy Maduweñ. Ndo məpe mədzañ gər hay ta səkah haladzay. ¹⁵ Hərwi masuwayañ neheye ndo i maslañ hay tə ge aye na, ndo hay tə həlawa naha ndo i dəvats hay. Tə həlawa tay naha ka sləlah kəgəbay ka hubok. Tə pawa tay ha ka tsakay i tsəved hərwi ada ahəl nakə Piyer ma diye tə dəma aye na, kwa kəkay mezek ɲgay kə husa ka ndo nəte mə walañ tay ma mbəliye. ¹⁶ Ndo hay haladzay ti yawaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Zerozelem aye. Tə həlawa naha ndo i dəvats ta ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye. Ndo i maslañ hay tə mbəl tay ha tebiye.

Tə gəs tay ha ndo i maslañ hay

¹⁷ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə paway bəzay aye, andza məgwede ta Saduke hay, tə tsəne ndo i maslañ hay faya ta giye masuwayañ haladzay na, a ndalatay, dərev tay a rah ta sələk. Tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Gasakwa tay ha!» ¹⁸ Tsa na, ti ye tə gəs tay ha. Ti ye tə pa tay a danğay. ¹⁹ Ane tuk na, ta həvad ahəl nakə ndo i maslañ hay nəteye ma danğay aye na, gawla i Mbəlom a ye, a həndəkəkatay na maged i gay i danğay niye. A həlatay ahaya ndo i maslañ niye hay abəra mə dəma, a gwadatay: ²⁰ «Dum ta dumatay ha labara i sifa wedeye a ndo hay ma dalamətəgay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²¹ Ndo i maslanj hay ta təma bazlam i gawla i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Pərik i mekedəe na, tə həl bo ti ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ti ye naha tə pa bo ka matətikatay a ndo hay.

Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta ndo neheye nəteye dziye, tə zalatay a madugula i Yahuda hay, tə haya gər. Tə ma ha ka bo bazlam mə walanj tay. Tsa na, tə slər ndo hay ka ndo i maslanj hay a gay i danjay, tə ye tə həlatay ahaya. ²² Ane tuk na, ndo neheye ti ye, tə husa a dəma na, ta huta tay ha mə gay i danjay bay. Tə maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye, tə matay ha labara aye. ²³ Tə gwadatay: «Nəmaa ye naha, nəmaa ndzay a gər a gay i danjay na, mədəslə eye lele ada ndo matsəpe məged hay nəteye andaya faya ta tsəpiye. Ane tuk na, nəmaa həndək na məged na, nəmaa huta ndəray kwa nəte bay!»

²⁴ Tə tsəne labara niye andza niye na, bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye tə sər wu nakə ta dzaliye bay. Ta tsətsəhay a gər tay, tə gwad: «Matəra ta ndo i məsler niye hay na, wuye mey?»

²⁵ Ahəl nakə nəteye faya ta dzaliye andza niye na, ndoweye a yaw ka təv tay, a gwadatay: «Tsənum! Ndo neheye ka pum tay a danjay aye na, nəteye faya ta tətikateye a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom!»

²⁶ Tə tsəne andza niye na, kwayanja bəy i ndo matsəpe gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta ndo nğay hay, ti ye mata ma tay ahaya ndo i maslanj niye hay. Ane tuk na, ti ye tə ma tay ahaya na, ta gatay dəretsətəh bay hərwi ta dzədzar ta ndo hay, ta ta kaliye tay ha tə kwar.

Ndo i maslanj hay kame i sariya

²⁷ Ti ye tə həlatay ahaya na, ti ye tay ha kame i madugula i Yahuda hay. Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a pa bo ka matsətəshe fataya abəra bazlam. ²⁸ A gwadatay: «Nəmaa gakum me ka matətikatay a ndo hay ta məzele i Yesu bədaw? Ada ka gum na, mey? Nəkurom na, tsəkam matətikatay a ndo hay ma wuzlahgəma i Zerozelem tebiye na, kəkay? Ada a sakum məgwede maa kəd na ndo niye na, nəmay dəw?»

²⁹ Piyer tə siye i ndo i maslanj hay ta mbədətay faya, tə gwadatay: «Marəhay ha gər na, a Mbəlom bəna a ndo hay bay. ³⁰ Ka darum na Yesu ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mə mət. Ane tuk na, Mbəlom i bəba tətə kway hay kə lətə ahaya abəra ma mədahanj. ³¹ Mbəlom kə lətə ahaya abəra ma mədahanj ta gədanj nğay. Kə pa na a bəy, nəngəye ndo mətəme ha ndo hərwi ada İsrayel hay tə mbədə ha mede tay. Ta huta, Mbəlom ma pəsətay ha mezeleme tay hay. ³² Nəmay na, ndo məhəle mbal i wu neheye a ge bo aye, nəmay ta Məsəfəre Tsədanja eye nakə Mbəlom a vələtay a ndo neheye ta rəhay ha gər aye.»

³³ Tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. A satay mədəke tay ha ndo i maslanj hay. ³⁴ Ane tuk na, Fərisa wuray andaya məzele nğay Gamaliyel. Nəngəye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ndo hay tebiye ta təmawa bazlam nğay. A lətə mə walanj i ndo niye hay mahaya gər eye, a gwadatay: «Ndo neheye tə ye abəra kananj tsekwej təday.»

³⁵ Ndo i maslanj hay ti yaw abəra mə dəma na, a gwadatay: «İsrayel hay, gum mətəshe hərwi wu nakə a sakum məgatay a ndo neheye. ³⁶ Ndo niye məzele nğay Tiyyodas aye na, mə makumaw a gər. A yaw ahəl niye a gwad nəngəye na, bagwar i ndo. Ndo hay ta giye temerre fad ta pay bəzay. Ane tuk na, ta kəd na. Ndo neheye tə pay bəzay aye ta nğəna gər tebiye. Kwa ndəray ka ləkaw bay.

³⁷ «Ma dəba ɲgay na, ndoweye andaya dərmaɲ, məzele ɲgay Yudas. Neɲgeye ndo i Galile. Neɲgeye a ndohwaw ahəl i məpesle ndo, kə zalatay a ndo hay haladzay ka məpay bəzay. Neɲgeye dərmaɲ ta kəf na ada ndo neheye tə pay bəzay aye ta ɲgəna gər tebiye kweye kweye. ³⁸ Neɲ faya na tsikakumeye anəke, kə mətsum ka ndo neheye bay, gərsum tay ha tā ye wu tay. Hərwi kə ge mədzal gər tay, ta məsler tay, ti yaw ma ndo hay na, ta ndziye bay. Ta dziye. ³⁹ Ane tuk na, kə ge məsler tay a yaw abəra mə həlay i Mbəlom na, ka slumeye faya məmbete ha bay. Gum metshe lele, faya ka gumeye vəram na, ka Mbəlom duh!»

⁴⁰ Ndo niye hay mahaya gər eye ta təma bazlam i Gamaliyel. Tə zalatay a ndo i maslaɲ hay sa. Ti ye naha, tə ndəba tay ha. Tə gwadatay: «Dada kə tsikumay me a ndəray tə məzele i Yesu sa bay.» Tsa na, tə gər tay ha.

⁴¹ Ndo i maslaɲ i Yesu niye hay ti yaw abəra mə walaɲ i məhay gər tay niye tə mənɲwese hərwi dərətsətseh nakə tə gatay hərwi məzele i Yesu aye. ⁴² Duh ta tətikawa ada tə dawa ha mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom ada mə gay tay hay pat pat tə gərəwa ha bay, Yesu na, Kəriste.

6

Tə pala ndo hay tasəla hərwi madzəne ndo i maslaɲ i Yesu hay

¹ Ahəl niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu faya ta səkahiye haladzay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər neheye tə tsik me i Gərek aye na, tə ge dərev ka ndo məpe mədzal gər neheye nəteye tə tsik bazlam i Yahuda hay aye. Tə ge dərev na, hərwi ahəl nakə ta ɲgənawatay wu mənɲday a madakway i ɲgwas hay aye na, tə vəlawatay a madakway i ɲgwas tay hay təbey.

² Ndo i maslaɲ neheye kuro gər eye sulo aye, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwadatay: «Nəmaa gəriye ha məde ha bazlam i Mbəlom hərwi məmətse mənɲəne wu mənɲday bay. ³ Hərwi niye malamar hay, pəlum ndo hay tasəla mə walaɲ kurom. Ka pəlumeye na, ndo i ɲgwalak hay, ndo neheye nəteye maraha eye ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye ada tə sər gər lele aye. Nəmaa vəliye məsler i mənɲəne wu mənɲday na, a həlay tay. ⁴ Nəmay, nəmaa dūwulay me a Mbəlom ada ta məde ha bazlam ɲgay a ndo hay.»

⁵ Bazlam tay niye a yatay a gər a ndo hay tebiye. Tsa na, tə pala ndo hay tasəla. Ndo makurre eye na, Etiyen, ndo nakə ta mədzal gər lele ada maraha eye ta Məsəfəre Tsədəɲɲa eye, Filip, Pərakor, Nikanor, Timon, Parmenas ada Nikolas ndo i gəma i Aɲtiyos neɲgeye a gawa kule, ane tuk na, ahəl niye na, ka dazlay a məpay bəzay a kule i Yahuda hay. ⁶ Tsa na, ti ye tay ha ka təv i ndo i maslaɲ i Yesu hay. Ndo i maslaɲ i Yesu hay tə pa fataya həlay ada ta dūwulay me a Mbəlom.

⁷ Bazlam i Mbəlom a də a zləm haladzay. Ndo məpe mədzal gər hay ta səkah haladzay ma Zerozelem ada ndo məvəlay wu a Mbəlom hay haladzay tə dzala ha ka Yesu.

Tə gəs na Etiyen

⁸ Etiyen na, ndo nakə nəte mə walaɲ i ndo neheye tə pala tay tasəla aye. Neɲgeye na, Mbəlom kə pa faya ɲgama haladzay. Ka tsəved i Mbəlom na, neɲgeye gədaɲ eye haladzay. A gawa masuwayaɲ hay mə walaɲ i ndo hay. ⁹ Siye i Yahuda hay nəteye andaya, tə haya gər a gay i ma dūwule me nakə tə zalay gay i ma dūwule me i beke neheye tə gər tay ha aye. Ti yaw ma gəma i Siren ada ma gəma i Aləgəzəndəri, ti yaw ma dala i Silisi ada ma dala i Azi. Nəteye niye tebiye ta təma bazlam i Etiyen bay, faya ta kədiye wuway

ta neŋgeye. ¹⁰ Ane tuk na, ndo niye hay tə mba ka Etiyen tə bazlam bay, hərwi maa vəlay ndaraw ka mətsike me na, Məsəfəre i Mbəlom.

¹¹ Tə vəlatay wu a ndo hay, hərwi ada ndo niye hay t̄a raw me t̄a gwad̄ na: «Nəmaa tsəne faya abəra bazlam, faya ma tsaleye ka gər a Musa ada faya ma tsaleye ka gər a Mbəlom.»

¹² Tə suta faya ndo hay, madugula hay ada ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ka Etiyen. Tsa na, tə wuya kurah ka Etiyen, tə gəs na. Ti ye ha kame i madugula i Yahuda hay. ¹³ Tə həl naha ndo mədəse faya parasay hay, tə gwad̄: «Ndo nakay na, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka bazlam i Musa mapala eye. ¹⁴ Nəmaa tsəne faya abəra a gwad̄: Yesu ndo i Nazaret ma deyeweyə, ma məbzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ma məbdiye ha kule kway nakə Musa a vəlakway aye.»

¹⁵ Ndo niye hay tebiye nəteye mandza eye mə gay i məhay gər aye, tə ma ha dəre ka Etiyen. Ta zəba faya, tə ŋgatay na, da'ar ŋgay a dəv andza i gawla i Mbəlom.

7

Bazlam i Etiyen

¹ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a tsətsah ka Etiyen, a gwad̄ay: «Wu nakə tə tsik fakaya na, dedək d̄aw?»

² Etiyen a məbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Malar ga hay ta bəba ga hay, tsənum wu nakə na tsikakumeyə təday. Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye ta məzləf̄ aye a bəzay ha bo a bəba tətə kway Abraham ka dala i Mizapotami kurre ahəl nakə ki ye a Haran̄ zuk bay aye, ³ ada a gwad̄ay: «Lətse abəra ma gəma yak ada gər ha ndo yak hay, do a gəma nakə na dəakeye faya aye.*»

⁴ «Yaw! Abraham a tsəne bazlam i Mbəlom na, a lətse abəra ma Kaladeyen hay, a ye mata ndze ma Haran̄. Ma dəba eye bəba ŋgay a mət na, Mbəlom a zla na abəra ma Haran̄, a ye ha a gəma nakay anan̄ nəkway mandza eye mə dəma aye. ⁵ Mə dəma na, Mbəlom kə vəlay guvah i məda ŋgay kwa tsekweŋ bay, kwa dala tsekweŋ bəbay na, kə dəsay bay. Ba Mbəlom kə tsikay kurre, a gwad̄ay: «Gəma nakay na, na ta vəlakeye ha tebiye. Aza nəkar andaya sa bay na, wawa i huđ yak hay ta ndziye mə dəma, ma təriye i tay.» Ahəl niye Mbəlom a tsikay a Abraham na, wawa ŋgay andaya kwa nəte zuk bay. ⁶ Wu nakə Mbəlom a tsikay aye na, a gwad̄ay: «Wawa i huđ yak hay ta diye, ta ndziye ma gəma i ndo hay. Mə dəma na, ta təriye tay beke eye hay. Ta gateye dəretsətseh. Ta ndziye məve temerre fad̄ mə dəretsətseh. ⁷ Ane tuk na, na ta giye sariya ka ndo i gəma niye hay tə gatay dəretsətseh aye. Ma dəba eye na, ta diye abəra ma gəma nakay, ta diye ta dəsleŋ ha gər ma təv nakə ta ndziye mə dəma aye.†»

⁸ Mbəlom a b̄ar dzam ta Abraham, a d̄ay ha na, ta mədəse bo. Ma dəba eye, Abraham a wa Izak, a ge məhəne tsamahkar na, a dəs na. Izak a wa Zakob, Izak a dəs na. Zakob dərmak a wa wawa hay kuro gər eye sulo. Nəteye neheye ta təra bəba tətə kway hay na, Zakob a dəs tay ha dərmak.

⁹ «Bəba tətə kway hay tə nay dəre a malar tay nakə nəte mə walaŋ tay tə zalay Yusufa aye. Tə gəs na ta səkəm ha beke eye a gəma i Ezipt. Ane tuk na, Mbəlom ka tsəpa na. ¹⁰ Mbəlom kə təma ahaya Yusufa abəra mə dəretsətseh hay tebiye. A vəlay metsehe ta ŋwalak i bo ka dəre i bəy nakə a ləva Ezipt tebiye, tə zalay Farawon̄ aye. Neŋgeye a pa na bəy eye ka dala i Ezipt ada a ləvay gər a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye.

* 7:3 Madazlay i wu hay 12.1. † 7:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.13-14 ada mə Madayaw abəra ma Ezipt 3.12.

11 «Ma dəba eye na, mandərzlan a ge ka dala i Ezipt tebiye ada ka dala i Kanan. Mandərzlan niye a ge na, mandərzlan bagwar eye. Ndo hay ta sa dərətsətəh haladzay. Bəba tətə kway hay tə huta wu mənday kwa tsekwey bay tebiye. 12 Zakob a tsəne wu mənday andaya ma Ezipt na, a slər wawa ngay niye hay ta tərə bəba tətə kway aye. A slər tay ha makurre eye. 13 Ta mbəfa gər masulo eye na, Yusufa a dətay ha bo ada Farawon bay bagwar eye a sər ha nəteye na, gwala i Yusufa hay. 14 Tsa na, Yusufa a slər ndo hay ka bəba ngay Zakob ta ndo i gay ngay hay tebiye. Nəteye tebiye na, kuro kuro tasəla gər eye zləm. 15 Zakob tə həl bo, ti ye a Ezipt ta ndo i gay ngay hay. Zakob a mət mə dəma ada bəba tətə kway hay dərma tə mət mə dəma. 16 Mədəhan tay na, tə həlawə a gəma nakə tə zalay Sisem aye. Tə pawə a tsəvay nakə Abraham a səkəm abərə ka wawa i Hamor ma gəma i Sisem ta suloy aye.

17 «Wu nakə Mbəlom a tsikay kurre a Abraham aye na, mazlambar həlay eye kə ndislew. Gwala kway hay tə wa bo. Ta səkah məwe bo haladzay ma Ezipt. 18 Bəy nakə a sər Yusufa aye na, andaya sa bay. Tə pa na bəy wedəye nakə faya ma ləviye dala i Ezipt aye. Nəngəye na, a sər Yusufa bay. 19 Bəy niye bagwar eye a vatay gər a bəba tətə kway hay. A gawatay dərətsətəh haladzay ada a gawatay kuton ka məkwetse wawa tay a peşl ada tātə mət. 20 Həlay niye na, tə wa na Musa. Musa a le haladzay ada a yay a gər a Mbəlom. Tə wa na na, tə gəl na kiye mahkar mə gay i bəba ngay. 21 Ma dəba eye na, tə gər ha. Dem i Farawon a ndzay a gər, a zla na. A ye ha a gəl na andza wawa ngay. 22 Andza niye, Musa a gəl bo na, a zla metsehe ta ndaraw i Ezipt hay. A tərə ndo ta məzlaḅ eye hərwi bazlam ngay neheye a tsikawa aye ta məsler neheye a gawa aye.

23 «Musa a ge məve kuro kuro fad na, a say mede mata dzəne tay ha gwala ngay İsrayel hay. 24 A ye na, a ngatay a ndo i Ezipt faya ma gəye dərətsətəh a ndo nəte mə walan i İsrayel hay. Tsa na, a ye naha a dzəna na ndo niye faya ta gəye dərətsətəh aye. A kəd na ndo i Ezipt niye mədəhan eye. 25 Musa a dzala na, İsrayel malamar ngay hay tə sər ha Mbəlom ma ta təmiye tay ha abərə mə dərətsətəh tə həlay ngay. Ane tuk na, tə sər bay. 26 Tədəcə eye Musa a ndzatay a gər a İsrayel hay sulo faya ta kədiye bo. A say a Musa mənğəne tay ha ada tādndza zay mə walan tay. A gwadəy: “Dzam ga, nəkurom ta malamar tuk na, ada ka guməye dərətsətəh a bo kurom ta məkədə bo na, hərwi mey?” 27 Ane tuk na, ndo nakə faya ma gəye dərətsətəh a malamar ngay aye na, a pay həlay a Musa, a gwadəy: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way? 28 A saka məkədə ga andza nakə ka kəd ndo i Ezipt məvenəy aye sa dāw?” 29 Musa a tsəne andza niye na, a hway, a ye ngway ka dala i Madiyan. Mə dəma na, a zla ngwas. Tə wa wawa hasləka eye hay sulo.

30 «Ma dəba i məve kuro kuro fad na, Musa nəngəye huya ma gəma niye mə makulkwandah aye. Pat wuray na, nəngəye bəse ta mahəmba i Sinay. Gawla i Mbəlom a yaw, a bəzay ha bo. Musa a ngatay na, ma ako ka gay i dak nakə faya ma təmiye aye. 31 Musa a ngatay andza niye na, a gay hərbaḅəkka. Ane tuk na, ahəl nakə nəngəye faya ma həndzədiye naha faya bəse mazəbe faya na, a tsəne mətsike me i Bəy Maduwey, a gwadəyay: 32 “Nəy Mbəlom i bəba tətə yak hay, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, ada Mbəlom i Zakob.” Musa a tsəne andza niye na, a dzədər, zluwer a gay. Tsa na, a say mazəbe dərə ka ako niye sa bay. 33 Mbəlom a gwadəyay sa: “Musa, tsok na tahərək abərə mə sik, hərwi təv nakay nəkar mə dəma aye na, təv tsədənəy eye. 34 Faya ta gateye dərətsətəh a ndo ga hay ma Ezipt kəkay na, na ngatay. Na tsəne mətuwe tay

ada na yaw na, mata mbəle tay ha. Na sləriye kar ha, do anəke a Ezipt.†‡

³⁵ «Musa neŋgeye nakə Israyel hay tə kal ha, tə gwaday: “Maa pa kar bəy ada ndo mäge may sariya na, way?” aye. Ane tuk na, Mbəlom a slər ka təv tay hərwi ada mâ tərä bəy tay ada ndo matəme tay ha abəra mə dəretsətseh na, neŋgeye. Mata sləre na ka məsler niye na, gawla i Mbəlom nakə a bəzay ha bo ma ako ka gay i dak aye. ³⁶ Maa ndzatay kame a Israyel hay məndohwaw abəra ma Ezipt na, neŋgeye. Kə ge masuwayaŋ hay wal wal mə dəma. Kə ge kame i Bəlay Ndozza eye ada mə makulkwandah dərmak hus a məve kuro kuro fad.

³⁷ «Maa gwadatay a Israyel hay: “Mbəlom ma ta slərakumaweye ndo mədə ha bazlam ŋgay andza neŋ. Ma zliye na, abəra ma gwala kurom^S” na, Musa.

³⁸ Sa na, ahəl nakə Israyel hay nəteye mahaya gər eye mə makulkwandah aye na, maa lətse mə walaŋ i bəba tətə kway ta gawla nakə a tsikawatayaw me mə mahəmba i Sinay aye na, Musa. Gawla i Mbəlom ma tsikataweye bazlam nakə ma vəliye sifa aye ada neŋgeye ma makweye ha.

³⁹ «Ane tuk na, bəba tətə kway hay ta kərəh matəme bazlam ŋgay. Ta kal na a pesl. A satay mambədə gər ka dala i Ezipt. ⁴⁰ Tə gwaday a Aron: “Lambadamay mbəlom hay hərwi məzle kame kway. Hərwi ka sərakwa wu nakə a ndzay a gər a Musa, ndo məhələkway ahaya abəra mə Ezipt na, ka sərakwa bay.*” ⁴¹ Tsa na, ta lambad kule andza sla wawa eye andza mbəlom tay. Tə vəlay wu a kule tay niye. Tə ge magurlom tə məŋgweşe eye lele hərwi wu nakə bo tay eye ta lambad aye. ⁴² Ane tuk na, Mbəlom a mbədətatay dəba. Ma dəba eye tə dəslay ha gər a wurzla hay. Mbəlom a vəlay tsəved andza nakə mawatsa eye mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, Mbəlom a gwad:

“A nəkurom Israyel hay,

wu neheye hay ka vəlawum wal wal

ada ta gənaŋ hay

məve kuro kuro fad aye na, a neŋ bədəw?

⁴³ Ka zlum madzawadzawa i gay i mbəlom kurom Molok,
ka zlum mandzəkkit bo i wurzla i mbəlom kurom Refam.
Kule kurom neheye ka gum aye na,
hərwi mədəslay ha gər.

Hərwi niye na həliye kurom abəra ma gəma nakay,

na diye kurom ha dəreŋ abəra ta gəma i Babilon.†”»

⁴⁴ Etiyen a gwadatay sa: «Ahəl niye bəba tətə kway hay nəteye mə makulkwandah na, madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom andaya fataya hərwi ada tā sər ha Mbəlom andaya ta nəteye. Gay niye mapa eye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Musa aye. Mbəlom a gwaday a Musa tā ge na gay niye na, andza nakə a ŋgatay aye. ⁴⁵ Ma dəba eye na, bəba tətə kway hay ta vəlatay ha madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom niye a wawa i hud tay hay. Ndo məndzatay kame a wawa i hud tay niye hay na, Zozowe. Ti ye a gəma niye na, ta zla na gay i madzawadzawa niye. Mbəlom ka həhar tay ha ndo i gəma niye abəra kame tay. Ta sla fataya. Andza niye gay i madzawadzawa a ndza ma gəma niye hus a həlay i bəy Davit. ⁴⁶ Davit na, a yay a gər a Mbəlom haladzay. A tsətsah tsəved ka Mbəlom ka madəzlay gay nakə wawa i hud i

† 7:34 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.14–3.10. § 7:37 Bazlam mapala eye masulo eye 18.15.

* 7:40 Madayaw abəra ma Ezipt 32.1, 23. † 7:43 Amos 5.25–27. Molok, tə zalay Molek ma Dzam Guram, mbəlom i Kanan hay. Tə dzala, məvəlay a mbəlom tay niye na, ndo zezen. Refam mbəlom zlezle eye i Babilon hay.

Zakob hay ta sliye faya mədəslay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ⁴⁷ Maa dəzlay gay na, Salomon.

⁴⁸ «Ane tuk na, Mbəlom Fetek ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. Andza nakə mawatsa eye mə derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwad:

⁴⁹ «Təv məndze i bəy ga na, mbəlom, ada məndzibəra na, təv sik ga.

Gay nakə ka dəzlumenəye na, slala i gay waray?

Təv nakə ma sliye məndze mə dəma aye na, waray?

⁵⁰ Maa ge wu neheye tebiye na, neḡ bədaḡ?»

⁵¹ Etiyen a gwadatay sa: «A nəkurom neheye sewed eye hay. Ka dərəzlum na dərev kurom ta zləm kurom hay a məzele i Mbəlom nakə faya ma zalakumeye. A sakum mahəndəkay na dərev kurom a Məsəfəre Tsədəḡḡa eye bay. Nəkurom na, andza bəba tətə kurom hay. ⁵² Ndo məde ha bazlam i Mbəlom waray nakə bəba tətə kurom hay ta gay dəretsətəseh bay aye? Kwa məkədə ta kəd tay ha ndo neheye tə də ha madayaw i ndo nakə neḡgeye ndo i dedek nəte ḡgweḡ aye. Ndo nakə anəke ka gum faya dəf ada ka kədum na aye na, neḡgeye. ⁵³ Mbəlom kə vəlakum bazlam ḡgay mapala eye tə həlay i gawla ḡgay hay[§], ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay.»

Tə kəd na Etiyen

⁵⁴ Ndo niye hay mahaya gər eye tə tsəne bazlam i Etiyen niye na, a ndalatay haladzay, ta həpəd zler ka Etiyen kəraw kəraw. ⁵⁵ Ane tuk na, Etiyen na, a rah ta Məsəfəre Tsədəḡḡa eye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ḡgatay naha a dzaydzay i Mbəlom ada a ḡgatay naha a Yesu malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom. ⁵⁶ A gwadatay a ndo niye hay: «Tsənum! Neḡ faya na ḡgateye a mbəlom mahəndəka eye ada Wawa i Ndo neḡgeye malətsa eye tə həlay i mənday i Mbəlom.»

⁵⁷ Tə tsəne andza niye na, nəteye tebiye ta wuda haladzay ada ta dərəzl na zləm tay hay. Nəteye tebiye ka manətə eye tə mbəzla ka Etiyen məgəse. ⁵⁸ Tə gəs na, tə vaha na abəra mə wuzlah gay. Ti ye naha, tə pa bo ka məkele na tə kwar hərwi məkədə na. Ndo məhəle mbal hay ta tsok na petekəd tay hay, tə gər ha ka təv i gawla eye andaya tə zalay Sol.

⁵⁹ Ahəl nakə nəteye faya ta kaliye Etiyen tə kwar aye na, Etiyen neḡgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom. Mə madūwule me niye faya ma dūwuliye na, a gwad: «Bəy Maduweḡ ga Yesu, zla na məsəfəre ga.» ⁶⁰ Tsa na, a dəkw gurmets, a wuda ta magala, a gwad: «Bəy Maduweḡ ga, mezeleme nakay tə ge aye na, kə matay ha mənese bay.» A tsik andza niye na, ma dəba eye a mət.

8

¹ Məkədə Etiyen nakə tə kəd aye na, a yay a gər a Sol.

Pat eye niye na, kwayaḡḡa ta dazlay a məgatay dəretsətəseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma Zerozelem aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ḡgəna gər, ta hway tebiye. Ta hway a gəma i Yahuda ada siye hay a Samari. Maa ze naha na, ndo i maslaḡ hay. ² Siye neheye tə pa mədzal gər tay dedek ka Yesu aye, ti ye tə zla na mədahəḡ i Etiyen, tə la na. Tə tuwa na haladzay. ³ Sol na, a zaka ha məbəbezle tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A yawa ka gay ka gay, a gəsawa ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, hasləka hay kwa ḡgwas. A pawə tay ha a gay i danḡay.

‡ 7:50 Ezay 66.1-2. § 7:53 Andza nakə kule i Yahuda a tsik aye na, Mbəlom a dəy ha bazlam mapala eye a Musa tə həlay i gawla ḡgay hay.

Filip a da ha labara wədeye ma Samari

⁴ Ndo neheye ta hway, ta ɲəna gər aye na, ta həhal ka gəma ka gəma. Tə dawa ha bazlam i Mbəlom. ⁵ Filip neŋgeye na, a ye a wuzlah i dala i Samari. A ye naha, a da ha Yesu ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a slərawe. ⁶ Ndo i gəma niye hay tebiye tə tsəne bazlam i Filip ada tə ɲgatay a masuwayaŋ neheye a ge aye na, tə pay zləm a bazlam ɲgay ta səkeffe eye lele. ⁷ Fakalaw hay tə yawaw abəra mə bo i ndo i dəvats hay. Tə yawaw abəra mə bo tay na, ta wudawa ka bo haladzay. Ndo neheye vərezl i bo tay maməta eye hay ta ndo neheye ta dzəgədasla sik tay matəra eye hay aye, ta mbəl. ⁸ Andza niye mənɟwese bagwar eye a ge ma gəma niye.

⁹ Ahəl niye na, ndoweje andaya ka dala i Samari eye niye. Ndoweje niye na, tə zalay Simon. Neŋgeye na, a gawa maharam zla ənəke bay ada maharam ɲgay nakə a gawa aye na, a gawatay a ndo i gəma niye hay hərəbəəkka. Ma mədzal gər ɲgay na, a gwad neŋgeye ɲgwalak i ndo. ¹⁰ Ndo hay tebiye, gawla hay ta bagwar hay, tə pa zləm na, ka neŋgeye. Tə gwad: «Ndo nakay na, gədan i Mbəlom bagwar eye nakə tə zalay Gədan Bagwar eye.»

¹¹ Tə pawa zləm ka wu ɲgay nakə a gawa aye na, lele. Hərwi maharam ɲgay nakə a gawatay masuwayaŋ a ndo hay aye na, kə ndza haladzay.

¹² Ane tuk na, Filip a ye naha mata da ha Labara ɲgwalak eye ka Bəy i Mbəlom ada ka Yesu Kəriste na, tə dzala ha ka Yesu. Hasləka hay, ɲgwas hay, Filip a dzəhuə tay ha a yam. ¹³ Simon neŋgeye dərmak a dzala ha ka Yesu, ta dzəhuə ha a yam. Neŋgeye na, a ndzawa ka təv i Filip. A ɲgataway a masuwayaŋ tə wu hay wal wal neheye Filip a gawa aye na, a gay hərəbəəkka.

¹⁴ Ndo i maslaŋ neheye nəteye ma Zerozelem aye tə tsəne ndo i gəma i Samari hay ta pa mədzal gər tay ka bazlam i Mbəlom na, tə sləratay naha Piyer ta Yuhana. ¹⁵ Tə həl bo, ti ye. Tə ndisl naha a dəma na, ta dūwulay me a Mbəlom hərwi ada ndo i gəma i Samari niye hay tə pa gər ka bazlam i Mbəlom aye tā huta Məsəfəre Tsədanŋa eye. ¹⁶ Ahəl nakə ta dzəhuə tay ha a yam aye na, ta dzəhuə tay ha tə məzele i Yesu Bəy Maduweŋ. Ndo kwa nəte mə walaŋ tay Məsəfəre Tsədanŋa eye kə mbəzlaw faya zuk bay. ¹⁷ Hərwi niye, Piyer ta Yuhana tə pa fataya həlay, ta dūwulay me a Mbəlom. Tsa na, tə huta Məsəfəre Tsədanŋa eye.

¹⁸ Simon a ɲgatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə huta Məsəfəre Tsədanŋa eye hərwi nakə ndo i maslaŋ hay tə pa fataya həlay aye na, a vəlatay suloy a Piyer ta Yuhana. ¹⁹ A gwadatay: «Vələmen gədan eye dərmak hərwi ada ndo neheye na piye fataya həlay aye na, tā huta Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

²⁰ Ane tuk na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Dze ta suloy yak tebiye, hərwi nəkar ka dzala mə gər yak məsəkəme gədan i Mbəlom na, ta suloy! ²¹ Ka məsler nakay nəmay faya nəmaa giye na, ka sliye faya mədzepe tə nəmay bay hərwi dərev yak tsədanŋa kame i Mbəlom bay. ²² Da ha mezeleme yak, dūwulay me a Bəy Maduweŋ ada aɲəna ma pəsəkeye ha mədzal gər yak neheye lele bay eye. ²³ Na zəba faya na, dərev yak maraha eye ta bor i bo ada mezeleme kə pa kar a danɟay.»

²⁴ Simon a tsəne bazlam niye hay na, a gwadatay a Piyer ta Yuhana: «Bo kurom eye, dūwulay me a Bəy Maduweŋ hərwi ga hərwi ada wu nakay ka tsikum aye mə təra tə neŋ bay tey.»

²⁵ Ma dəba eye na, Piyer ta Yuhana tə da ha Yesu ada tə da ha bazlam ɲgay a ndo hay. Tsa na, tə həl bo, ta mbəda gər a Zerozelem. Nəteye ka tsəved faya ta diye na, tə da ha Labara ɲgwalak eye ma gəma hay wal wal ka dala i Samari.

Filip ta ndo i Etiyopi wuray

²⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwadəy a Filip: «Do, ka diye na, ka zəŋgaliye tsəved nakə a ye ta diye i tsakay aye, ta tsəved nakə a yaw abəra ma Zerozelem a ye a gəma i Gaza aye. Tsəved eye niye na, a ye tə kəsaf.» ²⁷ Filip a tsəne na, kwayaŋŋa a həl bo, a ye. A husa ka tsəved, faya ma diye na, a ŋgatay a ndo wuray, neŋgeye bagwar i ndo mäge məsler i Bəy i Etiyopi Kandəs. Məsler ŋgay na, mələvay gər a suloy i bəy. Bəy i Etiyopi niye na, ŋgwas eye. A ye a Zerozelem mata dəslay ha gər a Mbəlom. ²⁸ Anəke na, faya ma maweye abəra ma Zerozelem, ma diye a mətəgay. Neŋgeye mandza eye mə muta i pələs ŋgay faya ma diye ha. Neŋgeye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom.

²⁹ Filip a ŋgatay a ndo niye na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwadəy: «Hway bəse ka tsakay i muta i pələs tadəy faya ma diye aye.»

³⁰ Filip a tsəne andza niye na, a hway, a ye a həndzəd naha faya. Nəteye faya ta diye na, a tsəne ndo i Etiyopi niye faya ma dzaŋgiye dərəwel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Filip a tsətsah faya, a gwadəy: «Wu nakə faya ka dzaŋgiye na, ka tsəne ŋgway dāw?»

³¹ Ndo niye a mbədəy faya, a gwadəy: «Kə ge ndəray kə dəŋ ha bay na, na sliye faya mətsəne na, ma kəkay?» Tsa na, a gwadəy a Filip: «Tsalaw a muta i pələs ada ndza ka tsakay ga.» ³² Ndo niye faya ma dzaŋgiye mə dərəwel niye na, wuye mey? Təv nakə faya ma dzaŋgiye mə dəma aye na, a gwad: «Neŋgeye a təra andza təbən nakə tə gəs,

ta diye ha ka təv nakə tə kədawa wu mə dəma aye.

Neŋgeye a təra andza təbən nakə ta dəsiye faya abəra məkwets na, a tuwa bay aye.

Ka həndək abəra ka bazlam bay tebiye.

³³ Tə pasla na a walaŋ i ndo hay na, kəriye ada ta gay sariya i dedək bay.

Mata tsike me ka wawa ŋgay hay na, way?

Ndəray kwa nəte andaya bay!

Neŋgeye ta dze ha məsəfəre ŋgay abəra ka məndzibəra.*»

³⁴ Ndo mäge məsler niye a tsətsah ka Filip a gwadəy: «Ambəh, tsiken tey, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a tsik niye na, ka way? A tsik na, ka bo ŋgay eye ŋgway tsukudu ka ndo mekelən dāw?»

³⁵ Yawa! Filip a dazlay a mədəy ha ka təv nakə a dzaŋga aye. A dəy ha Labara ŋgwalak eye i Yesu. ³⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta diye aye na, tə ndisl a təv eye andaya yam mə dəma. Ndo mäge məsler niye a gwadəy a Filip: «Yam anaŋ, anəke mata geŋ ŋgatay abəra ka madzəhuə bo a yam na, mey sa mey?»

[³⁷ Filip a gwadəy: «Tədə ka pa mədzal gər yak ka Yesu na, ka sliye faya madzəhuə bo a yam.»

Ndo niye a mbədəy faya, a gwadəy: «Na pa mədzal gər ka Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom.»]

³⁸ Tsa na, a lətse ha muta i pələs ŋgay niye, tə mbəzlaw abəra mə dəma ta Filip. Filip ta neŋgeye salamay tə mbəzla a yam, Filip a dzəhuə ha a yam.

³⁹ Tə tsalaw abəra ma yam na, Məsəfəre i Bəy Maduwen a zla na Filip. Ndo mäge məsler niye kə ŋgatay a Filip sa bay. Anə tuk na, neŋgeye a ye ŋgway tə məŋgwese eye. ⁴⁰ Filip a zəba dəre na, neŋgeye ma gama i Azot. Tsa na, ahəl bo ma diye a Sezare. Faya ma diye na, a dā ha Labara ŋgwalak eye ka gəma, ka gəma hus a həlay nakə a ndisl ka dala i Sezare aye.

* 8:33 Ezay 53.7-8.

9

Bəy Maduweŋ a zalay a Sol

¹ Ahəl niye na, Sol neŋgeye a dzala huya ka məzlatay zay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu huya hərwi məkədə tay ha. A ye ka təv i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom. ² A ye naha a tsətsah faya dərewel nakə ma diye ha ka təv i bagwar i gay i maduwule me neheye ma Damas aye hərwi ada tada ndo hay andaya faya ta pay bəzay a tsəved i Bəy Maduweŋ, haslaka hay kwa ŋgwas hay na, ma gəsiye tay ha ada ma diye tay ha a Zerozelem.

³ Tə watsay dərewel niye tə vəlay na, a həl bo a ye a Damas.

Pol faya ma ndisliye bəse ta Damas na, dzaydzay a mbəzlaw abəra mə mbəlom, a dāv ka təv ŋgay niye. A lawara na a wuzlah. ⁴ A dāf ka dala. Tsa na, a tsəne mətsike me, a gwaday: «Sol, Sol, nəkar faya ka geŋeye dərətsətseh andza niye na, hərwi mey?»

⁵ Sol a mbəday faya, a gwaday faya: «Nəkar eye na, way, Bəy Maduweŋ?»

Mətsike me niye a mbədayaw faya, a gwaday: «Neŋ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətseh aye. ⁶ Ane tuk na, lətse do a walaŋ gay. Ka ye a dəma na, ta tsikakeye wu nakə ka giye.»

⁷ Ndo neheye ti ye naha ka bo dziye tə Sol aye, tə lətse ka təv niye. Kwa mətsike me, ta sla faya mətsike bay tebiye. Mətsike me nakə a tsənew mə mbəlom aye na, tə tsəne. Ane tuk na, nəteye ta ŋgatay a ndəray bay. ⁸ Sol a lətse abəra ka dala. A həndək abəra ka dərə na, a ŋgatay a dərə bay tebiye. Tə gəsay həlay, ti ye ha a Damas. ⁹ A ye naha a dəma na, məhəne mahkar neŋgeye mandza eye guluf eye, a ŋgatay a dərə kwa tsekweŋ bay. Məhəne mahkar eye niye na, kə nda wu mənday bay ada kə sa yam bay.

¹⁰ Ndo məpe mədzal gər wuray ka Yesu andaya ma Damas, məzele ŋgay Ananiyas. Bəy Maduweŋ a zalay ma məsine, a gwaday: «Ananiyas, Ananiyas!»

Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Neŋ anaŋ!»

¹¹ Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do anəke ka tsəved nakə tə zalay “Mahədzaka eye bay” aye ada kə ye a gay i Yudas. Ka ye naha na, tsətsah ndo i gəma i Tarsis wuray, tə zalay Sol. Neŋgeye faya ma dūwuleye me a Mbəlom, ¹² ada a ŋgatay a Ananiyas ma məsine faya ma diye naha ka təv ŋgay ada ma piye faya həlay hərwi ada mə ŋgatay a dərə.»

¹³ Ananiyas a mbəday faya, a gwaday: «Bəy Maduweŋ, ndo niye na, ndo haladzay ta təkəreŋ dərətsətseh nakə faya ma gateye a ndo yak hay ma Zerozelem aye tebiye. ¹⁴ Ada a yaw kanaŋ na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta vəlay tsəved ka məgəse ndo neheye faya ta pakeye bəzay kanaŋ aye tebiye dərmaq. A yaw na, hərwi niye.»

¹⁵ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwaday: «Do, hərwi na zla na ndo niye hərwi məge məsler ga. Neŋgeye na, ma diye ha məzele ga a siye i gəma hay ada a bəy tay hay. Ada ma ta dətəye ha a ndo i İsrayel hay dərmaq. ¹⁶ Bo ga eye na ta dətəye ha wu nakə ma giye dərətsətseh hərwi ga aye tebiye.»

¹⁷ Ananiyas a tsəne andza niye na, a həl bo a ye. A ye naha a fələkwa a gay nakə Sol mə dəma aye. A ye naha a pa həlay ka Sol, a gwaday: «Sol malarar ga, maa sləra ga ahaya ka təv yak na, Bəy Maduweŋ Yesu. Maa bəzaka ha bo ka tsəved nakə faya ka diye ahaya aye na, neŋgeye. A sləra ga ahaya hərwi ada kə ŋgatay a dərə andza nakə kurre aye ada kə rah ta Məsəfəre Tsədanŋa eye.»

¹⁸ Kwayanña wuye hay tə kutsayaw abəra ka dəre i Sol andza dəba i kələf, a nğatay a dəre tuk. Tsa na a lətse, a ye ta dzəhu6 ha a yam. ¹⁹ Ma dəba eye, a nda wu mənday ada gədan nğay a maw tuk.

Sol a ndza məhəne tsakway ta ndo məpay bəzay a Yesu neheye ma Damas aye. ²⁰ Kwayanña a dazlay a mədə ha bazlam i Mbəlom mə gay i mađuwule me hay. A da ha parakka Yesu na, Wawa i Mbəlom. ²¹ Ndo neheye tebiye tə tsəne bazlam nğay niye na, a gatay hərbaəkka. Ta tsətsah, tə gwad: «Maa gatay dəretsətseh haladzay a ndo məpay bəzay a Yesu hay ma Zerozelem na, ndo nakay bədaw? Ada a yaw kanan n, hərwi məgəse tay ha ada mede tay naha a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ba?»

²² Sol nəngeye duh gədan nğay a səkah ka mədə ha bazlam i Mbəlom pat pat. A datay ha a Yahuda neheye ma gəma i Damas aye parakka Yesu na, Kəriste. Nəteye niye tə sər wu nakə ta tsikeye faya aye sa bay.

²³ Ma dəba i məhəne tsakway na, Yahuda hay tə ma ha ka bo bazlam ka təv manəte eye hərwi məkədə na Sol. ²⁴ Ane tuk na, Sol a sər tay naha ka wu tay nakə a satay mäge aye. Ta tsəpawa na maged i walan i gay ta həpat kwa ta həvad hərwi ada tadə ta gəs na na, ta kədiye na. ²⁵ Sol ta gawla nğay hay ti ye ta həvad ka bəd i mavavar i zled i walan gay niye. Tə zla na Sol tə pa na a kəteh. Tə mbəzla ahaya tə mavavar niye dəren tə walan gay.

Sol ma Zerozelem

²⁶ Sol a ye a Zerozelem. A ndisl naha a dəma na, a say mədzepe ta ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay. Ane tuk na, ndo hay tebiye ta dzədzaray, hərwi tə dzala na, tə gwad nəngeye ka tərə ndo məpe mədzal gər ka Yesu ta dedek bay. ²⁷ Ane tuk na, Barnabas, nəngeye a zla na, a ye ha ka tər i ndo i maslan i Yesu hay. Ti ye naha na, a təkəratay kəkay nakə Sol a nğatay a Bəy Maduweñ ka tsəved i mede a Damas ada kəkay nakə Bəy Maduweñ a tsikay me aye, ada Sol a da ha bazlam i Yesu kwa ka dzədzar bay ma Damas na, kə tsikatay dərmak.

²⁸ Pat eye niye kwayanña Sol a ndza ka təv tay. A yawa ta nəteye a Zerozelem ada tə mawa ka bo dziye, a dəwa ha bazlam i Bəy Maduweñ parakka lele. ²⁹ A tsikawatay bazlam i Yesu a Yahuda neheye tə tsik me i Gərek aye dərmak. Tə kədəwa wuway haladzay. Ane tuk na, ta pəla tsəved a satay məkədə na. ³⁰ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta tərə malamar hay, tə tsəne na, tə zla na Sol abəra ka təv niye. Ti ye ha a gəma i Sezare. Ma dəba eye na, ti ye ha a gəma i Tarsis.

³¹ Yawa! Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Yahuda, ma Galile, ada ma Samari, nəteye tebiye mandza eye zay zay lele. Nəteye faya ta hutiyə gədan pat pat. Ta rəhay ha gər a Bəy Maduweñ lele. Məsəfəre Tsədənña eye a vəlawatay gədan, a səkahawa tay ha haladzay.

Piyer a mbəl ha Ene

³² A həlay niye na, Piyer a yawa a gəma hay tebiye. Pat wuray na, a ye a gəma i Lida. ³³ Mə dəma na, ndoweyə andaya tə zalay Ene, nəngeye matara eye. Məve tsamahkar nəngeye məhəna eye. Ahəl nakə Piyer a ye naha aye na, a nğatay. ³⁴ Piyer a gwaday: «Ene! Yesu Kəriste ma mbəliye kar ha, lətse, zla sləlah yak.» Kwayanña Ene a lətse. ³⁵ Ndo i gəma i Lida hay ta ndo neheye ka barrbar i Saron aye tebiye tə nğatay andza niye na, ta mbəda ha mədzal gər tay. Tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweñ.

Piyer a mbəl ahaya Tabita abəra ma mədahan

³⁶ Nğwas məpe mədzal gər ka Yesu andaya məzele nğay Tabita. Tə zalay tə bazlam i Gərek na, Dorkas. Andza məgwede: Mawene. A ndzawa i nğay na,

ma gəma i Zope. Neŋgeye a gawa ŋgwalak a ndo hay huya ada a dzənawa tay ha mətawak hay. ³⁷ A həlay niye na, a dəd a dəvats ada a mət. A mət na, tə bara na. Tsa na, tə tsal ha a gay nakə ka gər i gay niye aye.

³⁸ Gəma i Lida na, bəse ta gəma i Zope. Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zope aye tə tsəne Piyer neŋgeye ma Lida na, tə slər ndo hay sulo ka təv i Piyer, mə yaw. Tə gwaday naha: «Nəmaa gaka naha amboh, dara bəse təday.» Ndo neheye sulo aye ti ye ka təv i Piyer. ³⁹ Piyer a tsəne bazlam tay niye na, kwayaŋna a həlaw bo, ti yaw ta ndo niye hay.

Piyer a husaw na, tə laka ha a gay nakə ka gər i gay neŋgeđ mədahaŋ mə dəma aye. Madakway i ŋgwas hay tə ŋgatay na, ta həndzəd naha ka təv ŋgay ta mətuwe eye. Ta bəzay ha peteked neheye Tabita a ŋgarawa ahəl nakə neŋgeye andaya tə dəre mba aye. ⁴⁰ Tsa na, Piyer a həhar tay ahaya ndo hay tebiye abəra. A dəkw gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom. A mbəda me ka təv i mədahaŋ. A gwad: «Tabita lətse!» Tabita a həndək abəra ka dəre. A ŋgatay a Piyer na, a lətse, a ndza. ⁴¹ Piyer a gəs na abəra mə həlay, a dzəna na mələtse ha ka mbəlom. Tsa na, a zalatay a madakway i ŋgwas niye hay ta siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ta ma naha ka təv ŋgay a gay. Ti ye naha na, a gwadatay: «Anaŋ ndo kurom kə mbəl.»

⁴² Masuwayaŋ nakə a ge bo aye na, a da a zləm ma gəma i Zope tebiye. Ndo hay haladzay tə dzala ha ka Bəy Maduweŋ. ⁴³ Piyer a ndza haladzay ma Zope. A ndza na, mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ŋgay Simon.

10

Gawla i Mbəlom a bəzay ha bo a Korney

¹ Ndo wuray ma gəma i Sezare, məzele ŋgay Korney. Neŋgeye na, bagwar i sidzew i Roma hay. Sidzew niye hay na, tə zalatay Sidzew i Itali hay. ² Ndo niye na, a paway bəzay a Mbəlom ada a rəhaway naha gər a Mbəlom ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. A dzənawa tay ha Yahuda neheye mətawak eye hay aye ada a dūwulaway me a Mbəlom pat pat.

³ Pat wuray ta huwa ma giye bəre mahkar na, məsine a gay. Ane tuk na, neŋgeye tə dəre. A ŋgatay a gawla i Mbəlom parakka lele faya ma diye naha a gay ka təv ŋgay. A ye naha a zalay, a gwaday: «Korney!»

⁴ Korney a zəba ka gawla i Mbəlom niye tə madzədzere eye, a gwaday: «Ka yaw na, labara i mey Bəy Maduweŋ ga?»

Gawla i Mbəlom a mbəday faya, a gwaday: «Mbəlom kə tsəne mədūwule me yak hay. Wu nakə ka vəlay a mətawak hay aye na, a yay a gər haladzay. Neŋgeye faya ma dzaliye ka nəkar, ma mətsiye kar ha gər bay. ⁵ Anəke na, slər ndo hay a gəma i Zope, tə ye tə zalayaw a ndoweye andaya məzele ŋgay Simon nakə tə zalay Piyer aye. ⁶ Neŋgeye mə gay i ndoweye andaya məzele ŋgay Simon, a lambadawa mbal. Gay ŋgay na, ka me i dəlov.»

⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikay ka bo abəra na, a ye ŋgway. Korney a zalatay a ndo i məsler ŋgay hay sulo ada a zalay a sidzew nəte mə walaŋ i sidzew neheye tə gaway məsler aye. Sidzew eye niye na, ndo məpay naha faya a Mbəlom. ⁸ A ye naha a təkəratay wu nakə a ge bo tebiye aye. Tsa na, a slər tay ha a Zope.

Piyer a ŋgatay a wuye andza ma məsine

⁹ Yaw! Ndo niye hay tə həl bo, ti ye. Tədə eye na, nəteye huya ka tsəved faya ta diye. Magər həpat na, nəteye faya mazlambar ta ndisliye a Zope. Ta magər həpat eye niye Piyer neŋgeye dərmak a tsal ka gər i gay wuray fatata

mata dıwulay me a Mbəlom. ¹⁰ Tsa na, may a wur faya, a say mənde wu mənday. Ahəl nakə faya ta deye wu mənday aye na, wuye a gay andza məsine. ¹¹ A ɲgatay a mbəlom mahəndaka eye ada wuye faya ma mbəzlaweye abara mə dəma. Wuye niye na, andza peteked mafətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv faɖ, faya ma mbəzlaweye ka dala. ¹² Mə dəma na, wu hay haladzay. Wu i pəsl hay, gənaw hay, wu neheye tə va tə huɖ aye, ada tə diyen hay.

¹³ Piyer a tsəne mətsike me, a gwaday: «Lətse Piyer, kəɖ wu neheye ada kə həpəɖ!»

¹⁴ Ane tuk na, wu niye hay na, Yahuda hay tə ge faya me mənde. Hərwi niye Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Ah! A'ay Bəy Maduwen ga, wu nakə tə ge faya me, ka tərə tsəɖaɲɲa bay aye na, na nda dāɖa bay. A seɲ bay.»

¹⁵ Mətsike me niye a tsikayaw sa, a gwaday: «Wu nakə Mbəlom a gwad tsəɖaɲɲa eye na, kə zəba faya andza mandzadək bay.»

¹⁶ A ma ahaya bazlam niye sik mahkar. Ma dəba eye na, kwayaɲɲa wu niye a ma ɲgway a mbəlom.

¹⁷ Piyer a tsətsahay a gər ɲgay, a gwad: «Wu nakay na ɲgatay aye na, a say məgwedə mey?»

Azlakwa ahəl nakə Piyer faya ma dzaliye andza niye na, ndo neheye Korney a slər tay naha aye ɓa ta tsətsah gay i Simon ada nəteye anəke ka maged i məfələkwe. ¹⁸ Tə zal ta gəɖaɲ, ta tsətsah hərwi məsərə ha ta dedək Simon ndo nakə tə zalay Piyer aye neɲgeye andaya kanəɲ daw.

¹⁹ Ane tuk na, Piyer neɲgeye faya ma dzaliye ka wu nakə a ɲgatay aye. Ahəl nakə neɲgeye faya ma dzaliye aye na, Məsəfərə i Mbəlom a gwaday: «Piyer, tsəne! Ndo hay anəɲ mahkar faya ta pəliye kar. ²⁰ Lətse, mbəzla ka təv tay. Do ta nəteye. Kə dzala faya gər sulo sulo bay, hərwi maa slərətaya ahaya na, neɲ.»

²¹ Piyer a tsəne andza niye na, a mbəzlaw ka təv i ndo niye hay. A gwadətay: «Neɲ na, ndo nakə faya ka pəlumeye aye. Ka yumaw na, hərwi mey?»

²² Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa yaw, maa sləramaya ahaya na, bəy i sidzew, məzele ɲgay Korney. Neɲgeye na, ndo məɖəslay ha gər a Mbəlom. Neɲgeye ndo i dedək ada Yahuda hay tebiye tə gwad faya neɲgeye na, lele. Gawla i Mbəlom a gwaday: «Slər ndo hay ka təv i Piyer hərwi ada mə yaw a gay yak. Ki yaw na, pay zləm a wu nakə ma tsikiye aye.» ²³ Tsa na, Piyer a ye tay ha a gay, a vəlatay təv məhəne hərwi həvəɖ kə ge.

Təɖə eye na, tə həl bo ti ye ka bo dziye. Siye i ndo neheye ta tərə ta malamar hay ma məpe məɖzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha. ²⁴ Təɖə təɖay eye na, tə ndisl a gəma i Sezare. Korney neɲgeye na, kə həya tay gər a ndo ɲgay hay, ta dzam ɲgay, nəteye faya ta həbiye. ²⁵ Ahəl nakə tə ndisl, Piyer faya ta fələkwiye a gay i Korney aye na, Korney a yaw ka təv tay. A guɖuk ka dala kame i Piyer ta məɖəslay ha gər. ²⁶ Ane tuk na, Piyer a lətse ha ka mbəlom, a gwaday: «Lətse, hərwi neɲ na, ndo zezən andza nəkar dərmək.»

²⁷ Tsa na, ti ye ka bo a gay ta Korney nəteye faya ta tsikiye me. Ti ye naha na, ndo hay mahaya gər eye haladzay. ²⁸ A gwadətay: «Sərum ha na, i may Yahuda hay mede a gay i slala mekelən eye hay wal kəgəbay məndze ka təv manəte aye na, lele bay a wesl. Ane tuk na, Mbəlom kə deɲ ha məzəbe ka ndo neɲgeye tsəɖaɲɲa təbey kəgəbay mede a gay ɲgay lele bay na, kə deɲ ha andza niye bay. ²⁹ Hərwi niye, ahəl nakə ka zalumenɲ aye na, na kərəh madayaw bay. Na yaw bəse. A seɲ məsərə ha, ka zalumenɲew na, hərwi mey?»

³⁰ Korney a mbəday faya, a gwaday: «Nəj nakə na zalaka naha aye, anəke kə ge məhəne mahkar ta bəre mahkar andza nakay, faya na dıwuleye me a Mbəlom kanan mə gay ga. Nəj faya na dıwuliye me na, kwayanğa ndo tə peteked eye ka bo herre a yaw kame ga. ³¹ Tsa na, a gwedej: “Korney, Mbəlom kə tsəne madıwule me yak ada kə mətəsa ha gər tə madzəne yak nakə ka dzənawa tay ha mətawak hay aye bay. ³² A gwedej slar ndo hay a gəma i Zope mata zalayaw a Simon nakə tə zalay Piyer aye. Nəngeye mandza eye mə gay i ndo wuray a lambadawa mbal, məzele ngay Simon. Gay ngay na, ka me i dəlov.” ³³ Hərwi niye, na slər naha fakaya ndo hay kwayanğa ada kə yaw. Sıce yak, ka təma ka yaw bəse. Anəke nəkway tebiye kanan kame i Mbəlom hərwi məpay zləm a bazlam i Bəy Maduwej nakə a vəlaka, a gwadaka tsik aye.»

Piyer a da ha bazlam i Mbəlom

³⁴ Piyer a dazlay a mətsike me, a gwaday: «Anəke na, na sər tuk. Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte, ka ngəna tay ha ka bo bəra bay. ³⁵ Ndo zezən tebiye, kwa nəngeye na, ndo i gəma wuray wuray ka rəhay ha gər a Mbəlom ada kə ge wu nakə dedək aye na, nəngeye ka təv i Mbəlom na, lele. ³⁶ Ka sərüm ha Mbəlom a slərəw bazlam ngay na, a İsrayel hay ada tə huta zay i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. Nəngeye na, Bəy Maduwej i ndo hay tebiye. ³⁷ Bazlam nakay a dazlay ma Galile ahəl nakə Yuhana madzəhuəbe ndo a yam a dzəhuəbawa tay ha ndo hay a yam aye. A gwadawatay a ndo hay: “Dzəhuəbüm bo a yam.” Wu nakə a ge bo ma dəba eye, ma Yahuda ada ma təv mekelən eye tebiye na, ka sərüm. ³⁸ Ka sərüm ha labara i Yesu ndo i Nazaret. Mbəlom ka dzərif ha faya gədan i Məsəfəre Tsədanğa eye. Ada sa na, Yesu ka həhal gəma ha, kə ge ngwalak ada kə mbəl tay ha ndo neheye Fakalaw a dzawa tay ha aye. A ge andza niye na, hərwi Mbəlom andaya tə nəngeye.

³⁹ «Nəmay na, nəmaa tərə ndo məhəle mbal i wu neheye a ge aye tebiye ma gəma i Yahuda ada ka dala i Zerozelem aye. Ta kəd na, ka mayako mazləmbada eye. ⁴⁰ Ane tuk na, a ge məhəne sulo, mamahkar eye na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma bəd. Kə vələy tsəved mə bəzəmay ha bo a nəmay ndo i maslan ngay hay, ⁴¹ bəna ka bəzatay ha bo a ndo neheye tebiye ta ngatay aye bay. Ane tuk na, a bəz ha bo na, a nəmay neheye Mbəlom a pala may kurre andza ndo məhəle mbal ngay hay aye. Ma dəba eye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan aye na, nəmaa nda wu mənday ada nəmaa sa wu məse ta nəngeye ka təv manəte eye. ⁴² Nəngeye a gwadamay: “Dum dumatay ha bazlam ga a ndo hay ada dumatay ha nəj na, ndo nakə Mbəlom a pa na hərwi məgatay sariya a ndo neheye nəteye andaya tə dərə ada a ndo neheye ta mət aye hay.” ⁴³ Ndo mədə ha bazlam i Mbəlom tebiye ta tsik faya. Tadə ndoweye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəsəy ha mezeleme ngay hay hərwi wu nakə Yesu a ge aye.»

Məsəfəre Tsədanğa eye mavəla eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye

⁴⁴ Ahəl nakə Piyer faya ma tsikiye me mba aye na, Məsəfəre Tsədanğa eye a mbazlaw ka ndo neheye nəteye faya ta pay zləm a bazlam ngay aye tebiye. ⁴⁵ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, neheye nəteye Yahuda hay tı yaw tage Piyer aye a gatay wadəj wadəj hərwi nakə tə ngatay a Məsəfəre Tsədanğa eye a mbazlaw ka ndo neheye nəteye Yahuda hay təbəy aye. ⁴⁶ Hərwi niye tə tsəne nəteye faya ta tsikiye me tə bazlam neheye nəteye tə tsəne bay aye ada faya ta zambadəye a Mbəlom bagwar eye.

Tsa na, Piyer a gwad: ⁴⁷ «Mata sle faya mäge me ka madzəhu6e tay ha ndo neheye anəke tə huta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye andza nəkway na, wuye mey?»
⁴⁸ Tsa na, a gwadatay: «Dzəhu6um tay ha a yam ta məzele i Yesu Kəriste.» Ndo niye hay ta tsətsah faya mâ ndza ka təv tay məhəne tsakway tey.

11

Piyer a datay ha wu nakə a ge bo aye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Zerozelem

¹ Ndo i maslanj i Yesu hay ta malamar tay neheye ma Yuda aye tə tsəne na, ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ta təma bazlam i Mbəlom dərmak.

² Piyer a maw a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nəteye neheye Yahuda hay aye tə gay me a Piyer. ³ Tə gwaday: «Ka ye ka təv i ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye ada ka nda wu mənday ta nəteye na, hərwi mey?»

⁴ Piyer a tsəne andza niye na, a təkəratay wu nakə a ge bo aye ka madazlay hus ka mandəve aye. A gwadatay: ⁵ «Kurre eye na, neŋ ma gəma i Zope. Ahəl nakə neŋ faya na dūwuliye me aye na, wuye a geŋ andza məsine. Na ŋgatay a wuye faya ma mbəzlaweeye ta təv ga. Wu niye na, andza petekəd məfətəla eye, bagwar eye, magəsa eye ka me eye wal wal təv fəd, faya ma mbəzlaweeye abəra mə mbəlom. A yaw na, bəse ta təv ga. ⁶ Na zəba dəre a dəma ada na ŋgatay a wu i pesl hay, a gənaŋ hay, wu neheye tə va tə hud aye, ada dīyen hay.

⁷ «Tsa na, na tsəne mətsike me, a gwedəŋ: “Lətse Piyer, kəd wu neheye ada kâ həpəd!”

⁸ «Na mbəday faya, na gwaday: “Ah! A’ay Bəy Maduweŋ, dāda na həpəd wu nakə tə ge faya me aye kəgəbay wu nakə tsədəŋŋa bay aye na, na həpəd dāda bay.”

⁹ «Na tsəne mətsike me sa, a gwedəŋ: “Wu nakə Mbəlom a gwad tsədəŋŋa aye na, kâ zəba faya andza mandzadək bay.” ¹⁰ A mesenj ha bazlam sik mahkar. Tsa na, wu niye a ma a mbəlom tebiye.

¹¹ «Azlakwa bay ndo hay mahkar ti ye naha kwayaŋŋa a həlay niye a gay nakə nəmay mə dəma aye. Tə slərataya ahaya abəra ma Sezare. ¹² Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a gwedəŋ: “Ka ge mahonok bay, do bəse.” Malamar neheye məkwa na həlataya ahaya kanəŋ aye na, tə laka ga ahaya a Sezare ada nəmaa ye a gay i Korney ta nəteye tebiye. ¹³ Tsa na, a təkəramay kəkay nakə a ŋgatay a gawla i Mbəlom aye. Gawla i Mbəlom a gwaday: “Slər ndo a Zope, t̄a ye t̄a zalayaw a Simon nakə tə pa faya məzele Piyer aye. ¹⁴ Ki yaw na, ma tsikakeye bazlam i mətəme ada a ndo yak hay tebiye.”

¹⁵ «Na dazlay a mətsike me na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəzlaw fataya andza nakə a mbəzlaw fakwaya ahəl niye aye. ¹⁶ Wu nakə Bəy Maduweŋ a tsik ahəl niye na, a meŋaw a gər: “Yuhana a dzəhu6 tay ha ndo hay na, a yam dəkdek tsa. Ane tuk na, nəkurom na, ta dzəhu6iye kurom a Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.” ¹⁷ Ta dedək, Mbəlom kə vəlatay Məsəfəre ŋgay, andza nakə a vəlakway ahəl nakə ka dzalakwa ha ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye. Neŋ dā məgay me a Mbəlom na, neŋ way?»

¹⁸ Tə tsəne bazlam niye na, ta may ha mənək a Piyer sa bay. Ta zambaday a Mbəlom, tə gwad: «Mbəlom kə vəlatay tsəved a ndo neheye nəteye Yahuda hay təbey aye mambəde ha mede tay ada t̄a huta sifa nakə dedək aye.»

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos

¹⁹ Ahəl nakə tə kəf Etiyen aye na, ta dazlay məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye, ta dazlay mahway a gəma mekeləy eye hay. Siye hay mə walañ tay, ti ye a Fenisi, a Sipəre, siye hay a gəma i Añtiyos. Ane tuk na, nəteye niye hay tə dawatay ha bazlam i Mbəlom a Yahuda hay dəkdək.

²⁰ Siye i ndo məpe mədzal gər neheye ma gəma i Sipəre ta Siren aye ti ye a Añtiyos. Ti ye tə datay ha labara i Bəy Maduweñ Yesu a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye dərmak. ²¹ Gədañ i Bəy Maduweñ andaya fataya. Hərwi niye ndo hay haladzay ta dzala ha ka Bəy Maduweñ.

²² Ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə tsəne labara i malamar neheye ma Añtiyos aye na, tə slər Barnabas ka təv tay. ²³ Barnabas a həl bo, a ye a dəma, a ye naha a ɲgatay ma kəkay nakə Mbəlom a pa ɲgama ka ndo məpe mədzal gər aye na, a yay a gər haladzay. Tsa na, a vələtay gədañ a nəteye niye hay tebiye ta ndza huya ka tsəved i Bəy Maduweñ. ²⁴ Andza niye, Barnabas na, ndo lele eye. Neñgeye maraha eye ta Məsəfəre Tsədañña eye ada kə pa mədzal gər peteh ka Yesu. Ndo hay haladzay ta səkah, tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweñ.

²⁵ Ma dəba eye na, Barnabas a həl bo a ye a gəma i Tarsis mata pəlaw Sol.

²⁶ A ndisl naha a dəma na, a huta Sol. Ti yaw ka bo salamay a Añtiyos. Nəteye salamay tə ndza ma Añtiyos məve nəte ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta tətik tay ha ndo hay haladzay ka məpe mədzal gər ka Yesu. Tə lah məzele a ndo məpay bəzay a Yesu hay ndo i Kəriste hay na, ma Añtiyos.

²⁷ Pat wuray na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə həl bo abəra ma Zerozelem, ti ye a Añtiyos. ²⁸ Ndo nəte mə walañ tay məzele ɲgay Agabus, a də ha ta gədañ i Məsəfəre Tsədañña eye, a gwad: «Mandərzlañ ma giye ka məndzibəra tebiye.» Slala i mandərzlañ niye na, kə ge ahəl nakə Kələd neñgeye bəy i Roma aye. ²⁹ A tsik andza niye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, tə gwad: «Kwa way m̄a vəl wu nakə ma sliye faya məvələ aye hərwi məsləre tay naha madzəne a malamar neheye ma Yahuda aye.» ³⁰ Tsa na, ta tsakal wu, tə sləratay naha a madugula neheye ma Yahuda aye tə həlay i Barnabas tə Sol.

12

Tə kəf na Yakuba ada tə gəs Piyer

¹ A həlay niye na, bəy nakə tə zalay Herod aye a pa bo ka məgatay dəretsətseh a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² A kəf na Yakuba malamar i Yuhana ta maslalam. ³ A zəba faya ka məkədə Yakuba nakə a kəf na aye, a yay a gər a Yahuda hay. A gəs na Piyer a həlay i magurlom nakə tə zalay magurlom i peñ nakə tə kwasa ha bay aye. ⁴ Herod a gəs na Piyer na, a pa na a danğay. A həl sidzew hay fad fad madzəga fad matsəpe na. A dzala mə gər ɲgay na, aza m̄a gəsa ahaya kame i ndo hay ma dəba i magurlom ada ma geye sariya. ⁵ Sidzew hay faya ta tsəpiye na Piyer ma danğay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Mbəlom nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom pat pat hərwi Piyer.

Gawla i Mbəlom a təma ahaya Piyer abəra ma danğay

⁶ Ta havad eye niye dəre ma ta tsadiye na, Herod ma ta geye sariya a Piyer kame i ndo hay. Piyer mandzahəra eye ma wuzlah i sidzew hay sulo. Neñgeye madzawa eye tə tsalalaw hay sulo ada sidzew mekeləy eye hay sulo faya ta tsəpiye məged i gay i danğay niye. ⁷ Kwayañña gawla i Mbəlom a yaw a gay nakə Piyer mə dəma aye, wuye a dəv dzaydzay mə gay niye. Gawla i Mbəlom a lamay a Piyer, a danğawzla ha, a pədeke ha. A gwaday: «Lətse bəse!» Tsa

na, tsalalaw hay ta ɲgəzlah ndəruts ndəruts abəra mə həlay. ⁸ Tsa na, gawla i Mbəlom a gwaday: «Pa wu i bəzay i huɖ yak ada ɓar tahərak yak a sik.» Piyer a ge andza nakə gawla i Mbəlom a tsikay aye. Gawla i Mbəlom a gwaday sa: «Pa ka bo məkelkabo yak ada dara peɲ bəzay.»

⁹ Piyer a zəɲgal ahaya gawla i Mbəlom, ti yaw abəra mə gay i danɲay. Kə dzala ha wu nakə gawla i Mbəlom faya ma giye dedek na, kə dzala ha bay. A dzala ha mə gər ɲgay na, məsine a gay. ¹⁰ Tə tawadaw abəra ka sidzew neheye ka maged makurre aye, tə ndislew ka masulo eye. Tsa na, tə ndislew ka maged i ɓere nakə madayaw a walaɲ gay aye. Tə ndisl naha faya na, maged niye a həndək bo mahəɲgeye ɓətaɲ kame tay. Tsa na, tə ndohhaw abəra. Ti ye ka tsəved na, kwayaɲɲa gawla i Mbəlom a gər ha Piyer.

¹¹ Wu nakə a ge bo aye na, Piyer a sər tuk. Tsa na, a gwad: «Anəke na, na sər ta dedek Mbəlom kə slərəw gawla ɲgay ka təv ga, kə təma ga ahaya abəra mə həlay i bəy Herod ada mə dəretsətseh i Yahuda neheye tə dzala məgeɲ aye.»

¹² Ahəl nakə Piyer a sər ha wu nakə a ge bo aye lele tuk na, a ye a gay i Mari maya i Yuhana nakə tə zalay Markus aye. Mə dəma na, ndo hay mahaya gər eye haladzay, nəteye faya ta dūwuleye me a Mbəlom. ¹³ Tsa na, Piyer a ye naha a fay a maged. Ndo i məsler dem eye, məzele ɲgay Rodi a tsəne, a həndzəd naha ka maged hərwi mahəndəke abəra ma maged. ¹⁴ A tsəne mətsike me i Piyer na, a sər ha bədiday ɲgay. Dərev ɲgay a ɲgwasə haladzay. Ka həndək abəra mə gay sa bay. Duh a hway mata dətay ha a ndo hay, Piyer ma bəra.

¹⁵ Tə gwaday: «Gər a wuwaka dāw?»

Ane tuk na, a gwadətay sa: «Ta dedek Piyer ma bəra, maraw me bay.»

Tə gwad: «Ağəla ma giye na, gawla i Mbəlom nakə a həbawa na aye.»

¹⁶ Piyer na, neɲgeye faya ma feye a maged huya. Ta həndək abəra ma maged na, tə ɲgatay a Piyer. Tsa na, a gatay hərbəbəkka. ¹⁷ A gatay kət kət tə həlay, tā bəbəl wuray bay, tā ndza dīkdīk. Tsa na, a təkəratay ma kəkay nakə Bəy Maduweɲ a laka ahaya abəra mə gay i danɲay aye. A gwadətay sa: «Dumay ha a Yakuba* ada a siye i malamar hay.» Tsa na, a yaw abəra mə gay, a ye a təv eye.

¹⁸ Dəre a tsada na, sidzew hay ta ɲgatay a Piyer bay. Wadəɲ wadəɲ a ge mə walaɲ tay haladzay. Ta tsətsah ka bo mə walaɲ tay, tə gwad: «Piyer a tərə mey?»

¹⁹ Herod a tsəne Piyer kə təmaw abəra ma danɲay na, a gwadətay a ndo hay: «Dum ta pəlum ahaya.» Ndo hay ti ye ta pəla na, ta huta na bay. A zalatay a ndo mətsəpe niye hay, a tsətsah fataya abəra, a gwadətay a ndo hay: «Kədum tay ha sidzew neheye abəra mə dəma.»

Ma dāba eye na, Herod a lətse abəra ma Yahuda, a ye a Sezare. A ndza mə dəma tsakway.

Məməte i Herod

²⁰ Ndo i wuzlahgəma i Tir ta Sidon tə ndza ta dala i Herod. Tə huta wu mənday tay na, mə dəma. Ahəl niye na, wu a ndalay a Herod ka ndo i gəma i Tir ta Sidon. Ndo hay tə ma ha ka bo bazlam. Tsa na, ti yaw ka təv i ndoweye andaya məzele ɲgay Bəlastus, neɲgeye ndo i sik i bəy. Tə slər na ka təv i Herod, mā ye mā gwaday: «Barakwa məndze zay mə walaɲ kway.»

²¹ Herod a tsəne bazlam tay niye na, a patay pat hərwi məma ha ka bo bazlam mə walaɲ tay lele. Məpesle həlay tay kə ndisl a dəma tuk. Pat eye niye na, Herod a pa ka bo peteked i mələve bəy ɲgay. A ndza ka təv məndze i

* 12:17 Kanaɲ a tsik na, ka bəy i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.

bəy ɲgay, kame i ndo hay tebiye. A tsikatay bazlam neheye a ləva ha bo aye. ²² Tsa na, ndo hay ta wuda haladzay, tə gwad: «Maa tsik me na, mbəlom bəna ndo zezeɲ bay!» ²³ Herod a tsəne andza niye na, a dəslay ha gər a bo, kə dəslay ha gər a Mbəlom bay. Kwayaɲɲa gawla i Mbəlom a yaw a fay a Herod, səɲ hay tə way a hud. Tsa na, a mət.

²⁴ Azlakwa düh, bazlam i Mbəlom a dā a zləm kame kame haladzay.

²⁵ Barnabas tə Sol ta ndəv ha məslərə tay nakə tə slər tay ha a Zerozelem aye na, ta mbəda gər a Aɲtiyos. Tə zla ahaya Yuhana nakə tə zalay Markus aye ka həlay.

13

Məsəfərə Tsədəɲɲa eye a zla Barnabas tə Sol

¹ Ahəl niye mə walaɲ i ndo məpe mədzal gər ka Yesu neheye ma gəma i Aɲtiyos aye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta ndo matətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay andaya. Ndo i maslaɲ eye niye hay na, Barnabas, Simeyən nakə tə zalay Zənzeɲ eye aye, Lukiyus ndo i Siren, Manayən ndo nakə ta həhalawa ta Herod bəy i Galile ahəl nakə nəteye wawa eye hay mba aye, ada Sol. Herod a ləvawa na, gəma i Galile. ² Pat wuray nəteye faya ta dəsleye ha gər a Bəy Maduweɲ ada faya ta giye daliyam na, Məsəfərə Tsədəɲɲa eye a gwadatay: «Pum tay ha Barnabas tə Sol təv tay wal hərwi məge məsler ga nakə na zalatay faya aye.» ³ Ta ndəv ha daliyam tə maɟuwule me na, tə pa həlay ka Barnabas tə Sol. Tsa na, tə gər tay ha, ti ye mata ge məsler i Mbəlom tuk.

Barnabas tə Sol mə Sipəre

⁴ Andza nakə Məsəfərə Tsədəɲɲa eye a slər tay ha Barnabas tə Sol aye na, tə həl bo ti ye a gəma i Selosi. Mə dəma na, tə tsal a kwalalaɲ i yam, ti ye ha a gəma i Sipəre gəma nakə ma wuzlah i dəlov aye. ⁵ Tə ndisl a gəma wuray tə zalay Salamin na, tə pa bo ka məde ha bazlam i Mbəlom mə gay i maɟuwule me i Yahuda hay. Nəteye dziye ta Yuhana Markus, a dzənawa tay ha.

⁶ Tə tas abəra mə gəma niye ma wuzlah i yam aye na, tə husa a gəma i Pafos. Mə dəma na, tə ndzay a gər a maharam wuray tə zalay Bar-Yesu. Ndoweye niye na, neɲgeye ndo i Yahuda, ndo nakə a gwad neɲgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. ⁷ A ndzawa na, ka təv i bəy i gəma niye ma wuzlah i dəlov nakə tə zalay Sipəre aye. Bəy niye tə zalay na, Sergiyos Polus. Neɲgeye na, a tsah lele, a sər wu. Barnabas tə Sol tə ndisl naha na, a zalatay hərwi a say t̄a tsikay bazlam i Mbəlom.

⁸ Ane tuk na, Bar-Yesu maharam nakə tə zalay Elenas dərmak aye, a ye a gaw maləved ka təv i bəy. A say bəy mə təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu bay. ⁹ Məsəfərə Tsədəɲɲa eye a yaw a rah a bo i Sol nakə tə zalay Pol aye dərmak. A ndazl na maharam niye. ¹⁰ Tsa na, a gwaday: «Nəkar ndo nakə bəbəkək mə bo yak haladzay aye ada nəkar sewed eye haladzay. Nəkar na, wawa i Fakalaw. Wu nakə lele aye na, ka nay dəre tebiye. Nəkar na, a saka matəra ha bazlam i Bəy Maduweɲ maraw me na, hərwi mey? ¹¹ Tsəne, anəke! Bəy Maduweɲ ma giye fakaya mevel. Ma təriye kar ha guluf eye, ka ndziye tsakway ka ɲgateye a pat sa bay.»

Tsa na, kwayaɲɲa Elanas a ge guluf dedək tətərgam həvad. A ɲgatay a dəre bay. A mbəda bo teweলেলে məpəle ndo məgəsay həlay.

¹² Bəy niye a ɲgatay a wu nakə a ge bo aye na, a dzala ha ka Yesu hərwi matətike i Pol nakə a tətik ka Bəy Maduweɲ aye kə gay hərfaḅəkkka.

Barnabas tə Pol ma Aɲtiyos i Pizidi

¹³ Pol ta ndo ɲgay hay, tə həl bo abəra ma Pafos. Tə tsal a kwalalan ɲ i yam, ti ye a gəma i Perge ka dala i Pamfeli. Mə dəma na, Yuhana Markus a gər tay ha, a mbəda gər a Zerozelem. ¹⁴ Barnabas tə Pol na, ti ye kame kame. Ti ye abəra mə Perge, ti ye a Anɲiyos ka dala i Pizidi ta tsəved. Pat i mazəzukw bo na, ti ye a gay i maɟuwule me. Ti ye naha tə ndza ka dala. ¹⁵ Ti ye naha na, faya ta dzaɲgateye mə derewel i Musa ada mə derewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Ma dəba eye ta ndəv ha mədzenge na, bəy hay i gay i maɟuwule me niye tə gwadatay: «Malamar ga hay, tadə bazlam kurom andaya mətsikatay a ndo hay hərwi məvəlatay gədan na, ka slumeye faya mətsike me anəke tuk.»

¹⁶ Pol a lətse, a zla həlay ka mbəlom, a gatay həlay kət kət, andza məgwedə: «Ndzum dıkdık.» A gwadatay: «Nəkurom ndo i Israyel hay ada ta nəkurom siye i ndo neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye dərmak. Pumay zləm a bazlam nakə na tsikakumeye.

¹⁷ «Mbəlom kway nəkway ndo i Israyel hay kə pala bəba tətə kway hay ahəl niye. Ahəl nakə nəteye tə ndzawa ma gəma i Ezipt aye na, Mbəlom ka səkah tay ha haladzay. Ma dəba eye na, kə həlatay ahaya ta gədan i həlay ɲgay. ¹⁸ Mbəlom kə gatay gər ma kəsaf məve kuro kuro fad. ¹⁹ Ma dəba eye na, ka bəbazl tay ha gəma hay tasəla abəra ka dala i Kanan. A vəlatay dala niye a ndo ɲgay Israyel hay andza i tay wu tay. ²⁰ Wu niye tebiye kə ndza ma giye məve kuro kuro fad gər eye zlam. Ma dəba eye na, kə pa tay ndo məge sariya hay a bəba tətə kway hay. A ge andza niye na, hus a həlay nakə Samuyel nəngeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye.

²¹ «Ma dəba eye na, ta tsətsah bəy ka Mbəlom. Mbəlom a vəlatay Sayul, wawa i Kis, ma ləver i Bendzamen. Sayul a ndza ma bəy məve kuro kuro fad.

²² «Tsa na, Mbəlom a kal ha Sayul, a patay Davit andza bəy. Mbəlom a gwad: «Na sər ha Davit wawa i Zese, nəngeye na, a yen a gər. Ma giye na, wu nakə a seɲ aye tebiye.»»

²³ Pol a gwadatay sa: «Ndo nəte mə walan ɲ gwala i Davit hay Mbəlom a pa na ndo mətəme tay ha Israyel hay na, Yesu. Ba kə tsik kurre, a gwad ma vəliye. ²⁴ Ahəl nakə Yesu ki yaw zuk bay aye na, Yuhana madzəhuḃe ndo a yam kə dā ha bazlam i Mbəlom. Kə zalatay a ndo i Israyel hay tebiye tā mbəda ha mede tay ada tā dzəhuḃ bo a yam. ²⁵ A ndisl a həlay nakə Yuhana madzəhuḃe ndo a yam ma ndəviye ha məsler ɲgay aye na, a gwadawa: «Ka dzalum mə gər kurom, neɲ na, way? Neɲ na, ndo nakə nəkurom faya ka həbumeye bay. Ane tuk na, tsənum: Nəngeye na, ma deyeweye kame ga. Neɲ na sla dā kwa məpəlay ha ləber i tahərak ɲgay bay.»

²⁶ «A nəkurom malamar ga hay, nəkurom wawa i Abraham hay ada a nəkurom siye neheye ka dzədzarumay a Mbəlom aye, Mbəlom a sləraw labara nakay na, a nəkway, kəkay nakə a təma kway ha aye. ²⁷ Andza niye, ndo i Zerozelem hay ta bəy tay hay, Yesu nəngeye way na, ta sər ha bay. Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə dzaɲgawa pat i mazəzukw bo aye na, ta tsəne bay. Ahəl nakə tə kəd Yesu aye na, bazlam i ndo i məde ha bazlam i Mbəlom hay kə ge bo tuk. ²⁸ Kwa tadə ta huta faya abəra mənese nakə dā məkəde aye bay bəbay na, ta tsətsah ka Pilat mā kəd na ka mayako mazləmbada eye. ²⁹ Tə ge wu nakə Derewel i Mbəlom a dā ha ka gər ɲgay aye. Ma dəba na, ti ye tə mbəzla ahaya mədahan i Yesu abəra ka mayako mazləmbada eye. Ti ye ha, tə pa na a tsəvay. ³⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə mbəla ahaya abəra ma mədahan. ³¹ Ma məhəne haladzay, ka bəzatay ha bo a ndo neheye ti yaw ka bo ma Galile, ti ye ka bo a Zerozelem aye. Anəke nəteye niye

ta həhal ka bo dziye na, nəteye ta təra ndo məhələ mbal ɲgay hay kame i ndo i İsrayel hay.

³² «Nəmay eye, nəmaa yakum ahaya Labara Ɲgwalak eye. Wu nakə Mbəlom a tsik kurre a gwad ma vəlatəye a bəba tətə kway hay aye na, ³³ kə ge na hərwi kway. A ge na, a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahan. Mawatsa eye ma Derewel i Dəmes hay 2, a gwad:
“Nəkar wawa ga.

Bəgom neɲ na təra Bəba yak.*”

³⁴ «Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahan. A da ha kurre, a gwad ma ziye ma tsəvay bay. Kə tsik andza nakay, a gwad:

“Na ta vəlakuməye wu nakə tsədanɲa eye ada dedek eye andza nakə na tsikay a Davit, na gwaday na vəlakeye aye.†”

³⁵ «Hərwi niye, kə tsik ma Dəmes hay sa, a gwad:

“Nəkar Mbəlom na, ka gəriye ha ndo i məsler yak mâ ze ma tsəvay bay.‡”

³⁶ «Davit a həlay i məndze ɲgay na, kə ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma dəba eye Davit a mət. Ta la na ka təv i bəba tətə ɲgay hay ada kə ze ma tsəvay. ³⁷ Ane tuk na, ndo nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan aye na, kə ze ma tsəvay təbey.

³⁸ «Malamar hay, sərüm na, nəmay faya nəmaa dəkuməye ha Mbəlom a pəsətay ha mezeleme i ndo hay na, hərwi Yesu. ³⁹ Ndownəye kə dzala ha ka Yesu na, Mbəlom ma pəseye ha mənese ɲgay tebiye. Bazlam i Musa mapala eye, neɲgeye na, gədan ɲgay andaya məpəsakum ha mənese bay.

⁴⁰ «Gum metsəhe, wu nakə ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ahəl niye na, mâ ndzakum a gər bay. Tə watsa na, tə gwad:

⁴¹ “A həlay kurum nakay, na giye məsler nakə ka dzalukuməye ha faya bay kwa tadə ndəray mâ təkərakum aye.

Zəbum, nəkurom neheye ka zəbum ka bazlam ga andza wu lele aye bay aye, mâ gakum hərəbəkka, dum mətum.§”

⁴² Pol ta Barnabas ta ndəv ha bazlam tay na, ti yaw abəra mə gay i maduwule me. Ti yaw abəra na, ta tsətsah fataya, tə gwadatay: «Mumaw pat i mazəzukw bo mekeləɲ eye sa ada ka tsikuməməye ka gər i labara nakay sa.» ⁴³ Ahəl nakə ndo hay faya ta ɲgəniye gər aye na, Yahuda hay haladzay ta ndo neheye tə dəslaway ha gər a kule i Yahuda hay aye, tə patay bəzay a Pol ta Barnabas. Pol ta Barnabas tə vəlatay gədan hərwi ada tâ gər ha ɲgwalak i Mbəlom sa bay.

⁴⁴ Pat i mazəzukw bo mekeləɲ eye a slaw na, həlay a vay a ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər hərwi mətsəne bazlam i Bəy Maduweɲ. ⁴⁵ Siye i Yahuda hay tə ɲgatay a ndo neheye hay haladzay tə haya gər aye na, a ndalatay haladzay. Tə ge fataya sələk. Ta dazlay mətsike wu nakə lele bay aye ka Pol ada tə tsaday pələslele.

⁴⁶ Pol ta Barnabas tə tsik me tə zluwer eye bay tebiye, tə gwadatay: «Həbə nəmaa dəkuməye ha bazlam i Mbəlom na, a nəkurom təday. Ane tuk na, ka dzalum na, lele bay nakə kâ hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye. Anəke na, nəmaa diye wu may, nəmaa ta dətəye ha a ndo neheye Yahuda hay bay aye.

⁴⁷ Bəy Maduweɲ a gwadamay na, kəkay? A gwad:

“Nəkar na, na pa kar andza dzaydzay ma dəvətəye a ndo i məndzibəra hay tebiye,

hərwi ada kâ ye ka təv neheye dəreɲ eye ka tsikatay a ndo hay,

* **13:33** Dəmes hay 2.7. † **13:34** Ezay 55.3. ‡ **13:35** Dəmes hay 16.10. § **13:41** Habakuk 1.5.

neŋ Bəy Maduweŋ na mbəliye* tay ha na, kəkay?”»

48 Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə tsəne bazlam niye na, dərev tay a ŋgwasə haladzay, a yatay a gər. Ta dazlay a mazambadəy a bazlam i Bəy Maduweŋ. Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha hərwi məhute sifa nakə ma ndaviye bay aye na, nəteye tebiye tə dzala ha ka Mbəlom.

49 Andza niye, bazlam i Mbəlom a ŋgəna gər ka gəma niye tebiye. 50 Ane tuk na, Yahuda hay tə patay me a ŋgwas zlele eye neheye tə dəsławay ha gər a Mbəlom aye ta ndo neheye bagwar eye, tə gatay dərətsətseh a Pol ta Barnabas. Ta həhar tay ha abəra ka dala niye. 51 Pol ta Barnabas ta tətəkəw ha burhway i gəma tay abəra ka sik tay.† Ti ye a gəma wuray tə zalay Ikoniyom.

52 Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə zaw ma Aŋtiyos aye na, dərev tay a rah ta mənŋwese ada ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.

14

Pol ta Barnabas ma Ikoniyom

1 Pol ta Barnabas tə husa a Ikoniyom na, ti ye tə fələkwa a gay i maduwule me i Yahuda hay andza nakə ma Aŋtiyos aye dərmak. Ta tətikatay bazlam i Yesu a ndo hay. Yahuda hay haladzay ta ndo neheye Yahuda hay bay aye tə dzala ha ka Yesu. 2 Ane tuk na, Yahuda neheye ta təma bazlam i Yesu bay aye na, tə patay me a ndo neheye Yahuda hay bay aye hərwi ada tə dzala wu nakə lele bay aye ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. 3 Duh Pol ta Barnabas tə ndza ma Ikoniyom haladzay. Tə tsikatay me tə zluwer eye bay ka gər i Bəy Maduweŋ. Tə dawa ha ŋgwəlak ŋgay ada bəy Maduweŋ na, a vəlawatay gədaŋ ka mäge masuwayaŋ hay hərwi məde ha bazlam tay nakə faya ta tsikiye na, dedek. 4 Ndo i gəma niye hay ta ŋgəna sulo. Ndo siye hay nəteye ta diye i Yahuda hay, siye hay ta diye i ndo i maslaŋ i Yesu hay.

5 Tsa na, Yahuda siye hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, tə ləva bo hərwi mäge dərətsətseh a Pol ta Barnabas ada məkəde tay ha abəra mə dəma tə kwar. 6 Pol ta Barnabas tə səŋ, ta kədiye tay ha na, ta hway. Tə zla tsəved nakə a ye a gəma i Listəre ada a ye a gəma i Derbe. Gəma neheye sulo aye na, ka dala i Likawni salamay. 7 Tə dawa ha Labara ŋgwəlak eye ka dala eye niye.

Pol ta Barnabas mə Listəre

8 Ma gəma i Listəre na, ndoweye andaya matəra eye mə sik. Neŋgeye matəra eye kwa ka məwe ŋgay. Kə lətse, ki ye dāda tə sik ŋgay bay. 9 Pat wuray na, neŋgeye faya ma pay zlam a bazlam i Pol, Pol a zəba faya. Kwayaŋŋa Pol a səŋ neŋgeye na, tsəved andaya məmbəle ha hərwi kə pa mədzal gər ka Yesu. 10 Pol a tsikay me ta magala, a gwaday: «Lətse tə sik yak dzək lele.» Tsa na, a lətse tsəkwađ, a mbərəzla tə sik ŋgay. A pa bo ka mede duwak duwak.

11 Ndo hay tə ŋgatay a wu nakə Pol a ge aye na, ta wuda tə bazlam i gəma tay Likawni, tə gwad: «Mbəlom hay ta təra andza ndo zezəŋ, ta mbəzlaw ka təv kway.» 12 Tə pa məzele ka Barnabas «Zeus», mbəlom tay ada ka Pol «Hermes»* hərwi neŋgeye na, ndo i maslaŋ. 13 Gay i məvəlay wu a mbəlom nakə Zeus aye bəse ka tsəved məfələkwe a gəma niye. Tsa na, ndo məvəlay wu a Zeus tay niye a ye a gəsaw sla bagwar eye hay, a pa fataya məvurze i wu neheye lele

* 13:47 Ezay 49.6. † 13:51 Matətəkəw ha burhway abəra ka sik andza məgwədə Pol ta Barnabas ta giye wuray hərwi ndo i wuzlahgəma nakay sa bay. Wu i wuzlahgəma niye ma mətsa fataya bay kwa burhway nakə ka sik aye. * 14:12 Mə kule i Gərek hay na, Zeus neŋgeye bəy i mbəlom tay hay ada Hermes na, ndo i maslaŋ.

haladzay aye. A gəsa tay ahaya ka maged i gay i məvələy wu a mbəlom tay niye. A say na, ndo hay tâ vələtay a Pol ta Barnabas andza wu nakə tə vələwa kəriye a mbəlom tay aye. ¹⁴ Ane tuk na, Pol ta Barnabas tə tsəne na, a ndalatay haladzay. Ta ŋguradā ha peteked tay, ti ye a walaŋ i ndo niye hay, ta wuda, tə gwadatay: ¹⁵ «Ndo neheye, ka gum wu nakay na, hərwi mey? Nəmay na, ndo zezen hay andza nəkurom dərma. Nəmaa yaw na, nəmaa zlakumaw Labara Ŋgwalak eye ada mədākum ha na, gərūm ha kule kurom neheye ŋgama andaya mə dəma bay aye. Ada mbədumaw me ka təv i Mbəlom ma ndziye ka tor eye. Nəngeye nakə a ge magərmbəlom, dala, dəlov ada tə wu neheye mə dəma aye tebiye. ¹⁶ Ahəl niye na, kə gər tay ha ndo hay tâ pay bəzay a wu tay neheye faya ta pawəy bəzay aye. ¹⁷ Ane tuk na, kə datay ha a ndo hay na, nəngeye andaya ta nəteye. A datay ha na, ta ŋgwalak ŋgay nakə faya ma gateye aye. A pakumaw yam ada kə palakumaw wu mənday abəra ma guvah tə həlay eye. Ka hutum wu mənday ada a ŋgwasakum ha dərēv kurom.» ¹⁸ Kwa Pol ta Barnabas tə tsikatay andza niye bəbay na, ta təma bay. A satay məkədə tay sla niye huya.

¹⁹ A həlay niye na, Yahuda hay ti yaw abəra ma Aŋtiyos i Pizidi, siye hay ti yaw ma Ikoniyyom, tə ndislew a gəma i Listəre. Tsa na, tə patay me a ndo hay. Tə kal na Pol tə kwar hərwi mədəke na. Tə vaha na dərēn abəra mə walaŋ gay. Tə dzala na, tə gwad ma giye kə mət. ²⁰ Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə haya faya gər, tə lawara na a wuzlah. Pol a lətse, a mbəda gər a walaŋ gay. Tə dəcə eye na, a həl bo, ti ye ta Barnabas a gəma i Derbe.

Pol ta Barnabas tə ma a Aŋtiyos

²¹ Pol ta Barnabas tə ndisl naha a dəma na, tə də ha Labara Ŋgwalak eye mə walaŋ i gəma i Derbe. Ndo hay haladzay tə pa mədzal gər ka Yesu. Ma dəba eye na, tə mbəda gər a Listəre, ti ye abəra ma Listəre, ti ye a Ikoniyyom. Ti ye abəra ma Ikoniyyom, ti ye a Aŋtiyos i Pizidi. ²² A gəma nakə ta ndisl a dəma aye na, tə vələwatay gədaŋ a dərēv a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka mədzəle ha huya ka Yesu. Tə gwadawatay: «Ka deyekweye a Bəy i Mbəlom na, kutoŋ ka sakweye dərətəstəh haladzay.» ²³ Tə pala ndo hay mə walaŋ tay, ta təra tay ha madugula hay. Tsa na, tə ndza, tə ge daliyam, ta duwulay me a Mbəlom hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Tə pa tay ha a həlay i Bəy Maduweŋ nakə tə dzala ha faya aye. Tsa na, ti ye wu tay.

²⁴ Ti ye, tə tas abəra ma gəma i Pizidi, tə ndisl a gəma i Pamfeli. ²⁵ Ti ye naha tə də ha bazlam i Mbəlom ma Perge. Tsa na, ti ye a gəma i Ataliya. ²⁶ Tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a Aŋtiyos. Aŋtiyos na, gəma nakə tə pa tay a həlay i Mbəlom mə dəma aye hərwi ada mə vələtay ŋgwalak ka mäge məsler ŋgay. Anəke tə ge na, məsler eye niye tuk.

²⁷ Tə ndisl naha a Aŋtiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge hərwi tay aye tebiye, ada mə kəkay nakə a həndəkətatay tsəved a ndo neheye Yahuda hay bay aye ka məpe mədzal gər ka Yesu aye dərma. ²⁸ Pol ta Barnabas tə ndza haladzay ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Aŋtiyos.

15

Məkədə wuway ka mədəse bo

¹ Ma dəba eye na, ndo hay ti yaw abəra ma Yahuda a Aŋtiyos. Ti yaw na, ta dazlay a matətikətatay a malamar hay. Tə gwadatay: «Ka dəsūm bo andza i bazlam i Musa mapala eye nakə a tsik aye bay na, ka slumeye faya mətəme bay.» ² Pol ta Barnabas, tə gwadatay: «Ka tsikum andza niye na, ka rawum

me.» Bazlam niye a zlatayaw məkədə wuway haladzay ta nəteye. Tə ma ha ka bo bazlam mə walañ tay, tə gwad: «Anəke na, slərakwa Pol ta Barnabas ada ta siye i ndo i Anqiyos hay a Zerozelem hərwi mətsikaw ka wu nakay ta ndo i maslañ hay ada ta madugula hay.»

³ Tsa na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dzəna tay ha hərwi mede tay. Tə həl bo, ti ye. Tə tas abəra ma gəma i Fenisi, tə tas a bəra ma Samari. Nəteye faya ta diye na, ta təkəratay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma kəkay nakə ndo neheye Yahuda hay bay ta təma bazlam i Bəy Maduweñ aye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə tsəne labara niye na, dərev tay a ɲgwasa, a yatay a gər haladzay.

⁴ Tə ndisl a Zerozelem na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu, ndo i maslañ hay ta madugula hay ta təma tay lele. Tsa na, ta təkəratay wu nakə Mbəlom a ge ta nəteye aye. ⁵ Ane tuk na, siye i ndo neheye ta təra nəteye ma bəruk i Farisa hay ta təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu aye na, tə zla bazlam, tə gwad: «Kutoñ ndo neheye Yahuda hay bay aye, ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, tã dəs bo ada tã rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala aye.»

⁶ Ndo i maslañ hay ta madugula hay tə haya gər hərwi mazəbe ka bazlam eye niye. ⁷ Tə kəd wuway ka bazlam eye niye haladzay. Piyer a lətse, a gwadətay: «Malamar ga hay, ka sərüm ha Mbəlom a zla ga na, hərwi ada nã dətay ha Labara ɲgwalak eye a ndo neheye Yahuda hay bay aye, hərwi ada tã tsəne. Ta tsəne na, ta dzaliye ha ka Yesu bədaw? ⁸ Mbəlom nakə a sər dərev i ndo zezeñ aye kə dətay ha na, ka təma tay ha. Na gwad kə vələtay Məsəfəre Tsədanña eye andza nakə a vələkway ahəl niye aye bədaw? ⁹ Ka ɲəna ha ka bo abəra nəteye tə nəkway bay. A təra ha dərev tay tsədanña na, hərwi naka tə dzala ha aye. ¹⁰ Anəke a sakum məgatay kutoñ a ndo məpe mədzal gər neheye tə pa mədzal gər ka Yesu marəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye na, hərwi mey? Kwa bəba tətə kway, kwa bo kway eye ka slakwa faya marəhay gər a bazlam i Musa mapala bay tuk na, kəkay? Kã dzum ha Mbəlom bay. ¹¹ Dzalakwa ha düh na, Bəy Maduweñ a təma kway ha na, ta ɲgwalak ɲgay andza nakə a təma tay nəteye.»

¹² Ndo hay tebiye tə ndza dıkdıf. Tsa na, Barnabas tə Pol ta təkəratay masuwayañ ta wu neheye Mbəlom a ge ta nəteye mə walañ i ndo neheye Yahuda hay bay aye.

¹³ Ta ndəv ha mətsike me na, Yakuba a zla bazlam, a gwadətay: «Malamar gay hay, tsənum wu nakə na tsikakumeye təday. ¹⁴ Piyer ka təkər ma kəkay nakə Mbəlom a gatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə bəruk kway a dazlay mba aye na, 6a tsiy a say a Mbəlom məpele siye i ndo hay hərwi ada tã təra ndo ɲgay hay. ¹⁵ Bazlam i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye tə tsik aye na, a ye ka bo tə wu nakə a ge bo aye:

¹⁶ «Aza kame na, gay i Davit ma mbəzliye.

Ane tuk na, aza kame, na ta dəzliye na.

Kwa kə nas bəbay na, na lambadiye na.

¹⁷ Hərwi ada siye i ndo hay tebiye tã pəla ga, ada ndo i gəma hay tebiye dərmağ.

Nakay na, wu nakə Bəy Maduweñ a tsik aye.*

¹⁸ A dā ha wu neheye na, kurre.»

¹⁹ Hərwi niye, Yakuba a gwadətay sa: «Na dzala na, kã kwasakwatay gər a ndo neheye Yahuda hay bay aye ta təma Mbəlom aye bay. ²⁰ Watsakwatay naha hərwi məgwede tay na, kã həpədum slo nakə ndo hay tə kədəy a kule

* 15:17 Amos 9.11-12.

aye bay. Hərwi slo niye na, tsədan̄ḡa bay. Tâ ge mezeleme bay. Wu nakə ta mburođ mamburođe aye na, tâ həpəđ slo eye bay, kâ ndayum bambaz bay.†
 21 Hərwi bazlam i Musa mapala eye na, zla anəke bay, ndo hay faya ta diye ha mə walaḡ i gay ada mə gay i maduwule me i Yahuda hay pat i mazəzukw bo pat pat.»

Derewel i məvəle gədan̄

22 Ndo i maslaḡ hay ta madugula hay ta məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad: «Palakwa ndo hay mə walaḡ tay ada kâ slərakwa tay ha a Anḡiyos tə Pol ada ta Barnabas.» Tsa na, tə zla Yuda nakə tə zalay Barsabas aye ada ta Silas. Ndo neheye sulo aye nəteye bagwar eye hay mə walaḡ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. 23 Tə watsa derewel, tə vələtay a həlay. Tə watsa derewel eye niye na, tə gwad:

«Nəmay ndo i maslaḡ hay ta madugula hay, nəmay na, malamar kurom hay. Nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mə slala mekeleḡ eye hay ma Anḡiyos ada ma gəma i Siri ta Silisi.

24 «Nəmaa tsəne ndo siye hay mə walaḡ may ta ye naha ka təv kurom, ta kwasakum ha mədzal gər tə bazlam hay ada bazlam tay niye na, a gakum hiyem hiyem. Kwa tsekweḡ nəmaa vələtay naha tsəved bay. 25 Hərwi niye, nəmaa dzapa ha mədzal gər may ka təv manəte eye, nəmaa pala ndo hay ada məsləre tay naha. Ta lakiye naha dzam kurom hay, Pol ta Barnabas. 26 Nəteye neheye ta səkəm ha məsəfare tay hərwi məsler i Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste aye. 27 Nəmaa sləriye naha Yuda ta Silas, bo tay eye ta tsikakumeye wu nakə nəmaa watsa a derewel nakay aye.

28 «Məsəfare Tsədan̄ḡa eye ta nəmay, nəmaa ma ha ka bo bazlam na, nəmaa gwad: Nəmaa piye fakuma wu mamba eye bay. A samay na, pumay bəzay a wu neheye dəkdək tsa. 29 Kâ həpəđum slo neheye ta təzay a kule aye bay, kâ ndayum bambaz bay, kâ həpəđum slo i wu neheye ta mburođ mamburođe aye bay, kâ gum mezeleme bay†. Ka gum wu neheye bay na, niye na, ka gum lele.

«Nəmay malamar kurom hay, nəmaa tsikakum naha me.»

30 Tə vələtay derewel niye a ndo neheye tə slər tay ha aye. Ti ye, tə ndisl a Anḡiyos na, tə hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay. Tsa na, tə vələtay derewel niye. 31 Tə dzaḡḡa na derewel niye na, a vələtay gədan̄ haladzay, dərev tay a ḡgwasə. 32 Yuda ta Silas, nəteye neheye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye, tə pa bo ka mətsike bazlam i məvələtay gədan̄ a malamar hay məndze haladzay. Tə vələtay gədan̄ məndze huya ka məpe mədzal gər ka Yesu.

33 Tə ndza ma Anḡiyos məndze tsakway na, tə ləva bo mede wu tay, malamar hay tə tsikatay me, tə gwadətay: «Dum tə zay hərwi ada tâ maw ka təv i ndo neheye tə slər tay naha aye.» [34 Ane tuk na Silas na, a gwad ma ndziye mə dəma.]

35 Pol ta Barnabas tə ndza ma Anḡiyos. Nəteye ta siye i ndo hay haladzay ta tətikawatay a ndo hay ada tə dəwa ha Labara ḡḡwalak eye i Bəy Maduweḡ a ndo hay.

Pol ta Barnabas ta ḡḡəna gər

36 Ma dəba eye na, Pol a gwadəay a Barnabas: «Anəke na, məbəfama gər ta zəbatatay dəre a malamar hay ma gəma neheye ka dəma ha bazlam i

† 15:20 Zəba ma Levitik 18.6-18 ada 17.10-16. † 15:29 Zəba mə Məsler hay 15.20 ada zəba wu nakə tə watsa ka gər i bazlam eye nakay aye.

Bəy Maduweŋ mə dəma aye hərwi məsərə nəteye andaya zay bəbay dəw?»
 37 Barnabas a gwađay faya ayaw a Pol, ada a say məzle Yuhana-Markus ka həlay.

38 Ane tuk na, a say a Pol Barnabas mâ zla Yuhana-Markus bay, hərwi kə gər tay ha ahəl niye ma Pamfeli. Mə mahəhele tay neheye faya ta həhaliye na, kə ge məsler ta nəteye sa bay. 39 Tə kəđ wuway haladzay. Tsa na, Pol ta Barnabas ta ŋəna gər. Barnabas a zla Markus, tə həl bo ti ye a Sipəre. 40 Pol na, neŋgeye a zla Silas. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dıwulay me a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ gatay ŋwalak huya. Tsa na, Pol ta Silas tə həl bo, ti ye. 41 Ti ye, tə tas ta Siri ada ta Silisi. Tə vəlatay gəđan a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

16

Timote a laka ha Pol ta Silas

1 Pol ta Silas tə ndisl a Derbe ada a Listəre. Mə dəma na, ndoweye andaya kə pa mədzal gər ka Yesu, məzele ŋgay Timote. May ŋgay na, dem i Yahuda hay, ka təra ndo məpay bəzay a Kəriste. Ane tuk na, zal ŋgay, bəba i Timote na, Gərek hay. 2 Timote na, malamar neheye ma Listəre aye ada ma Ikoniym aye na, tə tsikawa faya wu lele eye haladzay. 3 A say a Pol məzle na ta diye ka bo dziye. A zla na, a dəs na hərwi Yahuda neheye hay ma gəma niye hay aye. Ndo haladzay tə sər ha bəba i Timote na, Gərek hay. 4 Ahəl nakə ta diye na, ti ye ka gəma ka gəma. Tə dətay ha bazlam neheye ndo i maslan i Yesu hay ta madugula hay ma Zerozelem tə tsik aye. Ta tsətsah fataya, tə gwađatay: «Rəhumay ha gər lele.» 5 Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta huta gəđan ada ndo hay ta səkah pat pat tə dzala ha ka Yesu.

Ndo i Masedowan

6 Ma dəba eye na, a satay mede mata da ha bazlam i Mbəlom ka dala i Azi. Ane tuk na, Məsəfəre Tsəđanŋa eye a gwađatay: «Kâ yum bay.» Tsa na, tə tas abəra ma gəma i Firigiya ada Galat. 7 Ahəl nakə tə ndisl a gəma i Mizi aye na, tə dzala mə gər tay mede a Bitini. Ane tuk na, Məsəfəre i Yesu kə vəlatay tsəved mede a dəma bay. 8 Tsa na, tə tas abəra ma Mizi ada ti ye a wuzlahgəma i Tərowas.

9 Ta həvađ na, məsine a gay a Pol. A ŋgatay a ndo i Masedowan, malətsa eye. Ndo i Masedowan niye a gay amboh, a gwađay: «Tasaw a Masedowan, ta məmay bo tey!» 10 Ma dəba i məsine niye na, kwayanŋa nəmaa pəla tsəved mede a Masedowan. Hərwi nəmaa sər ta dedək Mbəlom a zalamay mata da ha Labara ŋwalak eye a ndo i gəma niye hay.

Lidiya a pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ

11 Tsa na, nəmaa həl bo abəra ma Tərowas, nəmaa ye kwayanŋa a Samotəras ta wuzlah i yam. Təđə eye na, nəmaa həndzəd a Neyapoli.

12 Abəra mə dəma na, nəmaa həl bo nəmaa ye a gəma i Filip, wuzlahgəma nakə a ze siye hay ka dala i Masedowan aye. Maa ndzawə ma gəma eye niye na, Roma hay. Nəmaa ndza məhəne haladzay mə walan gay niye.

13 Pat i mazəzukw bo na, nəmaa yaw abəra mə walan gay, nəmaa ye ka me i magayam. Nəmaa dzala na, nəmaa hutıye təv mađuwulay me a Mbəlom i Yahuda hay. ŋgwas wuray hay andaya məhaya gər eye ka təv niye. Nəmaa ndisl naha a dəma na, nəmaa ndza ka dala hərwi mətsikatay hay.

14 Mə walan i ŋgwas niye hay na, ŋgwas eye andaya tə zalay Lidiya. A yaw abəra ma gəma i Tiyatir. A səkəmawa petekəd lele eye hay, ndozza mə luma. Neŋgeye na, a dəsławay ha gər a Mbəlom. Bəy Maduweŋ a həndəkay ha dərev

hərwi ada mâ pay zləm a bazlam i Pol. Tsa na, a dzala ha. ¹⁵ Pol a dzəhuḫ ha a yam ta ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. Lidiya a gwadatay: «Tadə ka dzalum, nəmaa dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta dedək na, dumara ta ndzum mə gay ga.» A gatay kutoŋ, ta təma məndze mə gay ŋgay.

Tə gəs Pol ta Silas a daŋgay

¹⁶ Pat wuray nəmay faya nəmaa diye a təv i maḫuwule me na, dem wuray a yaw mata dzəgər ta nəmay. Məsəfəre nakə lele bay eye mə bo ŋgay, a tsikawa wu nakə ma deyeweyə kame aye. Ndo neheye a gawatay məsler aye na, tə hutawa suloy haladzay tə wu ŋgay nakə a tsikawa aye.

¹⁷ A dazlay məpamay bəzay a Pol ta nəmay. A gwadawa: «Ndo neheye na, ndo i məsler i Mbəlom nakə bagwar eye mə gər eye. Nəteye na, faya ta dəkuməye ha tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye.» ¹⁸ A pamay bəzay ma giye məhəne haladzay.

Ka mandəve eye na, a ndalay a Pol. A mbəda bo ta təv i dem niye, a ŋgəz ka məsəfəre niye lele bay eye, a gwaday: «Ta məzele i Yesu Kəriste, dara abəra mə bo i dem nakay bəse.» Kwayaŋŋa məsəfəre niye a yaw abəra mə bo i dem niye.

¹⁹ Ndo i gay ŋgay niye hay tə ŋgatay, məsəfəre niye tə hutawa ha suloy andaya sa bay na, tə gəs tay ha Pol ta Silas, ti ye tay ha kame i bəy i dala hay. ²⁰ Ti ye tay ha kame i sariya. Ti ye naha, tə gwadatay: «Ndo neheye na, nəteye faya ta zlamayaweyə mawesewes a gəma. Nəteye na, Yahuda hay, ²¹ ada nəteye faya ta tətikiye kule tay nakə nəkway Roma hay tə vələkway faya tsəved məpay bəzay bay aye.»

²² Ndo hay tebiye ta mbəda fataya me tə bazlam. Bagwar tay hay ta buwa peteked abəra ka Pol ta Silas, tə gwadatay: «Ndaḫum tay ha ta mandalaḫa.» ²³ Tə ndaḫa tay ha ledede. Ma dəba eye na, tə gəs tay ha, ti ye tay ha a daŋgay. Tə gwaday a ndo matsəpe gay i daŋgay: «Tsəpa tay ha lele.» ²⁴ Ndo matsəpe gay i daŋgay a tsəne andza niye na, kwayaŋŋa a ye a pa tay ha a huḫ i gay i daŋgay. A tələkatay ha sik tay hay a səselek hay.

²⁵ Magərhəvad a ge na, Pol ta Silas tə ḫuwulawa me ada tə gawa dəmes hərwi mazambaḫay a Mbəlom. Siye i ndo neheye ma daŋgay aye nəteye faya ta piye fataya zləm. ²⁶ Ahəl nakə nəteye faya ta giye dəmes aye na, kwayaŋŋa dala a bəl. A bəl ha gay i daŋgay niye hus ka mədok eye. Maged i gay i daŋgay ta həndək tebiye ada tsalalaw i ndo neheye ma daŋgay aye ta ŋgəzlah abəra mə sik tebiye.

²⁷ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a pədeke abəra ka məndzəhəre. A ŋgatay a məged i gay i daŋgay hay məhəndəka eye hay tebiye na, a zla maslalam ŋgay a say məkəde bo ŋgay abəra mə dəma, hərwi a dzala a gwad mə giye na, ndo neheye mə gay i daŋgay aye ta hway. ²⁸ Pol a ŋgatay na, a wuda ta gədaŋ ŋgay peteh, a gwaday: «Kā kəḫ bo yak bay. Nəmay andaya tebiye kənaŋ, ndəray ka hway bay.»

²⁹ A tsəne bazlam i Pol niye na, a tsətsah ako. Tsa na, a ye ha a huḫ i gay i daŋgay tə madzədzere eye haladzay, zluwer a gay. A ye naha, a kal ha bo kame i Pol ta Silas. ³⁰ Tsa na, a həlatay ahaya abəra mə gay i daŋgay, a tsətsah fataya, a gwadatay: «A nəkurom, na ta təmiye na, na giye kəkay?»

³¹ Ta mbəḫay faya, tə gwaday: «Dzala ha ka Bəy Maduweŋ Yesu ada ka təmiye ta ndo i gay yak hay tebiye.» ³² Tə tsikay bazlam i Bəy Maduweŋ ada a ndo neheye mə gay ŋgay aye tebiye. ³³ Tsa na, ndo matsəpe gay i daŋgay niye a həl Pol ta Silas ta həvad eye niye, a ye a baratay na mbələk i məndəbə

tay nakə tə ndəba tay ha aye. Pol ta Silas ta dzəhuḅ ha ndo niye a yam ta ndo i gay ṅgay hay tebiye. ³⁴ Ma dəba eye a həl Pol ta Silas a gay ṅgay. A vələtay wu mənday, tə nda. Ndo niye ta ndo i gay ṅgay hay tebiye, dərev tay a rah ta mənḡwese hərwi nakə tə dzala ha ka Mbəlom aye.

³⁵ Dəre a tsadə na, bagwar i Roma hay tə slər ndo hay ka təv i ndo matsəpe gay i danḡay, ta gwadəy na, mǎ gər tay ha Pol ta Silas abəra ma danḡay. ³⁶ Ndo matsəpe gay i danḡay niye, a ye a tsikay a Pol, a gwadəy: «Bagwar i Roma hay ta sləraw ndo hay, tə gwedeḡ na, nǎ gər kurom ha. Anəke na, ka slumeye madayaw abəra ada dum kurom tə zay.»

³⁷ Ane tuk na, Pol a gwadətay a ndo neheye tə slər tay naha aye: «Ta ndəba may kame i ndo hay tebiye, ta gamay sariya bay. Ada nəmay na, Roma hay dərmak tuk na, ta gəriye may ta məkal na, kəkay? Andza niye na, nəmaa wuda bay. Bo tay eye tā yaw tā gər may ha.»

³⁸ Ndo neheye tə slər tay naha aye, ta mbədə gər ka təv i bagwar i Roma hay. Ti ye, ta təkəratay wu nakə Pol a tsik aye. Tə tsəne Pol ta Silas nəteye Roma hay na, ta dzədzar haladzay. ³⁹ Tsa na, ti ye tə gatay amboh. Tə həlatay ahaya abəra mǎ gay i danḡay, tə gwadətay: «Amboh, dum kurom abəra ma walaḡ i gay.» ⁴⁰ Pol ta Silas ti yaw abəra ma danḡay na, ti ye a gay i Lidiya. Ti ye naha, tə ndzatay a gər a malamar hay. Tə vələtay gədanḡ. Tsa na, ti ye wu tay.

17

Pol ta Silas ma Tesalonik

¹ Ma dəba eye na, Pol ta Silas ti ye ta gəma i Amfipolis ada ta gəma i Apoloni. Tə ndisl a gəma i Tesalonik. Mə dəma na, gay i maduwule me i Yahuda hay andaya. ² Pol a ye a dəma andza nakə a gawa aye. Pol a yawa, a mba ha ka bo pat i mazəzukw bo sik mahkar. Tə kədəwa wuway ka Dərewel i Mbəlom ta ndo neheye mǎ dəma aye. ³ A dəwa tay ha, a gwadəwatay: «Kəriste na, kutoḡ mǎ siye dəretsətseh, ta kədiye na. Mǎ lətseweye abəra ma mədahaj. Yesu nakə neḡ faya na dəkumeye ha anəke aye na, Kəriste.» ⁴ Tə tsəne bazlam niye na, siye mǎ walaḡ i Yahuda hay ta təma bazlam i Pol ta Silas. Tə patay bəzay. Siye i Gərek hay haladzay neheye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye ta ṅgwas neheye tə də a zləm aye, nəteye haladzay ta təma bazlam niye dərmak.

⁵ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ta təma təbey aye na, tə ge slək ka Pol ta Silas. Ti ye ta pələw ndo neheye tə sər wuray bay nəteye faya ta həhaliye ka tsəved kəriye, tə hayatay gər. Tə ma ha ka bo bazlam ka gər i Pol ta Silas. Ta ṅgəna ha bazlam niye a wuzlahgəma tebiye. Tsa na, ndo hay ti ye tə lawara na gay i Zason. Ta pəla Pol ta Silas hərwi məhəla tay ahaya kame i ndo hay.

⁶ Ta pəla tay na, ta huta tay ha bay. Tsa na, tə gəsətay ahaya Zason ta malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. Tə həlatay ahaya kame i ndo i sariya hay. Tə ndislew ka təv tay na, ta wuda, tə gwad: «Ndo neheye na, nəteye faya ta kwasatay gər a ndo hay tebiye ka mǎndzibəra, ada anəke na, ta ndislew kanaḡ na, kəkay! ⁷ Zason a təma tay ha ada ndo neheye tebiye faya ta tsikiye na, wu nakə wal tə bazlam i bay i Roma aye a gay ṅgay. Nəteye tə gwad: Bəy bagwar eye andaya mekeleḡ eye, tə zalay Yesu.» ⁸ Siye i ndo hay ta ndo mǎge sariya hay tə tsəne bazlam niye hay na, a ndalatay haladzay. ⁹ Zason tə siye i ndo hay tə hamatay a ndo i sariya hay təday ada tə gər tay ha.

Pol ta Silas ma Bere

¹⁰ Həvad a ge na, malamar neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye, tə laka tay ha Pol ta Silas a gəma i Bere. Tə ndisl a dəma na, ti ye a gay i maduwule me i Yahuda hay. ¹¹ Ndo i gəma i Bere hay na, nəteye ṅgwalak i ndo hay abəra ka

Yahuda neheye ma gəma i Tesalonik aye. Ta təma bazlam i Mbəlom tə dərev tay peteh. Tə dzangawa Derewel i Mbəlom pat pat hərwi məsəre ha wu nakə Pol a tsik aye na, dedək daw? ¹² Ndo hay haladzay mə walañ tay tə dzala ha ka Yesu ada mə walañ i Gərek hay ta ŋgwas neheye məzele tay a da a zləm haladzay aye nəteye haladzay tə dzala ha ka Yesu dərmak.

¹³ Ane tuk na, Yahuda neheye ma Tesalonik aye tə tsəne Pol faya ma diye ha bazlam i Mbəlom ma Bere na, tə həl bo, ti ye mata kwasatay gər a ndo hay ka Pol. ¹⁴ Malamar neheye nəteye mapa mədzal gər eye ka Yesu aye ta zəba faya andza niye na, kwayaŋŋa, ti ye ha Pol ta diye i dəlov. Silas ta Timote na, tə ndza ma Bere. ¹⁵ Ndo neheye tə laka ha Pol aye, tə tsal a kwalalan i yam. Ti ye a gəma i Aten. Tsa na, Pol a gwadatay: «Ka mbədum gər a Bere na, gwadumatay a Silas ta Timote na, tã yaw, tã ndza ga ahaya a kanañ bəse.» Tsa na, ndo neheye ta mbəda gər a Bere.

Pol ta Silas ma Aten

¹⁶ Ahəl nakə Pol faya ma həbiye Silas ta Timote aye na, a zəba ka gəma i Aten na, a ndalay haladzay hərwi maraha eye tə kule hay. ¹⁷ Tə kədawa wuway mə gay i maduwule me ta Yahuda hay ada ta ndo neheye Yahuda hay bay, nəteye tə dəslaway ha gər a Mbəlom aye. Ada ka təv məhay gər nakə tə hayawa gər a dəma aye na, tə kədawa wuway pat pat ta ndo neheye ta diye ta təv eye niye aye.

¹⁸ Ndowneyə hay andaya tə pawa bəzay a matətike i Epikuriyən hay ta Sətosiyən hay. Pat wuray tə tsik me tə Pol. Siye hay mə walañ tay, tə gwad: «Ndo nakay faya ma bəbəliye wu andza nakay na, mbədaw bo na, kəkay?» Siye hay tə tsəne Pol faya ma diye ha labara i Yesu ada mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, tə gwad: «Ma giye faya ma diye ha na, mbəlom i bərakəzañ hay kəla daw?» ¹⁹ Ma dəba eye na, ti ye ha kame i madugula hay ka təv nakə tə zalay Ayəropaz aye. Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwaday: «Damay ha matətike nakay wədeye nəkar faya ka tsikiye tey. ²⁰ Nəkar faya ka tsikameye wu neheye dāda nəmaa tsəne bay aye. A say məgwədə kəkay na, a samay nəmaā sər tey.» ²¹ Ndo i Aten hay ta madurləñ hay tə dzawa ha həlay i məndze tay tebiye ka məpay zləm a wu neheye wədeye tsa ada ka matəkəre wu wədeye hay.

²² Pol a lətse kame i ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom Aten hay, na zəba faya nəkurom na, a sakum məpay bəzay a mbəlom hay wal wal haladzay. ²³ Hərwi na həhal ma wuzlahgəma kurom na, na ŋgatay a təv neheye ka tawalawum kule kurom hay mə dəma aye. Na ŋgatay a təv eye andaya nəte tə watsa faya: “Təv nakay na, hərwi mbəlom nakə ndo hay tə sər bay aye.” Ayaw! Mbəlom nakə nəkurom faya ka dəslumay ha gər ka sərur bay aye na, neñ na yaw anañ mata dākum ha.

²⁴ «Maa ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye na, neñgeye. Neñgeye bəy i məgərməlom ta dala. Neñgeye na, ma ndziye mə gay neheye ndo hay ta dəzl aye bay. ²⁵ Ada neñgeye na, a say ndo zezeñ m̄a rəzlay a gər məvəlay wuray bay. Hərwi maa vəl sifa, məsəfəre ada tə siye i wu hay tebiye a ndo hay na, neñgeye.

²⁶ «Ta ndo nəte na, a ge slala hay tebiye hərwi ada tã ndza ka məndzibəra tebiye. Ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye na, 6a kə pa na kokway i həlay i təv məndze tay, kə pa na kokway i gəma neheye ta ndziye mə dəma aye. ²⁷ A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tã pəla na. A say tã bəzay naha həlay ada ta hutiyə na. Ta dedək Mbəlom na, neñgeye dəreñ ta nəkway bay. ²⁸ Andza ndoweyə andaya a gwad:

“Maa vəlakway sifa na, neŋgeye.

Nəkway kanan, wu nakə faya ka gakweye na, hərwi ŋgay.”

«Siye i ndo məvəde bazlam kurom hay 6a ta tsik:

“Ayaw, nəmay wawa ŋgay hay.”

²⁹ «Tadə nəkway tebiye wawa i Mbəlom hay na, kâ dzalakwa mə gər kway, Mbəlom na, a ndzəkıt bo i kule i gura, i 6ərə kəgəbay i kwar bay. Wu neheye ndo zezeŋ a lambad tə metsehe ŋgay hərwi matere ha kule hay. Ane tuk na, wu neheye na, Mbəlom bay. ³⁰ Mbəlom na, kə pa mezeleme niye hay ahəl niye ka məda bay hərwi ahəl niye ndo hay tə sər wuray bay. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye faya ma zalateye kwa mənŋgay tâ yaw, tâ mbəda ha mede tay. ³¹ Ba Mbəlom ka mbərəm mape pat i sariya nakə ma giye. Sariya nakə ma giye na, sariya i dedek. Ndo nakə ma gateye sariya a ndo hay aye na, Yesu. A da ha na, ahəl nakə a lətse ahaya abəra ma mədahan aye.»

³² Tə tsəne bazlam i Pol nakə a tsik ma mələtsew abəra ma mədahan aye na, siye hay tə ŋgwasə faya ada siye hay tə gwadəy: «A samay na, ka tsikameye wu nakay nəmaa piye faya zləm pat mekeleŋ eye sa.» ³³ Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay, a ye ŋgway. ³⁴ Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta dzala ha ka bazlam i Pol, tə pay bəzay. Mə walaŋ tay niye na, Dənis ndo məgawa sariya ka təv i məge sariya tay nakə tə zalay Ayəropaz aye, ŋgwas eye andaya tə zalay Damaris ada siye i ndo mekeleŋ eye hay sa.

18

Pol ma gəma i Korinje

¹ Ma dəba eye na, Pol a lətse abəra ma gəma i Aten, a ye a gəma i Korinje.

² A ye naha a dəma na, a ndzay a gər a Yahuda wuray məzele ŋgay Akelas. Neŋgeye tə wa na ka dala i Poiŋtus. A yaw abəra ma gəma i Itali ta ŋgwas ŋgay Pərisil hərwi Kələd bəy i Roma a gwad: «Yahuda hay tebiye tâ lətse, tâ ye abəra ka dala i Roma.» Pol a ye ka təv tay mata tsikatay me. ³ Pol na, a ŋgarawa peteked i məge ha madzawadzawa. Məsler i Akelas ta ŋgwas ŋgay na, mənŋgere peteked eye niye dərmak. Hərwi niye Pol a ndza mə gay tay, tə ge məsler dziye. ⁴ Pat i mazəzək w bo na, Pol a yawa a gay i maduwule me i Yahuda hay. A tsikawatay a Yahuda hay kwa a Gərek hay dərmak tâ dzala ha ka Yesu.

⁵ Ane tuk na, ahəl nakə Silas ta Timote ti yaw abəra ka dala i Masedowan aye na, Pol kə ge məsler i wuray sa bay. A dawa ha bazlam i Mbəlom dekdək tsa. A dawatay ha a Yahuda hay Yesu na, Kəriste. ⁶ Ane tuk na, Yahuda hay ta təma bazlam ŋgay bay. Tə tsadəy pələslesle. Tsa na, Pol a yaw abəra mə walaŋ tay. A bəzlum ha burhway i gəma tay abəra ka peteked ŋgay, a gwadətay: «Tadə ka dzum na, mənese ga sa bay. Mənese eye ka gər kurom. Anəke kwayanŋa na diye na ta datay ha bazlam i Yesu a ndo neheye Yahuda hay bay aye.»

⁷ A lətse, a ye abəra mə təv niye. A ye a gay i ndo wuray tə zalay Titus Zustus. Neŋgeye na, a dəsławay ha gər a Mbəlom ada gay ŋgay na, ka tsakay i gay i maduwule me i Yahuda hay. ⁸ Kərispus na, neŋgeye bəy i gay i maduwule me niye. A dzala ha ka Bəy Maduweŋ ta ndo i gay ŋgay hay tebiye. Korinje hay haladzay, neheye tə pawa zləm ka bazlam i Pol aye tə dzala ha ka Yesu dərmak. Pol a dzəhu6 tay ha a yam.

⁹ Pat wuray ta həvad na, Bəy Maduweŋ a tsikay me a Pol ma məsine, a gwadəy: «Pol kâ dzədzar bay, da ha bazlam ga huya, kâ ndza tete bay. ¹⁰ Neŋ andaya tə nəkar, ndəray ma sliye faya məgaka wuray kwa tsekweŋ bay, hərwi ma gəma nakay na, ndo ga hay haladzay mə dəma.» ¹¹ Tsa na, Pol a ndza

ma Korințe məve nətə ta məzaw. A tətikawatay bazlam i Mbəlom a ndo hay tebiye.

¹² A həlay wuray Gayoŋ neŋgeye a ləva dala i Akay eye na, Yahuda hay tə haya gər ka Pol. Tə gəs na ti ye ha kame i Sariya. ¹³ Tə gwaɗay a bəy niye: «Ndo nakay na, faya ma tsəviye tay ha ndo hay a pesl tə matətikatay mədəslay ha gər a Mbəlom ta tsəved wədeye wal. Wu nakə faya ma tsikateye na, a ye ka bo tə bazlam mapala eye bay.»

¹⁴ A say haɓe a Pol mətsike me, Gayoŋ a mbədatay naha faya a Yahuda hay, a gwaɗatay: «Tadə ndo nakay kə tsik wuray ka bəy i dala kəgəbay a ge mənese nakə ka zal naha aye na, nəkurom Yahuda hay na sliye faya məzle həlay eye mətsanakum na. ¹⁵ Ane tuk na, ka kəɗum wuway na, ka wu hay, ka məzele hay kəriye ada ka bazlam kurom mapala eye hay. Wu neheye a zəbakum naha dəre aye na, a nəkurom eye kurom bəna, neŋ na giye sariya i wu neheye andza nakay aye bay. A seŋ bay, bazlam ga mə dəma bay.» ¹⁶ Tsa na, a həhar tay ahaya abəra ma təv mäge sariya. ¹⁷ Ti yaw abəra na, tə gəs Sosten bəy i gay i maɗuwule me, tə ndaɓa na kame i sariya. Ane tuk na, a gay mə gər kəset a Gayoŋ bay.

Pol a ma a Aŋtiyos

¹⁸ Pol a ndza məhəne haladzay ma Korințe. Ma dəba eye, a lətse abəra ma Korințe, a gər ha malamar hay. A ye a gəma i Seŋkəre ta Pərisil ada ta Akelas. Mə dəma na, Pol a həz na gər hərwi ɓa kə gwaɗ kurre: «Na vəl ha bo ka mäge məsler i Mbəlom.» Tsa na, tə lətse abəra ma Seŋkəre, tə tsal a kwalalaŋ i yam ti ye ta Akelas ada ta Pərisil a Aŋtiyos ka dala i Siri.

¹⁹ Tə ndisl a Efez na, Pol a gər ha Pərisil ta Akelas. Neŋgeye a ye a gay i maɗuwule me mata kəde wuway ta Yahuda hay. ²⁰ Mə dəma na, Yahuda hay ta tsətsah faya, tə gwaɗay: «Ndza ka təv may məhəne haladzay.» Pol a wuɗa mənɗe bay.

²¹ A lətse, a gər tay ha, a gwaɗatay: «Tadə kə say a Mbəlom na, na maweye ka təv kurom mba.» A tsal a kwalalaŋ i yam ma Efez a ye a Sezare.

²² A lətsew abəra ma Sezare na, a ye a Zerozelem təday. A ye a tsikatayaw me a ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu. Tsa na, a ye a Aŋtiyos. ²³ A ndza mə dəma məhəne tsakway. A mbəda gər ta dəba, a ye a tas ta Galat ada ta Firigiya. A vəlatay gədaŋ a ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu tebiye mə dəma.

Apolos a da ha bazlam i Mbəlom ma Efez

²⁴ A həlay niye na, Yahuda wuray andaya məzele ŋgay Apolos, tə wa na ka dala i Aləgəzandəri. Neŋgeye kə ndislew a Efez. Ndowneye niye na, a sər matətike wu a ndo hay lele. A sər Derewel i Mbəlom lele. ²⁵ Neŋgeye ka tətik bazlam i Yesu. A ɗawatay ha a ndo hay ada a tətikawatay na, ta tsətsuɓ tsətsuɓ eye lele. A ɗawa ha na, wu nakə a tsik ka Yesu ta dedek aye. Ane tuk na, a sər na, maɗzəhuɓe nakə Yuhana a dzəhuɓawa ha ndo hay a yam aye tsa. ²⁶ A ɗazlay a mətsike me parakka mə gay i maɗuwule me i Yahuda hay, zluwer a gay bay. Pərisil tə zal ŋgay Akelas tə tsəne bazlam ŋgay niye na, tə zla na ka təv tay. Tə ɗay ha tsəved i Mbəlom peteh.

²⁷ Ma dəba eye na, a say a Apolos mede a gəma i Akay.* Ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu tə vəlay gədaŋ ada tə watsay derewel a həlay hərwi ada ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye tə təma na lele. Tə watsa a ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu neheye ma Akay aye hərwi məgwaɗatay naha: «Apolos ki ye naha na, təmum na lele.» Tsa na, Apolos a ye a Akay. A ye naha na, a dzəna tay ha ndo məpe məɗzal gər hay ka Yesu ta ŋgwalak

* 18:27 Məsler hay 18.12.

i Mbəlom. ²⁸ Hərwi niye, a dzaŋgawatay Derewel i Mbəlom a Yahuda hay, a dawatay ha parakka Yesu na, Kəriste. Andza niye a dərəzlawatay ka bazlam i Yahuda kame i ndo hay tebiye.

19

Pol ma Efez

¹ Ahəl nakə Apolos ma Korinje aye na, Pol a ye a Efez. A ye ta mahəmba i dala i Galat. A ye naha na, a ndzatay a gər a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye. ² A ye naha a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ahəl nakə ka dzalum ha ka Yesu aye na, ka hutum Məsəfəre Tsədanŋa eye daw?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa tsəne dāda ndəray kə tsikamay ka Məsəfəre Tsədanŋa eye bay.»

³ Pol a tsətsah, a gwadatay: «Ka hutum na, madzəhuḅe waray?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Madzəhuḅe nakə Yuhana a dātay ha a ndo hay aye.»

⁴ Pol a gwadatay sa: «Yuhana a dzəhuḅawa na, ndo neheye a satay mambəde ha mede tay aye. A gwadatay a İsrəyel hay na: “Dzalum ha ka ndo nakə ma deyeweye kame ga aye”, andza məgwede, Yesu.»

⁵ Tə tsəne bazlam ŋgay na, Pol a dzəhuḅ tay ha yam ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. ⁶ Pol a pa fataya həlay. Kwayanŋa kwa way a huta Məsəfəre Tsədanŋa eye. Tsa na, tə pa bo ka mətsike me tə bazlam i gəma hay wal wal, tə dā ha bazlam i Mbəlom. ⁷ Ndoeweye neheye na, ta giye kuro gər eye sulo.

⁸ Ahəl nakə Pol neŋgeye ma Efez aye na, a yawa a gay i maḁuwule me i Yahuda hay. Kiye mahkar na, a tsikawa me mə dəma, zluwer a gay bay. A tsikawatay a ndo hay ka gər i Bəy i Mbəlom. A say na, ndo neheye faya ta pay zləm aye tā təma bazlam ŋgay. ⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda hay haladzay ta kula ha dərev tay. Ta təma bazlam i Pol bay. Tə tsik wu nakə lele bay aye ka tsəved i məpay bəzay a Bəy Maduweŋ kame i ndo niye hay tebiye. Tsa na, Pol a gər tay ha, a həl ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a lekwal i ndoweye andaya tə zalay Tiranus. Nəteye niye tebiye, tə kədawa wuway ta ndo hay pat pat. ¹⁰ Niye na, kə ndza məve sulo. Ndo neheye nəteye mandza eye ka dala i Azi niye, Yahuda hay ada Gərek hay tə tsəne bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu.

Wawa i Seva hay

¹¹ Mbəlom a gawa masuwayan neheye a gatay hərbaḅəkka a ndo hay aye tə həlay i Pol. ¹² Tə zlawatay naha a ndo i dəvats peteked neheye ta lamay a bo i Pol aye. Tə lamawatay ha a ndo i dəvats hay. Ndo i dəvats hay tə mbəlawə ada ndo neheye məsəfəre lele bay eye hay mə bo tay aye, ti yawa abəra mə bo tay.

¹³ Siye i Yahuda hay andaya ta həhalawa ka gəma ka gəma hərwi mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay. Nəteye dərmaḅ tə dze ha mahəhere fakalaw tə məzele i Bəy Maduweŋ Yesu. Tə gwadawatay a məsəfəre neheye lele bay aye: «Ndohumaw abəra mə bo i ndo nakay tə məzele i Yesu nakə Pol faya ma diye ha bazlam ŋgay aye.» ¹⁴ Tə gawa wu niye na, nəteye tasəla. Nəteye wawa i bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, tə zalay Seva.

¹⁵ Pat wuray tə tsikay a məsəfəre nakə lele bay eye andza niye, a gwadatay: «Nəŋ na, na sər Yesu, ada Pol neŋgeye way na a sər. Nəkurom na, məhey tey?» ¹⁶ Tsa na, ndo niye fakalaw mə bo ŋgay aye a mbəzla fataya dədavdav ta gədan. A ze tay ha ta gədan, a gatay mbəlak ada a buwa fataya abəra peteked tay hay. Ta hway bo kəriye.

¹⁷ Yahuda hay ta Gərek neheye ma gəma i Efez aye tebiye tə tsəne wu nakə a ge bo aye na, ta dzədzar haladzay. Tə dəslay ha gər a məzele i Bəy Maduweŋ Yesu haladzay. ¹⁸ Ndo hay haladzay ta təra ndo məpe mədzal gər hay. Ti yawa, tə dəwa ha mənəse tay neheye tə gawa aye kame i ndo hay tebiye. ¹⁹ Ndo hay haladzay, nəteye neheye tə gawa maharam aye tə həlaw dərewel i maharam tay, tə fəka tay ha kame i ndo hay tebiye. Tə pasla na andza ta səkam ha na, suloy eye ma giye kwar i suloy gwezem kuro kuro zlam. ²⁰ Andza niye bazlam i Bəy Maduweŋ a ye kame kame, a səkah ta gədan.

Magazləga ma Efez

²¹ Ma dəba i wu neheye a ge bo aye na, Pol a dzala mə gər ŋgay mede a Zerozelem. Ma diye ta Masedowan ada ta dala i Akay.* A gwad: «Na ye a Zerozelem na, na diye a Roma dərmak.» ²² Tsa na, a slər ndo madzəne ŋgay hay, Timote ta Erast a Masedowan. Ane tuk na, bo ŋgay eye a ndza ka dala i Azi tsakway sa.

²³ A həlay niye na, magazləga a lətse haladzay ma gəma i Efez hərwi bazlam i Yesu Bəy Maduweŋ. ²⁴ Ndowne andaya a lambadawa wu hay ka suloy. Məzele ŋgay na, Demetəriyos. Wu neheye a lambadawa aye na, wawa i gay hay tsekweŋ tsekweŋ neheye a ndzəkit bo gay bagwar eye nakə ndo hay ta dūwulaway me a mbəlom tay nakə a ndzəkit bo ŋgwas, tə zalay Artemis aye. Andza niye neŋgeye ta ndo i məsler ŋgay hay tə hutawa ha suloy haladzay. ²⁵ A ye, a hayatay gər a ndo i məsler ŋgay hay ta ndo neheye tə gawa slala i məsler niye aye, a gwadatay: «Dzam ga hay sərum ha, ka hutakweye zlele haladzay na, hərwi məsler nakay. ²⁶ Ane tuk na, nəkurom faya ka ŋgatumeye ada faya ka tsənumeye wu nakə faya ma giye bo aye. Pol faya ma tsikateye a ndo hay na, kule neheye nəkway faya ka ŋgarakweye aye nəteye mbəlom hay bay. Ndo hay haladzay ta təma bazlam ŋgay. Kanaŋ ma gəma i Efez dəkdək bay, ka dala i Azi tebiye. ²⁷ Tadə kə ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay eye ka məsler kway. Ada ta tsikiye na, ka məsler kway dəkdək bay. Ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka gay i maduwule me i bagwar i mbəlom kway Artemis. Kwa neŋgeye na, ndo hay ta zəbiye faya bagwar eye sa bay. Azlakwa ndo hay tebiye ka dala i Azi ada ka məndzibəra tə dəslay ha gər na, a neŋgeye dūh.»

²⁸ Ndo hay tebiye tə tsəne andza niye na, a ndalatay haladzay. Ta wuda, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis mbəlom i Efez hay.» ²⁹ Gəma a ndza na, huḅuya, huḅuya. Ndo hay tə gəs Gayus ta Aristark. Nəteye neheye sulo aye na, Masedowan hay, tə lakawa ha Pol. Ti ye tay ha a təv i həbad tay nakə tə gawa mə dəma aye. ³⁰ A say a Pol mede a təv i ndo niye hay. Ane tuk na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə gay me, ta vəlay tsəved mede bay. ³¹ Siye i ndo neheye nəteye ma məsler bagwar eye ka dala i Azi ta təra dzam i Pol aye, tə slər ndo ka təv i Pol, tə gwad mā ye a təv i həbad tay niye bay.

³² Nəteye niye hay tebiye mahaya gər eye na, nəteye mə wadəŋ wadəŋ hərwi siye hay faya ta wudiye wu mekelen, siye hay ta wuda hərwi wu neŋged. Siye haladzay mə walaŋ tay niye tə haya gər hərwi mey na, tə sər bay. ³³ Ndo Yahuda wuray andaya ka təv eye niye. Məzele ŋgay Aləgəzandər. Siye i Yahuda hay ti ye ha Aləgəzandər kame. Ta təkəray bazlam eye niye. Tsa na, a zla həlay ka mbəlom, a say mətsike me ada mədatay ha. ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay ta zəba faya neŋgeye ndo i Yahuda na, ta wuda tebiye tay eye, tə gwad: «Bagwar eye na, Artemis i Efez hay.» Tə ndza faya ka mətsike andza niye bəre sulo.

* 19:21 Məsler hay 18.12.

³⁵ Ka mandəve nğay eye na, ndo mələve gəma niye kə sla faya məgwadətay tã ndza tete. Ndo niye hay tebiye tã ndza tete. Tsa na, a gwadatay: «A nakurom Efez hay, Efez na, gəma i mbəlom bagwar eye Artemis, maa sər bay na, way? Ada kwa way ma dəslay ha gər a mandzəkıt bo nğay nakə a kalaw mə mbəlom aye. ³⁶ Kwa way na, a sər. Nəkurom ndzum dıkdık. Kã gum wu neheye lele bay aye bay. ³⁷ Ndo neheye ka gəsumatay ahaya kanañ aye na, tã gaw məkal mə gay i mbəlom kway bay ada ta tsadəy a mbəlom kway wäl bay tuk na, kəkay? ³⁸ Tadə Demetəriyos ta ndo i məsler nğay hay bazlam tay andaya mətsıke ka ndo na, tã ge ta tsəved eye. Ndo məge sariya hay andaya, tã ye tã wuda ka tøv tay. ³⁹ Tadə wu mekeleñ eye hay andaya a sakum bəbay na, bagwar neheye anəke kanañ aye tã nğənakum ha bazlam eye. ⁴⁰ Ka gakwa metsehe bay na, Roma hay ta makway ha mənese, ta gwadəkweye “Ka dazlumay na, a vərəm.” Ka hutakweye gər i bazlam kwa tsekweñ mədatay ha nəmay haya gər hərwi wu nakay na, ka slakweye faya mətsıkatay bay.» Tsa na, a gwadatay a ndo hay: «Nğənum gər.» Ndo hay ta nğəna gər, ti ye wu tay tuk.

20

Pol ma Masedowan ada ma Akay

¹ Haya haya i bazlam niye hay a ndəv na, Pol a hayatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A vələtay gədan tã məmatay naha dərev. A gwadatay na: «Ndze gwa.» Tsa na, a ye nğway ka dala i Masedowan. ² A həhal ma gəma niye, a vələtay gədan a ndo məpe mədzal gər hay ta məmatay naha dərev. Ma dəba eye, a ye a gəma i Gərek. ³ Mə dəma na, a ndza kiye mahkar. Həbe a say a Pol mede a gəma i Siri. Ane tuk na, a tsəne a satay a Yahuda hay məkədə na. Hərwi niye a ma nğway ta Masedowan. ⁴ Ndo neheye tã laka ha aye na, Sopater wawa i Pirrus, nənğeye ndo i gəma i Bere, Aristark ta Sekondus, nəteye ndo i gəma i Tesalonik hay, Gayus nənğeye a yaw abəra ma Derbe, Timote ada Tisik ta Tərofıme nəteye ka dala i Azi. ⁵ Nəteye neheye na, tã lahamay kame, ti ye a Tərowas mata həbe may mə dəma. ⁶ Ma dəba i magurlom i Pak, nəmay nəmaa tsal a kwalalan i yam, nəmaa ye abəra ma Filipi. Nəmaa ge məhəne zləm ka tsəved na, nəmaa ndisl a gəma i Tərowas tuk. Nəmaa ndza mə dəma luma nəte.

Awtis a lətsew abəra ma mədaharj

⁷ Pat i luma i manğəzla ta huwa na, nəmaa haya gər hərwi mənde daf i matəkəre məməte i Yesu.* Tədöe eye na, Pol ma gəriye tay ha, ma diye nğway. Hərwi niye, a tsıkatay bazlam i Mbəlom hus a magər həvad. ⁸ Nəmay mahaya gər eye na, ka gər i gay nənğed. Gay nakə nəmay mə dəma aye na, lalam hay haladzay mavata eye. ⁹ Mə gay eye niye na, wawa eye andaya gawla eye, məzele nğay Awtis. Nənğeye mandza eye ka mavavar faya ma piye zləm ka bazlam i Pol niye a tərəts ha bay, faya ma tsikiye huya aye. Tsa na, mändzehəre a gəs na, a bərəzl a mändzehəre. A sər ka bo sa bay, səkwat a dədaw abəra mə gay ka gər i gay mamahkar eye ka dala. Ndo hay tã mbəzlaw tã lətse ha ka mbəlom na, kə mət tsiy. ¹⁰ Pol a mbəzlaw, a ye ka tøv nğay. A gudük naha faya, a zla na a həlay, a gwadatay: «Dərev mã ye fakuma abəra bay, kə mət bay.» ¹¹ Tsa na, Pol a tsal a gay niye sa. A ye naha a zla makwala, a nğəna ha. Tsa na, tã nda. A ma ka mətsıke me haladzay sa hus a mekedöe,

* 20:7 Məsler hay 2.42.

a ye ɲgway. ¹² Ndo hay tə laka ahaya gawla nakə meeneɲ aye a mətagay. Ndo hay tebiye dərev tay a ɲgwasa.

¹³ Nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalaɲ i yam hərwi məhəle may a Asos. Pol neɲgeye, a say mede tə sik. Nəmay, nəmaa gwad na, nəmaa zliye na ka me i dəlov mə dəma. ¹⁴ A ndzamay naha a gər ma Asos na, a tsal a kwalalaɲ i yam, nəmaa zla na ka me i dəlov. Nəmaa ye a gəma i Metilen. ¹⁵ Tədə eye na, nəmaa ndisl a Siyo. Tədə taɗay eye na, nəmaa ndisl a Samos. Tədə taɗakay eye na, nəmaa ndisl a gəma i Melet. ¹⁶ Niye andza məgwede na, a say a Pol mändze ma Efez bay hərwi ma ta mətsiye ka dala i Azi, ma ndisliye a Zerozelem bəse bay. Taɗə ma giye bo na, a say mändisle a Zerozelem pat i Peɲtekoṭ.†

Pol a tsikatay me a ndo i Efez hay

¹⁷ Ahəl nakə nəmaa ndisl a Melet aye na, Pol a slər ndo ka madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Efez aye ada tə yaw ka təv ɲgay. Ndo niye a ye, a zalatayaw. ¹⁸ Ndo niye hay tə həlaw bo, tə ndislew ka təv ɲgay na, a gwadətay: «Kwa i mede naha ga a gay kurom ka dala i Azi na, ka sərüm ha mändze ga mə walaɲ kurom. ¹⁹ Na gay məsler a Bəy Maduweɲ tə marəhay ha gər, tə mədzal gər eye ada na sa dəretsətseh haladzay hərwi Yahuda hay a satay məkəde ga. ²⁰ Ka sərüm ha, wu nakə ma gakumeye ɲgama aye na, na ɲgaha na bay. Na dəkum ha tebiye. Na tətikakum kame i ndo hay ada mə gay kurom hay. ²¹ Na tsikatay a Yahuda hay ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye, tə gər ha mezeleme tay, tə yaw ka təv i Mbəlom. Tə yaw, tə pa mədzal gər tay ka Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

²² «Anəke na, na diye a Zerozelem. Maa geɲ kutoɲ mede a dəma na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye ada na sər wu nakə ma ta ndzeɲeye a gər mə dəma aye bay. ²³ Wu nakə na sər aye na, gəma nakə na ye a dəma aye na, Məsəfəre Tsədəɲɲa eye faya ma deɲeye ha. A gwedeɲ: “Məgəse kar a daɲgay tə dəretsətseh faya ma həbiye kar.” ²⁴ Ane i ga na, na ndziye ma bəra mba, a'ay düh na mətiye na, wuray andaya a yeɲ a gər ka zal bay. Wu nakə a seɲ aye na, na ndəviye ha məsler i bəy Maduweɲ Yesu nakə a vələɲ aye hus ka mändəve ɲgay eye. Məsler nakə a vələɲ aye na, məde ha Labara ɲgwalak eye i ɲgama i Mbəlom.

²⁵ «Məndze ga nakə na ndza mə walaɲ kurom aye, na tsikawakum na, labara i Bəy i Mbəlom. Na sər ha anəke na, ka ta ɲgatumeɲeye dədə sa bay. ²⁶ Hərwi niye, na tiye mbal abəra ka gər kurom. Taɗə ndəray nəte kə dze abəra mə walaɲ kurom na, mənese ga sa bay. ²⁷ Hərwi na dəkum ha wu nakə a say a Mbəlom məge aye tebiye. Na ɲgaha fakuma abəra wuray kwa tsekweɲ bay tebiye. ²⁸ Tsəpum gər kurom, ada wene wene eye na, tsəpum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a gwadəkum tsəpum aye. Gumatay gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Wawa i Mbəlom, bo ɲgay eye a mət na, hərwi ada tə təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ²⁹ Hərwi, na sər ha, na ye gwa na, ndo hay ta deyeweɲe a walaɲ kurom. Nəteɲe ta ndzəkit bo na, andza kəra i peɲl hay, ta gəriye ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu bay. ³⁰ Ada kwa mə walaɲ kurom ndo hay ta dazleye a maraw me hərwi məsəpete tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka məpatay bəzay. ³¹ Gum metsehe lele, sərüm ha na, məve mahkar, ta həvad ta həpat neɲ faya na dəy ha metsehe kwa a way nəte ta nəte ta mətuwe eye.

† 20:16 Məsler hay 2.1.

³² «Anəke na, na gəriye ha a həlay i Mbəlom. Neŋgeye ma gəkumeye ŋgwalak andza nakə a tsik aye. Neŋgeye na, ma səkahakumeye ha mədzele ka Yesu kame kame ta gədanj ŋgay ada ma vəlakumeye wu neheye a ləva ha bo ma ta vəlateye a ndo neheye ta təra i ŋgay hay aye. ³³ Neŋ na, dəfa na tsətsah suloy, gura kəgəbay peteked ka ndəray bay. ³⁴ Bo kurom eye ka sərūm ha, na ge məsler na, tə həlay ga eye hərwī məhute wu mənday may a neŋ ta ndo neheye tə lakawa ga ha aye. ³⁵ Na dəkum ha na, ada kâ gum məsler nakə ma dzəniye ndo i mətawak hay aye. Bazlam i Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə a tsik aye na, mə makumaw a gər. A gwad: “Ka vəlay wu a ndo na, ka hutiyə məŋgwese a ze ndo nakə a təma aye.”»

³⁶ Pol a ndəv ha bazlam niye na, a dəkw gurmets, a dūwulay naha me a Mbəlom ta nəteye tebiye. ³⁷ Ta ndəv ha məduwule me na, nəteye tebiye tə pa bo ka mətuwe haladzay. Ti ye naha, tə gəs na ka bo təmbolok təmbolok, tə tsikay me ta mətuwe eye, tə gwaday: «Do tə zay.» ³⁸ Wu nakə a ndalatay wene wene aye na, Pol a gwadatay: «Dada ka ta ŋgatumerjeye sa bay» aye. Tsa na, tə laka ha Pol hus ka təv i kwalalanj i yam.

21

Pol ma diye a Zerozelem

¹ Nəmaa ŋgəna gər na, nəmaa ye, nəmaa tsal a kwalalanj i yam. Nəmaa ye kwayanŋa a gəma i Kos. Tədə eye na, nəmaa ndisl a Rodes. Nəmaa lətse abəra ma Rodes, nəmaa ye a Patara. ² Nəmaa ye naha a dəma na, nəmaa huta kwalalanj i yam nakə ma diye a gəma i Fenisi aye. Tsa na, nəmaa tsal a dəma, nəmaa ye ha. ³ Ahəl nakə nəmay ma wuzlah i dəlov aye na, nəmaa ŋgatay a gəma i Sipəre tə həlay i gula. Nəmaa ye a gəma i Siri. Nəmaa ndisl a gəma i Tir. Mə dəma na, tə mbəzla ahaya wu hay abəra mə kwalalanj i yam. ⁴ Nəmaa ndzatay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mə dəma. Nəmaa ndza ka bo dziye luma nəte. Məsəfəre Tsədanŋa eye a datay ha wu nakə ma ta ndzay a gər a Pol aye. Tsa na, tə gwaday: «Pol, kâ ye a Zerozelem bay.»

⁵ Ane tuk na, məhəne tasəla ka ndəv tsiy, nəmaa həl bo, nəmaa ye. Tə laka may ha tebiye tay eye, ŋgwas tay hay, ta wawa hay hus ka me i bəlay dərenj tə walanj gay. Nəmaa ndisl ka me i bəlay na, nəmaa dəkw gurmets, nəmaa dūwulay me a Mbəlom. ⁶ Tsa na, nəmaa tsik me a bo nəte nəte. Nəmay nəmaa tsal a kwalalanj i yam, nəteye na, ta mbəda gər a mətagay tay hay.

⁷ Nəmaa ye abəra mə Tir tə kwalalanj i yam, nəmaa ye a Patolmayis. Mə dəma na, nəmaa tsikatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəmaa ndza mə dəma məhəne nəte ta nəteye. ⁸ Tədə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ye ada nəmaa ndisl a Sezare. Mə dəma na, nəmaa ye a gay i Filip. Neŋgeye ndo mətətikawa bazlam i Mbəlom. Neŋgeye na, nəte mə walanj i ndo neheye tasəla tə pala tay ha ahəl niye ma Zerozelem aye.* ⁹ Dem ŋgay hay andaya fad, ta ye a zal zuk bay. Tə dəwa ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹⁰ Nəmaa ndza məhəne haladzay na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom wuray tə zalay Agabus a yaw abəra ma Yahuda, a ye naha ka təv may. ¹¹ Tsa na, a zla wu məbere bəzay i hud i Pol. A dzawa ha sik tə həlay ŋgay. Tsa na, a gwad: «Məsəfəre Tsədanŋa eye a gwad na, kəkay? A gwad na: “Ndo nakə na zla wu i bəzay i hud ŋgay aye na, bəy i Yahuda hay ta dzawiyə na andza nakay ma Zerozelem. Ta dzawa na na, ta vəlateye ha a həlay a ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

* 21:8 Məsler hay 6.5 ada 8.5-40.

¹² Bo may eye ta malamar neheye ma Sezare aye nəmaa tsəne bazlam niye na, nəmaa gay amboh a Pol. Nəmaa gwaday: «Kâ ye a Zerozelem bay.»

¹³ Ane tuk na, a mbədamay faya, a gwadamay: «Ka tuwumeye ada faya ka dədūmənəye ha dərev na, hərwi mey? Neŋ na, neŋ maləva bo eye tâ gəs ga a daŋgay kə ge dūh bay tâ kəd ga, nâ mət hərwi Bəy Maduweŋ Yesu ma Zerozelem.»

¹⁴ Nəmaa zəba faya na, ma gəsiye bazlam may bay. Nəmaa rəzlay a gər mətsikay sa bay. Nəmaa gwad: «Bəy Maduweŋ mâ ge wu nakə a say aye.»

¹⁵ Nəmaa ndza məhəne tsakway ma Sezare na, nəmaa həl bo, nəmaa ye a Zerozelem tuk. ¹⁶ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə lakamay ha. Nəmaa ye a gay i ndoweeye andaya məzele ŋgay Mənasarŋ. Neŋgeye ndo i gəma i Sipəre, a pa mədzal gər ka Yesu na, kurre. Nəmaa ndziye na, mə gay ŋgay.

Pol ta Yakuba

¹⁷ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təma may tə mənŋwese eye lele.

¹⁸ Tədœ eye na, Pol ta nəmay, nəmaa ye a gay i Yakuba. Mə dəma na, madugula neheye tə ndzatay kame a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə haya gər tebiye. ¹⁹ Pol a tsikatay me ada a təkəratay wu nakə Mbəlom a ge tə neŋgeye ma məsler ŋgay nakə a ge mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye tebiye.

²⁰ Tə tsəne andza niye na, ta zambadaya a Mbəlom. Tsa na, tə gwaday a Pol: «Pol, malamar, zəba Yahuda hay haladzay ma pasliye bo bay, ta dzala ha ka Yesu, nəteye huya faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. ²¹ Azlakwa bay, ta tsəne nəkar na, ka tətikateye a Yahuda neheye tebiye nəteye mandza eye mə walaŋ i bərakəzarŋ hay ta gər ha bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəlay a Musa aye. Ka gwadateye: “Kâ dəsūm tay ha wawa kurom hay bay ada kâ pumay bəzay a kule i Yahuda hay bay sa.” ²² Ada mäge kəkay? Ta səriye ha ta dedək nəkar andaya ka ndislew kanarŋ. ²³ Ge wu nakə nəmaa tsikaka anəke aye. Ndo hay anaŋ fađ, ta vəl ha bo tay hərwi məsler i Mbəlom. ²⁴ Həlay tay mede hərwi məbere bo tsədəŋŋa ada məhəze gər andza nakə tə gawa aye məzlambar kə sla. Dum ka bo dziye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom hərwi məbere bo yak dərmak. Səkəməumatay wu hay a həlay. Ka ge andza niye na, wu nakə ndo hay ta təkər ka nəkar aye na, andza dedək andaya mə bazlam tay niye ta təkər aye bay. Ada ta gwadiye nəkar dərmak faya ka rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Ndo neheye Yahuda hay bay aye ada ta tara ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye na, bə nəmaa watsa tay naha bədaw? Nəmaa watsa tay naha, nəmaa gwadatay: “Tâ həpəd slo nakə tə kədāy a kule aye bay. Tâ nda bambaz bay kwa gənaw nakə a mət məməte aye tâ həpəd slo eye bay. Tâ tsəpa bo tay abəra ka mezeleme.†”»

²⁶ Tədœ eye na, Pol a ye ta ndo neheye fađ aye, ti ye mata bere bo tsədəŋŋa. Tsa na, Pol a ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, a gwaday a ndo məvəlay wu a Mbəlom: «Məhəne tasəla ka ndəv abəra mə dəma na, məbere bo kway ma ndəviye, nəmaa maweye hərwi ada kwa way mâ vəlay wu a Mbəlom.»

Tə gəs na Pol

²⁷ Məhəne niye tasəla eye ma ta ndəviye kədəyya na, Yahuda neheye ti yaw abəra ka dala i Azi aye tə ŋgatay a Pol mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tə patay me a ndo hay ada tå ye tå gəs na. Ti ye faya tə gəs na. ²⁸ Ta wuda, tə gwad: «Israyel hay, hwayumaw! Ndo nakə a tsikawa wu nakə lele bay ka Israyel hay,

† 21:25 Məsler hay 15.20.

ka bazlam i Musa mapala eye ada ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, neŋgeye anan. Anəke na, neŋgeye faya ma zakiye ha wene wene eye na, kə həlaw ndo neheye Yahuda hay bay aye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Kə nas ha təv nakə tsədanŋa eye.» ²⁹ Tə tsik andza niye na, tə ŋgatay a Tərofime ndo i Efez tə Pol mə walaŋ gay. Tə dzala mə gər tay ma giye Pol kə zla ahaya a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.

³⁰ Ndo hay tebiye mə walaŋ gay tə tsəne labara niye. Ndo hay ta hwayaw kwa mənŋay mənŋay. Tə gəs na Pol, tə vaha na abəra dərəŋ tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Tsa na, kwayaŋŋa ta dərəzl na məged. ³¹ Ahəl nakə ta pəla tsəved a satay məkəde na Pol aye na, bagwar i bəy i sidzew i Roma a tsəne ndo hay tebiye ma Zerozelem mə wadən wadən. ³² Kwayaŋŋa, a ye ta bagwar i sidzew ada sidzew siye hay ta hway ka təv i ndo niye hay. Ndo hay tə ŋgatay a bagwar i bəy i sidzew ta sidzew siye hay na, tə gər ha məkəde Pol.

³³ Bagwar i bəy i sidzew niye a həndzəd naha ka təv i Pol, a gəs na. Tsa na, a gwadatay: «Dzawum na lele tə tsalalaw sulo.» Tsa na, a tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo nakay neŋgeye na, way? A ge na, mey?» ³⁴ Ane tuk na, ndo niye hay tebiye faya ta wudiye ta gədan. Siye hay ta wuda, tə tsik wal, ada siye hay ta wuda, tə tsik wu mekelən. Bagwar i bəy i sidzew niye a sla faya mətsəne wuray dedek eye bay, hərwi faya ta wudiye haladzay. Tsa na, a gwadatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a təv kway nakə ka ndzawakwa mə dəma aye.» Tsa na, ti ye ha Pol a dəma.

³⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Pol a ndisl ka təv nakə maga madədo aye na, sidzew hay tə zla na hərwi ndo hay faya ta ŋgədətsiye na ka zal. ³⁶ Hərwi ndo hay tebiye faya ta pay bəzay tə mawude eye, tə gwad: «Kədum na!»

Pol a tsikatay me a ndo hay

³⁷ Ahəl nakə faya ta fələkwiye ha Pol a gay tay niye na, Pol a gwaday a bagwar i bəy i sidzew niye tə bazlam i Gərek: «Ka vələneye tsəved ka mətsikaka wu ga andaya tədəw?»

Bagwar i bəy i sidzew niye a tsətsah faya, a gwaday: «Nəkar na, ka sər bazlam i Gərek dəw? ³⁸ Na gwad nəkar ndo i Ezipt wuray patakay a zlaw mawesewes a hudgay aye ada a həlaw ndo hay gwezem fad tə wu həlay a patay ha a kəsaf hərwi məbəbazl tay ha ndo hay aye bədəw?»

³⁹ Pol a mbəday faya, a gwaday: «Nəŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Nəŋ ta dedek wawa i gəma niye lele eye. Amboh vələn tsəved ka mətsike me, na tsikateye me a ndo hay.»

⁴⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a vəlay tsəved ka mətsike me. Pol a lətse ka dakakal i gay, a gatay tə həlay kət kət ada ndo hay tebiye tə ndza tete. Tsa na, ndo hay tebiye tə ndza tete. Pol a dazlay mətsikatay me tə bazlam i Yahuda hay.

22

¹ «Malamar ga hay tə bəba ga hay, bazlam ga nakə anəke na tsikakumeye, na mbədiye ha ka bo abəra me aye na, tsənum təday.»

² Ndo niye hay tə tsəne Pol faya ma tsikateye me tə bazlam i Yahuda hay na, ta səkah ha mändze tete sa.

Tsa na, Pol a gwadatay: ³ «Nəŋ na, ndo i Yahuda. Tə wa ga ma gəma i Tarsis ka dala i Silisi. Na gəl na, kənan mə Zerozelem. Ndo nakə a dzənŋen aye na, Gamaliyel. Maa tətiken məpay bəzay a bazlam mapala eye i bəba tətə kway hay kəkay na, neŋgeye. Na vəlay ha bo peteh a Mbəlom andza nəkurom neheye anan bəgom aye. ⁴ Na gatay dərətsətseh a ndo neheye tə

pay bəzay a Bəy Maduweñ Yesu aye hus ka məkədə tay ha mədahan eye. Na gəs tay ha haladzay. Kwa ɲgwas hay, na ye tay ha a daŋgay. ⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom ta madugula hay ta sliye faya məhəle mbal ga, na tsik na, dedek. Ta watsa Yerewel hay, ta vələñ a həlay hərwi mede ha ka təv i malamar neheye nəteye Yahuda hay ma gəma i Damas aye. Ada na ye a dəma na, mata gəse ndo neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye hərwi ada nā həlatay ahaya kanan a Zerozelem məgatay dəretsətseh.

⁶ «Ahəl nakə neñ faya na diye, neñ bəse na ndisliye a Damas aye na, mazlambar magərħəpat. Kwayanña dzaydzay bagwar eye a mbəzlaw abəra mə mbəlom. A lawara ga a wuzlah tuwzik, a dəv dzaydzay haladzay. ⁷ Tsa na, na dəd ka dala. Na tsəne mətsike me, a ləvaw mə mbəlom, a gwedəñew: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dəretsətseh andza niye na, hərwi mey?”

⁸ «Na tsətsah: “Nəkar way, Bəy Maduweñ?”

«Mətsike me niye a mbədeñew faya, a gwad: “Neñ na, Yesu ndo i Nazaret nakə faya ka geye dəretsətseh aye.” ⁹ Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye ta ɲgatay a dzaydzay niye, ane tuk na, ta tsəne mətsike me i ndo nakə a tsikeñew me aye bay.

¹⁰ «Na tsətsah naha faya, na gwaday: “Na giye na, kəkay, Bəy Maduweñ?”

«Bəy Maduweñ a gwedəñew faya: “Lətse, do a Damas. Ka ndisl naha a dəma na, ta tsikakeye wu nakə Mbəlom ma gwadakeye ge aye.” ¹¹ Na lətse ka mbəlom na, na ɲgatay a dəre bay, hərwi dzaydzay nakə a dəv haladzay aye ka gulufeñ ha dəre. Ndo neheye faya ta lakiye ga ha aye, tə gəseñ həlay, ti ye ga ha a Damas.

¹² «Ma Damas na, ndoweye andaya məzele ɲgay Ananiyas. Neñgeye ndo məpay naha faya a Mbəlom lele ada a rəhay ha gər a bazlam kway mapala eye lele. Yahuda neheye ma Damas aye ta rəhay ha gər lele. ¹³ A ye naha ka təv ga, a gwedəñ: “Sol malamar ga, dəre yak mə həndək!” A tsik andza niye na, kwayanña dəre ga a həndək. Na ɲgatay a bo ɲgay eye tuk. ¹⁴ A gwedəñ sa: “Mbəlom i bəba tətə kway hay kə zla kar kurre hərwi ada kâ sər wu nakə a say ka giye aye ada kâ ɲgatay a ndo nakə mənese andaya faya təbey aye ada kâ tsəne mətsike me i ɲgay eye ɲgway andza nakə anəke kə ge bo tsiy aye. ¹⁵ Anəke nəkar ka tərə na, ndo məhəle mbal ɲgay. Mbəlom kə slər kar ha mədatay ha a ndo hay wu nakə ka tsəne aye tə wu nakə ka ɲgatay aye. ¹⁶ Anəke ka həba na, sa mey? Lətse ka mbəlom ta dzəhuḅ kar ha a yam ada tsətsah faya mə dzəna kar hərwi ada Mbəlom mə bara fakaya abəra mezeleme.”

¹⁷ «Ma dəba eye na, na mbədə gər a Zerozelem. Na yawa a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, na dūwulaway me a Mbəlom. Pat wuray na, na ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Neñ faya na dūwuleye me na, məsine a geñ. ¹⁸ Ma məsine ga niye na, na ɲgatay a Bəy Maduweñ, a gwedəñ: “Lətse, do abəra ma Zerozelem hərwi ndo neheye na, ta tsəniye bazlam yak nakə ka neñ aye bay.”

¹⁹ «Na mbədəy faya a Bəy Maduweñ, na gwaday: “Dedək Bəy Maduweñ, tə sər ha lele na yawa a gay i maduwule me hərwi məgəse tay ha ndo neheye tə dzala ha ka nəkar aye a daŋgay ada mənədə tay ha. ²⁰ Ahəl nakə tə kəd na Etiyen, ndo mədə ha bazlam yak aye na, neñ andaya dərmaç, a yeñ a gər. Na həba ka peteked i ndo neheye tə kəd na Etiyen aye.”

²¹ «Ane tuk na, Bəy Maduweñ a gwedəñ: “Do, na sləriye kar ha a gəma dəreñ eye hay, ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye.”»

Pol kame i bagwar i sidzew i Roma

²² Ndo niye hay tə pay zləm a bazlam i Pol nakə faya ma tsikateye hus a ndisl ka bazlam nakə a gwad «Na sləriye kar ka təv i ndo neheye Yahuda hay

bay» aye. Tsa na, ta wuda ta magala, tə gwad: «Dzum ha ndo nakay abəra mə dəma! Kədum na abəra mə dəma mədahañ eye! Neñgeye na, a ye ka bo ma ndziye ka bara bay.»

²³ Ta wuda haladzay, ta kal ha petekəd tay a magərmbəlom. Tə həl bətekwe w məkutse a magərmbəlom dadukdukwe. ²⁴ Bəy i sidzew a zəba faya andza niye na, a gwadatay a sidzew hay: «Gəsum na, ada kə yum ha a gay.» Tə gəs Pol, tə fələkwa ha a gay. Ti ye naha na, a satay məndebe na Pol hərwi məgay kutoñ ka mətsike me, mə datay ha Yahuda hay ta wuda na, hərwi mey?

²⁵ Tə dzawa Pol mata ndebe tuk na, Pol a gwaday a bagwar i sidzew niye: «Nəkar na, tsəved yak andaya məndebe ndo i Roma nakə ta gay sariya zuk bay aye ta mandalaḃa daw?»

²⁶ Bagwar i sidzew a tsəne bazlam i Pol na, a ye ka təv i bəy bagwar eye i sidzew hay, a ye a day ha bazlam i Pol nakə a tsik aye. A gwaday: «Ka giye tebiye na, kəkay? Ndo nakay na, ndo i Roma.»

²⁷ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye a ye ka təv i Pol. A ye naha a tsətsah faya, a gwaday: «Tsiken ta dedək, nəkar na, ndo i Roma daw?»

Pol a mbəday faya, a gwaday: «Ayaw! Neñ ndo i Roma.»

²⁸ Bəy i bagwar i sidzew niye a gwad: «Neñ na təra ndo i Roma na, na vəl suloy haladzay.»

Pol a mbəday faya, a gwaday: «Neñ tə wa ga na, ndo i Roma ɣgway bəna na səkam ta suloy andza nəkar bay.»

²⁹ Kwayañña ndo neheye maləva bo eye ta ndəbiye Pol məgay kutoñ ka mətsike me aye, ta həndzəd faya abəra. Bo i bagwar i bəy i sidzew eye a sər ha Pol neñgeye ndo, a pay tsalalaw a ndo i Roma na, a dzədzar haladzay.

Pol kame i madugula i Yahuda hay

³⁰ Bagwar i bəy i sidzew niye a say məsəre ha Yahuda hay tə may ha mənese hərwi mey. Hərwi niye, tədəcə eye na, a pəla ahaya tsalalaw abəra mə həlay a Pol. Tsa na, a zalatay a bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tebiye. A hayatay gər. Tsa na, tə zla ahaya Pol, a lətse ha kame tay.

23

¹ Pol a ndazl tay ha bagwar i Yahuda hay. Tsa na, a gwadatay: «Malamar ga hay, neñ na sər ha məndze ga ka tsəved i Mbəlom na, lele. Mədzal gər ga mapa eye na, ka neñgeye.»

² Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom məzele ɣgay Ananiyas, a tsəne na, a gwadatay a ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye: «Fumay ka bazlam.»

³ Pol a gwaday: «Mbəlom ma fakeye na, a nəkar. Ka ndza kənañ məgeñ sariya na, andza nakə bazlam mapala eye a tsikaka aye. Ane tuk na, nəkar eye düh faya ka nasiye ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi ka vəlateye tsəved a ndo hay təkəd ga.»

⁴ Ndo neheye nəteye bəse ka təv i Pol aye, tə gwaday a Pol: «Ka tsaday a bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, kəkay!»

⁵ Pol a mbədatay faya, a gwadatay: «Malamar ga hay, na sər ha neñgeye bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom bay. Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: “Dada ka tsikiye wuray manasa eye ka bəy i gəma yak bay.*”»

⁶ Pol a sər ha, ndo neheye mahaya gər aye na, siye hay Saduke hay, siye hay Farisa hay. Hərwi niye a wuda kələrra kame tay, a gwadatay: «Malamar ga hay, neñ na, ndo Farisa ada gwala ga hay na, Farisa hay. Ka gumeneye

* 23:5 Madayaw abəra ma Ezipt 22.27.

sariya anəke na, hərwi nakə na dzala ha ta dedək mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ aye.»

⁷ Pol a ndəv ha bazlam ŋgay niye na, kwayaŋŋa Saduke hay ta Farisa hay tə pa bo ka məma ha ka bo maŋgok mə walañ tay. Ma məhay gər tay niye na, mədzal gər tay a ŋgəna. ⁸ Saduke hay nəteye tə gwad na, mədahañ hay ta lətseweye abəra ma mədahañ sa bay, gawla i Mbəlom hay andaya bay ada kwa məsəfəre andaya bay. Farisa hay i tay na, ta pa faya mədzal gər tay. Tə gwad wu neheye tebiye andaya.

⁹ Ta səkah ha mawude haladzay sa. Tsa na, siye i ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye ma bəruk i Farisa hay dərmaç, hərəm tə lətse, tə gwad: «Nəmay na, nəmaa huta mənese kwa tsekweñ ka ndo nakay təbey. Ma giye maa tsikay me na, agəna gawla i Mbəlom kəgəbay məsəfəre.»

¹⁰ Ta səkah hay məbetse me huwwa mə walañ tay sa. Bagwar i Bəy i sidzew a zəba faya na, ta kədiye na Pol, a vəlay madzədzere haladzay. Tsa na, a gatay wiyaw a sidzew hay, a gwadətay: «Dum, gəsum ahaya Pol abəra ma wuzlah tay ada kâ yum ha a gay nakə a ndzawa mə dəma aye.»

¹¹ Ta həvad eye niye na, Bəy Maduweñ a yaw a bəzay ha bo a Pol, a gwadəy: «Dərev mə ye fakaya abəra bay, tete yak. Ka həl mbal ga ma Zerozelem. A señ kâ həl mbal ga ma Roma dərmaç.»

A satay a Yahuda hay məkəde Pol

¹² Tədöe eye na, siye i Yahuda hay tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam. Tə mbada, tə gwad: «Nəmaa kəd na Pol bay na, nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoñ nəmaa kədiye na təday.» ¹³ Ndo neheye tə haya gər, tə ma ha ka bo bazlam aye na, ta ziye kuro kuro fad. ¹⁴ Tə həl bo, ti ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay. Ti ye naha, tə gwadəy: «Nəmay na, nəmaa mbadaka kame i ndo hay. Nəmaa ndiye dəf bay, nəmaa siye yam bay. Kutoñ nəmaa kədiye na Pol təday ada nəmaa ndiye dəf, nəmaa siye yam. ¹⁵ Nəkurom ta bagwar i ndo mələve dala kway na, dum tsətsahum ka bagwar i bəy i sidzew, mə zlakuma ahaya Pol a bəra. Gwadumay na, a samay mazəbe ada mətsəne bazlam nakə a tsikawa aye lele. Nəmay na, nəmaa ləviye bo lele, ta zla ahaya, ma ta ndisleweye kənañ na, nəmaa kəd na.»

¹⁶ Ane tuk na, bazlam niye faya ta tsikiye na, wawa i malamar i Pol kə tsəne. A ye a gay i bagwar i bəy i sidzew nakə tə pa a dəma Pol aye. A ye naha, a dəy ha a Pol.

¹⁷ Pol a tsəne andza niye na, a zalay a bəy i sidzew, a gwadəy: «Laka ha wawa nakay ka təv i bagwar i bəy i sidzew hərwi bazlam ŋgay andaya a say mədəy ha.»

¹⁸ Bəy i sidzew ti ye ta wawa niye. A laka ha ka təv i bagwar i bəy i sidzew. A ye naha a gwadəy: «Nəmaa yaw ka təv yak na, Pol i daŋgay a zelen. Na ye ka təv ŋgay na, a gwedeñ nâ lakaka ahaya wawa nakay hərwi wu andaya a say mədəka ha.»

¹⁹ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a gəs na wawa niye abəra mə həlay. A ye ha kətsah abəra ka təv i ndo hay. A tsətsah faya, a gwadəy: «Ka gwedeñ na, kəkay?»

²⁰ Wawa niye a gwadəy: «Yahuda hay ta haya gər, tə ma ha ka bo bazlam, tə gwad ta deyewe, ta tsətsahiye naha fakaya Pol. Ka zlatay naha tədöe kame i məhay gər i bagwar i ndo mələve dala tay andza agəna ta zəbiye ka bazlam ŋgay nakə a tsikawa aye. ²¹ Ane tuk na, ta yaw, ta tsətsah na, kâ təma tay na bay. Hərwi ndo hay mə walañ tay, ta ziye kuro kuro fad ta pay bo a gofo.

Nətəye na, ta mbəda tsiy. Tə gwaf ta ndiye daf bay, ta siye yam bay. Kutoŋ ta kədiye na Pol təday. Anəke na, nətəye mahaya gər eye tsiy, ta həba na, bazlam yak nətə ŋwəŋ.»

²² Bagwar i bəy i sidzew niye hay, a gwafay: «Kâ təkəray bazlam nakay a ndaray sa bay.» Tsa na, a gwafay: «Do wu yak.»

Tə slər ha Pol ka təv i Felikus

²³ Ma dəba eye na, bagwar i bəy i sidzew niye a zalatay a bəy i sidzew hay sulo, a gwafatay: «Hayumay gər a sidzew hay temerre sulo, ndo makukure pələs hay kuro kuro tasəla ada hasləka hay temerre sulo, ta həl suwal tay a həlay. Nəkurom tebiye ləvum bo lele ka mede a Sezare. Ka həlumeye bo ta bəre tsid i həvad. ²⁴ Ləvum ha bo tə pələs neheye ka zlumeye ha Pol aye. Ka deyumeye na, mâ ndisil ka təv i Felikus ndo mələve dala i Sezare na, wuray kwa tsekweŋ mâ gay bay.»

²⁵ Tsa na, bagwar i bəy i sidzew niye hay a watsatay dərewel a həlay, a gwaf:

²⁶ «Nəŋ Kələd Lisiyas, na tsikaka naha me a nəkar Felikus.

²⁷ «Ndo nakay na sləraka naha na, Yahuda hay tə gəs na a satay məkədə na. Nəŋ na tsəne nəŋgeye ndo i Roma na, na zla na bazlam eye ka gər ga nəmay ta sidzew ga hay. Nəmaa təma ha, nəmaa gəs na nəmaa ye ha a gay may. ²⁸ Hərwi məsəre ha wu naka ta kədiye na faya aye na, na zla, na ye ha kame i məhay gər i ndo mələve dala tay hay. ²⁹ Na ye ha, na pay zləm a bazlam tay eye na, tə tsik ka bazlam tay mapala eye. Gər i bazlam eye nakə da məgwədə kə nas ada məkədə na faya aye kəgəbay məgəse na a danğay aye na, andaya bay. ³⁰ Ma dəba eye na, tə gwədəŋ Yahuda hay ta haya gər, ta ma ha ka bo bazlam. Hərwi niye, na ge mahonok bay, na sləraka naha bəse. Na gwafatay a ndo neheye tə may ha mənese aye na, tə ye naha tə wuda ka təv yak.»

³¹ Sidzew hay tə ge andza nakə tə tsikatay aye. Tə zla Pol, ti ye ha ta həvad hus a gəma i Antipataris. ³² Tədəcə eye na, sidzew neheye tə laka tay tə sik aye, tə gər tay ha. Ta mbəda gər a dəba, tə ma a təv nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ndo makukure tə pələs ti ye ha Pol. ³³ Tə husa a Sezare na, ndo makukure pələs hay tə vəlay dərewel nakə tə vəlatay naha a həlay a Felikus ada tə vəlay ha Pol a həlay.

³⁴ Bəy a təma dərewel niye a dzaŋga. Tsa na, a tsətsah ka Pol, a gwafay: «Nəkar na, ndo i dala waray?»

Pol a day ha, a gwafay: «Nəŋ ndo i dala i Silisi.»

³⁵ Bəy a tsəne andza niye na, a gwafay: «Na gakeye na sariya yak na, ndo neheye tə maka ha mənese aye tə yaw təday.» Tsa na, a gwafatay a sidzew hay: «Dum ha Pol a gay nakə bəy Herod, bəy bagwar eye a ŋgar ahəl niye aye.»

24

Pol kame i Felikus

¹ Ma dəba i məhəne zlam na, Ananiyas bagwar i ndo məvələway wu a Mbələom ta siye i madugula i Yahuda hay ada ndoweye andaya tə zalay Tertulus, ndo məsəre gər i bazlam i sariya i bəy i Roma, ti ye a Sezare. Ti ye ka təv i bəy niye tə zalay Felikus aye, ta wuda ka Pol. ² Bəy a slər ndo ka Pol. Ti ye, tə zalay naha. Pol a yaw na, Tertulus a dazlay mənğay naha bazlam a gər a Pol. A gwafay a bəy: «Bəy bagwar eye, zay andaya məndze haladzay ka dala kway na, hərwi yak. Mələve i bəy yak nakə faya ka ləviye na, tə metsehe lele. Ka lambad tay ha wu hay lele hərwi madzəne dala kway. ³ Hərwi wu neheye tebiye nəmaa huta aye na, nəmaa gaka sisəcə kwa ahəl waray ada kwa kəday. Nəmaa gaka sisəcə haladzay.

⁴ «A sər məmətse kar ha haladzay bay. Ane tuk na, amboh hərwi ɲgwalak yak, pamay zləm ka bazlam may mändze tsekweɲ tey. ⁵ Nəmaa sər ha, ndo nakay na, ndo mənese ha dala kway. Neɲgeye na, bəy i ndo neheye faya ta pay bəzay a parasay i ndo neheye tə zalatay Nazaret hay aye. Neɲgeye faya makwasatay ha gər a Yahuda hay tebiye ka mändzibəra.* ⁶ Ka pəla tsəved ka mənese ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Hərwi niye, nəmaa gəs na. [A samay məgay sariya andza bazlam may mapala eye, ⁷ ane tuk na, Lisiyas bəy i sidzew a buwa famaya abəra ta gədan a ɲgaha na. ⁸ Tsa na, Lisiyas a gwadamay: “Dum ta wudum faya ka təv i bəy Felikus.” Nəmaa yaw ka təv yak na, hərwi mawude faya.] Tadə ka tsətsah faya bazlam na, nəkar tə gər yak ka səriye wu nakə nəmaa wuda ha faya aye na, dedek.»

⁹ Yahuda hay dərmak tə gwad: «Bazlam niye na, dedek andza niye. Wu neheye tə tsik ka Pol aye na, nəte.»

¹⁰ Ta ndəv ha bazlam tay na, bəy a vəlay tsəved a Pol ka mətsike me. A gay naha a Pol wiyaw tə həlay. Tsa na, Pol a dazlay a mətsike me, a gwad: «Na sər ha, nəkar na, ndo mäge sariya ka dala kway kə ndza məve haladzay. Hərwi niye dərev ga kə ɲgwasa haladzay hərwi na huta tsəved mäge sariya kame yak.

¹¹ Bəy, nəkar tə gər yak ka sliye faya matsəsehe mändze ga ka ndo hay. Kə ge anəke na, ma ziye məhəne kuro gər eye sulo bay nakə na yaw a Zerozelem mata dəslay naha gər a Mbəlom aye. ¹² Ahəl nakə na ye a dəma aye na, nəmaa ge məhəmba kwa ta ndo hay bay ada kwa na pay me a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom bay. Ada kwa mə gay i maduwule me, kwa ma wuzlahgəma na pay me a ndo hay bay. ¹³ Ndo neheye anəke nəteye faya ta ndərəkəkiye na, wuray kəriye. Ta sla faya mətsike wu nakə ta dədəye ga ha ta sariya aye bay. ¹⁴ Neɲ na, na dəkeye ha wu nakə na sər aye. Ta dedek, na pay bəzay a tsəved nakə nəteye tə gwad lele bay aye. Ane tuk na, neɲ faya na gay məsler na, a Mbəlom i bəba tətə may hay. Ada na dzala ha ka wu nakə məwatsa eye mə dərewel i Musa ada nakə məwatsa eye mə dərewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye. ¹⁵ Hərwi na sər ha ta dedek andza nəteye neheye tə sər ta dedek ndo neheye mənese andaya fataya bay aye ta ndo i mezeleme hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ. ¹⁶ Hərwi niye, neɲ na vəliye ha bo ga mändze tsədəɲɲa kame i Mbəlom ada kame i ndo hay pat pat.

¹⁷ «Na ndza mə slele məve haladzay, na ye a Zerozelem bay. Na ye a Zerozelem na, na zla madzəne a ndo ga hay ada hərwi məvəlay wu a Mbəlom.

¹⁸ Tə ndzeɲ a gər mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, na ndəv ha məsler i məbere bo tsədəɲɲa tsiy. Ndo hay andaya bay ada magazləga andaya bay.

¹⁹ Ane tuk na, siye i Yahuda neheye ka dala i Azi aye, nəteye andaya. Həbe tadə ta huta fagaya mənese na, mata dayaw mawude fagaya ka təv yak na, nəteye. ²⁰ Kəgabəy mənese nakə na ge tə gəs ga faya, ti ye ga ha kame i bagwar i Yahuda hay aye na, ta tsikaka. ²¹ Ma giye na, hərwi nakə na gwad ta magala kame tay: “Ka gəsuma ga ahaya kame kurom bəgom na, hərwi nakə neɲ na dzala ha ta dedek mədahaɲ hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ aye.”»

²² Bəy Felikus na, a sər ha tsəved i məpay bəzay a Yesu lele. Hərwi niye, ka ndəv ha sariya bay, a gwadətay: «Lisiyas bəy i sidzew ki yaw na, na ndəviye ha sariya aye.» ²³ A gwadəy a bagwar i sidzew: «Pa na Pol a danɲay, kə gay dərətsətseh bay, gəray tsəved a dzam ɲgay hay tā zəbəy dəre.»

²⁴ A ndza məhəne tsekweɲ na, Felikus ta ɲgwas ɲgay Duruzel tə ndisl naha. ɲgwas ɲgay na, dem i Yahuda hay. A slər ndo ka Pol, mə zalayaw ada mə yaw ka təv tay. Ki yaw, ka təkəratay ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste, ta

* 24:5 Mata 2.23.

pay zləm. ²⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay ka məndze nakə ta ndziye mənese andaya fataya bay, ka məgay metsehe a bo ada ka sariya nakə Mbəlom ma gatey a ndo hay aye. Felikus a tsəne andza niye na, zluwer a gay. Tsa na, a gwadəy a Pol: «Anəke na, do wu yak, aza na huta həlay eye na, na zalakeye sa.» ²⁶ Felikus a dzala mə gər ngay agəna Pol ma vəleye suloy. Hərwi niye a zalaway a Pol mətsike me.

²⁷ Tə ndza ka bo məve sulo na, ta mbədə ha Felikus ta Porsiyos Festus. Felikus na, nəngeye a say mayatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye a gər ha Pol ma danğay.

25

Pol kame i bəy Festus

¹ Ahəl nakə tə pa na Festus a bəy, a dazlay a məsler, a ge məhəne mahkar na, a həl bo abəra ma gəma i Sezare, a ye a Zerozelem. ² A ndisl a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta bagwar i Yahuda hay ti ye ka təv ngay hərwi mawude ka Pol. Ta tsətsah faya, tə gwadəy: ³ «Ambəh, zlamay ahaya Pol a Zerozelem ka mäge sariya may kanan.» Tə tsikay andza niye na, bə ta nda faya me ada a satay mata kədə na ka tsəved.

⁴ Ane tuk na, Festus a mbədətatay faya, a gwadətatay: «Pol na, nəngeye ma danğay mə gay ma Sezare. Anəke na, na giye mahonok bay, na ndziye məhəne tsekweŋ na, na mbədiye gər a mətəgay.» ⁵ A gwadətatay sa: «Ka sakum na, bəy kurom hay tə peŋ bəzay a Sezare. Tədə ndo nakay kə ge wu nakə lele bay aye na, tə ye naha, tə ge faya sariya.»

⁶ Festus a ndza ma Zerozelem na, məhəne tsamahkar hus a məhəne kuro tsa. Tsa na, a mbədə gər a Sezare. Bəy i Yahuda hay tə pay bəzay. Tədə eye na, a ye a təv mäge sariya. A gwadətatay: «Dum, zlumenew Pol.»

⁷ Pol a ye ka təv mäge sariya na, kwayanŋa Yahuda neheye ti yaw ma Zerozelem aye tə lawara na. Ta raw faya me ka mənese neheye a say a zləm mətsəne bay aye wal wal haladzay, ane tuk na, tə sla faya mətsike dedək ngay eye bay. ⁸ Ta ndəv ha mətsike bazlam tay niye hay na, Pol a ge ka bo abəra me, a gwadətatay: «Na ge mənese kwa tsekweŋ bay tebiye, kwa ka bazlam mapala eye i Yahuda hay, kwa ka gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, kwa ka bəy i Roma eye, na ge mənese bay.»

⁹ Festus a say nəngeye mə yatay a gər a Yahuda hay. Hərwi niye, a tsətsah ka Pol, a gwadəy: «Ka deyekweye a Zerozelem na ta gakeye sariya yak mə dəma na, a saka daw?»

¹⁰ Pol a mbədəy faya, a gwadəy: «Neŋ kame i sariya i bəy i Roma, tə ngəneŋ ha sariya ga na, kanan. Kwa nəkar tə gər yak ka sər lele, na gatay mənese a Yahuda hay bay. ¹¹ Tədə na ge mənese nakə də məkədə ga faya aye na, na may ha me a məməte wal bay. Ane tuk na, tədə maraw me i ndo neheye ta raw fagaya me andaya mə dəma bay na, ndəray ma sliye faya məvəlatay ga ha bay. Mata ge sariya ga na, bəy i Roma!»

¹² Festus a tsəne bazlam ngay niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay ta ndo ngay hay. Ma dəba eye, Festus a gwadəy: «Ka gwad mata gaka sariya yak na, bəy i Roma ba! Ka diye ka təv ngay dedək.»

¹³ Ma dəba eye andza tsekweŋ na, bəy bagwar eye nakə tə zalay Ağəripa aye nəngeye ta malamar ngay ngwas eye, tə zalay Berenis, ti ye a Sezare mata zəbayaw dəre a Festus. ¹⁴ Tə ndza mə dəma məhəne haladzay. Hərwi niye Festus a huta həlay eye mədəy ha labara i Pol a bəy bagwar eye. A gwadəy: «Ndo wuray andaya kanan Felikus a gər ha a danğay, na yaw na ndzay a gər.

¹⁵ Na ye a Zerozelem na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay ti ye naha ka təv ga, ta wuda faya, tə gwedəŋ: “Gəs na ta sariya.” ¹⁶ Ane tuk na, na mbəday faya, na gwadatay: “Dada Roma hay ta kədiye ndo ze mədzatay ha gər a ndo neheye ta wuda faya aye bay. Tə dzatay ha gər ta ndo neheye ta raw faya me aye ada nəngeye dərmak tədə dedək, dedək bay na, ma tiye mbal i gər ŋgay.” ¹⁷ Tsa na, nəmaa yaw ka bo dziye. Nəmaa yaw na, na mətsa ka wuray bay. Tədəcə eye na, na ye ka təv mäge sariya. Tsa na, na slər ndo hay, na gwadatay: “Zalumay naha a Pol mâ yaw.” ¹⁸ Pol a yaw na, ndo neheye ta wuda faya aye ti ye naha. Ndo neheye ta wuda faya aye na, tə tsik faya wuray andza nakə na dzala aye bay. ¹⁹ Wu nakə na tsəne aye, tə kəd wuway na, ka kule tay nakə tə paway bəzay aye. Ada sa na, ka ndo nakə tə zalay Yesu a mət aye na, Pol a gwadawa kə lətsəw abəra ma mədahaŋ aye. ²⁰ Neŋ na, a geŋ wadəŋ wadəŋ, na sər mäge kəkay bay. Hərwi niye, na gwaday a Pol: “A saka na, takwa mata ge sariya i bazlam nakay ma Zerozelem kəla dəw?” ²¹ Ane tuk na, Pol a wuda andza niye bay. A gwad: “Mata ŋgəneŋ ha sariya ga na, bəy i Roma.” Aya ane, na gwadatay a sidzew hay: “Pum na a gay i danğay, tsəpum na hus a pat nakə na sləriye ha ka təv i bəy i Roma aye.”»

²² Ağərīpa a tsəne andza niye na, a gwaday a Festus: «Neŋ dərmak a seŋ mətsəne bazlam i ndo niye tə zləm ga.»

Festus a mbəday faya, a gwaday: «Tədəcə na, ka tsəniye bazlam ŋgay.»

²³ Tədəcə eye na, Ağərīpa ta malamar ŋgay Berenis ti ye naha ta ndo neheye tə patay naha bəzay aye. Bəy i sidzew hay, ndo neheye bagwar eye ma gəma niye aye tə patay naha bəzay. Ti ye naha tə fələkwa a gay i mäge sariya. Ti ye naha na, Festus a gwadatay a ndo ŋgay hay: «Dum, zalumayaw a Pol, mâ yaw.» Ndo niye hay ti ye, tə zalayaw a Pol. Pol a yaw ka təv tay. ²⁴ Tsa na, Festus a gwad: «A nəkar Ağərīpa, bəy bagwar eye ada a nəkurom neheye tebiye kənaŋ aye. Ndo nakə Yahuda neheye ma Zerozelem aye ta Yahuda neheye kənaŋ aye ta wuda faya ka təv ga. Ta wuda faya, tə gwad nəngeye na, mâ ndza sa bay, məkədə na. ²⁵ Neŋ na, na huta faya mənese nakə də məkədə na aye bay. Ane tuk na, bo ŋgay eye tə gər ŋgay a gwad: “Bəy i Roma mâ ŋgəneŋ ha sariya ga.” Hərwi niye, na dzala na, na sləriye naha. ²⁶ Neŋ na, gər i bazlam eye nakə də na watsay naha a bəy i Roma na, na sər bay. Hərwi niye na slər naha kame kurom tebiye ada wene wene eye kame yak Ağərīpa bəy bagwar eye. Tsətsah faya gər i bazlam eye. Ka tsətsah na, agəna neŋ dərmak na hutıye gər i bazlam nakə na tsikiye aye hərwi ada nə huta wu nakə na watsay naha a bəy i Roma aye. ²⁷ Na zəba faya məslərə ha ndo i danğay ka təv i bəy i Roma ze məsərə mənese ŋgay eye na, lele bay.»

26

Pol kame i Ağərīpa

¹ Ağərīpa a gwaday a Pol: «Anəke na, na vəlaka tsəved ka mətsike me abəra ka bo yak.»

Tsa na, Pol a zla həlay a mbəlom, andza məgwədə a say ma tsikiye me. A dazlay a mətsike me abəra ka bo ŋgay. A gwaday a bəy Ağərīpa: ² «A nəkar bəy Ağərīpa, dərev ga kə ŋgwasa haladzay, hərwi na huta tsəved mətsike me abəra ka bo ga bəgom kame yak hərwi bazlam neheye tebiye Yahuda hay tə ŋgeŋ naha a gər aye. ³ Dərev ga a ŋgwasa wene wene eye na, hərwi nəkar ka sər məndze i Yahuda hay ada ta məkədə wuway nakə tə kədawa ka kule tay nakə

tə paway bəzay tebiye aye na, ka sər. Neñ faya na gakeye amboh, bazlam ga nakə na tsikiye na, pay zləm tey.

⁴ «Yahuda hay tebiye tə sər mändze ga lele, kwa abəra ma wawa. Mändze ga mə walañ i gwala ga hay ma Tarsis ada ma Zerozelem, na ndza mə walañ tay ahəl niye kəkay na, tə sər. ⁵ Nəteye tə sər ga ha zla anəke bay, ta sliye faya məte mbal i gər ga. Tadə a satay na, ta sliye faya mətsike dedek. Na pay bəzay a kule i Farisa nakə mawura bo aye. ⁶ Ada anəke faya ta geñeye sariya na, hərwi nakə na pa mədzal gər ga ka wu nakə Mbəlom a tsik ahəl niye, a gwad ma vəlateye a bəba tətə hay həlay ɲgwalak eye. ⁷ Slala may hay kuro gər eye sulo ta pa mədzal gər tay ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye na, ta məgay məsler a Mbəlom tsekerkerre həvad ta həpat tebiye. Bəy Ağaripa, Yahuda hay ta raw fagaya me na, hərwi nakə na pa faya mədzal gər aye dərma. ⁸ Nəkurom Yahuda hay, Mbəlom ma ta təmiye tay ha ndo hay abəra ma mədahañ na, a səkum mədzele ha faya bay na, hərwi mey?

⁹ «Neñ tə gər ga, na dzala məge vəram ka bazlam i Yesu ndo i Nazaret andza nəkurom neheye ka dzalum aye dərma. ¹⁰ Wu neheye tebiye na ge na, ma Zerozelem. Na huta gədañ nā, abəra ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Na gəs ndo neheye tə paway bəzay a Yesu aye haladzay a dañgay. Ahəl nakə tə gawatay sariya i məkədə tay ha aye na, na gwadawa faya yawa dərma. ¹¹ Na yawa a gay i maduwule me hay wal wal, na gawatay dərətsətəh ada a seweñ məgatay kutoñ ada tā gər ha məpe mədzal gər ka Yesu. A ndeñəñ fataya turtur haladzay. Na pəlawə tay ha, kwa ma gəma neheye dərəñ aye. Na yawa fataya mata gatay dərətsətəh.

¹² «Andza niye, na həl bo na ye a Damas ta gədañ ada ta məsler nakə bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə slər ga ha aye. ¹³ Bəy bagwar eye, ma giye məgər həpat, neñ faya na diye a Damas nakə na ɲgatay a dzaydzay faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom aye. A dāv na, a ze madəve i pat. Dzaydzay niye a lawara may ta ndo ga neheye faya ta lakiye ga ha aye. ¹⁴ Nəmay tebiye nəmaa dəd ka dala. Tsa na, na tsəne mətsike me, a tsik tə bazlam i Yahuda hay. A gwad: “Sol, Sol, nəkar faya ka geñeye dərətsətəh andza niye na, hərwi mey? Nəkar faya ka giye gədañ kurtsətsə andza slə nakə faya ma giye gədañ ka sakwal i ndo nakə faya ma kədiye na aye.”

¹⁵ «Na mbəday faya, na gwaday: “Nəkar eye na, way, Bəy Maduweñ?”

«Tsa na, Bəy Maduweñ a gwedeñ: “Neñ na, Yesu nakə faya ka geye dərətsətəh aye. ¹⁶ Ane tuk na, lətse. Lətse dzək tə sik yak lele. Na bəzaka ha bo na, hərwi matəre kar ha ndo i məsler ga ada ka diye ha wu neheye ka ɲgatay aye ada neheye ka ta ɲgateye aye. ¹⁷ Na tsəpiye kar abəra ka Yahuda hay ada ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na sləriye kar ha ka təv i ndo neheye Yahuda hay bay aye. ¹⁸ Ka diye ka həndəkətatay na dərə tay hay hərwi ada tā yaw abəra ma ləvoñ, tā ye a dzaydzay, tā təmaw abəra ma gədañ i Fakalaw, tā maw ka təv i Mbəlom hərwi tā təma məpəse ha mənese tay ada ta hutiyə təv mändze ka təv i Mbəlom andza ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka neñ aye.”

¹⁹ «Hərwi niye, Ağaripa bəy bagwar eye, na kərah wu nakə na ɲgatay a yaw mə mbəlom aye bay. ²⁰ Na dā ha bazlam i Bəy Maduweñ ma Damas təday, ma dəba eye ma Zerozelem, ka dala i Yahuda tebiye, ada a ndo neheye Yahuda hay bay aye. Na tsikatay, tā gər ha mezeleme, tā yaw ka təv i Mbəlom, tā ge məsler nakə ma diye ha ta dedək ta gər ha mezeleme tay aye. ²¹ Anañ, hərwi niye Yahuda hay tə gəs ga mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada a satay məkədə ga. ²² Na gay sişə a Mbəlom ka matsəpe ga, hus ka bəgom neñ andaya

faya na diye ha bazlam ngay kame i ndo makatsa eye hay kwa kame i ndo bagwar eye hay. Wu neheye Musa ta ndo mæde ha bazlam i Mbælom siye hay tæ dæ ha parakka, ka wu nakæ ma giye bo aye, neŋ na gær ha faya abæra kwa tsekweŋ bay. ²³Tæ dæ ha, tæ gwad: «Kæriste ma ta siye dæretsætseh, ma mætiye ada nenŋeye ma tæriye makurre i ndo mælætsew abæra ma mædahaŋ. Ma dætay ha dzaydzay i bazlam ngay a Israyel hay ada a ndo neheye næteye Yahuda hay tæbey aye.»

²⁴Pol faya ma tsikiye andza niye na, Festus a tsik ta magala, a gwaday: «Gær a vuwaka dæw Pol? Mæsære wu yak nakæ ka sær haladzay aye ka sær ha mætsike me ta tsæved eye sa bay dæw?»

²⁵Pol a gwaday: «Gær a wuweŋ bay ngalaka Festus. Na tsik düh na, bazlam neheye dedek aye ada bazlam neheye a tsæne bo aye. ²⁶Wu neheye na, bæy bagwar eye kæ tsæne ada na tsikeye parakka, hærwi na sær ha ta dedek wu nakæ nenŋeye a sær bay aye ada kæ tsæne bay aye na, andaya bay. Hærwi wu neheye tebiye a ge bo aye na, ta mækal bay. ²⁷Nækar, Agæripa bæy bagwar eye, ndo mæde ha bazlam i Mbælom neheye ahæl niye tæ dæ ha bazlam i Mbælom aye na, ka dzala ha ka bazlam tay niye tæ dæ ha aye bædaw? Na sær ha, ka dzala ha.»

²⁸Agæripa a gwaday a Pol: «Ka dzala na, na tæriye ndo mæpe mædzal gær ka Yesu hærwi bazlam nakay anæke aye tsa dæw?»

²⁹Pol a mbæday faya, a gwaday: «Anæke bæse, kwa aza bay. Faya na dūwulay me a Mbælom hærwi yak ada ta ndo neheye bægom faya ta peŋeye zlæm tebiye aye kæ tærum andza neŋ. Ane tuk na, a seŋ na, tâ dzawa kurom a danŋay andza neŋ bay tey.»

³⁰Bæy Agæripa, Festus, Berenis ada ta ndo neheye mandza eye ka tæv tay aye tebiye tæ lætse. ³¹Ahæl nakæ næteye faya ta deyeweŋe wu tay aye na, tæ gwad næte næte mæ walaŋ tay: «Ndo nakay na, kæ ge wuray nakæ dæ mækæde na kægæbay mægæse na a danŋay aye bay.»

³²Tsa na, Agæripa a gwaday a Festus: «Ndo nakay tadæ bæ ka tsætsah a say bæy i Roma mâ nŋonay ha sariya bæna, hæbe na, mægær ha.»

27

Tæ slær ha Pol a Roma

¹Ma dæba eye na, bæy a pamay pat mede ka dala i Itali ta kwalalaŋ i yam. Ahæl nakæ pat eye a ndisl a dæma aye na, tæ vælay ha Pol ta ndo i danŋay siye hay a hælai i bæy i sidzew wuray ada mâ ye tay ha a Roma. Mæzele i bæy i sidzew niye na, Zuliyus. Nenŋeye næte mæ walaŋ i sidzew neheye ta tsæpawa bæy i Roma aye dærmak. ²Næmaa tsal a kwalalaŋ i yam nakæ a yaw abæra ma gæma i Adramite aye. Slæläh i yam faya ma diye ta wuzlahgæma i Azi neheye ka me i bælay aye. Tsa na, næmaa ye tuk. Næmay ka bo dziye ta ndoweŋe andaya tæ zalay Aristark, ndo i gæma i Tesalonik ka dala i Masedowan.

³Tædæ eye na, næmaa ndisl a gæma i Sidon. Næmaa ndisl naha na, bæy i sidzew niye tæ zalay Zuliyus, nenŋeye a gay gær a Pol lele. A vælay tsæved a Pol mâ ye, mâ zæbatay dære a dzam ngay hay ada tâ vælay wu hay, tâ gay gær lele. ⁴Næmaa hæl bo abæra ka tæv niye na, tæ kwalalaŋ i yam sa. Næmaa ye tæ hælai i gula i Sipare. Hæbe næmaa ye tæ hælai i mænday, aya ane mætasl a vælamay tsæved bay. ⁵Næmaa tas ta dælov nakæ base ta gæma i Silisi ada ta gæma i Pamfeli aye ada næmaa ndisl a gæma i Mira ka dala i Lisiya. ⁶Næmaa ndisl naha a dæma na, bæy i sidzew niye a huta kwalalaŋ i yam naka a yaw abæra ma Alægæzandæri aye. Ma diye ka dala i Itali. Næmaa mbæzlaw abæra ma nenŋed, næmaa tsal a dæma. Tsa na, næmaa ye kwayaŋŋa.

⁷ Nəmaa ndza ka tsəved məhəne haladzay. Nəmaa ye tsəfetsəfe, nəmaa ndisl a wuzlahgəma i Kinidus na, ta gər eye. Nəmaa sla faya mede dəder sa bay, mətasl a ma may ha a diye i həlay i gula. Nəmaa ye tə həlay i gula i Kəret nəmaa ndisle bəse ta gəma i Salmone. Kəret na, malawara eye ta yam. ⁸ Mede kame na, mawura bo eye haladzay. Tsa na, nəmaa ndisl a təv eye andaya tə zalay Təv Nğwalak Eye Hay neheye ndo hay tə lətsawa ha a dəma kwalalanj i yam hay aye, bəse ta wuzlahgəma i Lase.

⁹ Nəmaa ndza ka tsəved haladzay. Ahəl i mede may nakə faya nəmaa diye na, pat i daliyam i Yahuda hay ka mbərəm mede abəra mə dəma. Hərwi kə ndisl ka kiye niye andza niye na, ndəray ma diye tə kwalalanj i yam sa bay. Ta bəriye kwalalanj i yam tay hay ka dəkəl hərwi mətasl nakə a gawa haladzay yam a tsalawa ka bo dənğwala aye. Ta həbiye ka təv eye niye haladzay bəna ta dədiye a yam. Ane tuk na, Pol a zəba ka ndo niye hay a satay mələtse bay, ta diye kame na, a gatay dəf. ¹⁰ A gwadətay: «Dzam ga hay, na zəba faya na, mede kway nakay faya ka deyekweye tə kwalalanj i yam aye na, mədze andaya mə dəma. Kwalalanj i yam tə wu neheye mə dəma tebiye aye na, ta nasiye. Ada nəkway dərma na, ağəna ka təkəkweye bay, ka dzəkweye.»

¹¹ Ahəl nakə tə həl bo, ndo məbəle kwalalanj i yam ta ndo i kwalalanj i yam, tə gwad: «Takwa ha ka bo kame.» Bəy i sidzew niye a tsəne bazlam i Pol nakə a tsik aye na, kwa ka təma bay. A təma na, i ndo neheye tə gwad «Takwa ha ka bo» aye. ¹² Ada sa na, təv niye məndze mə dəma a həlay i mətasl na, lele bay, hərwi mətasl a gawa haladzay. Hərwi niye matsəla ndo hay tebiye na, a satay mede kame. A satay tadə ma giye bo na, ta ndisliye a Fenikis təv məpe bo i kwalalanj i yam nakə ma Kəret aye. Bəlay andaya na, ta diye i məgəma dəkdək tsa. Ta ndziye mə dəma təmad.

Mətasl bagwar eye

¹³ Mətasl a dazlay a mavəzle farfar. Mətasl nakə a yaw ma diye i Salawa aye. Tə dzala mə gər tay na, ta sliye faya məndisle a təv nakə ta ndisliye a dəma aye. Tə lətse ha bəre eye andaya mə kwalalanj i yam. Ti ye bəse ta tsakay i gəma i Kəret. ¹⁴ Ane tuk na, kwayanğa mətsal bagwar eye a vəzl haladzay. Mətasl niye tə zalay na, mətasl nakə a yaw ma bəzay i gəma aye. ¹⁵ A zla na kwalalanj i yam. Tə dza bo ka məmay ahaya gər a kwalalanj i yam a diye i mətasl nakə a yaw aye na, tə sla faya bay. Nəmaa gər ha, mətasl mə ye may ha. ¹⁶ Nəmaa ye ta diye i Salawa i gəma wuray tə zalay Koda ma wuzlah i yam. Nəmaa zəzukw bo tsekwey abəra ka mətasl. Andza niye, nəmaa bər na, kwalalanj nakə wawa eye ta gər eye, mərəbe gwetsek hərwi mə dze bay. ¹⁷ Tə zla ahaya kwalalanj i yam niye tsekwey eye tə pa na ka gər i kwalalanj i yam bagwar eye. Tsa na, ləber andaya mələva bo eye, ta ndewəd ka kwalalanj i yam bagwar eye. Ta dzədzar haladzay hərwi hewiyen andaya bəse ka tsakay i Libiya, kwalalanj i yam ma ta ndəfiye faya sik. Ka ndəf faya sik na, ma dziye a yam. Hərwi niye tə kal ha tənğel wuray məbərə eye ka kwalalanj i yam hərwi ada kwalalanj i yam mə nğərzla faya.

¹⁸ Huyə, mətasl niye na, kə gər ha mavəzle bay, faya mə bəliye may ha ta gədanj haladzay. Tədə eye na, tə pa bo ka məkutse tay ha wu hay abəra mə kwalalanj i yam a bəlay. ¹⁹ Tədə eye sa na, tə kuts ha ləber, petekəd nakə faya ma diye ha kwalalanj i yam. Tə kuts ahaya tə həlay tay eye. ²⁰ Məhəne haladzay nəmaa nğatay a pat bay, a wurzla bay. Mətasl faya ma vəzliye ta gədanj huyə. Nəmaa təmiye na, nəmaa pa faya mədzal gər may sa bay.

²¹ Ta nda wu mənday bay məhəne haladzay. Pol a lətse kame tay, a gwadətay: «Dzam ga hay, ka tsənunen na bazlam ga, ada ka yakwaw abəra ma Kəret bay na, ka sakweye dəretsətseh bay, wu kway hay ta dziye bay.

²² Ane tuk na, anəke na, faya na gwadəkumeye dərev mâ ye fakuma abəra bay. Ndəray kwa nəte ma mətiye bay. Kwalalaŋ i yam kway na, ma dziye.

²³ Ta həvad nakay, gawla i Mbəlom ga nakə faya na geye məsler aye, ki yaw ka təv ga. ²⁴ A gwədəŋ: “Pol, kâ dzədzar bay! Bəy i Roma ma gakeye sariya yak. Mbəlom ma təmiye tay ha ndo neheye faya ka deyumeye ka bo dziye hərwi yak.” ²⁵ Dzam ga hay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. Na sər ha ta dedək wu nakə Mbəlom a tsikeŋ aye na, ma giye bo. ²⁶ Ka təkəkweye na, a dala eye andaya malawara eye ta yam.»

²⁷ Məhəne kuro gər eye fad, mətasl niye faya ma diye may ha huya ka gər i bəlay i Mediterane. Ta magər həvad na, ndo məbəle kwalalaŋ i yam, tə sər ha nəteye faya ta həndzədiye bəse ta dala. ²⁸ Tə kal bəre məbara eye ka ləber a yam mələve ha zəbol i yam. Ta zəba faya na, zəbol ŋgay eye miter 40. Ti ye kame tsekweŋ sa na, ta dazlay a mələve. Ta zəba faya kwetsetsik yam niye na, miter 30. ²⁹ Ta dzədzar haladzay, tə gwad kwalalaŋ i yam ka ndəf sik ka hotokom na, ka dzəkweye. Hərwi niye tə həl ləber hay fad, tə bar ka təŋgel hay fad, tə kal tay ha ta dəba. Tsa na, ta dūwulay me a mbəlom tay hərwi ada dərə mâ tsadə. ³⁰ Ndo məbəle kwalalaŋ hay a satay mətəmaw abəra mə kwalalaŋ i yam. Ta pəla tsəved ka məzla ha kwalalaŋ niye wawa eye a yam ada tə gwad na, ta pəliye ha təŋgel hay, ane tuk ta raw me ka məhute gər i bazlam hərwi məzlaw abəra mə kwalalaŋ ada mətəme. ³¹ Pol a gwadəy a bagwar i sidzew i Roma ta sidzew hay: «Tadə ndo neheye ta ndza ma kwalalaŋ i yam bay na, ka slumeye faya mətəme bay.»

³² Tsa na, sidzew hay ta tərəts ha ləber neheye tə bar ha kwalalaŋ i yam nakə wawa aye, tə gər ha a ye ka gər i yam.

³³ Mazlambar dərə ma tsadiye na, Pol a zalatay a ndo hay tebiye ka mənde wu mənday, a gwadətay: «Bəgom, kə ge məhəne kuro gər eye fad, faya ka həbumeye ze mənde wu mənday. ³⁴ Neŋ faya na gwadəkumeye, ndayum wu mənday hərwi kwa way a say mətəme. Andza niye, ndəray kwa nəte mə walaŋ kurom ma dziye bay, kwa məkwets i gər ŋgay ma dziye bay.»

³⁵ Ma dəba i bazlam niye hay na, Pol a zla wu mənday, a gay naha sisəe a Mbəlom kame i ndo hay tebiye. Tsa na, a ŋənatay wu mənday* niye a dazlay a mənde wu mənday. ³⁶ Nəteye tebiye tə ma ha a bo dərev, tə nda wu mənday. ³⁷ Nəmay tebiye mə kwalalaŋ i yam na, temerre sulo tə kuro kuro tasəla gər eye məkwa. ³⁸ Ahəl nakə kwa way a nda wu mənday ka mərehe aye na, tə kuts ha siye i wu mənday a yam hərwi kwalalaŋ mâ mba ka gər i yam sa bay.

Kwalalaŋ i yam a həb

³⁹ Dərə a tsadə na, ndo madzərweđe kwalalaŋ i yam ta sər ha nəteye ka waray bay. Ane tuk na, tə ŋgatay a təv lalaŋ eye ta hewiyen eye. Tə gwad: «Tadə ma giye bo na, takwa ha a dəma, kwalalaŋ i yam mâ gərzla a dəma.»

⁴⁰ Tə pəla ha ləber neheye tə bar ka bəre mə hud i yam aye. Tə gər ha bəre niye a yam. Ti ye naha tə pəla ləber neheye məzəva eye ka mayako nakə a may bo a kwalalaŋ i yam ka məday ha tsəved aye. Tə bar petekəd ka mbəlom kame ŋgay eye ada mətasl mâ təhay lele. Ahəl nakə faya ta diye na, mətasl a təhatay ta gədaŋ, a ye tay ha ka hewiyen niye. ⁴¹ Ane tuk na, tə ndisl na, kwalalaŋ i yam a husa dənuts ka hewiyen. Kwalalaŋ i yam a sla faya məbəle sa bay. Me ŋgay eye a ye məbəzak a hewiyen, a sla faya madayaw abəra mə dəma sa bay. Tsa na, yam nakə a tsal ka bo aye, a bəl haladzay a həb ha dəba i kwalalaŋ niye.

* 27:35 Məsler hay 2.42.

⁴² A satay haße a sidzew hay məkəde ndo i danğay hay hərwi ada ndəray mâ təma ha bo tə mahuzluve bay. ⁴³ Ane tuk na, a say a bəy i sidzew i Roma mətəme ha Pol. A gatay me a sidzew hay ka mäge wu nakə tə dzala aye. A gwadətay a ndo neheye tə sər mahuzluve aye, tã lah mambəzle a yam ada tã tas ka dala. ⁴⁴ A gwadətay a siye hay, tã gəs həlay ka mayako kəgəbay ka wu neheye a həbaw abəra ka kwalalanj i yam aye, tã patay bəzay. Kwa way a təmaw abəra ma bəlay na, andza nakay.

28

Pol ka dala nakə tə zalay Malta

¹ Nəmaa təmaw abəra ma yam niye na, nəmaa tsal ka dəkəl na, nəmaa tsəne məzele i dala niye malawara eye ta yam. Tə zalay Malta. ² Ndo neheye mə dəma aye ta təma may lele. Ma dəba eye na, yam a pa, mətəsl a ge tsiyiðeðe haladzay. Tsa na, tə vat ako əngəh. Tə gwadamay: «Dumara, ndzum ka ako.» ³ Pol a ye, a həlaw mayako, a pa ka ako. Azlakwa ma mayako niye na, palas mə dəma. Ako a vəday na, a mbərzlaw abəra ma ako tsakwalak ka həlay i Pol, a naz na. ⁴ Ndo i dala niye hay tə nğatay a palas niye məbala eye ka həlay i Pol aye na, tə gwad mə walanj tay: «Ndo nakay na, ta dedək ndo məkəde ndo hay. Kə təmaw abəra ma bəlay, ane tuk na, ma təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay.»

⁵ Pol a gwatsaka ha palas niye abəra ka həlay a ako. Kwa tsekweñ wuray kə wur faya bay tebiye. ⁶ Ndo hay tə dzala na, həlay i Pol ma dəsliye kəgəbay ma dədiye abəra ka mbəlom, ma mətiye. Ta həba məndze haladzay na, wuray a gay a Pol bay. Tsa na, ta mbədə ha mədzal gər tay, tə gwad: «Ndo nakay na, mbəlom!»

⁷ Bagwar tay eye andaya ka dala eye niye, məzele nğay Publiyus. Gay nğay ta guvah nğay andaya bəse ta təv nakə nəmay mə dəma aye. Ndo niye a təma may tə mənğwese eye a gay nğay. Nəmaa həna mə gay nğay məhəne mahkar. ⁸ Bəba i Publiyus andaya, nənğeye nğwalak eye bay, marabarað ada zay a lohay. Pol a ye ka təv nğay, a pay həlay ka gər ada a dıwulay me a Mbəlom. Tsa na, a mbəl. ⁹ Ndo i dəvats neheye ka dala niye tə tsəne na, ti ye ka təv i Pol. Pol a mbəl tay ha. ¹⁰ Ndo hay tebiye ta bəzamay ha ta dedək ta rəhamay ha gər. Ahəl nakə nəmaa diye may aye na, tə vəlamay wu neheye ta gamay nğama ka tsəved aye.

Pol a ndisl a Roma

¹¹ Nəmaa ndza mə dəma kiye mahkar na, nəmaa həl bo, nəmaa ye tə kwalalanj i yam nakə a yaw abəra ka dala i Aləgəzandəri aye. Məzele i kwalalanj i yam niye na, Diyoskur. Kwalalanj i yam nakay kə ndza kiye haladzay hərwi həlay niye həlay nakə nğwalak eye bay mətəsl a gawa haladzay aye. ¹² Nəmaa ndisl a gəma i Sirakus na, nəmaa ndza mə dəma məhəne mahkar. ¹³ Nəmaa lətse abəra mə dəma, nəmaa ye ta tsakay i dəlov, nəmaa ye a gəma i Regiyo. Tədə eye na, nəmaa həl bo, nəmaa ndisl a gəma i Pozoles. Nəmaa ndza ka tsəved na, məhəne sulo tsa, mətəsl a təhamay. ¹⁴ Ma gəma niye na, nəmaa ndzay a gər a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə zalamay, nəmaā ndza mə gay tay luma nətə. Ada nəmaa ye a Roma na, andza nakay. ¹⁵ Malamar neheye ma Roma aye tə tsəne faya nəmaa diye naha na, ti yaw mədze gər tə nəmay. Ti ye hus a luma i Appiyus ada a təv nakə tə zalay Gay i Mbəlök Mahkar aye. Pol a nğatəy na, a gay sişce a Mbəlom ada dərev a may naha.

¹⁶ Nəmaa ndisl naha a Roma na, tə vəlay tsəved a Pol mâ ndza mə gay nğay wal tə sidzew nakə ma tsəpiye na aye.

Pol a da ha bazlam i Mbəlom

¹⁷ Ma dəba i məhəne mahkar na, Pol a zalatay a madugula i Yahuda neheye ma Roma aye tā ye ka təv nğay. Ti ye, tə haya gər ka təv nğay na, a gwadətay: «Malamar ga hay, tə gəs ga ma Zerozelem, tə vəlatay ga ha a həlay a Roma hay. Tə gəs ga na, na tsik wuray nakə nğwalak eye bay aye ka slala kway kəgəbay ka bazlam i bəba tətə kway hay mapala eye, na tsik faya wuray bay. ¹⁸ Ndo neheye ti ye ga ha ka təv tay aye ta tsətsah fəgaya bazlam na, a satay həbə məgər ga ha. Hərwi ta huta fəgaya mənese nakə da məkədə ga faya aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a satay a bəy i Yahuda hay bay. Hərwi niye, na gwad kutoŋ na diye ka təv i bəy i Roma. Neŋgeye ma geŋeje na sariya ga. Wal a seŋ məme tay ha mənese a gwala ga hay bay. ²⁰ Hərwi niye na zalakum na, a seŋ məŋgatakum ada mətsike me tə nəkurəm. Ka sərüm ha neŋ madzawa eye tə tsalalaw na, hərwi wu nakə İsrayel hay tə pa faya mədzal gər aye.»

²¹ Madugula i Yahuda hay ta mbədəy faya, tə gwadətay: «Nəmaa huta dərewel nakə a yaw ma Yahuda a tsik ka nəkar aye bay. Ndəray nəte mə walaŋ i malamar kway hay ki yaw, kə tsikamay labara i wuray kəgəbay wu nakə nğwalak eye bay aye ka nəkar bay. ²² Ane tuk na, a samay na, bo yak eye dəmay ha wu nakə ka dzala aye. Andza niye, nəmaa sər ha ndo hay kwa məŋgay andaya faya ta tsikiye wu nakə nğwalak eye bay aye ka ndo i Yesu neheye.»

²³ Madugula i Yahuda hay tə pay pat nakə ta dziye gər tə Pol aye, pat eye niye ta maweye a gay nğay. Pat eye a slaw na, ndo hay haladzay ti ye a gay nğay. Pol a ndza hway ka mədətay ha Bəy i Mbəlom ta gədaŋ ada a pəla tsəved tə təma bazlam nakə ma tsikateye ka gər i Yesu aye mə dərewel i Musa ada mə dərewel i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay. ²⁴ Siye i ndo hay na, ta təma bazlam i Pol nakə a tsik aye, ane tuk na, ndo məkələŋ eye ta kərah mədzal ha. ²⁵ Ta kəf wuway haladzay mə walaŋ tay. A həlay nakə ta diye na, Pol a tsikatay bazlam nəte tsa, a gwadətay: «Wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a tsikatay a bəba tətə kurom hay tə bazlam i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, dedək. ²⁶ Mbəlom a gwadətay: «Do zəbaw ka ndo neheye ada gwadətay:

Ka tsənumeye lele,

ane tuk na, ka sərümeye bay.

Ka zəbumeye faya lele,

ane tuk na, ka nğatumeje bay.

²⁷ Ndo neheye ta kula ha gər, a satay mətsəne bay.

Ta dərəzl na zləm,

ta dərəzl na dəre tay.

A satay məŋgatay tə dəre tay bay,

a satay mətsəne tə zləm tay bay,

a satay məsəre tə gər tay bay.

A satay məmaw ka təv ga bay.

Hərwi niye, na mbəliye tay ha bay.*»

²⁸ Pol a gwadətay sa: «Sərüm ha na, Mbəlom a sləraw Labara Nğwalak eye i mətəme ha ndo neheye Yahuda hay bay aye. Nəteye na, ta tsəniye na bazlam nğay.»

* 28:27 Ezay 6.9-10.

[²⁹ Ma dəba i bazlam neheye na, Yahuda hay ti ye wu tay. Ahəl nakə faya ta diye na, faya ta kədiye wuway mə walaŋ tay.]

³⁰ Pəl a ndza məve sulo mə gay nakə a vəlawə faya suloy aye. A təmawa tay ha ndo neheye ti yawa ka təv ŋgay aye tebiye. ³¹ A də ha labara i Bəy i Mbəlom ada a də ha bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste a ndo hay. A tsikatay ta gədan tə tsəḡtsəḡ eye, ndəray kə gay faya me bay.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ngay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərən a mægəma hus a Espayon hərwi məde ha Labara Ngwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa dərewel ngay hərwi mələve ha bo tə mede ngay a Roma ada ta məde ha matətike ngay a ndo məpe mədzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anan; «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ngwalak eye ka dərə ngay, ada ma hutiye sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a tərə tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzen i məndze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətəsike me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Pol, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zeleŋ, a tərə ga ha ndo i maslaŋ ngay, a zla ga, a pa ga wal hərwi ada nā dā ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ngwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo məde ha bazlam ngay hay, a gwad ma slərakwəweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom. ³ Labara nakay ngwalak eye a tsik na, ka wawa ngay, ahəl nakə a tərə ndo zezeŋ, tə wa na ma gwala i Davit aye. ⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ngay ta gədaŋ, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway ada a rah ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye tebiye. ⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslaŋ ngay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ngwalak ngay hərwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ngay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā tərə ndo ngay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walaŋ i ndo neheye dərmak, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste. ⁷ Na watsa naha dərewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wuda kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ngay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vələkum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisəe a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vələŋ tsəved mægay naha sisəe na, Yesu Kəriste hərwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə dā a zləm ka

məndzibəra tebiye. ⁹ Huya ahəl nakə faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedək, neŋgeye nakə faya na giye məsler ŋgay tə dərev ga peteh, faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye ka wawa ŋgay aye.

¹⁰ Faya na dūwulay naha me huya mā vələŋ tsəved anəke ta gədan ŋgay hərwi ada nā ye naha a gay kurom tuk. ¹¹ Hərwi a seŋ haladzay mənġatakum. A seŋ mədākum ha wu nakə Məsəfəre a vələŋ aye hərwi ada kâ hutum gədan ka tsəved i Mbəlom. ¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka vəlakweye a bo gədan nəte nəte mə walaŋ kway. Ka vəlumenjeye gədan hərwi ka pum mədzal gər ka Kəriste ada na vəlakumeye gədan hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərmak.

¹³ Malamar ga hay, sərüm ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Anə tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada kâ gəlüm andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye. ¹⁴ Mbəlom kə vələŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na diye ha Labara Ŋgwalak eye kwa a way tebiye. Na dəteye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dəteye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye. ¹⁵ Hərwi niye a yeŋ a gər mede naha məde ha Labara Ŋgwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərmak.

¹⁶ Hərwi neŋ faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye ta mənġwese lele. Labara nakay na, gədan i Mbəlom mə dəma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeləŋ eye hay dərmak. ¹⁷ Labara nakay ŋgwalak eye a dəkway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre ŋgay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dekdək tsa, tsəved mekeləŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dəre ŋgay, ada ma hutıye sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma da ahaya abəra mə mbəlom, neŋgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedək. ¹⁹ Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsəre Mbəlom aye na, parakka mənġaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə dətay ha. Anə tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay. ²⁰ Ndəray kə ŋgatay a Mbəlom kwa nəte bay. Anə tuk na, kwa a halay nakə a ge məndzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dəteye ha a ndo hay Mbəlom neŋgeye na, kəkay. Ta ŋgatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan ŋgay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋwenj. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

²¹ Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisəe andza nakə həfə ta dəslay ha gər ada ta geyə sisəe aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvonj, tə sər wu lele eye hay sa bay. ²² Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a wuwatay na, tə sər bay. ²³ Mbəlom nakə ta məzlaə eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə ŋgar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay

* 1:17 Habakuk 2.4.

andza diyen hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekelen eye hay sa andza wu neheye tã va tã hud aye.

²⁴ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tã ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər mäge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nate nate mə walañ tay. ²⁵ Ta gər ha Mbəlom nakə dedek eye, tã pay bəzay a maraw me. I tay na, faya ta dəslay ha gər a Mbəlom nakə a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta dəslay ha gər a wu neheye nengeye a ge aye ada ta ge ye mäsler. Həbe ta dəslay ha gər duh na, a Mbəlom, nengeye nakə həbe ta zambadeye huya aye. Mā ge bo andza niye.

²⁶ Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tã ge wu neheye a ge horoy andza nakə a yatay a gər mäge haladzay aye. Ngwas hay ta gər ha mändze ta haslaka hay, tã hənawa tã siye i ngwas hay. Niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ²⁷ Haslaka hay dərmaq faya ta giye andza niye, tã gər ha ngwas hay, a yatay a gər haladzay məhəne ta haslaka siye hay. Haslaka hay ta haslaka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiyə ka bo tay dərətətseh dā ka mənese tay nakə faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta kərah Mbəlom aye na, a satay məsəre na bay. Andza niye, Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tã dzala andza nakə a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye həbe mäge bay aye. ²⁹ Nəteye maraha eye tã wu neheye ngwalak eye bay aye, tã gawa dərə ka wu i ndo hay, ta dzəgurawa me ka ndo hay, tã gawa dərə a ndo hay, tã kədawa ndo hay, tã gawa magazlaga mə walañ tay, tã vawatay gər a ndo hay ta bəbərək, tã gawa sewed a ndo hay, ta ngəlawatay bəzay a siye i ndo hay. ³⁰ Nəteye tã tsikawa wu neheye ngwalak eye bay aye ka ndo hay, nəteye tã naway dərə a Mbəlom, tã tsadawatay a siye i ndo hay, tã dəsławay ha gər a bo, tã gawa zlapay. Nəteye pat pat tã dzalawa tsəved wedeye hay ka mäge mezeleme, ta rəhawtatay ha gər a bəba tay ta may tay hay bay. ³¹ Wu nakə ngwalak eye na, tã sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tã sər mawudə ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay. ³² Duh nəteye na, tã sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye ngwalak eye bay aye huya na, ta vahaweye ka bo mədahan ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye ngwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye ngwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədan ka mäge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya ngay ta tsəved eye

¹ Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye ngwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye. ² Nəkway ka sərakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye ngwalak eye bay aye ada sariya ngay na, ta dedek. ³ Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye ngwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom wal daw? ⁴ Mbəlom nengeye ngwalak eye, faya ma zliye ngatay, a sər mahəbe. Faya ka ngwaseye dala mə gər

a Mbəlom tsukudu? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məgərə ha mezeleme yak na, ka sər təbədəw?

⁵ Nəkar na, faya ka kuliye ha gər yak, ka kərəh mambədə ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə gər yak faya ka vahaweye ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma gəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ge mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye. ⁶ «Kwa a way ma vəleye wu i mərəbe ɲgay.* » ⁷ Zəba, ndo neheye faya ta pəliye məge ɲgwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadətay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ɲgwalak eye, a satay Mbəlom mâ vələtay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteye. ⁸ Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay gər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedək eye bay, tə pay bəzay düh na, a wu nakə ɲgwalak eye bay aye. Nəteye na, Mbəlom ma giye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh. ⁹ Ndo neheye tebiye tə gawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateye dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məgatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmak. ¹⁰ Ane tuk na, ndo neheye tebiye faya ta giye ɲgwalak eye na, Mbəlom ma vələteye məzlaḅ, ma tsikiye fataya wu ɲgwalak eye, ma vələteye zay. Ma vələteye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmak. ¹¹ Andza niye Mbəlom na, a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹² Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nəteye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərmak ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye.

¹³ Mbəlom ma təriye ha ndo hay ɲgwalak eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dəkdək aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ¹⁴ Hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa təday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər məge wu ɲgwalak eye hay. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərev tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzal gər tay faya ta diye ha andza niye dərmak. Pat mekeləɲ eye hay na, tə sərawa ta ge wu ɲgwalak eye. A həlay mekeləɲ eye na, tə sər ta ge mənese. ¹⁶ Wu neheye na tsik faya kanar aye na, ta zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye manğaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kanar aye na, Labara ɲgwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərüm nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərüm bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məgwədə ka sərüm Mbəlom. ¹⁸ Ka sərüm wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tə ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dākum ha wu nakə ɲgwalak eye ta wu nakə ɲgwalak eye bay aye. ¹⁹ Ka dzalum na, dəre andaya fakuma ba! Faya ka dumatəye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na,

* 2:6 Zəba mə Dames hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

nəkurom ka tərüm andza dzaydzay hərwi ndo neheye nətəye ma ləvəŋ aye hərwi ada tā ŋgatay a dərə. ²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərüm bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dākum ha dedək hərwi ada kə sərüm.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kā kəlüm bay», bo kurom eye faya ka kəlumeye na, sa kəkay? ²² Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumateye a ndo hay «Kā gum kule bay». Ada faya ka kəlumeye wu neheye ndo hay tə vəlay a kule aye na, ma kəkay? ²³ Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərüm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ŋwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay? ²⁴ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

²⁵ Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi məde ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsəməye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsəməye na, andza faya ka dəsəməye bay, ma dzəniye kurom sa bay. ²⁶ Tadə ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nətəye ka dərə i Mbəlom na, andza nətəye mədəsa bo eye. ²⁷ Nəkurom Yahuda hay, ta vəlakum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nətəye mədəsa bo eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nakə dedək eye na, way? Ndo nakə a dā ha nəngeye Yahuda hay tə slo i bo dəkdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dedək eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta ŋgateye tə dərə aye dəkdek tsa bay. ²⁹ Duh Yahuda dedək eye na, ndo nakə Mbəlom ka mbəday ha dərəv ŋgay aye. Mədəse bo dedək eye na, nakə Məsəfərə i Mbəlom faya ma giye mə dərəv i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dəma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

¹ Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə ndoweye kə dəs bo na, ŋgama eye mə dəma na, mey?

² Faya na gwadəkumeye: «Ma giye ŋgama haladzay ta tsəved mekeləŋ eye hay wal wal.» Mbəlom a vəl bazlam ŋgay na, a Yahuda hay təday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw? ⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye ha na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedək.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.* »

† 2:24 Ezay 52.5. * 3:4 Dəmes hay 51.6.

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsərə ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbəɖakwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bəɖaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay. ⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye. Tadə neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i məndzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsərə Mbəlom neŋgeye a tsik dedək na, ta zambədeye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo məge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?» ⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada tə ŋgatay parakka Mbəlom na, ŋgwalak eye, ma giye wuray ɖaw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye ɖa nakə Mbəlom mə gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay ɖaw? A'ay, kwa tsekweŋ bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway. ¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad:

«Nɖaray nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom aye na, andaya bay, kwa nəte.

¹¹ Nɖaray nakə a sər dedək aye na, andaya bay,
nɖaray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na, andaya bay.

¹² Nəteye tebiye ta mbəɖay ɖəba a tsəved i Mbəlom, ta dze tebiye,
nɖaray nakə faya ma giye ŋgwalak aye na, andaya bay, kwa nəte.†

¹³ Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay aye na, ŋgwalak eye bay
andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta həndək faya abəra aye.

Ta ɖərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.‡

Ka təbəlem tay na, muwar i ɖəɖə.§

¹⁴ Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya,
ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay huya.*

¹⁵ Tə sik tay hay na,
ta hwiye ha ka məkəɖe ndo hay.

¹⁶ Tsəved tay nakə ta ye tə ɖəma aye na, ta nasiye ha wu hay tebiye,
ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

¹⁷ Tsəved i zay na, tə sər bay.†

¹⁸ Ta dzəɖzaray a Mbəlom bay tebiye.‡»

¹⁹ Na gwad ka sarakwa ha wu neheye tebiye bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər ayə. Andza niye, nɖaray ma sliye mambəɖe me abəra ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom. ²⁰ Hərwi niye ka ɖəre i Mbəlom na, nɖaray nakə ŋgwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tə sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedək eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

† **3:12** Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyaŋst 7.20. ‡ **3:13** Dəmes hay 5.10. § **3:13** Dəmes hay 140.4. * **3:14** Dəmes hay 10.7. † **3:17** Ezay 59.7-8. ‡ **3:18** Dəmes hay 36.2.

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ɲɔwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndohwaw parakka. Tsəved eye a ndohwaw na, abəra mə dərəwel i Musa bay. Ane tuk na, dərəwel i Musa ada ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre. ²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedək eye hay ka dəre ɲgay aye na, nəteye. Mbəlom a həndək tsəved nakay na, a ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tebiye bəna a Yahuda hay dəkdək bay. Mbəlom a ɲəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay. ²³ Hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye mändze ma məzlaḅ i Mbəlom bay. ²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə gatay ɲɔwalak kəriye, ka təra tay ha dedək eye kame ɲgay. A ge andza niye na, tə həlay i Yesu Kəriste nakə ma mbəliye tay ha abəra mə mezeleme aye. ²⁵ Nənɲeye na, Mbəlom a zla na ada mə mət hərwi ndo hay hərwi ada mə zla fataya abəra mezeleme tay tə bambaz ɲgay. Tsəved eye nakay Mbəlom a həndək na, hərwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye. A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tə zəba nənɲeye na, dedək. Mezeleme neheye ahəl niye ndo hay tə gawa aye na, Mbəlom a gawa ha andza a ɲgataway bay. ²⁶ A tsikawa faya bay, a dəmawa. Ane tuk na, anəke na, faya ma datay ha a ndo hay, nənɲeye na, dedək. Nənɲeye a say məge na, wu nakə dedək eye ada a say mətəre tay ha ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye ndo dedək eye hay.

²⁷ Kə ge andza niye na, wuray andaya nakə ka gəkweye ha zlapay aye dāw? A'ay, andaya bay! Mbəlom a təra kway ha dedək eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kəriste aye bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakə ka gəkweye ha zlapay aye bay. ²⁸ Andza niye, Mbəlom a təra tay ha ndo hay dedək eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye dəkdək tsa bəna hərwi nakə tə pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay. ²⁹ Mbəlom na, nənɲeye Mbəlom i Yahuda hay dəkdək bay, nənɲeye Mbəlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay, ³⁰ hərwi Mbəlom na, nəte ɲɲewɲ. Tadə Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha dedək eye hay kame ɲgay. Hərwi ndo siye hay na, andza niye dərmaḅ, tadə ta dzala ha ka Yesu Kəriste na, ma təriye tay ha ndo i dedək eye hay kame ɲgay dərmaḅ. ³¹ Məɲwədə na, Mbəlom a təra tay ha ndo dedək eye hay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye, niye a say məɲwədə na, ndo hay tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye sa bay dāw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbəlom mapala eye na, ka təmakweye na lele andza nakə a ye ka bo aye.

4

Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ɲgay

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway təday. Ka gwadakweye ka nənɲeye na, mey? A huta ka təv i Mbəlom na, mey? ² Tadə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲgay hərwi nakə a gawa məsler ɲɔwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya məge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay. ³ Andza nakə tə watsa a Dərəwel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲgay.*»

⁴ Sərum ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ɲgay. Wu nakə ta vəleye na, mərabə ɲgay bəna ta vəleye kəriye bay. ⁵ Tadə duh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ɲgay a gawa

* 4:3 Madazlay i wu hay 15.6.

məsler neheye ɲɟwalak eye bay aye na, Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲɟay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matəre ha ndo hay dedək eye kame ɲɟay na, kəriye.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərma. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲɟay aye na, ka zəba ka məsler ɲɟay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbəlom kə vəlataj mənɟwese. ⁷ A gwad:

«Ndo neheye Mbəlom a pəsataj ha mezeleme tay na,
maa huta mənɟwese na, nəteye.

Ndo neheye Mbəlom a mbatataj ha mənese tay aye na,
maa huta mənɟwese na, nəteye.

⁸ Ndo neheye Bəy Maduwej Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na,
maa huta mənɟwese na, nəteye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza mənɟwede maa huta mənɟwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdək tsa daw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutije mənɟwese dərma. Ta dedək ka tsənakwa na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ɲɟay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzal gər ka nənɟeye, na gwad bədaw? ¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame ɲɟay na, kəday? Nənɟeye madəsa bo eye tsukudu nənɟeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, nənɟeye madəsa bo eye zuk bay! ¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ɲɟay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Madəse bo nakə a dəs aye na, ɲɟodgor nakə nənɟeye ndo i dedək kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham nənɟeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedək eye hay kame ɲɟay andza nakə a pa Abraham ndo i dedək kame ɲɟay aye. ¹² Sa na, Abraham nənɟeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoj t̄a ge andza Abraham hərwi mədzal ha ka Mbəlom andza nakə nənɟeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ɲɟay na, ma vəlateye mənɟzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedək kame ɲɟay na, andza niye.‡ ¹⁴ Tadə ahəl niye ndo neheye tə pawaj bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutije wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye. ¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka nənɟeye aye. A ge andza niye na, hərwi məde ha ɲɟwalak ɲɟay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dekdək bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərma, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom. ¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwaday a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Nənɟeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə a mbəl ha ndo hay abəra

† 4:8 Dəmes hay 32.1-2. ‡ 4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

ma mädahan aye ada nengeye nakä a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndohwaw. § 18 Abraham nengeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mä ge andza tsəved' eye nakay ada Mbəlom mä ge wu nakä a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mädzal gər ngay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwaday: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.» 19 Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ngay na, 6a andza maməta eye tsiy, Sara ngwas ngay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

20 A sər ha lele ma hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzədza ha mädzal gər ngay bay. Duh mädzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədan 6əñbəñ ka tsəved' i Mbəlom ada a zambadaway a məzla6 i Mbəlom. 21 A sər ha lele gədan i Mbəlom andaya ka məge wu nakə a gwad ma giye aye. 22 Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ngay. † 23 Wu nakə tə watsa a 'Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya nengeye ndo i dedek kame ngay.» Tə watsa na, hərwi ngay dəkdək bay, 24 tə watsa hərwi kway dərma. Tadə ka dzalakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweñ kway abəra mə walañ i mädahan hay aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ngay dərma. 25 Yesu, nengeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mä mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mädahan hərwi ada mä pa kway dedek eye hay kame ngay.

5

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

1 Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka nengeye. Anəke tuk na, nakway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste. 2 Maa həndəkakway na tsəved' eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mä gakway ngwalak ngay hərwi faya ka dzalakweye ha ka nengeye. Ka lətsakwa duwirre 6əñbəñ na, ka ngwalak ngay eye nakay ada ka ngalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzla6 andza nengeye. 3 Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ngwasiye hərwi ka sərakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ngatay. 4 Ka zlakwa ngatay na, ka hutakweye gədan. Tadə ka hutakwa gədan na, ka pakweye mädzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye. 5 Tadə ka pa faya mädzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi 6a Mbəlom kə dəkway ha parakka a wudə kway haladzay. A dəkway ha na, tə həlay i Məsəfəre ngay Tsədanña eye nakə a vəlakway aye.

6 Ayaw, ahəl niye gədan kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway. 7 Ka sərakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedek eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ngwalak eye na, agəna ma təmiye məməte hərwi ngay. 8 Ane tuk na, Kəriste, nengeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a dəkway ha ma kəkay nakə a wudə kway aye. 9 Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay tə bambaz ngay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha dedek Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom mä gəs kway ta sariya bay.

§ 4:17 Madazlay i wu hay 17.5. * 4:18 Madazlay i wu hay 15.5. † 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane däre i Mbəlom na, nenjeyeye kə sər kway ha ka bo ta nenjeyeye tə məmäte i wawa ngay. Kə ge andza niye na, ka sarakwa ha ta dedək ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ngay kə lətsew abəra ma mədahaŋ. ¹¹ Nenjeyeye niye dəkdek tsa bay. Sa na, faya ka ngalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha məsəre kway ha ka bo ta Mbəlom na, nenjeyeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka mändzibəra na, ndo nəte ngweŋ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahaŋ a zəvay a ndo zezeŋ ka mändzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme. ¹³ Mezeleme andaya ka mändzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay. ¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahaŋ a kədawa ndo hay tebiye. Kwa ta də ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye. ¹⁵ Ane tuk na, nətəye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ngama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dedək, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə nenjeyeye nətə a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ngwalak i Mbəlom gədaŋ eye a ze kwa mey. Kə pa ngama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ngwalak tə həlay i ndo nətə, Yesu Kəriste. ¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ngay eye wal dərma. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ngwalak ngay a ndo hay, kwa ta də ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dedək eye hay kame ngay ada sariya ma gəsiye tay ha bay. ¹⁷ Dedək, ndo nətə kə ge mezeleme ada mədahaŋ ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nətə eye. Ane tuk na, ndo nenjed, Yesu Kəriste, nenjeyeye a ge məsler mekeləŋ. Hərwi ngay, Mbəlom kə vəl ngwalak ngay haladzay ada kə vəl məsəre bo, ndo hay ta sər bo ta nenjeyeye. Andza niye, ta hutiyeye sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, nenjeyeye ndo nətə a ge ngwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma sariya, a vəlatay sifa. ¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nətə a kərəh marəhay ha gər a Mbəlom. I ndo nenjed, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedək eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nenjeyeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme m̄ səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ngwalak i Mbəlom a səkah kame kame. ²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədaŋ. Anəke na, ngwalak i Mbəlom andaya ta gədaŋ eye matəre ha ndo hay dedək eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vəlakway ngwalak ngay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nətəye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadakweye na, mey tuk? Niye na, andza məgwədə «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄ səkah ha məvəle ngwalak kame kame» tsukuđu, kəkay? ² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə

mezeleme sa na, ma kəkay? ³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məgwede na, ka mətakwa ka bo tə nenḡeye. Ka sərūm təbədəw? ⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə nenḡeye ada ta tələka kway ha a mədahaḡ andza nenḡeye hərwi ada Bəba Mbəlom mā lətsakway ahaya abəra ma mədahaḡ andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahaḡ ta məzlaḅ i gədaḡ ḡgay aye. Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say kə hutakwa məndze nakə wedeye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza nenḡeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə nenḡeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwaweye abəra ma mədahaḡ andza nenḡeye nakə a lətsew aye dərmak hərwi məndze ma məndze wedeye. ⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako məzələmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako məzələmbada eye dərmak, hərwi ada Mbəlom mā dze ha bo nakə a saway məge mezeleme aye ada kə tərakwa beke i mezeleme sa bay. ⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədaḡ i mezeleme andaya faya sa bay. ⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmak ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə nenḡeye ka ndzakweye ma sifa dərmak. ⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaḡ, ma mətaye sa bay. Gədaḡ i mədahaḡ andaya faya sa bay. ¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik nəte ka ndəv. Anəke nenḡeye mandza eye tə dərə na, nenḡeye mandza eye hərwi Mbəlom. ¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərmak. Sərūm ha na, ka mətum, gədaḡ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka təmum mezeleme mā ge fakuma gədaḡ sa bay. Wu neheye ḡgwalak eye bay, a say a bər i bo kurom aye na, kə pumay bəzay bay. Sərūm ha na, bo ma ndziye bay, ma mətaye. ¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mā gakum wu nakə ḡgwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom dūh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaḡ aye. Vəlumay ha bo kurom peteh hərwi ada mā ge kurom ha məsler ka tsəved ḡgwalak eye. ¹⁴ Andza niye, gədaḡ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ḡgwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kə tərūm dedek eye hay kame ḡgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Agəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ḡgwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved kway andaya ka məge mezeleme sa daw? A'ay, andaya kwa tsekweḡ sa bay tebiye. ¹⁶ Na gwad ka sərūm ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadum ka rəhumay ha gər na, ka tərūm beke ḡgay. Tadə gədaḡ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərūm beke i mezeleme faya ka vahumaweye maməte ka gər kurom. Tadə dūh ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, ka tərūm beke ḡgay hay ada ma təriye kurom ha dedek eye hay kame ḡgay. ¹⁷ Na gwad ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sişə a Mbəlom, anəke dūh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka təmum bazlam neheye ta tətikakum aye. ¹⁸ Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh hərwi ada kə pumay bəzay a tsəved ḡgwalak eye. ¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kə tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətəne bay. Ahəl niye ka vəlawum ha bo kurom peteh ka məge mənese, ka səkahawum ha məge mezeleme hay wal

wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom.

²⁰ Ahəl nakə nəkuroom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay. ²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ŋgwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye dūh na, ta diye ha ndo a mədahaŋ. ²² Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom dūh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma təriye tsəfaŋŋa ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²³ Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme ma diye ha a məməte. Ane tuk na, Mbəlom neŋgeye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, kəriye. Ma vələkweye hərwi nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

7

Gədanj i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad nəkuroom na, ka sərūm bazlam mapala eye bədaw? Ka sərūm ha bazlam mapala eye a ləvay gər a ndo na, ahəl nakə ndoweye tə dəre huya aye dekdək tsa. ² Na dəkum ha ta ŋgwas nakə neŋgeye tə zal ŋgay aye. Ahəl nakə zal ŋgay andaya tə dəre mba aye na, tsəved ŋgay andaya məgər ha zal ŋgay, məzle zal mekelenj eye bay, hərwi bazlam mapala eye a ge me. Tadə zal ŋgay kə mət na, tsəved ŋgay andaya mede a gay i ndo mekelenj eye tuk, maga me eye sa bay. ³ Tadə zal ŋgay kə mət zuk bay, a gər ha, a ye a zal mekelenj na, kə ge madama. Ane tuk na, tadə zal ŋgay kə mət na, neŋgeye tsij barbarra. Kwa tadə ki ye a zal mekelenj bəbay na, kə nas ha bazlam mapala eye bay, kə ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bəbay andza niye dərma. Bazlam mapala eye a ləva kurom sa bay, nəkuroom kame ŋgay andza məməte eye hay, hərwi ahəl nakə Kəriste a mət aye na, ka mətum dərma. Andza niye, nəkuroom na, i ŋgay, neŋgeye nakə Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahaŋ aye. Nəkuroom i ŋgay hay hərwi ada kâ gakwa wu ŋgwalak eye hay a neŋgeye. ⁵ Andza məgwede, ahəl niye ka gawakwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə dəkway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye dūh. Wu neheye ŋgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte. ⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ŋgay hay, anəke na, nəkway kame ŋgay andza məməte eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ŋgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wedeye nakə Məsəfare i Mbəlom a dəkway ha aye. Faya ka gakweye məsler ŋgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷ Nakay na, a say məgwede mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ŋgwalak eye bay aye daw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mâ gwad: «Kâ ge dəre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay. ⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a dən ha mäge dəre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge dəre ka wu hay wal

* 7:7 Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye. ⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka dəre ga na, neŋ mandza eye tə dəre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo m̄a ge aye na, mezeleme a mbəl, ¹⁰ ada ka dəre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada m̄a vəlataŋ sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mət na, neŋgeye a mət ga ha. ¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a veŋ gər hərwi ada n̄a ge mənese ada andza niye n̄a mət hərwi mezeleme a kəd ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, m̄a həlay i Mbəlom ada bazlam ŋgay hay tebiye na, tsədanŋa. Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya m̄a d̄ama bay. ¹³ Yaw! Andza m̄agwedə na, wu ŋgwalak eye k̄a kəd ga m̄adahan eye d̄aw? A'ay, maa kəd ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəd ga d̄uh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga t̄a wu nakay ŋgwalak eye a kəd ga ha m̄adahan eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedek. Mezeleme neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴ Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka t̄əv i Mbəlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezeŋ tsa, na t̄əra andza beke i mezeleme. ¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seŋ m̄age aye na, na ge bay, faya na giye d̄uh na, wu nakə a seŋ bay aye. ¹⁶ Azlakwa tadə na wud̄a wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neŋgeye ŋgwalak eye. ¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə m̄a neŋ aye. ¹⁸ Na sər ha wu ŋgwalak eye andaya m̄a neŋ bay. Na tsik na, m̄a bo ga nakə a saway m̄age mezeleme aye. A seŋ ta dedek m̄age wu lele eye, ane tuk na, na sla faya m̄age bay. ¹⁹ Wu ŋgwalak eye nakə a seŋ m̄age aye a seŋ na giye bay. Faya na giye d̄uh na, wu ŋgwalak eye bay nakə a seŋ m̄age bay aye. ²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ m̄age bay aye na, andza m̄agwedə maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə m̄a neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye m̄a bo ga aye na, andza nakay: A seŋ m̄age ŋgwalak, ane tuk na, na sla faya m̄age na, mənese d̄ekd̄ek. ²² Andza m̄agwedə bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedek m̄a d̄ərev ga. ²³ Ane tuk na, na zəba faya na, ḡədan mekelen eye andaya m̄a neŋ ada faya ma giye v̄əram t̄a wu neheye ŋgwalak eye m̄a neŋ aye. Wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, a t̄əra ga ha beke i mezeleme. ²⁴ I ga na, d̄əretsətseh waray! Na m̄ətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a m̄am̄əte aye na, way? ²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom t̄ə həlay i B̄əy Maduweŋ kway Yesu K̄əriste. Na gay sis̄ə t̄ə d̄ərev ga peteh.

Andza niye, ta m̄ədzal gər ga na, faya na r̄əhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say n̄a pay b̄əzay d̄uh na, a mezeleme.

8

M̄əndze ta ḡədan i M̄əsəf̄əre Tsədanŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye t̄ə Yesu K̄əriste aye na, Mbəlom ma ḡəsiye tay ha a sariya d̄ad̄a bay. ² Andza niye hərwi ḡədan i M̄əsəf̄əre Tsədanŋa eye nakə a v̄əl sifa dedek eye t̄ə həlay i Yesu K̄əriste k̄ə t̄əma ga ahaya abəra ma ḡədan i mezeleme nakə ma diye ga ha a m̄adahan aye. ³ Bazlam i Musa mapala eye na, k̄ə sla faya m̄əv̄əle sifa bay hərwi n̄əkway ndo zezeŋ, n̄əkway b̄əle eye hay, ka slakwa faya mar̄əhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane

tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka məndzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkɪt bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mǎ mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya. ⁴A ge andza niye na, hərwi ada kǎ tərakwa ŋwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad haḃe ka tərakweye aye. Niye na, ka gakkweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədanŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay. ⁵Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a tətikatay aye na, nəteye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye. ⁶Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, Mbəlom ma vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay. ⁷Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dərə a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay. ⁸Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye dūh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndoweye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay. ¹⁰Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vələkumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tarum ŋwalak eye hay ka dərə i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme. ¹¹Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahan. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahan dərma. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹²Kə ge andza niye na, malammar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, mäge məsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədanŋa eye, bəna mäge wu nakə a say a bo kway aye bay. ¹³Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedek ka mətumeye. Dūh ka vələmay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədanŋa eye hərwi ada mǎ mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedek eye. ¹⁴Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay. ¹⁵Məsəfəre niye Mbəlom a vələkum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay dūh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «*Abba! Bəba!*» ¹⁶Məsəfəre Tsədanŋa eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dərəv kway na, ta dedek nəkway wawa i Mbəlom hay. ¹⁷Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutakweye wu ŋwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye dərma. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tadə ka sakwa dərətsətseh andza neŋgeye dərma. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḃ ŋgay.

Məzlaḃ nakə kame aye

¹⁸Na sər ha na, dərətsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anan aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzlaḃ nakə Mbəlom ma vələkweye aye bay. ¹⁹Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya

ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənğatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa nğay hay mə dzaydzay aye. ²⁰ Mbəlom ka təra tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bə tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya. ^{*21} A sər ha na, pat mekeleñ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra. ²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza nğwas nakə ma wiye wawa aye. ²³ Faya ma siye dəretsətseh na, wu neheye dekdək bay. Nəkway dərmak, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre nğay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dəretsətseh mə dərev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mə təra kway ha wawa nğay hay, andza məgwədə mə mbəl kway ha abəra mə dəretsətseh. ²⁴ Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal gər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka nğatakweye tə dəre kway wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye na, niye na, məpe faya mədzal gər sa bay ḅa wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal gər ka wu nakə kə huta tsiy aye? Ndəray andaya bay. ²⁵ Ane tuk na, faya ka nğatakway a wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye bay. Andza niye, ka səmakway naha, ka həbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədəñña eye ma deyeweye ma dzəniye kway dərmak, hərwi nəkway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa maḁuwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər nğay eye faya ma ḁuwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma ḁuwuleye me a Mbəlom tə dərev nğay peteh andza faya ma siye dəretsətseh, a ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye. ²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərev i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dərmak hərwi Məsəfəre faya ma ḁuwulay me a bəram i ndo nğay hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye nakə faya ma ḁuwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wuḁa Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tə ge wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom a ge məsler ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər na, mə ge nğwalak eye. ²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pa tay ha wal hərwi ada tə ndzakit bo andza wawa nğay Yesu, hərwi ada Wawa nğay Yesu mə təra malkwara mə walañ i wawa nğay neheye haladzay aye. ³⁰ A pa tay ha wal dekdək tsa bay, kə zalatay dərmak hərwi ada tə təra ndo nğay hay. A zalatay dekdək tsa bay, ka təra ha nğwalak eye hay ka dəre nğay. Neñgeye niye dekdək tsa bay, kə vəlatay məzlaḅ dərmak.

Mbəlom ma wuḁiye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadaḁkweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom neñgeye tə nəkway na, ndəray ma sliye fakwaya bay! ³² Mbəlom, neñgeye kə təma ha wawa nğay deḁəñ eye bay. A sləra ahaya hərwi ada mə yaw mə mət hərwi kway tebiye. Mbəlom kə vəlakway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vəlakweye wu hay tebiye bay ḁaw? Ta deḁək, ma vəlakweye siye i wu hay tebiye dərmak. ³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndəray andaya bay.

* 8:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

Mbəlom eye tə gər ɲgay ka təra kway ha ɲgwalak eye hay ka dəre ɲgay. ³⁴ Way nakə ma sliye mægəse tay a sariya na, way? Ndəray andaya bay. Yesu Kəriste tə gər ɲgay eye kə mət hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan, nenjeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Nenjeye, faya ma dūwuleye me a Mbəlom hərwi kway. ³⁵ Way nakə ma ɲgəniye kway ha ka bo abəra ta Kəriste hərwi ada mā wudakway sa bay na, way? Dəretsətseh daw, mədzal gər daw, madzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukudu, may daw, mətawak daw, məkəde nakə ta kədiye kway mədahan eye daw? ³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkəde may kwa a həlay waray aye.

Ka dəre i ndo hay nəmay na, andza təbaɲ neheye ta zlatay day aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ɲgwasa ka dəretsətseh neheye tebiye ta gədaɲ i ndo nakə a wuda may aye. ³⁸ Na sər ha ta dedek wuray andaya nakə ma ɲgəniye kway ha tə nenjeye hərwi ada mā wuda kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahan, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaɲ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaɲ eye ka məndzibəra aye, ³⁹ kwa gədaɲ neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəd aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maɲgəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada mā wuda kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sarakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedek, hərwi neɲ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədəɲɲa eye faya ma deɲeye ha bazlam ga na, dedek ada mədzal gər ga bəbay andza niye. ² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geɲeye dəretsətseh huya, ³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nətəye na, malamar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom mā vələɲ mezeleme ada mā mbəl tay ha dūh. A seɲ na, mā vələɲ mezeleme, mā ɲgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay. ⁴ Nətəye Israyel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tə təra wawa ɲgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ɲgay. Kə ɓar dzam ta nətəye, kə vəlatay bazlam mapala eye, kə datay ha tsəved i mədəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye. ⁵ Nətəye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ɲgay hay. Kəriste dərmak ahəl nakə a təra ndo aye na, nenjeye slala tay. Kəriste nenjeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadəkway ka tor eye! Mə ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka təra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i Israyel hay nətəye ndo i Mbəlom hay bay. ⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nətəye tebiye wawa ɲgay hay dedek eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwadaya a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.†» ⁸ Andza məgwede: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dekdek. ⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə

† 8:36 Dəmes hay 44.23. * 9:5 Bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay.

† 9:7 Madazlay i wu hay 21.12.

na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.†»

¹⁰ Nəngeye niye dəkdek bay. Rebeka andaya dərma. Nəngeye ŋgwas i bəba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay. ¹¹⁻¹² Mbəlom a gwaday: «Wawa bagwar eye ma geye məsler a malamar ŋgay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ge ŋgalak bay, ta ge mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ge andza niye hərwi mədə ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋgay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ŋgalak eye bay. § ¹³ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

¹⁴ Niye na, andza məgwədə: Mbəlom a ge wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay. ¹⁵ A gwaday a Musa ahəl niye: «Na geye ŋgalak a ndo nakə a seŋ məgay ŋgalak aye.

Na sakay naha a ndo nakə a geŋ mə bo aye.†»

¹⁶ Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məgay ŋgalak aye dəkdek bəna hərwi nakə a say a ndoweye kəgəbay hərwi məsler ŋgay bay. ¹⁷ Mbəlom kə tsikay a Farawoŋ dərma ada mawatsa eye mə Derewel ŋgay, a gwad: «Na tərə kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəheŋ ha gər bay aye na, na bəziye ha gədaŋ ga a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ga mā da a zləm kwa ka waray ka mändzibəra.†» ¹⁸ Andza niye Mbəlom na, ma giye ŋgalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənġere ġərwa

¹⁹ Aġəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha mənġok a ndo hay na, hərwi mey? Nətəye faya ta giye na, wu nakə bo ŋgay eye a pa hərwi tay aye.» ²⁰ Nəkar ndo zezəŋ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha mənġok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səŋgəle i dodo ma sliye faya məgwaday a ndo nakə a ŋgar na aye: «Ka ŋgar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə daw? ²¹ Ndo nakə a ŋgar səŋgəle na, gədaŋ ŋgay andaya məge wu nakə a say aye ta dodo. Ma sliye faya mənġəna ha dodo sulo, ma zliye nənġed, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i magurlom aye. Nənġed na, ma ŋgariye ha səŋgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo mənġere ġərwa na me yak andaya mə dəma daw? A say na, ndo hay tə sər ha nənġeye ta mevel eye ada nənġeye gədaŋ eye. Hərwi niye, ma zliye ŋgatay hərwi ndo neheye nənġeye ta mevel eye fataya neheye haḃe da mədze tay ha abəra mə dəma aye. ²³ Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tə sər ha nənġeye məzlaḃ eye haladzay ada ma ŋgəniye məzlaḃ ŋgay niye a nətəye, a say məgatay ŋgalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada tətə huta məzlaḃ ŋgay. ²⁴ Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matere kway ha i ŋgay aye. A pala na, Yahuda hay dəkdek tsa bay. A pala nətəye ta siye i ndo hay dərma. ²⁵ Andza nakə Mbəlom a tsik mə derewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na,
na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,
Slala nakə ahəl niye na wuda bay aye,

† 9:9 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14. § 9:11-12 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3. † 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. † 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

na gwadeye: Na wuda kar.»

²⁶ Ada

«Ma tãv nakã tã gwadatay a ndo hay:
“Nãkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbãlom nakã ta sifa aye. §»

²⁷ Ezay ndo mãde ha bazlam i Mbãlom kã tsik ka gãr tay dãrmak, kã tsik ta magala, a gwad:

«Tadã Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bãlay na,
sãrum ha ndo neheye Mbãlom ma tãmiye tay ha aye na, nãteye haladzay bay.

²⁸ Bãy Maduweŋ Mbãlom ma giye mahonok bay,

ma deyeweye ka mãndzibãra ma giye wu nakã a tsik aye. * »

²⁹ Andza Ezay nakay eye ba kã tsik faya, a gwad:

«Tadã Bãy Maduweŋ Mbãlom Gãdaŋ eye,
mã gãr ha siye i gwala kway hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta Gomora hay. †»

Yahuda hay tã sãr tsãved dedek eye bay

³⁰ Andza mãgwede mey? Andza mãgwede na, ndo neheye nãteye Yahuda hay bay aye na, nãteye ta pãla tsãved mãtãre ŋgwalak eye ka dãre i Mbãlom bay, ane tuk na, anãke ta tãra ŋgwalak eye ka dãre ŋgay. Andza niye hãrwi ta dzala ha ka neŋgeye. ³¹ Ane tuk na, Yahuda hay nãteye ta pãla bazlam i Musa mapala eye mãpay bãyay hãrwi ada tã tãra ŋgwalak eye hay ka dãre i Mbãlom andza niye, ane tuk na, ta dãd ka tsãved. ³² Tã dãd ka tsãved na, hãrwi mey? Hãrwi tã dzala na, ta tãriye ŋgwalak eye hay ka dãre i Mbãlom tã wu nakã bo tay eye tã gawa aye ada tã dzala ha ka Mbãlom bay. Hãrwi niye ta kãrah Yesu neŋgeye nakã andza kwar nakã ndo hay ta ndãfiye faya sik ta dãdiye, ³³ tã tsik faya mã Derewel i Mbãlom aye. Mã dẽrewel niye na, Mbãlom a gwad:
«Zãbum! Na piye kwar a wuzlahgãma i Zerozelem.

Ndo hay ta ndãfiye faya sik.

Hotokom nakã ndo hay ta dãdiye hãrwi ŋgay aye.

Ane tuk na, ndo nakã kã pa faya mãdzal gãr ŋgay aye na,

wuray ma dzãmiye na dãdã sa bay. ‡»

10

¹ Malamar ga hay, a seŋ tã dãrev ga peteh, ndo ga hay tã yaw hãrwi ada Mbãlom mã mbãl tay ha. Hãrwi niye neŋ faya na dũwuleye me a Mbãlom haladzay. ² Na sãr ha ta dedek a satay mãpay bãyay a Mbãlom peteh. Ane tuk na, tsãved nakã dedek eye mãpay bãyay a Mbãlom aye na, tã sãr bay. ³ Tsãved nakã Mbãlom ma tãriye ha ndo ŋgwalak eye kame ŋgay aye na, tã sãr bay. Ta pãla tsãved tay wal. Andza niye, tsãved nakã Mbãlom ma tãriye tay ha ndo hay ŋgwalak eye kame ŋgay aye na, a satay bay. ⁴ Na tsik andza niye na, hãrwi ahãl nakã Kãriste a yaw aye na, ka ndãv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hãrwi ada kwa way kã dzala ha ka neŋgeye na nãteye na, Mbãlom ma tãriye tay ha ŋgwalak eye hay kame ŋgay.

Mbãlom ma tãmiye tay ha ndo neheye tã dzala ha ka neŋgeye aye

⁵ Musa tã gãr ŋgay kã watsa ka tsãved i mãpay bãyay a bazlam mapala eye, ta tsãved eye nakay ndo ma tãriye ŋgwalak eye kame i Mbãlom. A watsa, a

§ 9:26 Oze 2.1-3; 2.25. * 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28. ‡ 9:33 Ezay 28.6.

gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutkiye sifa dedek eye tə neŋgeye.*» ⁶ Tsəved nakə ndo hay ta təra ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə tə dzala ha ka neŋgeye aye na, wal. Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dərev: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza məgwede: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada mā mbəzlaw na, way? ⁷ «Kâ tsik mə dərev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahan hay ka dala way?” sa bay.‡» Andza məgwede: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mā yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahan tsiy. ⁸ Derewel i Mbəlom a gwad duh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dərən bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərev yak.§» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa datay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.» ⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərev yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan na, Mbəlom ma təmiye kar ha. ¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərev kway na, ka tərakweye ŋgwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha. ¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə kə pa faya mədzal gər ŋgay aye na, wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.*» ¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ŋgwalak a ndo neheye faya ta duwuleye me aye tebiye. ¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Kwa way ka duwulay me a Bəy Maduweŋ mā təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta duwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ŋgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ŋgay bay tuk na, ta tsəniye labara ŋgay na, kəkay? ¹⁵ Ada tə slər ndo i maslan hay bay tuk na, ndo i maslan hay ta diye ta tsikateye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ŋgwasiye ta ndo neheye ti yaw məde ha Labara Ŋgwalak eye.‡»

¹⁶ Ane tuk na, maa təma Labara Ŋgwalak eye na, ndo hay tsekweŋ tsa. Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa da ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.§» ¹⁷ Andza niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndowneye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸ Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ta tsəne bazlam tay ka məndzibəra tebiye,

ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i məndzibəra?*

¹⁹ Na tsətsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay masəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad:

«Mbəlom a gwad:

Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha

* **10:5** Levitik 18.5. † **10:6** Bazlam mapala eye masulo eye 30.12. ‡ **10:7** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. § **10:8** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * **10:11** Ezay 28.16. † **10:13** Zowel 3.5. ‡ **10:15** Ezay 52.7. § **10:16** Ezay 53.1. * **10:18** Dəmes hay 19.5.

kâ gum dære ka slala nakə kəriye a dæd dala bay aye.
Ka gumeye mevel,

hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

²⁰Ma dəba eye, Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad,
Mbəlom a gwad:

«Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye,
ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye,
ta tsətsahawa ga bay aye.‡»

²¹Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwad:

«Na bəza ha həlay ga.

Hwapat neŋ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada tã yaw.

Ane tuk na, ta rəheŋ ha gər bay, ta kərah ga.§»

11

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

¹Yaw, faya na tsikakumeye: Kə ge andza niye na, andza mægweđe Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neŋ tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzameŋ. Neŋ slala i Abraham. ²Mbəlom kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anəke bay hərwi ada tã təra ndo ŋgay hay. Ka sərūm wu nakə tə watsa ka Eliya ndo mæde ha bazlam i Mbəlom mə Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad: ³«Bəy Maduweŋ, ndo neheye na, ta kəđ ndo mæde ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvələka wu hay. Maa zəkaw na, neŋ nəte ŋgweŋ ada a satay məkəde ga dərma*.» ⁴Mbəlom, neŋgeye a mbəday faya na, kəkay? A gwaday: «A'ay, nəkar mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasəla neheye ta peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.†» ⁵Kwa ahəl kway nakə anəke aye na, andza niye dərma. Mbəlom a pala mə walaŋ i Israyel hay siye i ŋgal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ŋgwalak a ndo hay. ⁶Kə ge Mbəlom a gatay ŋgwalak hərwi məpele tay ha na, andza mægweđe a pala tay ha hərwi məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ŋgwalak ŋgay ka təra ŋgwalak sa bay.

⁷Niye andza mægweđe na, Israyel hay ta huta wu nakə faya ta pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo mə ŋgal eye nakə Mbəlom a pala tay aye, nəteye na, ta huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay toŋgwa toŋgwa. ⁸Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, a gwad:

«Mbəlom ka təra tay hay ada tã sər wuray bay.
Ka dərəzlatay ka dære,

kə dəkətatay na zləm hus ka bəgom ta ndziye andza niye.‡»

⁹Davit dərma a gwad:

«Wu mənday tay nakə ta ndiye mə gəs tay
andza balay nakə a mbəzl wu aye,
tã dæd a dəma,

Mbəlom mə satay dərətsəseh.

¹⁰Tã ge guluf,

† **10:19** Bazlam mapala eye masulo eye 32.21. ‡ **10:20** Ezay 65.1. § **10:21** Ezay 65.2. * **11:3**
1 Bəy hay 19.10, 14. † **11:4** 1 Bəy hay 19.18. ‡ **11:8** Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10.

ada tâ ngatay a dāre sa bay!
Tâ huta dāretsətseh huya

hərwi ada dārev mâ ye fataya abəra!Š»

¹¹ Yaw! Na tsətsahiye sa: Ahəl nakə matədakweŋ a ndzatay a Yahuda hay aye na, ta dəd mambəŋ daw? A'ay, ta dəd mambəŋ bay! Ane tuk na, Mbəlom a mbəl tay ha slala mekeləŋ eye hay na, hərwi nakə nəteye tə ge mezeleme aye. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada Yahuda hay tə ge sələk ka siye i slala mekeləŋ eye hay ada tâ pəla tsəved hərwi gər tay. ¹² Ahəl nakə Israyel hay tə ge mezeleme aye na, Mbəlom a gatay ngwalak a siye i ndo hay ka mändzibəra. Ndo siye hay ta huta ngama haladzay mə həlay i Mbəlom hərwi Yahuda hay nəteye mətawak eye hay ka tsəved i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a ge ngwalak a siye i slala mekeləŋ eye hay a həlay nakə Yahuda hay ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom aye na, ahəl nakə aza Yahuda hay tebiye ta maweje ka təv ngay aye ta dedək ma piye fataya ngama, ma ziye.

Bazlam nakə Pol a tsikatay a ndo neheje Yahuda hay bay aye

¹³ Na tsikiye anəke na, a nəkurom neheje Yahuda hay bay aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu. A sləra ga ahaya na, a nəkurom neheje Yahuda hay bay aye. Yaw, hərwi niye neŋ faya na ngalakiye ha ta məsler nakə a vələŋ aye. ¹⁴ A seŋ tadə ma giye bo na, gwala ga hay tə zəba faya andza niye, siye hay mə walaŋ tay tə ge sələk ka ndo neheje Yahuda hay bay aye, tə yaw hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ta məsler ga dərma. ¹⁵ Ahəl nakə Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye na, kə ma ha ka bo ndo i mändzibəra hay tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ahəl nakə aza Mbəlom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka təv ngay sa aye na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye ma vəliye sifa a ndo neheje ta mət aye.

¹⁶ Tadə tə dəs peŋ, tə vələy a Mbəlom na, andza məgwede peŋ eye tebiye i ngay dərma.* Tadə zləlay i dərizl i gərdaf i ngay na, hawal eye hay i ngay dərma. ¹⁷ Israyel na, andza dərizl i gərdaf i tetədöz nakə Mbəlom a dəs faya abəra hawal eye hay aye. A dəs tay faya abəra na, a tapa† faya nəkar nakə Yahuda bay aye. Andza hawal i dərizl i gərdaf i kəsaf. Anəke faya ka ngasliye ha bo ta məse yam eye nakə a tsalaw ma zləlay i dərizl i gərdaf i tetədöz aye. ¹⁸ Kə ge andza niye na, kə kəts tay ha bay. Ka dəsrumay ha gər a bo kurom na, hərwi mey? Nəkurom na, hawal hay tsə. Gədanj i hawal hay a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədanj i zləlay a yaw abəra ma hawal hay bay.

¹⁹ Agəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi ada mâ tapa ga a dəma.» ²⁰ Ka tsik na, dedək. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi nakə ta dzala ka neŋgeye bay aye. I yak na, hərwi nakə nəkar ka dzala ha ka neŋgeye nakə a vələka təv niye aye. Kə ge ha zlapay bay, dzədaray düh a Mbəlom. ²¹ Tadə Mbəlom ka həhar tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza hawal dedək eye bəbay, ka dzala mə gər yak na, ma həhariye kar nəkar nakə a tapa kar mətepe mətepe aye bay na, hərwi mey?

²² Tsəne! Mbəlom neŋgeye ngwalak eye ada neŋgeye mevel eye dərma. A ge mevel ka ndo neheje tə dəd abəra ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ngwalak tadə huya faya ka pay bəzay hərwi nakə a gaka ngwalak aye dəkdek. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma. ²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha,

Š 11:10 Dəmes hay 69.23-24. * 11:16 Məpesle 15.19-21. † 11:17 Tə bazlam i Sara «greffer» na, mətepe hawal i dərizl i gərdaf mekeləŋ eye ka dərizl i gərdaf neŋged. Dərizl nakə tə tapa faya hawal i dərizl i gərdaf neŋged aye ma wiye hohway ngwalak eye.

ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedek, gədan̄ ṅgay andaya məme tay ha. ²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərızl i gərdaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka təv tay aye ada ti ye kurom ha mətepe ka dərızl i gərdaf ṅgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka təv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya mäge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a təv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay? Nəteye neheye hawal dedek eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seṅ na, sərūm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a dā ha parakka, hərwi ada kā dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaṅ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw! Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye tād dzala ha təday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha. ²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta təmiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma təmiye tay ha ndo hay aye na,
ma deyeweye abəra ma gəma i Zerozelem.
Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na bəriye ta nəteye

a həlay niye na pəsətay ha mezeleme tay aye.†»

²⁸ Yahuda hay ta karah Labara ṅgwalak eye, ta təra ndo mənə dāre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom mā mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi tād təra i ṅgay ada a wuda tay ha hərwi bā kə tsikatay a bəba tətə tay hay andza niye. ²⁹ Mbəlom kə zla ndoweye na, ada kə pa faya ṅgama na, ma mbədəye həlay a mədzal gər ṅgay bay. ³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka rəhumay ha gər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta rəhay ha gər bay. ³¹ I tay na, andza niye dərma. A həlay nakay anan̄ eye, ta rəhay ha gər a Mbəlom bay ada ma gateye ṅgwalak dūh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada nəteye dərma tād mbəda gər ka təv i Mbəlom ada tād gay mə bo a Mbəlom. ³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tād rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nəteye tād gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ṅgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dārev ṅgay aye na, a say məgwedē mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dāma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dāy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?§»

³⁵ «Maa vələy wu a Mbəlom nətə

hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dāma na, way?*»

³⁶ Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Nen̄geye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na,

hərwi ada tād təra i ṅgay.

Zambadəkway ka tor eye. Mād təra andza niye!

† 11:27 Ezay 59.20-21. § 11:34 Ezay 40.13. * 11:35 Zob 41.11.

12

Mede i ndo mægay mäsler a Mbälom

¹ Malamar ga hay, na dākum ha hadzəgay nakə Mbälom a gakway ɲgwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom peteh a Mbälom andza vo'ar nakə tə kədaway a Mbälom aye ada ka dayumeye a gər. Ane tuk na, nəkurom ka ndzumeye tə dəre. Nakay na, wu nakə a ye ka bo mədəslay naha gər a Mbälom aye. ² Kā pumay bəzay a ndo i mändzibəra hay bay. Mbälom mā vəlakum mədzal gər wedeye hərwi ada mā mbəda ha dərev kurom. Tadə ka gum andza niye na, ka sərume ye wu nakə a say a Mbälom aye. Andza mægwe: Ka sərume ye wu nakə ɲgwalak eye, wu nakə a yay a gər aye, ada wu naka a ye ka bo aye.

³ Mbälom kə geɲ ɲgwalak ɲgay kəriye, ka pa ga a mäsler ɲgay. Hərwi niye neɲ faya na gwadəkumeye a nəkurom tebiye: Kā dəslumay ha gər a bo kurom bay, sərūm ha dūh nəkurom ta dedek na, kəkay. Zəbum ka gədaɲ neheye Mbälom a vəlakum aye, hərwi ada kwa way mā gay sariya a gər ɲgay ta tsəved eye.

⁴ Kwa way bo ɲgay na, nəte, ane tuk na, vərəzl hay faya wal wal haladzay ada vərəzl eye niye hay kwa way ta mäsler ɲgay wal. ⁵ Nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, andza niye. Nəkway haladzay, ane tuk na, nəkway madzapa eye nəte andza bo nəte. Nəkway tebiye madzapa eye ka bo i ndo nəte andza bo nəte andza vərəzl neheye mazəva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbälom kə vəlakway gədaɲ wal wal, andza nakə a say məvəlakway aye. Kə ge andza niye na, kwa way mā ge mäsler ta gədaɲ nakə Mbälom a vələy aye. Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ məde ha bazlam ɲgay na, da ha andza nakə ka sər Mbälom a vəlaka gədaɲ aye. ⁷ Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ ka madzəne ndo hay na, dzəna andza nakə a ye ka bo aye. Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay. ⁸ Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ məmatay naha dərev a ndo hay na, matay naha dərev. Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ ka vələtay wu a mətawak hay na, vələtay tə dərev yak peteh. Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ ka mändzatay kame a ndo hay na, ge nā mäsler eye tə dərev yak peteh. Tadə Mbälom a vəlaka gədaɲ məgatay ɲgwalak a ndo hay na, gatay ta mənɟwese.

⁹ Wudum ndo hay tə dərev kurom peteh, ka wudum tay ha tə bazlam dəkdək tsa bay. Numay dəre a wu nakə ɲgwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ɲgwalak eye. ¹⁰ Wudum bo mə walaɲ kurom nəte nəte, andza nakə malamar hay ta wuda bo mə walaɲ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mā ze bo kurom eye. ¹¹ Vəlum ha bo kurom ka mäge mäsler. Kā gum sə bay. Vəlumay ha bo kurom peteh ka mäge mäsler i Bəy Maduwerɲ. ¹² ɲgwasum hərwi məpe mədzal gər nakə ka pum ka wu nakə Mbälom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye na, zlum ɲgatay. Duwulumay me a Mbälom huya, kə gərūm ha bay. ¹³ Dzunum tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak aye hay tə zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴ Tsətsahum ka Mbälom, mā pa ɲgama ka ndo neheye faya ta sakumeye dəretsətseh aye, kə vəlumatay mezeleme bay. ¹⁵ ɲgwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ɲgwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye. ¹⁶ Ndzum ayaw tə ayaw mə walaɲ kurom. Kā dəslumay gər a bo kurom bay, kwa mäsler eye tsekwerɲ bəbay na, kə kərahum bay. Kā dzalum mə gər kurom ka sərūm wu hay tebiye bay.

17 Kâ mumay ha mænese a ndəray mænese ta mænese bay, pəlum dūh na, gum wu nakə kwa way a sər ŋwalak eye aye. 18 Tadə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye. 19 A nəkuro m neheye na wudə kurom haladzay aye, ndo kə gakum mænese na, kâ məmumay ha a dəma bay. Gərūm ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel í Mbəlom na, Bəy Maduwerj Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mænese a ndo na, neŋ!»* 20 Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mæne dære yak na, vəlay wu mənday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ŋgay.†» 21 Ka gərūm ha mænese mâ ŋgwasə fakuma bay. Ŋgwasum ka mænese tə mäge wu ŋwalak eye hay dūh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

1 Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neŋgeye. 2 Yaw, ndoweye kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a bar aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay. 3 Ndo neheye faya ta giye wu ŋwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere dūh na, ndo neheye faya ta giye wu ŋwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ŋwalak eye hərwi ada kâ yatay a gər lele. 4 Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tâ dzəna kurom ka mäge ŋwalak. Tadə dūh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədanj nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kariye bay. A vəlatay hərwi məbəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay dərətsətseh a ndo neheye faya ta giye mænese aye. 5 Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gakumeye dərətsətseh aye dekdək aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərūm ha mə dərəv kurom niye na, tsəved ŋwalak eye.

6 Ka vəlumeye dzəŋgal na, hərwi niye dərma, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tâ ge məsler nakay lele. 7 Vəlumay a bəy i dala hay wu nakə tədə məvəlatay a ntəye aye. Vəlumatay dzəŋgal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsah fakuma məvəle aye na, vəlumatay. Rəhumatay ha gər lele hərwi ntəye na, tədə ka rəhumatay ha gər.

Mawudə siye i ndo hay na, marəhay gər a Mbəlom

8 Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nətə. Gwedere niye na, wudum ndo hay huya. Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye. 9 Ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ kəd ndo bay, kâ kəla bay, kâ ge dære ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye ntəye mə bazlam mapala eye nətə. A gwad: «Wuda ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.*» 10 Ndo nakə a wudə ndo aye na, ma geye mænese bay. Yaw, tadə ka wudə ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

11 Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abərə ka məndzəhəre aye. Həlay nakə

* **12:19** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † **12:20** Dzeke hay 25.21-22. * **13:9** Zəba mə Madayaw abərə mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitit 19.18.

Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədəw. Neŋgeye dəren andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay. ¹² Mazlambar həvad ma ndəviye, dəre ma tsədiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədəkway dəba a məsler i həvad. Hələkwa wu həlay neheye a ye ka bo mäge ha məsler ta həpat aye. ¹³ Mede kway mǎ ge ŋwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mǎ dzaydzay aye. Kǎ gakwa magurlom nakə ŋwalak eye bay aye bay ada kǎ kwayakwa bay. Madama tǎ wu neheye ŋwalak eye bay aye na, kǎ gakwa bay, gǎrakwa ha magazləga ta mäge səlǎk. ¹⁴ Bǎy Maduweŋ Yesu Kəriste mǎ tǎra andza wu həlay kurom. Kǎ pumay bǎzay a wu neheye ŋwalak eye bay a sawakum hərwi mǎ yay a gǎr a bo kurom aye sa bay.

14

Kǎ may ha mǎnese a ndo bay

¹ Təmum ndo nakə gǎdan eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada kǎ kǎdum wuway ka wu nakə a dzala mǎ dərev ŋgay aye bay. ² Agǎna ndo mekeləŋ eye a dzala na, tsəved andaya mǎnde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gǎdan ŋgay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa. ³ Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, mǎ may ha mǎnese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, mǎ may ha mǎnese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hərwi Mbəlom ka tǎma na. ⁴ Nǎkar way nakə ka may ha mǎnese a ndo i məsler i ndo aye? Tǎdǎ kǎ ge mǎnese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a lǎvay gǎr aye, ada kǎ ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a lǎva na aye. Ma dǎdiye bay hərwi ndo nakə a lǎva na aye ma sliye faya matsǎpe na hərwi ada mǎ dǎd bay.

⁵ Ndo mekeləŋ eye hay tǎ dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay nǎte tǎ lǎva. Kwa way mǎ sǎr wu nakə a dzala mǎ dərev ŋgay aye lele. ⁶ Ndo nakə a dzala pat nǎte a ze ha siye i pat mekeləŋ eye hay na, a ge andza niye hərwi ada mǎ dǎslay ha gǎr a Bǎy Maduweŋ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a sǎy mǎdǎslay ha gǎr a Bǎy Maduweŋ Yesu hərwi a gay naha sisǎe a Mbəlom. Ndo nakə a kǎrah mǎnde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hərwi ada mǎ dǎslay ha gǎr a Bǎy Maduweŋ dǎrmak ada hərwi mǎgay naha sisǎe a Mbəlom.

⁷ Ndǎray kwa nǎte a ndza hərwi mǎndze ŋgay bay ada ndǎray kwa nǎte ma mətiye hərwi tǎ gǎr ŋgay eye bay. ⁸ Ahǎl nakə nǎkway tǎ dəre aye na, nǎkway tǎ dəre hərwi mǎdǎslay hay gǎr a Bǎy Maduweŋ. Ahǎl nakə ka mǎtakweye na, ka mǎtakweye hərwi mǎdǎslay ha gǎr a Bǎy Maduweŋ. Andza niye, kwa ma mǎndze tǎ dəre, kwa ma mǎmǎte na, nǎkway i bǎy Maduweŋ. ⁹ Hǎrwi Yesu Kəriste kǎ mǎt ada kǎ lǎtsew abǎra ma mǎdahan hərwi ada mǎ tǎra Bǎy Maduweŋ i mǎdahan hay ada i ndo neheye tǎ dəre aye.

¹⁰ Nǎkar, ka may ha mǎnese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nǎkar ka zǎba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nǎkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya. ¹¹ Andza nakə mawatsa eye mǎ Derewel i Mbəlom aye na, Bǎy Maduweŋ Mbəlom a gwǎd:

«Ta dedek neŋ faya na tsikakumeye,
ndo hay tebiye ta deyeweye ta dǎkweŋeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tǎ bazlam ka neŋ, neŋ Mbəlom.*»

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ŋgay eye tǎ gǎr ŋgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

* 14:11 Ezay 45.23.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walaŋ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzlekeŋ aye duh na, anan; Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay. ¹⁴ Neŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ŋgay na, ta dedek ŋgwalak eye hay bay. ¹⁵ Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wuda ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəd ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay. ¹⁶ Ka dəre yak na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, tadə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay. ¹⁷ Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom duh na, wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka mäge wu ŋgwalak eye, faya ma vəlakweye zay mə walaŋ kway, faya ma vəlakweye mənŋwese. ¹⁸ Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərmak.

¹⁹ Kə ge andza niye na, gakwa gədaŋ mäge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walaŋ kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka məgəle ka tsəved i Mbəlom aye dərmak. ²⁰ Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mənde wu hay tebiye, ane tuk na, tadə siye i ndo hay ta dədiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay. ²¹ Wu nakə ŋgwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay. ²² Tadə ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kəgəbay tadə ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mə dərev yak. Mata sərə ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədzal gər eye sulo sulo bay na, dərev ŋgay mənŋwasa eye. ²³ Ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzal gər ŋgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzal gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdek bay. ² Kwa way mâ ge wu nakə ma deyete ye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom. ³ Yesu Kəriste, neŋgeye tə gər ŋgay ka pəla madayay a gər a bo ŋgay eye bay. Duh na, andza nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsada kar Mbəlom, ane tuk na, mətsədə tay a dəd na, ka neŋ.*» ⁴ Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mâ dəkway ha dedek, hərwi ada kâ pakwa mədzal gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. Ka pakweye mədzal gər ka neŋgeye hərwi bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye faya ma vəlakweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka məzle ŋgatay. ⁵ Maa vəl gədaŋ ta məzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mâ vəlakum mədzal gər kurom nətə ada gum andza i Yesu Kəriste nakə a tətikakum aye, ⁶ hərwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i

* 15:3 Dəmes hay 69.10.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəfe.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kəriste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tã zambadaŋ a Mbəlom. ⁸ Faya na tsikakumeye dedek, Yesu Kəriste a təra ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi mədatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neheye Mbəlom a gwađ ma vəlateye a bəba tate ŋgay hay aye na, mã ge bo. ⁹ A yaw sa na, hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tã zambadaŋ a Mbəlom hərwi ŋgalak ŋgay nakə a gatay aye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwađ:

«Hərwi niye, na zambadaŋeye mə walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye, na zambadaŋeye ta dəmes.†»

¹⁰ Bazlam i Mbəlom a gwađ sa:
«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.‡»

¹¹ Ma təv mekeləŋ eye a gwađ sa:
«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay, zambadaŋumay a Bəy Maduweŋ Mbəlom. Nəkurom ndo hay tebiye, zambadaŋumay.§»

¹² Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwađ dərmak:
«Ndəray ma deyeweye abəra ma hulfe i Zese. Ma deyeweye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda hay bay aye. Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər tay ka neŋgeye.*»

¹³ Mbəlom a vəlawatay gədaŋ a ndo hay tə dzala ha ka neŋgeye. Mã rah kurom ha ta məŋgweşe ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza niye, kã dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

¹⁴ Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedek faya ka gumeye wu nakə ŋgalak eye, ka sərur dedek lele ada ka slumeye faya mətsikatay me a zləm a siye i ndo hay, ¹⁵ ane tuk na, bazlam mekeləŋ eye na, na tsikakum naha ta məge me eye hərwi ada kã mətsum ha gər bay. Na tsikakum naha andza niye na, hərwi ŋgalak nakə Mbəlom a geŋ aye. ¹⁶ A zla ga, a pa ga ndo i məsler i Yesu Kəriste a walaŋ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hərwi məde ha Labara ŋgalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Na datay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hərwi ada tã dzala ha ka neŋgeye ada tã vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədaŋway a Mbəlom a yaway a gər aye. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a pa tay ha i Mbəlom.

¹⁷ Kə ge andza niye na, na sliye faya mangleke ta məsler i Mbəlom nakə faya na giye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. ¹⁸ Tadə bazlam andaya mətsike na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a ge tə neŋ aye dekdək tsa, hərwi ada nã həlatay ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tã rəhay ha gər. A ge andza niye na, tə bazlam neheye na tsik aye ada tə wu neheye na ge aye. ¹⁹ Kə ge masuwayaŋ hay wal wal ada Məsəfəre i Mbəlom kə da ha gədaŋ ŋgay. Andza niye, na da ha kwa a ŋgay Labara ŋgalak eye i Yesu

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala eye masulo eye 32.43. § 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay 11.10.

Kərıste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gəma i İliyiri.[†] ²⁰ A seŋ məde ha Labara Ņgwalak eye a təv neheye ndo hay ta sər Yesu Kərıste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hərwi a seŋ madzle gay ka mədok i ndo mekeleŋ eye bay. ²¹ A seŋ duh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na,
nəteye ta űgateye.

Ndo neheye ta tsəne zuk bay aye na,

nəteye ta tsəniye Labara Ņgwalak eye.[‡]»

A say a Pol mede a Roma

²² Hərwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a təv kurom, aya ane na ye naha bay. ²³ Kə ndza məve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw dərə aye. Na huta həlay eye bay hərwi məsler. Anəke na, ma gəma neheye na, məsler ga ka ndəv. ²⁴ Na diye naha, na ndziye ka təv kurom tsekweŋ hərwi ada kə vəlumen gədaŋ. Ma dəba eye na, na diye a gəma i Espayon ada a seŋ na, ka dzənumeye ga hərwi mede a dəma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu təday, ²⁶ hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta Akay[§] aye, kə yatay a gər matsekele suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye. ²⁷ Bo tay eye tə dzala lele ada dedek lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta űgəna tə siye i ndo hay wu neheye űgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye. ²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvəlatay wu nakə məsleratay naha aye tebiye na, na diye a Espayon. Na diye a dəma na, na diye naha a təv kurom təday. ²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kərıste ma rahiye kway ha tsisl tə űgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweye dərə aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweŋ kway Yesu Kərıste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a ge ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, neŋ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, duwulumay me tə dərəv kurom pətəh ³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tə seŋ dərətsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tə təma wu nakə na zlatay naha aye ta məűgwese. ³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta məűgwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nā zəzukw bo.

³³ Mbəlom, neŋgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mā ndza tə nəkurom. Mā ge bo andza niye.

16

Mətsike me i Pol a ndo hay

¹ Anəŋ, neŋ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway űgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neŋgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Seŋkəre aye. ² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmum na lele hərwi neŋgeye i Bəy Maduweŋ dərma. Təmum na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu həbe ta

[†] 15:19 İliyiri: Neŋgeye dala ta diye i tsakay i Gəres. [‡] 15:21 Ezay 52.15. [§] 15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərmaç.

³ Tsikumataç ha me a Pərisil tə zal ŋgay Akelas. Nəteye tə neŋ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye. ⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gataç sişə haladzay ada maa gataç sişə na, neŋ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gataç sişə. ⁵ Na tsikataç naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi maðuwwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neŋgeye. ⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikataç naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neŋ ta nəteye ta gəs may a dançay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaŋ i ndo i maslaŋ hay aye na, ta məzlaḅ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatos, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maðuweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neŋgeye, faya ka gəkweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Neŋgeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza ḅəŋḅəŋ.

Na tsikataç naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikataç naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maðuweŋ.

¹² Tsikumençataç ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ŋgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ŋgwas eye nakə na wuḁa na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maðuweŋ.

¹³ Tsikumençay ha me a Rufus, ndo ŋgwalak eye ka tsəved i Bəy Maðuweŋ.

Na tsikay ha me a may ŋgay dərmaç, neŋgeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumençataç ha me a Asiŋkərit ta Fəleçon ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumençay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ŋgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimpas ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nətə nətə lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gəkumeye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ŋgəniye tay ha ndo hay ada faya ta diye tay ha ka tsəved nakə ŋgwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay. ¹⁸ Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslaŋ i Bəy Maðuweŋ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye ḁuh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye ləfədeḁe aye. Andza niye, faya ta vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye. ¹⁹ Nəkurom na, ndo mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə sər ma kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maðuweŋ aye. Dərev ga ka ŋgwas

* 16:5 Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

haladzay hərwi kurom ada a seŋ na, tərüm metsehe eye hay hərwi ada kâ gum wu ŋgwalak eye ada kâ gum mənese bay.

²⁰ Mbəlom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambār ma ndərasliye na gədan i Fakalaw, ma piye na a huđ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama.

²¹ Timote nakə faya ma giye məsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərmaḱ.

²² Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

²³ Neŋ Pol faya na gwadəkumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərmaḱ. Neŋ mandza eye mə gay ŋgay ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw mađuwulay naha me a Mbəlom mə gay ŋgay. Erast ndo məgay gər a suloy i wuzlahgəma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

[²⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste m̄a pa fakuma ŋgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵ Zambadəkway a Mbəlom! Neŋgeye nəte ŋgweŋ ta gədan hərwi ma vəlakumeye gədan bəŋbəŋ ka tsəved ŋgay andza Labara ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kəriste aye. Labara ŋgwalak eye nakay kə d̄a ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahəl niye aye. ²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə d̄a ha parakka ada faya ta d̄iye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kəriste aye. Andza niye, bazlam nakay kə d̄a a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwad t̄a tsəne hərwi ndo hay t̄a dzala ha ada t̄a rəhay ha gər aye. ²⁷ Mbəlom n̄a, neŋgeye Mbəlom nəte ŋgweŋ. Neŋgeye tə gər ŋgay a tsah. Zambadəkway hərwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kəriste aye. M̄a ge bo andza niye!

† 16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərewel i Pol.

Makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte ahəl i mahəhele ngay masulo eye. Koriñte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalan i yam hay sulo. Beke hay mə ðəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay mändze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Koriñte hay tə pay bəzay a kule kwa waray waray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Koriñte, mədzal gər tay madzədzə eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Ma madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Koriñte aye ada ka ndo neheye a ðatay ha Labara Ngwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a ðatay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka mändze mə walan i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahan, ada pat mekeləñ eye mədahan hay ta lətseweye abəra ma mədahan ðərmak.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anan eye a ndəv ta labara hay ada ta mətsike me a ndo hay (madədo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Koriñte aye

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neñ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nə təra ndo i maslan i Yesu Kəriste aye. A zla ga na, hərwi a yay a gər. Nəmay ta malamə kway Sostən, nəmaa tsikakum naha me. ² Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ma gəma i Koriñte aye. Nəkurom na, Mbəlom kə pala kurom, kə pa kurom a həlay i Yesu Kəriste. A zalakum na, hərwi ada kə tərūm ndo ngay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka ðuwulumeye me a Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste aye. Neñgeye na, Bəy Maduweñ kway tebiye.

³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ngama ada t̄a vələkum zay.

Wu neheye lele Yesu a vələtay aye

⁴ Neñ faya na gay naha sisə a Mbəlom huya hərwi kurom, hərwi kə pa fakuma ngama hərwi nakə nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ⁵ Ayaw dedək! Ahəl nakə ka dzapum ta neñgeye na, Mbəlom kə vələkum wu neheye ngwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbəlom kə vələkum tsəved ka məsəre wu neheye dedək eye ada ka slum faya məðə ha wu neheye a ndo hay. ⁶ Andza niye hərwi ahəl nakə nəmaa ðakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka tərūm tə ðərev kurom bəñbəñ lele. ⁷ Hərwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vələteye a ndo ngay hay aye na, wuray kwa tsekweñ a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁸ Mbəlom neñgeye, ma dzəniye kurom ta gədan bəñbəñ hus ka mandəve eye, hərwi ada pat nakə Bəy Maduweñ kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekweñ ma dədiye kurom ha a sariya bay. ⁹ K̄a

dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ɲgway hərwi ada kâ tərüm nəkurom madzapa eye ta wawa ɲgay Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedək andza nakə a tsik aye.

Ndo məpe madzal gər hay ka Yesu ma Koriñte ta ɲgəna

¹⁰ Malamar ga hay, neɲ faya na gakumeye naha amboh ta gədan i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste, bazlam kurom mâ təra na, nəte. Kâ ɲgənum ha bo mə walaɲ kurom bay. Dərev kurom mâ təra nəte ada mədzal gər kurom mâ təra nəte dərmak. ¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedəɲ na, məkadə wuway andaya mə walaɲ kurom haladzay. ¹² A seɲ məgwadəkum na, mey? A seɲ məgwadəkum na, kwa way mə walaɲ kurom faya ma tsikiye wu mekeleɲ eye hay wal wal. Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekeleɲ eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.» ¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste mənɲəna eye wal wal daw? Ta dar ka mayako mazləmbada eye hərwi kurom na, neɲ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhuḅ kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay sisəe a Mbəlom hərwi na dzəhuḅ ndəray a yam kwa nəte mə walaɲ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhuḅ a yam na, Kərispus ta Gayus dəkdək tsa. ¹⁵ Andza niye ndəray mə walaɲ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhuḅ ha a yam ta məzele ga na, andaya bay. ¹⁶ Ayaw dedək ɲgway! Na dzəhuḅ Sitefanas a yam ta ndo i gay ɲgay hay dərmak. Tadə ndo mekeleɲ eye andaya na dzəhuḅ ha a yam na, na sər sa bay. ¹⁷ Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhuḅə tay ha ndo hay a yam bay. A gwedəɲ: «Do datay ha Labara ɲgwalak eye a ndo hay.» A gwedəɲ sa: «Kâ tsik tə metsehe i ndo zezəɲ bay.» Tadə na tsikawa tə metsehe i ndo zezəɲ na, məməte ɲgay nakə a mət ka mayako mazləmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ɲgama bay.

Gədan tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ɲgama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təmiye kway ha aye na, ka sərakwa bazlam niye na, gədan i Mbəlom. ¹⁹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nəteye ndaraw eye hay aye.*»

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i mändzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye mənɲay tuk? Ndo neheye tə dzəngawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətsike me haladzay aye na, məsəre mətsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə da ha, məsəre wu i ndo i mändzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ɲgama bay.

²¹ Ndo i mändzibəra hay ta ɲgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ɲgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neɲgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa diye ha aye. Nəteye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye ɲgama bay.» Ane tuk na, a yaj a gər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay. ²² Yahuda hay, nəteye a satay mənɲatay a masuwayaɲ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neheye

* 1:19 Ezay 29.14.

na, dedek aye. Gerek hay na, a satay mäsäre Mbälom tә metsehe tay eye wu tay. ²³ Ane tuk na, nәmay faya nәmaa diye ha na, Yesu Kәriste. Nәmaa dawa ha, nәmaa gwadawa: «Kәriste na, ta dar na ka mayako mazlәlmbada eye.» Yahuda hay tә tsәne na, ta tәma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tә gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakә kәriye. Ma giye ngama bay.» ²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbälom a zalatay, a tәra tay ha ndo ngay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zәba faya andza wu kәriye tәbey. Tә sәр ha Yesu Kәriste na, nengeye gәdan j i Mbälom ada nengeye faya ma diye ha metsehe i Mbälom. ²⁵ Tadә ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakә Mbälom a ge aye, wu kәriye» na, ta sәр ha wu nakә tә gwad: «Wu kәriye na, a ze metsehe tay duh.» Tadә tә dzala ta gwad: «Mbälom na, gәdan j ngay andaya bay» na, ta sәр ha mәsler ngay nakә tә gwad gәdan j eye bay aye na, a ze gәdan j tay duh.

²⁶ Malamar ga hay, nәkurom neheye Mbälom a zalakum aye na, nәkurom wu hay tey? Ka dәre i ndo i mәndzibәra hay na, ndo i metsehe andaya mә walan j kurom haladzay bay. Ndo i gәdan j andaya haladzay mә walan j kurom bay ada ndo neheye tә dә a zlәm aye andaya mә walan j kurom haladzay bay sa. ²⁷ Mbälom a pala duh na, ndo neheye ndo i mәndzibәra hay tә gwad fataya ta tsah bay aye hәрwi ada tә tәra ndo ngay hay. A pala tay ha na, hәрwi mәpatay horoy a dәre a ndo neheye tә gwad ta tsah aye. Ada Mbälom a pala ndo neheye ndo i mәndzibәra hay tә gwad fataya nәteye bәle eye hay na, hәрwi mәpatay horoy a dәre a ndo i gәdan j hay. ²⁸ Mbälom a pala na, ndo kәriye hay tsa, ta zәba fataya andza wu kәriye madәva zlәm tay andaya bay. A ge andza niye na, hәрwi ada mәdze tay ha ndo neheye lele tә dә a zlәm aye. ²⁹ Mbälom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hәрwi ada ndәray mә dәslay ha gәр a bo kame ngay bay. ³⁰ Maa dzapa kway ha tә Yesu Kәriste na, Mbälom nәte ngwen. Hәрwi niye Mbälom a dәkway ha metsehe ngay tә hәlay i Yesu. Andza mәgwede na, Mbälom a tәra kway ha ndo ngwalak eye hay na, tә hәlay i Yesu Kәriste. Ada a tәmakway ahaya abәra mә mezeleme na, tә hәlay i Yesu Kәriste ada ka tәrakwa ndo ngay hay. ³¹ Andza nakә tә watsa mә Derewel i Mbälom na, tә gwad: «Ndo nakә a say mәge zlapay aye na, mә ge zlapay tә wu nakә Bәy Maduwen j a ge aye.†»

2

Pol a dә ha Yesu Kәriste

¹ Malamar ga hay, ney eye ahәl niye na ye naha a gay kurom mәdәkum ha wu i Mbälom nakә mәngaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tә metsehe i ndo hay bay. ² Ahәl nakә na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kәriste dekdek. Na tsikiye wuray mekelen j eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka mәmәte ngay nakә tә dar na ka mayako mazlәlmbada eye.» ³ Ahәl nakә ney ka tәv kurom aye na, gәdan j ga andaya bay, zluwer a gen j ada na dzәdzar haladzay. ⁴ Ahәl nakә na dәkum ha bazlam i Mbälom aye na, na tsikakum tә metsehe i ndo neheye tә gwad ta tsah aye hәрwi mәvakum gәр bay. Ane tuk na, Mәsәfәre i Mbälom a dәkum ha ta gәdan j i Mbälom bazlam ga nakә na tsikakum aye na, dedek. ⁵ Hәрwi niye, ka pum mәdzal gәр kurom ka Yesu Kәriste na, hәрwi ka ngatumay a gәdan j i Mbälom bәna, a metsehe i ndo hay bay.

† 1:31 Zәba ma Zeremi 9.22-23.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsæved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Anə tuk na, metsehe i ndo i mändzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye mändzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye. ⁷ Sadzək bay, metsehe nakə na dəkum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge mändzibəra zuk bay aye na, 6a kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kə yakwa a təv mändze ŋgay nakə ta dəslay ha gər aye. ⁸ Metsehe niye na, ndəray kwa nəte mə walaŋ i ndo neheye tə ləva mändzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweŋ kway ka mayako mazləlmbada eye bay. Nəŋgeye na, məzla6 ŋgay a ze kwa mey tebiye. ⁹ Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na*, a ze wu neheye ndo hay ta ŋgatay bay aye tebiye ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbəlom a da ha metsehe niye na, a nəmay ta godaŋ i Məsəfəre ŋgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ŋgay aye na, a sər. ¹¹ Maa sər mədzal gər i ndo mekeleŋ eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ŋgay eye ŋgway. I Mbəlom na, andza niye dərmak. Maa sər mədzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ŋgay eye ŋgway, ndo mekeleŋ eye a sər bay. ¹² Məsəfəre nakə Mbəlom a vəlakway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i mändzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ŋgway. Mbəlom a vəlakway na, hərwi ada kə sərakwa wu neheye a vəlakway ta ŋgwalak ŋgay aye tebiye. ¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezeŋ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dəwa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ŋgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedək neheye Məsəfəre faya ma datay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ŋgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ŋgama bay aye, bəna tadə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ŋgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay. ¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ŋgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ŋgwalak eye hay kwa ŋgwalak eye bay na, a sər. Anə tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay. ¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?»

Maa dəy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Anə tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərmak.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neŋ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i mändzibəra hay hərwi nəkurom ka tsæved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay. ² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlateye wah dəkdek, ta sliye

* 2:9 Ezay 64.3. † 2:16 Ezay 40.13.

faya mände daf zuk bay aye. ³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i mändzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye səlak ka ndo mekeləñ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkədə wuway mə walañ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i mändzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedək nəkurom na, andza nəteye. ⁴ Siye hay tə gwad tə peñ bəzay na, a neñ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərüm andza ndo i mändzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neñ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi mədakum ha bazlam ŋgay hərwi ada kâ dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a day ha mäge aye. ⁶ Neñ na, na zəv. Apolos neñgeye a mbəday yam. Ane tuk na, ndo mägele ha na, bo i Mbəlom eye ŋgway. ⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ŋgweñ neñgeye a sla mäge wu, hərwi neñgeye a sla faya mägele ha wu. ⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəday yam aye na, wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ŋgay andza nakə ma hutiyə aye. ⁹ Neñ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərüm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom dərmak. ¹⁰ Mbəlom kə vələñ tsəved ta ŋgwalak ŋgay hərwi madazlay a məsler ŋgay tə nəkurom. Neñ na təra andza ndo nakə a sər mədəzle gay, a sər məsler ŋgay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vələñ faya tsəved nâ ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta dəzliye faya. Kwa way mâ ge metsehe, mâ dəzl faya gay na, lele. ¹¹ Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeləñ eye sa bay. ¹² Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw. ¹³ Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ŋgay a ndo hay aye na, kwa way məsler ŋgay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ŋgateye a məsler ŋgay, kwa lele kwa lele bay, ma ŋgateye. ¹⁴ Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiyə merəbe ŋgay. ¹⁵ Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a dəzl aye na, ma hutiyə merəbe ŋgay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neñgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

¹⁶ Nəkurom tebiye na, gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfare ŋgay mandza eye mə nəkurom na, ka sərüm təbədəw? ¹⁷ Tadə ndoweye ka nas ha gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərmak hərwi gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom na, tsədəñña. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə dəma aye na, nəkurom.

¹⁸ Ndəray mâ vay gər a bo ŋgay bay. Tadə ndoweye mə walañ kurom kə dzala neñgeye a tsah andza ndo i mändzibəra hay na, mâ gər ha. Mâ təra ka dəre i ndo hay düh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyə metsehe lele eye. ¹⁹ Na tsik andza niye na, hərwi wu neheye ndo i mändzibəra hay tə dzala, tə gwad nəteye ta tsah aye na, ka dəre i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə məwatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakə tə ŋga

ka bo aye.* »²⁰ Ma tæv mekelenj eye tæ gwad sa: «Bøy Maduwej a sær mædzal gær i ndo i metsehe hay. A sær ha næteye na, wu kəriye.†»²¹ Hærwi niye neñ faya na tsikakumeye, ndəray mâ zlapa tæ wu nakə ndo mekelenj eye a ge aye bay. Sərum ha na, wu hay tebiye na, i kurom düh. ²² Neñ Pol, Apolos ada Piyer, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mændzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərma. ²³ Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neñgeye i Mbəlom.

4

Ndo i maslanj i Kəriste hay

¹ Sərum ha, nəmay na, ndo mæge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye mangaha eye ahəl niye na, a nəmay hærwi ada nəmađ datay ha a ndo hay. ² Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neñgeye mâ təra na, ndo i dedək. ³ Neñ na, tadə faya ka ŋgəluweñeje bəzay ka wu na, kwa tsekweñ wuray a geñ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgəleñeje bəzay neñ ndo i dedək tsukuđu neñ ndo i dedək bədaw na, niye na, wuray a geñ mə bo bay dərma. Kwa neñ eye na geye sariya a gær bay. ⁴ Neñ na, na sær wuray nakə mə neñ na may ha mənese a gær ga aye bay. Ane tuk na, andza mægweđe mənese andaya fagaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gær ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay. ⁵ Hærwi niye həlay eye kə ndislew zük bay na, kə gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bøy Maduwej Yesu ma maweye na, ma bəziye ha wu neheye anəke ma ləvonj aye parakka mə dzaydzay. Wu nakə ndo hay tæ dzala mə gær tay aye na, ma bəziye dərma. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadəye kwa a way hærwi məsler nakə a ge aye. Tadə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadəye haladzay. Tadə a ge tsekweñ na, Mbəlom ma zambadəye tsekweñ.

⁶ Malamar ga hay, na dəkum ha wu neheye ka neñ ta Apolos aye na, hærwi madzəne kurom hærwi ada kə tətikum wu nakə mə dəma aye. A señ na, pumay bəzay a bazlam i Mbəlom lele. Andza niye, kə gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kə kətsum tay ha ndo siye hay bay. ⁷ Nəkar nakə ka dzala mə gær yak, ka ze siye i ndo hay aye na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bədaw? Tadə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta gədañ yak na, hærwi mey?

⁸ A'əhəñ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərüm ndo neheye zlele eye tsij ka tsəved i Mbəlom aye na gwad! Ka gwadum nəkurom na, bøy hay. Nəmay na, bøy eye hay təbey. Tadə nəkurom bøy eye hay ka dəre i Mbəlom ta dedək na, hađe lele hærwi ada nəmay ndo i maslanj i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bøy hay dərma. ⁹ Nəmay na, ndo i maslanj i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dəre ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma tæv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tæ gəs tay ha tæ gatay sariya, ta diye tay hay mata kəde tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hærwi nəmay ka dəre i ndo i mændzibəra hay ada kwa ka dəre i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo mæge dəretsətseh hay hærwi ada ndo i mændzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay tæ zəba famaya andza wu mæge həbađ. ¹⁰ Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahañ hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hærwi nəkurom madzapa eye tæ Kəriste. Ndo hay tæ dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədañ eye hay. Nəmay na, ndo hay tæ kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gær. ¹¹ Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dəmes hay 94.11.

a gamay dærmak. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dæretsætseh haladzay, gay may andaya mæhæne mæ dæma bay, næmaa tæra ndo madzædza eye hay. ¹² Næmaa ge mæsler ta gædanj may hærwi mæhute wu mænday.* Ndo hay faya ta tsadameye na, næmaa dæwulay me a Mbælom hærwi ada mâ pa fataya ngama. Ahæl nakæ ndo hay faya ta gameye dæretsætseh aye na, næmaa ndza tete, næmaa matay ha a dæma bay. ¹³ Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, næmaa tsikatay bazlam læfedede eye düh. Ndo hay tæ dzala næmay ka dære i ndo i mændzibæra hay na, andza kwasukwalay kæriye. Hus bægom tæ dzala na, næmay næmaa tæra andza wu neheye ndalub eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ngay hay

¹⁴ Wu nakæ na watsa kananj aye na, na watsakum hærwi mæpakum horoy a dære ka wu nakæ ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hærwi nækurom wawa ga neheye na wudæ kurom haladzay aye. A seŋ mædakum ha metsehe. ¹⁵ Kwa tadæ ndo hay wal wal haladzay ta dakum ha mæpay bæzay a Yesu Kæriste bæbay na, bæba kurom hay haladzay bay. Bæba kurom na, næte. Neŋ na tæra bæba kurom na, hærwi maa dakum ha Labara Ngwalak eye na, neŋ ada nækurom ka pum mædzal gær ka Yesu Kæriste. ¹⁶ Bæba kurom na, neŋ sa, faya na gakumeye amboh, tærum andza neŋ. ¹⁷ A seŋ na, gum andza niye. Hærwi niye na slæriye naha Timote ka tæv kurom hærwi ada mâ ye naha mâ makum ahaya a gær mede ga ka tsæved i Yesu Kæriste. Wu nakæ ma diye naha ma tætikakumeye na, wu nakæ na tætikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsænum! Timote na, neŋgeye wawa ga, na wudæ na haladzay. Ada neŋgeye na, ma giye mæsler i Bæy Maduweŋ Yesu ta tsæved eye lele.

¹⁸ Na sær ha, siye i ndo hay ta zæba faya na ye naha ka tæv kurom zuk bay na, tæ dzala na, na diye naha sa bay, hærwi niye faya ta dæsly gær a bo tay. ¹⁹ Ane tuk na, tadæ Bæy Maduweŋ kway kæ vælenj tsæved na, na diye naha bæse. Na ndisl naha na, na særiye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zæbiye fataya taday. Na særiye ha ta tsikawa na, bazlam kæriye tsa tsukudu ta huta gædanj i Mbælom daw? ²⁰ Na tsik andza niye na, hærwi mælæve i Bæy i Mbælom nakæ ma læviye. A sær bo na, ma gædanj bæna mæ bazlam hay kæriye dekdæk tsa bay. ²¹ A sakum na, wuye mey? Ahæl nakæ aza na diye naha aye na, a sakum nâ zla naha mandalaða ka hælaj hærwi makæte kurom ha daw? Kægæbay ka mbædumeye ha dærev kurom ada neŋ na diye naha tæ bazlam læfedede eye hærwi mædakum ha na, na wudæ kurom daw?

5

Wu nakæ a ge horoy mæ walaŋ i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu aye

¹ Na tsænawa wu hay ka nækurom. Ndo hay tæ gwad na, faya ka gumeye wu nakæ lele bay aye. Kwa ndo neheye tæ sær Mbælom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tæ gwedeŋ na, ndo ta hæna ta ngwas i bæba ngay.* ² Ada ka dæslumay ha gær a bo düh na, kækay? Tuwum düh hærwi mænese kurom. Ndo nakæ faya ma giye andza niye ka gærum ha na, kækay? ³ Neŋ na, na ge na sariya eye tsiy andza nækway ka bo dziye. Neŋ mæ walaŋ kurom bay, ane tuk na, dærev ga mandza eye tæ nækurom. ⁴ Na ge sariya nakay ta gædanj i Bæy Maduweŋ kway Yesu. Wu nakæ na tsikakumeye naha aye na, hayum gær ada dærev ga ma ndziye tæ nækurom. Gædanj i Bæy Maduweŋ kway Yesu ma ndziye tæ nækurom dærmak. ⁵ Ahæl nakæ ka hayum gær aye vælumay ha ndo niye a

* 4:12 Mæsler hay 18.3. * 5:1 Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1.

həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hərwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəslumay ha gər a bo na, hərwi mey? Mədəsley ha gər a bo na, lele bay. «Gədə tsekweŋ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərūm təbədəw? Andza niye mezeleme tsekweŋ na, ma nasiye wu na, ka sərūm təbədəw? ⁷ Zlun na mezeleme niye andza gədə abəra mə walaŋ kurom hərwi ada kâ tərūm tsədaŋŋa andza wu nakə gədə faya bay aye. Na sər ha ta dedək, Mbəlom ka təra kurom ha tsədaŋŋa hərwi kə kəd təbaŋ hərwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neŋgeye. Təbaŋ eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət hərwi kway aye.†

⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gədə mâ ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədaŋŋa eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dərev kway peteh‡. Gərakwa ha mäge wu neheye lele bay tebiye. Wu niye hay na, andza gədə niye.

⁹ Mə dərəwel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadəkum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.» ¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i mändzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i mändzibəra hay. Məŋgədatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haḅe ka deyumeye abəra ma mändzibəra. ¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa dūh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad neŋgeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzum, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta neŋgeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka mändzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ŋənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neŋ tədəw? Nəkurom dərək na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye. ¹³ Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Dərəwel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walaŋ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹ Tadə faya ka tərūmeye mə walaŋ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ŋənakum ha sariya dūh na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ² Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ka sərūm təbədəw? Kə ge dūh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sərūm mäge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kəkay? ³ Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərūm təbədəw? Kə ge andza niye na, ka ŋənakweye ha sariya a bo ka mändzibəra bəna kemey? ⁴ Tadə ka tərūm mə walaŋ kurom na, ka diyumeye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nəteye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tā ŋənakum ha sariya na, ma kəkay? ⁵ Horoy a gakum təbədəw?

† 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21. ‡ 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3. Š 5:13 Bazlam mapala eye masulo eye 17.7.

Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədəw? ⁶ Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza neŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

⁷ Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dədəm abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kələkum na wu kurom na, gəsum dərev, kə wudum fataya bay. ⁸ Ane tuk na, ka gəsum dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay duh. Faya ka kələmeye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kələmeye tay ha. ⁹ Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərüm təbədəw? Kə vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta həniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tə zla hasləka ta təra ha andza ŋgwas eye, ¹⁰ ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge dəre ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo matsadatay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədaŋ, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay. ¹¹ Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəslakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kə tərüm ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom hay tsədaŋŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambaday a Mbəlom

¹² Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay. ¹³ Ka gwadum sa: «Mbəlom a ge wu mənday na, hərwi hud, a ge hud hərwi wu mənday dərmak.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbəlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbəlom a lambad bo na, hərwi mäge ha madama bay. A lambad na, hərwi ada kə dəslakway ha gər a Bəy Maduweŋ kway duh, hərwi neŋgeye faya ma tsəpiye bo kway. ¹⁴ Mbəlom kə lətse ahaya Bəy Maduweŋ kway Yesu abəra ma mədahaŋ. Mə lətsakway ahaya abəra ma mədahaŋ ta gədaŋ ŋgay dərmak. Ka lətsakweye abəra ma mədahaŋ tə slo i bo kway tebiye. ¹⁵ Nəkurom siye i bo i Yesu Kəriste na, ka sərüm təbədəw? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu məvəlay ha a ŋgwas mäge madama daw? A'ay, ma giye bo andza niye bay! ¹⁶ Ka sərüm bədəw? Ndowne kə vəlay ha bo ŋgay a ŋgwas mäge madama na, nəteye sulo ta təra bo nəte. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad: «Ndo hay sulo na, ta təriye bo nəte.*» ¹⁷ Ane tuk na, ndo nakə kə vəlay ha bo ŋgay a Bəy Maduweŋ Yesu aye na, neŋgeye ta Bəy Maduweŋ, dərev tay nəte.

¹⁸ Hərwi niye, kə gum madama bay. Siye i wu neheye ndo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tə wu niye hay bay. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye madama aye na, a gay wu nakə lele bay aye a bo ŋgay. ¹⁹ Bo kurom na, gay i mədəslay ha gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, ka sərüm bədəw? Mbəlom a vələkum Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ada ma ndziye mə dərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom. ²⁰ Mbəlom a mbədə kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəslumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

* 6:16 Madazlay i wu hay 2.24.

7

Bazlam i mæzle bo

¹ Anəke na, na mbədfakumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsumenəw a derewel aye. Ayaw! Tadə hasləka kə zla ŋgwas bay na, kə ge lele. ² Ane tuk na, lele eye na, haslaka m̄a zla ŋgwas ada ŋgwas m̄a ye a zal h̄arwi ada t̄a ge madama bay. ³ Hasləka m̄a k̄arah m̄ah̄əne ta ŋgwas ŋgay bay, ŋgwas d̄ərmak m̄a k̄arah m̄ah̄əne t̄ə zal ŋgay bay. ⁴ Bo i ŋgwas na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i zal ŋgay d̄ərmak. Bo i hasləka b̄əbay na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i ŋgwas ŋgay d̄ərmak. ⁵ Andza niye, hasləka ta ŋgwas ŋgay na, t̄a k̄arah ha a bo m̄ah̄əne bay. Tadə aḡəna n̄əteye salamay ta gwad̄ ayaw na, ta s̄liye faya m̄ah̄əne bay m̄əndze tsekwen̄ tsa h̄arwi mađuwulay me a Mb̄əlom. K̄a ndzum wal wal m̄əndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye ḡər h̄arwi nakə ka gumay metsehe a bo kurom bay aye.

⁶ Wu nakə na tsikakum ka m̄əzle bo aye na, na tsikakum na, gum t̄ə kuton bay. Tadə ka gum andza nakay na, ka gum m̄ənese bay. ⁷ Tadə neŋ na, na gwad̄iye ŋgama ndo hay tebiye t̄a ndza andza neŋ ze ŋgwas. Ane tuk na, ta dedek ma giye lele bay h̄arwi Mb̄əlom a v̄əl ŋgwalak kwa a way andza nakə a say m̄əge aye. Ndo siye hay a v̄əlatay ḡədan̄ m̄əpay b̄əzay ta ŋgwas. Ndo mekeleŋ eye hay t̄ə s̄ər m̄əndze ze ŋgwas ta ḡədan̄ i Mb̄əlom.

⁸ Anəke, neŋ faya na tsikakumeye a n̄əkurom madakway i ŋgwas ta n̄əkurom neheye ka zlum ŋgwas zuk bay aye. Neŋ faya na gwad̄akumeye: Lele na, ndzum andza neŋ. K̄a zlum ŋgwas bay, n̄əkurom ŋgwas hay b̄əbay k̄a yum a zal bay. ⁹ Ane tuk na, kə ge ka m̄bumeye faya m̄əndze t̄əta bay na, hasləka m̄a zla ŋgwas, ŋgwas m̄a ye a zal. Ŋgama hasləka m̄a zla ŋgwas, ŋgwas d̄ərmak m̄a zla zal t̄ə b̄əmalə nakə bor i bo ma gasiye kurom aye.

¹⁰ Anəke faya na tsikateye a ndo neheye n̄əteye ta ŋgwas tay hay aye, k̄əḡəbay n̄əteye t̄ə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ mah̄əgeye bay. Maa tsik na, B̄əy Maduwen̄ Yesu K̄əriste. A gwad̄: Ŋgwas m̄a ḡər ha zal ŋgay bay. ¹¹ Kə ge ŋgwas eye kə ḡər ha zal ŋgay na, m̄a zla zal mekeleŋ eye bay. Tadə kə ge a say zal sa na, m̄a ma ta d̄əba ka t̄əv i zal kurre eye t̄a ma ka bo. Hasləka d̄ərmak m̄a h̄əhar na ŋgwas ŋgay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekeleŋ eye hay nakə aḡəna ŋgwas kə dzala ha ka Yesu bay n̄əteye mandza eye aye. Maa tsik na, neŋ b̄əna B̄əy Maduwen̄ Yesu bay. Faya na tsikiye: Tadə ndoweye ŋgwas ŋgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, tadə ka t̄əma m̄əndze t̄ə neŋgeye na, m̄a h̄əhar na bay.

¹³ H̄arwi ŋgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye d̄ərmak. Tadə zal ŋgay kə dzala ha ka Yesu bay ada tadə a say m̄əndze ta ŋgwas ŋgay na, ŋgwas m̄a k̄arah m̄əndze m̄ə gay ŋgay bay. ¹⁴ Na tsik andza niye na, h̄arwi zal ŋgay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neŋgeye i Mb̄əlom h̄arwi ŋgwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. H̄arwi ŋgwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye d̄ərmak. Kə ge zal mapa ḡər eye ka Yesu na, ŋgwas ŋgay na, i Mb̄əlom d̄ərmak. Tadə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta t̄əriye andza ndo neheye t̄ə s̄ər Mb̄əlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay n̄əteye ta t̄əra andza niye bay, Mb̄əlom kə pa tay hay a walan̄ i ndo ŋgay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweye kə dzala ha ka Yesu bay, tadə a say m̄əḡər ha ndo neŋged na, m̄a ye. Tadə kə ḡər ha, ki ye ŋgway na, haslaka k̄əḡəbay ŋgwas, m̄a dzala wuray bay. H̄arwi ŋgay na, m̄ənese andaya bay. A yay a ḡər a Mb̄əlom h̄arwi ada k̄a ndzum zay. ¹⁶ A n̄əkar ŋgwas mapa ḡər eye ka Yesu, tadə Mb̄əlom ma t̄əmiye ha zal yak h̄arwi yak na, ka s̄ər d̄aw? A n̄əkar zal mapa ḡər eye ka Yesu,

tadə Mbəlom ma təmiye ha ɲɟwas yak hərwi yak na, ka sər daw? Ka sər bay tebiye.

Ndzum andza nakə Mbəlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way mâ pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweɲ a vəlay aye ada mâ ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hərwi ada mâ pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neɲ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹⁸ Tadə Mbəlom a zalaka nəkar mədəsa bo eye na, ndza mədəsa bo eye. Kə ge tadə Mbəlom a zalaka nəkar mədəsa bo eye bay na, kâ gwad «Na dəsiye bo» bay. ¹⁹ Agəna nəkar mədəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar mədəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nəte. Wu nakə ma giye ɲɟama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, marəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. ²⁰ Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka mändze andza niye.

²¹ Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mâ dzəma kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutiyə tsəved matəre ndo barbarra eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərmak sa tsa. ²² Na gwad tadə nəkar beke eye kâ dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste kə təma kar ahaya abəra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə beke eye bay Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka təra beke i Kəriste. ²³ Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbədə kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ɲɟay hay. Hərwi niye kâ pumay bəzay a mədzal gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay. ²⁴ Malamar ga hay, neɲ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anəke na, neɲ faya na tsikiye ka hasləka neheye ta zla ɲɟwas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na, Bəy Maduweɲ Yesu a tsikeɲ bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye məpe faya mədzal gər hərwi neɲ na, ndo dedek eye kame i Mbəlom ta gədan i Bəy Maduweɲ Yesu.

²⁶ Na zəba ka dəretsəseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele mändze andza nakə tə ndzawa aye. ²⁷ Kə ge ka zla ɲɟwas tsiy na, kâ həhar na bay. Tadə ka zla ɲɟwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pəla tsəved ka məzle ɲɟwas bay. ²⁸ Ane tuk na, kwa tadə hasləka kə zla ɲɟwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərmak. Ane tuk na, sərur ha na, ndo neheye ta ɲɟwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dəretsəseh haladzay ka mändzibəra. Hərwi niye na gwad lele mändze ze məzle ɲɟwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa dəretsəseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bazlam nakə a seɲ mətsikakum aye na, anəɲ: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ɲɟwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ɲɟwas bay aye. ³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ɲɟwasiye na, tâ gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ɲɟwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, tâ zəba

faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye. ³¹ Ndo neheye faya ta giye mäsler tə wu i mändzibəra aye na, tã ndza andza nakə nətəye faya ta giye ha mäsler tə wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anarj mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A seŋ na, kã dzalum wuray bay. Ndo nakə ŋgwas andaya faya bay aye na, ma piye mädzal gər ŋgay tebiye ka mäsler i Bəy Maduweŋ Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi neŋgeye m̄a yay a gər a Bəy Maduweŋ Yesu. ³³ Ndo nakə ta ŋgwas aye neŋgeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibəra. A say mäge na, wu nakə a yay a gər a ŋgwas ŋgay aye. ³⁴ Andza niye mädzal gər ŋgay na, sulo. Ŋgwas na, andza niye dərmaŋ. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya bay aye tə dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta pa mädzal gər tay ka mäsler i Bəy Maduweŋ Yesu. A satay mävəlay ha dərev tay tə bo tay a Mbəlom. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya neŋgeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say mäge wu nakə a yay a gər a zal ŋgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom düh bəna hərwi mägakum me bay. A seŋ düh na, mede kurom m̄a ge lele ada kã pumay bəzay a Bəy Maduweŋ tə dərev kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mädəl ŋgay. Tadə gawla a zəba faya a say mädəl ŋgay ka zal ada ma geye mənese na, tã zla bo. Tã ge mənese bay. ³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedək düh ma zliye mädəl ŋgay bay na, ada tadə a dzala tə dərev ŋgay peteh ndəray a gay me ka məzle bay, bo ŋgay eye a dzala ŋgway ada ma sliye mändze tətə na, a ge niye na, lele. ³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ Ŋgwas tə zal ŋgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ŋgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekeleŋ eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu. ⁴⁰ Neŋ na dzala, m̄a ndza mahəŋgeye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta məŋgwese eye ma ziye nakə neŋgeye tə zal aye düh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa deŋ ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makədāy a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedək nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gər a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kã yakwa kame kame aye na, mawudə bo nakə ka wudəkweye bo nətə nətə mə waləŋ kway aye. ² Tadə ndoweye kə dəslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ŋgay neŋgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay. ³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ŋgay andza niye təbey aye na, a wudə Mbəlom düh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədəkweye bay tsukudū ka həpədəkweye dāw? Wu nakə neŋ na dzala aye na, anarj: Ka sərakwa ha kule na, wu dedək eye bay. Ka sərakwa ha Mbəlom na, nətə ŋgweŋ bəna siye hay andaya bay. ⁵ Dedək, siye i ndo hay tə gwad na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka mändzibəra. Ka nətəye na, dedək mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweŋ hay andaya haladzay. ⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sərakwa Mbəlom na, nətə ŋgweŋ tsa. Neŋgeye Bəba kway. Wu neheye ka mändzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ŋgay. A ge kway na, hərwi ada kã tərakwa ndo ŋgay hay. Bəy kway na, nətə tsa

dərmak. Neŋgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ŋgay, ka hutakwa sifa wedeye na, tə həlay ŋgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nəteye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedək. Ta huta gədanj ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese. ⁸ Azlakwa bay, ka sərakwa ha wu mənday na, ma təriye kway ha ndo ŋwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweŋ bay dərmak.

⁹ Nəkurom, ka sərur ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədanj ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom. ¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedək aye, tadə ndo nakə gədanj ŋgay andaya zuk bay kə ŋgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərmak bədaw? ¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədanj andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ŋgay aye. ¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzal gər ŋgay. Ka nasay na, a malamar yak dekdek bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ŋgway. ¹³ Hərwi niye tadək slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a seŋ malamar mā dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha mənɖze ŋgay

¹ Zəbum ka mənɖze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslanj i Yesu na, ka sərur bədaw? Neŋ na ŋgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dərə ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ŋgay mə walaŋ kurom aye bədaw? ² Kwa tadə ka dərə i ndo mekeləŋ eye hay neŋ ndo i maslanj i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərur ha. Ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dākum ha Labara ŋwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslanj i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta menjeje ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya, ⁴ neŋ na sla dā nəkurom ka vəlumenjeje wu mənɖay hərwi məsler nakə faya na giye bədaw? ⁵ Neŋ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neŋ ta ŋgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslanj i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew? ⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənɖay a gər may na, nəmay ta Barnabas dekdek dāw? ⁷ Tadə ndoweye neŋgeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənɖay a gər ŋgay dāw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənaw na, ma ditsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzal gər i ndo zezeŋ dekdek tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dərmak. ⁹ Mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah eye na, kâ pay wu ka bazlam bay, gər ha mâ həpəd wu mənɖay.*» Ka dzalum,

* 9:9 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

Mbəlom a tsik na, ka sla dekdək dedək daw? ¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, m̄a pa mədzal gər ta dedək ma hutiiye madagər ŋgay. Ndo nakə faya ma kəzliye daw aye, m̄a pa mədzal gər ta dedək ma hutiiye wu mənday. ¹¹ Ah lele! Nəmay na, nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutiiye wu neheye ka məndzibəra aye abəra m̄a həlay kurom na, lele bədaw? ¹² Tadə ta dedək siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərmak bədaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra m̄a həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dəma hərwi a say m̄age wu nakə ma ŋgərəzliye na Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste bay.

¹³ Sərum ha na, ndo neheye faya ta giye məsler m̄a gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutiiye wu mənday tay m̄a dəma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv m̄əvələy wu a Mbəlom aye na, tə hutawa wu mənday tay m̄a dəma dərmak. ¹⁴ Ndo neheye faya ta diye ha Labara Ŋgwalak eye na, andza niye dərmak. Bəy Maduweŋ kway Yesu a gwad ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara ŋgay aye.†

¹⁵ Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada k̄a slərumeŋew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ŋgama n̄a m̄ət. Ndəray m̄a nesəŋ ha m̄əŋgwese ga bay. ¹⁶ Labara ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vələneye tsəved m̄age ha zlapay bay. Maa geŋ faya kuton na, Yesu. Na da ha bay na, dəretsətseh ka gər ga. ¹⁷ Tadə neŋ eye na dzalay a gər ga na datay ha labara wədeye a ndo hay na, haḃe ta vələneye merəbe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neŋ na zla ta gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vələŋ hərwi ada n̄a ge. ¹⁸ Kə ge andza niye na, merəbe ga na, wuye mey? Merəbe ga na, faya na diye ha Labara Ŋgwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tā vələŋ faya wu bay. Na sliye faya matsətsehe ndo tā vələŋ wu hərwi Labara Ŋgwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a seŋ bay.

¹⁹ Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya m̄ələveŋ gər bay. Ane tuk na, na t̄əra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tā yaw tā pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu. ²⁰ Neŋ m̄a walaŋ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada n̄a həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədaŋ ŋgay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neŋ m̄ə walaŋ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada n̄a həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ. ²¹ Ahəl nakə neŋ m̄ə walaŋ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada n̄a həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ dərmak. Andza m̄əgwede neŋ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neŋ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste. ²² Ahəl nakə neŋ ta ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tā huta gədaŋ ka təv i Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə neŋ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nəteye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada n̄a t̄əma tay ha siye hay. ²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara Ŋgwalak eye m̄a ye kame kame. Mbəlom m̄a pa fagaya ŋgama, ka neŋ ta ndo ŋgay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

† 9:14 Zəba m̄ə Mata 10.10; Luka 10.7.

24 Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nəteye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nəte tsa, ma hutiyə merəbe i mahway ŋgay. Neŋ faya na gwadəkumeyə: Gum gədaŋ andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəbe kurom dərma. 25 Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gariye ha wu hay wal haladzay. Ta tətikiye, ta nduŋiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neŋged aye ada ma hutiyə merəbe ŋgay aye. Ane tuk na, merəbe ŋgay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəbe nakə ma nasiye dāda bay aye. 26 Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ŋgay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay. 27 Neŋ eye na geye dərətsətseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseŋeye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neŋ ndo mədə ha bazlam ŋgay a ndo hay nā təra ndo i dəba bay.

10

Israyel hay mə makukulek

1 Malamar ga hay, wu nakə a ge bo ahəl niye ta bəba tətə kway hay aye, a seŋ na, mā makumaw a gər. Mbəlom kə dərəzl tay ha nəteye tebiye tə makukulek. Nəteye tebiye ta tas ta bəlay nakə tə zalay Bəlay Ndozza aye.* 2 Nəteye tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ tay ha mə makukulek ada ma dəlov hərwi ada tā təra nəteye madzapa eye tə Musa. 3 Nəteye tebiye ta nda wu mənday eye nəte nakə a yay mə mbəlom aye†, 4 ada nəteye tebiye ta sa yam eye nəte nakə Mbəlom a vəlatay aye dərma. Yam nakay na, yam nakə a gəzaw abəra ma hotokom aye.‡ Maa vəlatay hotokom niye na, Mbəlom. Hotokom eye niye na, Kəriste ada a laka tay ha. 5 Kwa tadə ta ŋgatay a masuwayaŋ nakə Mbəlom a ge aye bəbay na, həlay a vay a ndo hay tə gawa wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. Hərwi niye ndo hay ta mət tolololo mə kəsaf kwa ka waray.§

6 Wu neheye na, ta gəkweye dəf. Ta vəlakweye matətike hərwi ada bor i bo kway mā ye kway ha ka məge mənese andza nəteye bay.* 7 Siye hay mə walaŋ tay tə dəslay ha gər a kule. Andza niye, tə watsa a dərəwel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mənday ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi məge həbad ta mədəslay ha gər a kule.†» Nəkurom na, kâ tarum ndo i kule hay andza nəteye təbey. 8 Kâ gakwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Nəteye ta mət ada Mbəlom a kəd tay ha pat eye nəte gwezem kuro kuro sulo gər eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡ 9 Nəkway na, kâ dzakwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədə a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye. 10 Kâ guŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta guŋguzay a Mbəlom aye bay. Nəteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kədawa ndo hay aye kə kəd tay ha hərwi nakə ta guŋguz aye.

11 Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay dəf a ndo hay hərwi ada tə ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Dərəwel i Mbəlom na, hərwi

* 10:1 Madayaw abəra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29. † 10:3 Madayaw abəra ma Ezipt 16.4-35.

‡ 10:4 Məpesle 20.8-11. § 10:5 Məpesle 14.16, 23, 29-30. * 10:6 Məpesle 11.4, 34. † 10:7

Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ 10:8 Zəba mə Məpesle 25.1-9.

ada kâ tâtikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mē həlay nakə mazlambār mändzibəra ma ndəviye aye. ¹² Hərwi niye, ndo nakə a dzala mē gər ŋgay neñgeye malətsa eye duwirre lele aye na, mā ge metsehe bəna ma ta dədəiye. ¹³ Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom na, ma dzəniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədan kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom ma vəlakumeye gədan məsəmay naha a mədze i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

¹⁴ Malamār ga neheye na wuḏa kurom haladzay aye, hərwi niye neñ faya na gwadəkumeye: Mbədumay dəba a mədəslay ha gər a kule. ¹⁵ Na tsik niye na, a nəkuro mndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedək tsukudu dedək bəḏaw? ¹⁶ Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mənday i Bəy Maduweñ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha siśe a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bəḏaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peñ ada faya ka ndayakweye aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bəḏaw? ¹⁷ Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tarakwa andza bo nəte hərwi ka ŋgənakwa peñ eye nəte.

¹⁸ Mum ahaya mədzal gər kurom ka Israyel hay təday. Tə kədawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpədawa slo niye na, nəteye madzapa eye ta Mbəlom.

¹⁹ A señ məgwede na, mey? Andza məgwede kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay ḏaw? ²⁰ A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərum ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəd aye na, tə kədatay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A señ na, nəkuro mka dzapum tə fakalaw hay ḏuh bay!

²¹ Ka zlumeye gəvet i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsay ada ka mbədumeye bo vərələh ka zlumeye gəvet i fakalaw hay ka sumeye. Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mənday i Bəy Maduweñ i Yesu Kəriste ada ka mbədumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərmaḱ na, ma giye bo bay. ²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweñ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neñgeye ta gədan ḏaw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mē walañ kurom tə dzala mē gər tay na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay. ²⁴ Kwa way mā pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kā pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dekdək tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. ²⁵ Tadə a sakum məsəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweñ mā gakum faya me bay, səkəmə, həpədum. ²⁶ Sərum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mē ḏəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweñ.*»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mənde wu mənday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mənday na, nda. Ka ndiye wu mənday nakay na, faya ka giye mənese tsukudu faya ka giye lele ḏu na, mā dzəma kar bay. ²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəd bay. Ka həpəd na, ka nasay

ha mædzal gær i ndo niye. ²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakæ neŋgeye ma dzaliye mæ gær ŋgay aye bæna hærwi mædzal gær yak bay.

Agæna ndoweye ma gwadiye: «Neŋ na, tsæved ga andaya mænde wu tebiye. Ka gwedeŋeye: “Kâ nda bay, ka ta nasay ha mædzal gær i ndo mekeleŋ eye” na, hærwi mey? ³⁰ Tadæ na gay naha sisœ a Mbælom hærwi wu mændaŋ na, na ndiye. Ka meŋeye ha mæneŋe na, hærwi mey?»

³¹ Wu nakæ a seŋ mætsikakum aye na, anaŋ: Tadæ faya ka ndayumeye wu mændaŋ kwa tadæ ka sumeye wu mæsay, tadæ ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakæ ndo hay ta zambadæy ha a Mbælom aye. ³² Kâ gum wu nakæ ma dædiye tay ha siye i ndo hay abæra ka tsæved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye næfeye Yahuda hay bay aye, kwa siye i mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu, kâ dædum ha ndæray kwa næte abæra ka tsæved bay. ³³ Gum andza neŋ nakæ faya na giye aye. Wu nakæ faya na giye tebiye a seŋ na, mâ yatay a gær a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakæ ma dzæniye neŋ eye bay. Duh na dzala ka wu nakæ ma dzæniye ndo hay aye tæday hærwi ada Mbælom mâ tæma tay ha.

11

¹ Tærum andza neŋ nakæ na tæra andza Yesu Kæriste aye.

Haslæka hay ta ŋgwas hay kame i Mbælom

² Neŋ faya na zambadakumeye naha hærwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a hæløy waray, ada faya ka pumeye bæzay na, andza nakæ na tætikakum aye. ³ A seŋ na, særum ha dærmak. Yesu Kæriste na, ka gær i haslæka hay tebiye. Haslæka na, ka gær i ŋgwas ada Mbælom na, ka gær i Yesu Kæriste.

⁴ Tadæ haslæka ma dæwuleye me a Mbælom agæna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbælom a dæy ha aye, kæ zla dzagwa abæra mæ gær bay na, kæ tsadæy a Yesu Kæriste nakæ bæy ŋgay aye. ⁵ I ŋgwas na, ahæl nakæ faya ma dæwuleye me a Mbælom agæna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbælom a dæy ha aye, kæ ndza kæriye ze mæbere dærkæd a gær na, ka tsadæy a haslæka nakæ bæy ŋgay aye. A ge hørøy andza i ŋgwas nakæ mahæza gær eye.

⁶ Ŋgwas nakæ a say mæbere dærkæd a gær bay aye na, wal wal tæ mædæse abæra ka mækwetse bay. Tadæ ŋgwas kæ dæs abæra ka mækwets ŋgay kægæbay a hæz na gær na, ka særakwa niye na, wu nakæ ma geye hørøy aye. Kæ ge andza niye na, mâ gær ha gær kæriye bay, mâ bar a dæma dærkæd. ⁷ Tadæ haslæka ma dæwulay me a Mbælom na, mâ zla dzagwa abæra mæ gær hærwi Mbælom a ge na na, ka mandzækit bo ŋgay. Ma bæziye ha mæzlað i Mbælom nakæ a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ŋgwas ma bæziye gædaŋ i haslæka. ⁸ Særum ha, Mbælom a ge haslæka na, a ge tæ bo i ŋgwas bay. A ge ŋgwas düh na, tæ bo i haslæka. ⁹ Sa na, Mbælom a ge haslæka hærwi ŋgwas bay. A ge ŋgwas düh na, hærwi haslæka. ¹⁰ Kæ ge andza niye na, ŋgwas hay tâ bar dærkæd a gær hærwi mæde ha na, faya ta ræhay ha gær a zal tay hærwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbælom ha bay dærmak.

¹¹ Kwa ka tæra andza niye bæbay na, nækway neheye madzapa eye ta Bøy Maduweŋ Yesu Kæriste aye na, ka særakwa ha ŋgwas na, a ndzay ka hæløy na, a haslæka. Haslæka bæbay na, a ndzay ka hæløy na, a ŋgwas. ¹² Mbælom a ge ŋgwas na, tæ bo i haslæka. Ŋgwas nakæ Mbælom a ge aye bæbay a wa haslæka. Kâ mætsakwa ha gær bay, maa væl wu tebiye na Mbælom.*

* 11:12 Zæba mæ Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23.

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenj tey. Tadə ɲgwas ma diye a məhay gər mata dūwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele daw? Kə ge lele na, tsikumenj. ¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ɲgay ndzəvawwa, i ɲgay na, horoy. ¹⁵ ɲgwas na, tadə kə gər ha məkwets ɲgay zəbol eye na, lele haladzay dūh. Mbəlom a vəlay məkwets ɲgay mą ge zəbol eye na, hərwi ada mą ɲgahay na gər, mą ndza ndozlayzlayya bay. ¹⁶ Tadə a say a ndoweye məkədə wuway ka bazlam nakay sa na, sərüm ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekelən eye wal bay.

Dafi Bəy Maduwej Yesu

Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20

¹⁷ Wu mekelən eye andaya nakə na dəkumeye ha aye. Neɲgeye na, na gakumeye naha faya sisəe bay. Tadə na makum ha maɲgok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye. ¹⁸ Hərwi wu nakə kurre na tsəne, tə tsikenj aye na, wuye mey? Tə gwedenj; Ka hayum gər hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka ɲgəna wum bo mə walaɲ kurom təv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedək tsukudu? ¹⁹ Maɲgəne bo niye na, mą ge andaya dedək ɲgway hərwi ada ndo hay tə ɲgatay a ndo neheye nəteye faya ta pay bəzay a Yesu tə dərev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakə ka hayum gər aye, ka ndayawum na, daf i Bəy Maduwej† bay. ²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu mənday ɲgay dəkdek tsa, a hway faya bəse ka mənde. Hərwi niye ndo siye hay tə ndzawa tə may ada siye hay nəteye tə kwayawa. ²² Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu mənday kurom eye mətagay kurom eye hay bədaw? A sakum matəre ha siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wu kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i mətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadəkumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadəkumeye daw? A'ay! Duh na zambadəkumeye bay.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətikenj na Bəy Maduwej Yesu ada na dəkum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya daf na, a zla peɲ, ²⁴ a gay naha sisəe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ɲgəna ha peɲ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kə dzalum ha ka neɲ.» ²⁵ Andza niye dərma, ta ndəv ha mənde wu mənday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kə dzalum ha ka neɲ.» ²⁶ Bazlam i Bəy Maduwej neheye tə dā ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum peɲ andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nukurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduwej kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda peɲ i Bəy Maduwej i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduwej ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduwej Yesu. ²⁸ Andza niye kwa way kə say mənde peɲ ada məse wu məse na, mą tsətsahay a mədzal gər ɲgay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, mą nda ada mą sa. ²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda peɲ ada kə sa wu məse i Bəy Maduwej, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduwej bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na. ³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nəteye dəvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta mət. ³¹ Tadə

† 11:20 Dafi Bəy Maduwej: Zəba ka mede 23 hus ka 26, ada Korinthe manəte eye 10.16.

ka tsətsahakwa ka mədzal gər kway təday na, haʒe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay. ³² Ane tuk na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma gakweye sariya ada faya ma vəlakweye dəretsəseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kâ dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mände wu mənday i Bəy Maduweŋ aye na, həbum siye i ndo kurom hay t̄a yaw təday. ³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, m̄a ndayaw wu mənday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka t̄əv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədanj neheye Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlatəye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədanj neheye wal wal Məsəfəre Tsədanŋa eye ma vəlatəye a ndo hay aye. A seŋ na, sərūm ha lele.

² Sərūm ha, ahəl niye ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəslawumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədanj i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay. ³ Hərwi niye a seŋ na, sərūm ha ndo nakə a tsik me ta gədanj i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋgeye ma sliye faya məgwədə: «Mbəlom m̄a vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədanj i Məsəfəre Tsədanŋa bay na, ndəray ma sliye faya məgwədə: «Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ kway» na, ma tsikiye t̄əta bay.

⁴ Məsəfəre Tsədanŋa eye na, n̄əte ŋweŋ, ane tuk na, faya ma vəliye gədanj hay a ndo hay wal wal hərwi m̄əge wu hay. ⁵ Məsler neheye Bəy Maduweŋ a vəlatəye a ndo hay hərwi ada t̄a ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, Bəy Maduweŋ Yesu neŋgeye na, n̄əte ŋweŋ. ⁶ Tsəved andaya hərwi m̄əge ha məsler hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, maa vəl gədanj eye a ndo hay na, Mbəlom n̄əte ŋweŋ. ⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədanj i Məsəfəre ŋgay kwa m̄ə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way m̄a dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədanj ka m̄ətsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a datay wu hay ada a vəlatay gədanj m̄ətsike parakka. N̄əteye tebiye, maa ge m̄əsler m̄ə n̄əteye na, Məsəfəre eye n̄əte. ⁹ Ndo mekeləŋ eye na, Məsəfəre a vəlay gədanj ka m̄əpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta dedək eye. Ndo neŋged na, Məsəfəre a vəlay gədanj m̄əmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədanj niye na, Məsəfəre eye n̄əte ŋweŋ. ¹⁰ A vəlatay a ndo siye hay gədanj i m̄əge masuwayan. Siye a vəlatay gədanj m̄əde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədanj m̄əsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədanŋa eye ta m̄əsəfəre ŋwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədanj m̄ətsike bazlam i ḡəma neheye t̄ə sər bay aye. Ndo mekeləŋ eye hay a vəlatay gədanj m̄əma ha bazlam neheye ndo mekeləŋ eye t̄ə tsik aye. ¹¹ Maa ge m̄əsler niye na, Məsəfəre eye n̄əte. Neŋgeye n̄əte ŋweŋ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ŋgana gədanj hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo m̄əpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo n̄əte

¹² Zlakwa mandzək̄it bo eye t̄ə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, n̄əte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ŋgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ŋgay na, n̄əte ŋweŋ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza

niye dərmaḱ. ¹³ Nəḱway tebiye Mbəlom ka dzəhuḱ kway ha na, ta gədañ i Məsəfəre ŋgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəḱway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay. ¹⁵ Kwa sik mā gwad: «Neñ wal abəra ka bo hərwi neñ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neñgeye huya ka bo. ¹⁶ Tadə kwa zləm mā gwad: «Neñ wal abəra ka bo hərwi neñ na, dəre bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neñgeye huya ka bo. ¹⁷ Tadə bo i ndo na, dəre dekdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dekdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay? ¹⁸ Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye. ¹⁹ Tadə Mbəlom mā ge ndo sədök nəte tsa, kə ge faya wu mekeleñ eye bay na, niye na, ka təra bo daw? ²⁰ Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ŋweñ.

²¹ Tadə kə ge andza niye na, dəre ma sliye faya məgwaday a həlay: «A señ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! Gər dərmaḱ ma sliye faya məgwaday a sik: «A señ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! ²² Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoñ nəteye andaya. ²³ Hawal neheye fakwaya ka dəslakwatay ha gər bay aye na, nəḱway faya ka gəkwateye gər lele duh. Hawal neheye faya ka ŋgahakweye abəra ka dəre i ndo hay aye na, nəteye na, faya ka gəkwateye metsəhe haladzay. ²⁴ Hawal neheye ka bo kway dəre a ŋgatay aye na, ŋgama andaya məngehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay a ge bo i ndo hay na, tə dəslay ha gər a hawal neheye tə dəslaway ha gər bay aye. ²⁵ A ge andza niye na, hərwi ada bo mā ŋgəna wal wal bay. A say duh na, hawal neheye ka bo aye tə dzəna bo nəte nəte mə walañ tay. ²⁶ Tadə hawal nəte ka bo kway faya ma giye dəretsətseh na, neñgeye tə siye hay tebiye faya ta giye dəretsətseh dərmaḱ. Tadə faya ka dəslakway ha gər a hawal neñged nəte na, neñgeye tə siye hay tebiye dərmaḱ ta ŋwasiye.

²⁷ Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manəte eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way neñgeye hawal i bo i Yesu Kəriste. ²⁸ Mə walañ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada tə ge məsler ŋgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslañ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ŋgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada tə tətikatay bazlam ŋgay a ndo hay. A pala ndo mekeleñ eye hay dərmaḱ hərwi ada tə ge masuwaya. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vəlatay gədañ ka mədzəne ndo hay. Siye hay a vəlatay gədañ məndze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye. ²⁹ Andza nakə ka ŋgatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nəteye ndo i maslañ i Yesu daw? Tebiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom daw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay daw? Tebiye ta giye masuwaya daw? ³⁰ Tebiye ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dəvats daw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay daw? Tebiye ta miye ha bazlam daw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay. ³¹ Ane tuk na, pəlum wu neheye ŋgwalak eye hay Məsəfəre ma vəlateye a ndo aye hərwi ada kə hutum.

Anəke na, na dəkumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada kə yum tə dəma.

13

Mawuđe bo a ze kwa mey

¹ Kwa tađe na sər mət̄sike me tə bazlam i gəma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbəlom hay, na wuđa ndo hay bay na, na tər̄a andza bəre nakə ta fay na, a ləve ndoy ndoy kəriye tsa aye, kəgəbay andza mendelej nakə a gatay zləm a ndo hay aye. ² Tađe kwa gədaŋ ga andaya məde ha bazlam i Mbəlom, tađe kwa na sər wu hay tebiye, tađe kwa gədaŋ ga andaya mət̄səne wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye, kwa ta məd̄zal gər ga nakə na dzala ha ka Mbəlom aye na gwaday ha a mahamba «Lətse, do abəra kanan» ada kə lətse, ki ye, ane tuk na, tađe na wuđa ndo hay bay na, neŋ na, wuray kəriye. ³ Kwa tađe na ŋgənatay wu ga hay a ndo i mət̄awak hay, kwa tađe na təma t̄a kal ga ha a ako na dul a dəma hərwi məd̄zal gər, tađe na wuđa ndo hay bay na, wuray ma geŋeye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye.

⁴ Ndo nakə a wuđa ndo hay aye na, ma giye ŋgatay, ma gateye ŋgwalak a ndo hay, ma giye sələk bay, ma giye zlapay bay, ma dəslay ha gər a bo bay. ⁵ Ndo nakə a wuđa ndo hay aye na, ma giye wu nakə a ge horoy aye bay, a pəlay wu a gər ŋgay dəkdek bay, wu a ndalay bay, a ge zəgəle ta ndo hay bay. ⁶ Ndo nakə a wuđa ndo hay aye na, mənese a yay a gər bay, ane tuk na, dərev ŋgay a ŋgwasə dūh na, tə wu neheye ŋgwalak eye. ⁷ Ndo nakə a wuđa ndo hay aye na, a səmay naha a dəretsətseh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa məd̄zal gər ŋgay na, ka təv i Mbəlom. Neŋgeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸ Mawuđe bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dawatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye dərma. ⁹ Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dəwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay. ¹⁰ Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma dəkway ha wu neheye ŋgwalak eye dedək aye na, wu neheye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na tər̄a ndo bagwar eye na, mändze ga andza i wawa hay sa bay. ¹² Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dəre a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dəre kway. Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərma.

¹³ Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anəŋ nəteye mahkar: Məd̄zal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe məd̄zal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ŋgay aye ada mawuđe bo nakə ka wuđakwa ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawuđe bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədaŋ neheye Məsəfəre ma vələteye a ndo hay aye

¹ Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawuđe ndo hay. Pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheye Məsəfəre ma vələteye a ndo hay aye hərwi ada kə hutum. Gədaŋ nakə kə pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye. ² Tađe ndoweye a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi

ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədanj i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheye maŋgaha eye. ³ Ane tuk na, ndo nakə a dətay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlateye gədanj. Wu nakə faya ma tsikateye, ma mateye naha dərev hərwi ada tã gəl, tã ye kame kame. ⁴ Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a da ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeye düh faya ma vəlateye gədanj a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵ A seŋ nəkurom tebiye kã tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋj ndo məma ha mã ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tã gəl ada tã ye kame kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶ Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sərur bay aye na, na gakumeye ŋgama na, ma kəkay? Tadə na dākum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye bay, na dākum hay siye i wu hay bay, na dākumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweŋ bay tebiye!

⁷ Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval. Tadə ndo məfe ta fa tədə tədə bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay. ⁸ Məfe fagam bəbay na, andza niye dərma. Tadə agəna gəma ta gəma neŋged ta giye vərəm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndərəy ma diye a vərəm niye bay. ⁹ I kurom dərma na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndərəy a sər bay aye na, ndo hay tə tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay? ¹⁰ Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka məndzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgweđe wu andaya. ¹¹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsikeŋ me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neŋgeye mbəzlew kame ga ada neŋ dərma andza mbəzlew kame ŋgay. ¹² Andza niye, neŋ faya na gwadəkumeye pəlum tə dərrev kurom peteh gədanj neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kã hutum haladzay. Ane tuk na, wu nəte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu məgəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, mã dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre mã vəlay gədanj məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye. ¹⁴ Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga neŋgeye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dədək, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay. ¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada nã tsəne. A seŋ məge dəmes tə məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a seŋ məge dəmes tə metsehe ga dəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha siçə a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay. ¹⁷ Məgay naha siçə yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neŋged bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha siçə a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye. ¹⁹ Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo məpe

mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ɲgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateye gər i bazlam hay gwezem kuro vədvdəd haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

²⁰ Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərüm andza wawa ndəriz hay. Nəteye na, tə sər mäge mənese bay. ²¹ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduwer, a gwad:

«Nəj na sləriye naha ndo i gəma nənğed hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikateye bazlam ga tə bazlam i gəma mekeleñ eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na,

ndo hay ta peñeye faya zləm wal bay.*»

²² Hərwi niye mətsike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzal gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nəteye bəna a ndo neheye ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay aye bay. ²³ Andza niye, ahəl nakə ndo məpə mədzal gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikumeye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpə mədzal gər ka Yesu neheye tə sər wuray bay aye kəgəbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gər a vuwakum. ²⁴ Ane tuk na, tadə duh nəkurom tebiye faya ka dumeje ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tə sər wuray bay aye, ta ye naha na, ta səriye ka mənese tay. Wu nakə ta tsəniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mə dərev tay. ²⁵ Wu neheye mangaha eye tə dzala mə gər tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta dəkweye gurmets a Mbəlom, ta dəslyay ha gər ada ta tsikiye parakka tə bazlam tay, ta gwadiye Mbəlom andaya mə walañ kurom ta dedək.

²⁶ Malamar ga hay, ka gəkweye na, kəkay? Ka hayum gər na, ndoweye ma giye dəmes, ndo nənğed ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay, ndo nənğed ma tsikiye wu nakə mangaha eye Mbəlom a day ha aye, ndo nənğed nəñgeye na, ma tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ada ndo nənğed ma miye ha parakka wu nakə a tsik tə bazlam i gəma nakə ndo hay tə sər bay aye. Wu nakə faya ka gumeye tebiye na, gum hərwi ada ndo məpə mədzal gər hay ka Yesu tə gəl.

²⁷ Tadə ndo hay andaya a satay mətsike me tə bazlam i gəma neheye ndo a sər bay aye na, ndo sulo kəgəbay mahkar ta tsik tsa, mâ ze ndo hay mahkar bay, ada tâ tsik na, nəte ta nəte. Ada ndoweye mâ ma ha wu nakə tə tsik aye.

²⁸ Tadə ndəray andaya məma ha bay na, tâ ndza tətə. Tâ dzala mə gər tay ada tâ tsikay a Mbəlom.

²⁹ Ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bədaw? ³⁰ Tadə ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a da ha wu wedeye a ndo nənğed mə walañ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətsike hərwi ada ndo nənğed mâ tsik me. ³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye məde ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumataj gədan a ndo siye hay. ³² Ndo nakə

* 14:21 Zəba ma Ezay 28.11-12.

gədan̄ i Məsəfəre andaya faya mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metsehe a gədan̄ eye niye dərmak. ³³ Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Neŋgeye a say dūh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ŋgwas hay t̄a ge na, andza ŋgwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tebiye. ³⁴ Ka hayum gər ka t̄əv manəte eye na, t̄a ndza t̄əte, t̄a tsik me bay. Nəteye na, tsəved tay andaya mətsike me bay. Ŋgwas hay na, t̄a rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye. ³⁵ Tadə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətsehe aye na, t̄a tsətsah ma məhay gər bay, t̄a tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ŋgwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, lele bay.†

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə gay kurom ba! Kəgəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dəkdək ba!

³⁷ Tadə ndoweye kə dzala mə gər ŋgay kə huta gədan̄ i mədə ha bazlam i Mbəlom kəgəbay gədan̄ mekelən̄ i Məsəfəre, mā sər ha wu nakə na watsa kanən̄ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduweŋ kway. ³⁸ Tadə ndoweye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduweŋ bay na, nəmay dərmak nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dərev kurom ka mapəle mədə ha bazlam i Mbəlom ada k̄a gumatay me a ndo hay mətsike me t̄ə bazlam i gəma hay bay.

⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərmak.

15

Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan̄

¹ Malamar ga hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gər Labara Ŋgwalak eye nakə na dākum ha ahəl niye aye. Ka t̄əmum a dərev kurom, ka dzalum ha faya lele. ² Labara niye ŋgwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadə faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadə faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedək bay.

³ Na t̄ətikakum na, wu nakə Yesu Kəriste a t̄ətikən̄ aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah mat̄ətikakum aye na, Yesu Kəriste kə mət hərwi mezeleme kway andza nakə t̄ə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁴ A mət na, t̄ə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahan̄ andza nakə t̄ə watsa mə Derewel i Mbəlom aye. ⁵ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahan̄ aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i gawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye. ⁶ Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye t̄ə ŋgatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya t̄ə dəre. ⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslan̄ siye hay tebiye dərmak.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzeŋ ha bo a neŋ dərmak. Pat eye niye neŋ na t̄əra na, andza wawa nakə t̄ə wa na kə ndisla a kiye i məwe ŋgay bay aye.

⁹ Neŋ na, wawa eye tsekwedədən̄ mə walan̄ i ndo i maslan̄ i Yesu hay. Neŋ na sla d̄a t̄a zelen̄ ndo i maslan̄ i Yesu bay hərwi na gatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. ¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay nakə na t̄əra ndo i maslan̄ ŋgay andza nakay anən̄ ka ŋgatumen̄ anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geŋ aye na, ka t̄əra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslan̄ i Yesu hay. Ane tuk na, gədan̄ nakə na ge ha

† 14:35 1 Korinthe hay 11.5.

məsler aye na, i ga bay. Maa pa fağaya ɲgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neɲ na, neɲgeye. ¹¹ Andza niye, kwa taɗə maa tsikakum Labara ɲgwalak eye niye na, neɲ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslaɲ i Yesu hay, nəmay tebiye nəmaa tsikiye labara ɲgwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaɲ

¹² Labara ɲgwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walaɲ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, ma kəkay?

¹³ Taɗə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, andza məgwede Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay bəna mey?

¹⁴ Taɗə neɲgeye kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa ɗa ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ɲgama bay. ¹⁵ Taɗə kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ.

Ane tuk na, taɗə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ bay na, Mbəlom neɲgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaɲ bay. ¹⁶ Taɗə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaɲ bay na, Yesu Kəriste ɗərmak, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaɲ bay. ¹⁷ Taɗə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ bay na, mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ɲgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme.

¹⁸ Andza məgwede ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele. ¹⁹ Taɗə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mə dzana kway ka məndzibəra ɗəkɗək tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

²⁰ Ane tuk na, ta dedek Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaɲ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaɲ na, neɲgeye. A ɗa ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaɲ ɗərmak. ²¹ Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkətay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaɲ na, ndo nəte ɗərmak. ²² Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiyə sifa. ²³ Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ɲgay hay ta lətseweye abəra ma mədahaɲ tuk. ²⁴ Ma ɗəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədaɲ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədaɲ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma ɗəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

²⁵ Andza məgwede na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo məne ɗəre ɲgay a həlay ɲgay aye. ²⁶ Maduk i duk i ndo məne ɗəre nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte. ²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ɲgay.*» Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye neɲgeye ma ndziye mə həlay i Wawa ɲgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ɲgay na, bo ɲgay eye. ²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ɲgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ɲgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

²⁹ Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

³⁰ Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

³¹ Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

³² Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

³³ Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezen tebiye.

* 15:27 Dəmes hay 110.1.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuḅiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ɲgama mə dāma na, wuye mey? Tadə ta dedək ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ndo niye hay ta dzəhuḅawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey? ³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, nəmay nəmaa siye dəretsətseh pat pat na, hərwi mey? ³¹ Malamar ga hay, pat pat neŋ na, na mawa veket veket abara ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedək. Na tsikakum na, ta dedək, neŋ faya na ɲgwasiye hərwi kurom. Məŋgwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dəretsətseh nakay ma giye ɲgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətəkweye.†»

³³ Kā vumay gər a bo kurom bay. Sərum ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmaḱ ka gumeye mənese. ³⁴ Kā tərūm ndo i mətərakahaŋ hay bay. Kā gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy mā gakum.

Bo nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye

³⁵ Agəla ndoweye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ na, ma kəkay? Ndowneye kə lətsew na, bo ɲgay ma təriye na, kəkay?» ³⁶ Ndowneye ka tsətsah andza niye na, neŋgeye mətərakahaŋ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye. ³⁷ Ada ka sləga na, wuye mey? Ka pa a bəd na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleŋ. ³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tə səfəra eye na, andza niye dərmaḱ. Mbəlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeŋ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeŋ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmaḱ.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye, nəteye na, wal wal dərmaḱ. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay.

⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmaḱ. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walaŋ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahaŋ aye na, ma giye na, andza niye dərmaḱ. Bo i ndo na, andza hulfe dərmaḱ. Ta pa mədahaŋ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahaŋ na, bo ɲgay ma ndziye ka tor eye. ⁴³ Tə la na mədahaŋ a bəd na, gədaŋ mə dāma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədaŋ eye, ma liye haladzay. ⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəd andza hulfe aye na, wu i məndzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma mədahaŋ aye na, ma hutiiye bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i məndzibəra andaya na gwad ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmaḱ. ⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dāba aye na, Kəriste. Neŋgeye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo

† 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

hay tə həlay i Məsəfəre.† 46 Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ngatay aye bay. Tə ngatay təday na, a bo i məndzibəra ada ma dəba eye ta ngateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye. 47 Makurre i ndo na, Adam, neŋgeye i məndzibəra. Mbəlom a ge neŋgeye na, ta bətekwev. Ndo neŋged na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom. 48 Ndo i məndzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwev aye. Andza niye dərmak, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye. 49 Anəke na, ka ndzəkitaqwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwev aye. Kame mba na, ka ndzəkitaqweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmak.

50 Malamar ga hay, neŋ faya na tsikakumeye, ndo zezeŋ ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ngay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya məndze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

51 Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə mənğaha eye Mbəlom a dəŋ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye. 52 Ka mənəve i məndzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋŋa ka mətsike me niye na, bo kway ka mbađa. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiye aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo weđeye dərmak. 53 Andza məgweđe, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye. 54 Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Đerewel i Mbəlom aye ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

55 «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbəlalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?S»

56 Məməte na, a huta gədaŋ mənğay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye.

57 Ane tuk na, gəkway sisəe a Mbəlom hərwi kə vəlakway gədaŋ mənğəwee ka mezeleme kwa ka məməte ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

58 Malamar ga hay neheye na wuda kurom haladzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kə yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərum ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ngay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

1 Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye. 2 Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a vəlakum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay. 3 Na ye naha na, ka tsikumeneye ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tə ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye dərewel a həlay. 4 Tađə kə ge lele neŋ nā ye dərmak na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Korinthe

† 15:45 Madazlay i wu hay 2.7. § 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

⁵ Na diye naha ka tøv kurom na, na diye ta Masedowan. ⁶ Agəna na ye naha na, na ndziye tsekweñ ka tøv kurom, agəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka tøv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka tøv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga. ⁷ Na diye naha ka tøv kurom na ndziye tsekweñ tsa, na diye gwa na, a señ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweñ na, a señ ka ndzakweye ka tøv manəte eye məndze haladzay. ⁸ Ane tuk na, na ndziye kanan ma Efez təmad hus a magurlom i Peñtekot*, ⁹ hərwi Mbəlom ka həndekeñ na tsəved lele ka mäge məsler bagwar eye kanan. Ada ndo mənə dərə ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka tøv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada mā ndza ta məñgwese eye lele mə walañ kurom. Hərwi neñgeye ndo mäge məsler i Bəy Maduweñ andza neñ nakə faya na giye. ¹¹ Ndəray mā gay wuray bay. Dzənum na düh hərwi ada mā gər kurom ha tə zay ada mā maw ka tøv ga. Neñ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanan.

¹² Malamər kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwafay na, neñgeye tə siye i malamər hay tā ye naha ka tøv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleñje tə metsehe lele. Tərum ndo gədañ eye ka tsəved i Mbəlom bəñbəñ lele. Kā dzədzarum bay. Dərev kurom mā ndza ta gədañ eye.

¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawudə bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamər ga hay, ka sərum Sitefanas ta ndo i gay ñgay tebiye. Sərum ha, maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ma gəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka mäge məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Neñ faya na gakumeye naha amboh, ¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walañ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzleye a gər mäge məsler i Mbəlom dziye aye dərmak.

¹⁷ Dərev ga kə ñgwasa haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka tøv ga aye. Na ñgatay na, andza na ñgatakum a nəkurom tebiye. ¹⁸ Ta meñ naha dərəv andza tə makum naha dərəv a nəkurom aye dərmak. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, rəhawumatay ha gər.

¹⁹ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər ka tøv ga kanan ka dala i Azi‡ aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pərisil tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta məzele i Yesu Kəriste. ²⁰ Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanan aye tebiye ta tsikakum naha me dərmak.

Tsikum me a bo nəte nəte mə walañ kurom ta məgəse bo kurop kurop lele. ²¹ Neñ Pol na tsikakum naha me dərmak. Nakay na, neñ na watsakum naha tə həlay gay eye.

²² Ndo nakə a wudə Bəy Maduweñ kway Yesu bay aye na, Mbəlom mā vəlay mezeleme. *Maranata*§, andza məgwədə Bəy Maduweñ may, dara!

* **16:8** Peñtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsafəre Tsadəñña eye.

† **16:15** Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres. ‡ **16:19** Dala i Azi anəke na, Turki. § **16:22** Maranata: Məzele i wu tə bazlam i Gərek. Yesu ta ndo neheye tə pa mədzal gər kurre eye tə ndzawa ma gəma i Yahuda hay tə tsikawa bazlam eye nakay.

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ pa fakuma ŋgama.

²⁴ Nəkurom tebiye na wuda kurom huya hərwi nakə nəkway tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

Masulo i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye Məfələkwe

A gəsaw abəra ka makurre i ðerewel i Pol nakə a watsatay naha a Koriñte hay aye na, labara hay ti yaw abəra ma Koriñte ada ta watsayaw ðerewel hay a Pol ada Pol ðərmak kə watsatay naha (2.3). Məndze i Pol ta ndo i Koriñte hay ŋwalak eye sa bay. Ma ta diye a ðəma na, a watsatay naha hərwi malembede ha wu nakə a ye bay aye.

Mə madədo 1 ka 7 na, Pol faya ma tsikiye me abəra ka bo ŋgay,

Mə madədo 8 ka 9, Pol a tsətsah wu hərwi ndo məpe mədzał gər neheye mətawak eye hay ma Zerzelem aye.

Mə madədo (10 ka 13) na, Pol a tsik ka matəre ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste na, kəkay wal wal sulo. Ndo hay andaya faya ta diye ha labara mekelen eye wal abəra ka bəmalə i Pol (11.3-4).

Pol a həna ha gər tsekweŋ hərwi faya ma həbiye, ma hutiyə gədaŋ ŋgay na, mə həlay i Mbəlom. Pol ka tsətsah t̄a ðəslay gər bay, t̄a vəlay wu na, ka tsətsah bay. A ða ha Labara Ŋwalak eye i Yesu na, kəriye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hərwi a say a Mbəlom. Neŋ ta Timote malamar kway nəmaa tsikakum naha me a məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Koriñte aye ada a siye i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu neheye ka dala i Akay* aye. ² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

Mbəlom ma matay naha ðərev a ndo neheye faya ta siye ðəretsəseh aye

³ Zambadəkway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋgeye faya ma gateye ŋwalak a ndo hay huya, ma matay naha ðərev pat pat aye. ⁴ Kwa kəday ahəl nakə nəmay mə ðəretsəseh aye na, a vəlawamay gədaŋ hərwi ada nəmay nəmaa sliye faya məmatay naha ðərev a siye i ndo neheye faya ta siye ðəretsəseh aye andza nakə Mbəlom a dzəna may aye ðərmak. ⁵ Andza niye, Yesu Kəriste kə sa ðəretsəseh haladzay ada nəmay ðərmak nəmaa siye ðəretsəseh haladzay. Mbəlom bəbay ma vəlameye gədaŋ haladzay ðərmak hərwi nəmay madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁶ Tadə nəmay faya nəmaa siye ðəretsəseh kəgəbay tadə Mbəlom faya ma vəlameye gədaŋ na, hərwi ada k̄a tərur gədaŋ eye hay ada Mbəlom m̄a təma kurom ha. Andza niye ka slumeye faya məsəmay naha a ðəretsəseh nakə nəmay faya nəmaa səmay naha aye ðərmak. ⁷ Nəmaa sər ha ta dedək ka ndzumeye bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom. Nəmaa sər ha Mbəlom ma makumeye naha ðərev andza nakə neŋgeye faya ma məmeye naha ðərev aye, hərwi faya ka sumeye ðəretsəseh andza nəmay neheye faya nəmaa siye ðəretsəseh aye ðərmak.

⁸ Ayaw, malamar may hay, a samay na, sərur ha ðəretsəseh nakə nəmaa sa ka dala i Azi aye. Nəmaa sa ðəretsəseh haladzay, a ze may gədaŋ. Nəmaa dzala na, tsiy nəmaa mətiye. ⁹ Ayaw, ta dedək nəmaa dzala mə ðərev may

* **1:1** Akay na, məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

na, nēmaa mētiye. Azlakwa Mbəlom a ge andza niye na, hārwi ada nēmaa pa mēdzal gər may ka gədanj may bay, dūh nēmaa pa mēdzal gər may na, ka Mbəlom nōte ngwej. Nēngēye na, ma mbəla tay ahaya ndo hay abəra ma mēdahanj. ¹⁰ Ada ma buwa may ahaya abəra mē dēretsətseh i mēdahanj nakə haladzay nēmaa mētiye ha hābe aye, ada ma buwa may ahaya abəra mē dēretsətseh siye hay dərma. Nēmaa piye mēdzal gər may, nēmaa sər ha ma buwa may ahaya abəra mē dēretsətseh siye hay sa. ¹¹ Nəkurom dərma dūwulumay me a Mbəlom. Andza niye, tadə ndo hay haladzay faya ta dūwuliye me a Mbəlom hārwi may na, ndo hay haladzay ta gay naha sisə dərma hārwi ngwalak ngay nakə ma ta gamay aye.

Pol ka mbəda ha wu nakə hābe a say mēge aye

¹² Wu nakə nēmaa ngalakiye ha aye na, ananj: Nēmaa sər ha mē dērev mede may kame i ndo hay tebiye na, dedek, nēmay ndo i dedek hay andza nakə a say a Mbəlom aye. Mede may niye lele wene wene eye na, kame kurom. Gədanj may nakə nēmaa ndza ha andza niye aye na, a yaw abəra mē metsehe i ndo i mēndzibəra hay bay. Ane tuk na, Mbəlom a dzəna may ta ngwalak ngay. ¹³ Wu nakə nēmaa watsakum naha aye na, a wur bo bay, ka slumeye faya mētsəne. ¹⁴ Wu andaya nakə ka tsənum i ngal aye. Ane tuk na, ka ta tsənumeye tebiye. Wu eye na, ananj: Ka ta ngalakumeye may ha andza nēmay dərma nēmaa ta ngalakiye kurom ha pat i Bəy Maduwej Yesu nakə ma maweye aye.

¹⁵ Na sər ha ta dedek, hārwi niye na gwad hābe a seŋ na diye naha a gay kurom tēday ada na hēndzədiye kame. Na maweye na, ta təv kurom dərma hārwi ada nā dzəna kurom masulo eye. ¹⁶ Andza mēgweđe, na dzala na, na diye naha a gay kurom tēday ada na diye ka dala i Masedowan ada na maweye ta təv kurom. Ada aza na mbədiye gər, nakə na diye ka dala i Yahuda aye na, hābe ka dzənumeye ga. ¹⁷ Ahəl nakə na gwadəkum na giye andza niye aye na, na tsikakum ta dərneh sulo dāw? A'ay, tadə na gwad na giye wu nakə na həl faya bo mēge aye na, na giye andza i ndo i mēndzibəra hay dāw? Na gwadiye ayaw ada a'ay sulo sulo bay.

¹⁸ Mbəlom, nēngēye ndo mēhəle mbal ga. Wu nakə nēmaa tsikakum aye na, ayaw ada a'ay sulo sulo bay. ¹⁹ Hārwi neŋ, Silas ta Timote nēmay nēmaa dā ha mē walaŋ kurom na, Wawa i Mbəlom Yesu Kəriste. Ayaw ta a'ay sulo sulo mē nēngēye bay. Mē nēngēye na, ayaw dēkdek huya. ²⁰ Ada wu nakə tebiye Mbəlom a gwad ma vələkweye, maa tsikakway ta dedek na, nēngēye. Hārwi niye ka gwadəkwa «amen» na, ta nēngēye hārwi ada ndo hay tā dəslay ha gər a Mbəlom. ²¹ Sa na, maa vələmay gədanj na, Mbəlom eye tə gər ngay tə həlay i Yesu Kəriste ada ma vələkumeye gədanj dərma. Maa pala kway na, nēngēye. ²² Kə pakway Məsəfəre ngay a dērev kway hārwi mēde ha na, nəkway ndo ngay hay. Andza niye a dā ha na, ma ta vələkweye siye i wu neheye a gwad ma vəliye aye.

²³ Kə ge na raw me na, Mbəlom mē kəd ga. Na ye naha a gay kurom a Korinje sa bay na, hārwi a seŋ dērev mē wur fakuma bay. ²⁴ Nēmay na, nēmaa gəkumeye kutoŋ ka mēpe mēdzal gər bay. Nēmaa sər ha ka pum mēdzal gər bəŋbəŋ ka Yesu Kəriste tsiy. Duh na, nēmaa giye məsler ka təv manəte eye tə nəkurom hārwi ada dērev kurom mē ngwasa.

2

¹ Andza niye, na diye naha ka təv kurom zuk bay hārwi na dzala na, na ta wurakumeye ha dērev sa tsa. ² Tadə na wurakum ha dērev na, neŋ dərma

dārev ma wuriye fagaya. Ndəray andaya ma ŋgweseneye ha dārev bay, hārwi nakurom tebiye dārev ma wuriye fakuma. ³ Hārwi niye nakə na watsakum naha dērewel nenget niye aye na, ada na ye naha ka təv kurom sa bay aye. Na watsakum naha na, hārwi ada nā ndisl naha na, ka wurumeneye ha dārev bay. Hārwi mata ŋgwesen ha dārev na, nakurom. Azlakwa dūh na sər kurom ha tebiye, na sər tadə dārev ga maŋwasa eye na, nakurom dərma dārev kurom maŋwasa eye. ⁴ Ahəl nakə neŋ na watsakum naha dērewel niye na, ta mətuwe eye haladzay. Na watsa ta mədzał gər eye hārwi dārev a wur fagaya dokdok haladzay. Na watsakum naha na, hārwi məwurakum ha dārev bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, hārwi ada kâ sərūm ha, na wudā kurom haladzay.

Pol a pəsay mənese a ndo nakə a nasay aye

⁵ Ndoweye kə wurakum ha dārev na, a wuren ha dārev a neŋ bay, a nakurom tebiye, siye hay kə ndalatay haladzay, siye hay tsekwen. Ane tuk na, a seŋ mətisike faya ka zal bay. ⁶ Matsəla ndo hay haladzay ta kəta na ndo niye, kə sla dā andza niye. ⁷ Anəke dūh na, pəsūmay ha mənese ŋgay ada vəlūmay gədaŋ ta məmāy naha dārev, bəna ma ta mətīye ta mevel. ⁸ Hārwi niye neŋ faya na gwadəkumeye naha amboh, pəsūmay ha mənese ŋgay hārwi ada mā sər na, ka wudūm na. ⁹ Derewel niye na watsakum naha aye na, hārwi a seŋ məsəre ha faya ka rəhūmay ha gər a bazlam ga ŋgway daw? ¹⁰ Ka pəsūmay ha mənese a ndo niye na, neŋ dərma na pəsay ha. Neŋ na, kə ge wu andaya məpəsay ha na, na pəsay ha. Na pəsay ha na, hārwi kurom, kame i Kərīste. ¹¹ Na ge andza niye na, hārwi ada Fakalaw mā ŋgwasā fakwaya bay. Hārwi wu nakə a say məge aye na, ka sərakwa ha lele.

Pol ma gəma i Tərowas

¹² Na həl bo, na ye a gəma i Tərowas mata dā ha Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Kərīste aye mə dəma. Na ndisl naha a dəma, na zəba faya na, Bəy Maduweŋ Yesu kə həndeken na tsəved vototo lele. ¹³ Ane tuk na, mədzał gər ga mandza eye wadəŋ wadəŋ hārwi na huta na malamār kway Titus mə dəma bay. Hārwi niye, na gər tay ha ndo məpe mədzał gər neheye ma gəma i Tərowas aye, na ye ka dala i Masedowan.

Yesu a vəlakway gədaŋ ada kâ mbakwa ka wu hay

¹⁴ Ane tuk na, zambadəkway a Mbəlom! Maa ye may ha kame kame məsle ka wu hay huya na, nengeye, hārwi nəmāy madzapa eye tə Kərīste. Andza niye faya ma diye ha Kərīste a ndo hay kwa ka waray ka waray tebiye tə nəmāy, ma zatay a ndo hay andza mal nakə a ze huŋŋa aye. ¹⁵ Nəmāy na, andza mal nakə a ze huŋŋa lele Kərīste ma vələy naha a Mbəlom aye. Mal eye niye a zatay a ndo neheye Mbəlom ma təmīye tay ha aye ada ndo neheye ta dziye aye. ¹⁶ Hārwi ndo neheye faya Mbəlom ma təmīye tay ha na, a zatay lele ada Mbəlom ma vələteye sifa. Hārwi ndo neheye faya ta dziye, mal niye a zatay i tay na, məməte ada faya ta mətīye hərwiye kame i Mbəlom. Mata sle faya məge məsler nakay na, way? ¹⁷ Nəmāy na, ndo neheye Mbəlom a slər may ha mata ge məsler aye. Nəmāy na, andza ndo neheye ta tərā ha bazlam i Mbəlom andza wu i tsakala aye bay. Maa slər may ha na, Mbəlom. Nəmaa dā ha bazlam ŋgay ta dedek kame ŋgay hārwi nəmāy madzapa eye tə Yesu Kərīste.

3

Məsler i ndo i Dzam Wedeye hay

¹ Nəmay faya nəmaa dazleye a mədəslay ha gər a bo may daw? Kəgəbay tâ watsamay dərewel a həlay hərwi məbəzakum ha na, nəmay ndo i maslan i Yesu Kəriste hay daw? Kəgəbay nəmaa tsətsah fakuma dərewel hərwi məbəzatay ha a ndo mekeleñ eye hay daw? Ndo siye hay na, tə gawa andza niye. Ane tuk na, nəmay andza nəteye təbey. ² Dərewel may na, nəkurom nakə Kəriste a watsa a dərēv kurom aye. Kwa way ma sliye məsəre ada mədzenge. ³ Ta dedək nəkurom na, dərewel nakə Kəriste a watsa ada a slər tə həlay may aye. A watsa na, ta yam i wu nakə tə watsawa ha wu aye bay. A watsa na, ta Məsəfəre i Mbəlom neñgeye nakə ta sifa aye. A watsa na, ka beleler i kwar bay, a watsa a dərēv i ndo zezeñ.*

⁴ Nəmaa gwad nəkurom dərewel i Kəriste na, hərwi Yesu Kəriste kə da may ha kame i Mbəlom maa ge məslər tə həlay may na, neñgeye. ⁵ Nəmaa sər ha, nəmay tə gər may nəmaa sla mäge məslər ta gədan may bay. Maa vəlamay gədan ka mäge na, Mbəlom. ⁶ Maa vəlamay gədan matəre ndo mäge məslər, hərwi mədatay ha bazlam i Dzam Wedeye na, neñgeye. Dzam nakay wedeye na, andza bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye aye bay. Ane tuk na, ka rəhakway ha gər na, a Məsəfəre Tsədəñña eye. Bazlam mapala eye nakə tə watsa ahəl niye na, ma diye tay ha ndo hay a mədahan. Məsəfəre Tsədəñña eye na, ma vəliye sifa ka tor eye.

⁷ Ahəl niye Mbəlom a watsa bazlam ñgay mapala eye ka beleler i kwar ada ahəl nakə a gawa aye wu niye na, ndo hay ta ñgatay a məzlaḅ ñgay.† Da'ar i Musa ka wuzl dərə hərwi məzlaḅ ñgay. İsrayel hay ta sla faya mazəbe ka da'ar ñgay bay, a dāv haladzay. Ada azlakwa dzaydzay niye na, ma ndziye huya bay. Ada tadə bazlam mapala eye nakə ma diye tay ha ndo hay a mədahan ka bəz ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay ahəl nakə a yaw aye düh tuk na, ⁸ ada məslər i Məsəfəre Tsədəñña eye ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom ma ziye ha tebiye düh! ⁹ Bazlam mapala eye kə gəs tay ha ndo hay a sariya. Ada tadə bazlam mapala eye ma gəsiye kway a sariya, faya ma bəzakway ha məzlaḅ i Mbəlom tuk na, ada Dzam Wedeye nakə ma təriye kway ha ndo i dedək kame i Mbəlom aye, ma bəzakway ha məzlaḅ, ma ziye ha düh. ¹⁰ Ka slakweye faya mægwedə na, wu nakə a bəzawa ha məzlaḅ i Mbəlom ahəl niye faya ma mbatiye hərwi Dzam Wedeye a ze Dzam Guram eye haladzay ta məzlaḅ. ¹¹ Ta dedək Dzam Guram eye nakə Mbəlom a vəl hərwi məndze tsekweñ, ka bəzakway ha məzlaḅ. Ada tadə andza niye na, Dzam Wedeye nakə ma ndziye huya aye a ze na düh.

¹² Nəmaa tsik parakka kame i ndo hay tebiye na, hərwi nəmaa pa mədzal gər ka wu neheye. ¹³ Musa ahəl niye na, ka tək na dərə ñgay tə petekəd hərwi məzlaḅ i Mbəlom nakə ka da'ar ñgay aye ada a say na, İsrayel hay tâ ñgatay a məzlaḅ nakay ma ndziye bay, ma mbatiye aye. Ane tuk na, nəmay nəmaa giye andza neñgeye təbey. ¹⁴ I İsrayel hay ahəl niye na, tə sla faya mətsəne wu neheye a say mægwedə mey na, tə tsəne bay. Bəgom kwa gwala hay tay bəbay andza niye dərma. Faya ta dzañgiye dərewel i Dzam Guram eye na, tə tsəne bay andza ta mbuza na metsehe tay tə petekəd nakə Musa a mbuzawa ha dərə ñgay aye. Petekəd niye andaya ka dərə huya. Say ndo nakə neñgeye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. ¹⁵ Ayaw, kwa bəgom, ta dzañgiye dərewel i Musa na, ta tsəniye bay, andza petekəd kə mbuzatay na mədzal gər. ¹⁶ Ane tuk na, kwa kədəy tadə ndoweye ka mbəda bo ka təv i Bəy Maduweñ na, petekəd

* 3:3 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.12; Zeremi 31.29-35; Ezekiyel 11.19; 36.26-27. † 3:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.29-35.

niye ma dziye.† 17 Andza niye hærwi Bøy Maduweñ ta Məsəfəre Tsədanñə eye nəteye madzapa eye. Təv nakə Məsəfəre i Bøy Maduweñ mə dəma aye na, ndo hay ta təmaw abəra ma beke. Nəteye beke i bazlam mapala eye sa bay. 18 Andza niye nəkway neheye ka dzalakwa ka neñgeye na, peteked ka mbuzakway na dəre sa bay, faya ka ngatakweye a məzlaḅ i Bøy Maduweñ Yesu ada faya ka tərakweye andza neñgeye kame kame. Andza niye məzlaḅ ñgay faya ma səkahiye mə nəkway kame kame. Anañ məsler nakə Məsəfəre i Bøy Maduweñ faya ma giye aye.

4

Nəkway bəle eye hay, Mbəlom neñgeye gədan eye

1 Mbəlom kə gamay ñgwalak haladzay. A vəlamay məsler nakay a həlay. Hærwi niye nəmaa zliye faya abəra mədzaḅ gər may bay tebiye. 2 Nəmaa kərah məsler neheye ndo hay tə ñgahawa faya bo, a ge horoy aye. Nəmaa səpatiye ndo hay bay, nəmaa dzapiye ha bazlam i Mbəlom tə maraw me bay. Duh nəmay faya nəmaa diye ha dedək parakka kame i Mbəlom. A samay na, ndo hay tebiye tə sər ha, bazlam nakə faya nəmaa tsikiye na, dedək. 3 Siye hay na, tə tsəne Labara Ñgwalak eye nakə faya nəmaa tsikateye a ndo hay aye bay. A təra fataya na, andza dəre tay mambuza eye tə peteked. Kwa andza niye bəbay, sərur na, hærwi ndo neheye nəteye faya ta dziye dekdək tsa. 4 Tə dzala ha bay na, hærwi Fakalaw neñgeye ndo mələve məndzibəra ka guluf tay ha mədzaḅ gər hærwi ada tə dzala ha ka Labara Ñgwalak eye bay. Hærwi a say tə ñgatay a dzaydzay niye faya ma dəviye ka nəteye bay. Dzaydzay niye a yaw na, abəra ma Labara Ñgwalak eye ada Labara Ñgwalak eye faya ma dəkweye ha məzlaḅ i Kəriste. Neñgeye, ka ñgatay na, ka ñgatay a Mbəlom.

5 Ahəl nakə nəmay faya nəmaa diye ha Labara Ñgwalak eye na, nəmaa tsik ka bo may eye bay, nəmaa də ha Yesu Kəriste neñgeye Bøy Maduweñ. Nəmay na, nəmay ndo məgakum məsler hærwi Yesu. 6 Ahəl niye Mbəlom a ge məndzibəra na, a gwad: «Dzaydzay m̄ dəv ma ləvoñ.*» Maa vəl dzaydzay nakə ma dəviye mə dərev may aye na, Mbəlom eye nəte. A ge andza niye na, hærwi ada nəmaa ñgatay a məzlaḅ ñgay nakə a dəv dzaydzay ka dəre Yesu Kəriste aye.

7 Nəmay bəle eye hay andza gah i dodó. Ane tuk na, Mbəlom a pa zlele nakay ñgwalak eye na, a dərev may. Mbəlom a ge andza niye na, hærwi ada ndo hay tə ñgatay a gədan bagwar eye i Labara Ñgwalak eye a yaw abəra ma neñgeye bəna, ma nəmay bay. 8 Nəmaa sa dəretsətseh hay wal wal. Ane tuk na, ta ndəvamay ha məsəfəre bay. Nəmaa dzala gər ka bo, ane tuk na, həlay kə kaḅamay bay. 9 Ndo hay ta həhar may, ane tuk na, Mbəlom kə gər may ha bay. Ta kal may ha ka dala, ane tuk na, nəmaa mət bay. 10 Ta pəla tsəved məkədə may mədahan eye andza Yesu nakə tə kəd na aye. Ane tuk na, nəmay andaya ta sifa ada niye a də ha na, Yesu neñgeye andaya ta sifa. 11 Pat pat ahəl nakə nəkway ka məndzibəra mba aye, ta pəliye tsəved məkədə kway hærwi faya ka pakweye bəzay a Yesu. Andza niye ta sliye faya məngatay a sifa i Yesu mə bo may. 12 Andza niye, nəmay na, mə dəretsətseh i mədahan huya. Ada hærwi niye nakə ka hutum sifa nakə ma ndəviye bay aye.

13 Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Na dzala ha ka Mbəlom, hærwi niye faya na tsikiye.†» Nəmay dərmak nəmaa dzala ha ka Mbəlom,

† 3:16 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 34.34.

* 4:6 Madazlay i wu hay 1.3.

† 4:13 Dəmes hay 116.10.

hərwi niye nəmay dərmak nəmaa tsikiye. ¹⁴ Maa lətse ahaya Yesu abəra ma tsəvay na, Mbəlom. Ka sərakwa ha ma ta lətsakway ahaya abəra ma tsəvay dərmak hərwi mata ndze tə nenjeyey. ¹⁵ Mbəlom a vələmay məsler nakay na, hərwi madzəne kurom hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ndo hay haladzay ta ŋwalak ŋgay kame kame. Andza niye ndo hay ta səkahiye haladzay hərwi məgay naha sisce a Mbəlom ada mazambaɗay.

Həbakwa wu nakə ndəray kwa nətə kə ŋgatay ɗada bay aye

¹⁶ Hərwi niye, mədzal gər na, faya huya. Ka sərakwa bo kway faya ma giye bəle tsekweŋ tsekweŋ. Ane tuk na, gədaŋ andaya mə ɗərev kway. Pat pat Mbəlom faya ma vələkweye gədaŋ wedeye hərwi məpay bəzay a tsəved ŋgay. ¹⁷ A seŋ məgwede ɗəretsətseh neheye faya ka sakweye anəke aye na, ta ndəviye. Hərwi ɗəretsətseh neheye na, ka hutakweye məzlaɓ bagwar eye. Məzlaɓ niye na, a ze wu hay tebiye ada ma ndziye ka tor eye. Ka sərakwa ha ɗəretsətseh neheye na, tsekweŋ tsa. ¹⁸ Andza niye, ka pakwa mədzal gər kway na, ka wu i Mbəlom bəna ka wu i məndzibəra bay, hərwi wu i məndzibəra hay na, ta ndziye huya bay. Wu neheye ta ndziye huya aye na, wu neheye mə mbəlom ka ŋgatakway bay aye.

5

¹ Ka sərakwa ha bo kway ma ndziye huya bay. Bo kway na, andza madzawadzawa nakə ma nasiye bəse aye. Sa na, kwa taɗə madzawadzawa kway nakə kanəŋ aye kə nas bəbay na, Mbəlom ma vələkweye a ɗəma mekeleŋ eye mə mbəlom. Na tsik na, ka bo kway. Ka mətakwa na, Mbəlom ma vələkweye bo mekeleŋ eye mə mbəlom, ma ndziye ka tor eye. ² Bo kway nakə wedeye mə mbəlom aye a yakway a gər haladzay, ɗərev a ndalakway ɗokɗok, a sakway Mbəlom mâ pakway ka bo nenjeyey niye wedeye. ³ Taɗə ka fələkwakwa a ɗəma na, ka ndzakweye mə bo niye wedeye ka tor eye, məsəfəre ma həhaliye kəriye ze bo bay. ⁴ Anəke nəkway huya mə madzawadzawa na, faya ka sakweye ɗəretsətseh ada faya ka tuwakweye. Niye na, a sakway Mbəlom mâ zla fakway abəra wal bay. Ane tuk na, a sakway mâ kalakway nakə bo wedeye ka gər aye. Andza niye sifa wedeye mə mbədiye kway ha ka mətakweye sa bay. ⁵ Maa ge məsler mə nəkway hərwi ada kə hutakwa bo wedeye na, Mbəlom. Kə vələkway Məsəfəre ŋgay. Andza niye ka sərakwa ha ma giye wu mekeleŋ eye hərwi kway dərmak.

⁶ Hərwi niye kwa kəɗay ka gəsakweye ɗərev bəŋbəŋ lele. Ane tuk na, ka sərakwa ha, ahəl nakə nəkway huya tə bo nakay aye na, nəkway mandza eye ɗəreŋ tə Yesu Bəy Maduweŋ. ⁷ Andza məgwede ka ŋgatakway tə ɗəre kway zuk bay. Ane tuk na, ka ndzakweye andza niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka nenjeyey. ⁸ Ta dedek, ka gəsakweye ɗərev bəŋbəŋ lele. A sakway na, kə gərakway ha bo nakay ada kə deyekweye ka təv i Bəy Maduweŋ.

⁹ Ada kwa taɗə nəkway mandza eye ka təv ŋgay zuk bay, kwa taɗə ka deyekweye mata ndze ka təv ŋgay bəbay, a sakway na, məge wu nakə a yay a gər aye. ¹⁰ Hərwi nəkway tebiye ka deyekweye kame i Yesu Kəriste hərwi ada mâ ŋgənakway ha sariya. Ma vələkweye magogoy a nəkway tebiye, kwa way ma hutiyey ka məsler ŋgay nakə a ge ka məndzibəra aye. Taɗə ka gakwa wu ŋwalak eye na, ma vələkweye magogoy kway. Taɗə ka gakwa wu lele eye bay na, ma vələkweye magogoy lele bay aye.

A say a Mbəlom məme kway ha ka bo tə nenjeyey tə həlay i Yesu

¹¹ Hərwi niye nəmaa rəhay ha gər haladzay a Bəy Maduweñ. Nəmay faya nəmaa giye məsler hərwi ada ndo hay tâ təma bazlam i Mbəlom. Mbəlom na, a sər may ha lele ada na dzala na, nəkurom ka sərüm ga ha mə dərev kurom.

¹² A samay mäge zlapay kame kurom bay. Duh nəmay faya nəmaa dəkumeye ha tsəved nakə ka ŋgalakumeye may ha aye, hərwi ada tadə ndo hay faya ta mamay ha mangok na, ka sərümeye mambədatay faya. Nəteye ta ŋgalakiye na, tə wu neheye dəre a ŋgatay aye. Ta zəba dəre a dərev tay bay. ¹³ Ka dzalum mə gər kurom na, gər a vuwamay daw? Kə ge ka dəre kurom gər a vuwamay na, hərwi nəmaa vəlay ha bo may a Mbəlom peteh. Tadə kə ge nəmay tə metsehe may na, sərüm ha niye na, hərwi madzəne kurom.

¹⁴ Məsler neheye tebiye nəmaa ge aye na, hərwi nəmaa sər ha Kəriste a wudə may. Mawudə bo ŋgay nakə a wudə may aye na, a gamay kutoñ mede kame. Nəmaa sər ha ta dedək neŋgeye kə mət hərwi ndo gədem. Ka dəre i Mbəlom na, ndo hay gədem ta mət tə neŋgeye. ¹⁵ Kə mət hərwi ndo hay gədem hərwi ada ndo neheye ta sifa aye tâ ge wu nakə a satay a nəteye bay, ane tuk na, tâ ge wu nakə a say aye. A mət na, hərwi tay ada Mbəlom a lətse ahaya abəra ma tsəvay hərwi tay.

¹⁶ Hərwi niye, anəke na, nəmay nəmaa zəbiye ka ndo hay andza ndo zezəñ tsa bay. Ahəl niye kwa tadə nəmaa zəba ka Yesu Kəriste andza niye bəbay na, anəke nəmaa giye andza niye sa bay. ¹⁷ Kwa way kə dzapa tə Yesu Kəriste na, ka təra bo wedeye. Ndo guram eye kə dze, andaya sa bay, ka təra ndo wedeye.

¹⁸ Maa ge məsler niye tebiye na, Mbəlom. A sləraw Yesu Kəriste na, hərwi ada mâ makway ha ka bo tə neŋgeye. Mbəlom a vəlamay məsler mede məhəlatay ahaya ndo hay ada tâ ma ka bo tage neŋgeye. ¹⁹ Andza məgwədə Mbəlom a ge məsler tə həlay i Yesu Kəriste hərwi a say ndo hay gədem tâ ma ka bo tə neŋgeye. Ma paslatay na mənese tay sa bay, ada nəmay a slər may ha hərwi məhəlaw ndo hay ada tâ ma ka bo tə neŋgeye.

²⁰ Maa slər may ha na, Yesu Kəriste ka mədə ha bazlam ŋgay. Maa zalakum tə bazlam may na, Mbəlom eye tə gər ŋgay. Faya nəmaa gəkumeye ambəh hərwi Yesu Kəriste, təmum məme ka təv i Mbəlom. ²¹ Yesu Kəriste kə ge mezeleme dədə bay, ane tuk na, Mbəlom a zla mezeleme kway a pa faya. Mbəlom a ge andza niye na, hərwi kway hərwi ada ka dzapakwa tə Kəriste na, ma təriye kway ha ndo ŋgwalak eye ka dəre ŋgay.

6

Pol a da ha neŋgeye ndo i maslañ i Mbəlom

¹ Anəke nəmay faya nəmaa ge ka bo məsler ta Mbəlom ka təv manəte eye. Andza niye faya nəmaa gəkumeye ambəh na, Mbəlom kə pa fakuma ŋgama haladzay, kâ nasum ha ŋgama niye kəriye bay. ² Mbəlom a gwad na:

«Ahəl nakə həlay i mäge ŋgwalak ada həlay i mətəme tay ha ndo hay aye na, na tsəne ambəh yak ada na dzəna kar.*»

Malamar ga hay tsənum! Anəke na, həlay nakə a say Mbəlom məgakway ŋgwalak aye, ada a say mətəme tay ha ndo hay anəke.

³ A samay mäge wu kəriye nakə ma dzəgədiye tay ha ndo hay abəra ka tsəved i Mbəlom aye bay, hərwi a samay tâ tsadəy a məsler may bay. ⁴ Duh mə wu neheye faya nəmaa giye tebiye na, faya nəmaa diye ha nəmay ndo mäge məsler i Mbəlom hay. Kwa tadə faya nəmaa siye dəretsətəh waray waray, kwa tadə faya ta ŋgəfətsiye may, nəmaa dəma andza niye. ⁵ Tə

* 6:2 Ezay 49.8.

ndaḅawa may, tə gəsawa may a danḡay, tə sutawa famaya ndo hay, madagər a gawamay haladzay, nəmaa hutawa mändzehəre bay, marəzle a gawamay, nəmaa ndzawa hwapat ze wu mänday dərmaḡ. ⁶ Nəmaa ndzawa ma mändze may na, tsədanḡa, nəmaa sər dedek, nəmaa zlaw a ḡgatay, dərev may lele kame i ndo hay, Məsəfəre Tsədanḡa eye mə dərev may, nəmaa wuda tay ha ndo hay tə dərev may peteh. ⁷ Nəmaa dawataḡ ha a ndo hay na, bazlam dedek eye, Mbəlom a vəlamay gədanḡ. Andza niye nakə nəmaa da ha nəmay ndo i məsler i Mbəlom aye. Nəmay ndo i dedek hay, ada niye andza wu həlay hərwi məge vəram ta ndo mənə dəre may ada hərwi məge ka bo abəra dərmaḡ. ⁸ Ndo siye hay faya ta rəhamay gər, siye hay faya ta tsikiye famaya wu nakə lele bay aye. Ndo mekeleḡ eye faya ta zambadəmeyer, siye faya ta tsadəmeyer. Ta zəba famaya andza ndo i maraw me hay, nəmay ndo i dedek hay duḡ. ⁹ Ta zəba famaya andza ndəray a sər may ha bay, azlakwa ndo hay tebiye tə sər may ha. Tə dzala mə gər tə gwad faya nəmaa ndziye huya bay, nəmaa mətiye. Ane tuk na, zəba! Nəmay ta sifa may lele. Tə gawamay dərətsətseh, ane tuk na, nəmaa mət bay. ¹⁰ Mə wu neheye a ndalawamay aye bəbay na, dərev may faya ma ḡwasiyə huya. Ka dəre i ndo hay na, nəmay mətawak eye hay, ane tuk na, nəmay faya nəmaa təriye tay ha ndo hay zlele eye hay ka tsəved i Mbəlom. Andza nəmay na, wuray andaya kwa tsekweḡ təbey, duḡ ta dedek eye wu hay tebiye na, i may.

¹¹ A nəkurom Koriñte hay, nəmaa tsikawakum wu na, parakka. Wu nakə mə dərev may aye na, nəmaa ḡgaha na bay. ¹² Nəmay na, nəmaa wuda kurom lele. Maa wuda may bay na, nəkurom. ¹³ Faya na tsikakumeyer me na, andza na tsikatay me a wawa ga hay. Neḡ faya na gwadəkumeyer: Tsikumamay wu nakə mə dərev kurom aye. Wudum may andza nakə nəmaa wuda kurom aye.

Ndo məpe mədzal gər ka Yesu na, mə rəhay ha gər a Mbəlom

¹⁴ Kā dzapum ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye bay. Wu nakə tsədanḡa ta wu nakə tsədanḡa bay aye ta dzapiye na, ma kəkay? Dzaydzay ta ləvonḡ ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁵ Yesu Kəriste ta Fakalaw ta dzapiye na, ma kəkay? Ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye ta ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta dzapiye na, ma kəkay? ¹⁶ Mata dzepe tay ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ta kule na, wuye mey? Gay i məvəlay wu a Mbəlom na, nəkway. Mbəlom neḡgeyer ma ndziye ka tor eye. Andza nakə a gwad:

«Na ndziye mə walaḡ i ndo ga hay,
na həhaliyer mə walaḡ tay,
ta dəsleḡeyer ha gər a neḡ,
ta təriye ndo ga hay.†»

¹⁷ Hərwi niye Bəy Maduweḡ a gwadətay a ndo ḡgay hay:

«Dumara abəra mə walaḡ tay,
kā ndzum ka təv manəte eye bay.
Wu nakə tsədanḡa bay aye na,
kā tətalum faya bay.
Ka gum andza niye na,
neḡ na təmiye kurom.‡»

¹⁸ «Na təriye bəba kurom
ada nəkurom ka tərumer yer wawa ga hasləka eye hay ada wawa ga dem
eye hay.

Maa tsik na, Bəy Maduweḡ Mbəlom bagwar eye.§»

† 6:16 Levitik 26.12; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ezay 52.11. § 6:18 2 Samuyel 7.14; Ezay 43.6; Zereḡi 31.9; Oze 2.1.

7

¹ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu neheye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma giye na, i kway. Kə ge andza niye na, bo kway mǎ ndza tsədanja ka däre i Mbəlom. Gərakwa ha wu neheye mə däre v kway lele bay aye. Mede kway mǎ ge lele, rəhakway ha gər a Mbəlom lele.

Məngwese i Pol

² Kǎ kərahum mawude may sa bay. Nəmaa gay mənese a ndəray bay, ndəray kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi may bay, nəmaa zla wu i ndəray tə məvay gər bay. ³ Kǎ dzalum mə gər kurom na tsik niye na, hərwi məpakum horoy a däre bay. Niye na, andza nakə na lah mətsike aye, nəmaa wuda kurom haladzay. Wuray andaya nakə ma sliye məngəne may ha abəra ta nəkurom aye bay. Kwa tadə mədahan, nəkway dziye, kwa tadə sifa, nəkway dziye. ⁴ Na sər ha nəkurom ndo i dedek hay, däre v ga məngwasa eye haladzay hərwi kurom. Na sa dəretsətseh haladzay ane tuk na, däre v kə ye fagaya abəra bay. Däre v ga a ngwasa düh, däre v ga maraha eye ta məngwese.

⁵ Ayaw nəmaa sa dəretsətseh na, haladzay. Kwa ahəl nakə nəmaa ndislew kənan a Masedowan aye na, nəmaa huta tsəved ka mazəzuke bo kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu mawura bo eye a ndzawamay ka tsəved wal wal haladzay. Ndo hay tə wiyawa famaya wu tə magazləga. Mə däre v may bəbay nəmay mandza eye tə mədzal gər eye, nəmaa dzadzar. ⁶ Ane tuk na, ahəl nakə ndo hay ta ge bəle aye na, maa matay naha däre v na, Mbəlom. A mamay naha däre v na, tə madayaw i Titus nakə a yaw aye. ⁷ Maa mamay naha däre v na, madayaw i Titus dəkdek tsa bay. A mamay ha däre v na, tə wu nakə Titus a tsikamay aye. A gwadamay na, ka mumay naha däre v. A gwadamay sa na, a sakum məngəteŋ, mevel a wur fakuma hərwi wu neheye lele bay ka gum aye. Ada sa faya ka dzənumeye ga haladzay ta məge fagaya abəra me ka təv i ndo mane däre ga hay. Na tsəne andza niye na, däre v ga a səkah ta məngwese.

⁸ Na sər ha derewel nakə na lah məwatsakum naha aye na, kə vəlakum mədzal gər.* Ane tuk na, na watsa andza niye kemey na, kə ndelen bay. Dedek ngway, haəe na, ma ndeleneye hərwi na sər ha, na vəlakum məge mevel tsakway tə derewel ga nakə na watsakum naha aye. ⁹ Anəke düh na, däre v ga kə ngwasa hərwi derewel nakay na watsakum naha aye. Däre v ga a ngwas na, hərwi nakə na vəlakum məge mevel aye bay. Däre v ga a ngwasa na, hərwi wu kurom neheye ka gawum lele bay aye a ndalakum ada nakə ka gərūm ha mezeleme kurom aye. Wu nakə a ndalakum aye, ka däre i Mbəlom na, lele hərwi ada kǎ gərūm ha mezeleme kurom. Andza niye, tə derewel nakə nəmaa watsakum naha aye na, nəmaa gakum wuray kwa tsekweŋ bay tebiye.

¹⁰ Ndoweye kə ge mevel hərwi nakə a say a Mbəlom aye na, məge mevel ngay niye ma mbədiye ha mədzal gər ngay ka wu ngwalak eye ada andza niye Mbəlom ma təmiye ha abəra ma mənese. Slala i məge mevel niye na, ma vəlakweye madzədzere bay! Slala i məge mevel nakə ndo i məndzibəra hay ta giye na, ma kədiye ndo. ¹¹ Dedek, mevel kurom nakə ka gum aye na, a yay a gər a Mbəlom. Anəke na, zəbum faya ma kəkay nakə a mbəda aye! Anəke na, ka vəlum ha bo kurom ka mədzal ha andza nakə a ye ka bo aye. Faya ka dūmeye ha na, ka wudum mənese bay, ka gum mevel ka bo kurom eye hərwi wu niye. Ka dzədzarum hərwi wu nakə ma ta ndzakumeye a gər aye. A sakum mə däre v kurom məngəteŋ haladzay. A sakum məge wu nakə a say a Mbəlom aye ada tə məpəray a ndo nakə a ge mənese aye. Ka dūm ha ta tsəved wal wal parakka hərwi nakə həlay kurom andaya mə wu niye sa bay aye.

* 7:8 Zəba ma 2 Korinthe hay 2.3.

¹² Andza niye, d̄erewel nakay na watsa naha aye na, na watsa naha h̄erwi ndo nak̄a a ge m̄anese aye d̄ekdek tsa bay. Na watsa naha h̄erwi ndo nak̄a t̄e gay m̄anese aye bay. Ane tuk na, na watsakum naha na, h̄erwi ada k̄a s̄arum ha lele kame i Mb̄elom na, ka wudum may t̄e d̄arev kurom peteh. ¹³ H̄erwi niye an̄ake na, d̄arev k̄a mamay naha.

D̄arev k̄a mamay naha ded̄ek. Wu mekelej eye ma ze nakay na, andaya sa. D̄arev may a ŋgwas̄a haladzay na, h̄erwi Titus nak̄a d̄arev ŋgay maŋgwas̄a eye h̄erwi n̄akurom tebiye kurom eye ka mumay naha d̄arev aye. ¹⁴ D̄arev ga a ŋgwas̄a na, h̄erwi na ŋgalak kurom ha kame ŋgay. Na ŋgalak na, k̄ariye tsa bay. Wu nak̄a n̄amaa tsikawakum aye na, ded̄ek huya. Andza niye maŋgeleke nak̄a n̄amaa ŋgalak kurom ha kame i Titus aye b̄abay na, ded̄ek. A ge bo a d̄ama andza nak̄a n̄amaa tsikakum aye. ¹⁵ Ah̄el nak̄a a ye naha ka t̄av kurom aye na, ka t̄amum na t̄e mar̄ahay ha ḡer t̄e madz̄adzaray haladzay. N̄akurom tebiye ka r̄ahumay ha ḡer. A s̄er ha faya, faya ma s̄akahiye ha mawude kurom. ¹⁶ D̄arev ga k̄e ŋgwas̄a haladzay h̄erwi na s̄er ha, n̄akurom ndo i ded̄ek hay.

8

Madz̄ane h̄erwi ndo neheye t̄e pa m̄adzal ḡer ka Yesu ma Zerozelem aye

¹ Malamar ga hay, a samay na, s̄arum ha wu nak̄a ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu t̄e ge ka dala i Masedowan aye. T̄e ge wu niye h̄erwi nak̄a Mb̄elom a ge m̄asler ma n̄ateye aye. ² Ta sa d̄arets̄atseh haladzay. Ane tuk na, kwa n̄ateye m̄a d̄arets̄atseh ada kwa n̄ateye m̄atawak eye hay b̄abay na, d̄arev tay maŋgwas̄a eye haladzay. Ta v̄al suloy haladzay h̄erwi m̄asler i Mb̄elom d̄uh.

³ Neŋ faya na gwad̄akumeye, ta v̄al haladzay andza nak̄a t̄e sla faya m̄av̄ale aye. T̄e v̄al na, haladzay a ze ḡedan̄ tay tebiye. Nd̄aray ka ts̄atsah fataya bay, ane tuk na, ti yaw ⁴ ta ts̄atsah ta amboh. T̄e gwad̄amay: «V̄alumamay ts̄aved̄ h̄erwi ada n̄amāa dz̄ana ndo m̄ape m̄adzal ḡer hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye.» ⁵ Wu nak̄a t̄e ge aye na, a ze wu nak̄a n̄amaa dzala fataya aye. T̄eday na, ta v̄al ha bo tay a B̄ay Maduwej̄ Yesu ada t̄e v̄al ha bo tay h̄erwi may andza nak̄a a say a Mb̄elom aye.

⁶ H̄erwi niye n̄amaa ts̄atsah ka Titus, n̄amaa gwad̄ay m̄a mb̄ada naha ḡer ka t̄av kurom h̄erwi ada m̄asler i m̄av̄ale wu nak̄a a dazlay m̄a walan̄ kurom aye na, m̄a ye naha m̄a nd̄av̄ ha. ⁷ N̄akurom ka ts̄aved̄ i Mb̄elom na, zlele eye hay haladzay. Ka pum m̄adzal ḡer kurom ka K̄ariste peteh, ka s̄arum ded̄ek i Mb̄elom, ka v̄alumay ha bo a Mb̄elom tebiye, ka wudum may haladzay, faya ka d̄umeye ha labara i Yesu lele. H̄erwi niye gum m̄asler niye lele eye t̄e d̄arev kurom peteh m̄a ze i siye ndo hay.

⁸ Wu nak̄a na tsikakum aye na, na gakum kutoŋ ka m̄av̄ale suloy bay. Andza niye bay, na gwad̄akum na, ndo siye hay a satay haladzay m̄av̄ale. Na tsikakum andza niye na, h̄erwi a seŋ m̄as̄ere ha n̄akurom t̄e ḡer kurom ka wudum siye i ndo hay ta ded̄ek ŋgway d̄aw. ⁹ N̄akurom ka s̄arum ha ŋgwalak i B̄ay Maduwej̄ kway Yesu K̄ariste nak̄a a ge h̄erwi kurom aye. Neŋgeye na, zlele eye, ane tuk na, k̄e ḡer ha zlele, ka t̄era ndo i m̄atawak h̄erwi kurom. Ka t̄arum zlele eye hay m̄a d̄arev kurom na, h̄erwi nak̄a a t̄era ha bo ndo i m̄atawak aye.

¹⁰ Na tsikakumeye wu nak̄a na dzala h̄erwi suloy aye, niye lele h̄erwi kurom. D̄ez na, n̄akurom ka lahum, a sakum matsekele suloy niye ada maa dazlay a m̄asler niye kurre na, n̄akurom. ¹¹ An̄ake h̄erwi kurom na, lele nak̄a ka nd̄av̄umeye ha m̄asler niye aye. Gum t̄e ḡer kurom andza nak̄a ka gum ah̄el niye ka dazlumay aye ada nd̄av̄um ha m̄age. V̄alum andza nak̄a ka slum faya m̄av̄ale aye. ¹² H̄erwi tad̄e ka v̄alumeye wu a Mb̄elom ta maŋgwese

andza nakə ka hutum aye na, Mbəlom ma təmiye. Wu nakə andaya fakuma bay aye na, ma tsətsahiye fakuma bay. ¹³ Kā dzalum mə gər kurom na, na zliye dəretsətseh abəra ka ndo siye hay ada na piye fakuma ŋgiyats hərwi ada nətəye zay zay ada nəkurom ka sumeye dəretsətseh na, andza niye bay. A seŋ na, ləvum hərdeđe. ¹⁴ Anəke na, wu kurom andaya haladzay. Lele na, vəlumətay a ndo neheye i tay andaya bay aye. Tadə pat mekelen eye i kurom kə ge andaya bay na, i tay kə ge andaya haladzay na, nətəye ta vəlakumeye. Andza niye ka ləvumeye hərdeđe. ¹⁵ Ma təriye na, andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Ndo neheye tə həl ka zal aye na, andaya fataya ka zal bay.

Ndo neheye tə həl tsekweŋ aye na, wuray a kətsay bay.* »

Titus tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti ye a Koriñte

¹⁶ Titus na, kə vəl ha bo ŋgay hərwi madzəne kurom andza nəmay neheye a samay madzəne kurom aye. Maa ge andza niye mə dərev ŋgay na, Mbəlom. Hərwi niye nəmaa gay naha sisə haladzay a Mbəlom. ¹⁷ Titus ka təma matsətsehe may nakə nəmaa gwaday mā mbəda naha gər a təv kurom aye. Ma mbədiye naha gər na, hərwi nakə nəmaa gwaday mā ye naha aye dekdək tsa bay. Bo ŋgay eye tə gər ŋgay a dzala mede naha a təv kurom hərwi a say madzəne kurom haladzay.

¹⁸ Nəmaa sləriye tay naha nətəye sulo ta ndo neŋgeđ. Ndowneye niye na, ndo məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta zambadaway ha haladzay hərwi a dawa ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu a ndo hay lele. ¹⁹ Nəmaa slər naha neŋgeye na, hərwi niye dekdək tsa bay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə zla neŋgeye hərwi ada nəmaā həhal salamay. Ma dzəniye may ka matsekele suloy nakə hərwi madzəne ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ŋgwalak i məsler nakay na, ma səkahiye mədəslay ha gər a Bəy Maduweŋ nakə tə dəslay ha gər aye ada ma diye ha na, a samay madzəne ndo hay. ²⁰ Madzəne niye ka tsakalakweye na, haladzay ada nəmaa giye metsəhe a gər bəna agəna ndo hay ta ta mamay ha mənese, ta gwadiye nəmaa gay gər lele bay. ²¹ A samay mäge wu nakə lele ka dəre i Bəy Maduweŋ dekdək tsa bay. Nəmaa giye lele ka dəre i ndo hay dərmak.

²² Nəmaa sləriye naha malamar mekelen eye ta diye naha dziye sa. Neŋgeye na, nəmaa zəba ka məndze ŋgay madzəga haladzay. Kə vəl ha bo ŋgay peteh ka məsler i Mbəlom. Anəke na, kə vəl ha bo ŋgay sa tsa, hərwi a sər ha mede kurom ka tsəved i Mbəlom na, lele. ²³ Titus na, nəmaa həhalawa salamay, nəmaa gawa məsler salamay hərwi madzəne kurom. Malamar neheye siye sulo aye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste tə slər tay naha ka təv kurom. Ndo hay ta dəslay ha gər a Kəriste hərwi tay. ²⁴ Dumətay ha a ndo neheye na, ka wudum tay ha. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye tə slər tay naha ta tsəniye. Ta tsəne andza niye na, ta səriye ha bazlam neheye ŋgwalak eye nəmaa tsik fakuma aye na, dedek.

9

A say a Pol tā hayay gər a madzəne hərwi malamar hay

¹ Hərwi madzəne nakə məsləratay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye na, ma giye ŋgama bay nakə na watsakumeye naha dərewel aye. ² Hərwi na sər ha, a sakum madzəne tay ha. Na ŋgalak kurom

* 8:15 Madayaw abəra ma Ezipt 16.18.

ha ka tæv i Masedowan hay, na gwadafatay: «Ndo neheye ka dala i Akay* na, næweye malæva bo eye ka mævæle zla dæz dzæy. A satay madzæne ndo mæpe madzal gær hay ka Yesu neheye ka dala i Yahuda aye.» Ndo i Masedowan hay tæ tsæne na, ndo siye hay haladzay mæ walaŋ tay ta sækah ha tsuótsuó a dærev tay madzæne tay ha dærmak. ³ Na slæriye malamar neheye mahkar aye ka tæv kurom hærwi ada kâ lævum ha bo tæ madzæne andza nakæ na tsik, na gwad ka gumeye. Ahæl nakæ næmaa ndisl naha ka tæv kurom aye na, wu nakæ na ŋgalak kurom hay aye ma tæriye dedek, næmaa ndzay naha a gær nækurom malæva bo eye mævæle. ⁴ Bæna tadæ na ye naha ta ndo neheye ka dala i Masedowan aye næmaa ndzay a gær a madzæne niye ka lævum ha bo bay na, horoy ma geŋeye kame tay haladzay. Hærwi na mbæræm maŋgeleke kurom ha, na gwadafatay na, na sær ha ta dedek ta hayay gær a madzæne niye, azlakwa bay. Ane tuk na, horoy ma ta giye wene wene kame tay na, a nækurom. ⁵ Hærwi niye na dzala na, na gwad lele na tsætsahiye ka Titus tæ siye i malamar neheye sulo aye tâ leheŋ kame mede naha ka tæv kurom. A seŋ na, tâ ye naha, tâ dzæna kurom ka mæge wu nakay ŋgalak eye ka gwadum ka vælumeye. Andza niye, ahæl nakæ na ndisl naha aye na, bæ nækurom malæva bo eye tsiy. Niye ma diye ha na, ndæray kæ gakum kutoŋ ka mævæle bay. Ka vælum na, tæ dærev kurom peteh. ⁶ Særum ha na, tadæ ndoweye kæ gay dære a hulfe ŋgay, ka slæga tsekweŋ na, ma ta dziye tsekweŋ dærmak. Tadæ ndoweye ka slæga hulfe ŋgay haladzay na, ma ta dziye haladzay dærmak.

⁷ Kwa way mâ vël andza nakæ a dzala mævæle mæ dærev ŋgay aye. Kâ vælum tæ madzal gær sulo sulo eye bay ada ndæray mâ gakum faya kutoŋ ka mævæle bay. Ane tuk na, vælum tæ maŋgwese, hærwi Mbælom a wudá na, ndo nakæ ma væliye ta maŋgwese aye. ⁸ Hærwi Mbælom neŋgeye na, ma sliye faya mæpe fakuma ŋgama ta tsæved mekeleŋ eye wal wal haladzay hærwi ada wuray kwa tsekweŋ mâ kætsakum bay. Wu ma giye andaya fakuma haladzay hærwi mæge ha mæler ŋgalak eye tebiye. ⁹ Ka tærumeye na, andza nakæ tæ watsa mæ Derewel i Mbælom aye, tæ gwad:

«Ndo nakæ a vël hælây lele a ndo i mætawak hay aye na,

ŋgalak ma ndziye faya ka tor eye.†»

¹⁰ Maa vël hulfe a ndo hay ada maa velatay wu mænday hærwi ada tâ nda na, Mbælom. Ma vælakumeye hulfe dærmak, ma sækahakumeye ha haladzay hærwi ada ndo siye hay ta hutaye haladzay abæra mæ hælây kurom. Wu nakæ ka vælumeye na, Mbælom ma tælækiye a dæma hælây ŋgay hærwi ada ŋgalak i mæslær kurom mâ vël hohway haladzay ka tsæved ŋgay. ¹¹ Ma piye fakuma ŋgama haladzay hærwi ada kâ vælum hælây a ndo siye hay. Andza niye, ndo hay haladzay ta gay naha sisæ a Mbælom haladzay hærwi wu nakæ ka vælumeye na, næmaa zla tay naha aye. ¹² Særum ha suloy nakæ ka tsakalumeye, ka dzalum mæ gær kurom ma dzæniye na, ndo mæpe madzal gær hay ka Yesu dækdæk daw? A'ay! Ma vælatelye gadæŋ a ndo mæpe madzal gær hay ka Yesu ka mægay naha sisæ a Mbælom haladzay hærwiye. ¹³ Mævæle wu kurom nakæ ka vælumeye kæriye aye ma diye ha ta dedek nækurom na, ka tæmum Labara ŋgalak eye i Kæriste ada ka ræhumay ha gær. Ndo hay ta zambadæye a Mbælom dærmak hærwi nakæ ka vælumatay wu kurom tæ dærev kurom peteh ada ka vælumatay a ndo siye hay dærmak. ¹⁴ Madzæne kurom nakæ ka slærumatay naha aye na, ma diye ha Mbælom kæ gakum ŋgalak ŋgay haladzay. Ndo hay ta ŋgatay andza niye na, ta wudæye kurom haladzay, ta

* 9:2 Zæba ma 2 Korinthe hay 1.1 ada ka bazlam nakæ tæ watsa faya aye. † 9:9 Dæmes hay 112.9.

dúwulay me a Mbəlom hərwi kurom. ¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom hərwi wu nakə a vəlakway aye na, andza niye andaya bay, a ze wu hay tebiye.

10

Pol a tsik ka ndo neheye ta ŋgalaway bəzay a məsler ŋgay aye

¹ Neŋ Pol, a seŋ mətsikakum naha ka bo ga. Faya na gwadəkumeye naha amboh hərwi ndo siye hay mə walaŋ kurom nəteye faya ta gwadiye: «Ahəl nakə neŋgeye mandza eye mə walaŋ kway aye na, a hənawa ha gər. Ane tuk na, ahəl nakə ki ye abəra ka təv kway aye na, ma ŋgərəzaweye fakwaya tuk, andza a dzədzar tə nəkway sa bay.» Neŋ na, a seŋ na geye ŋgwalak a ndo düh, na tsikiye me ləfədəfədə andza Kəriste. ² Na gəkumeye naha amboh, mbəfum ha mede kurom hərwi ada ahəl nakə na ye naha ka təv kurom aye, kə gumen kutoŋ ka matərakum bay. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom ta gwadiye famaya na, nəmay faya nəmaa giye məsler andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Slala i ndo niye hay na, na sliye faya mədatay ha gədaŋ ga. ³ Dədək, nəmay na, ndo zezeŋ hay. Ane tuk na, vəram nakə nəmaa giye na, andza i ndo i məndzibəra hay bay. ⁴ Wu i həlay neheye nəmaa giye ha vəram aye na, wu i həlay i ndo i məndzibəra hay bay. Düh maa vəlamay wu i həlay niye hay na, Mbəlom hərwi mambəzl ha lar i ndo mane dəre i Mbəlom neheye tə pawa bo a dəma aye. Wu i həlay niye hay na, gədaŋ eye hay. Nəmaa nasiye ha mədzal gər tay neheye tə dzalawa lele bay aye. ⁵ Nəmaa mbatiye ha bazlam i ndo neheye tə dəslaway ha gər a bo tay aye, faya ta dərazlatay na tsəved a ndo hay hərwi ada tə sər Mbəlom sa bay aye. A samay mambədə ha wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə dərev tay aye hərwi ada tə rəhay ha gər a Kəriste. ⁶ Ka dūmamay ha, nəkurom ka rəhumamay ha gər na, nəmay mələva bo eye məparatay a siye i ndo neheye tebiye ta rəhamay ha gər bay aye.

⁷ Zəbum na, ka wu nakə parakka aye. Tadə ndoweye kə dzala ta dədək neŋgeye ndo i Kəriste na, mə sər ha nəmay dərmak nəmay ndo i Kəriste hay. ⁸ Gədaŋ nakə Bəy Maduweŋ a vəleŋ aye, kwa faya na ŋgalakiye ha ka zal na, horoy ma geŋeye bay, hərwi Bəy Maduweŋ a vəleŋ hərwi ada nə dzəna kurom bəna, nə nas kurom ha bay. ⁹ Ndəray mə dzala na, a seŋ məpe naha fakuma zluwer tə dərewel nakə na watsakum naha aye. A'ay, andza niye bay. ¹⁰ Hərwi ndo siye tə gwad: «Pol a watsakway dərewel hay na, wu neheye a watsa a dəma aye a wur bo haladzay ada a tsik ta gədaŋ. Ane tuk na, ahəl nakə neŋgeye mə walaŋ kway aye na, neŋgeye bəle eye, bazlam ŋgay neheye ma tsikiye bəbay na, bazlam kəriye.» ¹¹ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye aye tə sər na, wu nakə nəmaa watsa a dərewel may hay, ahəl nakə aza nəmay mə walaŋ kurom aye nəmaa tsikiye andza nakə nəmaa watsakum naha aye.

¹² Ndo neheye tə gwaday a gər tay na, nəteye bagwar eye hay, nəmay na, nəmaa sla məgwədə nəmaa ləva ta nəteye bay. Nəmaa ləviye ha bo may ta nəteye bay. Ta zəba ka bo tay na, andza ndəray andaya mə dəba tay sa bay. Tə ləva ha bo tay na, ka bo tay eye wu tay. Nəteye matərakahaŋ eye hay. ¹³ Gəma nakə Mbəlom kə vəlamay bay aye na, nəmaa ŋgalakiye ha bay. Nəmay na, nəmaa ŋgalakiye ta gəma nakə Mbəlom a vəlamay aye. Ada nəkurom eye na, ma gəma eye nakə Mbəlom a vəlamay aye. ¹⁴ Ahəl nakə nəmaa ye naha ka təv kurom aye na, nəmaa zay ha a təv i məsler nakə Mbəlom a vəlamay aye bay. Maa lah mede naha hus a gay kurom mədəlakum ha Labara ŋgwalak eye i Kəriste na, nəmay. ¹⁵ Nəmay na, nəmaa giye zlapay ta məsler nakə ndo siye hay tə ge aye bay. Məsler i ndo niye hay na, nəmay andaya mə dəma bay. Ane tuk na, nəmaa pa mədzal gər may na, ka nəkurom. A samay na, mədzal gər

kurom mâ sakah kame kame hærwi ada nêmaa sla faya masakah ha mæsler may mâ walañ kurom. Ane tuk na, nêmaa zay ha tæ gær a tæv i mæsler nakæ Mbælom a gwadamay gum aye bay.* ¹⁶ Ma dæba eye na, nêmaa sliye faya mähute tsæved mede mæde ha Labara Ngwalak eye a ndo neheye ta tsæne bay aye, a gæma dærej eye abæra ka gæma i Korinje. Nêmay na, a samay mæge zlapay ta tæv i mæsler nakæ Mbælom a vælatay a ndo siye hay ada næteye ta giye aye bay. ¹⁷ Ane tuk na, tæ watsa mæ Derewel i Mbælom, tæ gwad: «Ndo nakæ a say mæge zlapay aye na, mâ ge zlapay tæ wu nakæ Bæy Maduwenj a ge aye.†» ¹⁸ Hærwi ndo neheye tæ dæslay ha gær a bo tay aye na, Mbælom ma tæmiye tay bay. Mbælom ma tæmiye na, ndo neheye bo ngay eye faya ma dæslatay ha gær aye.

11

Pol ta ndo neheye tæ dawa ha bazlam i Mbælom tæ maraw me aye

¹ Anæke na, zlum ngatay, na tsikiye me andza gær mavuwe. Ta dedek zlumenj ngatay. ² Neñ faya na giye sælak hærwi kurom andza nakæ Mbælom a ge sælak hærwi kurom neheye a wudæ kurom aye. Nækurom ka tærum na, andza dem nakæ a señ na væliye na, a ndo næte aye. Andza mægweðe a Yesu Kæriste. A señ na, mâ ndza tsædænña nakæ na væleye. ³ Neñ faya na dzædzariye haladzay hærwi agæna ndæray ma vakumeye gær hærwi ada kâ pumay bæzay a Yesu Kæriste tæ dærev kurom peteh sa bay. Hærwi nækurom ka særum dædæ a yaw a sæpat na Hawa ta bæbærek ngay. ⁴ Na tsik andza niye na, hærwi ndo mæde ha bazlam i Mbælom tæ maraw me eye ta ye naha a gay kurom, ka vælumatæye tsæved tæ tætikakum. Bazlam nakæ ta tsikiye ka Yesu aye na, wal wal abæra ka bæmalæ may. Mæsæfære nakæ tæ tsik faya aye, Mæsæfære Tsædænña eye nakæ ka hutakwa ahæl niye aye bay, ada faya ta diye ha Labara Ngwalak eye nakæ nækurom ka dzalum ha aye bay. Kwa andza niye bæbay na, faya ka zlumeye ngatay.

⁵ Ka dzalum na, ndo neheye næteye bagwar i ndo i maslañ hay ta dedek. Azlakwa düh neñ na ze tay ha. ⁶ Dedek, neñ na, na sær mætsike me lele nakæ ma deyeteye a gær a ndo hay andza næteye tæbey. Ane tuk na, mæsære wu i Mbælom na, nêmaa dækum ha parakka sik haladzay.

⁷ Ahæl niye na dækum ha Labara Ngwalak eye i Mbælom na, na tsætsah fakuma suloy bay. Na hæna ha gær ga ka dala na, hærwi kurom hærwi ada nâ dzæna kurom ka tsæved i Mbælom. Düh na ge andza niye na, mænese dæw? ⁸ Ahæl nakæ neñ faya na giye mæsler mæ gay kurom aye, na tæma ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste tæ slærenjw suloy. Na tæra tay ha næteye düh mætawak eye hay hærwi ada nâ dzæna kurom. ⁹ Ahæl nakæ neñ mæ gay kurom aye na, kwa hawa i wu hay a geñ bæbay, na tsætsah fakuma wuray bay. Kæ ge wu andaya fagaya bay na, ndo mæpe mædzal gær neheye ka dala i Masedowan ti yaw tæ væleñ. A hælaj nakæ hawa i wu a geñ aye na, na gækum dæretsæseh bay tebiye ada dæda ma señeye matsætsæhe fakuma wu bay. ¹⁰ Na giye zlapay hærwi na tæma fakuma abæra suloy dæda bay, ndæray ma sliye faya mædærzleñ ka bazlam bay. Na giye ha zlapay kwa ka waray ka dala i Akay.* Wu nakæ na tsik aye, na tsik na, dedek ta mæzele i Yesu Kæriste nakæ mæ neñ aye. ¹¹ Na ge andza niye na, hærwi nakæ na wudæ kurom bay aye dæw? A'ay, Mbælom a sær ha na wudæ kurom.

* **10:15** Zæba ma Roma hay 15.17-21. † **10:17** Zæba ma 1 Korinje hay 1.31. * **11:10** Zæba ma 2 Korinje hay 1.1.

¹² Wu nakə faya na giye na, na giye andza niye huya hərwi ada ndo i maslañ i Mbəlom neheye tə dawa ha bazlam i Mbəlom tə maraw me aye tã huta tsəved ka mäge zlapay ta məsler tay nakə tə gwad faya ta giye andza nəmay aye bay. ¹³ Ndo niye hay na, nəteye ndo i maslañ hay ta dedek eye bay. Nəteye faya ta vateye gər a ndo hay ta məsler tay niye, ta mbəda ha bo tay andza ndo i maslañ i Kəriste. ¹⁴ Wu niye na, mǎ gakum wadəñ wadəñ bay. Kwa Fakalaw bəbay a mbədawa ha bo andza gawla i Mbəlom nakə a dāv dzaydzay aye. ¹⁵ Tadə Fakalaw faya ma giye andza niye na, mǎ gakum wadəñ wadəñ bay. Ndo i məsler ŋgay hay ta mbəda ha bo hərwi ada tã ndzakit bo ta ndo neheye faya ta tətikateye tsəved nakə dedek eye a ndo hay aye. Pat nakə mǎndzibəra ma ndəviye aye na, Mbəlom ma pərateye ka wu tay nakə tə ge aye.

Pol a zlapa tə dərətsətseh ŋgay neheye a sa aye

¹⁶ Na masiye ha, na tsikakumeye sa, ndəray mǎ dzala neñ na, gər mavuwe bay. Tadə ka dzalum mǎ gər kurom gər a vuweñ na, təmum andza niye hərwi ada neñ nǎ sla faya mäge zlapay dərmañ andza nakə ka vəlawumatay tsəved a gər mavuwe hay aye. ¹⁷ Wu nakə na tsikiye na, na tsikiye andza nakə a say a Bəy Maduweñ aye bay. Ahəl nakə na giye zlapay aye na, ta dedek na tsikiye me andza gər mavuwe. ¹⁸ Na zəba faya na, ndo hay haladzay faya ta giye zlapay andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Neñ dərmañ na giye andza nəteye. ¹⁹ Ka gwadum nəkurom na, ka tsahum ba? Ka zalumatay a gər mavuwe hay ta mǎdzal gər kurom. ²⁰ Ka vəlumatay tsəved a ndo hay tã təra kurom ha andza beke hay, ta səpatiyə fakuma abəra wu kurom hay ta bəbərək, tã vakum gər, tã zəba fakuma andza wu kəriye ada tã fakum. Ka vəlumatay tsəved andza niye. ²¹ Ah! Neñ na, horoy a geñ haladzay. Neñ bəle eye, na gakum andza niye təbey.

Anəke na tsikiye me andza gər mavuwe. Na giye zlapay tə wu nakə ndo siye hay faya ta giye ha zlapay aye dərmañ. ²² Tə gwad nəteye na, Hebrə hay. Neñ dərmañ ndo i Hebrə. Tə gwad nəteye Israyel hay. Neñ dərmañ ndo i Israyel. Nəteye slala i Abraham. Neñ dərmañ slala ŋgay. ²³ Nəteye ndo mäge məsler i Yesu Kəriste. Neñ na ze tay ha. Na tsikiye andza neñ ndo i mǎtərahəñ. Na ge məsler tə mawura bo eye a ze i tay. Tə gəsawa ga a dāngay madzəga haladzay, a ze i tay, ta ndaəa ga madzəga haladzay, a ze i tay, na sər mǎmǎte madzəga haladzay, a ze i tay. ²⁴ Madzəga zləm Yahuda hay ta ndaəa ga ta mandalaəa, tə ndabawa ga na, kuro kuro mahkar gər eye tsid.† ²⁵ Madzəga mahkar, Roma hay ta kəd ga, sik nəte ta kal ga tə kwar hərwi məkədə gay. Madzəga mahkar kwalalañ i yam ka bətuk may ha a hud i yam. Sik nəte ta həpat kwa ta həvad, na həna mǎ hud i yam. ²⁶ Sik haladzay ahəl nakə faya na həhaliye na, na sa dərətsətseh hərwi mazaw nakə ma zliye ga aye, na sa dərətsətseh hərwi mǎkal hay ta zleñ zay haladzay, na sa dərətsətseh hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay kwa tə həlay i Yahuda gwala ga hay, ta pəreñ haladzay. Na sa dərətsətseh haladzay kwa ma wuzlahgəma, kwa mǎ kəsaf, kwa ka gər i bəlay. Ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ndo məpay bazay a Yesu Kəriste ta geñ dərətsətseh haladzay. ²⁷ Na ge məsler haladzay tə gədañ ada na sa dərətsətseh, madzəga haladzay na hutawa tsəved ka mǎndzəhəre bay, madzəga haladzay na ndzawa ze mǎnde wu mǎnday ada ze mǎse yam, mǎtasl a gawəñ ada na hutawa petekəd mǎpe ka bo bay. ²⁸ Dərətsətseh siye hay andaya, ane tuk na, na tsikiye sa bay. Na tsikiye ka wu mekeleñ eye dəkdek. Ma mǎdzal gər na, na dzalawa ka ndo mǎpe mǎdzal gər hay ka Yesu Kəriste huya. Na dzalawa fataya pat pat. ²⁹ Tadə ndoweye kə

† 11:24 Zəba mǎ Bazlam mapala eye masulo eye 25.3.

ge bāle ka tsəved i Mbəlom na, a wur fagaya haladzay andza maa ge bāle na, neŋ. Tadə ndoweye kə dəd a mezeleme na, a wur fagaya haladzay andza faya ta fakiye ga ta ako.

³⁰ Tadə na giye zlapay na, na giye zlapay tə bāle ga. ³¹ Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste, mazembede nakə ndo hay ta zambadəye, tā zambadəy. Neŋgeye a sər ha na raw me bay. ³² Ahəl niye ahəl nakə neŋ ma Damas aye na, bəy bagwar eye i gəma niye tə zalay Aretas. A pa bəy hərwi mələve wuzlahgəma. Bəy a pay ndo hay ka tsəved hərwi məgəse ga. Gəma niye na, malawara eye ta zled. ³³ Ane tuk na, ndo mape mədzal gər hay ka Yesu tə pa ga a kəteh, tə 6ar faya ləber. Tə zla ga ahaya abəra tə mavavar. Tə mbəzla ga ahaya sərəhəhə abəra ma wuzlahgəma niye. Na təmaw abəra mə həlay i bəy niye.†

12

Pol a sər ha gədan i Yesu Kəriste

¹ Kutoŋ na giye zlapay huya. Na sər ha ma giye ŋgama kwa tsekweŋ bay tebiye. Ane tuk na, anəke na tsikiye ka wu nakə Yesu Kəriste a bəzeŋ ha ma məsine aye. ² Na sər ndoweye andaya madzapa eye tə Yesu Kəriste. Kə ndza ma giye məve kuro gər eye fəd, Mbəlom a zla na a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna Mbəlom a bəzay ha ma məsine, agəna ki ye tə slo i bo ŋgay ta dedek, Mbəlom nətə ŋgeweŋ a sər. ³ Ayaw! Mbəlom kə zla na ndo niye a mbəlom ka təv ŋgay. Agəna məsine a gay, agəna ki ye ta dedek, maa sər na, Mbəlom. ⁴ Ahəl nakə neŋgeye mə dāma aye na, kə tsəne wu nakə ndo zezeŋ ma sliye mətsike bay aye. Ta vəl faya tsəved a ndo hay ka mətsike bay. ⁵ Na giye zlapay na, ta ndo niye, ane tuk na, ka wu neheye tebiye a zəbeŋ dərə a neŋ aye na, na giye zlapay tə bāle ga dəkdek tsa. ⁶ Tadə a seŋ məge zlapay na, na tsikiye me andza gər mavuwe bay, wu nakə na tsikiye na, ma təriye dedek. Ane tuk na, na giye zlapay bay hərwi a seŋ bay nakə ndo ta rəheŋeye ha gər hərwi wu neheye na giye ha zlapay aye. A seŋ tā rəheŋ ha gər dūh na, hərwi bazlam neheye ŋgalak eye hay tə tsəne abəra mə bazlam ga aye ada tə ŋgatay a mede ga.

⁷ Haḃe na, na giye zlapay hərwi wu nakə Mbəlom a bəzeŋ ha aye. Ane tuk na, Mbəlom a vələŋ nakə ma wuriye fagaya mə bo aye hərwi ada nā ge zlapay sa bay. Mbəlom a geŋ wu niye na, tə həlay i ndo i maslaŋ i Fakalaw nakə a sləraw hərwi məndeḃe ga hərwi ada nā ge zlapay bay. ⁸ Madzəga mahkar na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ hərwi ada mā zla fagaya abəra dərətsətseh nakay. ⁹ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ a gwedeŋ: «ŋgalak ga na, dā kar. Hərwi gədan ga ma zəbiye na, ahəl nakə nəkar bāle aye.» Kə ge andza niye na, dərəv ga maŋwasa eye haladzay. Neŋ faya na ŋgalakiye hərwi gədan i Kəriste mandza eye mə neŋ. ¹⁰ Hərwi niye dərəv ga maŋwasa eye hərwi nakə neŋ bāle eye. Kwa tadə faya ta tsedeŋeye, kwa tadə faya ta pəreŋeye, kwa tadə dərətsətseh siye hay faya ta ndzeŋeye a gər, kwa tadə wu hay ta zeŋ gədan, na sər ha faya na giye dərətsətseh hərwi Kəriste ada dərəv ga maŋwasa eye hərwi ahəl nakə neŋ bāle eye na, Kəriste ma vələŋeye gədan ŋgay.

Pol a dzala ka ndo mape mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Korinthe aye

¹¹ Na tsik me andza gər mavuwe, ane tuk na, maa geŋ kutoŋ na, nəkurom. Na zambadəy a bo ga na, hərwi nəkurom ka zambadum ga ha bay. Haḃe mata zembede ga ha na, nəkurom na gwad bədaw? Neŋ wuray kəriye, ane tuk na, ndo i maslaŋ kurom neheye ka gwadum nətəye bagwar eye hay

† 11:33 Zəba mə Məsler hay 9.23-25.

haladzay aye na, ta ze ga ha bay. ¹² Nəkurom ka sərüm ahəl nakə neñ mə gay kurom aye na, na ge məsler ta məzle ñgatay mə dəretsətseh ada Mbəlom kə ge masuwayaŋ wal wal haladzay tə həlay ga. Masuwayaŋ neheye a da ha na, neñ ndo i maslaŋ ñgay ta dedek. ¹³ Na ge wu hay mə gay i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu Kəriste siye hay ada na ge mə gay kurom bay na, andaya daw? Wu andaya nəte tsa nakə na ge mə gay kurom bay aye. Na tsətsah fakuma: «Ndayum ga ha wu mənday» bay. Kə ge na gakum lele bay na, pəsum ga ha!

¹⁴ Anəke na, mazlambar na diye naha a gay kurom mamahkar eye. Na ye naha na, na təmiye ka vəlumen wu wal bay. Wu nakə a seŋ aye na, dərėv kurom bəna wu kurom hay bay. Andza i wawa hay ta bəba tay hay. Maa vəlatay wu a bəba hay na, wawa tay hay bay. Duh maa vəlatay wu a wawa hay na, bəba tay hay. ¹⁵ Kwa ta də na dziye ha wu ga tebiye, kwa ta də na vəliye ha məsafəre ga peteh hərwi madzəne kurom na, a yeŋ a gər haladzay. Ass! Ka wudum ga sa bay na, hərwi nakə na wuda kurom ka zal aye daw?

¹⁶ Na gwad ka sərüm ha na tsətsah fakuma vəlumen wu bay! Ane tuk na, ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad: «Pol neŋgeye bəbək eye, faya ma vakweye gər.» ¹⁷ Na vakum gər na, ma kəkay? Na vakum gər na, ta ndo nəte mə walaŋ i ndo neheye na slər tay naha a gay kurom aye tsukuđu, ma kəkay? ¹⁸ Na tsətsah ka Titus m̄a ye naha a gay kurom. Na slər naha malamarmekelen eye nakə ka sərüm na aye t̄a ye naha salamay.* Ti ye naha na, Titus kə vakum gər hərwi məzle suloy kurom daw? Titus tə neñ, nəmay salamay mədzał gər may nəte bədaw ada faya nəmaa zəŋgaliye tsəved eye nəte bədaw?

¹⁹ Wu nakə nəmaa watsa a dərėwel nakay aye na, agəna ka dzalumeye na watsakum naha hərwi məge me abəra ka bo may kame kurom. Nəmaa tsik na, kame i Mbəlom hərwi nəmay ndo i Kəriste hay. Nəkurom malamarmay neheye nəmaa wuda kurom haladzay aye, nəmaa tsikakum wu neheye tebiye na, hərwi a samay madzəne kurom hərwi ada k̄a gəlüm ka tsəved i Mbəlom. ²⁰ Dərėv faya ma diye fagaya abəra hərwi na dzala agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom aye, na ndzakumeye a gər nəkurom ka tsəved nakə lele bay aye. Mədə kurom ma deyeŋeye a gər bay. Ta də kə ge andza niye na, mede ga ma deyakumeye a gər bay. Agəla na ndzakumeye a gər na, faya ka tərümeye mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo sələk mə walaŋ kurom, faya ka gumeye ka bo mevel, faya ka ñgənumeye bo, faya ka tsikumeye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, faya ka nasumeye ha məzele i ndo siye hay, faya ka dəslumeye ha gər a bo kurom ada faya ka gumeye wu neheye a ye ta tsəved nakə ñgwalak eye bay aye. ²¹ Agəna ahəl nakə na ye naha a gay kurom sa aye na, dərėv ga ma ñgwasiye kame i Mbəlom sa bay. Na dzədzar hərwi na ye naha na, agəna na ndzeye a gər a ndo i mezeleme hay haladzay mə walaŋ kurom ta gər ha mezeleme bay. Agəla nəteye huya ta giye wu nakə lele bay aye, nəteye faya ta giye madama, faya ta giye wu neheye lele bay aye tebiye. Kə ge andza niye na, na ta tuwiye hərwi tay.

13

Mandəve i bazlam

¹ Aza na diye naha a gay kurom na, mamahkar eye. Nəmaa giye sariya ka ndo neheye faya ta giye mənese aye ada nəmaa giye andza nakə tə watsa mə Dərėwel i Mbəlom, tə gwad: «Ta ñgəniye sariya i wu hay tebiye na, ndo məhələ mbal hay sulo kəgəbay mahkar t̄a ge andaya bəna sariya ma ñgəniye bay.*»

* **12:18** Pol kə tsik ka malamarmay niye tsiy. Zəba 2 Koriñte hay 8.22. eye masulo eye 19.15; Mata 18.16; 1 Timote 5.19; Hebrə 10.28.

* **13:1** Zəba mə Bazlam mapala

² Mede nakə na ye naha masulo aye na, 6a na tsikatay a ndo neheye faya ta giye mənese ada a ndo siye hay tebiye dərmaḱ. Anəke na, na ye naha zuk bay. Na masakumeye naha mətsike wu nakə na tsikakum aye. Aza na ye naha na gəriye ndəray kwa nəte bay tebiye. ³ Maa tsik me tə bazlam ga Kəriste daw na, na gwad a sakum məsəre ha bədaw? Ka ta sərume ye ha! Neŋgeye na bəle eye kame kurom bay, ma giye məsler mə walaŋ kurom ta gədaŋ. ⁴ Ahəl nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye na, dedek neŋgeye bəle eye. Ane tuk na, kə lətsew abəra ma mədahaŋ, neŋgeye andaya ta gədaŋ i Mbəlom. Nəmay na, nəmay madzapa eye tə neŋgeye. Nəmaa həniye ha gər hərwi matəre bəle eye hay. Ane tuk na, aza nəmaa ye naha a gay kurom na, nəmaa bəziye ha nəmay ta məsəfəre ta sifa ŋgay, nəmaa giye məsler ta gədaŋ i Mbəlom.

⁵ Tsətsahumay a gər kurom, zəbum ka məndze kurom, nəkurom mandza eye andza ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ŋgway daw? Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, ka sərūm ha bədaw? Kə ge andza niye bay na, ka dəfume ye abəra ka tsəved. ⁶ Ane tuk na, kwa kəkay kəkay bəbay na, ka sərume ye ha ta dedek nəmay na, nəmaa dəf abəra ka tsəved bay. Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu hay ta dedek. ⁷ A samay ndo hay tā gwad famaya, nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay. Wu nakə a samay aye na, nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada kə gum mənese sa bay. Kwa tadə ndo hay tə gwad nəmaa ge məsler lele mə gay kurom bay na, wu nakə a samay aye na, kə gum ŋgwalak. ⁸ Nəmaa tsik andza niye na, hərwi nəmaa sliye faya mənese ha bazlam dedek eye bay. Nəmaa sliye faya məge na, wu nakə dedek eye dəkdek. ⁹ Tadə nəkurom gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom, kwa tadə nəmay bəle eye hay na, dərev may faya ma ŋgwasiye huya. Nəmaa dūwulay naha me a Mbəlom hərwi ada mə dzəna kurom ka məgəle ka tsəved ŋgay.

¹⁰ Hərwi niye na watsakum naha dərewel nakay ka bo abəra anəke na, hərwi ada nə ye naha 6a ka tsətsahum məpəse me tsiy na, na tərakumeye sa bay. Ta dedek Mbəlom kə vəleŋ tsəved ka matərakum hərwi ada nə nas kurom ha dūh bay, ane tuk na, hərwi ada nə dzəna kurom ka məgəle kame kame.

¹¹ Malamar ga hay, anəke na, na ndəv ha bazlam ga kanaŋ! Pəlum məgəle ka tsəved i Mbəlom, vəlum gədaŋ a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, ndzum ayaw ayaw mə walaŋ kurom, ndzum ka təv manəte eye tə zay. Ada Mbəlom, neŋgeye nakə a wudə ndo hay aye ada faya ma vəlateye zay a ndo hay aye, ma gakumeye gər.

¹² Tsikum me a bo lele mə walaŋ kurom nəte nəte andza malamar hay. Ndo məpay bəzay a Mbəlom hay tebiye kanaŋ ta tsikakum naha me.

¹³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mə pa fakuma ŋgama. Mbəlom mə rahakum ha dərev kurom tə mawudə bo ŋgay. Məsəfəre Tsədəŋŋa eye mə dzapakum ha dərev kurom hay nəte nəte.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Galat hay aye Məfələkwe

Derewel i Pol nakə a watsatay naha a Galat hay aye na, a tsikatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta diye i tsakay i Turki nakə anəke aye. Pol a pa gay i maduwule me a həlay mahəhele ηgay masulo eye ta mahkar eye. Ma dəba ηgay na, ndo mekeləη eye hay ti yaw tə labara wal abəra ka bəmalə i Pol.

Ma Galat na, slala i ndo hay wal wal: Yahuda neheye ta təra ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye tə siye i ndo neheye ti yaw abəra mə kule mekeləη eye mə dəma andza ma təv siye hay dərmak.

Pol faya ma gwadəteye na, ka ta ndziye ta Mbəlom na, məndze yak mā ge lele ada ηgwalak eye. A tsik niye na, tə gər i bazlam hay wal wal mahkar.

Ka madədo 1 ta 2 na, a təkər wu nakə a ge bo ka gər ηgay aye.

Ka madədo 3 ta 4, Pol a ge me abəra ka labara ηgay ta mətsike wu nakə a tsik ma Dzam Guram eye aye.

Ka madədo 5 ta 6. Pol a dā ha ma kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste, nəteye ta təmaw abəra ma beke i bazlam mapala eye.

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neη Pol. Neη ndo i maslaη i Yesu. Neη ndo i maslaη i ndo hay bay, maa slər ga ha na, ndo hay bay. Maa slər ga ha na, Yesu Kəriste eye tə gər ηgay ta Mbəlom Bəba kway nakə a lətse ahaya abəra ma mədahaη aye. ² Malamar siye hay tə neη kanaη tebiye nəmaa tsikakum naha me a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye mahaya gər eye ka dala i Galat aye. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweη kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ηgama ada tā vəlakum zay. ⁴ Bəy Maduweη Yesu Kəriste kə vəl ha gər ηgay, a mət na, hərwi ada Mbəlom mā pəsakway ha mezeleme kway hərwi ada wu i məndzibəra neheye lele bay aye tā ge bəy ka gər kway sa bay. A ge na, andza nakə a say a Mbəlom Bəba kway mā ge aye. ⁵ Zambadəkway a Mbəlom ka tor eye. Mā ge bo andza niye!

Labara ηgwalak eye na, nəte ηgweη

⁶ Wu nakə nəkurom faya ka gumeye na, a geη hərbaəəkka! Mbəlom kə zalakum hərwi kâ tərūm ndo ηgay hay ada kə gakum ηgwalak kariye tə həlay i Yesu Kəriste. Ane tuk na, nəkurom faya ka mbəfūmeye dəba ta bəse tsa, ka pumeye bəzay a labara mekeləη eye nakə ka dzalum mə gər kurom ηgwalak eye, ane tuk na, ηgwalak eye bay. ⁷ Labara ηgwalak eye na, nakə na tsikakum aye bəna, mekeləη eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom sa aye na, andaya bay. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo hay andaya faya ta kwasakumeye ha mədzal gər, a satay mənese ha ada mambadə ha Labara ηgwalak eye i Kəriste. ⁸ Tadə ndoweye a tsikakum labara mekeləη eye wal abəra ka bəmalə nakə nəmaa tsikakum aye, kwa tadə nəmay, kwa tadə gawla i Mbəlom na, Mbəlom mā vəlay mezeleme. ⁹ Ba nəmaa tsikakum tsiy, ada anəke na maseye mətsikakum naha sa. Tadə ndoweye kə tsikakum labara mekeləη eye wal abəra ka bəmalə nakə ka tsanum aye na, Mbəlom mā vəlay mezeleme. ¹⁰ Ka dzalum mə gər kurom na tsik andza niye na, hərwi ada ndo hay tā dəsleη ha gər daw? A'ay! Andza niye bay. A seη na, Mbəlom neηgeye mā dəsleη ha gər. Ka dzalum mə gər kurom na, a seη neη nā yatay a gər a ndo

hay daw? A'ay! Tadə a seŋ nā yatay a gər a ndo hay sa na, na sliye faya matəre ndo i məsler i Kəriste bay.

Pol a da ha ma kəkay nakə a təra ndo i maslan i Yesu Kəriste aye

¹¹ Malamar ga hay, sərūm ha na, Labara Ņgwalak eye nakə faya na diye ha aye, a yaw abəra mə bazlam i ndo hay bay. ¹² Na tsəne abəra ka ndo hay bay, ada maa tətikeŋ na, ndo hay wal bay sa tsa. Yesu Kəriste eye tə gər űgay a deŋ ha.* ¹³ Mede ga nakə ahəl niye aye na paway bəzay a kule i Yahuda ma kəkay na, ka tsənum. A həlay niye na, na gawatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka zal naha haladzay. Na pəlawə tsəved ka mədze tay ha. ¹⁴ Mə walaŋ i ndo neheye məve may nətə aye na, na ze tay ha siye i ndo may hay tə məpay bəzay a kule may Yahuda hay. Na vəlaway ha bo ga peteh a kule i bəba tətə may hay.

¹⁵ Ane tuk na, Mbəlom kə zla ga. A zla ga na, kwa ahəl nakə ta wa ga zuk bay aye. Kə geŋ űgwalak űgay, a zeleŋ hərwi ada nā ge məsler űgay a həlay nakə a yay a gər aye. ¹⁶ A bəzeŋ ha wawa űgay mə neŋ hərwi ada nā da ha Labara Ņgwalak eye nakə a tsik ka neŋgeye a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ahəl nakə a bəzeŋ ha aye na, nəmaa ge faya mahəmba ta ndəray bay. ¹⁷ Na ye a Zerozelem mata tsike me ta ndo neheye nətəye tə leheŋ matəre ndo i maslan i Yesu hay aye na, na ye ka təv tay bay. Na ye dūh kwayaŋŋa, na ye ka dala i Arabi. Ma dəba aye, na maw na ye a Damas.

¹⁸ Məve mahkar a ye abəra mə dəma na, na ye a Zerozelem hərwi ada nā űgatay a Piyer. Nəmaa ndza ta neŋgeye na, məhəne kuro gər eye zlam tsa.† ¹⁹ Na űgatay na, a Yakuba malamar i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bəna, na űgatay a ndo i maslan i Yesu mekeleŋ eye bay. ²⁰ Mbəlom a sər wu nakə na tsik aye na, dedek, na raw me bay. ²¹ Ma dəba eye na ye ka dala i Siri ada a Silisi. ²² Ahəl niye na, məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste neheye ka dala i Yahuda aye na, tə sər ga ha zuk bay. ²³ Tə tsənawa wu neheye siye i ndo hay tə tsikawa fağaya, tə gwadawa: «Ndo nakə ahəl niye a gawa kway dəretsətseh aye na, ka mbədə. Duh anəke faya ma diye ha Labara Ņgwalak eye a ndo hay tuk. Ahəl niye na, a pəlawə tsəved ka mədze ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu aye.» ²⁴ Ta zambaɗay a Mbəlom hərwi ga.

2

Ta təma Pol ma Zerozelem

¹ Ma dəba i məve kuro gər eye faɗ na, neŋ ta Barnabas, nəmaa ye a Zerozelem sa. Na zla na Titus ka həlay dərmak. ² Na mbədə gər a dəma na, hərwi Mbəlom ka bəzeŋ ha, a gwedeŋ «do». Na ndisl naha a dəma na, nəmaa haya gər ta bağwar i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu əzad abəra ka ndo hay mahəmeye. Na datay ha Labara Ņgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ağəna ta dzaliye na, məsler ga nakə ahəl niye ta məsler ga nakə faya na giye a təra kəriye. ³ Titus nakə nəmaa ye salamay aye na, neŋgeye ndo i Gərek, ane tuk na, ta gay kutoŋ ka mədəse bo hərwi məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ta gay bay. ⁴ Ane tuk na, ndo i maraw me hay tə yaw a walaŋ may ta bəbəkək tay, a satay mā dəs bo. Tə fələkwwaw ta məkal hərwi mazəbe ka tsəved kway nakə ka ləvakwa gər kway hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste aye. A satay na, kə tərakwa beke i bazlam i Musa mapala eye sa. ⁵ Ane tuk na, nəmaa vəlatay tsəved kwa

* **1:12** Zəba mə Məsler hay 9.3-6. † **1:18** Sefas na, məzele i Piyer ndo i maslan i Yesu Kəriste.

tsekwerj bay tebiye. A samay na, Labara Ngwalak eye mâ ye kame huya ta dedek nakə ada ka tsənumeye dərmaƙ aye.

⁶ Ndo neheye tə gwad nətəye bagwar eye hay aye, kwa tadə nətəye bagwar eye hay, kwa tadə nətəye bagwar eye hay bay, mändəre ga meƙ teƙ. Ka dərə i Mbəlom ndo hay na, tə ləva nətə. Ahəl nakə faya na tsikiye wu nakə na dawa ha a ndo hay aye na, ndo neheye bagwar eye ta səkhej ha faya wuray ka bazlam ga nakə na dawa ha aye bay. ⁷ Azlakwa bay tə sər ha dūh na, Mbəlom kə vələj Labara Ngwalak eye, a gwedəj do ta dətay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye andza nakə a tsikay ahəl niye a Piyer, a gwadaj do ta dətay ha a Yahuda hay aye. ⁸ Tə sər ha Mbəlom nakə a vələj gədan a Piyer ada a tərə ha ndo i maslaj i Yahuda hay aye na, neŋgeƙ Mbəlom nakə a vələj gədan ada a sləƙ ga ha ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, huya neŋgeƙ. ⁹ Yakuba ta Piyer ta Yuhana na, ndo məpe mədƙal gər hay ka Yesu tə sər ha nətəye ndo mändzatay kame, tə sər ha ta dedek Mbəlom kə vələj məsler nakay a həlay. Hərwi niye tə gəsəj həlay a nej ada a Barnabas. Andza məgwedə nəmay tebiye bazlam may nətə. Andza niye nakə nəmay tebiye bazlam may a ye ka bo ta nətəye aye. Nəmay nəmaa diye ka təv i ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ada nətəye na, ta giye məsler mə walaƙ i Yahuda hay. ¹⁰ Wu nakə ta tsətsah famaya nəmaa giye na, nətə tsa. Wu niye na, na vəl ha bo ga ka məge dərmaƙ. Tə gwadəfəmay nəmaa dzəna ndo i mətawak neheye mə walaƙ i ndo məpe mədƙal gər hay ka Yesu ma Zerozelem aye.

Pol a may ha mangok a Piyer ma Anġiyos

¹¹ Ma dəba eye na, Piyer a yaw a Anġiyos, na gay me kame i ndo hay hərwi a ge wu nakə lele bay aye. ¹² Kurre na, neŋgeƙ ta ndo məpe mədƙal gər hay ka Yesu neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndayawa wu mənday ka təv manətə eye. Aza ma dəba eye na, Yakuba a sləraw ndo hay a təv may. Ahəl nakə tə ndislew, Piyer a ŋgatəƙay na, a dazlay madayaw abərə mə walaƙ tay, kə nda wu mənday ta nətəye sa bay. A dzədƙar ta ndo neheye tə gwad ndo hay tebiye tə dəs bo aye. ¹³ Siye i Yahuda neheye tə pa mədƙal gər ka Yesu andza Piyer aye dərmaƙ. Kwa bo i Barnabas eye tə gər ŋgay a ge andza niye dərmaƙ. Tə ge ta məvatay gər. ¹⁴ Na zəba faya na, tə pay bəzay a dedek i tsəved i Labara Ngwalak eye bay na, na tsikay a Piyer kame tay tebiye, na gwadaj: «Nəkar ndo i Yahuda, ane tuk na, mändze yak nakə ka ndza kənaƙ aye na, andza ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye. Ka ndza andza nəkar Yahuda hay bay. Kə ge andza niye na, a saka ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye tə ndza andza nətəye Yahuda hay na, hərwi meƙ?»

Ka təmakweƙe na, ta məpe mədƙal gər kway ka Yesu Kəriste

¹⁵ Nəƙway na, tə wa kway Yahuda hay bəna nəƙway ndo i slala i siye i ndo neheye tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye bay aye bay. ¹⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka sərakwa ha ndəray ma sliye matərə tsədəŋja kame i Mbəlom bay, say ndo nakə kə pa mədƙal gər ŋgay ka Yesu Kəriste aye. Bəna ndo nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ma təriye tsədəŋja bay. Nəƙway bəbay ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste nakə ada Mbəlom a təma kway andza ndo neheye nətəye ŋgwalak eye kame ŋgay aye. Bəna hərwi nakə ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay. Ndəray ma sliye faya matərə ŋgwalak eye kame i Mbəlom hərwi nakə faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay.*

* 2:16 Dəmes hay 143.2; Roma hay 3.20, 23.

¹⁷ Andza niye, nəmay Yahuda hay a samay matəre ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə nəmaa pa mədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. Kə ge nəmay andza niye na, nəmaa təra andza ndo neheye ka zalakway ndo i mezeleme hay hərwi faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay aye. Niye na, andza məgwede Kəriste faya ma diye may ha a mezeleme daw? Kwa tsekweɲ andza niye duh bay! ¹⁸ Maga eye na, andza nakay duh: Tadə ndoweye kə gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye hərwi nakə ma təriye ha ɲgwalak eye bay aye, ada ma dəba eye a mbəda gər məpay bəzay sa, a zəba faya andza wu nakə ɲgwalak eye sa. Niye a ge na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom bay aye. ¹⁹ Neɲ na mət na, hərwi bazlam i Musa mapala eye. Neɲ kame ɲgay na, andza ndo nakə maməta eye aye. A ge bo andza niye na, hərwi ada nə ge andaya ta sifa kame i Mbəlom. Ahəl nakə ta dar na Kəriste ka mayako mazləmbada eye na, neɲ madzapa eye tə neɲgeye, nəmaa mət ka bo salamay.† ²⁰ Neɲ na, sifa nakə anəke na ndziye ha aye na, i ga bay, mandza eye mə neɲ na, Kəriste. Məndze ga nakə na ndziye ka məndzibəra anəke aye na, na ndziye hərwi nakə na dzala ha ka neɲgeye Wawa i Mbəlom nakə a wuda ga aye ada a vəl ha gər ɲgay hərwi ga aye. ²¹ Neɲ na, dafə na kərahiye ɲgwalak i Mbəlom nakə a geɲ aye ta məme a bazlam i Musa mapala eye bay. Tadə ta dedek ndoweye ma təriye tsədanɲa kame i Mbəlom hərwi faya ma pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, niye na, Kəriste a mət kəriye, kə ge ɲgama bay. Duh andza niye bay!

3

Bazlam i Musa mapala eye ta məpe mədzal gər ka Yesu

¹ Nəkurom Galat hay, maa zla fakuma abəra metsehe na, mey? Maa ndzək kurom way? Na dəkum ha parakka lele hərwi ada kə tsənəm ma kəkay nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləmbada eye. ² Na tsətsahiye fakuma wu nəte. Məsəfəre Tsədanɲa eye nakə Mbəlom a vəlakum aye na, a vəlakum na, hərwi nakə faya ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, Mbəlom a vəlakum Məsəfəre Tsədanɲa eye na, hərwi nakə ka tsənəm Labara ɲgwalak eye ada ka dzalum ha faya aye, na gwad ba? ³ Metsehe andaya fakuma bay na, hərwi mey? Ka dazlumay ahəl niye na, ta gədanɲ i Məsəfəre Tsədanɲa eye. Anəke a sakum mandəv ha ta gədanɲ kurom eye na, ma kəkay? ⁴ Wu neheye tebiye a ndzakum a gər aye ka dzalum na, kəriye tsa daw? Ta dedek ma təriye kəriye tsa bay. ⁵ Mbəlom a vəlakum Məsəfəre ɲgay ada a ge masuwayaɲ hay mə walaɲ kurom na, hərwi nakə ka pumay bəzay a bazlam i Yahuda hay mapala eye daw? A'ay, a ge na, hərwi nakə ka pumay zləm a Labara ɲgwalak eye ada ka pum mədzal gər kurom ka Kəriste aye.

⁶ Wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik ka Abraham aye na, məmum ahaya a gər, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲgay.*» ⁷ Niye na, andza məgwede, wawa i Abraham dedek eye hay na, ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye. ⁸ Tə watsa kurre mə Dərewel i Mbəlom, a gwad: «Mbəlom ma təmiye ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, ma piye tay ha nəteye ɲgwalak eye hay kame ɲgay. Niye na, hərwi ta dzala ha ka neɲgeye.» Abraham a tsəne Labara ɲgwalak eye nakay na, kurre. Mbəlom

† **2:19** Ahəl niye hərwi madayay a gər a Mbəlom ada matəre ɲgwalak eye kame ɲgay na, Pol a paway bəzay a bazlam i Musa mapala eye. A pa mədzal gər ka Yesu Kəriste na, a zəba faya bazlam i Musa mapala eye ma təriye ha ndo ɲgwalak eye bay. Hərwi niye a gər ha məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye. * **3:6** Madazlay i wu hay 15.6.

a gwad: «Na piye ngama ka ndo i mändzibëra hay tebiye hërwi yak.†» 9 Andza nakë ahël niye Mbëlom a pa ngama ka Abraham hërwi nakë a dzala ha ka Mbëlom aye na, Mbëlom ma piye ngama ka ndo neheye tebiye tã dzala ha ka nenjeyë andza niye dërmak.

10 Ndo neheye tã dzala, tã gwad ta tãriye ngwalak eye hay kame i Mbëlom ta mëge wu nakë bazlam i Musa mapala eye a tsik aye na, Mbëlom ma vëlateye mezeleme. Andza niye, tã watsa a Derewel i Mbëlom na, a gwad: «Ndowneyë kã pay bəzay a wu neheye mawatsa eye mã Derewel i Musa aye pat pat bay na, Mbëlom ma vëleye mezeleme.‡» 11 Ka sërakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma sliye matãre ha ndo ngwalak eye kame i Mbëlom bay. Ka sërakwa ha na, hërwi tã watsa mã Derewel i Mbëlom na, tã gwad: «Ndo nakë kã dzala ha ka Mbëlom aye na, Mbëlom ma tãriye ha ngwalak eye ka dëre ngay, ada ma hutiyë sifa.§» 12 Ane tuk na, məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, wal ta məpe mädzal gər ka Mbëlom. Duh andza nakë tã watsa a Derewel i Mbëlom aye na, tã gwad: «Ndo nakë kã pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyë sifa dedek eye tã nenjeyë.*» 13 Andza niye Mbëlom a vëlakway mezeleme na, hërwi nakë ka pakway bəzay a bazlam i Musa mapala eye peteh bay aye. Ane tuk na, Kəriste a yaw, a zla tøv mändze kway hërwi ada Mbëlom mã vëlay mezeleme a nenjeyë a bəram kway. A ge andza niye na, a səkəma kway ahaya hërwi ada Mbëlom mã vëlakway mezeleme sa bay. Andza nakë tã watsa a Derewel i Mbëlom aye, tã gwad: «Ndo nakë ta dar na ka mayako aye na, Mbëlom kã vëlay mezeleme.†» 14 Yesu Kəriste a ge andza niye na, hërwi ngama nakë Mbëlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday «na ta vëlakeye» na, ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ta hutiyë tã hălai i Yesu Kəriste dërmak. A ge andza niye na, hërwi ada nəkway kã hutakwa Məsəfəre nakë Mbëlom a tsik kurre a gwad ma vëlakweye hërwi nakë ka pakwa mädzal gər kway ka nenjeyë aye.

Bazlam i Musa mapala eye ma nasiye ha wu nakë Mbëlom a gwad ma vëliye aye bay

15 Malamar ga hay, na dākumeyë ha wu nakay tã wu neheye ka ngatawakway pat pat aye. Tadë ndo hay sulo tã ndza ka tøv manate eye, tã ma ha ka bo bazlam ada tã 6ar dzam mã walanj tay na, ndo andaya ma sliye faya məpəla tay ha dāv? Ndəray ma sliye faya masəkah ha faya wuray bay dërmak. 16 Dzam nakë Mbëlom a 6ar aye dërmak andza niye. Mbëlom a tsik kurre, a gwad ma vëliye wu neheye na, a Abraham. Kã tsik, a gwad ma vëliye a hulfe ngay dërmak. Ta watsa mã Derewel i Mbëlom, Mbëlom ma vëliye wu neheye a Abraham ada a hulfe ngay hay na, andza niye bay. Tã tsik bazlam niye na, ka hulfe nətə tsa. Hulfe niye na, Kəriste.‡ 17 Wu nakë a sən mətsike aye na, ananj: Mbëlom a 6ar dzam ta Abraham kurre. Ma dəba i məve temerre fad tã kuro kuro mahkar na, Mbëlom a vël bazlam mapala eye a Musa. Andza niye, bazlam i Musa mapala eye ma sliye məpəle ha dzam nakë Mbëlom a 6ar ta Abraham kurre aye bay, wu nakë a tsik, a gwad ma vëliye na, ma sliye faya mənese ha bay. 18 Tadë Mbälom ma vëliye wu a ndo hay hërwi nakë faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, andza mägweđe ma vëliye hërwi kã gwad ma vëliye sa bay. Ane tuk na, Mbëlom a pa ngama ka Abraham na, hërwi nakë a tsikay kurre a gwaday ma ta giye andza niye aye.

† 3:8 Madazlay i wu hay 12.3. ‡ 3:10 Bazlam mapala eye masulo eye 27.26. § 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Levitik 18.5; Roma hay 10.5. † 3:13 Bazlam mapala eye masulo eye 21.23. ‡ 3:16 Madazlay i wu hay 12.7.

Mbəlom a vəlakway bazlam mapala eye na, hərwi mey

¹⁹ Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a Yahuda hay na, hərwi mey? Mbəlom a vələmay na, hərwi ada kâ sərakwa ha wu neheye lele bay kame ngay aye. A vəl na, ka təmad eye hus ahəl nakə hulfe i Abraham ki yaw aye, ndo nakə Mbəlom a gwad ma ta vəleye wu niye aye. Ma dəba eye na, gadəñ i bazlam mapala eye andaya sa bay. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye a gwala ngay hay na, hərwi ada tã yaw, tã dáy ha a Musa ada Musa mã datay ha a Yahuda hay. ²⁰ Ndo məma ha bazlam neŋgeye na, mə walañ i bərək hay sulo huya, ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a gwadáy a Abraham na ta vələkeye wu aye na, a ge neŋgeye mahəŋgeye bəna ndəray andaya mə walañ tay bay.*

²¹ Andza məgwədə na, wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, a say a bazlam mapala eye bədaw? A'ay, andza niye bay. Tadə kə ge bazlam mapala eye nakə Mbəlom a vəl aye ma vəliye sifa a ndo hay na, haəbe ma sliye məge tay ha ndo hay ngwalak eye hay kame i Mbəlom, ane tuk na, bazlam mapala eye andaya andza niye bay. ²² Azlakwa düh tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Ndo i mändzibəra hay tebiye nəteye mə həlay i mezeleme. A ge andza niye na, hərwi ada Mbəlom mã vəl wu nakə a gwad ma vələteye a ndo neheye tə pa mədzal gər tay ka Yesu Kəriste aye. A vələtay na, hərwi nakə tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tsa.

²³ Ahəl niye na, tsəved andaya hərwi ada ndo hay tã dzala ha ka Yesu zuk bay, bazlam i Musa mapala eye a ləva kway. Bazlam i Musa mapala eye a ləva kway hus a həlay nakə Mbəlom a dəkway ka tsəved i mədzal ha ka Kəriste aye. ²⁴ Andza niye, bazlam i Musa mapala eye a təra andza ndo matsəpe kway hus a həlay nakə Kəriste ma deyeweye aye. Bazlam mapala eye a təra ahəl niye na, andza niye, hərwi ada Kəriste ki yaw na, ka tərəkweye ngwalak eye hay kame i Mbəlom. Niye na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ²⁵ Anəke na, Mbəlom ka həndəkakway tsəved i mədzal ha ka Kəriste, bazlam i Musa mapala eye ma tsəpiye kway sa bay. ²⁶ Anəke na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom tebiye wawa i Mbəlom hay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. ²⁷ Neheye tebiye tə dzapa tə Kəriste mə madzəhuəbe tay ha nakə ta dzəhuəb tay ha aye na, ta mbədə, mändze tay a ndzəkít bə i Kəriste. ²⁸ Tadə agəna nəkar Yahuda, kəgəbay nəkar Yahuda bay na, ma giye wuray bay. Tadə nəkar beke, kəgəbay beke bay na, ma giye wuray bay. Kwa tadə nəkar hasləka eye, kwa tadə nəkar ngwas eye, ma giye wuray bay. Nəkurom tebiye nəte hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. ²⁹ Kə ge nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, andza məgwədə nəkurom dərmak ma hulfe i Abraham. Ka ta hutumeye wu neheye tebiye Mbəlom a tsik ahəl niye a gwad ma vəleye a Abraham ada a hulfe ngay hay aye.

4

¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anəñ: Maga eye na, andza wawa nakə ma ndiye gay i bəba ngay aye. Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba kwa tadə wu i bəba ngay tebiye i ngay bəbay na, neŋgeye andza beke. ² Ahəl nakə neŋgeye wawa eye mba aye na, ndo hay ta geye gər, ta geye gər a wu ngay hay dərmak hus a məpesle həlay i bəba ngay nakə ma ndisliye a dāma aye. ³ I kway andza niye dərmak. Ahəl nakə nəkway andza wawa hay mba aye na, nəkway beke i

§ 3:19 Ka kule i Yahuda hay na, Mbəlom a dáy ha bazlam ngay mapala eye a Musa tə həlay i gawla ngay hay. Musa neŋgeye ndo məme ha mə walañ i gawla i Mbəlom hay ta Yahuda hay. * 3:20 Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 6.4.

məsəfəre neheye ɲgwalak eye bay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. ⁴ Ane tuk na, ahəl nakə məpəsle i həlay i Mbəlom a ndisl a dəma aye na, a sləraw wawa ɲgay. ɲgwas a wa na. A pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele, ⁵ hərwi ada mār təma tay ha ndo neheye nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye ada kâ tərakwa wawa i Mbəlom hay. ⁶ Wu nakə ka sərakweye ha ta dedek nəkway wawa ɲgay hay aye na, anan: Mbəlom a sləraw Məsəfəre i wawa ɲgay a dərev kway. Məsəfəre niye faya ma zaleyə a Mbəlom mə dərev kway, «*Abba, Bəba ga.*» ⁷ Andza niye, nəkurom beke i fakalaw hay sa bay, nəkurom wawa i Mbəlom hay düh. Sa tsa na, ka hutumeye wu neheye ma vəlatəye a wawa ɲgay hay aye dərma hərwi nəkurom wawa ɲgay hay.

A say a Pol na, Galat hay tâ ma ka tsəved ɲgwalak eye

⁸ Ahəl niye Mbəlom neŋgeye way ta dākum ha zuk bay na, nəkurom beke i wu hay wal wal ada wu niye hay na, Mbəlom nakə dedek aye bay. ⁹ Anəke na, ka sərur Mbəlom, a seŋ məgwədə düh na, Mbəlom a sər kurom. Ass! Ka mbədu meye gər məpay bəzay a wu neheye kəriye gədan andaya mə dəma bay aye sa na, ma kəkay? A sakum matərə beke i wu neheye sa na, hərwi mey? ¹⁰ Ka pum mədzal gər kurom na, ka məhane hay, ka kiye hay, məve hay, neheye tebiye həlay eye kə sla a dəma na, ka gawum magurlom. ¹¹ Məndze kurom na, a dzədzar ga ha. Agəna məsler ga nakə na ge mə walaŋ kurom aye na, a təra kəriye.

¹² Malamar ga hay, neŋ na təra andza nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ faya na gaku meye amboh, tərur andza neŋ. Ka guməŋ mənese kwa tsekweŋ bay. ¹³ Nəkurom ka sərur ha makurre eye bo a geŋ nakə na ndza mə walaŋ kurom hərwi mədākum ha Labara ɲgwalak eye aye. ¹⁴ Dəvats ga kə sakum dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, ka zəbun fagaya andza wu kəriye wal bay, ka həharur ga bay. Duh ka təmum ga lele andza neŋ na, gawla i Mbəlom, ada ka təmum ga sa na, andza neŋ na, Yesu Kəriste eye tə gər ɲgay. ¹⁵ A həlay niye na, dərev kurom kə ɲgwas haladzay. Ada dərev kurom a ɲgwas anəke sa bay na, hərwi mey? Ahəl niye neŋ tə gər ga na sər ha tadə tsəved andaya məngwədə na dərə kurom na, atay na, ka ɲgwadum ka vəluməŋ. ¹⁶ Anəke ka zlum ga andza ndo məne dərə kurom na, hərwi nakə na tsikakum dedek aye dāw?

¹⁷ Ndo neheye tə tsik me ada ta mbəda ha Labara ɲgwalak eye na, tə ge məsler ta tsəbtsəb eye mə walaŋ kurom. Ane tuk na, wu nakə tə dzala faya məge aye na, lele bay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada kâ gərur ga ha ada kâ gum tsəbtsəb ka məpatay bəzay a nəteye. ¹⁸ Lele haladzay nakə ndo hay ta giye tsəbtsəb hərwi ndo siye hay aye. Tadə ta giye andza niye huya na, lele. Tadə nəkway dziye kəgəbay neŋ dərəŋ tə nəkurom na, a seŋ ndzum tə neŋ huya. ¹⁹ Nəkurom na, wawa ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Neŋ andza ɲgwas nakə faya ma wiye wawa aye. Faya na siye dərətsətseh ada ma wuriye fagaya andza niye hus ka təv nakə mədzal gər kurom ka təra andza i Kəriste aye. ²⁰ A seŋ tə dərev ga peteh mede naha ka təv kurom anəke hərwi ada nā sər mətsikakum wu neheye. Dərev faya ma diye fagaya abəra kurom.

Agar ta Sara

²¹ A nəkurom neheye a sakum məpay bəzay a bazlam i Musa mapala eye, tsikumeŋ; Ka tsanur wu nakə Derewel i Musa a tsik aye təbədew. ²² Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: Abraham na, wawa ɲgay hay sulo. Neŋged na, beke a wa, wawa neŋged ɲgwas nakə beke eye bay aye a wa. ɲgwas nakə

beke eye aye na, tə zalay Agar. Nğwas nakə beke eye bay aye na, tə zalay Sara.* ²³ Wawa i beke na, tə wa ta mədzal gər i slo i bo tay, ane tuk na, wawa i nğwas nakə beke eye bay aye a wa na, hərwi wu nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre, a gwaday na vəlakeye aye.† ²⁴ Bazlam nakay na, a say mədakway ha wu andaya. Nğwas neheye sulo aye na, a ndzəkit ha bo ta dzam neheye Mbəlom a bar aye. Agar, nğwas beke eye na, a ndzəkit bo ta dzam nakə Mbəlom a bar tə Musa mə mahəmba i Sinay aye. Wawa neheye ta wiye tay ma dzam niye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye. ²⁵ Agar na, neŋgeye andza mahəmba i Sinay nakə ka dala i Arabi aye. Neŋgeye na, andza gəma i Zerozelem nakə anəke aye dərma hərwi gəma niye ta ndo neheye tebiye nəteye mə dəma aye na, nəteye beke i bazlam i Musa mapala eye.‡ ²⁶ Ane tuk na, Zerozelem nakə mə mbəlom aye na, neŋgeye andza nğwas nakə beke eye bay aye. Maa təra andza may kway na, neŋgeye. ²⁷ Maga eye na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar nğwas dəlay eye,

ka wa wawa nəte bay aye,

dərev yak mā nğwasa,

nəkar nakə dərətsətseh i məwe wawa kə zlakazay nəte bay aye,

wuda ta məŋgweşe eye,

hərwi nğwas nakə zal nğay a gər ha aye na,

ma ta hutiye wawa hay haladzay

abəra ka nğwas nakə mandza eye tə zal nğay aye.»

²⁸ Malamar ga hay, nəkurom na, wawa dedek eye hay andza i Mbəlom nakə a tsik kurre aye. Neŋgeye na, andza nakə Mbəlom a tsikay a Abraham kurre a gwaday nakə Sara ma ta wiye Izak aye.§ ²⁹ A həlay niye na, wawa nakə tə wa ta mədzal gər i slo i bo aye na, a saway dərətsətseh a wawa nakə tə wa ta gədan i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. A həlay nakay anəke eye na, huya andza niye dərma. ³⁰ Ane tuk na, tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad kəkay? «Həhar na nğwas nakə beke eye ta wawa nğay hərwi wawa i beke ma ndiye wu i bəba nğay bay. Mata nde na, wawa i nğwas nakə beke eye bay aye.* »

³¹ Malamar ga hay, nəkway na, wawa i beke bay, nəkway wawa i nğwas nakə beke eye bay aye.

5

Kā tərūm beke i bazlam i Musa mapala eye bay

¹ Kəriste kə təma kway ahaya abəra mə bazlam i Musa mapala eye hərwi ada kā tərəkwa beke i wuray sa bay. Ndzum bəŋbəŋ, kā vəlumay tsəved a ndəray t̄a t̄əra kurom ha beke i wuray bay.

² Neŋ Pol, faya na tsikakumeye: Tadə a sakum ndo hay t̄a d̄əs kurom na, niye na, andza məgwədə wu nakə Kəriste a ge hərwi kurom aye ma giye nğama bay. ³ Neŋ faya na masakumeye ha sa, tadə ndoweye kə d̄əs bo na, kutoŋ mā pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye tebiye. ⁴ Nəkurom ndo neheye ka dzalum mə gər kurom ka tərūmeye nğwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə faya ka pumeye bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, ka nğənum, ka zum a bo tə Kəriste dərəŋ. Ka hutumeye nğwalak i Mbəlom sa bay. ⁵ Nəmay na, nəmaa pa faya mədzal gər may, Mbəlom ma ta təriye

* 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 16.15; 21.2. † 4:23 Zəba mə Madazlay i wu hay 17.16. ‡ 4:25

Kanaŋ Zerozelem na, andza məpay bəzay a kule i Yahuda hay. § 4:28 Ezay 54.1. * 4:30 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.10.

may ha ɲɣwalak eye hay hærwi nəmaa vəl ha dərev may a Kəriste. Nakay na, wu nakə faya nəmaa həbiye ta gədan̄ i Məsəfəre Tsədən̄ɲa aye. ⁶ Tadə ndoweye madzapa eye tə Yesu Kəriste, tadə agəna neŋgeye madəsa bo eye, agəna madəsa bo eye bay na, ma giye wuray bay. Wu bagwar eye na, nakə ka dzalakweye ka neŋgeye aye. Məpe mədzal gər kway ka neŋgeye ma vəlakweye gədan̄ mawudə siye i ndo hay.

⁷ Ahəl niye na, ka yawum kame kame ta mäge wu nakə lele aye. Maa gakum me ka mäge wu neheye dedek aye na, way? ⁸ Ndo nakə a səpat kurom, a say gum andza niye na, Mbəlom nakə a zalakum kâ tarum ndo ɲgay hay aye bay.

⁹ Ndo hay tə gwadawana: «Ka kuts gədə ka wu tsekweŋ na, ma kwasiye ha wu niye tebiye.*» ¹⁰ Hærwi nəkway na, madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋ na sər ta dedek ka təmumeye andza i ga, ka dzalumeye andza neŋ. Na sər ha ndo faya ma zlakumeye naha mawesewes aye na, kwa way Mbəlom ma gəsiye na a sariya.

¹¹ Malamar ga hay, neŋ na, tadə na dəwa ha bazlam i Mbəlom huya, ada na gwadawatay a ndo hay dəsum bo na, Yahuda hay ta geŋeye dəretsətseh bay. Ada bazlam nakə na tsikiye ka madere i Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye na, ma ndalatəye bay. Ane tuk na, na tsikawa andza niye bay. ¹² Ndo neheye faya ta kwasakumeye ha gər aye na, a seŋ na, tã ye tã tãra andza vo'ar neheye mahəla kudəs aye.

¹³ Malamar ga hay, nəkurom na, Mbəlom a zalakum hærwi ada kâ təmumaw abəra ma beke i bazlam i Musa mapala eye. Ka ləvumeye gər kurom andza niye, kâ gwadumay a gər kurom ka gumeye wu nakə a say a bor i bo kurom aye bay. Duh na, dzanum bo nəte nəte tə mawudə bo. ¹⁴ Wu nakə bagwar eye mə bazlam i Musa mapala eye na, andza nakay: «Wudə ndo i maged yak dərmak andza ka wudə na gər yak.†» ¹⁵ Tadə duh faya ka gumeye andza wu i pesl hay, ka dzumeye bo ada ka gumeye mbəlak a bo na, gum metsehe bəna, ka nasumeye ha bo nəte nəte kurom eye.

Məsəfəre Tsədən̄ɲa eye tə dərev i ndo zezən

¹⁶ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anan̄: Vəlumay tsəved a Məsəfəre Tsədən̄ɲa eye m̄a dākum ha tsəved. Tadə ka gum andza niye na, ka pumay bəzay a tsəved neheye lele bay bo kurom a wudə aye sa bay. ¹⁷ Məsəfəre Tsədən̄ɲa eye a wudə wu neheye lele bay a say a bo i ndo mäge aye bay, ada bo i ndo nakə a kula ha gər ka Məsəfəre Tsədən̄ɲa eye. Nəteye neheye sulo aye faya ta giye vərəm. Hærwi niye ka slumeye mäge wu nakə a sakum mäge aye bay. ¹⁸ Ane tuk na, tadə Məsəfəre Tsədən̄ɲa eye faya ma dākumeye ha tsəved na, bazlam i Musa mapala eye a ləva kurom sa bay.

¹⁹ Ka sərakwa wu neheye a say a bor i bo kway aye. A say mäge na, wu neheye anan̄ aye: Mäge madama, mäge wu nakə lele bay aye ada mäge wu nakə a ge horoy aye. ²⁰ Ta tawal kule, tə ge madaŋ, ndo hay tə nay dəre bo nəte nəte mə walaŋ tay, faya ta təriye a bo, ta sələk, wu a ndalatay, tə dzala na, bo tay dekdək, ta ɲəna ka bo abəra ndo hay, me a ye tay ka bo bay. ²¹ Tə ge dəre ka wu i ndo hay, tə kwaya, tə ge wu nakə a ye ka bo mäge bay aye, ada faya ta giye wu siye andza nakay haladzay. Bə na gakum daf, anəke na maseye sa. Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye na, ta fələkwiye a Bəy i Mbəlom bay.

* **5:9** Wu nakə tə zalay gədə kanan̄ aye, mandzakit bo i ndo neheye ta səpat tay ha Galat hay aye.

† **5:14** Levitik 19.18.

²² Wu nakə a yaw ma Məsəfəre Tsədanŋa eye andza hohway i gərdaf aye anan: Məsəfəre a vəl mawude bo, mənŋwese, zay, məsəmay naha, ŋgwalak, lele, dedək, ²³ mənɗze lafedede, məge metsehe a bo. Ndo neheye faya ta giye andza nakay aye na, sariya ma gəsiye tay ha bay. ²⁴ Ndo neheye nəteye i Yesu Kəriste aye na, ta kərah bor i bo tay ada ta məɗzal gər nakə lele bay aye, andza ta dar tay ha wu niye hay ka mayako mazlɛmbada eye. ²⁵ Məsəfəre Tsədanŋa eye kə vəlakway sifa. Kutoŋ mata ləve kway na, neŋgeye. ²⁶ Kā dəsɗakway ha gər a bo kway bay, kā ndalakway ha dərev a siye i ndo hay bay, kā gakwa sələk ka siye i ndo hay bay.

6

Dzənakwa bo

¹ Malamar ga hay, tadə ka ndzumay a gər a ndo faya ma giye mənese, mata may bo mā maw ka tsəved na, nəkurom neheye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye kurom ha aye. Ane tuk na, gum na, ta lafedede eye. Neŋ faya na tsikiye kwa a way kurom eye: Ge metsehe hərwi ada kâ dəd a mənese bay dərmaɗ. ² Dzənum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ka wu nakə ma mbiye kurom haladzay aye. Tadə ka gum andza niye na, ka gumeye wu nakə Kəriste a gwadakum gum aye.

³ Hərwi tadə ndoweye ka zəba ka bo ŋgay andza bagwar eye azlakwa bay neŋgeye wuray kəriye na, niye neŋgeye faya ma səpatiye gər ŋgay. ⁴ Kwa way mā zəba ka mede ŋgay, neŋgeye lele tsukudu lele bədaw na, mā zəba faya. Tadə ka zəba ka mede ŋgay lele na, dərev ŋgay mā ŋgwasə ta məsler nakə faya ma giye aye bəna ma ŋgwasiye hərwi nakə a ze ndo ŋged aye bay. ⁵ Kwa way mā ge tə həlay ŋgay eye məsler nakə Mbəlom a vəlay aye.

⁶ Ndo nakə faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, a ye ka bo na, ndo niye hay tā vəlay wu tsakway abəra mə wu tay hay dərmaɗ.

⁷ Sərur ha lele, Mbəlom ma gəriye ha ndo nakə ma ŋgwasiye faya aye bay. Wu nakə ndo a sləga aye na, ma dziye na, neŋgeye. ⁸ Tadə ndoweye kə ge wu nakə a yay a gər a bor i bo ŋgay aye na, magogoy ŋgay nakə ma hutiiye na, mədahaŋ. Ane tuk na, tadə duh a ge wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədanŋa eye na, ma hutiiye sifa nakə ma ndəviye bay aye mə həlay i Məsəfəre Tsədanŋa eye. ⁹ Kə ge andza niye na, gakwa ŋgwalak huya, kâ gərakwa ha bay hərwi tadə ka gərakwa ha bay na, həlay eye ma ndisleweye ka hutakweye wu ŋgwalak eye. ¹⁰ Hərwi niye anəke na, həlay eye andaya, gakwatay ŋgwalak a ndo hay tebiye. Wene wene eye na, a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Kəriste aye.

Mandəve i bazlam

¹¹ Zəbum ka wu nakə faya na watsakumeye naha anəke aye, faya na watsakumeye naha dogolum eye vərɗlɗɗa tə həlay ga eye.

¹² Ndo neheye a satay məgakum kutoŋ ka mədəse bo aye na, a satay ndo hay tā zambadatay hərwi məsler tay. Faya ta giye andza niye na, hərwi ada dərətsətseh mā ndzatay a gər bay dəkdek tsa. Ndo hay faya ta sateye dərətsətseh na, a ndo neheye faya ta rəzleye a gər a məde ha məməte i Yesu Kəriste aye. ¹³ Kwa ndo neheye mədəsa bo eye hay aye na, faya ta rəhay ha gər a bazlam i Musa mapala eye bay. Ane tuk na, a satay na, dəsəm bo hərwi ada ta giye ha zɗapay tə nəkurom. ¹⁴ Neŋ na, na giye zɗapay tə wuray bay, na giye zɗapay duh na, ta məməte i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste nakə ta dar na ka mayako mazlɛmbada eye dəkdek tsa. Hərwi məməte ŋgay na, wu i mənɗzibəra hay ta təra ka dərə ga wu kəriye. Wu neheye na, andza ta dar

tay ha ka mayako mazlɛlmɛbaɗa eye. Neŋ dɛrmak na, andza ndo nakɛ a mɛt ka mayako mazlɛlmɛbaɗa eye ada a gɛr ha wu i mɛndzibɛra hay aye. ¹⁵ Hɛrwi kwa taɗɛ ndoweye maɗasa bo eye, kwa maɗasa eye bay na, ma giye wuray bay. Wu nakɛ bagwar eye na, Mbɛlom kɛ vɛlakway sifa wedeye. ¹⁶ Ndo neheye tebiye faya ta pay bɛzay a tsɛved wedeye, andza mɛgwede ndo neheye nɛteye ndo i Mbɛlom hay ta dedek aye, Mbɛlom mɛ vɛlatay zay ada mɛ gatay ŋgwalak.

¹⁷ Kame na, ndɛray mɛ kweseŋ gɛr sa bay, hɛrwi neŋ na, vavay ka bo ga, a ɗa ha neŋ na, i Yesu. ¹⁸ Malamar ga hay, Bɛy Maduweŋ kway Yesu Kɛriste mɛ pa fakuma ŋgama. Mɛ ge bo andza niye.

Derewel **nakə** **Pol** a **watsatay** **naha** a **Efez** hay **aye** **Məfələkwə**

Derewel nakay tə watsatay naha a Efez hay aye na, mawatsa eye hərwi ndo hay haladzay ka dala i Azi, nakə anəke tə zalay Turki aye. Pol a watsa ahəl nakə neŋgeye ma daŋgay aye (3.1; 4.1). Derewel eye a hayay gər ada a dzapa ha maduk i duk i məsənəke i Pol nakə a sənəkata y a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. A watsa na, a ndo məpe mədzal gər neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Mədzal gər nakə ŋgwalak eye wene wene aye mə derewel i Pol nakay a watsatay a Efez hay aye na, wu nakə a say a Mbəlom məge aye.

Ma madədo 1 ka 3, Pol a rəzlay a gər mətsike ka mədzepe nəte kə ge bo, hərwi Yesu kə vəl ha məsəfəre ŋgay ka mayako mazləmbada eye. Ndo məpe mədzal gər hay neheye Yahuda hay bay aye ta Yahuda hay tə dzapa nəte.

Ma madədo 4 ka 6, Pol faya ma mataya ahaya a zləm a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, mədzepe nəte, ada zay nakə Mbəlom a vəlatay aye.

Pol a tsikatay naha me

¹ Maa watsakum naha derewel nakay na, neŋ Pol ndo nakə Mbəlom a zla hərwi ada nā təra ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste tə dərev kurom lele ada nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste aye.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Ŋgama i Mbəlom a ze wu hay tebiye

³ Zambadakway a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste! Ka zambadakweye na, hərwi kə pa fakwaya ŋgama ta ŋgwalak i wu neheye tebiye ta ndziye ka tor eye mə mbəlom aye. A vəlakway na, hərwi nəkway madzapa eye tə Yesu Kəriste. ⁴ Ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, nəkway neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, 6a Mbəlom kə pala kway. A pala kway na, hərwi ada kâ tərakwa ndo ŋgay hay tsədaŋŋa eye hay ada kâ tərakwa kame ŋgay na, mənese mâ ge andaya fakwaya bay. ⁵ Neŋgeye a wudā kway haladzay. Ba kə tsik kurre, a gwad ma təriye kway ha wawa ŋgay hay tə həlay i Yesu Kəriste. Niye na, a yay a gər a neŋgeye məge andza niye.

⁶ Zambadakway a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gakway aye na, a ze wu hay tebiye aye. Ŋgwalak ŋgay nakə a gakway haladzay aye tə həlay i felik i wawa ŋgay niye a wudā na haladzay aye. ⁷ Kə təməkway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw tə bambaz* i wawa ŋgay niye nəkway madzapa eye tə neŋgeye. Andza məgwede na, kə pəsakway ha mezeleme kway. Andza niye, a dəkway ha na, kə gəkway ŋgwalak haladzay. ⁸ Kə rah kway ha ta ŋgwalak ŋgay na, haladzay. Andza məgwede na, kə dəkway ha mətsehe ŋgay. A dəkway ha na, hərwi ada kâ sərakwa wu nakə a say aye. ⁹ Kə dəkway ha wu nakə maŋgaha eye kurre a say məge tə həlay i Yesu Kəriste aye. Wu neheye a ge na,

* **1:7** «Tə bambaz ŋgay», andza məgwede ta məməte ŋgay nakə tə kəf na ka mayako mazləmbada eye aye.

ta ɲɣwalak ɲgay, anəke na, kə də ha. ¹⁰ Wu niye Mbəlom ma ta ndəviye ha aye na, pat nakə həlay ɲgay eye ma ndisliye a dəma aye. Ma hayatay gər a wu hay tebiye. Wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka mändzibəra aye tebiye. Ma piye tay ha a həlay i Yesu Kəriste hərwi ada m̄a təra bəy.

¹¹ Mbəlom a ge wu hay tebiye na, andza nakə a say mäge aye. Kə pala kway kurre andza nakə a yay a gər aye hərwi ada k̄a dzapakwa tə Kəriste. Kə vələkway wu nakə a tsik kurre a gwad ma vələkweye. ¹² A vələkway na, hərwi ada ndo hay t̄a zambad̄ay a neɲgeye nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye hərwi may neheye nəmaa lah m̄əpe m̄ədzal gər may ka Yesu Kəriste aye. ¹³ Nəkurom dərmaḅ na, nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste. Ka tsənum bazlam dedek eye. Ka tsənum na, Labara ɲɣwalak eye i m̄ətəme nakə Mbəlom a t̄əma kurom ha aye, ka dzalum ha ka Yesu Kəriste. Ma m̄ədzepe nakə ka dzapum tə Yesu aye na, Mbəlom kə vələkum Məsəfəre Tsədan̄ɲa eye andza nakə a tsik kurre, a gwad ma vələkumeye. Məsəfəre Tsədan̄ɲa eye niye a vələkum aye na, andza ɲgodgor nakə tə ge ka da'ar ma d̄iye ha na, nəkurom ndo ɲgay hay. ¹⁴ A vələkum Məsəfəre ɲgay niye ka bo abəra t̄əmad̄ na, hərwi ada k̄a sarakwa ha ta dedek ma ta vələkweye siye i wu neheye ɲɣwalak eye hay kame mba. Ka hutakweye wu niye hay na, ahəl nakə Mbəlom ma ta t̄əmiye kway ha ka tor eye. Zambad̄akway a neɲgeye, Mbəlom nakə bagwar eye ta məzlaḅ eye.

Pol a d̄uwulay me a Mbəlom hərwi ndo i Efez hay

¹⁵ Hərwi niye neɲ faya na gay naha siḅə a Mbəlom hərwi kurom. Neɲ faya na gay naha siḅə a Mbəlom na, hərwi mey? Hərwi na tsəne kəkay nakə nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Bəy Maduweɲ Yesu kame kame ada kəkay nakə ka wudum ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu aye dərmaḅ. Ayaw! Na tsəne wu niye hay andza niye na, ¹⁶ ahəl nakə neɲ faya na d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, na gaway naha siḅə a Mbəlom pat pat hərwi kurom. ¹⁷ Na d̄uwulay naha me na, a Mbəlom Bəba kway nakə ta məzlaḅ eye haladzay aye. Neɲgeye Mbəlom nakə Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste faya ma geye m̄əsler aye. Na d̄uwulay naha me sa na, hərwi ada m̄a d̄akum ha metsehe ɲgay hərwi ada m̄a bəzakum ha bo, k̄a səkahum ha m̄əsəre na lele. ¹⁸ Faya na d̄uwulay naha me sa na, m̄a h̄əndəkakum na m̄ədzal gər kurom lele ada ka dzalumeye ka wu nakə a zalakum faya ma vələkumeye aye lele. Neɲ faya na d̄uwulay naha me na, hərwi ada k̄a s̄ərum ha kəkay wu nakə ma ta vələkumeye na, ɲɣwalak eye haladzay a ze wu hay tebiye. Wu niye ma vələkumeye na, ma vələkumeye tə siye i ndo ɲgay hay tebiye.

¹⁹ Neɲ faya na tsətsahiye faya na, ka s̄ərum gədan̄ ɲgay nakə a ze ha gədan̄ i wu hay tebiye aye ada ka s̄ərum ha gədan̄ ɲgay niye faya ma giye m̄əsler ma nəkway neheye ka dzalakwa ha ka neɲgeye na, kəkay. ²⁰ Gədan̄ ɲgay niye na, nəte tə b̄əmalə nakə a ge m̄əsler tə Yesu Kəriste ahəl nakə a l̄ətse ahaya abəra ma m̄ədahan̄ aye. Yesu a l̄ətsew abəra ma m̄ədahan̄ na, Mbəlom Bəba a gwad̄ay: «Ndza ka t̄əv lele eye tə həlay i m̄ənday ga.» ²¹ Ma t̄əv niye Yesu a ndza a d̄əma aye na, neɲgeye bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ta bəy tay eye hay tebiye, ada ka gər i siye i wu neheye gədan̄ tay andaya mə mbəlom aye tebiye. Neɲgeye ka gər i ndo neheye kwa m̄əzele tay kəkay kəkay eye tebiye. M̄əde a zləm ɲgay na, a ze m̄əzele neheye ka m̄əndzibəra nakay anəke aye ada tə b̄əmalə nakə ma deyeweye kame aye. ²² Mbəlom a həl wu hay tebiye, a pa na a h̄ud̄ i sik ɲgay. A zla, a pa na neɲgeye bəy ka gər i wu hay tebiye, a gwad̄ay: «Nəkar na, bəy i ndo ga hay tebiye.» ²³ Ndo ɲgay hay na, ta t̄əra andza bo i

Yesu. Ngwalak i wu neheye lele eye hay tebiye aye na, faya ma v̄alateye a ndo ngay hay ada nen̄geye na, ngwalak i wu i Mb̄alom tebiye andaya m̄a nen̄geye.

2

Mb̄alom a v̄al sifa t̄a h̄alay i K̄ariste

¹ Ah̄l niye n̄akurom kame i Mb̄alom na, andza mam̄eta eye hay h̄arwi m̄anese t̄a mezeleme kurom neheye ka gawum aye. ² Ka pawumay b̄azay huya na, a mede i ndo i m̄andzib̄era hay. Ka pawumay z̄l̄m a b̄ay i fakalaw nak̄a nen̄geye mandza eye ma maḡar̄mb̄alom aye. Maa ge m̄asler ma ndo neheye t̄a pay naha faya a Mb̄alom bay hus an̄ake aye na, nen̄geye. ³ N̄akway tebiye ah̄l niye na, n̄akway andza n̄ateye d̄armak. Ka gawakwa wu neheye lele bay a say a bor i bo kway aye hay. Bor i bo kway a yawa kway ha ka m̄age wu neheye lele bay aye hay kame kame. Ka dzalawakwa na, ka m̄age wu neheye a say a bor i bo kway aye. H̄abe sariya i Mb̄alom ma ḡasiye kway andza ndo neheye ta dzala ha ka Yesu K̄ariste t̄abey aye na, h̄arwi bor i bo kway.

⁴ Ane tuk na, an̄ake na, andza niye sa bay. Mb̄alom, nen̄geye na, ka gakway m̄a bo haladzay. A wuda kway haladzay. ⁵ Kwa n̄akway andza mam̄eta eye hay h̄arwi nak̄a faya ka gakweye wu neheye lele bay aye hay na, ka v̄alakway sifa wedeye. K̄a dzapa kway ha t̄a Yesu K̄ariste h̄arwi nak̄a a wuda kway haladzay aye. A t̄ama kway ha na, k̄ariye. ⁶ Sa na, a l̄atsakway ahaya ab̄era ma m̄adahan̄ dziye t̄a Yesu K̄ariste h̄arwi nak̄a n̄akway madzapa eye t̄a Yesu K̄ariste aye. Ada k̄a v̄alakway t̄av̄ m̄andze a n̄akway tage Yesu K̄ariste m̄a mb̄alom. ⁷ Andza niye, k̄a gakway wu lele eye haladzay t̄a h̄alay i Yesu K̄ariste. A ge andza niye na, h̄arwi a say m̄adatay ha a ndo neheye ta deyeweye kame m̄ba aye. N̄ateye ta s̄ar ha d̄armak ngwalak ngay nak̄a a v̄al haladzay aye na, k̄ariye. ⁸ Mb̄alom a t̄ama kurom ha ab̄era m̄a mezeleme na, k̄ariye ta m̄adzal ḡar nak̄a a v̄alakum ka dzalum ha ka nen̄geye. A gakum ngwalak ngay na, k̄ariye ⁹ b̄ana, h̄arwi m̄asler neheye faya ka gumeye lele eye hay bay. A gakum ngwalak ngay k̄ariye na, h̄arwi ada nd̄aray m̄a d̄aslay ha ḡar a bo ngay bay. ¹⁰ H̄arwi niye maa gakway na, nen̄geye. A v̄alakway sifa wedeye na, t̄a h̄alay i Yesu K̄ariste h̄arwi ada k̄a gakwa wu lele eye hay huya. Mb̄alom a l̄ava ha bo t̄a wu niye lele eye hay na, kurre h̄arwi ada k̄a pakway b̄azay a ts̄aved̄ lele eye.

Ka t̄arakwa n̄ate na, t̄a K̄ariste

¹¹ H̄arwi niye n̄akurom ah̄l niye k̄akay na, m̄a makumaw a ḡar. N̄akurom na, Yahuda hay bay, slala kurom wal. Yahuda hay t̄a zalawakum na, ndo neheye ta d̄as bo t̄abey aye. N̄ateye t̄a gwad̄away a ḡar tay na, n̄ateye mad̄asa eye hay. Ane tuk na, t̄a tsik na, ka wu nak̄a ndo hay faya ta geye a bo tay, d̄are a ngatay aye d̄ekdek tsa. ¹² M̄amum ahaya a m̄adzal ḡar kurom, ah̄l niye na, ka s̄arum K̄ariste bay. M̄a walan̄ i Yahuda hay na, n̄akurom mb̄alok eye hay. Mb̄alom na, k̄a b̄ar dzam ta ndo ngay hay. Ma dzam niye a b̄ar ta ndo ngay hay eye na, a tsik a gwad̄a ma v̄alateye wu na, kurre. Ane tuk na, n̄akurom m̄a d̄ama bay, n̄akurom mb̄alok eye hay. Wuray andaya nak̄a ka pum faya m̄adzal ḡar kurom aye bay. N̄akurom ka m̄andzib̄era nakay, ane tuk na, n̄akurom d̄aren̄ ta Mb̄alom. ¹³ Ah̄l niye na, n̄akurom d̄aren̄ ta Mb̄alom. An̄ake na, n̄akurom madzapa eye t̄a Yesu K̄ariste. N̄akurom b̄ase ta Mb̄alom tuk h̄arwi Yesu K̄ariste. Nen̄geye ka mb̄ada ha bambaz ngay h̄arwi kurom.

¹⁴ Nen̄geye ndo i zay. Ka hutakwa m̄andze zay m̄a walan̄ kway na, h̄arwi ngay. B̄ana, ah̄l niye na, Yahuda hay ta ndo neheye n̄ateye Yahuda hay t̄abey

aye na, nateye manɓana eye. Ane tuk na, nenɓeye ka gaw ngwalak ngay, ka tara kway ha nate. Ahel niye na, mane dare a bo andaya ma walaŋ kway, a ngana kway ha ka bo abara andza dzal. Ahel nakə a mat aye na, ka mbəzl ha dzal aye niye. ¹⁵ Ka mbata ha bazlam mapala eye i Yahuda hay nakə a gwadawa: «Kā ge nakay bay» kəgəbay «Ge nakay» aye. A ge andza niye na, hārwi mədzepe tay ha Yahuda hay ta ndo neheye nateye Yahuda hay bay aye. Nateye manɓana eye sulo sa bay, nateye nate hārwi nateye madzapa eye nate ta nenɓeye. Nateye tebiye ta tara slala wedeye. A vɛlatay mändze zay a walaŋ tay na, andza niye. ¹⁶ Məne dare nakə ma walaŋ tay aye na, ka mbata ha ta məməte ngay. Məne dare andaya sa bay. Ta tara slala nate na, hārwi ngay. Kə sər tay ha ka bo nateye tebiye tage Mbəlom. ¹⁷ Kəriste ki yaw ka mändzibəra, kə da ha labara wedeye ka gər i mändze zay mə walaŋ i ndo hay ta Mbəlom. Mändze zay niye na, i kurom neheye darenj ta Mbəlom aye ada i may neheye nəmay bəse ta Mbəlom aye. ¹⁸ Yahuda hay ta ndo neheye nateye Yahuda hay bay aye, nakway sulo kway eye tebiye ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste ta gədanj i Məsəfəre Tsədanjja eye nate ngwenj.

¹⁹ Kə ge andza niye na, nəkurom mbəlok eye hay sa bay. Nəkurom madurlonj hay sa bay. Nəkurom na, wawa i dala niye hay nəkurom andza siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəkurom mə gay i Mbəlom andza nateye. ²⁰ Nəkurom na, ka tərūm kwar neheye ta dəzliye ha gay aye. Matəra mədok eye na, ndo i maslaŋ hay ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay. Kəriste na, nenɓeye kwar nakə ma vəleye gədanj a gay aye. ²¹ Gay niye a gəl kame kame, a mbəzl bay na, hārwi ngay. Gay niye a tara na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Mbəlom ma ndziye na, mə dəma. ²² Nəkurom neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, kə həl kurom ta siye i ndo hay, ka tara kway hay tebiye andza kwar i madəzle gay. Gay niye na, Məsəfəre i Mbəlom ma ndziye mə dəma.

3

A say a Mbəlom na, Pol mā datay ha labara ngay a ndo neheye nateye Yahuda hay bay aye

¹ Hārwi niye neŋ Pol, neŋ faya na dūwulay naha me a Mbəlom pat pat hārwi kurom. Neŋ ma danɓay na, hārwi məsler i Yesu Kəriste nakə faya na giye hārwi madzəne nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. ² Ka tsənum Mbəlom kə vələŋ məsler hārwi ada nā ge hārwi kurom bədaw? Na huta na, hārwi ngwalak ngay. ³ Mbəlom kə deŋ ha wu nakə manɓaha eye kurre aye andza nakə na lah məwatsakum naha faya tsekwenj aye. ⁴ Ka dzaŋgum na, ka sərumeje ha kəkay nakə neŋ na sər wu nakə manɓaha eye ka gər i Kəriste kurre aye lele tuk. ⁵ Ahel niye na, Mbəlom kə datay ha wu nakə manɓaha eye andza nakə anəke aye bay. Ane tuk na, anəke na, a sləraw Məsəfəre ngay hārwi ada mā datay ha wu niye manɓaha eye parakka. A da ha na, a ndo i maslaŋ ngay hay, ada a ndo məde ha bazlam ngay neheye a pala tay ha aye. ⁶ Wu niye Mbəlom a da ha aye na, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, Mbəlom ma vələkumeye dziye ta Yahuda hay. Nəkurom ta Yahuda hay nəkurom ka tərūm slala nate. Wu nakə Mbəlom a gwad ma ta vəliye a ndo neheye nateye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye ma vələkumeye na, dziye ta Yahuda hay. Wu neheye tebiye na, maa da ha Labara Ngwalak eye.

⁷ Mbəlom a geŋ ngwalak ngay, a zla ga məge məsler ngay hārwi ada nā da ha labara ngay ngwalak eye a ndo hay. A ge andza niye na, ta gədanj ngay. ⁸ Neŋ mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, na sla wuray kwa tsekwenj bay

tebiye. Kwa andza niye bəbay na, Mbəlom kə geŋ ɲgwalak ɲgay a neŋ hərwi ada nā dātay ha a ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye ɲgama nakə a yaw mə həlay i Yesu Kəriste aye. ɲgama niye na, haladzay. Ndo hay ta sliye faya məsəre tebiye bay, hərwi ka zal naha. ⁹Mbəlom a vəlen tsəved ka mədatay ha a ndo hay wu nakə a tsik ahəl niye maŋgaha eye, ma ta giye bo na, kəkay. Mbəlom neŋgeye ndo məge wu hay tebiye kə pa na wu niye maŋgaha eye hus ahəl nakay anarŋ aye. Anəke na, kə ndohwaw a dzaydzay parakka tuk. ¹⁰Anəke na, Mbəlom kə da ha mə walaŋ i ndo ɲgay hay hərwi ada gawla ɲgay hay ta bəy tay hay mə mbəlom t̄a zəba fataya t̄a sər ha metsehe ɲgay ka gər i wu hay wal wal tebiye. ¹¹Andza niye, a ge na, andza nakə a tsik a gwad ma giye na, ahəl nakə məndzibərə andaya zuk bay aye. A ge na, tə həlay i Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway. ¹²Anəke nəkway na, nəkway madzapa eye tə Kəriste. Faya ka dzalakweye ha faya. Ka dzədzarakweye sa bay, ka hutakwa tsəved mahəndzədə ka təv i Mbəlom tə həlay i Yesu Kəriste. ¹³Hərwi niye neŋ faya na gakumeye amboh. Dərev mā ye fakuma abərə hərwi dəretsətseh nakə neŋ faya na siye hərwi kurom aye bay. Duh dəretsətseh nakay faya na siye na, ma dzəniye kurom haladzay.

Mawudə bo i Kəriste nakə a wudə kway aye

¹⁴Hərwi niye neŋ faya na dəkweye naha gurmets a Mbəlom Bəba kway. ¹⁵Neŋgeye na, Bəba i slala hay tebiye mə mbəlom ada ka məndzibərə ta dedək. ¹⁶Neŋ faya na dūwulay naha me hərwi ada Məsəfəre ɲgay mā vəlakum gadaŋ. Ta gədaŋ i Məsəfəre ɲgay nakə ma vəlakumeye aye na, ka ɲgəlumeye ha bo lele ka tsəved ɲgay. Hərwi neŋgeye na, gədaŋ aye haladzay, wu hay tebiye mə həlay ɲgay. ¹⁷Neŋ faya na dūwulay naha me sa na, hərwi ada Yesu Kəriste mā ndza mə dərev kurom hay ta mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha faya aye. Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada k̄a wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom. Tadə ka wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom na, ka hutumeye gədaŋ andza dərizl i gərɗaf nakə mapa zləlay eye lele aye ada andza gay nakə ta d̄əzl ka mədok nakə mapa eye lele aye. ¹⁸Andza niye, nəkurom ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu siye hay ka mbumeye faya məsəre ha kəkay nakə Yesu Kəriste a wudə kurom aye. Kwa ka yum na, a ɲgay, kwa ka tsalum na, a gəma, kwa ka mbəzlumaw ka dala, kəkway i mawudə bo ɲgay andaya təbey. ¹⁹Neŋ faya na dūwulay naha me na, hərwi ada k̄a sərūm ha neŋgeye a wudə kurom. Mawudə bo ɲgay nakə a wudə kway aye na, ka slumeye məsəre tebiye bay. Andza niye, Mbəlom na, wuray a kətsay bay. Ma rahiye kurom ha ta wu neheye neŋgeye maraha eye.

²⁰Neŋgeye na, ma sliye faya məge wu hay tebiye a ze wu nakə ka tsətsahakwa faya mā gakway aye haladzay. Kwa wu nakə ka dzalakwa mā gakway aye na, a ze. Faya ma giye na, ta gədaŋ ɲgay nakə faya ma giye məsler mə nəkway aye. ²¹T̄a zambaɗay a Mbəlom hərwi wu nakə a ge ta ndo ɲgay hay ada tə Yesu Kəriste aye kame kame ka tor eye. M̄a t̄əra andza niye!

4

Dzapakwa nətə

¹Neŋ nakə ma daŋgay hərwi məsler i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye, faya na gakumeye naha amboh hərwi ada mede kurom mā t̄əra na, andza i Mbəlom nakə a zalakum ka məge aye. ²Andza məgwədə rəhumay ha gər a ndo hay kwa kəɗay. Məsəre me mā ge mə walaŋ kurom. Zlum ɲgatay ka təv i wu hay tebiye. Wudum bo nətə nətə mə walaŋ kurom ada sakumay

naha a bo nāte nāte mā walaŋ kurom. ³ Rəzlumay a gər, məndze kurom mā ge nāte, metsehe nāte andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a dzapa kurom ha aye. Ndzum tə zay mā walaŋ kurom hərwi ada kâ ndzum nəkurom madzapa eye nāte. ⁴ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta təra na, bo i Yesu Kəriste nāte. Məsəfəre i Mbəlom bəbay na, nāte. Wu neheye Mbəlom a zalakum faya aye na, nāte dərma. ⁵ Bəy Maduweŋ kway na, nāte. Məpe mədzal gər kway nakə ka pakwa ka Mbəlom aye nāte. Madzəhuḃe nakə ta dzəhuḃ kway ha a yam aye na, nāte. ⁶ Mbəlom na, neŋgeye nāte ŋweŋ. Neŋgeye na, Bəba i ndo hay tebiye. Neŋgeye a ləva wu hay tebiye. Faya ma giye məsler mā walaŋ kway tebiye. Neŋgeye mā walaŋ i ndo ŋgay hay.

⁷ Nəkway tebiye Kəriste kə vəkakway gədan wal wal ka məge məsler ŋgay.

⁸ Andza nakə mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom aye na, a gwad:

«Ahəl nakə a ŋwasa ka ndo mənə dəre ŋgay hay aye na,

kə tsal a mbəlom,

kə həl tay ha ndo neheye magəsa eye hay.

Tsa na, a vəlatay ndaraw a ndo hay ka məndzibəra. *»

⁹ A gwad: «Kə tsal a mbəlom» na, andza məgwede mey? A tsal a mbəlom na, dūh a lahaw mambəzlaw hus ka dala təday. ¹⁰ Ndo niye a mbəzlaw aye na, neŋgeye ndo nakə a tsal a mbəlom a gər eye dəreŋ hərwi ada mā təra ha wu hay tebiye lele.

¹¹ Maa vəl ndaraw a ndo hay na, neŋgeye. Siye hay a vəlatay ndaraw matəre ndo i maslaŋ ŋgay hay, siye hay ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay, siye ndo məde ha labara wedeye a ndo hay ada ndo mekeləŋ eye hay ndo mətsəkure tə matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay. ¹² A ge andza niye na, hərwi ada tā dzəna tay ha siye i ndo ŋgay neheye tə dzala ha aye ka məge məsler i Mbəlom ada ndo niye hay ta təra bo ŋgay aye na, tā gəl. ¹³ A ge andza niye na, nəkway tebiye ka dzapakwa nāte hərwi mədzal gər kway nakə ka dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye na, nāte. Ada ka sərakwa na sa. Andza niye ka gələkweye, ka tərakweye ndo neheye masəra eye ka tsəved i Mbəlom aye. Ka tərakweye ndo lele hay andza Kəriste.

¹⁴ Ka tərakwa andza niye na, nəkway wawa hay sa bay. Ndo məvay gər a ndo hay tə maraw me tay ta dziye kway ha abəra ka tsəved i Mbəlom tə matətike tay niye hay andza mətasl nakə ma bəliye ha kwalalaŋ i yam ka gər i yam vuv afəŋ vuv afəŋ aye sa bay. ¹⁵ Duh na, tsikakwatay dedek a ndo hay. Gakwa wu hay tebiye tə mawudə bo nāte nāte mā walaŋ kway. Ka gakwa andza niye na, ka gələkweye hus ka matəre andza Kəriste, neŋgeye nakə ka gər i ndo neheye tebiye aye. ¹⁶ Maa hayay gər a ndo hay tebiye na, neŋgeye hərwi ada tā dzapa nāte andza vərəzli i bo i ndo naka a zəv ha bo ka təv manəte aye. Tadə siye faya ta giye məsler tebiye na, bo ma gəliye. Andza niye, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta wudə bo nāte nāte mā walaŋ tay na, ta diye kame kame.

Sifa wedeye ka təv i Yesu

¹⁷ Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, ta məzele i Bəy Maduweŋ kway. Na tsikakumeye naha na, wuye mey? Neŋ faya na gwadakumeye naha amboh ta amboh, kâ pumay bəzay a mede i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye sa bay. Nəteye tə dzala na, ka wu nakə ma giye ŋgama bay aye. ¹⁸ Mədzal gər tay na, ləvon. Nəteye kame i Mbəlom na, mbəlok eye hay. Sifa nakə ma ndəviye bay ka tor aye na, ta huta bay hərwi ta kula ha gər tay tənḡwa tənḡwa

* 4:8 Matsika eye andza mə Dəmes hay 68.19.

andza kwar. Tə sər tsəved i Mbəlom bay. ¹⁹ Horoy a gatay sa bay. Tə vəlay ha bo tay na, ka mäge wu neheye lele bay aye hay. Wu neheye a ge horoy aye na, faya ta giye ta məŋgwese.

²⁰ Nəkurom, ka tətikum ka gər Kəriste na, andza niye bay. ²¹ Ka rəhumay ha gər na, a neŋgeye bədaw? Nəkurom neheye madzapa eye tə neŋgeye na, tə tətikakum dedək. Dedək niye ta tətikakum aye na, Yesu. ²² Ta tətikakum na, gərüm ha mədzal gər kurom neheye kurre aye. Gərüm ha mede kurom nakə ahəl niye aye. Mede kurom niye na, ma nasiye kurom ha hərwi bor i wu neheye lele bay aye ta vakumeye gər. ²³ Məsəfəre i Mbəlom mâ mbədakum ha dərev kurom ada dzalum ka wu lele eye hay. ²⁴ Pumay bəzay na, a mede wedeye. Mede wedeye niye na, maa mbəda ha mə nəkurom na, Mbəlom hərwi ada mâ təra andza i ŋgay. Mede niye na, dedək eye, a yay a gər a Mbəlom. Mənese andaya kwa tsekwenj mə dəma bay.

²⁵ Hərwi niye kâ rawum me bay. Kwa way mâ tsikay a ndo na, dedək hərwi nəkway madzapa eye na, nətə andza hawal i bo neheye wal wal madzapa eye ka bo eye nətə aye. ²⁶ Wuray kə ndalakum na, kâ gum mezeleme bay. Pat mâ dəd ka wu nakə a ndalakum aye bay, səfum ha dərev kurom. ²⁷ Kâ vəlumay tsəved a Fakalaw bay. ²⁸ Məkal hay tâ kəla sa bay. Duh na, tâ ge məsler lele tə həlay tay hərwi ada tâ huta wu hərwi məvəlatay a mətawak hay dərmak. ²⁹ Bazlam nakə ma nasiye ha ndo hay aye na, mâ ndohwaw abəra ma təbəlem kurom bay. Tsikum duh na, bazlam nakə ma dzəniye siye i ndo hay məgəle ka tsəved i Mbəlom aye. Tsikum na, wu neheye a ye ka bo mətsike, ma dzəniye tay ha ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam kurom aye. ³⁰ Kâ gumay dəretsətseh a Məsəfəre i Mbəlom Tsədanŋa eye kwa tsekwenj bay tebiye. Mbəlom a ge fakuma ŋgodgor na, ta Məsəfəre† niye. Andza məgwede na, nəkurom ndo ŋgay hay. A dākum ha sa na, pat nakə həlay aye kə slaw na, ma təmiye kurom ha ka tor eye tuk. ³¹ Zlum na dəgum abəra mə dərev kurom. Kâ gum mevel bay, wu mâ ndalakum bay. Gərüm ha mətsal bo, kâ tsadum a bo bay. Kâ gum sewed kwa tsekwenj bay tebiye. ³² Tərüm duh na, kwakwad eye hay kame i ndo hay. Gumatay ŋgwalak a ndo hay. Pəsum ha a bo mənese mə walaŋ kurom nətə nətə andza nakə Mbəlom a pəsakum ha tə Kəriste aye.

5

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, mə dzaydzay

¹ Nəkurom na, wawa i Mbəlom hay. Mbəlom a wudə kurom haladzay. Kə ge andza niye na, tərüm andza neŋgeye. ² Ma məndze kurom tebiye na, wudum ndo hay andza Kəriste nakə a wudə kway, a mət hərwi kway aye. Məmətə nakə a mət aye andza wu nakə a tsəhən ada a ze huŋŋa lele tə vəlay a Mbəlom, a yay a gər haladzay aye.

³ Anəke na, nəkurom na, ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Kâ gum madama kwa tsekwenj bay. Wu neheye a ge horoy mäge aye na, kâ gum bay. Kâ gum dəre ka wu i ndo hay bay. Ka gər i wu neheye na, kwa tsekwenj kâ tsikum bay. ⁴ Bazlam neheye a ge horoy aye ada tə bazlam neheye matərakahaŋ aye na, a ye ka bo mətsike mə walaŋ kurom bay. Kwa mäge mahəmba neheye lele bay aye na, kâ gum bay. Duh na, gumay naha sisə a Mbəlom hərwi wu nakə a ge aye. ⁵ Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama aye ta ndo neheye faya ta giye siye i wu neheye lele bay aye na, ta hutiyə mede a Bəy i Mbəlom ta Kəriste bay. Ndo neheye faya ta giye dəre ka

† 4:30 Zəba ma Efez hay 1.13.

wu i ndo hay aye ta hutkiye mede a bəy i Mbəlom bay hərwi wu neheye a yatay a gər a ze Mbəlom. Niye andza nəteye faya ta dəslay ha gər na, a kule.

⁶ Ndo hay tã vakum gər tã bazlam neheye kəriye bay. Dərev ma ta ndaleye a Mbəlom hərwi bazlam niye hay lele bay aye. Mbəlom ma ta giye mevel ka ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. ⁷ Kã dzapum ta ndo niye hay bay tebiye. ⁸ Ahəl niye na, nəkurom ma ləvonj. Anəke na, nəkurom mə dzaydzay hərwi nəkurom madzapa eye ta Bəy Maduwej Yesu. Ndzum na, andza ndo neheye nəteye mandza eye mə dzaydzay aye. ⁹ Na tsik andza niye na, hərwi dzaydzay faya ma vəliye wu neheye ŋgwalak eye ta wu neheye mənese mə dəma bay aye ada dedək eye. ¹⁰ Gum gədanj məsəre na, wu neheye a yay a gər a Bəy Maduwej aye. Ada gum na, wu niye hay. ¹¹ Məsler i ndo neheye faya ta giye ma ləvonj aye na, kã taləkum a dəma həlay kurom bay. Wu nakə faya ta giye na, ŋgwalak eye andaya mə dəma kwa tsekweŋ bay tebiye. Duh na, wu tay neheye lele bay faya ta giye na, dumatay ha parakka. ¹² Wu neheye faya ta giye ta məkal aye na, a ge horoy mətsike faya. ¹³ Tadə ta dā ha wu niye hay parakka na, nəteye kəkay na, ndo hay ta ŋgateye, ¹⁴ hərwi wu nakə a bəz parakka ta həpat aye na, ma təriye dzaydzay. Hərwi niye tə gwad:

«Nəkar naka mandzahəra eye, pədəke abəra ka məndzehəre,
lətse abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay,
hərwi ada Kəriste mǎ vəlaka dzaydzay.»

¹⁵ Kə ge andza niye na, gumay metsehe a mede kurom. Ndo neheye tə sər wuray bay aye na, kã pumay bəzay a mede tay bay. Duh pumay bəzay na, andza ndo neheye ta tsah aye. ¹⁶ Həlay nakay anaŋ aye na, həlay nakə lele bay aye. Kã dzum ha həlay kəriye bay, gum ŋgwalak huya. ¹⁷ Hərwi niye kã tərüm andza ndo neheye ta tsah təbey aye bay, düh pumay zləm na, a wu nakə Bəy Maduwej kway a say kã gum aye. ¹⁸ Kã kwayum ta guzom bay. Məkweye na, ma nasiye ha sifa kurom. Duh na, Məsəfəre i Mbəlom mǎ rahakum a dərev pat pat. ¹⁹ Zambadumay a Mbəlom ta dəmes nəte nəte mə walaŋ kurom. Gum dəmes kwa waray waray neheye Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum aye. Gum dəmes niye hay mə walaŋ kurom. Zambadumay a Bəy Maduwej tə dərev kurom tebiye. ²⁰ Gumay naha sişə a Bəba Mbəlom hərwi wu hay tebiye. Gumay naha sişə na, tə məzele i Bəy Maduwej Yesu Kəriste. Gumay naha sişə pat pat.

Məndze i ŋgwas hay tə zal tay hay

²¹ Rəhumay ha gər kwa a way nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi nəkurom faya ka pumay naha faya a Kəriste.

²² Nəkurom ŋgwas hay, rəhumay gər a zal kurom hay andza nakə a say a Bəy Maduwej kway Yesu aye. ²³ Hərwi zal na, neŋgeye bəy eye ka gər i ŋgwas andza nakə Yesu Kəriste neŋgeye bəy ka gər i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Neŋgeye ma mbəliye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay na, bo ŋgay. ²⁴ Kə ge andza niye na, ŋgwas hay tã rəhatay ha gər a zal tay hay lele andza nakə məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ta rəhay ha gər a Yesu Kəriste aye.

²⁵ Nəkurom zal hay, wudum ŋgwas kurom hay haladzay andza nakə Yesu Kəriste a wuda məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ada a mat hərwi tay aye. ²⁶ A ge andza niye na, hərwi mǎ təra tay ha tsədəŋŋa kame i Mbəlom. Neŋgeye a təd yam, a bara tay ha hərwi ada tã təra tsədəŋŋa ta labara ŋgay.* Andza

* 5:26 Məbere tsədəŋŋa ta yam: Zəba ma Ezekiyel 36.25; Titus 3.5, ada labara: Zəba ma Yuhana 15.3.

niye, a pala tay ha wal, nətəye ta təra i Mbəlom. ²⁷ A say ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu tã yaw kame ŋgay na, ta mædəslatay ha gər nakə ta dəslatay ha gər aye. Tã təra na, tsədəŋŋa, ndəluḅ kwa tsekweŋ mâ ge andaya fataya bay. Tã təra ka dərə i ndo na, lele. Mənese mâ ge andaya fataya bay, ada kwa vavay mâ ge andaya fataya bay. ²⁸ Andza niye nəkurom zal hay dərmaḵ wudum ŋwas kurom hay andza nakə ka wudum bo kurom aye. Ndoweŋe ka wuda ŋwas na, a wuda bo ŋgay. ²⁹ Ndəray andaya nakə ma geye dərətsətseh a bo ŋgay aye na, andaya bay. Kwa way na, ma geye gər a bo ŋgay ta wu mənday lele andza Yesu Kəriste nakə faya ma gateye gər a məhay gər i ndo mæpe mædzal gər hay aye. ³⁰ Neŋgeŋe faya ma gəkweŋe gər hərwi nəkway na, hawal i bo ŋgay. ³¹ Hərwi niye bazlam i Mbəlom a gwad na: «Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋwas ŋgay. Nətəye sulo ta təriye bo nətə.†» ³² Bazlam nakay na, kə dəkway ha wu nakə ŋwalak eye lele haladzay. Neŋ na tsik na, ka gər i Kəriste ta məhay gər i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu. ³³ Bazlam neheŋe na, hərwi kurom dərmaḵ. Kwa way mâ wuda ŋwas ŋgay andza nakə a wuda bo ŋgay aye. Ŋwas hay rəhumatay gər a zal kurom hay.

6

Məndze i wawa hay ta bəba tay hay

¹ Wawa hay, nəkurom ka tərüm madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Gəsumatay me a bəba ta may kurom hay hərwi andza niye na, lele. ² Bazlam i Mbəlom mapala eye nətə a gwad: «Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak.» Niye na, makurre i bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik ahəl niye a gwad ma ta vəliye wu aye. ³ Wu nakə a gwad: «Ma ta vəliye, tadə ka rəhay ha gər aye na, wu tebiye ma giye lele hərwi yak. Ka ndziye ka məndzibəra haladzay.*»

⁴ Nəkurom bəba i wawa hay, kã gumatay wu mandala eye a wawa kurom hay bay. Duh na, gumatay gər lele. Tətikumatay ada kətum tay andza nakə Bəy Maduweŋ Yesu a dā ha aye.

Beke ta ndo i gay tay hay

⁵ Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka məndzibəra nakay. Gəsumatay me ada dzədzarumatay. Gum məsler tə dərəv kurom nətə. Niye na, ka rəhumay ha gər na, a Kəriste. ⁶ Kã gum məsler ka təv dərə tay dəkdek tsa bay. Kã gum məsler hərwi ada tã dəsłakum ha gər dəkdek tsa bay. Duh na, gum wu neheŋe a yay a gər a Mbəlom aye tə dərəv kurom nətə hərwi nəkurom na, ndo i məsler i Kəriste. ⁷ Gumatay məsler na, ta ŋwalak andza nakə faya ka gumeye məsler na, a Bəy Maduweŋ aye bəna andza nakə ka gumeye a ndo hay aye bay. ⁸ Kwa nəkar na, beke, kwa nəkar beke eye bay, sər ha na, tadə faya ka giye məsler lele eye na, Bəy Maduweŋ ma ta hamakeŋe a dəma.

⁹ Nəkurom ndo i gay i beke hay, gumatay ŋwalak a beke kurom hay dərmaḵ. Kã gumatay dərətsətseh bay. Sərüm ha nəkurom ta beke kurom hay na, nəkurom i Mbəlom nətə bəna wal wal bay. Neŋgeŋe na, a ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey.

Məhəle wu həlay i Mbəlom

† 5:31 Madazlay i wu hay 2.24. * 6:3 Zaba ma mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16.

¹⁰ Wu nakə na ndəvakumeye naha mətsikakum aye na, ndzum madzapa eye ta Bəy Maduweŋ Yesu. Tərum gədaŋ eye hay hərwi gədaŋ ŋgay na, a ze kwa mey tebiye. ¹¹ Dzəwuđum bo ta wu həlay i Mbəlom neheye a pakum aye tebiye hərwi ada Fakalaw mâ sla fakuma məvakum gər bay. Ka ndzumeye duwirre, ma sliye fakuma bay. ¹² Vəram nakə ka gəkweye na, ka gəkweye ka ndo hay bay. Ka gəkweye na, ta məsəfəre neheye lele bay aye hay ada ta bəy tay hay, ta neheye nəteye faya ta ləviye məndzibəra nakay manasa eye tə mezeleme aye. Ada ka gəkweye vərəm sa na, tə wu neheye lele bay aye, nəteye ta gədaŋ eye ma magərmbəlom aye. ¹³ Hərwi niye, həlum wu i həlay i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye tebiye hərwi ada pat i vərəm kə ndislew na, kâ hwayum bay, ka gumeye vərəm hus ka mandəve ŋgay eye. Andza niye, ta sliye fakuma bay. ¹⁴ Hərwi niye, ləvum bo. Tərum ndo dedək eye hay. Wu neheye dedək eye hay aye na, andza petekəd nakə ka bərumeye ha bəzihud aye. Pumay bəzay a tsəved i Mbəlom hərwi tadə ka gum andza niye na, a tara andza petekəd i bəre nakə ka pumeye ka bo aye. Ma təkiye kurom abəra ka wu neheye lele bay aye hay. ¹⁵ Ləvum bo pat pat ka mədə ha Labara Ŋgwalak eye nakə ma vəlatəye zay a ndo hay aye. Niye na, andza təhərak neheye ka pumeye a sik aye, hərwi ada ka ndzumeye ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ lele. ¹⁶ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye aye na, pum mədzal gər kurom ka Bəy Maduweŋ Yesu. Niye na, andza ka zlum ŋgaram a həlay. Səmber i Fakalaw neheye ma mbaliye kurom ha aye ta ndziye fakuma bay. Kwa tadə səmber niye hay ta ako eye faya bəbay na, ŋgaram ma mbatiye ha. ¹⁷ Mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, andza mbərəmdaw nakə ka pumiye a gər aye hərwi matəke na gər. Pum a gər ada zlum bazlam i Mbəlom. Neŋgeye na, andza maslalam nakə Məsəfəre ma vəlakumeye, ka gumeye ha vərəm aye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom tə dərev kurom tebiye pat pat. Gumay amboh ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye. Kâ ndzahərum bay, kâ gərurum ha mađuwulay me a Mbəlom bay. Duwulumay me a Mbəlom pat pat hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. ¹⁹ Duwulumay naha me a Mbəlom hərwi ga dərmak hərwi ada Mbəlom mâ vələŋ wu nakə na tsikiye ada nâ dā ha Labara Ŋgwalak eye nakə Mbəlom a deŋ ha aye. Nâ dā ha na, tə madzədzar eye bay. ²⁰ Kwa neŋ ma danğay bəbay na, neŋ ndo məsləre i Kəriste hərwi bazlam wədeye nakə faya na diye ha aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dzədzar bay, nâ dā ha labara wədeye parakka andza nakə a say a Mbəlom nâ dā ha aye.

Mandəve i bazlam

²¹ Tisik malamar kway nakə na wuđa aye na, neŋgeye tə neŋ faya nəmaa giye məsler i Bəy Maduweŋ salamay. Faya ma giye məsler i Bəy Maduweŋ tə marəhay ha gər ta dedək eye. Neŋ mandza eye kənaŋ kəkay na, ma diye naha ma tsikakumeye. ²² Neŋ faya na sləriye naha ka təv kurom na, hərwi ada kâ sərum ha nəmay mandza eye kənaŋ na, kəkay, ada mâ makum ha dərev.

²³ Mbəlom Bəba ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste tā vəlatay zay a malamar hay tebiye. Tā vəlatay mawudə bo, hərwi ada tā wuđa bo nəte nəte mə walaŋ tay ada tā pa mədzal gər ka Yesu Kəriste huya.

²⁴ Mbəlom mâ pa ŋgama ka ndo neheye ta wuđa Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ka tor eye.

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Filipi hay aye Məfələkwe

Pol a pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a gəma i Filipi na, ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Məhay gər niye na, makurre i məhay gər nakə Pol a pa ka dala i Erop aye.

Derewel i Pol faya ma diye ha ndo i Filipi hay tə Pol, məndze tay a ye lele. A say a Pol masəkah ha, m̄a ge gədaŋ eye lele. Ane tuk na, neŋgeye ma daŋgay. Faya ma siye dəretsətseh hərwi nakə kə gatay a gər a Filipi hay bay aye. A tsikatay mawudə bo ŋgay nakə a wuda tay ha aye.

A tsikatay sa na, wu nakə faya ma dzəmiye na aye. Hərwi ndo siye hay faya ta diye ha Kəriste ta tsəved nakə ŋwalak eye bay aye. A satay masəpete tay ha (1.15-17; 2.21, 18). Pol faya ma dzaliye məsləre ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye a Filipi hərwi tā ye, tā vəlatay gədaŋ ada mətsəne labara tay (2.19-30).

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Filipi ta slər wu kəriye a Pol (4.10-20).

Pol a tsikatay a Filipi hay ka sifa ta məməte i Yesu (2.6-11). Pol a gər ha wu nakə həbə ma hutiyə (3.3-10). Pol a təma məse dəretsətseh hərwi məpay bəzay a Yesu Kəriste. Neŋgeye ma dangay, ada maləva bo eye hərwi məvələ ha sifa ŋgay. Pol a tsikatay a Filipi hay tā pay bəzay a mede ŋgay (3.17; 4.9).

Pol a vəlatay gədaŋ a Filipi hay tā ndza huya ma məŋgwese.

¹ Maa watsa naha dərewel nakay na, neŋ Pol ta Timote, nəmay ndo i məsler i Yesu Kəriste hay. Nəmaa tsikatay naha me a bağwar hay, a ndo madzəne kurom hay ada a ndo məpe mədzal gər hay tebiye hay ka Yesu Kəriste ma Filipi. ² Mbəlom Baba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tā pa fakuma ŋgama ada tā vəlakum zay.

Pol a gaway naha sisə a Mbəlom

³ Kwa kəday na dzalawa fakuma na, na gaway naha sisə a Mbəlom. Na gaway naha sisə pat pat hərwi kurom. ⁴ Ahəl niye na dūwulaway me pat pat hərwi kurom na, dərev ga maŋwasa eye haladzay. ⁵ Na gaway naha sisə a Mbəlom na, hərwi ka dzapakwa nəte ka mədə ha Labara ŋwalak eye. Ka dazlumay madzəne ga na, pat niye kurre ka tarum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu hus anəke aye. ⁶ Maa dazlay məge məsler lele eye mə dərev kurom hay na, Mbəlom. Na sər ta dedək, neŋgeye na, ma gəriye ha ka manawa eye bay. Ma ndəviye ha məsler eye niye na, a pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye. ⁷ Wu nakə na dzala andza niye hərwi kurom aye na, lele. Hərwi ka yumerj a gər haladzay. Sa na, hərwi nəkurom tebiye tage neŋ Mbəlom kə gakway ŋwalak hərwi ada k̄a dzənum ga, kwa anəke neŋ ma daŋgay. Ada ahəl nakə na tsikawa labara i Yesu Kəriste kame i ndo məge sariya hay ada na dəwatay ha labara nakay na, Labara ŋwalak eye dedək. ⁸ Mbəlom a sər na tsik na, na wuda kurom tə dərev nəte. Na raw me bay, na tsik na, dedək. Mawudə bo aye niye na wuda kurom haladzay eye a yaw na, məŋgay? A yaw na, ka təv i Yesu Kəriste.

⁹ Na dūwulaway naha me a Mbəlom hərwi kurom na, hərwi ada mawudə bo i Mbəlom nakə ka wudum bo mə walaŋ kurom aye, m̄a səkah kame kame.

Andza niye ka sərumeje dedek i Mbəlom, ada ka sərumeje ha ka bo bəra wu lele eye hay ta lelebay eye hay, ¹⁰ hərwi ada ka slumeye faya məzle wu neheje ɲɟwalak eye hay. Andza niye pat nakə Kəriste ma maweye na, ka ndzumeye tsəfanɲa, mənese fakuma bay. ¹¹ Nəkurom na, ka tərumeje ndo məge wu neheje ɲɟwalak eye ta gədan i Yesu Kəriste. Ka gum andza niye na, ndo hay ta zambadeje a Mbəlom ada ta dəslay ha gər.

Yesu na, a ze wu hay tebiye

¹² Malamar ga hay, a seɲ na, sərūm ha lele wu neheje tə ndzeɲ a gər kanaj aye na, duh ta dzəna məde ha Labara ɲɟwalak eye. ¹³ Hərwi niye sidzew neheje tebiye faya ta tsəpiye gay i bəy bagwar eye ta siye i ndo hay tebiye tə sər hay neɲ ma danɟay na, hərwi nakə faya na giye məsler i Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Sa na, məgəse nakə tə gəs ga a danɟay aye na, ka səkahatay ha mədzal gər ka Bəy Maduweɲ kway. Madzədzere kwa tsekweɲ andaya mə dərev tay sa bay. Faya ta diye ha bazlam i Mbəlom a ndo hay kame kame duh.

¹⁵ Ane tuk na, siye hay mə walaɲ tay faya ta diye ha bazlam i Kəriste na, hərwi faya ta giye faɟaya sələk. A satay maze ga ha. Ndo mekeleɲ eye hay na, tə da ha bazlam i Kəriste na, tə dərev nəte. ¹⁶ Nəteye tə ge andza niye na, hərwi ta wuda ga. Tə sər ha maa sləra ga ahaya kanaj na, Mbəlom. A sləra ga ahaya na, hərwi ada nā tsikatay, nā datay ha Labara ɲɟwalak eye i Yesu na, Labara ɲɟwalak eye dedek. ¹⁷ Siye i ndo niye hay na, faya ta diye ha bazlam i Yesu Kəriste a ndo hay dərmaɲ. Ayaw dedek ɲɟway, ane tuk na, tə ge andza niye na, a satay maze ga, tə tsikawa tə dərev nəte eye dedek bay. A satay masəkeheɲ ha dəretsətseh kanaj ma danɟay.

¹⁸ Ane tuk na, niye na, ma ndeleɲeye dāw? Ma ndeleɲeye bay. Kwa tadə tə tsik na, tə dərev nəte eye bay, kwa tə tsik na, tə dərev lele eye sadzək, na sər tə da ha na, bazlam i Kəriste. Neɲ na, dərev ga ma ɲɟwasiye. Ayaw, ta dedek na ɲɟwasiye huya kame kame andza nakay. ¹⁹ Hərwi na sər ha na, wu neheje ta dzəniye ga mətəme ga ha hərwi faya ka duwulumeye me hərwi ga ada Məsəfəre i Yesu Kəriste ma dzəniye ga.

²⁰ Wu nakə na wuda haladzay aye ada na pa faya mədzal gər aye, faya na həbiye na, horoy ma ta geɲeye dāda bay. Dərev ga ta gədan eye lele. Ada a seɲ na, kwa anəke, kwa kəday ndo hay tā dəslay gər a Yesu Kəriste hərwi ga. Kwa tadə neɲ andaya tə dəre, kwa tadə na mət na, tā dəslay gər andza niye. ²¹ Hərwi tadə neɲ tə dəre mba na, na zambadeje a Yesu Kəriste. Tadə kwa na mət bəbay na, na hutiye magogoy ga. ²² Ane tuk na, tadə kə ge andza niye, neɲ andaya tə dəre mba na, na giye məsler nakə ma dzəniye ndo hay aye. Mə walaɲ i bazlam neheje sulo aye na, a geɲ gərəɲ gərəɲ. Na zliye mə walaɲ eye wuray na, na sər bay.

²³ Wu neheje sulo aye na, ta ɲɟaneɲ ha mədzal gər. A seɲ həbe na, nā gər ha məndzibəra nakay. Na diye mata ndze tə Kəriste mə mbəlom. Andza niye ka neɲ na, ɲɟwalak eye haladzay. A ze ha məndze nakə ka məndzibəra aye. ²⁴ Ane tuk na, məndze ga nakə na ndziye tə dəre aye na, ma giye ɲɟama haladzay hərwi madzəne kurom. ²⁵ Ada na zəba faya na, ɲɟwalak eye na, andza niye duh. Hərwi na sər ta dedek na ndziye ka məndzibəra mba. Ka ta ndzakweye ka təv manəte eye tage nəkurom. Ka ndzakweye ka təv manəte eye na, na dzəniye kurom ka mede kame kame ka tsəved i Mbəlom, hərwi ada dərev kurom mə ge laɲlaɲ ka tsəved i Mbəlom. ²⁶ Andza niye, ta gər ga ha abəra ma danɟay, na ye naha ka təv kurom na, ka zambadumeye a Yesu Kəriste hərwi ga.

Mäge dāretsətseh hārwi Yesu

²⁷ Ngwalak eye na, mede kurom mâ ge lele hārwi ada ndo hay tâ zəba fakuma, faya ka pumeye bəzay na, a bazlam i Kəriste dedək. Ayaw! A seŋ kwa tadə na ye naha ka təv kurom kəgəbay kwa na ye naha bay na, nâ tsəne nəkurom mandza eye na, bazlam kurom nəte. Ada sa na, faya ka gumeye gədaŋ tə dərev kurom nəte andza ndo mäge vərəm hay hārwi ada Labara Ngwalak eye i Yesu mâ ye kame kame. ²⁸ Kâ dzədzarumatay a ndo mənə däre kurom bay tebiye. Tadə ka dzədzarumatay bay na, ta səriye ha lele nəteye kame i Mbəlom na, ta dze. Ane tuk na, nəkurom na, Mbəlom kə mbəl kurom ha. Mata bəzatay ha niye na, Mbəlom. ²⁹ Hārwi Mbəlom a gakum ngwalak na, ada kâ dzalum ha ka Kəriste dekdək tsa bay. A gakum ngwalak na, hārwi ada kâ gum dāretsətseh hārwi ngay dərma. ³⁰ Nəkurom ka ngatamay a vərəm nakə na ge ahəl niye aye. Anəke na, faya ka tsənumeye neŋ faya na giye andza niye huya. Aya! Nəkurom dərma ka gumeye vərəm nakə neŋ faya na giye.

2*Tərum na, andza Yesu*

¹ Nəkurom ka sərūm ha nəkurom madzapa eye nəte tə Yesu Kəriste. Andza niye neŋgeye ma vəlakumeye gədaŋ ka dərev kurom hay. Mawudə bo ngay nakə a wudə kurom aye na, ma makumeye naha dərev segey. Sərūm ha nəkurom madzapa eye nəte ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Ada ka wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte bədaw? Ndo hay tə gakum mə bo, na gwad ba? ² Kə ge andza niye na, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte. Mədzal gər kurom mâ ge nəte. Məndze kurom mâ ge nəte, ada bazlam kurom mâ ge nəte mâ ye ka bo ayaw ayaw. Tadə ka gum andza niye na, dərev ga ma ngwasiye, ma deyeŋeye a gər kurah kurah. ³ Kâ dzalum ka bo kurom dekdək tsa bay. Kâ dəsłumay ha gər a bo bay. Duh na, hənūm ha gər kurom. Zəbum ka siye i ndo hay na, ndo neheye lele ta ze kurom aye. ⁴ Kwa way mâ gay ngwalak a ndo hay. Kâ pəlūmay wu lele eye a gər kurom dekdək tsa bay. Ka gum wu neheye tebiye andza nakay na, dərev ga ma rahiye tə mənŋgwese.

⁵ Dərev kurom mâ təra na, andza i Yesu Kəriste.

⁶ Kwa Yesu nəteye nəte ta Mbəlom bəbay na, kə ləva ha gər ngay ta Mbəlom bay.

⁷ Duh na, kə gər ha təv məndze nakə lele eye, ka təra ndo i məsler.

Tə wa na andza ndo zezeŋ nakə tə wa na aye dərma.

Ahəl nakə a təra ndo zezeŋ aye na,

⁸ a hənə ha gər ngay.

A gəsay me a Mbəlom hus ka məməte sa!

Məməte ngay niye a mət aye na,

ta dar na ka mayako mazlələmbadə eye.

⁹ Hārwi niye, Mbəlom a pa na ka gər i wu hay tebiye.

Kə pa faya məzele nakə a dā zləm a ze məzele i wu hay tebiye aye.

¹⁰ A ge andza niye na, hārwi ada wu hay tebiye kwa mə mbəlom, kwa kanaŋ ka məndzibəra, kwa ma bəd

ta tsəne məzele i Yesu na, nəteye tebiye tâ yaw tâ dəkway gurmets.

¹¹ Kwa way ma tsikiye tə bazlam ngay Yesu Kəriste na,

Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye.

Andza niye ta zambadəye a Bəba ngay Mbəlom dərma.

Mede i ndo mape mədzal gər hay a Yesu ka məndzibəra

¹² Nəkurom dzam ga neheye na wuɗa kurom haladzay aye, Yesu Kəriste a gəsay me a Mbəlom kəkay na, nəkurom ka sərūm ha lefe. Andza niye, nəkurom dərmaḱ gəsūmay me a Mbəlom. Ahəl niye neŋ ka təv kurom na, ka rəhawumay ha gər. Kwa ənəke neŋ andaya ka təv kurom sa bay bəbay na, səkahum ha mərəhay ha gər kame kame. Andza məgwede na, mətəme nakə Mbəlom a təma kurom ha aye na, gum məsler eye tə həlay kurom eye dərmaḱ. Ka gumeye na, tə madzədzere i Mbəlom. ¹³ Hərwi Mbəlom faya ma giye məsler mə dərev kurom hərwi ada kâ wuɗum wu neheye a yay a gər aye ada ma vəlakumeye gədaŋ hərwi ada kâ gum wu neheye a yay a gər aye dərmaḱ.

¹⁴ Ma məsler kurom nakə ka gumeye tebiye na, kâ sum me bay, kâ tərūm a bo bay, ¹⁵ hərwi ada ka ndzumeye tsədaŋŋa mənese fakuma bay, ada ka tərūmeye wawa i Mbəlom neheye ta giye mənese bay aye. Nəkurom mandza eye na, mə walaŋ i ndo neheye faya ta səpatiye ndo hay aye. Tə pay bəzay i tay na, a tsəved nakə lelebay aye. Nəkurom ka ndzumeye mə walaŋ tay na, andza wurzla neheye ta dəv dzaydzay ka magərmbəlom aye. ¹⁶ Ada sa na, ka tsikumateye bazlam nakə ma vəliye məsəfəre a ndo hay aye. Taɗə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ma maweye na, na ta zlapiyə haladzay kame ŋgay hərwi kurom. Na ta zlapiyə hərwi kurom na, hərwi na ta sariye ha məsler nakə na ge mawura bo eye na, ka təra kəriye bay. ¹⁷ Mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye na, a təra wu nakə ka kəɗawumay a Mbəlom kəriye aye. Agəla ta kəɗiye ga na, ma təriye mambəde ha bambaz andza wu kəriye niye ka kəɗawumay a Mbəlom aye dərmaḱ. Kə ge andza niye na, ma deyeŋeye a gər haladzay, na ŋgwasiye tage nəkurom tebiye. ¹⁸ Nəkurom dərmaḱ na, mâ yakum a gər, ŋgwasakwa ka bo tage neŋ.

Pol a slər Timote ta Epafrodit

¹⁹ Taɗə kə say a Bəy Maduweŋ kway Yesu na, na sər ha mazlambar na slərakum naha Timote, hərwi ada kə maw ka təv ga na, nəkurom mandza eye kəkay na, ma deŋeye ha, ada ma meŋeye ha dərev andza nakə ma diye naha ma makumeye naha dərev aye dərmaḱ. ²⁰ Kanaŋ na, ndo andaya mədzal gər may nəte andza neŋeye na, andaya bay, say neŋeye nate ŋgeweŋ. Ta dedek neŋeye na, a say madzane kurom. ²¹ Ndo siye hay tebiye tə dzala na, ka bo tay deḱdeḱ tsa bəna, tə dzala ka məsler i Yesu Kəriste bay. ²² Ka sərūm ha Timote na, ka bəz ha neŋeye ɗa kə sla. Neŋ tə neŋeye, nəmay salamay nəmaa ɗawa ha Labara ŋgwalak eye. Faya ma dzəniye ga ka mäge məsler andza wawa nakə faya ma dzəniye bəba ŋgay aye. ²³ Andza niye a seŋ na slərakumeye naha. Ane tuk na, na həbiye ta ŋgəneŋ ha sariya ga təday. ²⁴ Neŋ dərmaḱ, na sər ha ta dedek Bəy Maduweŋ ma vəleŋeye tsəved hərwi mede naha ka təv kurom.

²⁵ Nəkurom ka sərūm ha malamar kway Epafrodit, ndo məsləre kurom nakə ka slərūmeye hərwi ada mâ dzəna ga tə wu neheye andaya fagaya bay aye na, neŋ tə neŋeye nəmaa ge məsler salamay. Nəmaa ge məsler ta gədaŋ tə neŋeye salamay hərwi bazlam i Mbəlom. Na dzala ənəke na, ŋgama mâ ma naha ka təv kurom. ²⁶ Kə gay wadəŋ wadəŋ haladzay hərwi a tsəne tə gwad ka tsənum neŋeye kə ɗəɗ a ɗəvəts. Hərwi niye hawa kurom eye a gay haladzay, a say mede naha mənɗatakum. ²⁷ Andza nakə ka tsənum aye na, dedek kə ɗəɗ a ɗəvəts, ka bərəzl. Ane tuk na, a gay mə bo a Mbəlom. Mbəlom kə mbəl ha. Maa gay mə bo a Mbəlom na, neŋ dərmaḱ. Mbəlom a mbəl ha na, andza a mbəl ha na, neŋ, hərwi ada ɗəretsətseh mekeleŋ eye mâ yaw fagaya bay.

²⁸ Hərwi niye, a seŋ mâ ma naha ta bəse ka təv kurom, hərwi ada ahəl nakə ka ŋgatumay na, ka ŋgwasumeye, ada neŋ nâ dzala wuray sa bay. ²⁹ Ayaw! Ki ye

naha na, t̄mum na lele. T̄mum na t̄ m̄əŋgwese, h̄ərwi n̄əŋgeye na, malamar kurom ka ts̄əved i B̄əy Maduweŋ. Slala i ndo andza nakay na, d̄əslumay ha ḡər. ³⁰ Na tsik andza niye na, h̄ərwi n̄əŋgeye na, a z̄əkaw tsekweŋ ma m̄ətiye h̄ərwi m̄əsler i K̄əriste. N̄əŋgeye a zla na, t̄əv m̄əndze kurom. K̄ə s̄ər m̄ədze ha m̄əs̄əf̄ere ŋgay h̄ərwi ada m̄ā dz̄əna ga andza nak̄ə tad̄ə n̄əkurom kanan̄ na, ka dz̄ənumeye ga aye.

3

Mat̄əre ts̄əd̄əŋŋa kame i Mb̄əlom na, k̄əkay?

¹ Malamar ga hay wu nak̄ə na nd̄əvakumeye naha m̄ətsike aye na, anan̄: Ngwasum h̄ərwi n̄əkurom na, ndo i B̄əy Maduweŋ hay. Na diye ḡər m̄əwatsakum naha wu nak̄ə 6a na watsakum naha ts̄iy aye bay. Na masakumeye naha m̄əwetse sa, ma dz̄əniye kurom h̄ərwi ada wuray m̄ā gakum bay.

² Gum metsehe kame i ndo neheye faya ta giye m̄əsler ŋgwalak eye bay aye. N̄əteye faya ta kwasatay ha ḡər a ndo hay ta m̄əgwede d̄əsum bo. ³ Ta dedek mad̄əsa bo eye na, n̄əkway b̄əna, n̄əteye bay. Maa t̄əra ndo i Mb̄əlom hay na, n̄əkway. N̄əkway sa na, ka d̄uwulakway naha me a Mb̄əlom ta ḡədan̄ i M̄əs̄əf̄ere Ts̄əd̄əŋŋa eye, ada ka zambad̄əwakway a Yesu K̄əriste. N̄əkway na, ka pakway z̄ləm a wu nak̄ə ndo zezen̄ ma giye bay.

⁴ Tad̄ə k̄ə ge wu i ndo zezen̄ faya ma giye lele na, ha6e neŋ d̄ərmak na piye faya z̄ləm. Tad̄ə ndoweye k̄ə gwad̄ay a ḡər ŋgay lele m̄əpay z̄ləm a wu i ndo zezen̄ nak̄ə ma giye na, neŋ na s̄ər ha, i ga nak̄ə na tsikiye na, ma ziye i ŋgay. ⁵ H̄ərwi neŋ na, ndo i Yahuda d̄əd̄əŋ eye. Mawa ga na, Yahuda hay. Sa na, neŋ wawa i Israyel hay, ada t̄ə wa ga ma gwala i Bendzamen̄. Ah̄əl nak̄ə t̄ə wa ga, na h̄əna m̄əh̄əne tas̄əla matsamahkar eye na, t̄ə d̄əs bo ga. Tad̄ə ta ts̄ətsahiye fagaya ka ḡər i bazlam i Yahuda hay mapala eye na, neŋ m̄ə walan̄ i Farisa hay. ⁶ Neŋ na, na pay b̄əzay a kule i Yahuda hay lele. Na t̄əkay d̄əre t̄ə ts̄əb̄ts̄əb̄ eye hus ka m̄əgatay d̄ərets̄əseh a m̄əhay ḡər i ndo m̄əpe m̄əd̄zal ḡər hay ka Yesu K̄əriste. Tad̄ə bazlam i Yahuda hay mapala eye m̄ā t̄əra ha ndo lele kame i Mb̄əlom na, na s̄liye faya ha6e m̄əgwad̄akum neŋ na, m̄ənese andaya kwa tsekweŋ fagaya bay.

⁷ Wu niye hay na z̄əbawa faya ah̄əl niye na, andza magogoy ga. Ane tuk na, na s̄ər ha wu niye ŋgama andaya m̄ə d̄əma bay h̄ərwi ada n̄ā huta m̄əd̄zepe t̄ə Yesu K̄əriste d̄uh. ⁸ Ayaw! Na mb̄əd̄ay d̄əba a wu niye hay tebiye na, h̄ərwi na s̄ər ha Yesu K̄əriste na, B̄əy Maduweŋ ga. Niye na, a ze wu hay tebiye. Na mb̄əd̄ay d̄əba a wu hay tebiye na, h̄ərwi Yesu K̄əriste. Na z̄əba ka wu niye hay na, andza mandzak h̄ərwi ada n̄əmāā dz̄əpa t̄ə Yesu K̄əriste ⁹ ada n̄ā ndza m̄ə h̄əlay ŋgay. Na gwadiye neŋ lele kame i Mb̄əlom h̄ərwi nak̄ə na r̄əhay ha ḡər a bazlam i Yahuda hay mapala eye na, d̄āda na tsikiye bay. Wu nak̄ə a t̄əra ga ha lele kame i Mb̄əlom aye na, nak̄ə na pa m̄əd̄zal ḡər ka Yesu K̄əriste aye. Maa t̄əra ga ha ndo lele eye na, Mb̄əlom h̄ərwi na dz̄əla ha ka n̄əŋgeye. ¹⁰ Wu nak̄ə a yeŋ a ḡər haladzay aye na, n̄əte ŋgweŋ tsa. A seŋ na, m̄əs̄əre Yesu ta ḡədan̄ ŋgay nak̄ə a l̄ət̄se ahaya ab̄əra ma m̄ədahan̄ aye. A seŋ sa na, m̄əs̄ə d̄ərets̄əseh andza n̄əŋgeye nak̄ə a sa d̄ərets̄əseh aye, na m̄ətiye andza n̄əŋgeye nak̄ə a m̄ət aye d̄ərmak. ¹¹ Andza niye h̄ərwi ada tad̄ə k̄əkay k̄əkay b̄əbay na, Mb̄əlom ma ta mb̄əla ga ahaya ab̄əra ma m̄ədahan̄.

Mahway h̄ərwi m̄əhute wu nak̄ə kame aye

¹² Kwa wu neheye na tsik tebiye aye na, na gwadiye na huta tsiy na, na tsikiye bay. Ada m̄əgwede neŋ lele na sla tsiy na, na tsikiye bay. Duh na, na

giye gədanj mede kame kame hərwi ada nâ huta tay ha wu niye hay a həlay ga. Na giye andza niye na, hərwi Yesu Kəriste kə zla ga a huđ i həlay ɲgay. Na təra ndo ɲgay.

¹³ Ayaw malamar ga hay, wu niye hay na tsik aye ta təra i ga tsiye na, na tsikiye zuk bay. Ane tuk na, wu nakə na giye na, nəte ɲgweɲ tsa. Na gər ha wu neheye ma dəba ga aye tebiye. Duh na giye gədanj na, mede kame kame hərwi ada nâ huta wu nakə kame aye. ¹⁴ Andza niye neɲ faya na hwiye ndirndir ka məndisle ka kəkway nakə na ndisliye a dəma aye. Na hwiye na, mata hute magogoy ga nakə Mbəlom a zeleɲ faya ma ta vəleɲ aye. Magogoy aye niye ma ta vəleɲ aye na, mede mata ndze tage neɲgeye hərwi Yesu Kəriste.

¹⁵ Nəkway neheye masəra eye hay ka tsəved i Mbəlom aye na, mədzal gər kway m̄a ge na, andza niye. Tadə ndoweye kə dzala wu mekeleɲ eye wal na, Mbəlom ma bəzakumeye ha parakka. ¹⁶ Wu nakə bagwar eye ka gakweye na, zəɲgalakwa tsəved nakə ka zəɲgalakwa hus anəke aye. Kā gərakwa ha bay.

¹⁷ Nəkurom malamar ga hay, nəkurom tebiye zəɲgalum na, təv sik ga. Zəbum ka mede i ndo neheye mede tay lele andza mede may nakə nəmaa dākum ha aye.

¹⁸ Hərwi ndo siye hay haladzay mede tay faya ma bəziye ha, nəteye na, faya ta neye dərə a Kəriste nakə a mət ka mayako mazləmbada eye. Wu neheye na, bə na tsikakum madzəga haladzay. Na masakumeye ha mətsikakum sa. Faya na tsikakumeye naha anəke na, tə mətuwe eye. ¹⁹ Pat nakə məndzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma dziye tay ha. Mbəlom ma dziye tay ha, hərwi ta wuda məpay bəzay a Mbəlom təbey. Tə pay bəzay i tay na, a wu neheye mevel tay a wuda aye. Faya ta giye wu nakə a ge horoy aye, bo tay aye na, a ye tay a gər haladzay. Tə dzala na, ka wu i məndzibəra dəkdək tsa.

²⁰ Nəkway na, ka pəlakweye məge wu niye hay təbey. Nəkway gay kway na, mə mbəlom. Nəkway faya ka həbakweye ndo mətəme ha ndo, Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste nakə ma mbəzlaweye mə mbəlom mata dzəgər tage nəkway aye. ²¹ Ki yaw na, ma mbədəkweye ha bo kway nakay bəle eye hərwi ada bo kway m̄a təra gədanj eye andza bo ɲgay. Ma giye wu nakay ta gədanj nakə ma giye ha məsler hərwi məpe tay ha wu hay tebiye a huvo ɲgay.

4

Mətsikatay me a zləm a ndo hay

¹ Kə ge andza niye na, malamar ga hay, ndzum ta gədanj eye bəɲbəɲ lele mə həlay i Bəy Maduweɲ kway. Nəkurom na, ka yumeɲ a gər haladzay. Hawa kurom a geɲ, a seɲ məɲgatakum. Dərev ga faya ma ɲgwasiye haladzay tə nəkurom. Nəkurom ka tərur na, magogoy i məsler ga nakə na ge aye.

² A nəkurom Evodi ta Siɲtis neɲ faya na gwadəkumeye amboh, ndzum na, ayaw ayaw, bazlam kurom m̄a ge nəte, hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweɲ kway. ³ A nəkar dzam ga nakə faya ka gameye məsler i Mbəlom nəte aye. Neɲ faya na gwadəkəye naha dərmak, dzəna tay ha ɲgwas niye hay, t̄a ndza ayaw ayaw mə walaɲ tay. Hərwi neɲ tage nəteye na, nəmaa ge vərəm haladzay hərwi ada Labara ɲgwalak eye m̄a ye kame kame, ndo hay t̄a tsəne. Məsler niye nəmaa ge aye na, nəmay tebiye tage ɲgwas niye hay tage Kəleneɲ ada ta ndo siye hay, nəmaa ge ka bo məsler dziye. Nəteye tebiye tay aye, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərweɲ ɲgay nakə a watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

⁴ ɲgwasum pat pat hərwi nəkurom mandza eye na, mə həlay i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste. Neɲ faya na gwadəkumeye sa: ɲgwasum. ⁵ Ndo i

məndzibəra hay tebiye ta zəba ka mede kurom na, faya ka təmum ndo hay lele ada faya ka gumateye ɲɔwalak. Sərum ha na, mazlambər Bəy Maduweŋ kway kə ndzew. Mā mətsakum gər bay. ⁶ Wuray kwa tsekweŋ mā dzama kurom bay tebiye. Duh na, tsətsahum wu nakə a sakum ada andaya fakuma bay aye ka Mbəlom. Tsətsahum na, ta məgay naha amboh, mā dzəna kurom ada gumay naha sişə dərmak. ⁷ Yawa! Ka gum andza niye na, Mbəlom ma vəlakumeye məndze zay mə dərev kurom hay. Zay niye ma vəlakumeye na, a ze wu nakə ndo hay tə sər aye. Neŋgeye na, ma tsəpiye dərev kurom ta mədzal gər kurom hay hərwi ada wuray kwa tsekweŋ mā gakum bay. Hərwi nəkurom na, mandza eye mə həlay i Yesu Kəriste.

⁸ Malamar ga hay, wu nakə a zəkaw na ndəvakumeye naha mətsike aye na, anaŋ: Dzalum na, ka wu neheye ɲɔwalak aye hay, nakə ndo hay ta dəslay gər aye, wu neheye dedek eye, a wu neheye ka rəhakway ha gər aye, a wu neheye maraw me andaya mə dəma bay aye, a wu neheye tsədəŋŋa aye, a wu neheye a yatay a gər a ndo hay aye ada a wu neheye ta zambadəway aye. Gumatay metsəhe na, a wu neheye anaŋ aye. ⁹ Gum məsler na, tə wu neheye na tətikakum aye, wu neheye ka təmum aye, wu neheye ka tsənum mə bazlam ga na tsikakum aye, ada wu neheye kə ɲgatumay tə dəre kurom neŋ na ge aye. Ka pumay bəzay na, Mbəlom nakə ma vəlakweye məndze zay aye na, ma ndziye tə nəkurom.

Pol a gatay sişə a Filipi hay hərwi madzəne nakə tə sləray naha aye

¹⁰ Na gay sişə a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada dərev ga kə ɲɔwasa haladzay hərwi ka dzalumaw fagaya sa. Həbe kurre na, ka dzalum fagaya ɲɔwaw. Ane tuk na, ka hutum həlay eye madzəne ga ada kə ndza haladzay nakə ka dzənum ga bay aye. ¹¹ Na tsik andza niye na, hərwi nakə wu andaya fagaya bay aye na, bay. Hərwi kwa tadə wu andaya, kwa andaya bay na, na tətik məndze tə məŋgwesə eye. ¹² Na sər məndze ma mətəwak, na sər məndze mə wu nakə ndasassa aye. Na sənəka məndze ta məŋgwesə eye kwa mə dəretsətəsh waray waray. Na sənəka mərehe ta wu mənday ada na sənəka məndze tə may. Na sənəka məndze tə wu haladzay ada tə wu tsekweŋ eye. ¹³ Na sliye faya mədəme wu neheye tebiye na, ta gədaŋ i Yesu Kəriste nakə a vəleŋ aye. ¹⁴ Kwa tadə andza niye bəbay na, madzəne nakə ka dzənum ga anəke ahəl nakay anaŋ neŋ mə dəretsətəsh aye na, ka gum lele.

¹⁵ Nəkurom ndo i Filipi hay, sərum ha na, ahəl nakə na dazlay mədəkum ha Labara ɲɔwalak eye kurre hūs ahəl nakə na ləte, na ye abara ma Masedowan aye na, maa dzəna ga na, nəkurom dəkdək bəna, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ta vəleŋ wuray bay. ¹⁶ Ahəl nakə neŋ ma wuzlahgəma i Tesalonik aye na, bə sik haladzay ka slərumenə naha wu nakə andaya fagaya bay aye. ¹⁷ Neŋ faya na pəliye tsəvedə ada ka vəlumenə wu bay. Na tsik andza niye dūh na, dərev kə ɲɔwasa hərwi na sər ha Mbəlom ma piye fakuma ɲgama hərwi madzəne nakə ka vəlumenə aye. ¹⁸ Na ɲgatay a wu nakə ka sləruma ahaya Epafrodit aye. Ka vəlumenəw na, haladzay, wuray a kətsen sa bay. Wu neheye ka vəlumenəw aye na, lele andza wu kəriye nakə tə fəkaway naha a Mbəlom a ze huŋŋa a yay a gər haladzay aye. ¹⁹ Mbəlom na, məzlaḅ eye, a ləva wu hay tebiye, wuray a kətsay bay. Neŋgeye ma vəlakumeye wu nakə a kətsakumeye tebiye. Ma vəlakumeye na, tə həlay i Yesu Kəriste. ²⁰ Ndo hay tə zambadəy a Mbəlom Bəba kway ka tor eye. Mā təra andza niye.

²¹ Tsikumatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tə məzele i Yesu Kəriste. Malamar neheye ka təv ga kanaŋ aye ta tsikakum naha me dərmak. ²² Siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye ta tsikakum naha

me dərmaḱ. Maa tsikakum naha me wene wene eye na, ndo neheye ma bəḁgay i bəy i Roma aye.

²³ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Derewel **nakə Pol a watsatay naha a** **Kolosi hay** **aye** **Məfələkwe**

Kolosi na, wuzlahgəma nakə ta diye i mægəma i Azi aye, bəgom na, tə zalay Turki. Pol ki ye a dəma, mata zəbatayaw dərə a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dafa bay. Maa pa məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a dəma na, Epafəras nəte mə walaŋ i ndo neheye tə gawa ka bo məsler aye (1.7; 4.12).

Pol a tsəne ndo hay faya ta səpatiye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma i Kolosi, a watsa tay naha derewel.

Gər i bazlam eye anaŋ: Kəriste ma təmiye tay ha ndo hay abərə ma gədaŋ i ndo mənə dərə.

Pol a dazlay kərəh mə derewel ŋgay (1.1–2.5), dəmes mazambafay a Kəriste hərwi andza neŋgeye Bəy Maduweŋ i məndzibərə ada i ndo məpe mədzal gər hay (1.15-20). Ka ndzay a gər a dəmes na, mađuwule me andaya ka gər i Kolosi hay (1.3-14). Ma dəba i dəmes na, Pol a ma ahaya a zlam vərəm ŋgay nakə a ge hərwi ndo məpe mədzal gər hay aye (1.24–2.5).

Ma dəba eye, Pol a gwadatay a Kolosi hay tə ge metsehe (2.6-23).

Ka mandəve eye na, derewel nakay faya ma vəlateye gədaŋ ka məndze ma sifa wəfeye mə walaŋ i ndo hay, ma bəđgay tay hay ada ma mədzepe ta ndo hay (3.1-4.6).

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me (4.7-18).

¹ Neŋ Pol nakə Mbəlom a zla ga hərwi ada nā tərə ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste aye. Neŋ ta Timote malamar kway, nəmaa watsakum naha derewel nakay.

² Nəmaa watsa naha na, a nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Kolosi aye. Nəkurom malamar may neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste, nəkurom faya ka pumeye bəzay a neŋgeye aye. Mbəlom Bəba kway mā pa fakuma ŋgama ada mā vəlakum zay.

³ Nəmaa dūwulaway naha me a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi kurom. Pat pat nəmaa dūwulaway naha me andza niye, nəmaa gaway naha sisəcə hərwi kurom. ⁴ Nəmaa gaway naha sisəcə hərwi nəmaa tsəne na, nəkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste ada ka wuđum ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye dərma. ⁵ Ka gum andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər kurom ka wu neheye Mbəlom a ləva ha bo, ma ta vəlakumeye mə mbəlom aye. Tə dəkum ha wu nakə Mbəlom a gwad ma ləviye ha bo hərwi kurom aye na, aha! nakə ka tsənum Labara Ŋgwalak eye niye dedek aye. ⁶ Labara nakay ŋgwalak eye faya ma diye a zlam ka məndzibərə tebiye, faya ma vəliye hohway andza gərđaf nakə a wa hohway aye ada a gəl kame kame aye. Andza niye, faya ma diye kame kame mə walaŋ kurom kwa a pat nakə ka tsənum kurre aye, nakə Mbəlom kə pa fakuma ŋgama ta dedek aye hus bəgom.

Mətsike me

⁷ Maa lah mədəkum ha Labara Ŋgwalak eye nakay na, Epafəras. Neŋgeye na, dzam may, nəmay ta neŋgeye faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste ka bo dziye. Neŋgeye faya ma giye məsler i Yesu Kəriste tə dərəv ŋgay peteh, faya ma giye məsler mə gay kurom na, a bəram may. ⁸ Maa tsikamay ma kəkay

nakə Məsəfəre i Mbəlom a vəlakum gədan̄ ka mawuđe siye i ndo kurom hay aye na, neŋgeye.

⁹ Hərwi niye kwa a pat nakə nəmaa tsəne labara kurom aye na, nəmaa gər ha mađuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom bay. Nəmay faya nəmaa đuwulay naha me a Mbəlom na, mǎ đakum ha wu nakə a yay a gər aye parakka ada kǎ sərur, kǎ hutum metsehe nakə Məsəfəre ŋgay ma vəliye aye, ada kǎ tsənum wu neheye ka tsəved ŋgay aye. ¹⁰ Tə metsehe niye na, ka slumeye mǎndze andza nakə a say a Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste aye ada ka gumeye wu neheye tebiye a yay a gər aye. Ka gumeye wu neheye ŋgwalak eye wal wal tebiye ada ka səkahumeye məsərə Mbəlom kame kame. ¹¹ Nəmay faya nəmaa đuwulay naha me sa na, hərwi ada mǎ vəlakum gədan̄ ŋgay nakə a ze kwa mey aye hərwi ada kǎ ndzum bəŋbəŋ lele, hərwi ada ka səmumeye naha tə zayzay nakə mə dərev kurom aye ada dərev kurom ma ŋgwasiye dərma. ¹² Gumay sisə a Mbəlom nakə a vəlakum gədan̄ aye hərwi ada kǎ hutum wu nakə a ləva ha bo hərwi ndo ŋgay hay ka təv nakə dzaydzay ŋgay a dəv aye. ¹³ Mbəlom bəba kway kə mbəl kway ha hərwi ada kǎ təmakwaw abəra ma bəy i ləvoŋ, a pa kway a təv i mələve bəy i mandərkwasla i wawa ŋgay. ¹⁴ A mbəđakway ahaya abəra mə həlay i Fakalaw na, tə həlay i wawa ŋgay niye ada a pəsakway ha mənese kway hay dərma.

Dəmes i mazambađay a Kəriste Bəy Maduweŋ i mǎndzibəra

- ¹⁵ Ndəray andaya kə ŋgatay a Mbəlom bay,
ane tuk na, Yesu Kəriste nakə ndo hay tə ŋgatay aye na, a ndzəkıt bo Mbəlom,
Mbəlom neŋgeye kəkay na, faya ma đakweye ha.
Neŋgeye bagwar eye ka gər i wawa i Mbəlom hay tebiye.
A ze wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye.
- ¹⁶ Hərwi Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay,
wu neheye mə mbəlom aye ta wu neheye ka dala aye,
wu neheye dəre a ŋgatay aye
ta wu neheye dəre a ŋgatay bay aye.
Wu neheye ta gədan̄ eye hay mə mbəlom aye,
kwa bəy i gawla i Mbəlom hay ada bagwar tay dərma
Mbəlom a ge tə həlay ŋgay.
Wu neheye tebiye na, Mbəlom a ge tay ha tə həlay i wawa ŋgay
ada wu neheye a ge tebiye aye na, i ŋgay hay.
- ¹⁷ Neŋgeye na, andaya kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge mǎndzibəra zuk bay aye,
wu hay tebiye na, mə həlay ŋgay ada maa gəs tay ha ka təv manəte eye
na, neŋgeye.
- ¹⁸ Neŋgeye bəy i məhay gər i ndo məpe mǎdzal gər hay.
Maa ləva tay na, neŋgeye andza gər nakə a ləvay gər a bo aye.
Ndo məpe mǎdzal gər hay ka Yesu na, andza bo ŋgay.
Makurre na, neŋgeye,
maa lətsew abəra ma mədahan̄ kurre na, neŋgeye,
nakay na, andza məgwəde neŋgeye ka gər i ndo hay tebiye ada ka gər i
wu hay tebiye.
- ¹⁹ Wu neheye tebiye mə dərev i Mbəlom aye na,
mə dərev i Kəriste tebiye dərma,
hərwi a yay a gər andza niye.
- ²⁰ A say a Mbəlom na, wu hay tebiye tə sər bo ta neŋgeye tə həlay i wawa ŋgay,
wu neheye ka dala aye ada wu neheye mə mbəlom aye,

ada mändze zay andaya ma wuzlah i ndo hay tə neŋgeye.

A ge niye na, tə bambaz i wawa ŋgay nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye.

²¹ Ahəl niye nəkurom na, därenj ta Mbəlom, nəkurom ndo mənə dəre ŋgay hay, hərwi ka dzalawum ka wu neheye lele bay aye, ka gawum wu neheye lele bay aye. ²² Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə ma kurom ahaya ka təv ŋgay ta məməte i wawa nakə a təra ndo zezeŋ a mət aye. A ge andza niye na, hərwi ada kâ ndzum tsədəŋŋa, ka slumeye faya mələtse kame i Mbəlom mənese kwa tsekweŋ andaya fakuma bay. Ndəray ma sliye faya məmakum ha mənese bay.

²³ Lele na, dzalum ka Yesu huya ada ndzum bəŋbəŋ, kâ dagwarum bay, pum mədzal gər kurom ka wu neheye ka tsənəm ma Labara Ŋgwalak eye. Labara Ŋgwalak eye nakay na, ta tsikay kwa a way ka mändzibəra nakay. Neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom hərwi mədatay ha a ndo hay dərmak.

Məsler nakə Mbəlom a vəlay a Pol aye

²⁴ Anəke na, dərev faya ma ŋwasiye hərwi dəretsətseh nakə faya na siye hərwi kurom aye. Andza nakə Yesu Kəriste a sa dəretsətseh ahəl niye aye na, bo ga faya ma siye dəretsətseh dərmak hərwi məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, andza bo ga. Na siye dəretsətseh andza niye na, hərwi ada məsler ŋgay mâ ndəv. ²⁵ Mbəlom a zla ga, a pa ga ndo i məsler kurom na, a gwedeŋ nâ tsik bazlam ŋgay tebiye a nəkurom. ²⁶ Ahəl niye na, bazlam nakay maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay, anəke na, kə ndohwa ahaya parakka a ndo ŋgay hay. ²⁷ A say a Mbəlom mədatay ha a ndo ŋgay hay na, wu nakə a say məge aye na, ŋgwalak eye haladzay, ma dzəniye ndo hay tebiye. Bazlam nakay a ndzawa maŋgaha eye nakə anəke a ndohwaw parakka a dzaydzay aye na, Yesu Kəriste mə dərev kurom. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka mändze ta Mbəlom ma təv nakə ta dəslay ha gər aye.

²⁸ Faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste eye nakay. Faya nəmaa gatay daf a ndo hay, ada faya nəmaa tətikateye wu hay tə metsehe nakə Mbəlom a vəl aye. A samay na, ndo neheye tebiye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, tâ təra məsəra gər eye hay. ²⁹ Hərwi niye neŋ faya na ŋgəliye ha bo haladzay ka məge məsler ta gədanj i Yesu Kəriste nakə a vəleŋ hərwi ada nâ ndəv ha məge məsler.

2

¹ A seŋ na, sərūm ha na ge məsler haladzay hərwi kurom Kolosi hay, hərwi ndo i Lawdise hay ada hərwi siye i ndo neheye ta ŋgeteŋ zuk bay aye. ² Faya na giye andza niye na, hərwi məmakum naha dərev ada kâ wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom ada kâ dzapum nəte. A seŋ sa na, sərūm wu nakə Mbəlom a bəzakway ha parakka aye hərwi ada kâ ndzum bəŋbəŋ mə dəma. Sa na, ada kâ tərūm ndo i zlele hay ka tsəved ŋgay. Wu nakə Mbəlom a dəkum ha aye na, Yesu Kəriste. ³ Neŋgeye na, ma həndəkakweye tsəved hərwi ada kâ hutakwa metsehe ada kâ sərəkwa wu hay. Metsehe nakay na, lele haladzay, ma səkəmiye bo ta suloy bay.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ada ndəray mâ vakum gər tə bazlam ləfedede eye bay. ⁵ Sərūm ha na, kwa neŋ därenj tə nəkurom bəbay na, faya na dzaliye huya ka nəkurom. Dərev ga faya ma ŋwasiye hərwi faya ka gumeye wu hay ta tsəved eye ada hərwi nakə ka dzalum ha ka Kəriste aye, nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele.

Gum metsehe ta ndo masəpete ndo hay

⁶ Ka təməum Yesu Kəriste ka təra Bəy Maduweŋ kurom. Hərwi niye mede kurom mā ge na, andza nakə a yay a gər a neŋgeye aye. ⁷ Ndzum mə həlay ŋgay andza dərizl i gərdaf nakə a pa zləlay ŋgay a bəd haladzay aye. Dum kame kame, dzalum ha peteh ka neŋgeye huya andza nakə ta tətikakum aye. Gumay naha sišə haladzay a Mbəlom huya.

⁸ Gum metsehe, ndəray mā vakum gər tə metsehe nakə ma giye ŋgama bay aye bay. Metsehe niye na, a yaw abəra ma ndo hay ada ma məsəfəre neheye lele bay ka məndzibəra aye bəna abəra mə Kəriste bay. ⁹ Ka pumateye zləm a nəteye bay na, hərwi mede i Mbəlom na, tebiye mə bo i Yesu Kəriste. ¹⁰ Tadə nəkurom madzapa eye tə Kəriste na, Mbəlom kə rah kurom ha tə Məsəfəre ŋgay. Kəriste na, bəy ka gər i wu hay tebiye ada ka gər i bəy tay hay.

¹¹ Ka hutum mədəse bo na, hərwi nakə ka dzapum tə Kəriste aye. Mədəse bo niye na, mədəse bo nakə tə həlay i ndo zezəŋ aye bay. A yaw na, mə Yesu Kəriste. A zla fakuma abəra wu nakə ma diye kurom ha a mənese aye na, ta neŋgeye. ¹² Ahəl nakə ta dzəhuḅ kurom ha a yam aye na, andza nakə tə la kurom ka bo tə Kəriste aye. A həlay niye ka tsalumaw abəra ma yam na, andza nakə nəkurom tə Kəriste ka lətsumaw abəra ma mədahaŋ aye hərwi ka dzalum ha Mbəlom na, gədaŋ ŋgay andaya mələtse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ andza nakə a lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ aye.

¹³ Ahəl niye nəkurom na, andza mədahaŋ hay hərwi ka gawum mezeleme ada hərwi nakə Yesu Kəriste kə dəs kurom bay aye. Anəke na, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ tə Yesu Kəriste ada kə pəsakway ha mezeleme kway. ¹⁴ Ahəl niye na, sariya kə gəs kway hərwi wu nakə Mbəlom a tsik aye na, ka gakwa bay. Ane tuk na, Mbəlom kə zla fakwaya abəra mezeleme nakə ka gər kway aye, kə hama gwedere nakə fakwaya aye, andza a dar na ka mayako mazləlmbada eye. ¹⁵ Ahəl nakə Yesu Kəriste a mət ka mayako mazləlmbada eye na, a zla gədaŋ abəra ka fakalaw hay ada ta bəy tay hay tebiye. A həhal tay ha kame i ndo hay tebiye, a patay horoy a dəre.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye na, ndəray kwa nəte mā gakum me hərwi wu mənday kəgəbay hərwi wu məse na, ndəray mā gakum me bay. Ndəray kə gwadəkum gum magurlom i məhəne siye hay, i wur kiye kəgəbay i pat i mazəzukuw bo na, kə təməum bay. ¹⁷ Wu neheye na, andza mezek, a dətay ha a ndo hay wu nakə ma deyeweye kame aye. Wu dedek eye nakə a da ha na, bo i Yesu Kəriste eye. ¹⁸ Kə gərumatay tsəved a ndo hay tā səpat kurom tə bazlam kəriye abəra ka magogoy kurom bay. Ndo niye hay faya ta gwadiye kutoŋ magay dəretsətseh a bo, ada mədəslatay ha gər a gawla i Mbəlom hay. Nəteye faya ta tsikiye na, ka wu nakə tə ŋgatay ma məsine aye. Slala i ndo neheye na, faya ta dəslay ha gər a bo kəriye tsa, tə dzala i tay na, ka wu neheye ka məndzibəra aye. ¹⁹ Nəteye madzapa eye tə Kəriste bəy tay sa bay. Matara andza gər na, neŋgeye ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, bo ŋgay. Ndo neheye madzapa eye tə neŋgeye na, ta hutiye gədaŋ mə həlay ŋgay, maa dzapa tay ha ka təv manəte eye na, neŋgeye. Ta gəliye, ka tsəved ŋgay andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. Ma piye tay ha ndo ŋgay hay ka təv manəte eye hərwi ada nəteye tebiye tā dzapa andza bo i ndo nəte a zəv ka təv manəte eye tə mbəle hay ada ta slo i bo hay.

²⁰ Nəkurom ka sərūm ha, ka mətūm ka bo tə Kəriste. Andza niye, fakalaw hay ta ləviye kurom sa bay. Tadə kə ge andza niye tuk na, ada ka ndzum andza nəkurom ndo i məndzibəra hay sa kəkay? Faya ka pumay bəzay a wu neheye tə gwad: ²¹ «Kə zla wu nakay bay», «kə ndzaka wu nakay bay», «kə tətal ka

wu nakay bay» aye na, ma kəkay? ²² Maa tətik bazlam neheye mapala eye na, ndo hay dekdek tsa. Wu neheye tebiye na, ta dziye ahəl nakə ndo hay ta giye ha məsler aye. ²³ Ka madazlay, ndo hay tə dzala mə gər tay bazlam neheye mapala eye na, ta vəliye metsehe hərwi tə gwad, tə ge kutoŋ hərwi məpay bəzay a kule tay, marəhay gər ka dala ada məgay dəretsətseh a bo. Ane tuk na, neŋ na ŋgatay na, kule tay ma dzəniye ndo hərwi ada mǎ gay metsehe a bor i bo ŋgay kwa tsekweŋ bay tebiye.

3

Yesu Kəriste ka təra kway ha wedeye hay

¹ Nəkurom ka sərūm ha na, ka mbəlumaw abəra ma mədahaŋ tə Kəriste. Yesu Kəriste mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom anəke. Hərwi niye, pum mədzal gər kurom ka wu neheye mə mbəlom aye. ² Dzalum ka wu nakə mə mbəlom aye huya, kǎ dzalum ka wu neheye ka məndzibəra aye bay. ³ Nəkurom ka sərūm ha ka mətum, Mbəlom kə lətse kurom ahaya abəra ma mədahaŋ. Sifa kurom wedeye mə həlay i Kəriste, Mbəlom kə pa na ka təv ŋgay. ⁴ Sifa kurom dedek eye na, Kəriste. Ahəl nakə ma maweye na, nəkurom tə neŋgeye ka mumaweye dərmaƙ ta məzlaḅ ŋgay.

⁵ Hərwi niye gərūm ha məge wu neheye lele bay ka məndzibəra aye. Gərūm ha məge madama, mede nakə lele bay aye na, gərūm ha, bor i bo kurom mǎ ge bəy ka gər kurom bay, wu neheye lele bay aye na, kǎ pəlum bay, kǎ gum dərə ka wu hay bay hərwi taḍə faya ka gumeye dərə ka wu hay na, ka dəslumatay ha gər a ze Mbəlom. ⁶ Mbəlom ma ta gəsiye ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye a sariya na, hərwi wu neheye anaŋ aye. ⁷ Ahəl niye na, nəkurom ka gawum andza niye, wu neheye lele bay eye tə ləvawakum gər.

⁸ Anəke na, gərūm ha wu neheye tebiye. Kǎ gum mevel bay, dərəv mǎ ndalakum bay, kǎ gumatay sewed a siye i ndo hay bay, kǎ tsikum wu neheye lele bay aye ka ndo hay bay, bazlam neheye a ye ka bo mətsike bay aye na, kǎ tsikum bay. ⁹ Kǎ rawum me ka bo mə walaŋ kurom bay, hərwi ka gərūm ha mede kurom nakə ahəl niye aye ada tə wu neheye ka gawum ahəl niye aye. ¹⁰ Ka hutum mede nakə wedeye duh. Maa vəlakum mede nakay wedeye na, Mbəlom. Neŋgeye faya ma təriye ha wedeye pat pat hərwi ada mǎ təra andza neŋgeye, hərwi ada kǎ sərūm na lele. ¹¹ Hərwi niye wuray andaya ma ŋgəniye kurom ha wal wal bay. Yahuda hay ta slala mekeleŋ eye hay nəteye nəte, ndo neheye madəsa bo eye hay ta ndo neheye madəsa bo eye bay aye nəteye nəte, ndo neheye mə kəsaf hay aye ta ndo neheye matərakahaŋ aye hay nəteye nəte, beke hay ta ndo neheye beke hay bay aye wuray ka ŋgəna tay ha ka bo abəra bay. Nəteye tebiye nəte hərwi Kəriste a ləva tay ha ada neŋgeye mə dərəv i ndo hay tebiye.

¹² Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kǎ tərūm ndo ŋgay hay, a wuḍa kurom. Hərwi niye, gum wu neheye anaŋ aye: Sakumay naha a ndo hay, gumatay ŋgwalak a ndo hay, rəhum ha gər kurom, tərūm ndo ləfedede eye hay, ada tərūm ndo məzle ŋgatay dərmaƙ. ¹³ Sakumay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Taḍə ndoweye kə gakum mənese na, pəsūmay ha. Pəsūm ha bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza nakə Bəy Maduweŋ a pəsakum ha aye. ¹⁴ Wene wene eye na, wuḍum bo nəte nəte mə walaŋ kurom hərwi taḍə ka gum andza niye na, ka ndzumeye ka təv manəte eye tə dərəv nəte.

¹⁵ Zay nakə Kəriste ma vəlakumeye mǎ gəs dərəv kurom bəŋbəŋ. Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kǎ tərūm nəte ada kǎ hutum zay. Gumay sisə huya. ¹⁶ Pum bazlam i Kəriste a dərəv kurom lele. Dzalum ka bazlam i Kəriste huya.

Tətikum a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Dum ha a bo nəte nəte mə walaŋ kurom. Zambadumay a Mbəlom ta dəmes hay wal wal ada ta dəmes nakə Məsəfare Tsədəŋŋa eye a vəlakum aye. Gumay dəmes a Mbəlom, gumay naha sişəe ta mənŋwese. ¹⁷ Wu nakə ka gumeye ada ka tsikumeye tebiye na, gum andza nakə ndo i Bəy Maduweŋ Yesu hay ta giye aye. Gumay sişəe a Bəba kway Mbəlom ta məzele ŋgay.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ndziye mə walaŋ i ndo hay na, kəkay

¹⁸ Nəkurom ŋgwas hay, rəhumatay gər a zal kurom hay lele, hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kway andza nakay.

¹⁹ Nəkurom hasləka hay wudum ŋgwas kurom hay, kâ ŋgərəzum fataya bay.

²⁰ Nəkurom wawa hay, rəhumatay gər a bəba kurom ta may kurom mə wu hay tebiye hərwi a yay a gər a Bəy Maduweŋ kâ gum andza niye.

²¹ Nəkurom bəba i wawa hay, kâ ndalumatay ha dərev a wawa kurom hay bay. Ka gumatay andza niye na, dərev ma diye fataya abəra.

²² Nəkurom beke hay, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay ka məndzibəra mə wu hay tebiye. Kâ rəhumatay ha gər ka dərə tay dəkdək tsa hərwi ada tâ zambadakum bay. Duh gum məsler tə dərev kurom peteh andza ndo neheye faya ta dəslyay ha gər a Mbəlom aye. ²³ Məsler neheye ta vəlakumeye tebiye aye na, gum tə dərev kurom peteh andza nakə ka gumay məsler a Bəy Maduweŋ Yesu aye, bəna məsler i ndo hay dəkdək bay. ²⁴ Sərum ha na, mata vəlakum magogoy i məsler kurom na, Bəy Maduweŋ, Ma vəlakumeye wu nakə a pa na mə mbəlom hərwi ndo ŋgay hay aye. Ndo i gay kurom nakə faya ka gumeye məsler aye na, Yesu Kəriste. ²⁵ Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, Mbəlom ma ta pərateye hərwi mənese nakə faya ta giye. Neŋgeye a ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

4

¹ Nəkurom ndo i gay hay bəbay, gumatay gər a beke kurom hay lele, kâ zəbum fataya andza wu kəriye bay. Sərum ha nəkurom bəbay ndo i gay kurom andaya mə mbəlom.

Duwulumay me a Mbəlom pat pat ada tərūm ndo metsehe eye hay

² Duwulumay me a Mbəlom huya. Kâ gum bəle mə maduwule me bay, gumay sişəe a Mbəlom. ³ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərmağ hərwi ada Mbəlom mâ həndəkamay na tsəved lele ka məde ha bazlam ŋgay a ndo hay, ada nəməâ dā tay ha wu i Kəriste neheye mənŋgaha eye mâ zəba dzaydzay. Ka sərūm ha neŋ ma dənŋay na, hərwi wu nakay. ⁴ Duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ dā ha parakka andza nakə kutoŋ na giye aye.

⁵ Gumay metsehe a mede kurom, mede kurom mâ ge kame i ndo neheye ta təma Yesu Kəriste bay aye na, ŋgwalak eye. Kâ nasum ha həlay eye bay, kwa kəday dzənum tay ha. ⁶ Bazlam kurom mâ ge na, ləfedəde. Mâ ge na, andza sluwal. Sərum ha tadə ka mbədumeye ka bazlam tay na, mbədumatay faya ta tsəved eye lele.

Mətsike me

⁷ Tisik, malamar kway nakə ka wudum na haladzay ma mədzepe tə Kəriste aye, neŋgeye faya ma giye məsler i Kəriste tə dərev ŋgay peteh, neŋ tə neŋgeye nəmay faya nəmaa giye məsler pat pat hərwi Bəy Maduweŋ. Neŋ mandza eye kəkay na, ma dəkumeye ha. ⁸ Na sləriye naha na, hərwi ada kâ sərūm ha nəmay mandza eye na, kəkay. Ki ye naha na, ma makumeye naha dərev dərmağ. ⁹ Na sləriye tay naha neŋgeye ta Onezim malamar kway. Neŋgeye

dərmak faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste tə dərev ɲgay peteh. Neɲgeye a yaw ma təv kurom. Ta ye naha na, ta tsikakumeye wu nakə faya ma giye bo kanan aye tebiye.

¹⁰ Aristark nakə nəmay salamay ma daɲgay aye, kə tsikakum naha me. Markus, wawa i malamar i Barnabas kə tsikakum naha me dərmak. Tadə ki ye naha ka təv kurom na, təmum na lele. Ba na tətikakum wu nakə ka gumeye tsiy. ¹¹ Yesu ndo nakə tə zalay Zustus aye kə tsikakum naha me dərmak. Mə walaɲ i ndo neheye faya ta giye məsler hərwi Bəy i Mbəlom tə neɲ kanan aye na, Yahuda mekeleɲ eye hay bay, say ndo neheye mahkar aye. Nəteye faya ta dzəniye ga haladzay.

¹² Epafəras nakə a yaw abəra ka təv kurom aye, kə tsikakum naha me. Neɲgeye ndo i məsler i Yesu Kəriste. Pat pat, neɲgeye faya ma rəzlay a gər maɟuwulay naha me a Mbəlom hərwi kurom. Neɲgeye faya ma duwulay naha me a Mbəlom na, hərwi ada kə ndzum ɓəɲɓəɲ lele, kə tərūm ndo məsəra eye hay ka tsəved i Mbəlom, ada kə sərūm wu nakə a yay a gər a Mbəlom kə gum aye tebiye. ¹³ Ta dedək na sər neɲgeye faya ma giye məsler haladzay hərwi kurom ada hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise ada neheye ma Hiyerapolis* aye dərmak. ¹⁴ Luka, doktor kway nakə ka wudakwa na haladzay aye ada Demas, ta tsikakum naha me dərmak.

¹⁵ Tsikumenatay ha me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye. Tsikumay me a Nimfa ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tə hayawa gər a gay ɲgay aye. ¹⁶ Ka dzaɲgum na dərəwel nakay na, slərumatay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye hərwi ada tə dzaɲga dərmak. Nəkurom dərmak, dərəwel nakə na sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye na, tə slərakum naha hərwi ada kə dzaɲgum dərmak. ¹⁷ Gwadumay a Arsip na, mə ɲgəla ha bo ka məsler i Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste nakə a vəlay aye, mə ndəv ha.

¹⁸ Neɲ Pol, bo ga eye na watsakum naha mətsike me ga nakay tə həlay ga eye. Na tsikakum naha me. Mə mətsakum gər bay, neɲ na, ma daɲgay.

Mbəlom mə pa fakuma ɲgama.

* **4:13** Lawdise ta Hiyerapolis na, hudgay neheye tə mbyay naha a Kolosi.

Makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Pol a pa gay i maduwule me a Tesalonik na, a həlay i mahəhele ŋgay masulo eye. A ye a Tesalonik na, a yaw abəra ma Filipi. Tesalonik na, ta diye bəzay i Gəres ka dala i Masedowan. Tesalonik na, wuzlahgəma, ta səkəməwa ha wu hay mə dəma. Mbəzlew hay mə dəma haladzay, wene wene eye na, Yahuda hay. Yahuda siye hay ta təma məsənəke i Pol bay, ta həhar na. Pol a watsa tay a Tesalonik neheye ta təma məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste aye.

Madədo 1 ka 3 faya ma tsikakweye ka məndze i Tesalonik hay tə Pol.

Madədo 4 ada 5, Pol faya ma vəlateye gədanj mede kame kame ma məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. A mbədatay naha ka metsehe nakə ma kwasatay ha mədzal gər aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ ta Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye. Nəkurom na, ndo i Mbəlom Bəba kway ada ndo i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste hay. Mbəlom m̄a pa fakuma ŋgama ada m̄a vəlakum zay.

Pol a gay sisə a Mbəlom hərwi mede i ndo məpe mədzal gər ha ka Yesu

² Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom kwa a həlay waray. Ahəl nakə nəmaa d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa d̄uwulaway naha me hərwi kurom tebiye. ³ Ahəl nakə nəmaa d̄uwulaway naha me a Mbəlom aye na, nəmaa dzalawa ka məsler kurom nakə faya ka gumeye hərwi ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. Faya nəmaa dzaliye sa na, nəkurom faya ka ŋgəlumeye ha bo ka məsler ta gədanj hərwi nakə ka wudum Yesu Kəriste ada nəkurom mandza eye bəŋbəŋ lele hərwi nakə faya ka təkumeye d̄əre a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste aye. ⁴ Malamar ga hay, nəmaa sər ha, Mbəlom a wud̄a kurom. A pala kurom na, hərwi ada k̄a tərūm ndo ŋgay hay. ⁵ Nəmaa sər ha hərwi ahəl nakə nəmaa d̄akum ha Labara Ŋgwalak eye na, nəmaa tsik tə bazlam d̄ekd̄ek tsa bay, nəmaa tsik ta gədanj i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. Nəmaa sər ha lele wu nakə nəmaa tsik aye na, dedek. Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, ka sərūm ha mede may. Nəmay faya nəmaa giye andza niye na, hərwi madzəne kurom.

⁶ Nəkurom na, ka dazlumay a məpay bəzay a mede may ada a bəmalə i Bəy Maduweŋ kway. Ahəl nakə ka təmum bazlam i Mbəlom aye na, ka sum d̄əretsətseh haladzay hərwiye, ane tuk na, d̄uh d̄ərev kurom kə ŋgwasa hərwi bazlam nakay ta gədanj i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye. ⁷ Andza niye faya ka bəzumatay ha tsəved lele eye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye tebiye ka dala i Masedowan ada ma Akay* aye, ta sər ha ma kəkay məndze tay nakə ta ndziye aye. ⁸ Hərwi kurom, ndo hay haladzay ma Masedowan ada ma Akay ta tsəne labara i Bəy Maduweŋ kway, ane tuk na, nəteye d̄ekd̄ek dzal. Sa na, ndo hay kwa ka waray ta tsəne ka mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Mbəlom aye. Wuray andaya nakə nəmay nəmaa səkahiye ha

* 1:7 Akay: Məzele i Gəres nakə tə zalaway ha guram eye.

faya aye bay. ⁹ Nəteye tə bazlam tay faya ta tsikiye fakuma, ma kəkay nakə ka təmum may lele ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye. Faya ta tsikiye sa, ka məgər ha kule hay, ka pumay bəzay a Mbəlom nakə dedek eye, neŋgeye ta sifa aye. ¹⁰ Tə sər ha nəkurom faya ka həbumeye wawa ŋgay nakə ma deyeweye mə mbəlom aye. Wawa niye na, Yesu nakə Mbəlom a mbəl ahaya abəra ma mədaharj aye. Neŋgeye ma buwiye kway abəra ma mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka ndo i mezeleme hay aye. Ma giye na, pat i sariya ŋgay nakə ma slaweye aye.

2

Məsler i Mbəlom nakə Pol a ge ma Tesalonik aye

¹ Malamar ga hay, nəkurom ka sərüm ha tə gər kurom mede may nakə nəmaa ye naha a gay kurom aye na, kəriye tsa bay. ² Ka sərüm ha nəmaa sa dəretsətseh haladzay ma Filipi təday, ta tsadəmay. Ahəl nakə nəmaa ndisl naha a gay kurom aye na, ndo mənə dəre may hay ta samay dəretsətseh huya ane tuk na, Mbəlom kə mamay naha dərev hərwi ada nəmaâ dākum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv ŋgay aye. ³ Ahəl nakə nəmaa gatay amboh a ndo hay ka matəme bazlam i Mbəlom aye na, nəmaa raw me bay, wu nakə lele bay aye na, andaya ma mədzal gər may bay, nəmaa vay gər a ndəray bay. ⁴ Duh nəmaa tsik na, wu neheye Mbəlom a gwadəmay dūm ha aye hərwi a zəba famaya na, nəmaa a yay a gər. A vəl Labara Ŋgwalak eye a həlay may na, hərwi ada nəmaâ dātay ha a ndo hay. Nəmaa diye ha na, hərwi ada nəmaâ yatay a gər a ndo hay bay. Ane tuk na, hərwi ada nəmaâ yay a gər a Mbəlom neŋgeye nakə a sər dərev may aye. ⁵ Nəkurom ka sərüm ha lele dāda nəmaa tsikakum wu hərwi məvakum gər bay ada dāda ki yamayaw a mədzal gər nəmaa tsikakum wu hərwi ada kâ vəlumamay bay. Wu nakə na watsa kananj aye na, Mbəlom a sər ha dedek. ⁶ Nəmaa pəla ndo hay tā zambadəmay bay, kwā nəkurom, kwa siye i ndo hay, a samay andza niye bay.

⁷ Həbe na, nəmaa ləvakum gər hərwi nəmay na, ndo i maslanj i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a samay andza niye bay. Duh nəmaa ndza mə walanj kurom ta ləfedədə eye andza may i wawa hay nakə ma gatay gər a wawa ŋgay hay aye. ⁸ Nəmaa wudā kurom haladzay. Hərwi niye, ahəl nakə nəmay ka təv kurom aye na, a samay mədākum ha Labara Ŋgwalak eye nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye. Ada neŋgeye niye dəkdek bay, a samay məvəle ha məsəfəre may hərwi kurom, hərwi ka yumamay a gər haladzay. ⁹ Malamar ga hay, kâ mətsum ha gər ta məsler nakə nəmaa ge mawura bo eye mə gay kurom aye bay. Nəmaa ge məsler kwa ta həvad, kwa ta həpat hərwi ada nəmaâ tsətsah fakuma wu mənday bay. Andza niye, nəmaa dā ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom ze matsətsehe fakuma wuray.

¹⁰ Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, ka sərüm ha mede may ahəl nakə nəmay mə walanj kurom aye na, lele ada dedek eye ada Mbəlom a sər ha dərma. Ndəray na sliye mətsike famaya wuray bay. ¹¹ Ka sərüm ha, nəmay ta nəkurom andza bəba ta wawa ŋgay hay. ¹² Nəmaa vəlakum gədanj. Nəmaa gawakum amboh hərwi ada mede kurom mā yay a gər a Mbəlom, neŋgeye nakə a zalakum hərwi ada kâ fələkum a bəy ŋgay, ma təv nakə ŋgwalak eye haladzay aye.

¹³ Nəmay faya nəmaa gay naha sisə a Mbəlom huya sa na, hərwi ahəl nakə nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom aye na, ka pum faya zləm. Ka təmum, ka sərüm ha ta dedek bazlam nakay a yaw abəra ka təv i Mbəlom bəna bazlam i ndo zezen bay. Ayaw ta dedek bazlam nakay a yaw na, mə həlay i Mbəlom.

Faya ma giye mäsler mə näkurom neheye ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Malamar hay näkurom ka tərüm andza məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma dala i Yahuda nəteye mədzapa eye tə Yesu Kəriste aye. Yahuda hay ta satay dəretsətseh ada anəke ndo i gəma kurom hay ta sakum dəretsətseh dərmak andza i tay. ¹⁵ Yahuda neheye na, ta kəf ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye, ta kəf Bəy Maduweŋ kway sa. Ta həharawa may dərmak. Nəteye na, tə yay a gər a Mbəlom bay tebiye, nəteye ndo mənay dəre a ndo hay tebiye. ¹⁶ Andza niye, nəmaa dətay ha bazlam i Mbəlom a ndo siye neheye nəteye Yahuda hay bay aye hərwi ada Mbəlom mə təma tay ha na, a satay bay. Anəke na, ta rah ha ka mənese tay nakə tə gawa aye tebiye, ada kə ndalay a Mbəlom fataya, sariya ŋgay ma gəsiye tay ha.*

A say a Pol mambəde gər a Tesalonik

¹⁷ Malamar hay, nəmay na, ahəl nakə nəmaa ye abəra ka təv kurom, nəmaa gər kurom ha aye na, hawa kurom a gawamay haladzay, a samay mənġatakum. Tə dəre na, nəmay dərəŋ ta näkurom. Ane tuk na, dərev may mandza eye na, tə näkurom huya. Nəmaa pəla tsəved mədzəga haladzay mede naha mənġatakum. ¹⁸ A samay mambəde naha gər ka təv kurom. Neŋ Pol tə gər ga, na tsik sik haladzay nakə a seŋ mede naha aye. Ane tuk na, Fakalaw ka dərəzlamay na tsəved. ¹⁹ Ayaw, məpe mədzal gər may ta mənġwese may na, hərwi kurom. Näkurom magogoy may nakə nəmaa ŋgalakiye kurom ha kame i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste pat nakə ma maweye aye. ²⁰ Ayaw, ta dedək nəmaa ŋgalakiye kurom ha ada dərev may ma ŋgwasiye hərwi kurom.

3

¹ Ahəl nakə nəmaa tsəne labara kurom sa bay aye na, nəmaa sla faya məgəse dərev sa bay. Nəmaa gwad nəmaa sləriye naha Timote ka təv kurom. Nəmay na, nəmaa ndziye ma Aten mahəmeye təmad. ² Ka sərüm ha Timote neŋgeye malamar kway. Neŋgeye ta nəmay faya nəmaa giye mäsler i Mbəlom. Nəmay ta neŋgeye faya nəmaa dīye ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste. Nəmaa slər naha ka təv kurom hərwi ada mə dzəna kurom ada mə makum naha dərev ada nakə kə ndzum bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom aye, ³ hərwi ada dəretsətseh nakə faya ma ndzakumeye a gər aye mə dze kurom ha ta dəba bay. ⁴ Ba ka sərüm ha a ye ka bo ka sakweye dəretsətseh andza niye. ⁴ Ahəl nakə nəmay ka təv kurom, dəretsətseh ka ndzakway a gər zuk bay aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum aza dəretsətseh mə deyeweye ada kə ndislew andza nakə ka sərüm aye. ⁵ Hərwi niye na sla faya mədəme sa bay. Na slər naha Timote ka təv kurom hərwi ada nə tsəne labara kurom. Ağəna näkurom faya ka dzalumeye ha huya ka Yesu Kəriste kəgəbay ağəna Fakalaw kə vakum gər. Tadə kə ge andza niye na, mäsler nakə nəmaa ge mə walaŋ kurom aye na, ka təra kəriye.

⁶ Ane tuk na, anəke Timote nakə a ye naha ka təv kurom aye, kə maw ka təv may. Kə tsikamay labara hay ŋgwalak eye ka näkurom. A gwad nə, näkurom faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste huya ada ka wudum bo nəte nəte. A gwad sa na, ka pum may a mədzal gər kurom, a sakum mənġatamay andza nəmay nakə a samay mənġatakum aye dərmak. ⁷ Andza niye malamar may hay, dəretsətseh faya ma ndzameye a gər haladzay ada ndo hay faya ta kwasameye gər haladzay. Ane tuk na, ahəl nakə Timote a maw a tsikamay labara kurom aye na, kə mamay naha dərev hərwi näkurom

* 2:16 Zəba ma Roma hay 11.28-32.

faya ka dzalumeye ha ka Yesu Karište huya. ⁸ Anake na, dɛrev may kɛ ngwasa hɛrwi nakurom mandza eye ɔɛɛɔɛɔ mɛ hɛlay i Bɔy Maduweɲ. ⁹ Kwa nɛmaa gay naha sise a Mbɛlom ma kɛkay na, kɛ sla bay, hɛrwi dɛrev may kɛ ngwasa haladzay hɛrwi kurom. ¹⁰ Nɛmay faya nɛmaa duwulay naha me ta hɛpat ta hɛvad hɛrwi ada mɛ vɛlamay tsɛved nɛmaa ye naha mazɛbakumaw dɛre ada matɛtikakum wu nakɛ ka sɛrum zuk bay aye hɛrwi ada kɛ sɛkahum ha mɛdzal gɛr ka Yesu Karište.

¹¹ Mbɛlom Bɛba kway tɛ gɛr ngay eye ta Bɔy Maduweɲ kway Yesu tɛ vɛlamay tsɛved mede naha ka tɛv kurom. ¹² Bɔy Maduweɲ mɛ gɛl ha mawudɛ bo kurom nakɛ ka wudum bo mɛ walaɲ kurom aye kame kame ada kɛ wudum ndo hay tebiye kame andza nakɛ nɛmay nɛmaa wuda kurom aye. ¹³ Andza niye, ma vɛleye gɛdan a dɛrev kurom hay hɛrwi ada mɛnese mɛ ge andaya mɛ nakurom bay ada kɛ tɛrum tsɛdanɲa kame i Bɛba kway Mbɛlom pat nakɛ Bɔy Maduweɲ Yesu ma maweye aye. Mata maw na, nɛngeye ta ndo ngay hay tebiye.

4

Mede nakɛ a yay a gɛr a Mbɛlom aye

¹ Malamar ga hay, wu nakɛ nɛmaa ndɛvakumeye naha mɛtsike aye na ananɲ: Ahɛl niye nɛmaa tɛtikakum mede nakɛ a yay a gɛr a Mbɛlom aye. Nɛmaa sɛr ha mede kurom na, andza niye. Anake nɛmay, nɛmaa gakumeye amboh ta mɛzele i Bɔy Maduweɲ kway Yesu, pumay bɛzay a mede kurom niye kame kame. ² Ka sɛrum ha mede nakɛ nɛmaa gwadɛkum pumay bɛzay ta gɛdan i Bɔy Maduweɲ kway Yesu aye. ³ Wu nakɛ a say a Mbɛlom aye na, tɛrum tsɛdanɲa. Andza mɛgwede na, kɛ gum madama bay. ⁴ Kwa way mɛ walaɲ kurom tɛ ndza ta ngwas ngay salamay ka tsɛved nakɛ a yay a gɛr a Mbɛlom aye, ndo hay tɛ ngɛlakum bɛzay bay. ⁵ Kɛ gɛrumay ha bo a bor i bo kurom bay. Maa ge andza niye na, ndo neheye tɛ sɛr Mbɛlom bay aye. ⁶ Ndɛray mɛ gay mɛnese a ndo ta tɛv i ngwas bay, mɛ vay gɛr kwa tsekweɲ bay. Sɛrum ha na, Bɔy Maduweɲ kway ma vɛlatɛye dɛretsɛtseh a ndo neheye ta giye slala i mɛnese nakay aye. Nɛmaa gakum dɛf, ɔa nɛmaa tsikakum. ⁷ Mbɛlom kɛ zalakway. Ane tuk na, a zalakway na, hɛrwi ada kɛ gakwa madama bay. Nɛngeye a zalakway hɛrwi ada kɛ ndzakwa tsɛdanɲa. ⁸ Hɛrwi niye, ndoweye ka kɛrah bazlam neheye na, a kɛrah bazlam i ndo hay bay. A kɛrah na, Mbɛlom, nɛngeye nakɛ a vɛlakum Mɛsɛfɛre Tsɛdanɲa eye.

⁹ Malamar ga hay, wuray andaya nakɛ na watsakumeye naha sa ka mawudɛ siye i ndo i Yesu hay aye na, andaya bay, hɛrwi bo i Mbɛlom eye tɛ gɛr ngay ka tɛtikakum, wudum bo nɛte nɛte mɛ walaɲ kurom. ¹⁰ Ayaw, ta dedek ka wudum ndo mɛpe mɛdzal gɛr hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan aye tebiye. Ane tuk na, faya nɛmaa gakumeye amboh, gum andza niye kame kame. ¹¹ Pɛlum na, mɛndze nakɛ sɛkeffe aye. Kɛ tɛlakum me kurom a wu i ndo siye hay bay. Gum mɛsler tɛ hɛlay kurom eye andza nakɛ ɔa nɛmaa tsikakum aye. ¹² Tadɛ ka gum andza niye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu Karište zuk bay aye na, ta rɛhakumeye ha gɛr ada ka rɛkumeye wu mɛnday wal bay.

Bɔy Maduweɲ Yesu ma maweye

¹³ Malamar ga hay, a samay mɛgɛre kurom ha ze mɛsɛre wu ka bazlam i ndo neheye ta mɛt aye bay. Hɛrwi a samay na, dɛrev mɛ ye fakuma abɛra bay andza ndo neheye faya ta hɛbiye madayaw i Yesu tɛbey aye. ¹⁴ Tadɛ azlakwa

ka sarakwa ha Yesu kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ, sərūm ha ndo neheye tə mət 6a ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom ma lətse tay ahaya abəra ma mədahaŋ, ma hayatay gər ka təv i Yesu. ¹⁵ Wu nakə nəmaa tsikakumeye anəke aye na, Bəy Maduweŋ kway kə dā ha. Pat nakə ma maweye na, nəkway neheye tə dəre ka mändzibəra aye ka lahakwatəye kame a ndo neheye ta mət aye bay. ¹⁶ Pat eye niye na, Mbəlom ma vələteye tsəved a gawla ŋgay hay, bəy i gawla i Mbəlom hay ma zaliye ta magala. Tsa na, tolom i Mbəlom ma ləviye ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, bo ŋgay eye ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom. Ndo neheye tə mət 6a ta dzala ha ka nengeye na, nəteye ta lahiye mələtsew abəra ma mədahaŋ, ¹⁷ tsa na, Mbəlom ma hayakweye gər a nəkway neheye huya tə dəre aye hərwi ada nəkway tage nəteye kə hayakwa gər ma pazlay. Nəkway tebiye ka dzakweye gər ta Bəy Maduweŋ kway ka məgar mbəlom. Ka ndzakweye huya ta Bəy Maduweŋ kway ka təv manəte eye. ¹⁸ Hərwi niye, mum ha dərev a bo tə bazlam neheye nəte nəte mə walaŋ kurom.

5

Ndəray a sər pat i məmaw i Yesu bay

¹ Malamar hay, ka bazlam i pat kəgəbay həlay i məmaw i Bəy Maduweŋ na, nəmaa watsakumeye naha na, ma dzəniye kurom bay, ² hərwi bo kurom eye ka sərūm ha ma maweye andza məkal ndəray ma səriye faya bay. ³ A həlay nakə ndo hay ta gwadiye: «Gəma may mandza eye zay, wuray andaya ma gameye bay.» A həlay niye na, dəretsətseh ma dazleye tuk, ta dzaliye faya bay. Tsəved andaya mətəme abəra mə dəma bay. Ma giye na, andza ŋgwas nakə məwe wawa a dazlay, məwure ŋgay eye a dazlay kwayaŋŋa aye.

⁴ Malamar ga hay, nəkurom na, andza ndo neheye nəteye ma ləvoŋ aye bay. Pat eye niye m̄a ndzakum a gər andza məkal bay. ⁵ Hərwi nəkurom tebiye ndo neheye tə yawa mə dzaydzay ta həpat aye. Nəkway na, andza ndo neheye tə yawa ta həvad ma ləvoŋ aye bay. ⁶ Hərwi niye, kə ndzaharakwa andza siye hay bay. Nəkway dūh ndzakwa tsezlezleŋŋe ada gakway metsehe a bo kway. ⁷ Ndo neheye tə ndzahərawa aye na, tə ndzahərawa ta həvad ada tə kwayawa na, ta həvad dərmak. ⁸ Nəkway na, ndo neheye mandza eye mə dzaydzay aye, nəkway ka həhalakwa ma ləvoŋ bay. Hərwi niye, gakway metsehe a bo, dzalakwa ha ka Yesu Kəriste huya ada wudakwa bo nəte nəte. Niye na, andza ka pakwa ka bo peteked i bəre hərwi ada wuray m̄a gakway bay. Həbakwa pat nakə Mbəlom ma təmiye kway ha hərwi məpe faya mədzał gər kway na, andza mbəramdaw i bəre nakə tə pawa a gər a həlay i vərəm aye. ⁹ Mbəlom a pala kway na, hərwi ada m̄a vələkway dəretsətseh bay. A pala kway dūh na, hərwi ada m̄a təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. ¹⁰ A mət na, hərwi kway hərwi ada nəkway ta nengeye kə ndzakwa ka təv manəte eye. Kwa tadə ka mətakwa tsiy, kwa tadə nəkway tə dəre mba, pat nakə ma maweye na, nəkway tə nengeye, ka ndzakweye ka təv manəte eye. ¹¹ Hərwi niye, mum ha dərev a bo mə walaŋ kurom ada dzənum bo hərwi ada kə hutum gədaŋ andza nakə 6a faya ka gumeye anəke aye.

Mandəve i bazlam

¹² Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walaŋ kurom aye. Bəy Maduweŋ na pa tay ha kame kurom hərwi ada t̄a tətikakum tsəved ŋgay. ¹³ Rəhumatay ha gər lele ada wudum tay ha haladzay hərwi faya ta giye məsler i Mbəlom. Ndzum zay mə walaŋ kurom.

¹⁴ Malamar hay, faya nəmaa gakumeye amboh, tsikumatay faya a ndo i sœ hay, mumatay naha dærev a ndo neheye zluwer a gatay aye ada məmatay bo a ndo neheye bəle aye hay, zlum ŋgatay kwa ka way tebiye. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray mâ ma ha sewed tə sewed bay. Gum gədanj kwa kəday hərwi ada kâ gum đuh na, wu ŋwalak eye hay mə walanj kurom ada a ndo hay tebiye. ¹⁶ Ndzum na, pat pat ma məŋgwese. ¹⁷ Duwulumay me a Mbəlom pat pat. ¹⁸ Kwa a həlay waray, gumay naha sisœ a Mbəlom. Ananj wu nakə nəkurom ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste a say a Mbəlom kâ gum aye. ¹⁹ Kâ kərahumay ha tsəved a Məsəfəre Tsədanjja ka mətsike me bay. ²⁰ Ka ta rəsum na bazlam i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay bay. ²¹ Dzədzamum tay ha wu neheye ta tsikiye tebiye təday ada pum wu nakə lele eye a dærev kurom. ²² Kâ gum mənese bay tebiye.

²³ Mbəlom tə gər ŋgay neŋgeye nakə a vəl zay aye, mâ təra kurom ha tsədanjja eye hay. Mâ tsəpa məsəfəre kurom ta mədzal gər kurom tə bo kurom tebiye hərwi ada a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ma maweye na, ndəray mâ ŋgəlakum bəzay ta təv i wuray kwa tsekweŋ bay. ²⁴ Mbəlom a zalakum na, hərwi ada kâ tərur ndo ŋgay hay. Neŋgeye ma giye andza niye hərwi wu nakə kə tsik aye na, ma giye.

²⁵ Malamar hay, duwulumay me a Mbəlom hərwi may dərma. ²⁶ Tsikumatay me a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye lele. ²⁷ Na gakum amboh ta məzele i Bəy Maduweŋ kway: Dzanj gum dərrewel nakay kame i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye.

²⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Masulo i d̄erewel i Pol nakə a watsatay naha a Tesalonik hay aye Məfələkwe

Derewel nakay masulo eye a masay a gər i bazlam nakə a tsik mə d̄erewel nakə makurre eye. Həlay eye faya ma diye a dəba, gər faya ma kwasateye a ndo məpe mədzal gər hay hərwi Bəy Maduweŋ Yesu kə maw zuk bay. Ma Tesalonik na, siye hay tə gwad̄ pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kə ndislew (2.2). Siye hay ta kərah məge məsler (3.6-12).

Mə d̄erewel nakay na, Pol faya ma səkahiye ha məsənəke ŋgay. Məpe mədzal gər ka Yesu ma mbatiye ha labara i ndo zezeŋ bay. Ma mbatiye ha wu mawura bo eye ta d̄aretsətseh wal bay. Pat nakə Yesu ma maweye na, mənese ma dziye (1.5-9). Anəke na, mənese faya ma giye məsler ta məkal (2.1-12). Pol a tsik faya andza ndo nakə tə zalay «ndo i sewed» aye. Neŋgeye na, gədaŋ nakə a hayay gər a gədaŋ sewed eye hay tebiye aye.

Mətsike me

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neŋ Pol, Silas ada ta Timote. Nəmaa watsakum naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Tesalonik aye, nəkurom i Mbəlom Bəba kway ada i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

Bəy Maduweŋ ma gateye sariya a ndo i m̄əndzibəra hay

³ Malamar ga hay, a ye ka bo nəmaā gay naha sisəe a Mbəlom hərwi kurom pat pat. A ye ka bo nəmaā ge andza niye hərwi faya ka səkahumeye ha məpe mədzal gər kurom ka neŋgeye ada nəkurom tebiye, kwa way a wuda siye i ndo hay kame kame d̄ərmak. ⁴ Hərwi niye ahəl nakə nəmay ta siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, nəmaa tsikawa fakuma ta məŋgwese hərwi ndo hay faya ta gakumeye d̄aretsətseh, faya ta nakumeye d̄are, ane tuk na, ka hwayum bay. Ka səmumay ha, faya ka dzalumeye ha ka Yesu Kəriste. Nəmay faya nəmaa ŋgalakiye kurom ha.

⁵ Wu nakay faya ma diye ha parakka Mbəlom ma giye sariya ada sariya ŋgay na dedek. Ka gum d̄aretsətseh andza niye na, hərwi ada k̄a t̄ərum ndo məfələkwe a Bəy i Mbəlom. Hərwi niye nakə faya ka sumeye d̄aretsətseh aye.

⁶ Dedek, Mbəlom ma giye na, wu nakə dedek eye, ma gateye d̄aretsətseh a ndo neheye ta gakumeye d̄aretsətseh aye. ⁷ Nəkurom ndo neheye anəke faya ka sumeye d̄aretsətseh aye na, Mbəlom ma vəlakumeye zay ada ta nəmay d̄ərmak. Ma giye andza niye na, a həlay nakə Bəy Maduweŋ kway ma mbəzlaweye mə mbəlom aye. Gawla ŋgay gədaŋ eye hay ta laka ahaya. ⁸ Bəy Maduweŋ kway ma deyeweye ma d̄ərneh i ako, ma gateye d̄aretsətseh a ndo neheye t̄ə sər Mbəlom bay ada ta kərah Labara ŋgwalak eye i Bəy Maduweŋ Yesu kway aye. ⁹ Ta siye d̄aretsətseh. Ta dziye ka tor eye, Mbəlom ma d̄ərəzlateye a tsəved̄ hərwi ada t̄a yaw ka t̄əv i Bəy Maduweŋ bay. Ta sliye m̄əndze ma məzlaḅ nakə a ze kwa mey aye bay. ¹⁰ Wu nakay ma giye bo na, pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye. Ndo ŋgay hay ta zambadeye. Ndo

neheye ta dzala ha ka nenŋeeye tebiye ta dɔslay ha gər. Ka dɔslumeye ha gər dərmaƙ hərwi ka tɔmum bazlam nakə nɔmaa dɔkum ha aye.

¹¹ Hərwi niye, nɔmay faya nɔmaa dɔwulay naha me a Mbəlom huya hərwi kurom. Nɔmaa dɔwulay naha me na, hərwi ada kâ ndzum andza neheye a zalatay aye. Nɔmaa dɔwulay naha me hərwi ada mâ dzəna kurom ka mæge wu neheye ŋwalak eye tebiye a sakum haɓe mæge aye ada mæsler nakə ka gumeye hərwi mædzal gər ka Yesu aye. Nɔmaa gwadɛeye: Mâ dzəna kurom ta gədanŋ gay. ¹² Andza nakay, ndo hay ta zambadɛeye a mæzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu hərwi kurom ada ndo hay ta zambadɛakumeye hərwi ŋgay dərmaƙ. Wu nakay ma giye na, hərwi Mbəlom ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ta piye fakuma ŋgama.

2

Wu nakə ma lahiye mæge kame aza Yesu ma maweye aye

¹ Malamar hay, a seŋ matsike ka pat i mɔmaw i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ada i mɔhay gər kway kame ŋgay. Faya nɔmaa gwadɛakumeye naha, ² kâ dzədzum ha mædzal gər kurom bəse tɔ wu nakə siye hay tɔ gwad pat nakə Bəy Maduweŋ ma maweye kə husaw aye bay. Kwa tadə ndo i maslanŋ hay ta tsik, kwa tadə ka tsɛnum abəra ka ndo neheye faya ta diye ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay tɔ gwad maa watsa andza niye na, neŋ, kâ dzədzarum bay. ³ Ndəray mâ vakum gər kwa tsekweŋ bay tebiye. Pat eye kə husaw zuk bay hərwi ma husaweye na, ndo hay haladzay ta gəriye ha tsəved i Mbəlom tɔday, ndo i sewed nakə Mbəlom ma kaliye ha a ako aye ma deyeweye tɔday. Tsa na, pat eye ma husaweye tuk. ⁴ Ndo i sewed niye ma gateye me a ndo hay ka mædɔslay ha gər kwa tadə a Mbəlom, kwa a mey, ma gwadateye kâ dɔslumay ha gər bay. Ma gwadateye nenŋeeye na, a ze kwa mey tebiye. Ma fələkwiye kwa a gay i mædɔslay ha gər a Mbəlom, ma ndziye mɔ dɔma, ma gwadiye nenŋeeye Mbəlom.*

⁵ Ahəl nakə neŋ mɔ gay kurom aye na, na tsikakum wu neheye, kə matsakum gər dɔw? ⁶ Anəke wu ka dərɔzlay na tsəved ada ka sɔrum wu nakə a dərɔzlay na tsəved aye. Aza hɔlay eye kə sla na, ndo i sewed niye ma ndohwaweye parakka. ⁷ Sewed nakay faya ma giye mæsler mɔ walanŋ i ndo hay, ane tuk na, nenŋeeye mangaha eye, ada ma ndziye mangaha eye hus a hɔlay nakə ndo madərɔzlay na tsəved ma gəriye ha madərɔzlay na tsəved aye. ⁸ Tsa na, ndo i sewed ma ndohwaweye parakka. Ma dɔba i wu nakay na, Bəy Maduweŋ Yesu ma maweye ta gədanŋ gay. Ma kadiye na abara mɔ dɔma ta gədanŋ i mæsəfere ŋgay nakə ma vɔzlaweye mɔ bazlam ŋgay aye. ⁹ Ndo i sewed niye ma deyeweye na, ta gədanŋ i Fakalaw. Ma giye masuwayanŋ hay wal wal, ma gateye hərbəbəkka a ndo hay. Ma vateye gər a ndo hay tɔ wu niye ma giye. ¹⁰ Ma giye wu neheye ŋwalak eye bay aye wal wal tebiye ada ma vateye gər a ndo neheye ta kutsiye tay ha a ako nakə dɔdɔ ma mbatiye bay aye. Ta dziye andza niye hərwi ta wudɔ dedək bay, ta kərah. Tadə ta tɔma na, Mbəlom ma tɔmiye tay ha haɓe. ¹¹ Hərwi niye, Mbəlom ma sləriye fataya ndo mɔvatay gər gədanŋ eye hərwi ada tɔ vɔlay ha mædzal gər tay a maraw me. ¹² Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada sariya mâ gəs tay ha ndo neheye ta tɔma dedək bay aye ada ta wudɔ mæge mənese aye.

Ndzum ka tsəved i Mbəlom bəŋbəŋ

* 2:4 Zəba ma Daniyel 11.36; Ezekiyel 28.2.

¹³ Nəkurom malamar may hay nakə Mbəlom a wuḏa kurom aye, kutor nəmaa gay naha sisə a Mbəlom pat pat hərwi kurom, bəna Mbəlom a pala kurom kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye hərwi mətəme kurom ha. A təma kway ha ta gədan i Məsəfəre Tsədanja eye nakə a təra kurom ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Mbəlom a təma kurom ha na, hərwi ka dzalum ha ka wu nakə dedək aye. ¹⁴ Mbəlom a zalakum na, ahəl nakə nəmaa ḏakum ha Labara Nğwalak eye i Yesu Kəriste aye. A say na, kâ hutum məzlaḥ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste dərmak.

¹⁵ Hərwi niye malamar ga hay, ndzum dəwerwerre bəŋbəŋ lele, dzalum ka wu neheye nəmaa tətikakum aye huya, kwa tadə nəmaa tətikakum tə bazlam kwa tadə nəmaa watsakum naha a dərewel, pum na a mədzal gər kurom.

¹⁶ Faya na dūwulay naha me a Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye ada a Mbəlom Bəba kway nakə a wuḏa kway aye. Ta ŋgwalak ŋgay, faya ma makweye naha dərev huya ada faya ma dzəniye kway ka mədzal gər kway, ka wu nakə ŋgwalak eye ma deyeweye kame aye. ¹⁷ Mâ makum naha dərev ada mâ vələkum gədan ka məge wu neheye ŋgwalak eye hay huya ada ka mətsike wu neheye ŋgwalak eye hay huya.

3

Duwulumay me a Mbəlom hərwi may

¹ Malamar hay, nakay na, wu nakə nəmaa ndəviye ha mətsikakum aye. Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada bazlam i Bəy Maduweŋ Yesu mâ ye kame bəse bəse ada ndo hay tâ rəhay ha gər andza nəkurom neheye ka rəhumay ha gər aye dərmak. ² Duwulumay me a Mbəlom hərwi may hərwi ada mâ tsəpa may abəra ka ndo i sewed hay, hərwi a say a siye hay mətəme bazlam i Mbəlom nakə nəmaa tsikiye bay.

³ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ na, a mbəday həlay a bazlam ŋgay bay. Ma dzəniye kurom ada kâ tərur gədan eye hay ada ma tsəpiye kurom abəra ka Fakalaw.* ⁴ Bəy Maduweŋ kway faya ma dzəniye may ka məge fakuma mədzal gər. Nəmaa sər ha na, faya ka gumeye wu nakə nəmaa tsikakum aye ada ka gumeye huya. ⁵ Bəy Maduweŋ kway mâ dzəna kurom hərwi ada kâ sərur ha ma kəkay nakə Mbəlom a wuḏa kurom aye ada kâ sərumay naha a dəretsətseh andza Yesu Kəriste nakə a səmay naha aye.

Kwa way mâ ge məsler

⁶ Malamar hay, faya nəmaa tsikakumeye ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste, faya nəmaa gwadəkumeye na, kâ ndzum ka təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye sə eye bay, hərwi ta kərah wu neheye nəmaa tətikakum aye. ⁷ Nəkurom ka sərur ha ta gər kurom eye wu nakə ka gumeye hərwi məpay bəzay a mede may aye. Hərwi ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmay sə eye hay daw? ⁸ Nəmaa nda wu mənday i ndo mekeləŋ eye hay kariye bay, nəmaa səkəm məsəkəme. Nəmaa ge məsler tə madagər eye həvad ta həpat hərwi wu mənday may hərwi ada nəmaa vələkum dəretsətseh hərwi wu mənday bay. ⁹ Nəmaa ge məsler andza niye na, nakə tsəved may andaya matsətsehe fakuma wu mənday bay aye bay. Ane tuk na, nəmaa ge ḏuh na, hərwi məḏakum ha wu nakə kâ gum aye. ¹⁰ Ahəl nakə nəmay mə gay kurom aye na, nəmaa tsikakum, nəmaa gwadəkum: Tadə ndoweye kə ge məsler bay na, kâ vələmay wu mənday bay.

* 3:3 2 Tesalonik hay 2.3.

¹¹ Nəmaa tsikakum naha andza niye na, hərwi nəmaa tsəne tə gwad ndo mekelen eye hay mə walaŋ kurom na, sə aye hay. A satay mäge məsler bay, ane tuk na, faya ta ndapiye a bazlam i ndo hay. ¹² Faya nəmaa tsikateye naha a ndo niye hay, faya nəmaa gatay naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Gum məsler ta tsəved eye hərwi məhute wu mənday tə həlay kurom aye.

¹³ Malamar hay, nəkurom na, gum wu ɲgwalak eye andza niye, kâ yum gər bay. ¹⁴ Tadə ndoweye ka rəhay ha gər a wu nakə nəmaa watsa a dərəwel nakay aye bay na, zəbum faya, nəkurom ta neŋgeye kâ dzapum ka mäge wu hay dziye bay hərwi ada horoy mâ gay. ¹⁵ Ane tuk na, kâ zəbum faya andza ndo mənə dərə kurom bay. Tsikumay me duh ta tsəved eye hərwi neŋgeye malamar kurom huya.

Mandəve i bazlam

¹⁶ Bəy Maduweŋ Yesu bo ɲgay eye ndo məvələ zay, mâ vələkum zay huya pat pat kwa həlay waray waray. Bəy Maduweŋ Yesu mâ ndza tə nəkurom tebiye.

¹⁷ Neŋ Pol na tsikakum naha me, neŋ na watsa tə həlay ga eye. Na pawa ɲgodgor ka dərəwel ga hay tebiye na, andza nakay. Nakay na, məwetse ga.

¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ɲgama tebiye.

Makurre i d̄erewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Məzele i Timote ka ndzeye a gər ma d̄erewel i ndo i maslaŋ hay ada mə d̄erewel hay i Pol. Timote a lakawa ha Pol ka mäge məsler. Kə laka ha Pol a mahəhele hay haladzay. Pol kə slər ha a təv mawura bo haladzay, a Tesalonik ada Korinje.

Pol a watsay d̄erewel a Timote sulo. Pol a watsa d̄erewel neheye na 6a mədok i mape mədzal gər ka Yesu mapa eye tsiy. A zəkaw anəke na, mape tay ha gay i maɖuwule me hay lele ada matəra ha mape mədzal gər gədaŋ eye.

Makurre i d̄erewel a vələtay gədaŋ a ndo mədzal gər hay ka Yesu, a ndo neheye tə kalatay kame a ndo hay aye, ada a Timote.

Siye i ndo mape mədzal gər ka Yesu faya ta sənəkateye wu lele bay aye a ndo hay (1.3-7; 4.1-4; 6.3-5).

Pol faya ma tsikateye me a zləm hərwi mədəslay ha gər a Yesu ada tə maɖuwule me (madədo 2). A ɖa ha dərma, ndo neheye tə kalay kame a gay i maɖuwule me hay ta ndziye na, ma kəkay (madədo 3).

Bəba i Timote na, ndo Gərek ada may ŋgay dem i Yahuda hay. Faya ma ɖay ha a Timote ma kəkay nakə ma gateye gər a ndo hay aye (madədo 4 ka 6).

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, neŋ Pol, neŋ ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Ndo nakə a pa ga ndo i maslaŋ aye na, Mbəlom ndo mətəme kway ha tə Yesu Kəriste naka a ge wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye.

² Na watsaka naha a nəkar Timote. Nəkar na, andza wawa ga dedək eye hərwi ka dzala ha ka Yesu Kəriste.

Mbəlom Bəba kway tə Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway t̄a pa fakaya ŋgama, t̄a gaka ŋgwalak ada t̄a vələka zay.

Ndo i parasay hay

³ A seŋ na, ndza ma Efez andza nakə na tsikaka kurre ahəl nakə na gər kar ha, na ye ka dala i Masedowan aye. Ndza mə ɖəma hərwi ada k̄a gatay me a ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay aye, t̄a gər ha. ⁴ Gwadatay na, t̄a vələy ha bo tay a wurmbez hay ada a məkəɖe wuway ka bəba tətə tay hay bay. Niye na, ma gəliye ha məkəɖe wuway kəriye, ma dzəniye wu nakə a say a Mbəlom aye bay. Wu nakay ka sərakwa ha na, hərwi ka dzalakwa ha ka neŋgeye. ⁵ Ka tsikakwateye andza niye na, hərwi ada t̄a wuɖa ndo hay. Kə satay mawuɖe ndo hay na, ɖərev tay m̄a t̄əra tsədaŋŋa lele, t̄a ge wu ŋgwalak eye dekdək ada t̄a dzala ha ka Mbəlom lele. Niye na, ta wuɖa ndo hay.

⁶ Ndo mekeleŋ eye hay na, ta dze abəra ka tsəved, ta gər ha wu ŋgwalak eye. Duh faya ta tsikiye wu neheye ma giye ŋgama bay aye. ⁷ A satay matətikatay bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay, faya ta tətikiye ta gədaŋ. Ane tuk na, bo tay eye tə tsəne wu nakə faya ta tsikiye bay ada faya ta tətikateye a ndo hay aye bay.

⁸ Taɖa ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsəved eye na, ka sərakwa ha na, lele. ⁹ Tsənakwa wu nakə na tsikiye: Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye ŋgwalak aye bay. Mbəlom a vəl duh na, hərwi ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye,

ndo neheye ta rəhay gər a Mbəlom bay aye, ada hərwi ndo neheye tə kəts na Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ndo neheye faya ta giye mənese aye, ndo neheye tə yay a gər a Mbəlom bay aye, ndo neheye ta kərəh wu hay i Mbəlom aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye sa na, hərwi ndo neheye ta kədiye bəba tay ta may hay aye, ada ndo neheye ta kədiye siye i ndo hay aye dərma, ¹⁰ada ndo mäge madama hay, ndo neheye tə zlawaya siye i hasləka hay ta tərawa ha andza ngwas tay aye, ndo neheye ta səkəmwawa ndo hay hərwi matere tay ha beke aye, ndo neheye tə dəsawa parasaya aye, ndo neheye tə mbađawa tə maraw me aye. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi siye i wu neheye lele bay ta nasiye ha wu nakə lele faya ma tətikakweye aye. ¹¹Matətike nakay a yaw na, abəra ma Labara Ngwalak eye nakə Mbəlom, ndo i məzlaḅ, a vələŋ a həlay aye. Labara ngwalak eye niye a dā ha Mbəlom bagwar eye, neŋgeye nakə ma ndziye ma təv ngwalak eye huya aye.

Pol a zambađay a Mbəlom hərwi ngwalak ngay

¹²Na gay sisə a Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ kway hərwi nakə a zla ga andza ndo i dedək. Na gay sisə sa hərwi ka təra ga ha ndo i məsler ngay. Maa vələŋ gədaŋ ka mäge məsler na, neŋgeye. ¹³Ahəl niye na, na tsalaway ka gər a Mbəlom, ada ta zlapay ga na, na gawatay dərətsətseh a ndo ngay hay haladzay hərwi nakə na dzala ha ka neŋgeye bay aye. Ane tuk na, Yesu neŋgeye na, kə geŋ ngwalak hərwi wu nakə na gawa aye na, na sər bay. ¹⁴Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste kə pa fagaya ngama haladzay. Anəke na dzala ha ka neŋgeye ada kə vələŋ gədaŋ ka mawudə siye i ndo hay.

¹⁵Mezeleme nakə neŋ na ge aye na, a ze i ndo siye hay tebiye. Yesu Kəriste a yaw ka məndzibəra na, hərwi ada mā təma tay ha ndo i mezeleme hay. Anəŋ bazlam nakay na, dedək, ndo hay gədem tā təma a dərev tay. ¹⁶Ane tuk na, Yesu Kəriste a geŋ ngwalak na, hərwi ada mā dətay ha a ndo hay neŋgeye ndo məzle ngatay. A dā ha na, a geŋ ngwalak a neŋ nakə na ze ndo hay tə mezeleme aye. A bəzatay ha niye hərwi məvəlatay gədaŋ a ndo neheye ta dzaliye ha faya aye ada ta hutiyə sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷Ndo hay tā dəslay gər a Bəy Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye. Neŋgeye Mbəlom nətə ngweŋ. Ndəray a ngatay bay. Zambadumay ka tor eye. Amen!

Pol a vəlay gədaŋ a Timote

¹⁸Timote, nəkar na, andza wawa ga, na gəraka ha bazlam nakay a həlay yak andza nakə ndo i maslaŋ hay tə tsik fakaya aye. Bazlam neheye tə tsik aye tā təra i yak na, andza wu həlay hərwi ada kə ge vərəm nakə ngwalak aye. ¹⁹Vəlay dərev yak a Mbəlom huya ada ge na, wu nakə ngwalak eye. Siye i ndo mekeleŋ eye hay ta kərəh tsəved nakay ngwalak eye. Hərwi niye ta dzala ha ka wu neheye dedək aye sa bay. ²⁰Mə walaŋ i ndo niye hay na, Himene ta Aləgəzandər. Nətəye na, na vəlay tay ha a həlay a Fakalaw* hərwi ada tā tətik metshe lele eye ada tā tsalay ka gər a Mbəlom sa bay.

2

Maduwulay me a Mbəlom na, kəkay?

¹Makurre i wu nakə a seŋ mətsikatay a ndo hay aye na, anəŋ: Tsətsahum ka Mbəlom, dūwulumay me, gumay amboh tə məgay naha sisə hərwi ndo hay tebiye. ²Duwulumay me a Mbəlom hərwi bəy hay ada hərwi ndo neheye faya ta ləviye ndo hay aye tebiye hərwi ada kə ndzakwa zay madzədzere

* **1:20** A say məgwede a ndo məwetse dərəwel nakay na: «Na həhar tay abəra mə walaŋ i ndo hay.»

kwa tsekwenj mâ ge andaya bay, ada kâ rəhakway ha gər a Mbəlom, ada mede kway mâ tərə ŋgwalak eye kame ŋgay. ³Mađuwulay me a Mbəlom hərwi ndo hay na, lele ada a yay a gər a Mbəlom ndo mətəme kway ha. ⁴A yay a gər haladzay hərwi a say na, ndo hay tebiye tâ təma ada a say tâ sər dedek. ⁵Bazlam nakay na, hərwi ndo hay tebiye. Hərwi Mbəlom na, nate ŋgwenj ada ndo mə walənj i Mbəlom ta ndo hay na, nate ŋgwenj. Neŋgeye ndo zezenj, ndo zezenj eye niye na, Yesu Kəriste. ⁶A yaw na, kə vəl ha məsafəre ŋgay masəkəmatay ahaya ndo hay. A đə ha na, a həlay nakə ŋgwalak eye, a say a Mbəlom ndo hay tebiye tâ təma aye. ⁷Mbəlom a slər ga ha, na tərə ndo i maslənj ŋgay hərwi ada nā đə ha wu nakay a ndo hay. A gwedənj tətikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye bazlam ŋgay nakə dedek eye ada tâ dzala ha. Na tsik na, dedek, na dəs parasay bay.

⁸A seŋ na, hasləka hay kwa ka waray tâ đuwulay me a Mbəlom, tâ đuwulay naha me a Mbəlom tə đərev tsəđənjə eye. Tə ge mevel ka ndo bay, tâ kəđ wuway ka wu bay.

⁹A seŋ na, ŋgwas hay tâ pa ka bo peteked andza nakə a ye ka bo məpe aye. Peteked nakə ndo hay ta giye faya đəre aye na, tâ pa ka bo bay. Tā gay metsehe bo tay. Tā mətəsa ka matərde gər lele hərwi ada tâ zəba fataya bay. Tā pa ka bo wu i masləwa neheye tsakala eye haladzay aye bay, kwa peteked neheye tsakala eye haladzay aye tâ pa ka bo bay. ¹⁰Məsler nakə lele aye mâ tərə malembede bo tay đuh. ŋgwas neheye tə gwad faya ta rəhay gər a Mbəlom aye na, tâ ge andza niye. ¹¹Ahəl nakə faya ta tətikiye mə gay i mađuwule me aye na, ŋgwas hay tâ tsik me bay, tâ ndza đikdik. Tā đəslay ha gər a ndo matətike ndo hay. ¹²Na vəlatay tsəved a ŋgwas hay ka matətikatay a hasləka hay bay ada tâ ləvay gər a hasləka hay bay. Tā ndza đikdik, ¹³hərwi Mbəlom a lah məge na, Adam tədaj, ada ma dəba eye a ge Hawa. ¹⁴Sa na, Fakalaw ka səpat Adam bay. Ane tuk na, a səpat na, ŋgwas. Maa kərah marəhay ha gər a Mbəlom na, ŋgwas. ¹⁵Kwa mâ ge andza niye bəbay, ŋgwas ta wiye wawa ada Mbəlom ma təmiye tay ha. Ane tuk na, tâ dzala ha ka Mbəlom huya, tâ wuda ndo hay, tâ tərə ŋgwalak eye ka đəre i Mbəlom, tâ gay metsehe a bo tay.

3

Madugula hay i ndo i Kəriste hay

¹Bazlam nakə na tsikiye na, dedek. Ndo nakə ka pəla matəre madugula i ndo i Kəriste hay aye na, a say məge məsler ŋgwalak eye. ²Madugula i ndo i Kəriste na, mede ŋgay mâ ge ŋgwalak eye, hərwi ada ndo hay tâ may ha mənese ka gər wuray kwa tsekwenj bay. ŋgwas ŋgay mâ ge nate ŋgwenj. Mā kwaya ta guzum bay. Mā gay metsehe a bo ŋgay, mâ ge wu neheye ŋgwalak eye, mâ təma mbəlok hay a gay ŋgay ada mâ sər matətikatay wu a ndo hay đərmak. ³Mā tərə beke i guzum bay, mâ tərə ndo i terenjez bay, mâ tərə đuh na, ndo ləfedede, mâ tsala bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay. ⁴Mā sər məgay gər a ŋgwas ŋgay ta wawa ŋgay hay, mâ gəl tay ha wawa ŋgay hay lele, wawa ŋgay hay tâ rəhay ha gər. ⁵Tadə ndoweye kə sər məgay gər a ndo i gay ŋgay hay bay na, ma səriye məgatay gər a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, ma kəkay?

⁶Ahəl nakə ka pumeye ndo mâ tərə madugula aye na, kâ pum ndo nakə a dzala ha ka Yesu Kəriste anake aye bay. Ma ta dəslyay ha gər a bo. Kə ge andza niye na, sariya ma gəsiye na andza nakə ma gəsiye Fakalaw aye. ⁷Ndo nakə ma təriye madugula i ndo i Kəriste hay aye na, mede ŋgay mâ yatay gər a ndo

neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye dərmaκ. Kə ge andza niye bay na, horoy ma geye kame tay ada Fakalaw ma mbəzliye na a ɓalay ŋgay.

Ndo mæge mæsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay

⁸ Mede i ndo hay mæge mæsler mə walaŋ i ndo i Kəriste hay na, mâ ge lele. Dərneh mâ ge mə bazlam tay sulo bay, tâ təra beke i guzom bay, tâ ge mavaha i dala bay. ⁹ Tâ təma bazlam nakə Mbəlom a ɗa ha aye tə ɗərev tay peteh. ¹⁰ Ka pumeye tay ha a mæsler na, zəbum ka mede tay lele təday. Kə ge mede tay lele na, pum tay ha tâ təra ndo mæge mæsler hay.

¹¹ Mede i ŋgwas tay hay mâ ge lele dərmaκ. Tâ tsik wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay, tâ kwaya ta guzom bay, tâ ge na, wu neheye dedek aye huya.

¹² Ndo mæge mæsler mâ təra na, zal i ŋgwas nəte, mâ gatay gər a wawa ŋgay hay ta ndo i gay hay lele. ¹³ Taɗə ndo mæge mæsler ta ge mæsler lele na, ndo hay ta ɗəslatay ha gər. Ta sliye faya mæɗe ha bazlam i Yesu Kəriste parakka hərwi ta dzala ha faya lele.

Wu bagwar eye nakə Mbəlom a ɗa ha aye

¹⁴ Na dzala na, na miye naha ka təv yak bəse. Ane tuk na, na watsaka naha wu neheye na, ¹⁵ hərwi kwa taɗə na ye naha bay na, ɗerewel nakay ma ɗakeye ha ndo i gay i Mbəlom hay ta ndziye kəkay na, ka səriye ha. Ndo i gay i Mbəlom na, ndo neheye tə dzala ha faya aye, neŋgeye tə ɗəre eye. Bazlam dedek eye malətsa eye faya andza mæɗok i gay. ¹⁶ Ta dedek, bazlam nakay na, bagwar eye haladzay. Maŋgaha eye ahəl niye, ane tuk na, Mbəlom kə ɗakway ha. Faya ma ɗakway ha kəkay nakə ka ndzakweye ka tsəved i Mbəlom aye. Nɗəray ma sliye faya mahəmbər na bay. A tsik na, ka Yesu Kəriste:

A təra ndo zezeŋ aye.
Məsəfəre Tsəɗaŋŋa eye kə ɗa ha,
neŋgeye mənese andaya faya bay.

Gawla i Mbəlom hay ta ŋgatay.

Ndo hay ta ɗa ha bazlam ŋgay a ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye.

Ndo hay kwa waray ka məndzibəra ta dzala ha,
Mbəlom kə zla a gama, ka wəlay məzlaɓ.

4

Ndo neheye ta tətikateye maraw me a ndo hay aye

¹ Məsəfəre Tsəɗaŋŋa eye kə tsik parakka, a gwad: Aza kame na, ndo mekelen eye hay ta gəriye ha mæzele ha ka Yesu. Ta rəhatay ha gər a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay ta rawiye me aye. Ta pay bəzay a matətike neheye tə yaw abəra ka fakalaw hay aye. ² Ndo neheye faya ta tətikateye wu neheye a ndo hay aye na, dərneh mə bazlam tay sulo, faya ta ɗəsiye parasay. Məɗzal gər tay kə nas andza wu nakə ako a fəka na aye. ³ Ndo neheye na, faya ta gwadateye a ndo hay məzle ŋgwas na, lele bay. Faya ta giye me ka mænde wu siye hay sa dərmaκ. Ane tuk na, Mbəlom, neŋgeye a ge wu neheye na, hərwi ada ndo neheye ta dzala ha ka Kəriste ada tə sər dedek aye, tâ nda ada tâ gay sisə. ⁴ Andza niye, hərwi wu nakə Mbəlom a ge tebiye aye na, lele. Wu mənday kwa waray ka kərahum mænde bay, ndayum tsa ada kə gumay naha sisə a Mbəlom. ⁵ Wu mənday tebiye na, lele hərwi bazlam i Mbəlom ada hərwi maɗuwule me kway nakə faya ka ɗuwulakweye me aye.

Ndo mæge mæsler i Yesu Kəriste lele eye

⁶ Tadā ka tātikatay wu neheye a ndo mædzal gər hay ka Yesu Kəriste na, ka təriye ndo mæge mæsler i Yesu Kəriste lele eye ada ka hutiye gədan hərwi bazlam i Mbəlom nakə ka dzalakwa ha aye ada hərwi matətike nakə faya ka pay bəzay lele aye. ⁷ Wurmbez neheye kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, kâ pay zləm bay. Mede yak mâ səkah matəre kame kame andza nakə a say a Mbəlom aye. ⁸ Tadā ndoweye ma giye həbad hərwi matətəde ha mbəle ŋgay aye na, ma geye ŋgama tsekwenj a bo ŋgay. Ane tuk na, tadā mede ŋgay lele andza nakə a say a Mbəlom aye na, ma geye ŋgama na, haladzay, hərwi a sər ma dzaniye na anəke ma sifa nakə ka mændzibəra aye ada ma sifa nakə ma hutiye ka tor eye. ⁹ Bazlam nakay na, bazlam dedek eye. Lele na, kwa way mâ təma tə dərev ŋgay peteh. ¹⁰ Hərwi niye ka vəlakway ha gədan kway ka mæge mæsler, ka ŋgəlakwa ha faya bo sah lele na, hərwi ka pakwa faya mædzal gər kway ka Mbəlom, neŋgeye nakə ta sifa aye. Neŋgeye ndo matəme tay ha ndo hay tebiye, ma təmiye ha wene wene eye na, ndo neheye tə dzala ha ka Kəriste aye.

¹¹ Datay ha ada kâ tātikatay wu nakay a ndo hay. ¹² Ndəray mâ kəts kar hərwi nəkar wawa eye segey bay. Duh nəkar na, bəzatay ha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu ta ndziye na, kəkay. Bazlam yak nakə ka tsikiye na, mâ təra bazlam lele eye, mede yak mâ ge lele, wudā ndo hay, dzala ha ka Yesu ada ndza na, tsədanŋa. ¹³ Dzanŋa Derewel i Mbəlom pat pat kame i ndo hay. Datay ha ada kâ tātikatay hus a pat nakə aza na ye naha aye. ¹⁴ Kâ gay masafaya a gədan nakə Mbəlom a vəlaka aye bay. A vəlaka na, ahəl nakə ndo hay tə dā ha wu nakə Mbəlom a tsik ka nəkar aye ada madugula hay tə pa faya həlay tay aye.*

¹⁵ Pay gər na, a mæsler neheye anan aye. Vəlay ha bo yak tebiye hərwi ada ndo hay tã ŋgatay faya ka diye kame kame ka tsəved i Mbəlom. ¹⁶ Gay metsehe a mede yak, gay metsehe a wu nakə faya ka tātikateye a ndo hay aye ada ndza bəŋbəŋ lele. Tadā ka ge andza niye na, ka təmiye ha bo yak eye ada ndo neheye faya ta pay zləm a bazlam yak aye dərma.

5

Mede i ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu

¹ Ahəl nakə nəkurom ka təv manəte eye ta ndo guram aye na, kâ may ha mənese bay, tsikay ta tsəfetsəfe eye andza neŋgeye na, bəba yak. Tsikatay me a gawla hay andza nəteye malamar yak hay. ² Tsikatay me a mama hay andza nəteye may yak hay. Ada a dem hay bəbay andza nəteye malamar yak hay. Dərev yak mâ ge kame tay na, tsədanŋa.

³ Gatay gər a madakway i ŋgwas neheye nəteye madakway i ŋgwas hay ta dedek, ndo mægatay gər andaya bay aye. ⁴ Tadā madakway i ŋgwas wawa ŋgay kəgəbay wawa i wawa ŋgay andaya na, gər ha wawa hay tã tətik marəhatay ha gər a ndo tay hay təday. Andza mægwedə tã gay gər a may tay andza nakə bəba tay hay tə gawatay gər ahəl niye aye. Andza niye na, a yay a gər a Mbəlom. ⁵ Madakway i ŋgwas nakə neŋgeye mahəŋgeye, ndəray ŋgay andaya mægay gər bay ada neŋgeye kə pa mædzal gər ka Mbəlom, faya ma duwulay naha me a Mbəlom huya ta həpat kwa ta həvad hərwi ada mâ dzəna na. ⁶ Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakə a gər ha bo ŋgay kwa a way tsa aye na, neŋgeye mandza eye ma sifa, ane tuk na, andza neŋgeye maməta eye. ⁷ Datay ha a ndo

* 4:14 Mæpe həlay ka ndo: Mæzle ndo ka mæge mæsler mæ walan i ndo.

hay na, tâ gatay gər a bəba tay hay hərwi ada ndəray mâ matay ha mənese bay.

⁸ Tadə ndoweye kə gay gər a ndo ŋgay hay bay, na tsik wene wene eye na, ka ndo i gay ŋgay hay, kə gər ha tsəved i Yesu Kəriste. Neŋgeye lele bay a ze ndo nakə kə dzala ha ka Yesu bay aye.

⁹ Watsa a derewel na, məzele i madakway i ŋgwas nakə məve ŋgay kə ndisil a məve kuro kuro məkwa aye dekdek ada nakə a zla zal nəte aye. ¹⁰ Ndo hay tâ sər ha məsler ŋgay neheye a gawa aye na, ŋgwalak eye. Kə gatay gər a wawa hay lele ada ka təma mbəlok hay a gay ŋgay lele. Sa na, kə baratay na sik i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu* ada ka dzəna ndo neheye mə dəretsətseh aye. Kə ge məsler lele huya. Kə ge andza niye na, watsa məzele ŋgay.

¹¹ Madakway i ŋgwas neheye dahəlay aye na, kə watsa məzele tay a derewel bay. Hərwi ka watsa məzele tay a gəna ma sateye mede a zal sa, ta gəriye ha məpay bəzay a Yesu Kəriste. ¹² Ta ge andza niye na, sariya ma gəsiye tay ha hərwi ta nas wu nakə tə tsik, tə gwad: Ta ndziye mahətəye aye. ¹³ Kwa tadə ta zla zal bay, ka watsa məzele tay na, ta giye məsler sa bay, ta həhaliye ka gay ka gay. Ta dzəguriye me, ta bəbələtəye wuray a ndo hay. Ta tsikiye bazlam nakə ka zəbatay naha bay aye. ¹⁴ Hərwi niye a seŋ na, madakway i ŋgwas neheye dahəlay eye hay aye na, tâ ye a zal sa, tâ wa wawa hay, tâ gay gər a bədgay tay hərwi ada ndo neheye tə nakway dərə aye tâ huta wuray mətəsike fakwaya bay. ¹⁵ Na tsik andza niye na, hərwi siye i madakway i ŋgwas hay ta gər ha tsəved i Mbəlom, tə pay bəzay a Fakalaw.

¹⁶ Tadə ŋgwas nakə faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste, madakway i ŋgwas andaya mə gay na, neŋgeye mâ dzəna na. Madakway i ŋgwas niye andza niye na, məhay gər i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu ta dzəniye na bay. Məhay gər i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu ta dzəniye na, madakway i ŋgwas neheye ndəray tay andaya bay aye.

¹⁷ Madugula neheye nətəye faya ta gateye gər lele a ndo mape mədzał gər hay ka Yesu aye na, rəhumatay ha gər lele. Rəhumatay ha gər wene wene eye a ndo neheye faya ta vəliye ha gədan tay ka mədə ha bazlam i Mbəlom ada ka matətikatay a ndo hay aye. ¹⁸ Hərwi mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kə pay wu ka bazlam bay, gər ha mâ həpəd wu mənday.†». A gwad sa: «Ndo məge məsler na, lele tâ vəlay wu i madagər ŋgay.‡»

¹⁹ Tadə ndoweye ki yaw ka təv yak mətəsikaka wu nakə lele bay aye ka madugula i ndo mape mədzał gər hay ka Yesu na, kə pay zləm bay. Ka ta pay zləm na, tsəne abəra ka ndo hay sulo kəgəbay ka ndo mamahkar eye təday ada ka patəye zləm. ²⁰ Tsikatay faya a ndo neheye faya ta giye mənese aye kame i ndo hay tebiye hərwi ada ndo siye hay tâ dzədzar məge mənese dərmał.

²¹ Neŋ faya na gakeye amboh kame i Mbəlom, kame i Yesu Kəriste ada kame i gawla i Mbəlom neheye a pala aye, amboh rəhay ha gər a wu nakə na tsikaka aye. Kə ŋgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay, kə matay bo a ndo siye hərwi a gəna nətəye ndo yak hay aye bay. ²² Tadə a saka məzle ndo ka məge məsler mə gay i maduwule me na, zəba ka mede ŋgay lele təday nakə ada ka piye həlay ka gər ŋgay aye. Kə təlaka həlay yak a mezeleme i ndo siye hay bay. Ndza na tsədanja.§

* 5:10 Məbere sik na, andza məgwədə: Matəme mbəlok. † 5:18 Bazlam mapala eye masulo eye 25.4. ‡ 5:18 1 Korinje hay 9.9; Mata 10.10; Luka 10.7. § 5:22 Zəba ma 1 Timote 4.14.

²³ Kâ sa yam dekdék bay, sa guzum tsekwen hærwi huđ yak nakæ a wurawa fakaya aye hærwi ada huđ mâ wur fakaya sa bay.

²⁴ Ndo siye hay kwa tadæ ta ye kame i sariya zuk bay na, mezeleme tay a zæba parakka mæ dzaydzay. Ka ndo siye hay, ta særiye ha mezeleme tay na, ma dæba i sariya. ²⁵ Mæsler ngwalak eye hay na, næteye mæ dzaydzay dærmak. Tadæ ta ndohwaw bæse a dzaydzay zuk bay na, ta sliye mændze huya manğaha eye bay.

6

¹ Ndo neheye næteye beke aye hay na, tâ ræhatay ha gær a ndo i gay tay hay hærwi ada ndo hay tâ tsik wu nakæ lele bay aye ka mæzele i Mbælom bay ada ka wu neheye faya ka tætikakwateye a ndo hay aye bay. ² Tadæ ndo i gay i beke hay næteye ndo mæpe mædzal gær hay ka Kæriste, kwa tadæ næteye malammar hay ma mæpe mædzal gær ka Kæriste bæbay na, tâ kærah maræhatay ha gær a ndo i gay tay hay bay. Kwa næteye tebiye tæ læva kame i Mbælom na, ta giye mæsler tay lele düh ma ziye nakæ kurre aye hærwi ndo neheye faya ta gateye mæsler aye na, næteye ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu ada Mbælom a wuda tay.

Ndo neheye zlele eye hay dedék aye

Tætikatay wu neheye a ndo hay, vælatay gædan. ³ Tadæ ndoweye ka tætik wu mekeleñ eye, ada ka tæma bazlam neheye dedék aye i Bæy Maduwen kway Yesu Kæriste bay, ada a tæma wu nakæ faya ka tætikakwateye a ndo hay ka mede nakæ lele eye kame i Mbælom aye bay sa na, ⁴ nenğeye ndo mædæsly ha gær a bo, a sær wuray bay tebiye. A sær na, makæde wuway dekdék tsa, ma giye magazlæga ka wu hay. Hærwi niye ndo neheye faya ta pay zlam aye na, ta giye sælak, ta wudiye makæde wuway a bo, ta tsædiye a bo, ta dzalateye naha wu neheye lele bay aye a gær a ndo hay. ⁵ Ta kædiye wuway huya hærwi mædzal gær hay lele bay, ada hærwi tæ sær dedék sa bay. Tæ dzala mæ gær tay agæna, tadæ ta pay bæzay a tsæved i Mbælom na, ta hutiiye suloy.

⁶ Ta dedék tadæ ka pay bæzay a tsæved i Mbælom na, nækar zlele eye, dærev yak ma ngwasiye tæ wu nakæ andaya fakaya aye. ⁷ Ka yakwaw ka mændzibæra na, ka zlakwaw wuray ka hælai bay, ka makweye na, ka zlakweye wuray ka hælai bay darmak. ⁸ Tadæ wu mænday kway tæ peteked kway andaya na, niye na, da kway. ⁹ Ndo neheye a satay matære ndo i zlele hay aye na, ta dædiye a masæpete i Fakalaw andza tæ dæd a balay. Ta wuda wu neheye kæriye ma nasiye tay ha ndo hay aye ada neheye ta dziye tebiye aye. ¹⁰ Mawude suloy na, ma zlaweye slala i wu neheye lele bay aye tebiye. Siye i ndo hay ta gær ha tsæved i Mbælom hærwi a satay suloy ka zal, ada hærwi niye ta huta dæretsætseh mæ dærev.

Mandæve i bazlam

¹¹ Ane tuk na, nækar na, ndo i Mbælom, wu neheye tebiye lele bay aye na, kâ tælaka hælai yak a dæma bay. Ge gædan, hærwi ada kâ tæra lele kame i Mbælom, pay bæzay a tsæved ngay, dzala ha huya ka nenğeye, wuda siye i ndo hay lele, sæmay naha a wu hay ada tæra ndo læfedede eye. ¹² Ge væram ngwalak eye ka tsæved i Mbælom. Gæs sifa i Mbælom nakæ ma ndæviye bay aye hærwi Mbælom a zalaka na, ka nenğeye ada ka da ha parakka ahæl niye kame i ndo hay haladzay wu nakæ ngwalak eye ka dzala ha aye. ¹³ Neñ faya na tsikakeye kame i Mbælom nakæ ma væliye sifa a wu hay tebiye aye ada kame i Yesu Kæriste nakæ a da ha wu ngwalak eye parakka kame i Poños Pilat aye, ¹⁴ neñ faya na tsikakeye, ræhay ha gær a wu nakæ na tsikaka aye, kâ nas ha bay, gay metshehe

a mǎndze yak hǎrwi ada ndo hay tǎ maka ha mǎnese bay hus a pat nakǎ Bǎy Maduweŋ kway Yesu Kǎriste ma maweye aye. ¹⁵ Ma maweye na, a hǎlay ŋgwalak eye. Maa ge ha andza niye na, Mbǎlom. Mbǎlom na, gǎdarŋ tebiye mǎ hǎlay ŋgay, neŋgeye Mbǎlom nǎte ŋgweŋ, neŋgeye mandza eye ma mǎŋgwese, neŋgeye Bǎy ka gǎr i bǎy hay, neŋgeye Bǎy Maduweŋ ka gǎr i bǎy maduweŋ hay, ¹⁶ neŋgeye nǎte ŋgweŋ nakǎ ta sifa huya aye, neŋgeye mandza eye mǎ dzaydzay. Dzaydzay ŋgay a dǎv haladzay, ndǎray ma sliye mahǎndzǎde naha faya bay. Ndǎray dǎdǎ kǎ ŋgatay bay, ndǎray ma sliye mǎŋgatay bay sa. Ndo hay tǎ dǎslay ha gǎr. Ma ndziye huya. Mǎ ge andza niye.

Mǎtsike me a zlǎm a ndo i zlele hay

¹⁷ Ndo neheye zlele eye hay ka mǎndzibǎra nakay aye na, gwǎdatay tǎ dǎslay ha gǎr a bo bay, zlele ma ziye kǎriye. Tǎ pa faya mǎdzal gǎr tay bay. Tǎ pa mǎdzal gǎr tay dǎh na, ka Mbǎlom nakǎ ma vǎlakweye wu hay tebiye hǎrwi ada kǎ ŋgwasakwa aye. ¹⁸ Gwǎdatay na, tǎ ge wu ŋgwalak eye hay, tǎ ge wu ŋgwalak eye hay haladzay. Gwǎdatay na, tǎ vǎl wu ta mǎŋgwese eye, tǎ vǎl wu a siye i ndo hay. ¹⁹ Tadǎ faya ta giye andza niye na, ta hayay gǎr a wu tay hay a tǎv ŋgwalak eye hǎrwi ada tǎ huta sifa dedek eye. Maga eye na, andza ndo nakǎ a pa naha mǎdok i gay ŋgay kurre aye.

²⁰ Timote, gay gǎr a wu nakǎ Mbǎlom a pa a hǎlay yak aye. Bazlam neheye ndo hay ta tsikiye kǎriye na, kǎ tsik a dǎma bay. Wu nakǎ nǎteye tǎ zalay ndaraw aye, ane tuk na, ndaraw dedek eye bay. ²¹ Na tsik andza niye hǎrwi siye hay ta dzala ha ka wu nakǎ faya ka dzalakweye faya aye sa bay, hǎrwi tǎ gwǎd tǎ huta ndaraw eye nakay.

Mbǎlom mǎ pa fakuma ŋgama.

Masulo i d̄erewel i Pol nakə a watsay naha a Timote aye Məfələkwe

Masulo i d̄erewel nakay Pol a watsay a Timote aye, maraha eye t̄ə maduk i duk i bazlam neheye Pol a tsikay a Timote aye. Pol nengeye ma dan̄gay (2.9), ndo hay haladzay ta mbəday d̄əba (1.15; 4.10-16). A s̄ər ha mazlambar ma m̄ətiye (4.6). A gwad̄ay a Timote ndo m̄əleke ha ma m̄əsler, a wud̄a na andza wawa, ka dzameye ḡər d̄ada sa.

Derewel nakay faya ma makweye ahaya a zl̄əm m̄əndze i Pol: M̄əsler n̄gay, m̄əsən̄əke n̄gay, d̄ərets̄əseh n̄gay hay h̄ərwi Labara N̄gwalak eye. A v̄əlay ḡədan̄ a Timote ka m̄əsəmay naha a d̄ərets̄əseh ma m̄əsler i K̄əriste (2.1-13). A gwad̄ay m̄ā d̄a ha bazlam i Mb̄əlom ta ts̄əved̄ eye lele (2.14-15). H̄ərwi niye, Timote m̄ā n̄ḡəday a m̄ək̄əd̄e wuway, m̄ā mb̄əday d̄əba a ndo neheye faya ta giye wu neheye n̄gwalak eye bay aye, m̄ā pay b̄əzay na, a mede i Pol. M̄ā h̄ənay ḡər ada m̄ā ge na, wu nakə Pol ta ndo siye hay t̄ə s̄ən̄akatay a ndo hay aye.

Wu neheye mawatsa eye na, ta dz̄əniye kway ka mat̄ətike wu ded̄ek eye (3.16).

Matsike me i Pol

¹ Maa watsa d̄erewel nakay na, neñ Pol, neñ ndo i maslan̄ i Yesu K̄əriste andza nakə a say a Mb̄əlom aye. A sl̄ər ga ha h̄ərwi ada n̄ā d̄a ha bazlam i sifa nakə Mb̄əlom a gwad̄ ma v̄əlat̄eye a ndo neheye madzapa eye t̄ə Yesu K̄əriste aye.

² Na watsaka naha a n̄əkar Timote. N̄əkar na, na wud̄a kar haladzay andza wawa ga. Mb̄əlom B̄əba kway t̄ə Yesu K̄əriste B̄əy Maduwen̄ kway t̄a pa fakaya n̄gama, t̄a gaka n̄gwalak ada t̄a v̄əlaka zay.

Pol a may naha d̄ərev a Timote

³ Neñ faya na gay naha sis̄ə a Mb̄əlom h̄ərwi yak. Neñ faya na geye m̄əsler t̄ə d̄ərev ts̄ədan̄na eye andza i b̄əba t̄əte ga neheye t̄ə gaway m̄əsler aye. Ah̄əl nakə na d̄uwulaway naha me a Mb̄əlom aye na, na d̄uwulaway naha me h̄ərwi yak huya ta h̄əvad̄ k̄wa ta h̄əpat. ⁴ H̄əlay nakə ka tuwa aye na, k̄ə m̄ətsen̄ ḡər bay.* A s̄ər haladzay m̄əngataka h̄ərwi ada d̄ərev ga m̄ā rah ta m̄əngwese.

⁵ Na m̄ətsa ha ḡər ta m̄əpe m̄ədzal ḡər yak nakə ka pa peteh ka Yesu K̄əriste aye bay. T̄əday na, mama yak Lowis nakə a dzala ha ka Yesu K̄əriste ada may yak Enise. Ayaw! Na s̄ər ha ta ded̄ek ka dzala ha ka Yesu d̄ərmak.

⁶ H̄ərwi niye, neñ faya na gwad̄akeye sa: K̄ā gay mas̄əfaya a wu nakə Mb̄əlom a v̄əlaka ḡədan̄ m̄əge aye bay. A v̄əlaka na, ah̄əl nakə na pa fakaya h̄əlay aye. V̄əlay ha d̄ərev yak peteh ka m̄əge.† ⁷ K̄ā dz̄ədzar bay h̄ərwi M̄əs̄əf̄əre Ts̄ədan̄na eye nakə Mb̄əlom a v̄əlakway aye na, ma t̄əriye kway ha ndo i zluwer hay bay. Duh ma v̄əlakweye ḡədan̄ m̄əge m̄əsler i Mb̄əlom ada t̄ə mawude siye i ndo hay ada t̄ə m̄əgay mets̄əhe a bo kway.

⁸ H̄ərwi niye zluwer m̄ā gaka m̄əd̄e ha bazlam i B̄əy Maduwen̄ kway bay. Neñ ma dan̄gay na, h̄ərwi n̄gay, ane tuk na, k̄ā ge horoy t̄ə neñ kame i ndo hay bay. Duh t̄əma m̄əs̄ə d̄ərets̄əseh h̄ərwi m̄əd̄e ha Labara N̄gwalak eye andza neñ

* 1:4 Timote a tuwa ah̄əl nakə Pol a ye faya ab̄əra a ḡər ha ma Efez aye. Z̄əba ma 1 Timote 1.3. † 1:6 Z̄əba ma 1 Timote 4.14; 5.22.

dərmak. Ge andza niye ta gədan nakə Mbəlom ma vəlakeye. ⁹ Mbəlom na, kə təma kway ha, a zalakway hərwi ada kâ tərakwa ndo ngay hay. A zalakway na, hərwi nakə ka gakwa məsler ngwalak eye bay, a təma kway ha hərwi a say məpe faya ngama. Andza məgwede na, kwa ahəl nakə məndzibəra andaya zuk bay aye 6a kə ləva ha bo məvəle kway ngama tə həlay Yesu Kəriste. ¹⁰ Anəke na, kə bəz ha ngama nakə a vəlakway aye parakka hərwi Yesu Kəriste ndo mətəme ha ndo ki yaw. Nəngeye na, kə zla na gədan i mədahan, a dā ha na, tadə ka təmakwa Labara Ngwalak eye na, ka hutakweye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye.

¹¹ I ga na, Mbəlom a pa ga ndo i maslan hərwi ada nā dā ha Labara Ngwalak eye a ndo hay ada nā tətikatay. ¹² Hərwi niye nakə neŋ faya na siye dəretsətseh ma danğay aye. Ane tuk na, horoy a geŋ bay hərwi na sər Yesu Kəriste. Na dzala ha ka nəngeye ada na sər ha ta dedek ma sliye faya matsəpe Labara Ngwalak eye nakə a vəlen aye. Ma tsəpiye na hus a pat bagwar eye nakə ma deyewe ye aye.

¹³ Tsikatay a siye i ndo hay bazlam dedek eye nakə na tsikaka aye, kwa tsekweŋ kâ mbəday həlay bay. Ka tsikiye na, dzala ha ka Yesu Kəriste ada wudā ndo hay. Ge andza niye ta gədan nakə a yaw mə Yesu Kəriste aye. ¹⁴ Kâ vəlay tsəved a ndəray mâ mbəday həlay a labara ngwalak eye nakə Mbəlom a vəlaka aye bay, tsəpa na ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə mə dərev kway aye.

¹⁵ Nəkar ka sər ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Azi aye nəteye ta gər ga ha ngwedek. Figelas ta Hermogenas nəteye mə walaŋ tay dərmak. † ¹⁶ Ane tuk na, Onezifor na, a mawen naha dərev, horoy kə gay kame i ndo hay hərwi nakə neŋ ma danğay aye bay. Bəy Maduweŋ kway mâ gay ngwalak a ndo i gay ngay hay. ¹⁷ Ahəl nakə a ndislew kanaan a wuzlah gay i Roma aye na, kə pəla təv nakə neŋ mə dəma aye puk puk lele hus a huta ga. ¹⁸ Bəy Maduweŋ kway Yesu mâ gay ngwalak pat nakə ma ta gateye sariya a ndo hay aye. Ka sər ha dərmak ahəl nakə neŋ ma Efez aye na, ka dzəna ga haladzay.

2

Sidzew i Yesu Kəriste

¹ Wawa ga, nəkar na, vəlay tsəved a ngwalak nakə Yesu Kəriste a vəlaka aye mâ təra kar ha gədan aye. ² Ahəl niye ka tətik bazlam i Mbəlom na, abəra ka neŋ. Bazlam nakə na dā ha kame i ndo hay haladzay aye na, zla na tətikatay a siye i ndo neheye dedek aye dərmak hərwi ada nəteye tâ sla faya matətikatay a ndo siye hay kame sa.

³ Tadə dəretsətseh kə ndzaka a gər hərwi Yesu Kəriste na, səmay naha andza sidzew nakə lele eye a səmay naha a dəretsətseh aye. ⁴ Tadə ndowe ye ma diye a vərəm, tadə a say nəngeye mâ yay a gər a bəy ngay na, ma kərahiye məsler i ndo neheye kəriye. I yak na, mâ təra andza niye dərmak. ⁵ Sər ha dərmak na, tadə ndowe ye faya ma hwiye mahway i mata ndisle kame na, tadə ka hway ta tsəved eye bay na, ta vəleye wu i mərəbe ngay bay. ⁶ Ndo i məfəte hay bəbay, mata lehe məhute hohway eye na, ndo nakə a ge məsler haladzay aye təday. ⁷ Dzala ka wu neheye faya na tsikakeye kanaan aye, hərwi tadə ka

† 1:15 Dala nakə Roma hay tə zalay Azi aye na, nəngeye bəgom ka dala nakə tə zalay Turki aye.

dzala ha faya na, Bəy Maduweŋ ma vəlakeye gədaŋ ka mətsəne wu nakə faya na tsikakeye tebiye.

⁸ Yesu Kəriste m̄a makaw a gər. Neŋgeye a yaw na, abəra ma gwala i Davit. Kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Anaŋ Labara ŋgwalak eye nakə faya na dətay ha a ndo hay aye. ⁹ Neŋ faya na siye dəretsətseh ada tə gəs ga a daŋgay na, hərwi labara nakay ŋgwalak eye. Ayaw, neŋ na, ta peŋ tsalalaw andza ndo məge zlərwək. Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ta pay tsalalaw bay. Faya ma diye kame kame huya. ¹⁰ Hərwi niye neŋ faya na səmay naha a dəretsətseh tebiye. Neŋ faya na səmay naha hərwi ndo neheye Mbəlom a pala tay ha aye hərwi ada nəteye t̄a huta tsəved nakə Yesu Kəriste ma mbəliye tay ha aye ada t̄a ye a buy ŋgay nakə a le haladzay aye ada t̄a ndza m̄ə d̄əma ka tor eye. ¹¹ Sa tsa na, kutoŋ k̄a səmay naha hərwi bazlam neheye na tsikakeye naha na, bazlam dedək eye hay:

Tadə ka mətakwa tə neŋgeye na,*

ka ta ndzakweye ma sifa tə neŋgeye dərmak.

¹² Tadə ka səmakwa naha a dəretsətseh na,
ka ta tərakweye bagwar i bəy tə neŋgeye.

Ane tuk na, tadə ka gwadakwa ka sərakwa na bay na,
ma ta gwadiye a sər kway bay dərmak.

¹³ Tadə ka tərakwa kame ŋgay ndo dedək eye hay bay na,
neŋgeye na, ma ndziye ndo i dedək
hərwi bo ŋgay eye ma sliye faya mənese ha bo ŋgay bay.

Ndo məge məsler i Mbəlom dedək eye

¹⁴ Matay ha wu neheye na tsik aye a zləm a siye i ndo hay tebiye hərwi ada t̄a dzala ha faya. Tsikatay ta gədaŋ kame i Mbəlom, t̄a t̄əra a bo ka gər i bazlam hay bay, t̄a gər ha hərwi bazlam niye hay na, ta gateye ŋgama kwa tsekweŋ bay. Duh ma nasiye ha d̄ərev i ndo neheye faya ta pay zləm aye.

¹⁵ Nəkar na, ŋgəla ha bo ka m̄əndze andza nakə a say a Mbəlom aye. T̄əra ndo məge məsler nakə a ge horoy ta məsler ŋgay bay aye, andza məgwədə a d̄a ha bazlam dedək eye a ndo hay ta tsəved eye. ¹⁶ Bazlam neheye i m̄əkədə wuway kəriye a yay a gər a Mbəlom bay aye na, k̄a tsik a d̄əma bay. Ndo neheye faya ta k̄ədiye wuway andza niye aye na, faya ta dziye abəra ka tsəved i Mbəlom kame kame duh. ¹⁷ Bazlam tay faya ma səkahiyə andza mbəlak nakə faya ma goŋgobiye. Himene ta Filete nəteye m̄ə walaŋ i ndo niye hay. ¹⁸ Ta gər ha tsəved dedək eye, tə gwad na, 6a Mbəlom kə lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ. Andza niye ndo siye hay ta gər ha tsəved i Mbəlom hərwi tay. ¹⁹ Ane tuk na, dedək i Mbəlom ma mbədiye bay. Neŋgeye andza mədok i gay nakə ma ndziye bəŋbəŋ aye. Tə watsa ka mədok niye, tə gwad: «Bəy Maduweŋ a sər ndo ŋgay hay.†» Tə watsa dərmak, tə gwad: «Kwa way kə gwad neŋgeye ndo i Bəy Maduweŋ na, m̄a ge mənese sa bay.»

²⁰ Ka sər ha m̄əy gay i ndo i zlele na, wu maŋgara eye wal wal andaya. Siye hay tə ŋgar ta gura kəgəbay ta b̄əre. Siye hay na, ta tsətsəd mayako ada siye hay tə ŋgar ta dodo i gərwa. Tə ge ha məsler tə wu neheye na, ta tsəved wal wal. Neheye tə ŋgar ta gura aye kəgəbay ta b̄əre aye na, tə ge ha məsler pat i magurlom d̄ək d̄ək. Siye hay tə ge ha məsler kwa waray waray pat pat. ²¹ A tsik nakay na, ka nəkway. Tadə ndoweye kə gər ha məge mənese tebiye na, Mbəlom ma vəleye məsler ŋgay wal ma t̄əriye andza wu nakə tə ŋgar ta gura

* 2:11 Zəba ma Roma hay 6.5, 8. † 2:19 Zəba ma Məpəsele 16.5.

kəgəbay ta bəre aye. Ndo i gay ngay ma piye na wal hərwi a sər mäge məsler i ndo i gay ngay tebiye.

²² Bor i wu neheye lele bay a satay a gawla hay mäge aye na, kâ ge bay, hway wu yak abəra mə wu niye hay. Ge wu nakə ngwalak eye tə dərev yak peteh, pa mədzal gər yak bəḡbəḡ ka Yesu, wudā ndo hay, ndza tə zay ta ndo neheye dərev tay tsədəḡḡa eye ada faya ta duwulay naha me a Bəy Maduweḡ aye.

²³ Tadə ndo hay faya ta kədiye wuway ka wu nakə ma giye ḡgama bay ada ka wu i matərakahaḡ na, kâ tsik a dəma təbey hərwi ka sər məkədə wuway niye hay ma ndəviye na, tə matəre. ²⁴ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye məsler i Bəy Maduweḡ aye na, kutoḡ mâ təra ta ndo hay bay. Mâ gatay ḡgwalak a ndo hay tebiye, mâ sla faya matətike a ndo hay lele, mâ səmay naha a wu nakə ndo hay ta tsikiye faya aye. ²⁵ Tadə agəna ndo mənə dəre yak hay ta tama wu nakə ḡgwalak eye bay na, dātay ha ta ləfedede eye. Agəna Mbəlom ma vələteye tsəvedka məgəre ha mezeleme tay hərwi ada tâ sər bazlam dedək eye. ²⁶ Kwa tadə Fakalaw kə gəs tay andza a mbəzl tay ha a bəlay hərwi ada tâ ge wu nakə a say aye bəbay na, agəna ta maweye ka mədzal gər ḡgwalak eye hərwi mətəmaw abəra mə həlay ḡgay.

3

Ndo hay ta gəriye ha Mbəlom ka mandəve i məndzibəra

¹ Sər ha wu nakə faya na tsikakeye kənaḡ aye: Ka maduk i duk i məhəne hay na, dərətsətseh ma giye andaya haladzay. ² A həlay niye ndo hay ta wudiye bo tay eye dəkdek, ta wudiye suloy, ta giye zlapay, ta dəslay ha gər a bo tay, ta tsadiye Mbəlom, ta tsənateye zləm a bəba tay hay bay, ta gateye sisəe a ndo neheye faya ta dzəniye tay ha aye bay, ta rəhay ha gər a wu i Mbəlom hay bay, ³ ta wudiye siye i ndo neheye mə gay tay aye bay, ta sakatay naha a ndo hay bay, ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka ndo hay, ta səriye i tay na, məgay dərətsətseh a ndo hay, ta wudiye wu lele eye bay, ⁴ ta giye daf ka ndo siye hay, ta giye wu hay ze mədzele faya, ta dəslay ha gər a bo tay haladzay, ta wudiye na, wu nakə a yatay a gər a bo tay aye a ze Mbəlom. ⁵ Ta ndzəkitiye bo ndo i Mbəlom hay ane tuk na, tə tamiye gədanḡ i Mbəlom hərwi ada tâ huta mede ḡgwalak eye na, ta wudiye bay. Nəkar na, kâ ndza ka təv tay bay.

⁶ Siye hay mə walaḡ tay anəke faya ta fələkwiye a gay i ndo hay. Faya ta fələkwiye ta tsəfetsəfe eye, ta vateye gər a ḡgwas neheye bəle eye hay aye hərwi ada tâ təma bazlam tay. ḡgwas neheye ta ge mezeleme haladzay, faya ta pay bəzay a wu neheye wal wal a yatay a gər aye. ⁷ Ta wudā matətike wu hay ane tuk na, tə sər mətsəne wu naka dedək eye bay. ⁸ Ndo neheye na, faya ta kərəhiye bazlam dedək eye andza Zanes ta Zambəres ahəl niye ta kərah bazlam i Musa* aye. Mədzal gər tay kə nas, tə dzala ka Mbəlom ta dedək bay. ⁹ Ane tuk na, ta diye kame sa bay hərwi mäge wu i matərakahaḡ tay niye hay ma zəbiye mə dzaydzay kame i ndo hay haladzay parakka andza i Zanes ta Zambəres nakə ahəl niye ndo hay tə sər ka matərakahaḡ tay nakə tə gawa aye.

Ndza bəḡbəḡ mə wu nakə ka tətik aye

¹⁰ Nəkar na, ka sər wu nakə na tətikawatay a ndo hay aye lele, mede ga kəkay na, ka ḡgatay, ka sər wu nakə a seḡ mäge ma məsler ga aye, ada ma kəkay na pa mədzal gər ga ka Mbəlom aye ka sər ha. Ka sər dərmak kəkay nakə faya na zliye ḡgatay ada ma kəkay na wudā ndo hay aye, ada ma kəkay

* 3:8 Zanes ta Zambəres: Mə kule i Yahuda hay tə zalawatay a maharam i Ezipt hay andza niye. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 7.11, 22.

neŋ mandza eye bəŋbəŋ aye, ka sər. ¹¹ Ka sər kəkay nakə ndo hay tə gen dərətsətseh ada ma kəkay na sa dərətsətseh ma wuzlahgəma i Anŋiyos, ma wuzlahgəma i Ikoniyom ada ma wuzlahgəma i Listərə aye. Ayaw! Ndo hay ta seŋ dərətsətseh haladzay, ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway kə təma ga ha abəra mə wu neheye tebiye. ¹² Ta dedek ndo neheye tebiye a satay mədzepe tə Yesu Kəriste ada məndze andza nakə a say a Mbəlom aye na, ndo hay ta sateye dərətsətseh. ¹³ Ndo i sewed hay ta ndo neheye faya ta vatay gər a ndo hay aye məndze tay ma nasiye kame kame, ta vay gər a bo tay ada ta vatay gər a siye i ndo hay dərma.

¹⁴ Nəkar na, ndza bəŋbəŋ mə wu nakə ka tətik aye ada nakə ka təma tə dərəv yak peteh aye. Ndza bəŋbəŋ lele hərwi matətikaka way na, ka sər. ¹⁵ Sər ha na, ka sər Derewel i Mbəlom kwa ahəl nakə nəkar wawa eye mba aye. Derewel i Mbəlom niye na, ma vəlakeye tsəved ka məhute metshe hərwi ada tadə ka dzala ha ka Yesu Kəriste na, Mbəlom ma mbəliye kar ha. ¹⁶ Wu nakə tebiye tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, a yaw mə bazlam i Mbəlom. Derewel nakay ma dzəniye kway ka matətike wu nakə dedek aye, tadə faya ka gakweye mənese na, ma dəkweye ha, ma kətiye kway, ma tətikakweye hərwi ada kə gakwa wu lele eye. ¹⁷ Məsəfərə i Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo i Mbəlom mā təra neŋgeye maləva bo eye hərwi ka təma a dərəv ŋgay wu nakə tebiye a say mede mata ge ha məsler ŋgwalak eye aye.

4

Mədə ha bazlam i Mbəlom

¹ Neŋ faya na tsətsahiye fakaya, da ha Labara Ngwalak eye. Na tsətsah fakaya kame i Mbəlom tə Yesu Kəriste. Neŋgeye ma gateye sariya a ndo neheye ta mət aye ada a ndo neheye nəteye tə dərə aye tebiye. Na tsətsah fakaya andza niye na, hərwi ma maweye ada ma təriye bəy. ² Da ha bazlam i Mbəlom, rəzlay a gər huya kwa a həlay lele eye ada kwa a həlay nakə lele bay aye. Tadə ndo hay faya ta giye mənese na, tsikatay faya, tsikatay t̄a gər ha mənese, matay naha dərəv, tətikatay ta ləfədəfədə eye, ³ hərwi həlay eye ma ndisleweye ndo hay ta pay zləm a ndo neheye ta tətikateye wu neheye dedek eye bay aye. Duh ta wudiye na, məge wu neheye lele bay aye ada andza niye ta pəliye ndo matətike hay haladzay ada ta tsikateye wu nakə a yatay a gər a zləm tay mətsəne aye. ⁴ Ta peye zləm a wu nakə dedek eye sa bay, ta peye zləm duh na, a ndo i maraw me hay. ⁵ Ane tuk na, nəkar na, gay metshe a bo yak huy, səmay naha a dərətsətseh, datay ha Labara Ngwalak eye a ndo hay, ge məsler nakə Mbəlom a vəlaka a həlay aye tebiye.

⁶ Neŋ na, na təra andza wu kəriye nakə ta vəleye a Mbəlom aye. Həlay nakə ta kədiye ga, na gəriye ha məndzibəra aye mazlambar kə ndislew. ⁷ Na gay məsler a Yesu Kəriste tə dərəv ga peteh andza ndo nakə a ŋgəla ha bo ka mabəbazl bo seh lele aye. Na ndəv ha wu nakə Mbəlom a vələŋ a gwedeŋ ge aye andza ndo nakə a ndəv ha mahway aye. Wu neheye ka dzalakwa ha faya na, na gər ha kwa tsekweŋ bay tebiye. ⁸ Anəke na, Mbəlom kə ləva ha bo ta magogoy ga mə mbəlom hərwi neŋ kame ŋgay mənese kwa tsekweŋ andaya fagaya bay. Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye nakə ma gateye sariya dedek eye a ndo hay ma ta vələŋeye magogoy ga pat nakə ma ta gakeye sariya aye. Ma ta vələŋeye a neŋ dəkdek bay, ma ta vəlateye a ndo neheye tebiye faya ta həbiye na aye.

A say a Pol Timote mā ye ka təv ŋgay

⁹ Ge gədan̄ hərwi ada kâ yaw ka təv ga bəse, ¹⁰ hərwi Demas kə gər ga ha. A wudā wu neheye ka məndzibəra aye, hərwi niye ki ye ŋgway a Tesalonik. Kəreskenes neŋgeye na, ki ye a Galat ada Titus na, ki ye a Dalmatiya. ¹¹ Maa zəkaw ka təv ga na, Luka mahəŋgeye. Aza ka deyeweye na, dumara ta Markus salamay hərwi ma sliye faya madzəne ga ka məsler. ¹² Tisik i ŋgay na, na slər ha a gəma i Efez. ¹³ Ahəl nakə ka deyeweye na, do a gəma i Tərowas, zleŋ ahaya peteked i mətasl ga nakə na gəray ha a həlay i Karpus aye. Həl ahaya dərweł hay dərma, ane tuk na, a seŋ wene wene eye na, neheye tə ge ta mbal aye.

¹⁴ Aləgəzandər ndo məvəde wu kə geŋ sewed haladzay. Bəy Maduweŋ kway ma ta may ha a dəma magogoy i məsler ŋgay. ¹⁵ Nəkar na, ge metsehe bəna agəna ma pəliye fakaya tsəved məgaka sewed dərma hərwi kwa tsekweŋ a wudā bazlam kway bay.

¹⁶ Pat makurre eye nakə ti ye ga ha kame i sariya, na ge me abəra ka bo na, ndəray ki ye naha mata meŋ bo bay, tə gər ga ha. Mbəlom mā pəsətay ha. ¹⁷ Ane tuk na, Bəy Maduweŋ kway, neŋgeye na, kə gər ga ha bay, kə vələŋ gədan̄ hərwi ada nā də ha bazlam ŋgay parakka, nā həmbər faya abəra kwa tsekweŋ bay. Ada ndo i gəma hay wal wal haladzay ta tsəne. Bəy Maduweŋ kə təma ga ahaya abəra mə bazlam i zil.* ¹⁸ Ada na sər na, Bəy Maduweŋ ma ta təmiye ga ha abəra mə wu neheye tebiye lele bay aye, ada ma tsəpiye ga hərwi ada nā ye a bəy ŋgay a mbəlom. Zambadəkway ka tor eye. Mā ge bo andza niye!

Mətsike me

¹⁹ Tsikatay ha me a Pərisil ta Akelas. Tsikay ha me a ŋgwas i Onezifor ta wawa ŋgay hay. ²⁰ Erast, neŋgeye na, ma ndziye ma gəma i Korin̄te. Tərofime na, na gər ha ma gəma i Melet hərwi neŋgeye dəvats eye.

²¹ Ge gədan̄ madayaw ka təv ga kanəŋ ta bəse, ahəl nakə həlay i mətasl ka dazlay zuk bay aye. Ebulus, Pudenes, Kolodiya, Linus ada tə siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye kanəŋ aye ta tsikaka naha me.

²² Bəy Maduweŋ mā tsəpa kar huya. Mā pa fakuma ŋgama tebiye!

* 4:17 Zəba ma Dəmes hay 22.22.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Titus aye Məfələkwe

Titus neŋgeye ndo məleke ha Pol ma məsler. Ahəl nakə Pol mə həlay nakə mawura bo ta ndo i Korinṭe hay aye na, Titus kə ge məsler ŋgwalak eye haladzay. Pol a watsay naha derewel nakay na, neŋgeye ma Kəret, dala nakə malawara eye ta yam aye. Mə dəma na, a matay bo a ndo məpe mədzal gər hay ka məndze lele.

Pol a may ha a zləm a Titus ka lele i məndze i ndo məkalay kame a ndo məpe mədzal gər hay (1.5-16). A tsikay me a zləm ka gər i məndze ta slala i ndo hay wal wal: Ta ndo neheye guram eye hay, dahəlay hay, gawla hay, beke hay (2.1-15). Yesu Kəriste a vəl ha sifa ŋgay na, hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra ma mənese kwa waray waray (2.14). Mədok i sifa weḏeye i ndo məpe mədzal gər hay mapə eye na, ka neŋgeye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo i məsler i Mbəlom, ada ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Mbəlom a zla ga, hərwi ada nā tsikatay bazlam ŋgay a ndo ŋgay neheye a pala tay ha aye. Na tsikateye na, ada tā dzala ha ka Mbəlom, tā sər dedək. Hərwi dedək na, ma dəkweye ha mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ² Na giye andza niye na, hərwi ada ndo hay tā sər ha ta huta sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom neŋgeye na, a raw me təbey. A gwad ma vəlakweye na, kwa ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye. ³ A da ha na, ahəl ŋgay nakə a ndisl a dəma aye. A dəkway ha wu nakə a gwad ma vəlakweye na, tə bazlam i ndo neheye a slər tay ha hərwi ada tā da ha bazlam ŋgay aye. Mbəlom neŋgeye ndo mətəme kway ha kə vəleŋ bazlam nakay a həlay, a gwedeŋ: «Tsikatay a ndo hay dərma.»

⁴ Titus, na watsaka naha derewel nakay na, a nəkar. Nəkar na, andza wawa ga, hərwi mədzal gər may nəte ka Yesu.

Mbəlom Bəba kway, tə Yesu Kəriste, ndo mətəme kway, tā pa fakaya ŋgama ada tā vəlaka zay.

Məsler nakə Titus faya ma giye ka dala i Kəret aye

⁵ Na gər kar ha ka dala i Kəret na, hərwi ada kâ lambad tay ha wu neheye a ze naha məlembede aye. Sa na, ada kâ ye a walaŋ i gəma hay, kâ pala ndo hay ada tā təra madugula hay, nəte nəte, tā dzəna ndo mədzal gər hay aye. Ge na, andza nakə na tsikaka aye.

⁶ Madugula na, tā ŋgəlatay bəzay bay. Mâ ge na, zal i ŋgwas nəte. Wawa ŋgay hay tā dzala ha ka Yesu. Mede tay mâ ge lele, hərwi ada ndo hay tebiye tā zəba fataya na, ta ge mənese bay. Tâ gəsay me a bəba tay lele.

⁷ Andza niye madugula na, ndo hay tā ŋgəlay bəzay bay. Hərwi məsler nakə ma giye na, məsler i Mbəlom. Neŋgeye na, mâ dəslay ha gər a bo ŋgay bay. Mâ ge mevel bay, mâ kwaya bay, mâ kəd bo ta ndo hay bay, mâ ge bor i dala bay.

⁸ Duh neŋgeye na, mâ təma ndo hay a gay ŋgay lele, mâ wuda na, mäge wu lele eye, mâ təra ndo masəra gər eye lele, mâ təra ndo i ŋgwalak, mâ təra ndo mə pay naha faya a Mbəlom, mâ gay metsehe a bo ŋgay lele. ⁹ Mâ pa a dərev ŋgay na, bazlam dedək eye, andza nakə ka tətikakwatay a ndo hay aye. Tadə kə ge

andza niye na, ma sliye faya mævəlatay gədan̄ a ndo hay tə bazlam nakay. Sa na, ma sliye faya mədatay ha mənese i ndo neheye tə gwad̄ bazlam nakay lele bay aye parakka.

¹⁰ Na tsik andza niye na, hərwi ndo hay andaya haladzay mə walaŋ i ndo mədzal gər hay ta təma bazlam i ndo təbey. Nəteye faya ta tsikiye na, bazlam nakə ma dzəniye ndo hay bay aye. Faya ta vateye gər a ndo hay. Ndo mæge wu niye hay wene wene eye na, Yahuda hay. ¹¹ Madugula hay, tã gatay me, tã ŋgərəz ka ndo niye hay. Hərwi nəteye na, faya ta nasiye ha bədgay i ndo siye hay. Faya ta tətikiye a ndo hay na, wu neheye a ye ka bo matətike bay aye. Faya ta giye andza niye na, məhute ha dala tsa.

¹² Ndo andaya mə walaŋ i Kəret hay, nengeye na, kəliŋ tay. A gwad̄: «Kəret hay na, maraw me eye hay, sewed̄ eye hay andza wu i pəsl hay. Nəteye səe eye hay. Tə dzala i tay na, ka wu mənday tsa.» ¹³ Kəliŋ tay niye a tsik na, dedək.

Hərwi niye, tsikatay faya lele hərwi ada tã dzala ha ka Yesu. ¹⁴ Tsikatay faya dərmaḱ hərwi ada tã pay zləm a wurmbez i Yahuda hay sa bay. Tã pay bəzay a bazlam i ndo neheye ta kərah məpay bəzay a dedək i Mbəlom aye bay.

¹⁵ Tadə ndoweye tsədan̄ŋa ka təv i Mbəlom na, wu hay tebiye tsədan̄ŋa hərwi ŋgay dərmaḱ. Ndo neheye dərəv tay lelebay ada ta dzala ha ka Mbəlom bay aye na, wu tebiye ta giye na, lelebay, hərwi mədzal gər tay na, kə nas. Ada faya ta giye wu nakə lelebay aye na, horoy a gatay bay. ¹⁶ Nəteye tə gwad̄ay a gər tay na, tə sər Mbəlom. Azlakwa duh wu neheye faya ta giye na, faya ma bəziye ha na, tə sər Mbəlom bay. Nəteye na, tə pay naha faya a Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom bay aye. Wu nakə lele aye na, tə mba faya mæge bay.

2

Məpay naha faya a Mbəlom na, kəkay?

¹ Titus, nəkar na, tsikatay dedək i Mbəlom a ndo hay. ² Gwad̄atay a bagwar hay na, tã kwaya bay. Tã ge na, wu neheye da ndo hay ta rəhay ha gər aye. Tã gay metsehe a bo tay lele, tã dzala ha ka Mbəlom ta dedək, tã wud̄a ndo hay tə dərəv tay peteh. Dəretsətseh kə ndzatay a gər na, tã zla ŋgatay.

³ Tsikatay a ŋgwas bagwar eye hay andza niye dərmaḱ, hərwi ada tã ge na, wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye. Tã ŋgəlay bəzay a ndo bay, tã təra beke i guzom bay. Gwad̄atay na, tã tətikatay wu nakə lele aye a ndo hay. ⁴ Tadə tã ge andza niye na, ta tətikiye tay ha ŋgwas neheye dahəlay aye hay, ta wud̄iye zal tay hay ta wawa tay hay na, kəkay. ⁵ Ta tətikiye tay ha hərwi ada tã gay metsehe a bo tay dərmaḱ, tã ge madama bay, tã ge məsler mə gay tay hay lele, tã ge na, məsler lele eye, tã gəsətay me a zal tay hay. Tadə ta ge andza niye na, ndo hay ta tsikiye wuray ka bazlam i Mbəlom bay.

Gawla hay

⁶ Tsikatay a gawla hay andza niye dərmaḱ, gwad̄atay tã gay metsehe a bo tay. ⁷ Nəkar dərmaḱ na, ge wu neheye lele eye dəkdek, hərwi ada gawla hay tã tətik mede yak. Ka tətikateye wu na, tətikatay tə dərəv nəte. Tətikatay na, wu nakə ada ndo hay ta rəhakeye ha gər aye. ⁸ Tətikatay na, wu nakə dedək aye, ada ndəray ma sliye faya məmaka ha mənese bay. Andza niye, horoy ma gateye a ndo mənə dərə yak hay, hərwi ta huta bazlam neheye lelebay aye bay.

Beke hay

⁹ Beke hay na, gwadatay tâ gəsətay me a ndo i gay tay hay huya. Tâ mbatsatay me a ndo i gay tay hay bay, ada wu neheye ta giye na, mâ yatay a gər a ndo i gay tay hay. ¹⁰ Tâ ge mavaha bay dərma. Duh tâ ge na, wu lele eye hay, hərwi ada ndo i gay tay hay tâ sər ha na, nətəye dedək eye. Tadə tâ ge andza niye na, bazlam neheye faya ka tətikakweye ka gər i Mbəlom ndo mətəme kway ha aye na, ndo hay ta zambadəye.

Mahəbe məmaw i Yesu

¹¹ Ndo hay tâ ge na, wu nakə na tsik aye hərwi Mbəlom ka bəzatay ha a ndo hay nəngeye na, a wudə ndo hay hərwi ada tâ təma. ¹² Mbəlom a tətikakway andza niye na, kâ gərakwa ha mede kway nakə a yay a gər bay aye, ada kâ pakway bəzay a wu i mändzibara neheye faya ta səpatiye kway aye bay. Duh ahəl nakə nəkway mandza eye ka mändzibəra mba na, gakway metsehe a bo kway. Gakwa na, wu dedək eye ada nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ¹³ Gakwa andza niye ada təkakway dərə a pat lele eye nakə ndo mətəme kway Yesu Kəriste ma deyeweye ta məzlaḅ i Mbəlom kway. Nəngeye na, Mbəlom bagwar eye. ¹⁴ A vəl ha gər ɲgay hərwi ada kâ təmakkwaw abəra mə mezeleme, ada kâ tərakwa tsədəɲɲa kame ɲgay. Andza niye ka tərakwa ndo ɲgay hay, ada ka wudakwa mäge wu neheye ɲgwalak aye pat pat.

¹⁵ Andza nakay, nəkar na, tətikatay wu nakə na watsa aye. Vəlatay gədaɲ, tsikatay faya a ndo neheye ta pay zləm a bazlam yak bay aye. Tətikatay ta məzlaḅ nakə Mbəlom ma vələkeye. Ndo hay tâ təra kar ha bay.

3

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Tsikatay a ndo məpe mədzaḅ gər hay ka Yesu na, tâ rəhatay ha gər a bəy i dala hay tebiye. Tâ ge wu nakə bay hay ta tsikateye. Tâ wudə na, mäge ɲgwalak huya. ² Gwadətay na, tâ ɲgəlay bəzay a ndo bay, tâ təra a bo bay. Duh na, tâ təra ndo masəra me eye hay, tâ dəslatay ha gər a ndo hay tebiye dərma.

³ Tsikatay andza niye hərwi ahəl niye nəkway dərma ka sərakwa gər bay, ka rəhakwatay ha gər a ndo hay bay, ka dzakwa tsəved, ka gawakwa na, wu neheye a yawakway a gər aye ta wu neheye ka wudəwakwa aye. Ahəl niye na, nəkway lele eye hay bay tebiye. Ka gawakwa dərə ka wu i ndo hay. Ndo hay tə nawakway dərə ada nəkway dərma ka nawakwatay dərə.

⁴ Kwa ka gawakwa andza niye bəbay na, Mbəlom ndo mətəme kway ha, ka bəzakway ha nəngeye ndo məgay ɲgwalak a ndo hay ada a wudə tay ha haladzay. ⁵ Andza məgwədə, a təma kway ha na, kəriye. A təma kway ha na, hərwi ɲgwalak kway hay daw? A'ay! A təma kway ha na, hərwi ka gakway mə bo. A barakway na mezeleme kway na, hərwi ada kâ wakwa bo masusulo eye ta gədaɲ i Məsəfərə Tsədəɲɲa eye ada kâ hutakwa məsəfərə wedeye. ⁶ Mbəlom kə rah kway ha ta Məsəfərə Tsədəɲɲa eye tə həlay i Yesu Kəriste ndo məmbəle kway. ⁷ A ge andza niye na, hərwi ada kâ hutakwa sifa nakə ma ndəviye bay aye, ka sərakwa Mbəlom ma vələkweye. Kə vələkway ha ɲgwalak ɲgay, hərwi ada kâ tərakwa tsədəɲɲa eye hay kame ɲgay.

Mətsikay me a zləm a Titus

⁸ Bazlam nakay na tsikaka aye na, ta dedək eye. A seɲ na, ka tətikateye a ndo hay huya, hərwi ada ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom aye, tâ ge məsler lele eye hay. Anaɲ wu nakə ɲgwalak aye ada lele ma dzəniye tay ha ndo hay aye. ⁹ Məkədə wuway nakə ma giye ɲgama bay aye na, kâ həndzəd faya bay. Tadə faya ta kədiye wuway ka bəba tətə may hay na, kâ ye a dəma bay. Kâ

tæra ta næteye bay. Kwa faya ta kædiye wuway ka bazlam i Musa mapala eye na, kâ tsik a dæma bay hærwi wu niye hay na, kærkiye, ta dzæniye ndo hay bay. ¹⁰ Ndo nakæ ma ngæniye tay ha ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu na, tsikay faya. Tacæ kæ gær ha bay na, tsikay faya masulo eye sa. Kæ tsæne bay na, mâ ndza mæ walaŋ i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu sa bay. ¹¹ Nækær, ka sær ha, slala i ndo niye hay na, kæ dze a bæra ka tsæved. Næteye na, ndo i mezeleme hay. Ada faya ta bæziye ha tæ hælaiy tay eye næteye ndo i mezeleme hay.

¹² Anan na slæriye naha Artemas kægæbay Tisik ka tæv yak mba. Kæ ndisl naha ka ngatay na, pæla tsæved madayaw mædzægær tæ neŋ a gæma i Nikopolis. Na dzala na, na ta ndziye mæ dæma hus a mandæve i hælaiy i mætasl. ¹³ Dzæna Zenas ndo mæge sariya, ta Apolos. Dzæna tay ha, lele. Ahæl nakæ ta hændzædiye ta diye kame aye na, dzæna tay ha, wu mâ kætsatay bay. ¹⁴ Ndo neheye tæ dzala ka Yesu andza nækway na, tâ tætik mæge ngwalak dærmak hærwi ada tâ dzæna ndo neheye wu a kætsatay aye. Tacæ ta ge andza niye na, mede tay ma tæriye kærkiye bay.

¹⁵ Ndo neheye næmay dziye na, ta tsikaka naha me. Tsikatay me a dzam kway neheye tæ dzala ha ka Mbælom aye dærmak.

Mbælom mâ pa fakuma ngama tebiye.

Derewel nakə Pol a watsay naha a Filimonj aye Məfələkwe

Filimonj na, dzam i Pol. Pol a day ha Labara Ngwalak eye, a təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Filimonj neŋgeye zelele eye. Beke hay andaya mə gay ŋgay. Ndo nakə tə zalay Onezim aye na, beke i Filimonj. A hway ŋgway abəra mə gay i Filimonj. A ndzay a gər a Pol ma dangay. Neŋgeye dərmak a təra ndo məpe mədzal gər ka Yesu. Pol a maya ahaya Onezim a Filimonj, a watsayaw derewel a həlay. Filimonj ma təmiye na Onezim na, ma kəkay?

Derewel nakə Pol a watsay a Filimonj aye na, hərwi ndo neheye tə hayawa gər a gay ŋgay aye dərmak (mede 2).

Mə derewel na, Pol a gwaday a Filimonj mâ təma na Onezim andza malamar ŋgay nakə a wuda na haladzay aye. Andza niye, ndo neheye beke hay bay aye, beke hay, nəteye malamar hay mə Kəriste. Ane tuk na, Pol kə gay kutoŋ a Filimonj bay. A say na, Filimonj mâ dzala tə gər ka wu nakə ma giye aye.

Labara i mawuđe bo a ge məsler ka mändze i ndo nəte ada ka mändze i ndo hay tebiye.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol. Neŋ ma dangay hərwi məge məsler i Yesu Kəriste. Maa watsa na, nəmay ta malamar kway Timote. Nəmaa watsa naha a nəkar dzam may Filimonj. Hərwi nəkar na, ka dzapakwa nəte ka məsler i Bəy maduweŋ kway Yesu Kəriste.

² Tsikatay me a Afiya ta Arsip neŋgeye nakə sidzew i Yesu tə neŋ ka tsəved i Mbəlom aye. Ada kâ tsikatay ha me a siye i ndo neheye ti yawa naha a gay yak mata duwulay me a Mbəlom aye tebiye dərmak. ³ Mbəlom Bəba kway ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tâ pa fakuma ŋgama ada tâ vələkum zay.

⁴ Ahəl nakə faya na giye amboh a Mbəlom aye na, na gaway naha sisce a Mbəlom hərwi yak huya. ⁵ Hərwi na tsəne na, nəkar ka wuda ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta dedək ada ka pa mədzal gər yak na, ka Bəy Maduweŋ kway Yesu. ⁶ Neŋ faya na duwuleye me a Mbəlom hərwi ada mədzepe kway nakə ka dzapakwa ta ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye hərwi nakə ka dzala ha ka Yesu aye ma dzəniye kway. Ma dzəniye kway hərwi ada kâ sarakwa ha wu neheye Mbəlom a vələkway lele aye hay tebiye. A vələkway tə həlay i Yesu Kəriste. ⁷ Malamar ga Filimonj! Dərev ga kə ŋgwasa haladzay ada ka vələŋ gədaŋ haladzay dərmak hərwi ka wuda siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada faya ka vələteye gadaŋ sa tsa.

Pol a gay amboh a Filimonj hərwi Onezim

⁸ Hərwi niye, neŋ faya na gwadakeye amboh ka məge wu nakə na tsikakeye anəke aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste. Na sliye faya mətsikaka ta gədaŋ ka wu nakə ka giye. ⁹ Ane tuk na, na tsikakeye andza niye bay. Na dzala duh na, məgaka amboh hərwi ka wuda ndo hay. Neŋ Pol na, neŋ guram eye ada neŋ anəke madərəzla eye ma dangay hərwi məsler i Yesu Kəriste nakay faya na giye aye. ¹⁰ Neŋ faya na gakeye amboh hərwi Onezim. Neŋgeye na, kə dzala ka Yesu, ka təra andza wawa ga kənaŋ ma dangay. Neŋ na təra bəba

ngay. ¹¹ Ahəl niye na, kə gaka məsler sa bay. Ane tuk na, anəke na, ma gakeye məsler sa, a nəkar ada a neŋ dərmak.

¹² Anəke na, na slərakeye naha ka təv sa. Ma diye naha andza maa ye naha ka təv yak na, neŋ.

¹³ Həbe a seŋ na, mâ ndza ka təv ga kanaan ma danğay hərwi ada mâ dzəna ga a bəram yak nakə tadə nəkar ka təv ga na, ka dzəniye ga aye. ¹⁴ Ane tuk na, na sliye faya mäge andza niye ze nəkar mægweđe faya ayaw bay na, na sliye faya bay. Na sliye faya mægaka kutoŋ mægwadaka geŋ ŋgwalak bay. A seŋ na, dzəna ga tə mədzał gər yak. ¹⁵ Agəna a say a Mbəlom Onezim mâ ye a təv aye mâ ndzaw tsekweŋ andza nakay hərwi ada mâ ma naha ka təv yak ada ka ndzawumeye salamay ka tor eye. ¹⁶ Anəke na, neŋgeye andza beke sa bay. A ze beke. Neŋgeye malamar may nakə dedek eye ma mədzepe tə Yesu Kəriste. Neŋ na, na wuda na haladzay. Nəkar dərmak ka wudiye na ma ziye i ga ada neŋgeye malamar yak ka tsəved i Bəy Maduweŋ andza nəkar.

¹⁷ Tadə ka zəba fağaya neŋ dzam yak dedek na, təma na Onezim tə həlay sulo sulo eye a gay yak andza ka təma na, neŋ. ¹⁸ Tadə kə nasaka ha wu yak ada agəna wu yak andaya faya a saka mâ maka ha na, tsikeŋ, neŋ eye na hamakeye na. ¹⁹ Maa watsa bazlam neheye na, neŋ Pol tə həlay ga aye: Na hamakeye. Ane tuk na, na hamakeye sa bay hərwi sər ha, maa tsikaka bazlam i Mbəlom nakə ka huta ha məsəfəre aye na, neŋ. ²⁰ Amboh malamar ga, neŋ faya na gakeye amboh tə məzele i Bəy Maduweŋ. Geŋ wu nakə lele eye, meŋ ha dərev tey hərwi nəmay tebiye may aye ka dzapama ka Yesu Kəriste. ²¹ Derewel nakay na watsaka naha na, na sər ha wu nakə na tsətsah naha fakaya aye na, ka giye ma ziye nakə na tsətsah aye. ²² Onezim ki ye naha ka təma na na, ləva ha bo tə gay nakə na ta həniye mə dəma aye dərmak hərwi na dzala na, Mbəlom kə tsəne amboh kurom nakə faya ka gumeye. Ma vəleŋeye tsəved mede naha ka təv kurom sa.

Mandəve i mətəsike me i Pol

²³ Epafəras neŋgeye nakə tə neŋ salamay kanaan ma danğay hərwi məsler i Yesu Kəriste aye kə tsikaka naha me. ²⁴ Markus, Aristark, Demas ta Luka nəteye neheye ti yawaw ka təv ga ada faya nəmaa giye məsler i Mbəlom dziye, ta tsikaka naha me dərmak.

²⁵ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

Derewel **nakə tə watsatay naha a** **Hebræ hay** **aye** **Məfələkwe**

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebræ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəftsəb sa bay. Siye hay a satay mägəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matətike nakə tə huta ada məvalatay gədan.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzəde ka Mbəlom hərwi ɲgwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu nengəye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vələteye gədan ka mətese abəra mə dəretsətseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom aye, ta ndo siye, ada mäge məhay gər i ndo neheye dedek aye.

Mbəlom a tsikatay me a ndo hay tə bədiday i Wawa ɲgay

¹ Ahəl niye na, Mbəlom kə tsikatay me a bəba tətə kway hay madzəga haladzay ada ta tsəved mekelen eye wal wal haladzay tə bazlam i ndo məde ha bazlam ɲgay hay. ² Mbəlom a tsikawa andza niye hus a həlay kway nakay maduk i duk eye. Anəke a tsik bazlam ɲgay düh na, ta bədiday i Wawa ɲgay. Mbəlom a ge məndzibəra ahəl niye tə həlay i Wawa ɲgay, a zla nengəye hərwi ada mɑ mələ wu hay tebiye. ³ Ta ɲgateye a məzlaḡ i Mbəlom na, mə nengəye. Nengəye a ndzəkət bo Bəba Mbəlom. Wu hay tebiye andaya hərwi ɲgay. Kə ta tsəved nakə Mbəlom ma bariye mezeleme abəra ka ndo hay aye hərwi ada tɑ huta tsəved matəre tsədanɲa. Ma dəba eye na, a tsal a mbəlom, a ye naha a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom nengəye nakə a ləva wu hay tebiye aye hərwi ada tɑ ləva tə nengəye.

⁴ Andza nakay, Mbəlom a da ha Wawa ɲgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbəlom hay, andza nakə məzele niye Mbəlom a vəlay a ze i gawla i Mbəlom hay aye. ⁵ Mbəlom kə tsikay dada a gawla ɲgay nətə:

«Nəkar wawa ga.

Bəgom neɲ na təra Bəba yak.»

Kə tsik ka gawla ɲgay nətə:

«Neɲ na təriye bəba ɲgay,

nengəye ma təriye wawa ga*» bay.

⁶ Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ɲgay felik eye ka məndzibəra na, a gwad:

* 1:5 2 Samuyel 7.14.

«Gawla i Mbəlom hay tebiye t  d slay ha g r.»

⁷ Ka g r i gawla i Mb lom hay na, Derewel i Mb lom a gwad:

«N teye na, ndo i maslan  gay hay.

A t ra tay ha andza m tasl, n teye andza d rneh i ako.»

⁸ Ane tuk na, ka g r i Wawa i Mb lom na, mawatsa eye m  Derewel i Mb lom a gwad:

«N kar na, Mb lom, ka l viye b y yak ka tor eye.

Ka l viye ndo yak hay ta  gwalak.

⁹ Wu nak   gwalak eye na, ka wud .

Wu nak   gwalak eye bay aye na, a yaka a g r bay tebiye.

H rwi niye Mb lom, B ba yak Mb lom, k  zla kar

ada k  pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye n kurom ka bo dziye aye

ada k  v lakway m ngwese.»

¹⁰ Derewel i Mb lom a gwad sa:

«B y Maduwen, ka madazlay i wu tebiye maa ge m ndzib ra na, n kar.

N kar t  h lay yak eye ka ge mag rmb lom.

¹¹ Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, n kar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

¹² Ka pad ye tay ha andza ta pad ye peteked guram eye.

N teye ta mb diye andza peteked a mb da,

ane tuk na, n kar na, ka mb diye bay,

sifa yak ma nd viye d da bay.†»

¹³ D da Mb lom k  tsikay a gawla  gay:

«Dara, ndza t  h lay i m nday ga,

hus a pat nak  nen, na piye tay ha ndo m ne d re yak hay a hud i sik yak aye‡» na,

k  tsikay n te bay.

¹⁴ Gawla i Mb lom hay n teye na, way hay? N teye m s f re neheye faya ta geye m sler a Mb lom aye, ma sl riye tay ha m matay bo a ndo neheye faya ma t miye tay ha aye.

2

K  gakway mas faya a wu nak  Mb lom a tsik aye bay

¹ H rwi niye, gakway metsehe a bazlam neheye ka ts nakwa aye lele huya h rwi ada k  dzakwa ts ved bay. ² Bazlam neheye gawla i Mb lom hay t  yaw t  tsik aye na, g dan eye haladzay.* Ndo neheye t  nas ha ada ta r hay g r bay aye na, Mb lom k  gatay sariya d  ka m nese tay. ³ K  ge Mb lom k  gatay sariya na, ka gwadum na, tad  ka gakway mas faya a ts ved  gwalak eye nak  ka t makweye ha aye na, ma gakweye sariya b daw? Tad  ka gakway mas faya na, ta dedek ka t makweye bay. Maa lah m de ha Mb lom ma t miye kway ha ma k kay na, B y Maduwen. Ndo neheye t  ts ne aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedek na, n teye. ⁴ Bo i Mb lom eye t  g r  gay, k  d  ha bazlam neheye na, dedek ta masuwayan wal wal tebiye ada M s f re Ts dan na eye a v l g dan a ndo hay ka m ge wu hay wal wal andza nak  a say aye.

Yesu k  d  ha ts ved nak  ma t miye kway ha aye

† 1:12 D mes hay 102.26-28. ‡ 1:13 D mes hay 110.1.

* 2:2 A tsik ka bazlam mapala nak  Mb lom a v latay a Israyel hay m  mah mba i Sinay aye.

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve mändzibəra wedeye nakə ma deyeweye na, gawla i Mbəlom hay bay. ⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweye a gwad:

«Ndo nengeye na, way tey Mbəlom,
nakə ka dzaliye ka nengeye aye?»

Ndo zezeŋ way nakə ka dzaliye faya, ka geye gər aye?»

⁷ Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaḅ ta mədəslay ha gər.

⁸ Ka pa wu hay tebiye a hud i sik ŋgay mâ ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mâ ləva na, niye na, andza məgwede wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay. ⁹ Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaḅ ada ta mədəslay ha gər hərwi nakə kə sa dəretsətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. ¹⁰ Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlaḅ aye, nəteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretsətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

¹¹ Maa təra ha ndo hay ŋgwalak eye kame i Mbəlom na, Yesu ada nəteye neheye a təra tay ha ŋgwalak eye hay aye na, bəba tay nəte. Hərwi niye horoy ma geye məzalatay malamar ga hay bay. ¹² A gwad:

«Na dətay ha məzele yak a malamar ga hay

Na zambadakeye mə walaŋ i ndo hay mahaya gər eye.‡»

¹³ A gwad sa:

«Neŋ, na dzaliye ha ka Mbəlom.»

A gwad sa:

«Neŋ kanaŋ ta wawa neheye Mbəlom a peŋ tay aye.§»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, nəteye tebiye slo ada bambaz. Nengeye dərmak ka təra ndo zezeŋ andza nəteye hərwi ada mâ mət ada andza niye ma giye ha bəle ta ndo nakə gədaŋ i məməte mə həlay ŋgay aye, andza məgwede Fakalaw. ¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hərwi zluwer mâ gəs tay ha ndo hay hərwi məməte bay. Ahəl niye tə ndzawa huya andza beke hay hərwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anəke Yesu kə təma tay ha.

¹⁶ Ka sərakwa ha a yaw məmatay bo a gawla i Mbəlom hay bay, a yaw məmatay bo na, a wawa i hud i Abraham hay. ¹⁷ Andza niye, kutoŋ ka təra andza malamar ŋgay hay mə wu hay tebiye. A ge niye na, hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə ma gateye ŋgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbəlom aye, hərwi ada mâ vəl ha gər ŋgay hərwi məheme mezeleme i ndo hay ada məsəre tay ka bo ndo hay ta Mbəlom. ¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

† 2:8 Dəmes hay 8.5-7. ‡ 2:12 Dəmes hay 22.23. § 2:13 Ezay 8.17-18.

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kâ tərüm ndo ɲgay hay. Hərwi niye pum mədzal gər kurom ka Yesu. Neɲgeye ndo nakə Mbəlom a slərəw aye hərwi ada mâ tara bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye. ² Maa pa na ka mäge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.* ³ Ngwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəslay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa neɲgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, neɲgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dəkdek tsa. Məsler ɲgay na, mədatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, neɲgeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ɲgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ɲgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzal gər kway bəɲbəɲ ada ka pakwa mədzal gər kway ka wu neheye ta mənɲwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmaɲ gay ɲgay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukuw bo hərwi ndo neheye ta pa faya mədzal gər aye

⁷ Hərwi niye Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a gwad:
«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

⁸ kâ kulum ha gər kurom,
andza i bəba tətə kurom neheye ahəl niye tə kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve kuro kuro faɲ,
tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: “Kwa ta ɲgatay lele a wu neheye na ge aye bəbay na,
ta dza ga ha məve kuro kuro faɲ.

¹⁰ Hərwi niye na ge mevel ka nəteye.
Na gwad: Mədzal gər tay ka dʒədza,
ta tsəne wu nakə a seɲ aye bay.

¹¹ Kə ndeleɲ ada na mbada:

Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukuwiye bo mə dəma aye bay.†”»

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə mədzal gər ɲgay ɲgwalak eye bay aye, a dzala ha ka Yesu bay aye na, mâ ge andaya mə walaɲ kurom bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye.

¹³ Ane tuk na, bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vəlum a bo gədaɲ pat pat mə walaɲ kurom hərwi ada Fakalaw mâ səpat kurom ka mäge mənese bay, ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa faya mədzal gər ka madazlay hus ka mandəve i məsəfəre kway na, ta dedək nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:
«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

kâ kulum ha gər kurom bay
andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bəɲaw? ¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro faɲ ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwad ba? Hərwi

* 3:2 Məpesle 12.7. † 3:11 Dəmes hay 95.7-11.

niye tæ mæt mæ makulkwandah. ¹⁸ Mbəlom a mbada a gwad: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mæ dəma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərah marəhay ha gər aye ba?† ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vəlatay tsəved məfələkwe a dəma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fələkwakweye a mazəzukw bo ŋgay. Anə tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mæ walaŋ kurom mā mətəsa abəra ka məfələkwe a dəma bay. Wu nakə Mbəlom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nəkway na, ka tsənəkwa Labara ŋgwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərma. Anə tuk na, labara nakay kə gatay ŋgama bay hərwi ta dzala ha faya bay. ³ Mata fələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwad: «Kə ndelen ada na mbada,

ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mæ dəma aye bay.»

Azłakwabay Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye. ⁴ Mawatsa eye mæ Derewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay, məhəne matasəla eye a zəzukw bo.*» ⁵ Ma təv mekeləŋ eye Mbəlom a gwad sa: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mæ dəma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tə tsəne Labara ŋgwalak eye kurre aye tə fələkwa a mazəzukw bo bay na, hərwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedək təv mazəzukw bo andaya anəŋ, ndo mekeləŋ eye hay ta fələkwiye a dəma. ⁷ Hərwi niye Mbəlom a pa pat mekeləŋ eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye 6a ka watsakwa tsiy aye, a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,
kə kulum ha gər kurom bay.»

⁸ Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzukw bo nakə dedək aye na, ha6e Mbəlom ma tsikiye ka pat mekeləŋ eye bay. ⁹ Andza məgwedə mazəzukw bo mekeləŋ eye andaya hərwi ndo i Mbəlom hay. A ndzəkkit bo mazəzukw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰ Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay na, a zəzukw bo. I kway bəbay andza niye dərma. Ndo kə huta tsəved məfələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom na, ma giye məsler sa bay, məsler ŋgay ka ndəv. ¹¹ Hərwi niye, ŋgələkwa ha bo ka məhute tsəved məfələkwe a mazəzukw bo niye. Kə ge andza niye na, gakwa metsehe lele ndəray mā dəd hərwi a kərah marəhay ha gər a Mbəlom andza bəba tətə kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbəlom na, ma vəliye sifa a ndo hay, gədaŋ eye haladzay. A dəs wu a ze ha maslalam nakə a dəs diye sulo aye. Bazlam i Mbəlom a ye a bo kway hus a huđ eye. A dəs ndo hus ka maŋgəne ha sifa i məsəfəre ada hus ka maŋgəne ha təv mazəve ta dozoz. Faya ma diye ha wu nakə ma mədzal gər i ndo aye. ¹³ Wuray andaya maŋgaha eye ka dərə i Mbəlom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ŋgatata, a sər tay ha nəte ta nəte tebiye. Kə dəkway ha wu hay tebiye na, kame ŋgay.

Mbəlom a pa Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom

† 3:18 Zəba mæ Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11. * 4:4 Madazlay i wu hay 2.2.

¹⁴ Andza niye, nəkway na, bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom kway andaya ka gǎr i wu hay tebiye. Neŋgeye na, Yesu Kǎriste Wawa i Mbǎlom. Kǎ tsal ka tǎv i Mbǎlom. Hǎrwi niye ndzakwa tǎ wu nakǎ ka dzalakwa ha faya aye ǎǎǎǎ lele. ¹⁵ Bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom kway na, a sǎr ha bǎle kway. Neŋgeye na, kǎ ngatay a dǎretsǎtseh wal andza nəkway ada ta dza ha. Ane tuk na, kǎ ge mezeleme bay. ¹⁶ Hǎrwi niye hǎndzǎǎakwa ka tǎv i Mbǎlom, zluwer mǎ gakway bay. Neŋgeye ma gateye ŋgwalak a ndo hay. Hǎndzǎǎakwa ka tǎv ŋgay hǎrwi ada kǎ gakway mǎ bo ada mǎ gakway ŋgwalak ŋgay. Niye na, ma makweye bo ahǎl i dǎretsǎtseh.

5

¹ Bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom tebiye Mbǎlom a pala tay ha na, mǎ walanǎ i ndo hay. A pa tay ha hǎrwi ada tǎ gay mǎsler hǎrwi ndo hay ada tǎ vǎlay naha wu kǎriye ada tǎ kǎǎay naha wu a Mbǎlom hǎrwi mezeleme nakǎ ndo hay tǎ ge aye. ² Ndo neheye tǎ sǎr tsǎved ŋgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo mǎvǎlay wu a Mbǎlom tǎ sǎr mǎge ŋgwalak hǎrwi tay hǎrwi bo tay eye bǎle eye andza nǎteye dǎrmak. ³ Hǎrwi niye kutonǎ mǎ kǎǎay naha wu a Mbǎlom hǎrwi mezeleme ŋgay eye dǎrmak, ma kǎǎiye hǎrwi mezeleme i siye i ndo hay dǎkǎk bay. ⁴ Ndǎray ma sliye mǎdǎslay ha gǎr a bo, mǎzle bo ŋgay matǎre ha bagwar i ndo mǎvǎlay wu a Mbǎlom bay. Maa zal na, Mbǎlom andza nakǎ ahǎl niye a zalay Aron aye. ⁵ Tǎ Yesu Kǎriste na, andza niye dǎrmak. Kǎ zla bo ŋgay eye kǎ dǎslay ha gǎr a bo matǎre bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom bay. Maa zalay na, Mbǎlom, a gwǎday:
«Nǎkar wawa ga.

Bǎgom neŋ na tǎra Bǎba yak.* »

⁶ Ma tǎv mekeleŋ eye a gwǎday:

«Ka ndziye ndo mǎvǎlay wu a Mbǎlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahǎl nakǎ Yesu ka mǎndzibǎra aye na, a sǎr ha Mbǎlom ma sliye faya mǎlǎtse ahaya abǎra ma mǎdahaŋ. Ka dǎuwulay naha me a Mbǎlom ta mǎtuwe eye ada ta mawude eye ta magala hǎrwi a say marǎhay ha gǎr dǎrmak. Mbǎlom kǎ tsǎnay na kǎ lǎtse ahaya abǎra ma mǎdahaŋ hǎrwi ka rǎhay ha gǎr. ⁸ Neŋgeye na, Wawa i Mbǎlom. Kwa andza niye bǎbay na, tǎ dǎretsǎtseh nakǎ a sa aye kǎ tǎtik marǎhay ha gǎr a Mbǎlom. ⁹ Ahǎl nakǎ mǎsler ŋgay a ndǎv aye na, a tǎra ndo nakǎ ma tǎmiye tay ha ndo neheye ta rǎhay ha gǎr aye hǎrwi ada tǎ huta sifa nakǎ ma ndǎviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbǎlom a pa na bagwar i ndo mǎvǎlaway wu a Mbǎlom andza Melkisedek.

Marava i mǎgǎr ha mǎpe mǎdzal ka gǎr Yesu

¹¹ Ka gǎr i wu nakay na, wu hay andaya haladzay a samay mǎtsike. Ane tuk na, a wur bo mǎdǎkum ha hǎrwi zlǎm kurom dǎreŋ mǎtsǎne. ¹² Nǎkurom i kurom na, hǎlay eye kǎ sla dǎ hǎrwi ada bo kurom eye kǎ tǎtikumatay wu a siye i ndo hay aye hǎrwi nǎkurom ka tǎtikum wu hay zla anǎke bay. Ane tuk na, a sakum tǎ tǎtikakum wu neheye ka tǎtikum kurre ka bazlam i Mbǎlom aye sa. Ka sǎrum mǎnde dǎf andza bagwar hay zuk bay, nǎkurom andza wawa ndǎriz neheye a satay mǎse wah aye. ¹³ Ndo nakǎ faya ma siye wah huya aye na, neŋgeye wawa ndǎriz huya. Mbǎlom a tara kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kǎkay na, a sǎr zuk bay. ¹⁴ Daf nakǎ dedek aye na, i bagwar hay.

* 5:5 Dǎmes hay 2.7. † 5:6 Dǎmes hay 110.4.

Nəteye na, ta ɲgəliye ha bo ka matətike hərwi maɲgəne tay ha ka bo abəra wu ɲgwalak eye tə wu neheye ɲgwalak eye bay aye.

6

¹ Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu neheye kurre ka gər i Kəriste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wedeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ɲgwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i madzəhuḅe ndo a yam, bazlam məpe həlay ka gər i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaɲ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya matətikakum sa bay. ³ Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədaɲ i Mbəlom na, ka gakweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maweye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa daw? Nəteye na, ta ɲgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərma, ta huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a dərev tay dərma. ⁵ Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədaɲ i mändzibəra nakə ma deyeweye kame aye. ⁶ Ada dūh tə dəd abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmamatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a tərə andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləmbada eye sa ada tə vəlatay tsəved a siye i ndo hay mətaday.

⁷ Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu mənday kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwede Mbəlom kə pa ɲgama ka guvah nakay. ⁸ Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ɲgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

⁹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kwa tadə nəmaa tsik andza niye bəbay na, nəmaa sər ta dedək nəkurom faya ka pumeye bəzay a tsəved ɲgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰ Mbəlom na, neɲgeye ɲgwalak eye, ma mətisiye ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza məgwede, ka mumatay bo a siye i ndo məpe mədzaɲ gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətisiye ha gər bay. ¹¹ A samay na, kwa way mə ge andza niye huya hus ka mandəve eye, kə gərūm ha bay hərwi ada kə hutum wu nakə ka pum faya mədzaɲ gər aye. ¹² A samay na, kə tərūm ndo i səe hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzaɲ gər tay bəɲbəɲ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³ Ahəl nakə Mbəlom a gwaday a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbada ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ɲgay aye bay. A mbada ta məzele ɲgay.† ¹⁴ A gwad: «Ta dedək, na piye fakaya ɲgama, ta dedək na vəlakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵ Abraham kə zla ɲgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

¹⁶ Ndo hay tə mbadawa na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbədə niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaɲ i ndo hay aye. ¹⁷ Hərwi niye Mbəlom kə mbada dərma. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlatəye wu aye na, tə sər ha ma mbədəye həlay dāda a wu nakə a gwad ma

* 6:2 Zəba ma 1 Timote 4.14. † 6:13 Madazlay i wu hay 22.16-17.

vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbaɖa aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka təv i Mbəlom məngehe bo ka təv ŋgay aye na, kə vəlakway gədaŋ haladzay hərwi ada kə pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹ Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tə lətsawa ha kwalalan i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na təv tsədaŋŋa eye aye, ka fələkwakweye a hud eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, neŋgeye bəy i Salem. Neŋgeye bəbay i ndo məvəlay wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwede bəy nakə ma giye ŋgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuda məndze zay* ta ndo hay aye hərwi neŋgeye bəy i Salem. Salem na, andza məgwede «zay». ³ Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ŋgay bay. Kwa may ŋgay hay ta bəba tətə ŋgay hay dərmak andza niye. Madazlay ŋgay eye andaya bay, mandəve ŋgay aye andaya bay. A ndzəkət bo Wawa i Mbəlom hərwi neŋgeye ndo məvəlay wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴ Zəbum ka Melkisedek, neŋgeye bagwar eye. Abraham bəba tətə kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ŋgəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵ Wawa i hud i Levi na, siye hay ndo məvəlay wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadatay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada tā vəlakum wu nəte mə wu tay neheye kuro aye.†» Sərum ha na, ndo neheye tə huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nəteye tebiye na, wawa i hud i Abraham. ⁶ Melkisedek neŋgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwadaɣ ma piye faya ŋgama aye na, Melkisedek a pa faya ŋgama bəna Abraham a pa ŋgama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ŋgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nəte mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nəteye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya məgwede na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nəte mə wu hay kuro, kə vəlay a Melkisedek dərmak tə həlay i Abraham. ¹⁰ Andza məgwede Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mə hud ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya məgwede Levi neŋgeye dərmak kə vəlay wu nəte mə wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nəteye neheye ndo məvəlay wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, məsler tay i məvəlay wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə məsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom na, ha bə ndo məvəlay

* 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20. † 7:5 Zəba mə Məpesle 18.21.

wu a Mbəlom nənġed andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo məvəlay wu a Mbəlom andza Aron haβe ma sliye. ¹² Tadə Mbəlom ka mbəday həlay a slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom, ka sarakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbədiye dərmaġ. ¹³ Azlakwa anəke na, slala i ndo məvəlay wu a Mbəlom a mbəda. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kanaŋ aye na, a yaw abəra ma slala mekeleŋ eye wal. Ndəray nəte ma slala ŋgay andaya ndo məvəlay wu a Mbəlom bay. ¹⁴ Ka sarakwa ha Bəy Maduweŋ kway, nənġeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye na, kə tsik ka ġər i slala nakay təbey. ¹⁵ Wu nakə a da ha bazlam nakay parakka aye anan; Ndo məvəlay wu a Mbəlom mekeleŋ eye ki yaw, nənġeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Nənġeye a təra bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nəteye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye bay. Nənġeye na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom ta ġədaŋ i sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a ġwad:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

¹⁸ Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matəre ha ndo hay ŋġwalak eye ka dərə i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekeleŋ eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vələkweye tsəved lele eye hərwi mändisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal ġər na, ka nənġeye.

²⁰ Wu mekeleŋ eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, a mbada təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbada andza niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbada, a ġwad:

«Nəŋ Mbəlom na mbədeye həlay bay,

na mbada ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya.§»

²² Nakay andza məġwedə na, dzam nakə Mbəlom a bar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a bar ahəl niye aye. Andza niye, maa dəkway ha ta dedek Mbəlom kə bar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekeleŋ eye andaya wal sa. Ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə ġərawa ha məsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye təbey, nənġeye ma ndziye ka tər eye, ma ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya ka tər eye. ²⁵ Hərwi niye, nənġeye na, ġədaŋ andaya mətəme ha ndo neheye faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kəday hərwi nənġeye ma ndziye ka tər eye. Faya ma dūwuleye naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Nənġeye na, bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom nakə dədəŋ eye ġədaŋ ŋgay andaya madzəne kway aye. Nənġeye na, tsədaŋna, mənese andaya mə nənġeye bay, ka ġe mezeleme təbey. Nənġeye andza ndo məġe mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka ġər i wu hay tebiye.

²⁷ Siye i bagwar hay i ndo məvələway wu a Mbəlom, nəteye neheye na, ta kədəway wu a Mbəlom pat pat. Tə kədəway naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kədəy naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, nənġeye a ġe andza niye təbey. Nənġeye a vələy naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə məvəle ha ġər ŋgay. I ŋgay na, da andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye neheye bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteye tə ġawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a

† 7:17 Dəmes hay 110.4. § 7:21 Dəmes hay 110.4.

mbada aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Neŋgeye na, ka təra ŋgwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom dedek eye

¹ Bazlam nakə ta dedek bagwar eye a sakway mətsike aye na, anarj: Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Neŋgeye na, i kway. Neŋgeye mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mənday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Neŋgeye bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədəŋŋa Mbəlom mandza eye mə dāma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə dāma aye na, mə mbəlom, təv nakə dēdərj eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi məvəlay naha wu kəriye ada məkədəy naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə mā vəlay naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge neŋgeye ka mändzibəra na, ma təriye ndo məvəlay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a Mbəlom aye nəteye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahamba aye.» Ndo məvəlay wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzəkkit bo i bəmalə nakə dēdərj eye mə mbəlom aye.* ⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye. Neŋgeye ma niye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mā 6ar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷ Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma 6ariye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadatay:

«Tsənum, maa tsik me na, neŋ Bəy Maduweŋ.
Həlay eye ma deyeweye
na 6ariye dzam wedeye
ta slala i Israyel hay ada ta slala i Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na 6ariye aye na,
andza nakə na 6ar ta bəba tətə tay hay bay.
A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga eye abəra mə Ezipt aye na,
bo tay eye tə gər tay ta nas ha Dzam Guram eye nakə na 6ar ta nəteye aye.
Hərwi niye na gər tay ha.
Maa tsik bazlam andza nakay na, neŋ Bəy Maduweŋ.

¹⁰ Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:
Dzam nakə na 6ariye ta ndo i Israyel hay aye a həlay niye na, anarj:
Na piye bazlam ga mapala eye a dərəv tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a mədzal gər tay,

* 8:5 Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † 8:7 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

na tæriye Mbəlom tay
ada nəteye ta tæriye ndo ga hay.

¹¹ Ndəray andaya ma diye ma tətikateye a ndo siye aye, ma gwadīye:
“Dumara, sərūm Bəy Maduweŋ eye”, andaya bay,
hərwi ndo hay tebiye ta səriye ga,
kwa bagwar hay, kwa neheye makətsa eye hay aye.

¹² Na pəsatay ha mənese tay,
tə mezeleme tay, ma meŋaweye a gər sa bay.†»

¹³ Mbəlom a tsik ka məbere Dzam Wedeye na, andza məgwede Dzam Guram eye gədaŋ ŋgay andaya sa bay. Ka sərakwa ha wu nakə ka təra guram eye ada ma dzəniye ka wuray sa bay aye na, mazlambar ma dziye.

9

Tsəved dedek eye hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom

¹ Ma dzam nakə kurre aye na, bazlam mapala eye hay andaya, neheye ta dātay ha a ndo hay tsəved i mədəslay ha gər a Mbəlom aye. Təv andaya dərmaŋ nakə ndo hay ta lambad hərwi mađuwulay me a Mbəlom mə dəma aye. ² Gay niye ta lambad na, tə peteked. Gay kurre eye na, tə zalay təv tsədəŋŋa eye. Tə pa a dəma lalam bagwar eye ta hawal eye hay tasəla ta ako eye fataya ada tabal tə peŋ mapa eye faya nakə tə vəlaway faya wu a Mbəlom aye. ³ Peteked a ŋgəna ha tsələk niye ta tsələk neŋged nakə kame aye. Tə zalay a tsələk niye na, təv nakə a ze siye hay tebiye tə tsədəŋŋa aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə tə ŋgar ta gura tə fakawa faya wu nakə a ze huŋŋa aye. Tə pa a dəma zlaŋgatsa dərmaŋ. Zlaŋgatsa niye na, mambuza eye tebiye ta gura, tə zalay zlaŋgatsa i məbere dzam. Ma zlaŋgatsa niye səra i gura andaya mə dəma dərmaŋ. Ma səra eye niye na, makwala nakə tə zalay *man** aye mə dəma. Sakwal i Arəŋ nakə a dūda, a pa slambah aye mə dəma dərmaŋ, tə beleler hay sulo neheye Mbəlom a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a ɓar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka gər i zlaŋgatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tə pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubiŋ* hay, faya ta dātay ha məzlaɓ i Mbəlom a ndo hay. Ta həndək ha gwězleviyek tay hərwi mədərəzle na təv nakə tə vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mə pəsatay ha mezeleme i ndo neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa məsler tay pat pat mə dəma. ⁷ Tsələk masulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nəte ŋgeweŋ. A yawa a dəma na sik nəte ka məve. Ma diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bambaz i gənaŋ a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mə pəsay ha mənese nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədəŋŋa eye faya ma dəkway ha tə wu neheye na, kə ge tsələk makurre andaya huya na, tsəved nakə ndo hay ta diye ha a təv nakə a ze siye i təv hay tə tsədəŋŋa aye na, məhəndəka eye bay. ⁹ Mandəkkit bo i wu neheye a dā ha na, wu neheye ti yaw anəke aye. Faya ma dəkway ha na, wu neheye ta vəleye a Mbəlom aye, tə bambaz i gənaŋ nakə ta vəleye aye ta sliye faya matara ha dərēv i ndo hay ŋgwalak eye hay ka dāre i Mbəlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tətikakweye na, ka gər i wu mənday, wu məsay ada ka gər i məbere wu hay na, kəkay dəkdek tsa. Wu neheye na, wu i

† **8:12** Zeremi 31.31-34. * **9:4** *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

ndo i mändzibëra dëkdëk, ma ndziye tsekwen tsa hus a pat nakë Mbëlom ma mbëdiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anäke na, Käriste ki yaw tsiy. Nenġeje bagwar i ndo mävälaway wu a Mbëlom. Wu neheye nġwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mähälay nġay. Nenġeje ki ye a tæv nakë bagwar eye a ze madzawadzawa i mädäsly ha gër a Mbëlom naka ahäl niye aye, tæv niye na, lele haladzay. Ma lambad tæv niye na, ndo hay bay, andaya ka mändzibëra bay. ¹² Käriste ki ye a tæv niye, kə fäläkwa a tæv nakë a ze siye hay tə tsädänġa aye. Kə zla bambaz i vo'ar tə bambaz i wawa i sla ka häläy bay. Duh a fäläkwa a dëma na, a zla bambaz nġay eye nakë a mbädä ha aye, a ye sik näte ka ndäv. Andza niye kə təma kway ahaya abëra mə mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahäl niye na, tə kädawa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye näteye tsädänġa kame i Mbëlom bay aye. Tə kädawa sla wawa eye därmak, tə dulawa na, ada bätëkwew malämäts eye na, tə fädäwa ka ndo hay. Andza niye, ndo neheye tə ge mənese aye na, bo tay ka tära tsädänġa andza nakë a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kə ge andza niye na, bambaz i Yesu Käriste a ze ha ta gädän bädaw? Käriste, nenġeje na, kə ge mezeleme bay, kə zla bo nġay, kə väläy a Mbëlom ta gädän i Mäsəfäre Tsädänġa eye. Mäsəfäre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz nġay a tära ha däre v kway tsädänġa härwi ada wu neheye nġwalak eye bay ta diye kway ha a mädahan aye na, kə gakwa sa bay. Ane tuk na, kə gakwa düh na, mäsler i Mbëlom, nenġeje nakë ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Härwi niye Käriste, nenġeje ndo mäsäre tay ha ka bo ndo hay ta Mbëlom härwi Mbëlom kə 6ar Dzam Wedëye ta näteye. Härwi niye, ndo neheye Mbëlom a zalatay aye na, ta hutiyë wu neheye nġwalak eye Mbëlom a gwad ma vätäläye aye. Ta hutiyë ka tor eye. Ma giye bo na, härwi Käriste kə mät härwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tə mezeleme tay aye. Ahäl nakë a mät aye kə təma tay ahaya abëra mə mezeleme.

¹⁶ Tadä ndoweye a gwad: «Na mät na, nġənum ha wu ga hay» na, ndo niye mähäl mät tädäy ada ta nġəniye ha. ¹⁷ Ahäl nakë kə mät aye na, bazlam nġay ma hutiyë gädän. Tadä ndoweye andaya tə däre na, wu nakë a gwad aza ka nġənumeye ha aye na, ta nġəniye ha zuk bay. ¹⁸ Härwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbädä ha bambaz tädäy bəna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahäl niye na, Musa a datay ha bazlam mapala eye nakë Mbëlom a väläy aye a ndo hay aye tädäy. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta guguman ndozza eye a täläka ha a bambaz, a gwatsaka ka derewel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ahäl nakë faya ma gwatsakiye na, a gwad: «Nakay na, bambaz nakë Mbëlom a 6ar ha dzam ta näkuro m aye. A gwadäkum rəhumay ha gər.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i mädäsly ha gër a Mbëlom niye ta lambad tə peteked aye därmak ada ka gwatsaka ka wu neheye tə gawa ha mäsler härwi mädäsly ha gër a Mbëlom aye tebiye. ²² Andza nakë bazlam mapala eye a tsik aye na, matsäla wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada mähäl tära tsädänġa. Ta mbädä ha bambaz bay na, Mbëlom ma päsiye ha mezeleme bay.

Bambaz i Käriste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Tsäväd nakë Musa a tətikawatay a ndo hay ahäl niye na, mandzəkät bo i wu neheye dedek eye mähälom aye. Kutön lele mähäl tära ha wu hay tebiye tsädänġa andza nakë bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, härwi matäre wu neheye dedek eye mähälom aye tsädänġa na, kutön mävälë wu nakë a ze

† 9:20 Madayaw abëra ma Ezipt 24.3-8.

bambaz i gənwaw aye. ²⁴ Siye i ndo məvələway wu a Mbəlom ti yawa a gay i guguman nakə ndo hay ta lambad aye ada gay niye na, mandzakit bo i təv nakə Mbəlom mə dəma aye dəkdək tsa. Ane tuk na, Kəriste, nəngeye na, ki ye a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye, nəngeye kame i Mbəlom hərwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom a yawa a təv nakə a ze siye hay tə tsədan̄na aye na, ka məve, ka məve, a yawa a zlawə bambaz i gənwaw ka həlay bəna bambaz n̄gay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo n̄gay, nəngeye a vəl ha bo n̄gay sik n̄te bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mā ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye na, həbe atay ma siye dəretsətseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik n̄te, a vəlay ha bo n̄gay a Mbəlom hərwi ada mā zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik n̄te, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik n̄te. A vəlay ha bo n̄gay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye sik n̄te. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye n̄gwalak eye faya ka hutakweye aye. Nəteye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə nəngeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya mətəre tay tsədan̄na kame i Mbəlom bay. ² Tadə ndo hay ta tərə tsədan̄na hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedək aye na, həbe ta gəriye ha məkədāy wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik n̄te ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³ Ane tuk na, dūh məkədə wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve, ⁴ hərwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵ Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mazlambar ma deyeweye ka məndzibəra aye na, a gwadāy a Mbəlom:

«A saka tā kədaka gənwaw hay bay,
tā vəlaka wu mekelən̄ eye bay.

Ane tuk na, ka vələn̄ bo hərwi ada nā vəlaka.

⁶ Məkədə gənwaw hərwi məfəkaka naha
ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na,
a yaka a gər bay.

⁷ Aya, na gwadaka:

Nej anan̄ Mbəlom, na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nā ge wu nakə a saka aye,
andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə dərewel i bazlam mapala eye aye.*»

⁸ Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad: «A saka tā kədaka gənwaw hay bay, tā vəlaka wu mekelən̄ eye bay. Məkədə gənwaw hərwi məfəkaka naha ada məkədə wu hərwi məpəse ha mezeleme na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Kəriste a gwad sa: «Nej anan̄ na yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nā ge wu nakə a saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram eye, a vəl a dəma tsəved wedeye. ¹⁰ Ka tərakwa tsədan̄na kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo sik n̄te dā ka tor eye.

* 10:7 Dəmes hay 40.7-9.

¹¹ Ndo neheye tã vëlaway wu a Mbëlom aye, nãteye tebiye malëtsa eye pat pat ka mëge mësler tay pat pat. Tã kãdaway wu huya a Mbëlom. Ane tuk na, wu neheye tã kãdawã aye na, tã sla mãmëbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Kãriste na, a vël bo ñgay eye sik nãte hãrwi mëzle mezeleme abëra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tã hëlay i mënday i Mbëlom. ¹³ Anãke na, nẽngëye faya ma hãbiye Mbëlom mã pa ndo mane dãre ñgay hay a hud i sik ñgay. ¹⁴ Andza niye, a vël ha bo ñgay sik nãte ka tor eye, a tara ha ndo ñgay hay tsãdãñña kame i Mbëlom. A pa tay ha wal hãrwi ñgay. A tara tay ha ñgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Mãsãfãre Tsãdãñña eye faya ma dãkweye ha dãrmak parakka wu neheye na, dedek. A gwãd tãday na:

¹⁶ «Bãy Maduweñ Mbëlom a gwãd:

“Dzam nakã na bãriye ta ndo ga hay a hëlay niye aye na, anãñ:
Na piye bazlam ga mapala eye a dãrev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a mãdzal gãr tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwãd sa:

«Na ma ahaya mezeleme tay a mãdzal gãr ga sa bay,

kwa mësler neheye tã ge ñgwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbëlom kã pãsatay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, mävëlay wu hay a Mbëlom ma dzãniye hãrwi mëzle mezeleme abëra ka ndo hay sa bay.

Hãndzãdãkwa ka tãv i Mbëlom

¹⁹ A nãkurom malamãr ga hay, ka hutakwa tsãved mãfãlãkwe a tãv nakã a ze siye hay tã tsãdãñña aye na, hãrwi bambaz i Yesu nakã a mãmãdã ha aye.

²⁰ Yesu ka ñgurãdã ha peteked nakã kame kway aye. Ka hãndãkãkway tsãved wedëye, nakã ka slakweye mãfãlãkwe a dãma aye. Tsãved nakay wedëye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakã a ñgurãdã ha aye na, andza mãgwedë bo nakã ta dar na ka mayako mazlãmãdã eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo mävëlay wu a Mbëlom andaya a lëvay gãr a gay i Mbëlom.

²² Kã ge andza niye na, hãndzãdãkwa ka tãv i Mbëlom tã dãrev dedek eye, ta mãpe mãdzal gãr gãdãñ eye ka Mbëlom, hãrwi Yesu ka tara kway ha tsãdãñña tã bambaz ñgay ada kã bara kway ta yam tsãdãñña eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nãkway ka pakwa mãdzal gãr ka wu nakã Mbëlom a tsik aye, kã dzãdzakwa ha mãdzal gãr kway bay, hãrwi wu nakã a gwãd ma giye na, huya ma giye andza nakã a tsik aye. ²⁴ Pãlakwa tsãved nakã ka vëlakweye ha gãdãñ a bo nãte nãte mã walan kway aye hãrwi ada kã wudãkwa bo kame kame ada kã gãkwa wu neheye ñgwalak eye. ²⁵ Kã gãrakwa ha mähay gãr andza ndo siye hay bay. Duh na, vëlakwa a bo gãdãñ nãte nãte mã walan kway, wene wene eye hãrwi ka sãrum ha pat nakã Yesu Kãriste ma mawëye aye na, mazlambar bãse.

²⁶ Ka sãrakwa dedek i Mbëlom. Hãrwi niye tadã faya ka gãkweye mezeleme huya ada ka sãrakwa lele ñgwalak eye bay na, sãrakwa ha wu mekelẽñ eye andaya neheye ta sliye faya mävãle hãrwi mãmëbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷ Tadã ndowëye kã ge mãnese andza niye na, mã dzãdzãr hãrwi Mbëlom ma gëye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gãdãñ eye ma fãkiye ndo neheye ta rãhay ha gãr a Mbëlom bay aye. ²⁸ Ka sãrum ha tadã ndowëye ka rãhay gãr a bazlam i Musa mapala eye bay, tadã ndo hay sulo kãgãbay mahkar ta tsik ta dedek kã ge mãnese na, ta kãdiye na ta sakay naha bay.† ²⁹ Tadã kã ge tã bazlam i Musa andza niye na, dãretsãtseh

† 10:17 Hebræ hay 8.8-12. ‡ 10:28 Zãba mã Bazlam mapala eye masulo eye 19.15.

i ndo nakæ a zæba ka Wawa i Mbælom andza wuray kəriye aye na, ma ziye nakay bædaw? Nenggeye na, kæ nas ha bambaz i mæbere dzam nakæ a tæma ahaya abæra mæ mezeleme aye dærmak. Faya ma tsadeye a Mæsafære Tsædanŋa nakæ faya ma dækweye ha ŋgwalak i Mbælom aye. ³⁰ Ka sækwa ndo nakæ a gwad:

«Mata gatay dæretsæseh a ndo neheye ta kærah maræheŋ ha gær aye na, neŋ. Na hamateye a dæma wu tay neheye ŋgwalak eye bay tæ ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bæy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay.Š»

³¹ Mbælom na, a vël sifa. Andza niye, tadæ sariya kæ gæs ndoweye kame i Mbælom na, dæretsæseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gær ma kækay wu nakæ a ge bo tæ nækurom ahæl niye ka ŋgatamay makurre eye a dzaydzay i Mbælom aye. A hælai niye na, ta sakum dæretsæseh haladzay. Ane tuk na, ka sæmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A hælai siye na, ta tsadækum kame i ndo hay, ta sakum dæretsæseh. A hælai siye ka yum a dæretsæseh i ndo neheye tæ satay dæretsæseh aye dærmak. ³⁴ Ka sum ka bo dæretsæseh dziye ta ndo neheye tæ gæs ha tay a danŋay aye. Ahæl nakæ ndo hay ta buwa fakuma abæra wu kurom hay aye na, ka sæmumay naha ta mæŋgwese eye, hærwî ka særum ha wu kurom hay ŋgwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hærwî niye, kâ gærum ha mæpe mædzal gær kurom abæra ka Mbælom bay, hærwî tadæ ka ræzlumay a gær huya na, Mbælom ma vëlakumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakæ a ye ka bo aye na, sæmumay naha ada kâ gum wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye, hærwî ada kâ hutum wu nakæ a gwad ma vëlakumeye aye. ³⁷ Hærwî niye, Mbælom a gwad:

«A zækaw hælai tsekweŋ ndo nakæ ma deyeweye na, ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakæ nenggeye ŋgwalak eye ka dære ga aye, kæ dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadæ kæ ma ta dæba na, nenggeye a yeŋ a gær sa bay.*»

³⁹ Nækway na, ndo neheye tæ ma ta dæba ada tæ dze aye bay. Duh nækway na, ndo neheye tæ pa mædzal gær tay ka Mbælom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahæl niye tæ pa mædzal gær ka Mbælom aye

¹ Mæpe mædzal gær ka Mbælom na, mæsær ha ta dedek wu neheye faya ka tækakweye dære aye na, ka hutakweye. Kwa tadæ ka ŋgatakway tæ dære kway bay bæbay na, ka sækwa ha ta dedek andaya. ² Ndo neheye ahæl niye ta dzala ha ka Mbælom andza niye. Hærwî niye ta yay a gær a Mbælom.

³ Hærwî mæpe mædzal gær kway ka Mbælom na, ka sækwa ha kwetseh kwetseh Mbælom a ge wu hay tebiye tæ bazlam ŋgay nakæ a tsik aye. Andza mægweðe wu neheye tebiye faya ka ŋgatakweye ka mændzibæra aye na, tæ yaw abæra mæ wu neheye dære i ndo zezeŋ a ŋgatay bay aye.

⁴ Hærwî mæpe mædzal gær ŋgay ka Mbælom na, Abel a kæday wu a Mbælom a ze ha wu i Kayin nakæ a vælai a Mbælom aye. Mbælom ka zambaday. A gwad nenggeye ndo ŋgwalak eye kame ŋgay, hærwî Mbælom ka tæma wu nakæ a kæday

aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ŋgay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵ Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ŋgatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwađ na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gər a Mbəlom.†

⁶ Ze mədzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gər a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzəde ka təv i Mbəlom aye mā dzala ha faya nengeye andaya. Mā sər ha na, nengeye faya ma vələteye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

⁷ Hərwi mədzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə ŋgatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalan i yam bagwar eye andza nakə Mbəlom a tsikay aye, a fələkwa a dāma ta ndo i gay ŋgay hay tebiye, ta təma Məpe mədzal gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dā ha mede i siye i ndo hay na, ŋgwalak eye bay hərwi ta pa mədzal gər ka Mbəlom bay.‡

⁸ Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwađ ma vəleye, ma təriye i ŋgay aye. Kwa kə ŋgatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dāma.§ ⁹ Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwađ ma vəleye aye. A ndza mə dāma na, nengeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta guguman aye. Hulfe ŋgay Izak ta Zakob nətəye neheye Mbəlom a gwađ ma vələteye gəma niye aye dərma tə ndzawa mə dāma na, mə gay nakə ta lambad ta guguman aye dərma. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a təkay dərə a gəma nakə ma ndziye ɔŋɔɔ* ma dədiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbəlom eye ŋgway, maa dəzl na, nengeye.

¹¹ Hərwi məpe mədzal gər ŋgay ka Mbəlom na, Sara kwa nengeye guram eye tsiy bəbay na, kə huta gədan məwe wawa. A sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a gwađ ma vəleye na, ma vəleye.† ¹² Hərwi niye Abraham, nengeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i huđ ŋgay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyen mə magayam a pasla bo bay.

¹³ Ndo neheye tebiye tə mət ma məpe mədzal gər ka Mbəlom aye, nətəye na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwađ ma vəliye bay. Ane tuk na, tə sər wu neheye Mbəlom a gwađ ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dərəv tay a ŋgwas. Tə tsik parakka nətəye na, madurlon eye hay, gay tay andaya ka məndzibəra bay.‡ ¹⁴ Ndo neheye tə tsik andza niye na, tə dā ha nətəye faya ta həbiye gəma tay a nətəye. ¹⁵ Ta dzala ka təv nakə ti yaw abəra mə dāma aye bay. Tadə ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved məme a təv nakə ti yaw abəra mə dāma aye. ¹⁶ Ane tuk na, andza niye bay, duh ta pəla na, təv nakə a ze ha nengeye nakə ma dāba aye, andza məgwede nakə mə mbəlom aye. Hərwi niye a yay a gər a Mbəlom tā zalay Mbəlom tay. Andza niye, kə ləvatay ha bo ta gəma.

* **11:4** Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10. † **11:5** Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14. ‡ **11:7** Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9-9.29. § **11:8** Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1. * **11:10** A tsik na, Zerozlem wedeye, zəba ka mede 16 ada ma Hebræ hay 12.22. † **11:11** Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10. ‡ **11:13** Zəba mə Madazlay i wu hay 23.4.

17 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Abraham a vəlay Izak a Mbəlom. A say a Mbəlom mazəbe ka mædzal gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya mâ vəlay Izak. Abraham a təma mæge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbəlom ka gwaday ma hutiyə wu. 18 Mbəlom a gwaday: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweyə na, ma hulfe i wawa yak Izak. §» 19 Abraham a dzala: «Mbəlom na, gədan ɲgay andaya mələtse ahaya Izak abəra ma mədahan.» Ta dedek a təra andza Izak kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahan.

20 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Izak a pa ɲgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakə ma giye bo ta nəteyə kame aye.*

21 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Zakob ma mətiyə na, a pa ɲgama ka wawa i Yusufa hay, nəte ta nəte. A lətse ta donɲwar, a dəslay naha gər a Mbəlom. †

22 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Yusufa ma mətiyə na, a tsikatay a Israyel hay, a gwadatay kame na: «Ka deyumeyə abəra mə Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətasl ɲgay hay kəkay na, kə tsikatay. ‡

23 Hərwi mæpe mædzal gər tay ka Mbəlom na, bəba i Musa hay ahəl nakə tə wa na Musa aye na, tə ɲgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzədzaray a bazlam i bəy nakə a tsik aye bay. §

24 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, ahəl nakə Musa a ge gawla aye na, a say ta gwaday: «Musa nənɲeyə wawa i dem i bəy i Ezipt» na, a say bay.

25 A zay ha mæse dəretsətseh ta ndo i Mbəlom hay tə bəmalə nakə ma ndziyè ma mənɲwese tsekwenj ada ka rəhay gər a Mbəlom bay aye.* 26 A sər ha, a zay ha ndo hay tã tsaday andza nakə tə tsaday a Kəriste aye tə bəmalə nakə ma hutiyə zlele i gəma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hərwi faya ma təkay dəre a wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleyə aye.

27 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzədzaray a mevel i bəy bay. Kə ndza bəɲbəɲ andza ma ɲgateyə a Mbəlom, ndo nakə ndəray a ɲgatay dāda tə dəre bay aye.

28 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, a dazlay a mæge magurlom i Pak aye. A gwadatay a ndo i Israyel hay tã gwatsaka bambaz ka mæged tay hərwi ada gawla i Mbəlom ki yaw ma kədiyè malkwara i wawa hasləka eye i ndo i Ezipt hay na, mâ kəd malkwara tay hasləka eye hay bay. †

29 Hərwi mæpe mædzal gər tay ka Mbəlom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətesə dərmak aye na, bəlay a ma ka bo a həl tay ha tebiyè. ‡

30 Hərwi mæpe mædzal gər i Israyel hay ka Mbəlom na, zled i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tə tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zled niyè a mbəzl. §

31 Hərwi mæpe mædzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Rahab ɲgwas nakə a gawa madama, ta kəd na bay andza ndo i Zeriko neheyə ta rəhay gər a Mbəlom təbey aye hərwi ka təma tay ha Israyel neheyə ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.*

§ 11:18 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14. * 11:20 Zəba mə Madazlay i wu hay 27.1-40.

† 11:21 Zəba mə Madazlay i wu hay 47.29-31. ‡ 11:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 50.24. § 11:23

Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.1-2. * 11:25 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23.

† 11:28 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 12.21. ‡ 11:29 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt

14.21-31. § 11:30 Zəba mə Zozowe 6.12-21. * 11:31 Zozowe 6.12-21.

³² Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mətsikakum ka gər i Zedeyon†, Barak‡, Somsoŋ§, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, həlay eye andaya bay. ³³ Nəteye dərmak, hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, tə ge vəram ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakə dede eye, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hərwi ada tã gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakə faya ma fəkiye ta gədan haladzay aye. Ahəl nakə a satay a ndo hay məkəde tay ha ta maslalam aye na, ta təma fataya abəra. Ta ge bəle, ane tuk na, Mbəlom kə vəlatay gədan. Nəteye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzan hay. ³⁵ Ngwas hay ta ngatatay a ndo tay neheye tə mət aye sa, nəteye ta sifa aye. Ndo siye hay tə satay dəretsətseh. Həbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məməte mə dəretsətseh hərwi ada Mbəlom mǎ lətsa tay ahaya abəra ma mədahan ada tã huta sifa ngwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tə ngwasa fataya, tə ndaəba tay ha ta mandalaəba, tə dzawa tay ha tə tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i danğay. Andza niye, ta səmay naha bəŋbəŋ. ³⁷ Siye i ndo mekeleŋ eye hay tə kəd tay ha tə kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tə kəd tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta dzədzawa so, nəteye mətawak eye hay. Tə pawa ka bo mbal i təban hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərəwatay ha, tə gawatay dəretsətseh. ³⁸ Ta dzədzawa mə makulkwandah, ada mə mahəmba hay, tə hənawa ma lar hay ada ma bəd hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta mǎndzibəra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nəteye ta pa mədzal gər ka Mbəlom ada andza niye nəteye tə yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ngwalak eye a ze i siye i ndo neheye tə huta aye. A say a Mbəlom tã təra ngwalak eye ka bo dziiye tə nəkway.

12

Melkisedek ndo məvəlaway wu a Mbəlom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tə pawa mədzal gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta dəkway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gəkweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadəkway hwayum aye, madagər mǎ gəkway bay. ² Zəbakwa kame ka Yesu. Nəŋgeye nakə a vəlakway tsəved ka pakwa faya mədzal gər ka nəŋgeye aye, mata laka kway ha hus ka məndəve eye na, nəŋgeye. Ka təma məməte ka mayako məzləmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako məzləmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ngwasiye ta məngwese nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ngay aye. Anəke nəŋgeye mandza eye tə həlay i mǎnday i təv mǎndze i bəy i Mbəlom. ³ Dzalum ka nəŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nay dəre aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dəretsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka nəŋgeye hərwi ada dərev mǎ ye fakuma abəra bay, ada kǎ gum bəle bay.

† 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 6.11. ‡ 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 4.6. § 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 13. * 11:32 Zəba mə Ndo i sariya hay 11.1. † 11:35 Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37.

⁴ Ka gumeye varam tæ mezeleme, ane tuk na, hus ka mæmæte bay. Aya ane dærev mâ ye fakuma abæra bay. ⁵ Ka mætsum ha gær tæ bazlam neheye Mbælom a tsikakum hærwi mæmakum naha dærev aye daw? A tsikakum me andza bæba ma tsikeye me a wawa ngay, a gwad:

«Wawa ga, Bæy Maduweŋ Mbælom kæ tsikaka ka makæte na,

kâ zæba faya andza wu kæriye bay.

Kæ maka ha mançok na,

dærev mâ ye faka abæra bay,

⁶ hærwi faya ma tsikateye ka makæte na,

a ndo neheye a wudá tay aye.

Ma ndabiye na,

ndo neheye tebiye ta tæra wawa ngay hay aye. * »

⁷ Andza niye, sæmumay naha a dæretsætseh ʙəŋʙəŋ hærwi ada kâ særum wu nakæ Mbælom a kætá kurom ha aye. Dæretsætseh nakay a dá ha na, Mbælom kæ hæl kurom hærwi ada kâ tærum wawa ngay hay. Wawa andaya nakæ bæba ngay ma tsikeye ka makæte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbælom faya ma kætiye wawa ngay hay tebiye. Tadæ kæ tsikakum ka makæte bay na, nækurom wawa ngay hay bay, nækurom madazla hay. ⁹ Bæba hay ka mændzibæra nakay, ta kætá kway ada ka ræhakwa tay ha gær. Ada sadzæk ka ræhakway ha gær a Bæba kway nakæ mæ mbælom aye bædaw? Tadæ ka ræhakway ha gær na, ka hutakweye sifa.

¹⁰ Bæba kway hay ka mændzibæra, næteye ta kætiye kway na, hælây tsekweŋ tsa andza nakæ ta zæba faya lele aye. Ane tuk na, Bæba kway nakæ mæ mbælom aye, neŋgeye ma kætiye kway hærwi ada mâ dzæna kway ada ka tærakwa tsædanŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A hælây nakæ faya ta kætiye kway aye na, a wur fakwaya, mæŋgwese andaya mæ dærev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta tæma makæte aye na, ta giye wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye ada dærev tay ma ndziye zay.

Matætike ta mage daf

¹² Kæ ge andza niye na, ndudum ha hælây kurom neheye madagær eye hay aye, gurmets kurom tâ ge bæle bay. ¹³ Lambadum tsæved fehe lele hærwi sik kurom hay hærwi ada ndo neheye faya ta dzægædasliye na, sik tay mâ sækah mænese bay, ane tuk na, tâ mbæl.

¹⁴ Gum gædanj mændze zay ta ndo hay tebiye, gum gædanj ada mede kurom mâ yay a gær a Mbælom. Kæ ge andza niye bay na, ndaray ma ngateye a Bæy Maduweŋ bay. ¹⁵ Gum metsehe, ndaray mâ kærak ngwalak i Mbælom bay. Gum metsehe, ndaray mæ walaŋ kurom mâ tæra andza dærizl i gær daf nakæ tæleŋeŋe, a ndzohw faya ma gæliye, ma kwasateye gær a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mæ walaŋ kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndaray mæ walaŋ kurom mâ ge wu nakæ ngwalak eye bay aye bay. Ræhumay ha gær a wu i Mbælom. Kâ tærum andza Ezayu nakæ hærwi daf sik næte na, a sækæm ha magedze ngay aye bay. ¹⁷ Ka særum ha ma dæba eye na, a say mambæde ha mædzal gær i bæba ngay ada mâ pa faya ngama. Ane tuk na, bæba ngay a kærak. Ezayu a pæla tsæved kwa ta mætuwe bæbay na, wewer mekelenj eye andaya hærwi mambæde ha wu nakæ a ge aye bay.†

¹⁸ Særum ha tæv nakæ nækurom malætse faya kame i Mbælom aye na, andza mahamba nakæ ahæl niye Israyel hay tæ lætse faya tæ lamay tæ hælây aye bay. Ta

* 12:6 Dzeke hay 3.11-12. † 12:17 Zæba mæ Madazlay i wu hay 25.29-34.

ngatay a ako faya ma tæmiye zlakæd zlakæd, ta ngatay a lævon, dære a zæba bay, ta ngatay a mætasl nakæ a væzl ta gædan aye. ¹⁹ Ta tsæne malæve i toloom, ta tsæne malæve i mætsike me i Mbæloom. Tæ tsæne malæve i mætsike me niye na, tæ ge amboh mætsike me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hærwi wu nakæ a tsikatay aye na, tæ sla faya mæsæmay naha bay. Mbæloom a gwadatay: «Ndowneye kæ lamay a mahæmba nakay, kwa maa lamay gænaw, kwa way kalum na tæ kwar ada kædum na.†» ²¹ Wu neheye Mbæloom a bæzatay ha aye na, ka dzædzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzædzariye.Š»

²² I kurom na, andza niye bay! Nækurom i kurom ka hændzædum na, ka mahæmba i Siyon, gæma i Mbæloom nakæ ma væliye sifa aye, Zerozelem nakæ mæ mbæloom aye. Gawla i Mbæloom hay haladzay mahaya gær eye mæ dæma mæge magurloom, ma pasliye bo bay. ²³ Nækurom ka hayum gær ta siye i malkwara hay*, Mbæloom kæ watsa mæzele tay a dærewel mæ mbæloom. Ka hændzædum ka tæv i Mbæloom, neŋgeye ndo mægatay sariya a ndo hay tebiye. Ka hændzædum ta ndo neheye næteye ngwalak eye ka dære i Mbæloom ada Mbæloom a tæra tay ha tsædanŋa aye. ²⁴ Nækurom ka hændzædum ka Yesu. Neŋgeye ka hændzæd tay ha ka bo ndo hay ta Mbæloom hærwi ada Mbæloom mâ 6ar Dzam Wedeye ta næteye. Ka hændzædum ka bambaz i Yesu nakæ a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakæ a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kæ ge andza niye na, gum metsehe. Kâ kærakum mæpay zlæm a bazlam i ndo nakæ ma tsikakumeye aye bay. Ahæl niye na, ta kærak mæpay zlæm a ndo nakæ a dawatay ha bazlam i Mbæloom ka mændzibæra aye. Næteye niye ta tæma abæra mæ dæretsæseh bay. Nækway neheye faya ka pakway zlæm a mætsike me nakæ a yaw mæ mbæloom aye, ka kærakwæ na, ka slakweye faya mætæme abæra mæ dæretsæseh sa bay. ²⁶ Ahæl niye mætsike me i Mbæloom a bælawæ ha dala. Ane tuk na, anæke kæ tsik, a gwad: «Sik næte sa na, ma bæliye ha dala dæk dæk sa bay ta magæmbæloom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik næte sa» aye na, a dækway ha parakka wu neheye tæ ge aye tebiye ta bæliye, ta dziye hærwi ada wu neheye ta bæliye tæbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kæ ge andza niye na, gakway sisæ a Mbæloom hærwi ka hutakweye bæy ngay nakæ ndæray ma bæliye ha dæda bay aye. Zambadækway andza nakæ a yay a gær aye, dæslakway ha gær ada ræhakway ha gær. ²⁹ Hærwi ta dedæk Mbæloom na, neŋgeye andza ako nakæ ma tæmiye wu hereyew hereyew aye.

13

Mede nakæ a yay a gær a Mbæloom aye

¹ Nækurom ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu, wudum bo næte næte mæ walaŋ kurom huya. ² Tæmum mbælok hay a gay kurom lele, kâ mætsum ha gær bay. Siye hay ta tæma mbælok hay a gay tay ze mæsære ha, mbælok niye hay na, gawla i Mbæloom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma danŋay aye andza nækurom ka bo dziye ma danŋay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dæretsæseh aye andza nækurom dærmak faya ka sumeye dæretsæseh.

⁴ Dæslumay ha gær a mæzle bo i zal ta ngwas. Zal ta ngwas ngay tâ ge madama bay. Særum ha na, Mbæloom ma gateye sariya a ndo mæge madama hay ada a

† 12:20 Madayaw abæra ma Ezipt 19.12-13. § 12:21 Zæba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 19.12;

Bazlam mapala eye masulo eye 9.19. * 12:23 Malkwara hay na, a dæ ha gawla i Yesu Kæriste hay.

Zæba mæ Madayaw abæra ma Ezipt 4.22. † 12:26 Aze 2.6.

ndo neheye ta zla ngwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kâ gum bor i suloy bay, dærev kurom mâ ngwasa tæ bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad:

«Na gakeye masəfaya dāda bay,
na gəriye kar ha dāda bay.*»

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətsike tæ dærev kway peteh:
«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsekweŋ bay.

Ndəray ma sliye mægeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tæ dākum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məmæte tay nakə tæ mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tæ pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərma.

⁸ Yesu Kəriste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kâ təmum ndo siye hay tæ səpat kurom abəra ka tsəved i dedek ta matətike wu wedeye hay wal wal bay. Kâ təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dærev i ndo na, ngwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədaŋ a dærev i ndo bay. Ndo neheye tæ pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye tæ kədaway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta gugumaŋ aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təw kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədaway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təw nakə a ze siye hay tæ tsədaŋŋa aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tæ dul na.‡ ¹² Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma.§ Ka mbəda ha bambaz ngay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. ¹³ Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təw ngay. Təmakwa ndo hay ta tsədəkway andza nakə tæ tsədəy aye dərma. ¹⁴ Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dære a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

¹⁵ Zambadəkway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadəkweye ta mətsike me tæ bazlam kway. Kwa kəday, dā ha neŋgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza mægwede ka zambadəkweye a məzele ngay. ¹⁶ Sa na, kâ mətsum ha gər ta magatay ngwalak a siye i ndo hay bay, ngənum a bo wu kurom hay ta nəteye. Kâ mətsum ha gər bay hərwi məvəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

¹⁷ Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tæ gwadakum gum aye. Nəteye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fataya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta məngwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

¹⁸ Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedek dærev may tsədaŋŋa, a samay mæge wu ngwalak eye huya. ¹⁹ Neŋ faya na tsətsahiye

* **13:5** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5. † **13:6** Dəmes hay 118.6.

‡ **13:11** Zəba Levitik 16.27. § **13:12** Zəba Yuhana 19.17-20.

naha fakuma wene wene eye na, duwulumay me a Mbəlom hərwi ada nā ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandəve i bazlam

²⁰ Maa vəlakway zay a dərev na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweŋ Yesu abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbəŋ ŋgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ŋgay, kə bəŋ ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mā vəlakum gədaŋ mə wu ŋgwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ŋgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambadaŋ a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərəwel nakay hərwi məvəlakum gədaŋ. Neŋ faya na gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərev kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweŋ tsa. ²³ Sərum ha, malamar kway Timote neŋgeye ma daŋgay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye mazəbakumaw dərə aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumataŋ ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵ Mbəlom mā pa ŋgama ka nəkurom tebiye.

Derewel nakə Yakuba a watsa aye Məfələkwe

Mə derewel i Yakuba na, matətike ta məvələ gədan̄ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye maŋgəna gər eye ka mändzibəra tebiye aye. Yakuba a watsa derewel nakay na, a Yahuda neheye tə pa mədzal gər ka Yesu aye.

Derewel i Yakuba faya ma tsikateye a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ka metsehe (1.2-8; 3.13-18). Andza niye, ta sliye faya mändze bəŋbəŋ kame i wu nakə ma dziye ha ndo zezeŋ aye: Dəretsətseh i mändzibəra (1.2-4), mawude matəre zlele eye (1.9-11; 5.1-6); mawude mäge mənese (1.2-18; 4.1-9), mədəsly ha gər a bo (4.13-16). Derewel nakay faya ma gwadiye: Məpe mədzal gər ka Mbəlom na, faya ma diye ha ndo ka mäge metsehe (2.14-26), məgay metsehe a bo ada mändze bəŋbəŋ kame i mənese (zəba ma 3.1-12).

Yakuba a watsa derewel nakay na, a ndo neheye zlele eye bay aye (zəba ma 2.6). Derewel nakay faya ma gwadateye ta kəts ndo i mətawak hay bay (2.1-13). A gwad zlele na, lele bay hərwi nakə ndo i zlele hay tə ge ha məsler tə dəma bay aye (5.1-6).

Mətsike me

¹ Nəŋ Yakuba, ndo i məsler i Mbəlom ta Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Na tsikakum naha me a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka mändzibəra tebiye aye.

Mbəlom ma vəliye metsehe a ndo neheye tə dzala ha faya aye

² Malamar ga hay, dəretsətseh hay waray waray i mədze nakə ta dziye kurom ha, ta ndzakum a gər na, dərev kurom m̄a ŋgwasa haladzay, ³ hərwi ka sərüm ha na, tadə ka pum mədzal gər kurom ka Mbəlom huya ada faya ka səmumay naha a mədze nakə ta dziye kurom ha aye na, ka ndzumeye bəŋbəŋ lele. ⁴ Ndzum bəŋbəŋ hus ka mandəve eye hərwi ada ka tərumeye masəra gər eye hay mə wu hay tebiye ada wuray m̄a kətsakum bay, wu nakə lele bay aye m̄a ge andaya mə dərev kurom bay.

⁵ Tadə ndoweye mə walaŋ kurom metsehe ŋgay andaya hala bay na, m̄a tsətsah ka Mbəlom hərwi ada Mbəlom m̄a vəlay. Mbəlom a vəlawa kwa a way tə dərev ŋgay peteh, ma kərahiye ha a ndo bay, ta dedək ma vəliye metsehe a ndo nakə ka tsətsah faya aye. ⁶ Ane tuk na, tadə ndoweye ma tsətsahiye wu ka Mbəlom na, m̄a sər ha ta dedək Mbəlom ma vəleye, m̄a dzala gər faya sulo sulo bay hərwi ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo aye na, nəŋgeye andza dəlov nakə wekit wekit mətasl a bəl kwa a diye wuray wuray tebiye aye. ⁷ Slala i ndo nakay andza niye m̄a dzala mə gər ŋgay Bəy Maduweŋ ma vəleye wu bay, ⁸ hərwi mədzal gər ŋgay sulo sulo ka Mbəlom, mədzele gər ŋgay ka wu nəte bay.

Ndo i mətawak hay ta ndo i zlele hay

⁹ Ndo nakə mətawak eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay m̄a ŋgwasa hərwi Mbəlom ka səkah ha. ¹⁰ Ndo nakə zlele eye faya ma pay bəzay a Yesu Kəriste aye na, dərev ŋgay m̄a ŋgwasa dərmak hərwi Mbəlom kə ma ha ka dala. A sər ha na, ma dziye andza məvurze i guzer nakə a bəta

bàse aye. ¹¹ Pat kà zla faya abàra ngulak na, ma kuliye ha guzer, māvurze hay ta kutsiye ada mǎle tay kà nas. Andza niye, ndo i zlele ma dziye tǎ mǎsler ngay hay tebiye andza guzer neheye tǎ bǎta kǎriye tsa aye.

Mbǎlom ma dziye ha ndo bay

¹² Mǎngwese ma ndziye ka ndo nakǎ a sǎmay naha a mǎdze neheye tǎ dza ha aye. Kǎ sǎmay a mǎdze neheye na, Mbǎlom ma vǎleye magogoy ngay, andza mǎgwede sifa nakǎ a gwǎd ma vǎliye a ndo neheye a wuda tay ha aye.

¹³ Tadǎ masǎpete kǎ ndzay a gǎr a ndoweye na, mǎ gwǎd «Maa sǎpat ga na Mbǎlom» bay hǎrwi ndǎray ma sliye masǎpete Mbǎlom ka mǎge mǎnese bay, ada Mbǎlom a sǎpat ndo a mǎnese bay dǎrmak. ¹⁴ Kwa way a ge mǎnese na, ta bor i bo ngay nakǎ lele bay a sǎpat na ka mǎge mǎnese aye. ¹⁵ Wu neheye lele bay a dzala mǎ gǎr ngay aye, ma dǎba i mǎndze tsekwenj na, ma giye parakka. Mezeleme niye ka sǎkah haladzay na, ma diye ha a mǎmǎte. ¹⁶ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, ndǎray mǎ vakum gǎr bay. ¹⁷ Wu neheye ngwalak eye tebiye ti yaw abàra ka tǎv i Mbǎlom, wu neheye lele eye na, i Mbǎlom Bǎba kway nakǎ a ge pat tǎ wurzla hay aye. Mbǎlom na, a mbǎdǎ bay, a mbǎdǎ andza pat nakǎ a mbǎdǎ ma gǎriye kurom ha a lǎvǎnj aye bay. ¹⁸ A vǎlakway sifa tǎ bazlam ngay dedek eye. A ge niye na, tǎ dǎrev hǎrwi ada kǎ tǎrakwa kurre eye hay mǎ walanj i wu neheye a ge aye.

Pumay zǎm a bazlam i Mbǎlom ada gum wu nakǎ a tsik aye

¹⁹ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, dzalum ka wu nakay ananj aye: Ndzum tsezlezlejje ka mǎpay zǎm a wu neheye siye i ndo hay ta tsikiye aye, ane tuk na, kǎ tsik me bǎse tsa bay, zla hǎlay eye tǎday ada kǎ ge mevel bǎse bay dǎrmak, ²⁰ hǎrwi ndo nakǎ ma giye mevel aye na, ma sliye faya mǎge wu nakǎ a yay a gǎr a Mbǎlom aye bay. ²¹ Hǎrwi niye, zǎm na wu neheye lele bay tebiye abàra mǎ dǎrev kurom, kǎ gum mezeleme sa bay. Rǎhum ha gǎr kurom ka dala kame i Mbǎlom, ada pumay zǎm a bazlam nakǎ a pa a dǎrev kurom aye. Bazlam nakay na, gǎdanj ngay andaya mǎtǎme ha mǎsǎfǎre kurom.

²² Kǎ tǎrum ndo mǎpay zǎm a wu nakǎ Mbǎlom a tsik aye dǎkdek bay, gum wu nakǎ a tsik aye dǎrmak. Ndo nakǎ a pay zǎm dǎkdek tsa kǎ ge na faya mǎsler eye bay na, a vay gǎr a bo ngay. ²³ Tadǎ ndoweye a pay zǎm a bazlam nakay ada kǎ ge wu nakǎ a tsik aye bay na, nenjeye andza ndo nakǎ a zǎba ka dǎre ngay mǎ malam, nenjeye kǎkay na, a ngatay. ²⁴ A zǎba ka dǎre ngay lele na, a ye ngway. Nenjeye kǎkay na, a mǎtsa ha gǎr tǎ mazǎbe ngay. ²⁵ Ndowneye ka zǎba dǎre a bazlam i Mbǎlom mapala eye, kǎ ge ha mǎsler tǎ wu nakǎ a tsik aye na, Mbǎlom ma piye faya ngama. Mǎ pay zǎm dǎkdek tsa ada mǎ mǎtsa ha gǎr bay. Ane tuk na, dǎh mǎ rǎhay ha gǎr. Mbǎlom ma piye faya ngama hǎrwi bazlam nakay mapala eye ngwalak eye, nenjeye gǎdanj eye hǎrwi mǎtǎme kway ha abàra mǎ mezeleme.

²⁶ Tadǎ ndoweye kǎ dzala nenjeye ndo mǎpay bǎzay a Mbǎlom, kǎ gay metsehe a dǎrneh ngay bay faya ma tsikiye wu neheye lele bay aye huya na, a vay gǎr a bo ngay, mǎpay bǎzay a Mbǎlom ngay niye ma giye ngama kwa tsekwenj bay. Bazlam ngay neheye faya ma tsikiye tǎ tǎra kǎriye. ²⁷ Mǎpay bǎzay a Mbǎlom ta lele eye nakǎ a yay a gǎr a Mbǎlom aye na, mǎgatay gǎr a wur mǎtawak hay, a madakway i ngwas neheye faya ta siye dǎretsǎtseh aye. Mǎ gay metsehe a bo ngay hǎrwi ada wu i mǎndzibǎra neheye lele bay aye tǎ ye ha a mezeleme bay.

2

Ndo hay tebiye kame i Mbəlom na, nəte

¹ Malamar ga hay, nəkurom na, ka dzalum ha ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Neŋgeye bagwar eye a ze wu hay tebiye ta məzlaḅ, ka ŋgatakway a Mbəlom na, ma neŋgeye. Hərwi niye, kâ ŋgənum ha ka bo abəra ndo hay bay. ² Agəna ndo andaya, a pa ka bo peteked neheye tə le aye, a pa wu a wur həlay neheye tə vəd ta gura eye, a ye naha a məhay gər kurom. Ndo ŋged na, mətawak eye peteked ŋgay neheye ka bo aye lele bay. ³ Nəkurom ka dəsłumay ha gər na, a ndo nakə a pa ka bo peteked neheye tə le aye, ka gwaḏumay: «Amboh, dara, ndza ka dzanḡa ŋgwalak eye.» Ndo nakə mətawak eye na, ka gwaḏumeye: «Lətse mələtse» kəgəbay ka gwaḏumeye «Ndza kanan ka dala.» ⁴ Taḏə ka gum andza niye na, ka ŋgənum tay hay ka bo abəra ndo hay bəḏaw? Ka gumay sariya a ndo nəte mə walaŋ i ndo niye hay bəḏaw? Wu neheye ka dzalum aye na, lele bay.

⁵ Malamar ga neheye na wuḏa kurom haladzay aye, tsənum lele, ka sərum təbədew Mbəlom a pala ndo neheye mətawak eye ka mənɗzibəra aye na, hərwi ada tā pa mədzal gər ka Yesu Kəriste ada tā huta zlele nakə dedek eye, a pala tay hərwi ada tā fələkwa a Bəy i Mbəlom nakə a gwaḏ ma zliye, ma vəliye a ndo neheye ta wuḏa na aye. ⁶ Ane tuk na, nəkurom ḏuh faya ka kətsumeye tay ha ndo i mətawak hay. Maa gawakum ḏəretsətseh na, ndo i zlele hay na gwaḏ ḏuh ba? Maa vahawa kurom kame i sariya na, nəteye. ⁷ Maa tsik wu nakə lele bay aye ka məzele ŋgwalak eye i Yesu Kəriste nakə tə zalakum ha aye na, ndo i zlele hay.

⁸ Taḏə ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye na, ka gum lele. Bazlam nakay mapala eye a gwaḏ: «Wuḏa ndo i məged yak ḏərmak andza ka wuḏa na gər yak.*» ⁹ Ane tuk na, taḏə ka ŋgənum tay ha ka bo abəra ndo hay na, ka gum mənese, bazlam mapala eye ma gəsiye kurom hərwi nakə ka rəhumay ha gər bay aye.

¹⁰ Kwa taḏə ndoweye ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye, ane tuk na, kə nas ha nəte ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə nas tebiye. ¹¹ Hərwi Mbəlom nakə a gwaḏ: «Kâ ge madama bay†» aye na, a gwaḏ, «Kâ kəd gər i ndo bay‡» ḏərmak, ane tuk na, taḏə ka kəd ndo na, kwa ka ge madama bay na, ka nas ha bazlam i Mbəlom mapala eye. ¹² Hərwi niye faya na gwaḏakumeye, sərum ha, mə wu neheye ka tsikumeye ada mə wu neheye ka gumeye na, Mbəlom ma gakumeye sariya, ma tsətsahiye taḏə nəkurom ka rəhumay ha gər a bazlam nakay gədaŋ ŋgay andaya mətəme kurom ha aye. ¹³ Taḏə ndoweye kə sakay naha a siye i ndo hay bay na, ahəl nakə Mbəlom ma giye sariya aye ma sakay naha bay ḏərmak. Ane tuk na, taḏə ka sakay naha a ndo hay na, Mbəlom ma gəsiye kar a sariya bay.

Məpe mədzal gər ka Yesu ta məge məsler

¹⁴ Malamar ga hay, taḏə ndoweye kə tsik tə bazlam kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge wu nakə Mbəlom a tsik aye bay na, ma dzəniye na ma kəkay? Mədzal ha andza nakay na, ma təmiye ha bay. ¹⁵ Agəna siye i ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay andaya, peteked andaya fataya bay, may a wur fataya ḏərmak. ¹⁶ Taḏə ndo mə walaŋ kurom a gwaḏatay: «Dum tə zay. Mbəlom mâ vəlakum peteked ta wu mənɗay», ane tuk na, kə vəlatay wu bay

* 2:8 Levitik 19.18. † 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.14, Bazlam mapala eye masulo eye 5.18.

‡ 2:11 Madayaw abəra ma Ezipt 20.13, Bazlam mapala eye masulo eye 5.17.

na, ɲgama eye mey? ¹⁷ Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərmaƙ. Taɗə ndoweye kə gwad kə dzala ha ka Mbəlom, ane tuk na, kə ge məsler ɲgwalak eye bay na, mədzal gər ɲgay ka Mbəlom kə mət.

¹⁸ Agəla ndoweye ma gwadiye «Ndo ɲgeɗ faya ma dzaliye ha ka Mbəlom, ndo ɲgeɗ faya ma giye məsler ɲgwalak eye.» Na mbədeye faya na, bəzeɲ ha ma kəkay nakə faya ka dzaliye ha ka Mbəlom aye ada faya ka giye məsler ɲgwalak eye bay. Ada neɲ na bəzakeye ha məsler ga neheye ɲgwalak eye hərwi ada kə ɲgatay neɲ faya na dzaliye ha ka Mbəlom. ¹⁹ Ka dzala ha Mbəlom andaya nəte ɲgweɲ. Ka ge lele. Kwa məsəfəre neheye lele bay aye ta dzala ha dərmaƙ, ada hərwi niye faya ta dzadzariye. ²⁰ Nəkar ndo i matərahahaɲ! A saka tā daka ha mədzal gər ka Mbəlom ze mäge məsler ɲgwalak eye na, ma giye ɲgama bay na, ka sər təbədəw? ²¹ Bəba tətə kway Abraham a təra tsəɗaɲɲa kame i Mbəlom na, ta tsəved waray? A təra tsəɗaɲɲa na, tə wu nakə a ge aye bəɗaw? A zla wawa ɲgay Izak məkəɗay naha a Mbəlom. ²² Anəke ka sər ha mədzal ha ka Mbəlom ada ta mäge məsler ɲgwalak eye hay ti ye ka bo salamay. A ge ha andza niye na, kə wəlay ha dərəv ɲgay peteh a Mbəlom. ²³ Wu nakay a ge bo na, andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ɲgay.» ²⁴ Tə zalay «dzam i Mbəlom.» ²⁴ Ka sərurum ha na, ndo a təra tsəɗaɲɲa kame i Mbəlom na, hərwi nakə a ge məsler ɲgwalak eye hay aye dərmaƙ bəna ta mədzal gər dekdek bay.

²⁵ Ta Rahab ɲgwas mäge madama bəbay andza niye. Ndo məsłəre i Yahuda ti ye a gay ɲgay na, ka dzəna tay ha. Kə datay ha tsəved mekeleɲ eye hərwi ada tā təma. Hərwi məsler ɲgay nakə a ge andza niye aye na, ka təra ndo tsəɗaɲɲa eye kame i Mbəlom.*

²⁶ Andza niye, taɗə məsəfəre ki yaw abəra ma ndo na, ndoweye niye kə mət. Mədzal ha ka Mbəlom na, andza niye dərmaƙ. Taɗə ndoweye kə ge məsler ɲgwalak eye hay bay na, mədzal gər ɲgay ka Mbəlom kə mət.

3

Gumay metsehe a dərneh kurom

¹ Malamar ga hay, kə tərurum tebiye kurom eye ndo matətike tay ha ndo hay bay. Sərurum ha nəmaye neheye nəmaa tətikateye a ndo hay aye ta gameye sariya ma ziye i ndo siye hay.

² Nəkway tebiye faya ka gakweye mənese. Taɗə ndoweye faya ma tsikiye me ze mäge mənese na, neɲgeye ndo i dedek. Kə sla da məgay metsehe a bo ɲgay. ³ Dzalum ka pələs təday. Ka pakway bəre a bazlam a pələs na hərwi ada mā rəhakway ha gər ada ma zəɲgaliye tsəved nakə a sakway aye. ⁴ Zəbum ka kwalalaɲ i yam bagwar eye. Kwa taɗə bagwar eye hay bəbay ada mətasl faya ma wəzliye ta gəɗaɲ ma diye ha bəbay na, ndo faya ma geye metsehe tə wuye andaya tsekweɲ hərwi ada mā ye a təv nakə a say aye. ⁵ Dərneh i ndo na, andza niye dərmaƙ. Kwa neɲgeye tsekweɲ bəbay na, ma sliye məɗəslay ha gər a bo tə wu bagwar eye hay.

Zəbum! Ako tsekweɲ na, ma təmiye kəsaf bagwar eye tebiye təlməd təlməd. ⁶ Dərneh i ndo bəbay andza ako. Mənese i mənɗzibəra na, mə dəma, mə bo kway. Faya ma nasiye ha bo tebiye. Ma vatiye ako nakə ma dziye ha məsəfəre i ndo tebiye. Ako niye a yaw na ma ako nakə ma mbatiye bay ka tor eye.

§ 2:23 Madazlay i wu hay 15.6. * 2:25 Zozowe 2.1-21.

⁷ Ndo hay ta sliye faya mągay metsehe a wu hay tebiye, ta sliye faya ka wu i pesl hay, diyen hay, dądącą hay ada tą kąlef dąrmak. ⁸ Ane tuk na, ndo hay ta sliye faya mągay metsehe a dąrneħ bay. Neņgeye na, wu naką lele bay aye. A sla faya mąndze sąkeffe bay. Neņgeye maraha eye ta muwar naką ma kądiye ndo aye. ⁹ Ta dąrneħ na, ka zambađakweye ha a Mbąlom Bąba kway, ada ka vąlakweye tay ha mezeleme a ndo neheye a ge ka mandzakit bo űgay aye dąrmak. ¹⁰ Bazlam i mazambađay a Mbąlom ta mąvąle mezeleme a ndo a yaw mą huđ i bazlam eye nąte. Malamar ga hay, mą tąra andza niye bay. ¹¹ Yam naką a tsąhąn aye ta yam naką hąrwak hąrwak aye ta űgązaweye ma bąđiyem eye nąte dąw? ¹² Malamar ga hay, sąrum gurov ma sliye faya mąwe tetądącz dąw? Werepezl ma sliye faya mąwe gurov dąw? Yam naką a tsąhąn aye na, ma űgązaweye yam naką a tsąhąn bay aye bay.

Metsehe naką a yaw abąra ka tąv i Mbąlom aye

¹³ Ndo i metsehe andaya mą walaņ kurom dąw? Ndo i ndaraw andaya dąw? Mą bązay ha metsehe űgay ta mąge mąsler űgwalak eye hay ada mą hąna ha gąr űgay ka dala. ¹⁴ Agąna nąkurom sąlák eye, ada dąrev kurom đuwekeke, ada faya ka dzalumeye ka bo kurom eye đekđek tsa dąrmak. Tądą ką ge andza niye na, ką űgalakum bay ada ką rawum me ka dedek bay. ¹⁵ Slala i metsehe niye na, a yaw abąra ka tąv i Mbąlom bay, nakay na, i mąndzibąra. Mąsąfąre i Mbąlom andaya mą đma bay, wu i ndo zezen hay, a yaw mą hąlay i Fakalaw. ¹⁶ Tądą ndo hay sąlák eye hay ada faya ta dzaliye ka bo tay eye đekđek na, wu hay ta diye ka bo ta tsąved eye sa bay ada slala i wu neheye lele bay aye ta ndohwaweye dąrmak.

¹⁷ Ane tuk na, metsehe naką a yaw abąra ka tąv i Mbąlom aye na, wal. Neņgeye na, tsąđanņa, a vąl mąndze zay mą walaņ i ndo hay, neņgeye ląfedede, a sara ha gąr tąngwa tąngwa bay, a sakay naha a ndo hay, a ge na, mąsler űgwalak eye huya, a űgąna tay ha ka bo abąra ndo bay, dąrneħ mą bazlam űgay sulo tąbey. ¹⁸ Ndo neheye ta wuđa mąndze zay aye na, faya ta dząniye siye i ndo hay ka mąhute mąndze zay. Wu naką faya ta giye na, ma giye lele. Ma giye andza ta sląga wu a guvah ada tą dza wu naką a ndzohw aye.

4

Ką gum dzam ta mąndzibąra bay

¹ Mąsal bo tą matąre mą walaņ kurom na, a yaw mąņgay? Na gwad hąrwi naką bor i bo kurom hay faya ta tsaliye bo mą nąkurom aye.

² A sakum wu hay, ada ka hutum bay na, nąkurom maląva bo eye ka mąkąde ndo hay. Ka gumeye dąre ka wu hay ane tuk na, ka slumeye faya mąhute bay. Hąrwi niye faya ka tąrumeye ada faya ka tsalumeye bo mą walaņ kurom aye. Ka hutumeye wu naką a sakum aye bay hąrwi ka tsątsahum ka Mbąlom hąrwi ada mą vąlakum bay. ³ Kwa tąđą ka đuwulumay me a Mbąlom hąrwi ada mą vąlakum, ma vąlakumeye bay hąrwi ka đuwulumay me ta tsąved lele aye bay, ka tsątsahum wu neheye ka gum faya dąre aye.

⁴ Nąkurom ka tąrum andza űgwas neheye faya ta giye madama aye. Sąrum ha, tąđą ndoweye ka wuđa wu i mąndzibąra na, neņgeye ndo mąne dąre i Mbąlom. Ndo naką a say mąpay bązay a wu i mąndzibąra aye na, ka tąra ndo mąne dąre i Mbąlom. ⁵ Nąkurom ka dzalum wu naką tą watsa a Derewel i Mbąlom aye na, ka tąra wu kąriye dąw? A gwad: «Mąsąfąre naką Mbąlom a pa a bo kway aye na, sąlák eye.» ⁶ Sa na, ma vąlakweye űgama naką a ze wu tebiye aye. Andza naką tą watsa a Derewel i Mbąlom aye na, «Mbąlom ma

kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye, ane tuk na, ma vəliye ɲgama a ndo neheye tə həna ha gər aye.* »

⁷ Hərwi niye, rəhumay gər a Mbəlom. Səmumay naha a Fakalaw, ma hwayakumeye. ⁸ Həndzədum ka təv i Mbəlom, ma həndzədiye tə nəkurom dərma. Nəkurom neheye faya ka gumeye mezeleme aye, barum na həlay kurom. Nəkurom neheye mədzal gər sulo sulo aye, zlum na mezeleme abəra mə dərev. ⁹ Ndzum tsokodokkwa hərwi mezeleme kurom hay, ada tuwum. Kā ɲgwasum dūh bay, tuwum. Dərev kurom m̄a ɲgwasa sa bay, ane tuk ndzum tsokodokkwa. ¹⁰ Hənum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi ada m̄a səkah kurom ha.

Kā gum sariya ka ndo bay

¹¹ Malamar ga hay, kā tsikum wu nakə lele bay aye ka ndo hay bay. Ndo faya ma tsikiye wu nakə lele bay ka ndo aye ada faya ma giye faya sariya aye na, a tsik wu nakə lele bay ka bazlam mapala eye ada faya ma giye faya sariya dərma. Azlakwa tadə faya ka giye sariya ka bazlam mapala eye na, faya ka rəhay ha gər, faya ka giye faya sariya dəkdek tsa. ¹² Maa vəl bazlam mapala eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ɲgweɲ. Ndo məge sariya na, neɲgeye nəte ɲgweɲ. Maa sla mətəme tay ha ndo hay na, neɲgeye nəte. Maa sla mədze tay ha na, neɲgeye nəte ɲgweɲ. A nəkar, ka dzala nəkar na, way nakə ka gateye sariya a ndo hay aye.

Kā dəsłumay gər a bo bay

¹³ Pumay zləm a wu nakə na tsikiye, nəkurom neheye faya ka gwadumeye: «Bəgom kəgəbay tədə na, nəmaa diye a wuzlah gay, nəmaa ndziye mə dəma məve nəte hərwi məhute suloy haladzay.» ¹⁴ Ane tuk na, nəkurom na, ka sərum wu nakə ma giye bo tədə aye bay. Məsəfəre kurom na, andza makukulek nakə mändze tsekweɲ ka ɲgateye, tsa na, ma dziye sa aye. ¹⁵ Ka gwadumeye dūh na: «Tadə kə yay a gər a Mbəlom na, nəmaa ndziye tə däre, nəmaa giye wu nakay kəgəbay wu taday.» ¹⁶ Ane tuk na, faya ka ɲgalakumeye, ka ɲgalakumeye tə bazlam kurom neheye faya ka tsikumeye aye. Məge andza niye lele bay.

¹⁷ Andza niye sərum ha na, ndoweye a sər məge ɲgwalak ada kə ge na bay na, kə ge mənese.

5

Nəkurom ndo i zlele hay, gum metshe

¹ Gum metshe nəkurom ndo i zlele hay, tuwum bo kurom ta magala hərwi dərətsətseh neheye faya ta həbiye kurom aye. ² Zlele kurom hay ta ze, peteked kurom hay bəbay mətul hay ta nda. ³ Gura kurom hay ta suloy kurom na, reɲgez kə nas tay ha, reɲgez ma makumeye ha mənese hərwi nəkurom həzay eye. Bo kurom ma ta nasiye dərma, andza ta fəkiye ta ako. Ka hayumay gər a zlele a həlay nakay anəɲ mändzibəra mazlambar ma ndəviye aye. ⁴ Ka vumatay gər a ndo neheye tə ge məsler ma guvah kurom aye, ka vəlumatay wu i merəbe tay bay. Tsənum kəkay nakə faya ta tuweye naha bo a Mbəlom hərwi ada m̄a dzəna tay ha aye. Ndoweye neheye tə gakum məsler aye na faya ta tuwiye ada Bəy Maduweɲ Mbəlom Gədan eye faya ma tsəniye.

⁵ Ka ndayum bəra tə zlele kurom ka mändzibəra, ka pumay bəzay na, wu neheye tə yakum a gər aye. Ka ndawum wu mänday haladzay, ka gəlawum

* 4:6 Dzeke hay 3.34.

tetəp tetəp andza sla nakə ta kədiye. ⁶ Ka gəsüm tay ha ndo neheye ta gakum wuray bay aye a sariya, ka kədum tay ha. Nəteye na, ta ge fakuma gədan bay.

Zlum ŋgatay ada dūwulum me

⁷ Malamar ga hay, zlum ŋgatay hus a həlay nakə Bəy Maduweŋ ma maweye fakwaya aye. Zəbum ka ndo məfəte hay təday. Ndo məfəte na, ma həbiye wu i guvaŋ ŋgay hay ta məzle ŋgatay. Ma həbiye na, ka madazlay i makurre i yam məpe hus ka maduk i duk i yam nakə tsiy ma piye sa bay aye. ⁸ Nəkurom dərmak, zlum ŋgatay. Ndzum 6əŋbəŋ hərwi pat i məmaw i Bəy Maduweŋ kway mazlambar faya ma ndisleweye.

⁹ Malamar ga hay, kâ guŋguzum wuray a bo bay hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay. Tsənum, ndo nakə ma giye sariya aye mazlambar faya ma ndisleweye, neŋgeye malətsa eye ka həlay məged.

¹⁰ Malamar ga hay, dzalum ka ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye tə tsik me ta məzele i Mbəlom aye. Ta sa dəretsətseh ada ta zla ŋgatay. Nəkurom dərmak, zlum ŋgatay andza nəteye. ¹¹ Zəbum, ndo neheye Mbəlom a pa fataya ŋgama hərwi nakə tə səmay naha a dəretsətseh aye. Ka tsənum labara i Zob nakə a səmay naha a wu hay ahəl nakə dəretsətseh a ndzay a gər aye.* Ma dəba eye na, ka sərum ha wu nakə Mbəlom a vəlay aye.† Ta dedek Mbəlom na, a sakay naha a ndo hay, ma gəteye ŋwalak.

¹² Malamar ga hay, bazlam bagwar eye anar: Mə wu hay tebiye na, kâ mbađum bay. Kâ mbađum ta magərmbəlom bay, kâ mbađum ta dala bay, kâ mbađum tə wu mekeleŋ eye bay. Lele na, ayaw kurom mâ ndza ayaw. A'ay kurom mâ ndza a'ay. Tsikum andza niye hərwi ada Mbəlom mâ gəs kurom a sariya bay.

¹³ Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom faya ma siye dəretsətseh na, mâ dūwulay me a Mbəlom. Tadə ndo andaya mə walaŋ kurom dərev ŋgay faya ma ŋwasiye na, mâ gay naha dəmes a Mbəlom, mâ zambađay.

¹⁴ Tadə ndo andaya dəvats eye mə walaŋ kurom na, mâ zalatay a madugula i ndo məpe mədzal gər ka Yesu hay hərwi ada tã fada faya mal ta məzele i Bəy Maduweŋ Yesu ada tã dūwulay me a Mbəlom hərwi ŋgay. ¹⁵ Tadə ka dūwulay me a Mbəlom ada kə dzala ha Mbəlom kə tsəne mađuwule me ŋgay na, ma dzəniye na. Bəy Maduweŋ ma mbəliye ha. Tadə kə ge mezeleme na, Mbəlom ma pəsay ha dərmak.

¹⁶ Hərwi wu nakay, neŋ faya na gwađumeye, đum ha a bo mezeleme kurom hay mə walaŋ kurom nəte nəte, ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ndo siye hay dərmak hərwi ada Mbəlom mâ təma kurom ha. Mađuwule me i ndo nakə tsədaŋŋa kame i Mbəlom aye na, gədan eye haladzay. ¹⁷ Dzalum ka Eliya nakə ahəl niye aye. Neŋgeye na, ndo andza nəkway. Ka dūwulay me a Mbəlom tə dərev ŋgay peteh hərwi ada yam mâ pa bay.‡ Yam kə pa ka dala niye bay məve mahkar ta kiye məkwa. ¹⁸ Ma dəba eye na, a dūwulay me a Mbəlom hərwi ada yam mâ pa sa. Mbəlom a paw yam ada wu hay ta ndzohwaw dərmak.§

¹⁹ Malamar ga hay, tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dze abəra ka tsəved i Mbəlom, tsa na, ndo ki ye kə ma ahaya ka tsəved na, ²⁰ sərum ha ndoweye nakə ka dzəna ndo i mezeleme hərwi ada mâ gər ha mezeleme aye na, ma təniye ha ndo i mezeleme niye abəra ma mədahaŋ. Kwa tadə mezeleme ŋgay haladzay bəbay na, Mbəlom ma pəsay ha.

* 5:11 Zob 1.1–2.10. † 5:11 Zob 42.10–17. ‡ 5:17 Zəba mə 1 Bəy hay 17.1. § 5:18 Zəba mə 1 Bəy hay 18.1, 41–46.

Makurre i derewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwə

Piyer a watsa derewel na, a ndo mæpe mædzal gər neheye ma gəma zlam ka dala i Roma ta diye i tsakay ada ta diye i bəzay i mbəlom i Azi nakə tə zalay anəke Turki aye. Nəteye mandza eye mə dəma andza mbəzlew hay hərwi nəteye ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (1.1; 2.11). Ta zəba fataya andza ndo hay bay, tə dəsawa fataya parasay kəriye ada tə gawatay dəretsətseh.

Piyer a watsa hərwi məvələtay gədanj ka mæpe mædzal gər ada ka wu nakə tə pa faya mædzal gər aye, a vələtay gədanj ka mændze andza ndo neheye Mbəlom a pala tay aye.

Piyer a watsa a ndo neheye mede tay andza i bəba tətə tay hay sa bay ada andza i ndo tay hay sa bay (1.13–2.4). A dətay ha a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu (2.4–10). Ta sliye məsəmay naha a wu neheye mawura bo aye (1.3, 13, 21; 3.15).

Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahanj. Mədok i ndo mæpe mædzal gər hay na, nəngeye (4.12–19). Ma mændze mə walanj i ndo hay na, mawudə bo, məhəne ha gər nəte ta nəte a bo, faya ma lakiye tay ha ndo məkalay kame a ndo hay, gawla hay ada ta hawal i ndo siye hay ka tsəved ngwalak eye (5.1–7; 1.22–2.3). Slala i mændze andza nakay na, faya ma dətəye ha a ndo i bəra hay ta sliye faya mətsede tay a ndo mæpe mædzal gər hay ka Yesu bay.

Mətsike me

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Piyer, ndo i maslanj i Yesu Kəriste. Na watsakum naha a nəkurom ndo i Mbəlom neheye ka ngənum gər kuye kuye, nəkurom anəke mandza eye madurlonj eye hay ka dala i Poŋtus, ka dala i Galat, ka dala i Kapados, ka dala i Azi ada ka dala i Bitini aye. ² Kurre ahəl niye bə Mbəlom a sər wu nakə ma giye hərwi kurom aye. A pala kurom na, mata tərə ndo ngay hay ta gədanj i Məsəfərə ngay hərwi ada kâ rəhumay ha gər a Yesu Kəriste hərwi ada tā gwatsaka fakuma bambaz ngay. Niye na, ka tərumeye tsədanja kame i Mbəlom.

Mbəlom mâ səkah ha mæpe fakuma ngama haladzay ada mâ vələkum zay kame kame.

Mbəlom ma vələkweye sifa nakə ma ndəviye bay aye

³ Zambadəkway a Mbəlom, Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste hərwi ka gakway mə bo. Hərwi niye a vələkway sifa wedeye tə həlay i Yesu Kəriste hərwi nakə Yesu Kəriste a lətsew abəra ma mədahanj aye. Hərwi niye ka sərakwa ha ka lətsakwaweye abəra ma mədahanj dərma. ⁴ Ka sərakwa ha ka hutakweye wu nakə ngwalak eye Mbəlom ma vələkweye a nəkway ndo ngay hay aye mə mbəlom. Wu niye ma ndziye na, huya. Ma nasiye bay, ma kuliye andza guzer bay. ⁵ Nəkurom neheye ka pum mædzal gər kurom ka Mbəlom aye na, Mbəlom faya ma tsəpiye kurom ta gədanj ngay hərwi ada ndo hay təbiye tā sər ha parakka, ahəl nakə mændzibəra ma ndəviye na, Mbəlom ma təmiye kurom ha.

⁶ Hərwi niye ngwasum haladzay. Kwa tadə faya ka sumeye dəretsətseh ta tsəved wal wal a həlay tsekweŋ bəbay na, ngwasum haladzay. ⁷ Kwa gura nakə ma nasiye bəbay aye na, ndo hay tə zlawə, tə pawə na a ako hərwi mædze

ha nenjeyele lele daw. Andza niye dærmak mæpe mædzal gær kurom nakæ ka pum ka Mbælom aye na, a ze gura ada ta dziye ha dærmak. Mædze niye faya ta dziye kurom ha aye na, hærwi ada tã ngatay a mædzal gær kurom nakæ ka pum ka Mbælom aye na, ka dzalum ha tã dærev kurom peteh. Hærwi niye, ahæl nakæ Yesu Kæriste ma maweye na, ndo hay ta dæslakumeye ha gær, ta zambadakumeye, ta vælakumeye mæzlaß. ⁸ Kwa ka ngatumay a Yesu Kæriste tã dære kurom zuk bay bæbay na, ka wudum na tsiy. Kwa ka ngatumay anæke bay bæbay na, ka dzalum ha faya. Hærwi niye dærev kurom maraha eye ta mængwese haladzay, ndo ma sliye faya matækære bay tebiye. ⁹ Ka hutum mængwese niye na, hærwi Mbælom ma tæmiye kurom ha. Nakay na, magogoy i mædzal gær kurom nakæ ka pum ka Yesu aye.

¹⁰ Ahæl niye na, ndo mæde ha bazlam i Mbælom ta ræzlay a gær a mapæle ma kækay nakæ Mbælom ma tæmiye tay ha ndo hay aye. Wu niye lele eye Mbælom a gwad ma vælakumeye na, ta datay ha a ndo hay kurre. ¹¹ Mæsæfære i Kæriste nakæ mæ dærev tay aye kã datay ha kurre, a gwadatay: Kæriste ma siye dæretsætseh, ma dæba eye na, ma hutiiye mædæslyay ha gær nakæ ndo hay ta dæslay gær aye. Ndo i maslanj i Mbælom neheye ta pæla hærwi ada tã sær ha wu neheye ma giye bo na, ahæl waray ada ma tæriye na, ma kækay. ¹² Mbælom a datay ha ka bo abæra, mata ngatay a wu neheye na, nætæye bay. Ane tuk na, wu niye hay na, i kurom. Anæke ndo neheye faya ta dækumeye ha Labara Ngwalak eye na, ta tsikakum wu neheye. Tã tsikakum na, ta gædanj i Mæsæfære Tsædanja eye nakæ Mbælom a slæraw mæ mbælom aye. Kwa gawla i Mbælom hay bæbay a satay mæsære wu neheye hay dærmak.

Ndo hay ta ge wu nakæ a yay a gær a Mbælom aye

¹³ Hærwi niye, lævum ha bo ta mædzal gær kurom na, ka mæge mæsler i Mbælom. Gumay metsehe a bo kurom lele, pum mædzal gær kurom ka ngwalak i wu nakæ Mbælom ma vælakumeye pat nakæ Yesu Kæriste ma maweye aye. ¹⁴ Gæsumay me a Mbælom huya andza wawa neheye tã gæsawatay me a bæba tay hay aye. Ahæl niye, ka særum bazlam i Mbælom zuk bay na, ka pumay bæzay a wu nakæ lele bay aye. Anæke kã mum a dæma sa bay. ¹⁵ Mbælom nakæ a zalakum kã tærum ndo ngay hay aye na, nenjeyele tsædanja. Nækurom dærmak tærum tsædanja mæ wu nakæ faya ka gumeye tebiye. ¹⁶ Hærwi tã watsa mæ Derewel i Mbælom, a gwad: «Tærum tsædanja, hærwi nenj tsædanja.*»

¹⁷ Ahæl nakæ faya ka duwulumay me a Mbælom aye na, ka zalawumay Bæba. Kæ ge andza niye na, ræhumay ha gær. Mede kurom mâ ge lele a hælai nakæ nækurom ka mændzibæra aye hærwi nenjeyele a ge sariya a ndo na, ka wu ngay nakæ a ge aye. ¹⁸ Ka særum ha Yesu ka mbæda kurom ahaya tsælok abæra mæ kule i bæba kurom neheye a ge ngama bay ta tætikakum aye. A mbæda kurom ahaya abæra mæ kule niye na, tã wu nakæ andza suloy ma nasiye aye bay. ¹⁹ Ane tuk na, a tæma kurom ahaya na, tã bambaz i Yesu Kæriste nakæ a ze wu hay tebiye aye. Nenjeyele a ndzækit bo na, andza vo'ar i tæbanj wawa eye nakæ tã kæday a Mbælom mænese kwa tsekweñ andaya faya bay tebiye. ²⁰ Kurre ahæl niye Mbælom kæ ge mændzibæra zuk bay aye na, bæ kã zla na. Ka mændæve i mændzibæra nakæ anæke ma ndæviye aye na, Mbælom a dækum ha parakka, hærwi ada mâ tæma kurom ha. ²¹ Ka dzalum ha ka Mbælom na, hærwi ngay nakæ a tæma ahaya abæra ma mædahanj ada a vælai mæzlaß aye. Andza niye, ka pum mædzal gær kurom na, ka Mbælom ada ka særum ha nenjeyele ma tæmiye kurom ha.

* 1:16 Levitik 19.2.

Wudum bo

²² Ka tərüm tsədaŋŋa na, hərwi nakə ka rəhumay ha gər a wu neheye dedək Mbəlom a da ha aye ada ka wudum siye i ndo neheye faya ta pay bəzay a Mbəlom aye. Faya na gwadəkumeye: Wudum bo huya tə dərev kurom tsədaŋŋa peteh. ²³ Sərüm ha, ka wum bo wedeye na, ta gədaŋ i bazlam i Mbəlom nakə ma vəliye sifa a ndo hay ada ma nasiye dāda bay aye. Ka tərüm Wawa i Mbəlom nakə dāda neŋgeye ma mətiye bay aye. Neŋgeye na, andza nəkway neheye ka mətakweye aye bay. ²⁴ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, a gwad:

«Ndo hay tebiye ta ndzəkit bo na, andza guzer.

Məle tay a ndzəkit bo andza məvurze.

Guzer kə kula na, məvurze ŋgay eye a kalawa.

²⁵ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye.†»

Bazlam i Mbəlom niye na, Labara Ŋgwalak eye nakə tə dakum ha aye.

2*Mbəlom a pala kurom na, hərwi ada kâ tərüm i ŋgay*

¹ Hərwi niye zlum na mənese abəra mə dərev kurom, kâ vumatay gər a ndo hay bay, dərneh mâ ge mə bazlam kurom sulo bay, kâ gum dère ka wu i ndo hay bay, kâ ŋgəlumay bəzay a ndo bay. ² Tərüm na, andza wawa ndəriz. Nəteye na, ta wudā məse wah pat pat. Andza niye, nəkurom dərək wudum bazlam i Mbəlom pat pat hərwi ada kâ gəlum ada Mbəlom mâ təma kurom ha tebiye. ³ Andza niye dedək, hərwi tə watsa, tə gwad: «Ka ndzakum Bəy Maduweŋ Mbəlom na, neŋgeye lele.*»

Ndo məpe mədzal gər hay na, nəteye i Mbəlom

⁴ Həndzədum ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. Neŋgeye na, kwar nakə ma vəliye sifa aye. Ndo hay tə kal ha, tə gwad mə gər tay neŋgeye wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Duh neŋgeye na, kwar lele eye nakə Mbəlom a zla, a ze kwar hay tebiye. ⁵ Nəkurom dərək, tərüm andza kwar neheye ta sifa aye hərwi ada Mbəlom mâ həl kurom, mâ dəzl ha gay nakə Məsəfəre ma ndziye mə dəma aye. Ma təriye kurom ha ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye hərwi ada kâ gumay məsler tə dərev kurom peteh. A yay a gər andza niye hərwi Yesu Kəriste. ⁶ Hərwi niye tə watsa mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Tsənum! Na zla ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha gay aye,

na piye na a gəma i Siyoŋ.

Na dəzliye faya gay ga.

Ndo nakə kə dzala ha aye na,

wuray ma dzəmiye na dāda sa bay.†»

⁷ Nəkurom neheye ka dzalum ha aye, i kurom na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, hərwi ndo neheye ta dzala ha bay aye na, andza niye təbey. Hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad:

«Kwar nakə ndo mədəzle gay hay tə zla, tə kal ha aye na,

azlakwa ŋgwalak i kwar nakə ta dəzliye ha aye duh.»

⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom sa na, tə gwad:

«Kwar niye na, ndo hay ta ndəfiye faya sik.

† 1:25 Ezay 40.6-8. * 2:3 Dames hay 34.9. † 2:6 Ezay 28.16.

Hotokom nakə ndo ta dəfiye hərwi ɲgay aye.†»

Ta ndəfiye faya sik na, hərwi nakə ta kərah bazlam i Mbəlom aye. A ge bo andza nakay na, hərwi ka madazlay na, a say a Mbəlom andza niye.

⁹Nəkurom na, slala nakə Mbəlom a zla aye. Nəkurom ka tərūm ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom neheye ta geye məsler a Bəy bagwar aye, nəkurom na, slala nakə Mbəlom a pa na hərwi ɲgay aye. Nəkurom na, slala i Mbəlom i ɲgay eye ɲgway. A zalakum, a həla kurom ahaya abəra ma ləvon, a pa kurom a dzaydzay ɲgay nakə a ze kwa wu hay tebiye aye hərwi ada kâ dūm ha wu neheye bagwar eye a ge aye. ¹⁰Ahəl niye na, nəkurom ndo i Mbəlom hay bay. Ane tuk na, anəke nəkurom ka tərūm ndo ɲgay hay. Ahəl niye na, ka gumay mə bo a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo, ka təmum na tuk.

Tərūm ndo məgay məsler a Mbəlom

¹¹Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, mā mətsakum gər bay, nəkurom ka məndzibəra na, mbəlok hay, gay kurom andaya kanan bay. Hərwi niye neɲ faya na gakumeye ambəh, wu neheye lele bay a say a bor i bo kurom aye na, kâ gum sa bay. Hərwi slala i wu neheye aye na, ta nasiye ha məsəfəre kurom. ¹²Anəke nəkurom na, mandza eye mə walaɲ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Gumay metsehe a məndze kurom lele huya hərwi ada kwa tadə ta tsik fakuma wu nakə lele bay aye na, ta ɲgateye a wu neheye lele faya ka gumeye pat pat aye ada ta zambadəye a Mbəlom pat nakə ma deyeweye ka təv tay aye.

¹³Nəkurom neheye ka wudūm Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste aye na, rəhumay ha gər a ndo neheye faya ta ləviye məndzibəra aye. Rəhumay ha gər a bəy bagwar eye nakə a ləva ndo hay tebiye aye. ¹⁴Rəhumatay ha gər a bəy i dala neheye bəy bagwar eye a pa tay ha aye. A pa tay ha na, hərwi ada tâ gatay dəretsətseh a ndo neheye faya ta giye wu nakə lele bay aye ada ta zambadəteye a ndo neheye faya ta giye ɲgwalak aye. ¹⁵A say a Mbəlom na, gum wu nakə ɲgwalak aye hərwi ada ndo i matərahahay hay, nəteye neheye tə sər wuray bay faya ta ɲgəlakumeye bəzay aye, tâ dərəzl ka bazlam. ¹⁶Tərūm na, andza ndo neheye nəteye tə ləva gər tay aye. Ane tuk na, ka dzalum anəke nəkurom ka ləvum gər kurom, ka slumeye faya məge mənese na, andza niye bay. Ndzum məndze i ndo məgay məsler a Mbəlom hay. ¹⁷Rəhumatay ha gər a ndo hay tebiye, wudūm siye i malamar kurom neheye faya ta pay bəzay a Yesu aye. Dəslumay ha gər a Mbəlom, rəhumay ha gər a bəy bagwar eye dərmak.

Pumay bəzay a mede i Yesu Kəriste

¹⁸Neɲ faya na tsikakumeye a nəkurom neheye faya ka gumeye məsler i ndo siye hay aye, rəhumatay ha gər a ndo i gay kurom hay. Rəhumatay ha gər tə dərev kurom peteh. Kâ rəhumatay ha gər na, a ndo neheye faya ta gakumeye ɲgwalak aye dəkdek tsa bay. Rəhumatay ha gər kwa a ndo neheye faya ta gakumeye wu nakə lele bay aye. ¹⁹Hərwi niye tadə ka səmumay naha a dəretsətseh nakə faya ta gakumeye kəriye hərwi ka pum mədzaɲ gər kurom ka Mbəlom aye na, lele. Kwa tadə ka gum wuray bay na, niye na, wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ²⁰Tadə ka gum mənese, ada tə ndəba kurom faya na, kwa tadə ka səmumay naha a dəretsətseh na, mata zambadakum na, way? Ane tuk na, tadə tə gakum dəretsətseh hərwi ɲgwalak nakə ka gum aye ada ka səmumay naha na, ka gum niye na wu nakə lele a yay a gər a Mbəlom aye.

† 2:8 Zəba mə Dəmes hay 118.22; Ezay 8.14. Ndo hay ta dəfiye faya hərwi ta kərah mədzal ha ka bazlam i Mbəlom, ada ma ta ndzatay a gər nakay.

²¹ Mbəlom a zalakum hərwi məge andza nakay. Hərwi bo i Yesu Kəriste eye tə gər ngay kə sa dəretsətseh hərwi kurom. Nəngeye a dakum ha tsəved hərwi ada kâ pumay bəzay andza i ngay. ²² Nəngeye na, kə ge mənese dāda bay tebiye, kə vay gər a ndəray dāda bay. ²³ Ndo hay ta tsaday, ane tuk na, nəngeye kə tsadatay a dəma bay. Tə gay dəretsətseh na, kə gwad ma gateye a dəma sewed a ndo hay bay. Duh a vəlay ha bo ngay a həlay a Mbəlom nakə ma ngəniye ha sariya ta dedek aye. ²⁴ Yesu Kəriste, bo ngay eye kə zla na mezeleme kway ka gər ngay, ta dar na ka mayako mazləmbada eye hərwi ada mezeleme māvə kway sa bay andza nakə a slə faya mələvay gər a mədahan hay sa bay aye. A ge andza niye na, ada kâ ndzakwa ma məndze nakə a yay a gər a Mbəlom. Mbələk neheye tə gay aye na, kə təma kurom ha. ²⁵ Ahəl niye nəkurom ka tərūm andza təfən neheye faya ta dzədziye aye. Ane tuk na, anəke na, ka mumaw, faya ka pumay bəzay a ndo nakə ma tsəkuriye kurom ada ma tsəpiye məsəfəre kurom aye.

3

Məndze i hasləka hay ta ngay tay hay

¹ Andza niye, nəkurom ngay hay dərmak kwa way māvə rəhay ha gər a zal ngay. Tadə ka gum andza niye na, zal kurom neheye ta dzala ha ka bazlam i Mbəlom bay aye na, ta mbədiye ha dərev tay. Kwa ka tsikumatay bazlam i Mbəlom bay bəbay na, ta dzaliye ha ka Mbəlom hərwi mede i ngay tay nakə lele aye. ² Zal kurom hay ta zəbiye ka mede kurom na, lele tsədanja mənese andaya bay ada faya ka rəhumatay ha gər lele. ³ Kâ ndədikum gər ka mələmbede bo tsa bay: Andza mətərdə gər, kəgəbay mələmbede bo ta zele, ta dasay hay məpe a həlay, kəgəbay məpe ka bo peteked neheye tə le haladzay aye. ⁴ Duh məle kurom māvə zəbaw na, abəra mə dərev kurom hay. Zlum ngayay ada rəhum ha gər kurom, hərwi slala i məle niye na, ma nasiye dāda bay, a yay a gər a Mbəlom haladzay.

⁵ Ahəl niye ngay məpe mədzal gər hay ka Mbəlom ta lambad bo tay na, andza niye. Nəteye na, tə rəhawətatay ha gər a zal tay hay. ⁶ Sara a gawa na, andza niye, a rəhawətatay ha gər a zal ngay Abraham. A zalaway «bəy maduweŋ bay na, anəke nəkurom ka tərūm dem ngay hay.

⁷ Nəkurom hasləka hay dərmak ndzum ta ngay kurom ta mədzele fataya. Sərūm ha, nəteye na, bəle eye hay. Rəhumatay ha gər hərwi sifa nakə Mbəlom ma vəliye kəriye na, ma vəliye a nəkurom ta nəteye dziye. Ka gum andza niye na, ahəl nakə ka dūwulumay naha me a Mbəlom aye na, ma tsənakumeye na.

Ləvum bo hərwi dəretsətseh

⁸ Məndəve i bazlam ga anəŋ na ndəvakumeye naha: Nəkurom tebiye ndzum na, mədzal gər kurom nəte, sakumay naha a bo mə walaŋ kurom nəte nəte, wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte hərwi nəkurom ta malamar hay. Gumatay ngaywalak a ndo mekeleŋ eye dərmak, rəhumatay ha gər dərmak. ⁹ Kâ mum ha sewed tə sewed bay. Tadə ndoweye kə tsadəkum na, kâ tsadumay a dəma bay. Duh gwadumay: «Mbəlom māvə pa fakaya ngay.» Hərwi Mbəlom a zalakum na, ka məge andza niye hərwi ada kâ hutum ngay ngay. ¹⁰ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndoweye a say məndze nakə lele aye
ada a say məndze ma məngwese na,
kutoŋ māvə gər ha mətsike wu nakə lele bay aye
ada māvə gər ha mədəse parasay ka ndo.

¹¹ Mâ gər ha mäge mənese tebiye, mâ ge ɲɟwalak duh, mâ pəla tsəved nakə ma vəliye məndze zay mə walaŋ i ndo mekeleŋ eye hay aye.

¹² Hərwi Mbəlom faya ma tsəpiye ndo neheye faya ta giye ɲɟwalak aye. Faya ma tsənətay na maɗuwule me tay.

Ndo neheye faya ta giye mənese aye na, a say mənɟatay bay.* »

¹³ Taɗə nakurom faya ka pəlumeye mäge ɲɟwalak tə dərev kurom peteh na, ndoweje nakə ma gakurome sewed aye na, way? ¹⁴ Kwa taɗə faya ta gakurome dəretsətseh hərwi wu neheye ɲɟwalak aye faya ka gumeje na, Mbəlom ma piye fakuma ɲɟama hərwi niye. Kā dzədzarumatay a ndo neheye faya ta gakurome sewed aye bay, dərev mâ ye fakuma abəra bay. ¹⁵ Duh pum mədzal gər kurom na, ka Kəriste nətə ɲɟweŋ, neŋgeje Bəy Maduweŋ kurom. Ndzum nakurom maləva bo eye huya məmbədatay faya a ndo neheye ta tsətsah fakuma, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste hərwi meje aye. ¹⁶ Dumatay ha na, ta lafədəde eye, rəhumatay ha gər dərmak. Dərev kurom mâ ndza na, tsədəŋŋa huya, hərwi ada, kwa taɗə ndo hay faya ta tsikiye wu nakə lele bay aye fakuma, horoy ma gateje hərwi faya ta tsadakurome ka mede kurom ka tsəved i Kəriste ɲɟwalak eye.

¹⁷ Taɗə a yay a gər a Mbəlom andza niye na, sum dəretsətseh hərwi wu neheye lele faya ka gumeje duh tə bəmalə nakə ka sumeje dəretsətseh hərwi wu neheye ka gumeje lele bay aye.

¹⁸ Yesu Kəriste, bo ɲɟay eye tə gər kə mət sik nətə hərwi mezeleme kurom hay. Neŋgeje nakə mənese andaya faya bay aye, kə mət hərwi ndo neheye faya ta giye mezeleme aye hərwi ada mâ həl kway ka təv i Mbəlom. Ta kəf na, ane tuk na, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye kə mbəl ha. ¹⁹ Ta gədaŋ i Məsəfəre Tsədəŋŋa eye niye na, a ye a datay ha bazlam i Mbəlom a məsəfəre neheye nətəje ma daŋgay aye. ²⁰ Məsəfəre niye hay na, neheye ahəl niye ta təma bazlam i Mbəlom bay aye. Mbəlom ka həba tay ha haladzay, kə gəs dərev ahəl nakə Nuhu a lambad kwalalaŋ i yam aye. Ndo neheye ti ye a dəma aye na, nətəje hala bay. Mbəlom a təma tay ha abəra ma yam na, nətəje tsamahkar tsə. ²¹ Yam niye a dā ha na, madzəhuḃe ndo hay nakə ta dzəhuḃiye tay ha a yam aye. Mata təme kurom ha na, madzəhuḃe niye, ma təmiye kurom ha abəra mə mezeleme. Ta dzəhuḃiye kurom ha na, andza nakə ka barawum ka bo abəra ndələb aye bay. Ka tsətsahakweje ka Mbəlom na, mâ barakway na mezeleme abəra mə dərev. Madzəhuḃe nakə ta dzəhuḃiye kway a yam ma təmiye kway ha aye na, hərwi Yesu Kəriste nakə a lətsew abəra ma mədahaŋ aye. ²² Yesu Kəriste kə tsal ka təv i Mbəlom, neŋgeje mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeje bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay ada ka gər i wu neheye ta gədaŋ eye tebiye.

4

Mbəlom mâ təra bəy kurom

¹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə sa dəretsətseh haladzay. Hərwi niye nakurom dərmak ndzum maləva bo eye məse dəretsətseh, hərwi ndo nakə kə sa dəretsətseh haladzay aye na, ma giye mezeleme sa bay. ² Madazlay anəke a həlay nakay nakurom mandza eye ka məndzibəra na, mede kurom mâ yay a gər a Mbəlom. Bor i bo mâ ge bəy ka gər kurom bay. ³ Ka ndzum ahəl niye haladzay ka mäge wu neheye ndo neheye tə sər Mbəlom bay, ta wuda

* 3:12 Dames hay 34.13-17.

mäge aye. Anäke na, da kâ gum sa bay. Ahäl niye na, ka gawumay metsehe a bo kurom bay, näkurom säläk eye hay, ka kwayum, ka gawum magurlom haladzay mände ha wu mänday, ka sawum guzom, ka däsławumay gær a kule nakä ma nasiye ha bazlam i Mbälom mapala eye.

⁴ Anäke na, ndo neheye tã sær Mbälom bay aye tã gawa wu neheye na, kã ndzawum ta nãteye sa bay. Tã ngatakum andza niye na, a gatay hãrbaðakka, tã tsadakum. ⁵ Ane tuk na, pat mekelenj Mbälom ma lætsiye tay ha kame ngay hãrwi ada tã da ha wu nakã tã ge aye. Hãrwi nengeye maløva bo eye magatay sariya a ndo neheye nãteye tã dære aye ada a ndo neheye ta mæt aye dærmak. ⁶ Hãrwi ndo neheye tã mæt, ahäl niye nãteye ka mændzibæra aye na, Mbälom kã gatay sariya andza i ndo neheye tebiye a gatay aye. Ahäl nakã tã mæt aye na, Kæriste kã ye kã datay ha Labara Ngwalak eye hãrwi ada tã ndza andza Mbälom.

Mændze i ndo mæpe mædzal gær hay mæ walañ tay

⁷ A zaw hala sa bay mændzibæra ma ndæviye. Hãrwi niye ndzum tsezle-
zlenjje, gumay metsehe a bo kurom hãrwi ada kã slum faya maðuwwulay me
a Mbälom. ⁸ Wu nakã bagwar eye a ze wu hay tebiye aye na, mawuðe bo.
Wuðum bo nãte nãte mæ walañ kurom huya tã dærev kurom peteh, hãrwi kwa
taðã «mezeleme andaya mæ walañ kurom haladzay bæbay na, ka pæsumeje ha
a bo.*» ⁹ Ndo hay ta ye naha a gay kurom na, tæmum tay ha ta mængwese lele,
kã gum fataya magum bay. ¹⁰ Mbälom kã gakum ngwalak tã wu hay wal wal.
Kã wølay kwa a way gæðañ ka mäge wu hay wal wal, ka madzæne ha siye i ndo
hay. Kwa way mã ge ta tsæved eye lele. ¹¹ Taðã Mbälom a wølay a ndoweye
gæðañ i mætsike bazlam na, mã tsik bazlam nakã a yaw abæra ka tøv i Mbälom
aye. Taðã Mbälom a wølay a ndoweye gæðañ i madzæne ndo hay na, mã dzæna
ndo hay ta gæðañ i Mbälom. Gum andza niye hãrwi ada ndo hay tã zambaday
a Mbälom ka gær i wu hay tebiye hãrwi Yesu Kæriste. Nengeje na, mæzlað eye
ada gæðañ eye ka tor eye. Amen!

Mæse dæretsætseh hãrwi mæpe mædzal gær ka Yesu

¹² Dzam ga neheye na wuða kurom haladzay aye, dæretsætseh neheje faya
ka sumeye na, mã gakum wadæñ wadæñ bay. Wu neheje tã ndzakum a gær
hãrwi mæde ha ka pum mædzal gær kurom ka Mbälom ta dedek. Ka dzalum
andza a yaw fakuma wedeye bay. ¹³ A hølaj nakã näkurom mæ dæretsætseh
aye na, ngwasum hãrwi ka tæmum dæretsætseh i Kæriste. Ngwasum andza niye,
hãrwi ada pat nakã ka ngatumay a mæzlað ngay tã dære kurom aye na, ka
hutumeye mængwese bagwar eye a ze wu hay tebiye. ¹⁴ Taðã ndo hay faya ta
tsadakumeye hãrwi näkurom ndo i Kæriste hay na, Mbälom ma piye fakuma
ngama. Taðã faya ka sumeye dæretsætseh andza niye na, Mæsæfære i Mbälom
nakã gæðañ eye a ze wu hay tebiye aye ma ndziye tã näkurom. ¹⁵ Taðã
ndoweye mæ walañ kurom faya ma siye dæretsætseh hãrwi nakã a ge mænese,
agæna a kæd ndo, agæna a kæla, agæna a pa tay ha ka bo ndo hay na, slala i
dæretsætseh niye na, lele bay. Mã ge andaya andza niye mæ walañ kurom bay.
¹⁶ Ane tuk na, taðã faya ma siye dæretsætseh hãrwi nakã nengeje ndo mæpay
bæzay a Yesu Kæriste aye na, horoy mã gay bay. Mã gay naha sisæ a Mbälom
duh hãrwi ndo hay tã zalay ta mæzele i Kæriste aye.

¹⁷ Hølaj nakã Mbälom ma ngæniye ha sariya a ndo hay aye na, kã husaw. Ma
lahiye magatay sariya na, a ndo ngay hay tæday. Kã ge ma lahiye mægakway
sariya a nækway ndo ngay hay tæday na, ada i ndo neheje ta dzala ha ka

* 4:8 Zæba ma Dzeke hay 10.12; Yakuba 5.20.

Labara Ngwalak eye bay aye na, kəkay? ¹⁸ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Tadə ndo məpe mədzal gər ta təmiye tə mawura bo eye na,

ada mata ndzatay a gər a ndo i mezeleme hay na, mey?†»

¹⁹ Kə ge andza niye na, ndo neheye faya ta siye dəretsətseh hərwi a yay a gər a Mbəlom aye na, tã ge ngwalak huya. Ta gəray ha məsəfəre tay tebiye a həlay i Mbəlom nakə a ge tay ha aye ada ma giye wu nakə a tsik aye huya.

5

Məndze i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, neñ na tsikatay naha a madugula neheye mə walañ kurom aye. Neñ dərmak na, madugula eye andza nəkurom. Na ngatay a dəretsətseh i Yesu Kəriste. Neñ tə nəkurom ka hutakweye mede a təv i məzlaḅ i Kəriste nakə Mbəlom ma bəziye ha aye. Hərwi niye faya na gakumeye amboh: ² Gumatay gər a ndo i Mbəlom neheye a pakum a həlay aye lele. Gumatay gər lele andza nakə ndo mətsəkure gəna w ma gatay gər a təbañ ngay hay aye. Gumatay gər tə dərev kurom pətəh andza nakə a say a Mbəlom aye bəna andza nakə ndo hay tə gakum faya kutoñ aye bay. Vəlum ha dərev kurom ka mäge məsler nakay tebiye, kã gum hərwi nakə faya ta vəlakumeye faya suloy aye bay. ³ Kã ləvum tay ha ndo neheye Mbəlom a pa tay ha a həlay kurom aye ta gədañ bay. Duh na, pumay bəzay a mede nakə lele aye ada mã dətay ha tsəved nakə ta pakumeye bəzay lele aye. ⁴ Tadə ka gum andza niye na, pat nakə Yesu Kəriste ndo məgakway gər tebiye, ma deyeweye na, ma vəlakumeye magogoy nakə ma ndziye ka tor eye, a ze wu hay tebiye aye.

Mətsike me a zlam a ndo məpe mədzal gər hay tebiye

⁵ Nəkurom gawla hay, rəhumatay ha gər a madugula hay. Neñ faya na tsikakumeye a nəkurom tebiye, rəhumay ha gər a bo nəte nəte mə walañ kurom. Dzənum bo nəte nəte mə walañ kurom hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom, tə gwad:

«Mbəlom ma kərahiye ndo neheye ta dəslay ha gər a bo aye,

ane tuk na, ma vəliye ngama a ndo neheye tə həna ha gər aye.*»

⁶ Hərwi niye rəhum ha gər kurom kame i Mbəlom hərwi neñgeye gədañ eye ka gər i wu hay tebiye. Ka gum andza niye na, ma səkahiyə kurom ha a həlay nakə a say aye. ⁷ Gərūmay ha mədzal gər kurom tebiye a həlay ngay hərwi neñgeye ma gakumeye gər lele.

⁸ Tsəpum bo kurom, ndzum tsezlezleñje lele. Hərwi Fakalaw ndo mənə dəre kurom faya ma həhaliye andza zil nakə ma ngərəziye, faya ma pəliye wu mənday aye. ⁹ Kã dzədzarumay bay, ndzum bəñbəñ ma məpe mədzal gər nakə ka pum ka Mbəlom aye. Sərum ha kwa ka waray ka məndzibəra, malamar kurom hay faya ta siye slala i dəretsətseh nakay. ¹⁰ Dədək nəkurom faya ka sumeye dəretsətseh anəke. Məndze tsekweñ ma dəba eye na, Mbəlom nakə faya ma gəkweye ngwalak huya aye ma lambadiye kurom ha, ma vəlakumeye gədañ. Ma vəlakumeye gədañ ka məndze bəñbəñ ka gər i wu hay tebiye. A zalakum na, hərwi ada kã yum mata ndze tə Kəriste ma mədəslay gər ngay nakə ta dəslay ka tor eye. ¹¹ Neñgeye na, gədañ ngay ma ndziye ka tor eye. Mã təra andza niye!

Məndəve i bazlam

† 4:18 Dzeke hay 11.31. * 5:5 Dzeke hay 3.34.

¹² Madzəna ga ka məwatsakum naha dərəwel nakay na, Silas. I ga na, neŋgeye malamar dedək eye ka tsəved i Mbəlom. Na watsakum naha dərəwel nakay na, məvəlakum gədaŋ ada hərwi məgwadəkum na, ta dedək Mbəlom kə gakway ŋgwalak andza nakə na tsikakum aye. Kâ gərurum ha ŋgwalak i Mbəlom niye bay.

¹³ Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye nəteye kanaŋ ma Babilon, Mbəlom a pəla tay ha andza nəkurom aye, ta tsikakum naha me. Markus wawa ga, kə tsikakum naha me dərma[†]. ¹⁴ Gəsum həlay a bo nəte nəte mə walaŋ kurom ta məgəse bo təmbolok təmbolok lele, madə ha na, ka wudum bo.

Mbəlom mâ vəlakum zay a nəkurom neheye mə həlay i Kəriste aye tebiye.

[†] **5:13** Ka Piyer Babilon na, wuzlahgəma i Roma. Wawa ga: Andza məgwədə Markus gawla i Piyer, a wudə na andza wawa ŋgay.

Masulo i d̄erewel nakə Piyer a watsa aye Məfələkwe

Piyer a watsa d̄erewel nakay na, a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Mə dəna na, Piyer a tsik andza ma gəriye tay ha. A gwad həlay i məməte n̄gay məzlambar (1.13). A watsa na, hərwi ada ndo məpe mədzal gər ka Yesu t̄a ma ahaya məsənəke n̄gay nakə a sənəkata y aye a gər.

Derewel nakay faya ma tsətsahiye fataya, t̄a pa na wu n̄gwalak eye nakə a yaw ma məpe mədzal gər aye (madədo 1). Faya ma giye v̄eram ta ndo neheye faya ta sənəkateye maraw me a ndo hay (madədo 2). Faya ma tsikiye ka gər i pat i Yesu nakə ma mawe y e aye (madədo 3).

Hərwi məvəlatay gədan̄ ma məpe mədzal gər na, d̄erewel i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay i Dzam Guram eye andaya ka ndo məpe mədzal gər hay. Ta huta məsənəke i ndo məhəle mbal i Yesu Kəriste (3.2). A həlay nakə Piyer a watsa d̄erewel n̄gay masulo eye na, ndo hay t̄ə sər siye i d̄erewel i Pol neheye a watsa aye (3.15). T̄a dazlay mətsəne ada t̄ə məma ahaya wu nakə ta tsəne mə d̄erewel nakay məhəyak eye tsa bay (1.20) ada t̄ə dzala faya lele (3.16). Madzəne i ndo məpe mədzal gər ta Məsəfəre Tsədan̄na eye na, lele haladzay.

Mətsike me i Piyer

¹ Maa watsakum naha d̄erewel nakay na, neñ Simon̄ Piyer ndo i məsler ada ndo i maslan̄ i Yesu Kəriste. Maa slər ga ha na, neñgeye. Na watsa naha d̄erewel nakay na, a nəkurom neheye ka pum mədzal gər ka Yesu andza nakə nəmay nəmaa dzala ha faya aye. Niye na, ma dzəniye kurom andza nəmay. Yesu Kəriste a ge wu niye na, i kway tebiye hərwi neñgeye ndo i dedək. Neñgeye na, Mbəlom, neñgeye ndo mətəme kway ha dərmak. ² Mbəlom mā pa fakuma n̄gama ada mā v̄əlakum zay kame kame andza nakə k̄a sərūm Mbəlom ta Bəy Maduwej̄ kway Yesu kame kame.

Hutum gədan̄ ada mede kurom mā ge lele

³ Yesu a v̄əlakway tsəved̄ ka məsəre Mbəlom nakə a zalakway aye, hərwi ada k̄a ndzakwa t̄ə neñgeye ma t̄əv n̄gay nakə ta d̄əslay ha gər ada k̄a pakway bəzay a mede n̄gay aye. Neñgeye ta məzlaḅ eye haladzay, k̄ə v̄əlakway wu neheye a sakway aye tebiye hərwi ada k̄a hutakwa sifa wedeye ada k̄a pakway bəzay a mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁴ Andza niye, a v̄əlakway wu bagwar eye neheye a tsik ahəl niye, a gwad̄ ma v̄əlakumeye aye. Nəteye na, lele haladzay wuray andaya andza niye bay tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada t̄ə wu neheye a gwad̄ ma v̄əliye na, k̄a t̄əmum abəra ka bor i bo neheye ka m̄əndzibəra ta dziye ha ndo hay aye, ada k̄a ndzum andza neñgeye tsədan̄na.

⁵ Hərwi niye neñ faya na gwad̄umeye: Pəlum tsəved̄ ta gədan̄, məpe mədzal gər kurom nakə ka pum ka Yesu Kəriste aye na, səkahum ha mede nakə lele aye dərmak. Mede kurom ki ye lele na, t̄ərum ndo neheye t̄ə sər wu neheye a say a Mbəlom aye. ⁶ Ka sərūm wu neheye a say a Mbəlom aye na, gum metseha a bo kurom. Ka gumay metseha a bo kurom na, ndzum b̄əñḅəñ ta gədan̄. Ka ndzum b̄əñḅəñ ta gədan̄ na, r̄əhumay ha gər a Mbəlom. ⁷ Ka r̄əhumay ha gər a Mbəlom na, wudum bo nəte nəte mə walañ kurom andza nəkurom ta malamar hay. Ka wudum bo mə walañ kurom andza malamar

hay na, wudum ndo hay tebiye dærmak. ⁸ Tadæ faya ka gumeye wu neheye haladzay na, mæsere kurom nakæ ka særum Bæy Maduwej kway Yesu Kæriste aye na, ma tæriye kæriye bay ada mændze kurom nakæ ka ndzumeye na, ma bæziye ha wu lele aye hay. ⁹ Ane tuk na, ndo neheye næteye faya ta giye wu neheye tæbey aye na, ta ndzækit bo andza guluf hay. Mbælom kæ pasatay ha mezeleme tay neheye tæ gawa ahæl niye na, ta mætsa ha gær.

¹⁰ Malamar ga hay Mbælom kæ pala kurom ada kæ zalakum. Gum gædan hærwi ada kâ pumay bæzay a Yesu lele huya. Tadæ faya ka gumeye andza niye na, ka dædumeye abæra ka tsæved i Mbælom dæda bay. ¹¹ Andza niye ta dedek, Mbælom ma hændakakumeye abæra ma mæged hærwi ada kâ fælækum a tæv mælæve i Bæy Maduwej kway Yesu Kæriste ndo mætæme kway. Bæy ŋgay ma ndziye ka tor eye.

¹² Hærwi niye, kwa wu neheye ka særum bæbay na, na makum ahaya a gær pat pat ada kâ ndzum bæŋbæŋ ma dedek nakæ ta tætikakum aye. ¹³ Ane tuk na, tadæ neŋ andaya tæ dære ka mændzibæra mba na, lele haladzay nakæ na makum ahaya wu neheye a gær hærwi ada kâ ndzum tsezlezleŋje. ¹⁴ Na sær ha i ga na, a zækeŋaw hala sa bay, na gæriye ha mændzibæra nakay, andza nakæ Bæy Maduwej Yesu Kæriste a dæŋ ha ahæl niye aye. ¹⁵ Na pæliye tsæved eye tebiye hærwi ada pat nakæ neŋ andaya sa bay aza na mæt aye ka hutumeye tsæved ka mæma ahaya wu neheye a gær.

Mbælom kæ dakway ha Yesu na, wawa ŋgay

¹⁶ Ahæl niye na, næmaa dækum ha kækay nakæ Bæy Maduwej Yesu Kæriste a yaw ta gædan aye. Wu neheye næmaa tsikakum aye na, andza neheye wurmbez kæriye a yaw abæra ma mædzal gær i ndo zezeŋ aye bay. Ane tuk na, næmay bæ næmaa ŋgatay a gædan ŋgay tæ dære may. ¹⁷ Ahæl nakæ Mbælom a velay mæzlaæ nakæ a ze wu hay tebiye aye na, næmay andaya ka tæv eye dærmak. Mbælom, neŋgeye ndo i gædan, a ze kwa mey tebiye, a gwad: «Nakay na, wawa ga, na wuda na haladzay, a yeŋ a gær haladzay.» ¹⁸ Mætsike me niye a tsænew mæ mbælom aye na, næmaa tsæne. Næmaa tsæne na, hærwi næmay tage Bæy Maduwej Yesu dziye mæ mahæmba tsædanŋa eye.*

¹⁹ Andza niye, sakahakwa ha mædzal ha ka bazlam i ndo mæde ha bazlam i Mbælom nakæ tæ tsik aye. Hædzakumay zlæm ka mætsæne bazlam tay hærwi bazlam tay niye na, andza lalam nakæ a dæv ma lævon dzaydzay aye. Pumay zlæm huya hus a hælai nakæ pat eye ma slælaweye aye. Hælai niye na, bamta, andza mægwede Kæriste ma maweye. Tsa na, ka ŋgatumeye a wu hay parakka.

²⁰ Lele na, særum ha wu nakay lele. Wu neheye ahæl niye ndo mæde ha bazlam i Mbælom hay tæ tsik ada tæ watsa a Derewel i Mbælom aye na, ndæray ma sliye faya mætsæne tæ metsehe ŋgay bay, Mæsæfære Tsædanŋa eye mâ dzæna na ka mætsæne. ²¹ Bazlam neheye ndo i maslaŋ hay tæ tsikawa aye na, ta tsik dæda tæ metsehe tay bay. Maa vælawatay gædan na, Mæsæfære Tsædanŋa eye hærwi ada tâ diye ha wu neheye tæ tsænew abæra ka tæv i Mbælom aye.

2

Mæge metsehe hærwi ndo i maraw me hay

¹ Ahæl niye na, ndo neheye tæ gwad næteye ndo mæde ha bazlam i Mbælom aye næteye andaya mæ walaŋ i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu. Anæke ma tæriye andza niye dærmak, ndo mæde ha bazlam i Mbælom ta parasay eye ta ndohwaweye mæ walaŋ kurom, ta tætikakumeye matætike neheye lele bay aye, ta nasiye ha sifa i ndo hay aye. Tæ matætike tay niye hay na, ndo hay ta

* 1:18 Zæba mæ Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Luka 9.28-35.

kərahiye məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste nakə nənǵeyə Bəy Maduweŋ kway nakə ahəl niye a təma tay ha abəra mə mezeleme tay aye. Ta mäge andza niye na, nəteye faya ta vahaweye ka bə dəretsətseh mə gəs tay ha. Ma bəbazliye tay ha bəse. ² Ndo hay haladzay ta ta peye bəzay a tsəved tay nakə lele bay aye. Hərwi niye ndo hay ta tsikiye wu nakə lele bay aye ka tsəved i Mbəlom hərwi tay. ³ Hərwi nəteye na, wu i siye i ndo hay a gatay dərə haladzay. Ta vakumeye gər ada ta zliye fakuma abəra wu kurom hay tə maraw me tay. Ba kwa ahəl niye Mbəlom ndo məgatay sariya a ndo hay faya ma həbiye tay ha ta sariya hərwi mədze tay ha. Pat mədze tay ha abəra mə dāma helele na, mazlambar.

⁴ Ahəl niye gawla i Mbəlom neheye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha tə ge andza niye tsa bay. Kə gəs tay ha, kə kuts tay ha a bəd nakə kutsik bagwar eye. Ta ndziye mə ləvon nakə zənǵen aye hus a pat i mäge sariya. ⁵ Ndo neheye ahəl niye tə gawa mezeleme aye na, Mbəlom kə gər tay ha andza niye bay, kə pa yam nakə a rah ka mändzibəra aye. A dze tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye. A təma ha na, Nuhu nakə a dāwa ha tsəved dedək i Mbəlom nakə a tsətsah aye tə siye i ndo hay tsələ.*

⁶ Gəma neheye tə zalay Sodom ta Gomora aye na, Mbəlom kə gəs tay ha ndo neheye mə dāma aye a sariya. Kə fəka tay ha hurdək hurdək ta ako. Andza niye, a dā ha na, ma gateye sariya a ndo neheye ta rəhay ha gər bay aye andza niye dərmak.† ⁷ Lot nənǵeyə na, ndo ŋgwalak eye, Mbəlom kə təma ahaya abəra ma Sodom. Wu neheye lele bay ndo neheye tə gawa aye na, Lot kə sa dəretsətseh mə dərev ŋgay haladzay hərwi tay. ⁸ Lot, nənǵeyə nakə ndo ŋgwalak eye a ndzawa mə walaŋ tay pat. A ŋgataway a wu neheye ŋgwalak eye bay tə gawa aye, a tsənawa bazlam tay neheye ŋgwalak eye bay aye. Wu neheye a ndalaway mə dərev ŋgay hərwi nənǵeyə na, ndo ŋgwalak eye.

⁹ Wu neheye ahəl niye, faya ta dəkway ha na, Mbəlom a sər tsəved nakə ma təmiye tay ha ndo ŋgay hay hərwi ada tə təma abəra ka dəretsətseh aye. Faya ma dəkway ha sa, a sər tsəved nakə ma piye tay ha ndo neheye ŋgwalak eye bay aye hərwi ada mə gatay dəretsətseh pat i sariya. ¹⁰ Mbəlom ma gateye dəretsətseh wene wene eye na, a ndo neheye faya tə gawa wu neheye ŋgwalak eye bay huya a say a dərev tay ada ta kərahawa gədan i Mbəlom aye.

Ndo neheye faya ta tətikateye maraw me a ndo hay ta dzədzaray a wuray bay, tə pay zləm a bazlam i ndo kwa tsekweŋ bay, ta rəhay ha gər a gawla i Mbəlom hay neheye ta məzlaḅ aye bay, faya ta tsadəteye. ¹¹ Kwa gawla i Mbəlom eye neheye ta ze ndo i maraw me neheye ta gədan, ta tsadəteye a ndo i maraw me hay kame i Mbəlom bay, ta ŋgwasa fataya bay. ¹² Ndo neheye faya ta giye na, wu nakə ma giye ŋgama bay aye. Nəteye na, andza wu i pesl neheye ta gəsiye ada ta kədiye tay ha aye. Nəteye faya ta tsadəteye kəriye a wu neheye bə tay eye tə sər bay aye. Ta dedək ta mətiye andza wu i pesl hay. ¹³ Mbəlom ma vəlateye dəretsətseh hərwi nakə tə satay dəretsətseh a siye i ndo hay aye. A satay na, mäge wu neheye ŋgwalak eye bay aye ada tə gawa na, kwa ta həpat ŋgəray ŋgəray. Ahəl nakə nəkurom mandza eye dziye na, nəkurom ta nəteye ka ndayawum wu hay dziye, mede tay a gakum horoy. Faya ta vakumeye gər ada niye na, a yatay a gər. ¹⁴ Dərə tay nduzla maraha eye ta mäge madama, mäge mezeleme a yatay a gər haladzay, dādā tə ye gər ka mäge mezeleme bay. Tadə ta ŋgatay a ndo neheye bəle eye ka tsəved i Mbəlom aye na, ta vateye gər hərwi ada tə ge mezeleme. I tay na, huya mäge dərə ka

* 2:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 6.1–7.24. † 2:6 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.24.

wu hay. Mbəlom ɓa kə vələtay mezeleme. ¹⁵ Ta gər ha tsəved i Mbəlom, faya ta pay bəzay na, a tsəved tay, faya ta giye na, wu nakə Balam wawa i Bosor a gawa aye, a wudə məge mənese hərwi ada mā huta suloy. ¹⁶ Balam, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom a ge mezeleme, ada Mbəlom a tsikay me tə bazlam i zunjo. Zunjo na, a tsikawa me bay. A tsik me ta bədiday i ndo zezen, a gay me a ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ada a ndzay ka tsəved hərwi ada mā ge wu i gər mavuwe ɲgay niye sa bay.[†]

¹⁷ Ndo i maraw me neheye faya ta vateye gər a ndo hay aye, nəteye andza bədiyem neheye ta sakwa aye, nəteye andza pazlay neheye mətasl faya ma həliye tay ha tsekeke a paw yam bay aye. Mbəlom kə ləva ha bo ta təv tay ma ləvon ɟəɲɟəɲ eye dərə a zəba mə dāma bay. ¹⁸ Faya ta giye zlapay tə mawude ha ta magala tə bazlam neheye ta ge ɲgama bay aye, nəteye faya ta dziye bo ka masəpete ndo neheye ti yaw abara mə walaɲ i ndo neheye tə sər tsəved i Mbəlom bay aye, a satay tā yaw ka təv tay tā ge andza nəteye neheye faya ta giye andza nakə a say a bo tay aye. ¹⁹ Faya ta gwadateye a ndo neheye na, ka ndzumeye barbarra, ka ləvumeye gər kurom. Ane tuk na, ndo i maraw me neheye nəteye na, beke i mezeleme, tə ləva gər tay bay hərwi wu nakə a ləvay gər a ndo aye na, ndo niye neɲgeye beke i wu niye. ²⁰ Tadə ndoweye ki yaw kə sər Yesu Kəriste Bəy Maduweɲ ada ndo mətəme kway ha ada kə gər ha wu neheye ɲgwalak eye bay ma nasiye ha ndo hay aye ada məndze tsekweɲ a ma faya ka məge wu neheye ɲgwalak eye bay aye, wu neheye ta ləvay gər sa na, i tay a həlay i mandəve məndze ɲgay lele bay ma ziye nakə kurre aye. ²¹ Ta sər tsəved nakə a ye a dedek aye. Ane tuk na, ta gər i bazlam i Mbəlom mapala eye nakə ta tətikatay aye. Həbe meeneɲ ɲgama tā sər tsəved niye bay. ²² Wu nakə a ndzatay a gər a ndo neheye na, andza dzeke kway nakə a tsik, a gwad: «Kərə a vənaha wu nakə a nda aye, tsa na, a ma faya a nda sa.» Tə gwad dərma: «Tə bara gadaraw ada ndəlub mā ge faya bay, tsa na, a ma məkele ha bo a ndəlub sa.[§]»

3

Yesu Kəriste ma maweye

¹ Dzam ga hay, nakay na, masulo i dərrewel nakə na watsakum naha aye. Na watsakum naha na, hərwi məmakum ahaya a gər wu nakə ka sərurum tsiy aye, hərwi ada kə dzalum ka wu neheye ka tsəved ɲgwalak eye. ² A seɲ na, kə mətsum ha gər tə bazlam neheye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay tə tsikawa ahəl niye aye bay. Mumawa ahaya a gər bazlam i Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha nakə a tsikakum ka gumeye ha məsler aye. A tsik na, tə bazlam i ndo i maslaɲ ɲgay neheye a slərakum naha aye. ³ Wu bagwar eye nakə na tsikakumeye na, a həlay məndzibərə ma ndəviye na, ndo hay ta deyeweye, ta ɲgwasiye fakuma. Ta ndziye na, məpay bəzay a bor i bo tay neheye ɲgwalak eye bay aye dəkdek. ⁴ Ta gwadiye: «Yesu Kəriste a gwad ma maweye bədaw? Neɲgeye mənɲay anəkə? Bəba kway hay ta mət, kə maw bay. Wu hay tebiye ka məndzibərə andaya andza ahəl nakə Mbəlom a ge məndzibərə aye. Wuray tsa ka mbəda bay.» ⁵ Ndo neheye faya ta tsikiye andza niye na, a satay mətəmə Mbəlom kə tsik ahəl niye, a ge magərmbəlom ta dala tə bazlam ɲgay, a ge dala ta yam a ɲgəna ha ka bo abərə ta dala ta yam na, a satay mətəmə bay.* ⁶ A bəbazl tay ha ndo hay

[†] 2:16 Zəba mə Məpesle 31.16. § 2:22 Dzeke hay 26.11. * 3:5 Zəba mə Madazlay i wu hay 1.6-9; 7.11.

ahəl niye na, ta yam nakə a rah ka mändzibəra aye.† ⁷ Mbəlom a gwad sa na, magərmbəlom ta dala neheye anəke aye, ma ndəviye tay ha tebiye ta ako, a gər tay ha na, ka təmad. Ma ndəviye tay ha na, pat nakə ma giye sariya a ndo hay ada ma dziye tay ha ndo i mezeleme hay aye.

⁸ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye. Wu andaya nəte kə mətsum ha gər bay. Ka dərə i Mbəlom na, məhəne nəte na, andza məve gwezem, məve gwezem na, andza məhəne nəte. ⁹ Ndo siye hay tə dzala, Mbəlom na, mahonok eye, wu nakə a tsik kurre a gwad ma giye na, ma giye na bay. Ma giye andza niye bay, duh faya ma həbiye kurom. Faya ma vəlakumeye həlay eye hərwi ada kə gərūm ha mezeleme kurom hərwi a say ndəray mā dze bay. A say duh na, ndo hay tebiye tā mbədə ha mede tay. ¹⁰ Pat i Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste ma deyeweye na, andza məkal ndəray ma səriye ka bo bay. Pat eye niye na, magərmbəlom ma ləviye haladzay ŋguyats ŋguyats ŋguyats, ma dziye. Ako ma təmiye tay ha wu neheye ka magərmbəlom aye tebiye hereyew hereyew, dala tə wu neheye mə dəma aye tebiye ta dziye.

¹¹ Kə ge wu niye hay tebiye ta dziye andza niye na, gumay metsehe a mede kurom, ndzum tsədəŋŋa ada rəhumay gər a Mbəlom mə wu hay tebiye.

¹² Faya ka həbumeye pat nakə Mbəlom ma deyeweye. Gum wu nakə ka slumeye faya məge aye hərwi ada pat eye niye mā ndislew bəse. Pat eye niye na, magərmbəlom ma təmiye ada ma dziye hele hele. Ako ma təmiye tay ha wu hay tebiye, wuray kwa tsekweŋ ma zəkaweye bay. ¹³ Ane tuk na, Mbəlom a gwad ma giye magərmbəlom wədeye ta dala wədeye. Mə dəma na, ndo hay tebiye ta giye wu ŋgwalak eye. Nakay na, wu nakə faya ka həbakweye aye.‡

¹⁴ Hərwi niye dzam gay hay, neŋ faya na gwadəkumeye faya ka həbumeye madayaw i Bəy Maduweŋ sa na, gum gədaŋ hərwi ada mede kurom mā ge ŋgwalak eye. Andza niye, ki yaw na, ma ŋgatakumeye mənese andaya fakuma bay ada ka ndzumeye zay tə neŋgeye. ¹⁵ Sərūm ha na, Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste a maw bəse bay na, hərwi a say ndo hay tā huta tsəved ka məde ha mənese tay hərwi ada tā təma. Malamar kway Pol nakə ka wudakwa na aye, mə dərəwel ŋgay nakə a watsakum naha, ka tətikakum wu neheye dərma. A watsa na tə metsehe nakə Mbəlom a vəlay aye. ¹⁶ Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye tebiye faya ma watsiye ka bazlam nakay andza niye. Mə dərəwel ŋgay neheye a watsa aye na, wu hay andaya mə dəma neheye a wur bo mətəne aye. Ndo neheye ta tsah bay, mədzal gər a kətsatay na, faya ta mbədəy həlay a bazlam neheye. Faya ta mbədəy həlay andza nakə ta mbədəway a siye i bazlam neheye mə Dərəwel i Mbəlom aye. Tə məge andza niye na, faya ta vahaweye sariya i Mbəlom ka gər tay.

¹⁷ Dzam ga hay, nəkurom na, ka sərūm wu neheye tsiy. Hərwi niye, neŋ faya na gwadəkumeye, gum metsehe hərwi ada ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye na, tā vakum gər abəra ka təv nakə nəkurom mandza eye faya bəŋbəŋ aye mede kurom ha a mənese tay bay. ¹⁸ Səkahum ha məsərə Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste ndo mətəme kway ha ada məsərə ŋgwalak nakə a vəlakway aye ada ŋgama nakə a vəlakway aye.

Kwa way mā dəslay ha gər, kwa anəke hus ka tor eye. Amen!

† 3:6 Madazlay i wu hay 7.11. ‡ 3:13 Zəba ma Ezay 65.17; 66.22.

Makurre i derewel nakə Yuhana a watsa aye Məfələkwe

Derewel neheye mahkar ma Dzam Wedeye, ndo hay tə sər maa watsa na, Yuhana. Makurre i derewel neheye mahkar aye na, kə də ha ndo nakə a watsa aye bay. Ndo məwetse derewel masulo eye ta mamahkar eye a də ha bo andza «madugula». Nenggeye ndo məkalay kame a gay i maduwule me, ndo hay ta hənay ha gər lele. A watsa derewel nakay na, a nəteye.

Makurre i derewel tə watsay a way na, kə də ha bay. Masulo eye i ngay a watsay a «məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye», andza məgwede a bərük i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ada ta hawal ngay hay. A watsa mamahkar eye a ndo məpe mədzal gər nakə tə zalay Gayus aye. Nenggeye ma bərük i ndo neheye bazlam andaya mə walaŋ tay aye. Derewel neheye mahkar aye tə watsa hərwi ndo neheye tə sər Labara Ngwalak eye nakə Yuhana a watsa aye.

Bazlam nakə a tsik ka ndo nakə ma vəliye sifa aye

¹ Ndo nakə nəmaa watsakum naha ka gər ngay aye na, kwa ahəl niye məndzibəra andaya zuk bay aye na, nenggeye andaya. Nəmay na, nəmaa tsəne tə zləm may, nəmaa ngatay tə dəre may, nəmaa ndazl na ada nəmaa lamay tə həlay may hay. Nenggeye na, ndo nakə tə zalay bazlam i Mbəlom aye. Maa vəl sifa a ndo hay na, nenggeye. ² Ndowne ye niye tə zalay bazlam i Mbəlom ma vəliye sifa a ndo hay aye na, ka bəz ha bo parakka, nəmaa ngatay. Nəmaa tsikakum na, wu nakə nəmay nəmaa ngatay aye, ada nəmaa dākum ha na, bazlam niye ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye. Ahəl niye na, nenggeye ka təv i Bəba Mbəlom. Anəke na, Mbəlom ka bəzakway ha. ³ Wu nakə nəmaa ngatay tə dəre may ada nəmaa tsəne tə zləm may aye na, nəmaa dākumeye naha a nəkurom dərmak hərwi ada nəmay tə nəkurom kə dzapakwa nəte. Mədzepe nakə ka dzapakwa nəte aye na, ka dzapakwa na, ta Bəba kway Mbəlom ada tə Yesu Kəriste wawa ngay. ⁴ Nəmaa watsakum naha wu neheye na, hərwi ada mə yay a gər a dərev kway kurah kurah lele.

Ndo nakə faya ma giye mezeleme aye na, ma ndziye ka təv i Mbəlom bay

⁵ Bazlam nakə nəmaa tsəne, Yesu Kəriste a tsikamay aye ada nəmaa dākum ha aye na, Mbəlom na, nenggeye dzaydzay. Ləvonj andaya mə nenggeye təbey. ⁶ Tadə ka gwadəkwa nəkway madzapa eye nəte ta Mbəlom. Ane tuk na, faya ka gakweye mənese huya na, niye na, andza məgwede faya ka rawakweye me. S tsa na, faya ka zəngalakweye tsəved nakə lele bay aye. ⁷ Tadə düh nəkway mə dzaydzay andza Mbəlom nakə nenggeye mə dzaydzay aye na, niye na, andza məgwede nəkway nəte nəte madzapa eye. Bambaz i Yesu Wawa i Mbəlom kə barakway na mezeleme hərwi ada kə tərakwa tsədanŋa.

⁸ Tadə ka gwadəkwa nəkway faya ka gakweye mezeleme təbey na, niye na, faya ka wakweye gər a bo kway. Kə ge andza niye na, dedək andaya mə dərev kway bay. ⁹ Duh na, dəkway ha mezeleme kway a Mbəlom. Nenggeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Wu nakə a tsik a gwad ma giye na, ma giye na. Andza niye, ma pəsakway ha mezeleme kway, ma təriye kway ha tsədanŋa kame ngay. ¹⁰ Tadə ka gwadəkwa dāda ka gakwa mezeleme bay na, niye na,

ka tərakwa ha Mbəlom andza neŋgeye ndo i maraw me. Bazlam ŋgay na, dāda ka pakwa a mədzal gər kway bay.

2

¹ A nakurom wawa ga hay, wu neheye na watsakum naha aye na, hərwi ada kâ gum mezeleme bay. Ane tuk na, tadə ndəray kə ge mezeleme na, sərūm ha ndo məmākway bo andaya ka təv i Bəba kway Mbəlom. Ndowneeye niye na, Yesu Kəriste. Neŋgeye dāda ma giye mezeleme bay. ² Neŋgeye na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada Mbəlom mā pəsakway ha mezeleme kway aye. Mbəlom ma pəsakway ha na, mezeleme kway dəkdek bay. Ma pəsataɣ ha mezeleme i ndo hay ka məndzibəra tebiye dərmaɣ.

Bazlam mapala eye wedeye

³ Tadə ka gakwa wu nakə Mbəlom a tsikakway aye na, niye na, faya ma bəzakway ha, ka sərakwa na ta dedek. ⁴ Tadə ndowneeye kə gwad na sər Mbəlom, ane tuk na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye bay na, neŋgeye ndo i maraw me. Dedek andaya mə neŋgeye bay. ⁵ Duh ndo nakə faya ma rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye na, maa wuda Mbəlom peteh na, neŋgeye. Andza niye ka sərakweye ha na, nəkway mə həlay ŋgay. ⁶ Tadə ndowneeye kə gwad neŋgeye mandza eye mə həlay i Mbəlom na, məndze ŋgay mā təra andza i Yesu.

⁷ Dzam ga neheye na wuda kurom haladzay aye, wu nakə na watsakum naha aye na, wu nakə wedeye dāda ka tsənum bay aye bay. Duh wu nakə na watsakum naha aye na, neŋgeye nəte bəna, wal bay. Ka tsənum na, kurre ahəl niye ka təmum bazlam i Yesu aye. Ayaw! Wu nakay guram eye na, bazlam nakə 6a ka tsənum tsiy aye. ⁸ Kwa andza niye bəbay na, wu nakə na watsakum naha aye na, andza bazlam wedeye. Maa bəzakway ha mede niye wedeye na, Yesu. Nəkurom dərmaɣ mede kurom na, wedeye. Andza niye ləvonj faya ma ndəviye. Dzaydzay nakə dedek eye ka dazlay a mandəvə.*

⁹ Tadə ndowneeye kə gwad neŋgeye mandza eye mə dzaydzay ada neŋgeye faya ma nay dərə a malamar ŋgay ndo məpe mədzal gər ka Mbəlom na, sərūm ha neŋgeye na, mandza eye ma ləvonj huya. ¹⁰ Ane tuk na, tadə ndowneeye ka wuda malamar ŋgay na, neŋgeye mandza eye mə dzaydzay. Wu nakə ma dədiye ha ndo abəra ka tsəved i Mbəlom aye na, andaya mə dərəv ŋgay kwa tsekweɣ bay tebiye. ¹¹ Ane tuk na, ndo nakə faya ma nay dərə a ndo aye na, neŋgeye hus anəke ma ləvonj. Wu nakə faya ma giye tebiye, faya ma giye na, ma ləvonj. Faya ma diye a ŋgay na, a sər bay. A ŋgatay a dərə bay hərwi neŋgeye ma ləvonj.

Kâ gum dərə ka wu i məndzibəra bay

- ¹² A nəkurom wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom:
Na watsakum naha na, hərwi Mbəlom kə pəsakum ha mezeleme kurom.
A pəsakum ha na, hərwi Yesu Kəriste.
- ¹³ A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.
Na watsakum naha na, ndo nakə andaya kwa məndzibəra andaya zuk bay na, ka sərūm na.
A nəkurom gawla hay, na watsakum naha na, a nəkurom dərmaɣ.
Nəkurom na, ka ŋgwasum ka Fakalaw.
- ¹⁴ Ayaw! Wawa ga hay, na watsakum naha na, a nəkurom.
Nəkurom na, ka sərūm Bəba kway Mbəlom.
A nəkurom madugula hay, na watsakum naha na, a nəkurom.

* 2:8 Zəba ma Yuhana 13.34.

Na watsakum naha na, nakurom ka sɛrum ndo nakɛ kwa ahɛl niye mɛndzibɛra andaya zuk bay aye na, nenɛgeye andaya.

A nakurom gawla hay, na watsakum naha na, a nakurom.

Nakurom na, bazlam i Mbɛlom mɛ dɛrev kurom.

Ka hutum gɛdan, ka nɛgwasum ka Fakalaw dɛrmak.

¹⁵ Kɛ pumay bɛzay a mede i ndo i mɛndzibɛra hay bay. Kɛ wudum wu i mɛndzibɛra bay. Tadɛ ndoweye ka wuda wu neheye ka mɛndzibɛra aye na, sɛrum ha nenɛgeye na, a wuda Bɛba kway Mbɛlom bay. ¹⁶ Ndo neheye faya ta giye wu i mɛndzibɛra aye, nɛteye na, kɛkay? Nɛteye na, faya ta giye wu nakɛ a yay a gɛr a bo tay aye. Wu nakɛ dɛre tay kɛ nɛgatay aye na, a satay mɛhute. Sa na, faya ta giye ha zlapay tɛ wu tay niye hay. Wu niye hay mɛge andza niye na, Mbɛlom ka tɛtikakway bay. Mɛge wu niye hay andza niye na, i mɛndzibɛra. ¹⁷ Sɛrum ha na, mɛndzibɛra faya ma ndɛviye ada tɛ wu neheye ndo hay ta wuda aye tebiye ta ndɛviye dɛrmak. Ane tuk na, ndo nakɛ faya ma giye wu nakɛ a say a Mbɛlom aye na, nenɛgeye ma ndziye ka tor eye.

Gum metshe ta ndo neheye ta kɛrah Yesu Kɛriste aye

¹⁸ Wawa ga hay, mazlambar mɛndzibɛra ma ndɛviye. Nakurom na, ka tsɛnum ndo mɛne dɛre i Kɛriste andaya bagwar eye ma deyeweye. Azlakwa ndo mɛne dɛre i Kɛriste hay haladzay ta yaw anɛke. Hɛrwi niye ka sɛrakwa mazlambar mɛndzibɛra ma ndɛviye.† ¹⁹ Ahɛl niye ndo neheye na, nakway nɛte. Ane tuk na, ta tɛra ndo kway hay ta dedek bay. Ti yaw abɛra mɛ walaɛ kway na, hɛrwi nakɛ ta tɛra ndo kway hay ta dedek bay aye. Tadɛ nɛteye ndo kway hay, ka dzapakwa nɛte na, ta gɛriye kway ha bay. Ta ndziye mɛ walaɛ kway. Wu nakay a ge bo andza nakay na, hɛrwi ada mɛ sɛr bo parakka nɛteye ndo kway hay bay.

²⁰ Nakurom na, Kɛriste kɛ vɛlakum mɛsɛfɛre ada nakurom tebiye na, ka sɛrum dedek i Yesu. ²¹ Na watsakum naha na, hɛrwi nakɛ ka sɛrum dedek i Yesu bay aye daw? Na watsakum naha na, hɛrwi mɛgwadakum duh na, ka sɛrum. Ka sɛrum ha na, maraw me andaya kwa tsekwenɛ ma dedek bay.

²² Ndo i maraw me niye bagwar eye nenɛgeye na, way? Ndo i maraw me niye bagwar eye na, ndo nakɛ a gwad Yesu na, Kɛriste bay aye. Ndo mɛne dɛre i Kɛriste na, nenɛgeye. Nenɛgeye nakɛ a kɛrah Yesu Wawa i Mbɛlom aye na, a kɛrah Bɛba Mbɛlom dɛrmak. ²³ Tadɛ ndoweye ka kɛrah Wawa i Mbɛlom na, a kɛrah na, Bɛba Mbɛlom dɛrmak. Ane tuk na, tadɛ ndoweye ka tɛma Yesu Wawa i Mbɛlom na, ka tɛma Bɛba Mbɛlom.

²⁴ Nakurom na, dzalum ka bazlam i Yesu nakɛ ka tsɛnum kurre ka madazlay i bazlam i Yesu nakɛ ka tsɛnum aye. Gum gɛdan duh na, ka bazlam nakɛ ka tsɛnum kurre ka madazlay aye, mɛ ndza mɛ dɛrev kurom. Tadɛ bazlam neheye ka tsɛnum kurre ka madazlay aye andaya mɛ dɛrev kurom na, nakurom dɛrmak ndzum mɛ hɛlay i Yesu ada mɛ hɛlay Bɛba nɛgay Mbɛlom. ²⁵ Wu nakɛ Yesu a gwad ma vɛlakweye na, anaɛ: A gwad, ma vɛlakweye sifa nakɛ ma ndɛviye bay aye.

²⁶ Wu nakay na watsakum naha na, hɛrwi mɛgakum daf. Na gakum daf na, hɛrwi ndo neheye a satay mɛvakum gɛr aye. ²⁷ Nakurom na, Kɛriste kɛ vɛlakum Mɛsɛfɛre. Mɛsɛfɛre niye na, mandza eye mɛ dɛrev kurom. Hɛrwi niye nakurom na, ka pɛlumeye ndo matɛtikakum wu mekelɛn eye sa bay. Ba Mɛsɛfɛre andaya mɛ dɛrev kurom tsiy. Mɛsɛfɛre na, ma tɛtikaye kurom ha ka gɛr i wu hay tebiye. Ada wu neheye faya ma tɛtikakumeye na, dedek bɛna, mɛnese mɛ dɛma tɛbey. Ndzum mɛ hɛlay i Yesu Kɛriste andza nakɛ Mɛsɛfɛre a tɛtikakum aye.

† 2:18 2 Tesalonik hay 2.3-4.

²⁸ Wawa ga hay, ndzum mə həlay i Yesu Kəriste. Ka ndzumeye mə həlay ɲgay na, hərwi ada pat nakə ma maweye na, kâ dzədzarakwa bay ada horoy mâ gakway kame ɲgay bay. ²⁹ Ka sərūm ha Yesu na, neɲgeye ndo i dedək. Sərūm ha dərmaḱ na, ndo nakə faya ma giye wu nakə dedək aye na, neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom.

3

Nəkway ka tərakwa na, wawa i Mbəlom hay

¹ Zəbum ka mawuḱe bo i Mbəlom nakə a wuḱa kway aye na, hadzəgay! A gwad nəkway na, ka tərakwa wawa ɲgay hay. Ta dedək nəkway ka tərakwa wawa ɲgay hay. Ane tuk na, ndo i mändzibəra hay ta sər ha nəkway wawa i Mbəlom hay bay. A ge andza niye na, hərwi nəteye tə sər Bəba kway Mbəlom bay. ² A nəkurom dzam ga neheye na wuḱa kurom haladzay aye, nəkway anəke na, wawa i Mbəlom hay tsiy. Kame aza ka tərakweye na, kəkay? Ka tərakweye kəkay na, Mbəlom ka bəzakway ha zuk bay. Ane tuk na, ka sərakwa ha aza Kəriste kə maw na, ka ɲgatakweye parakka. Tsa na, ka tərakweye andza neɲgeye. ³ Ada kwa way kə pa mədzal gər ɲgay ka Kəriste matəre andza neɲgeye na, mâ ge mənese bay andza neɲgeye nakə a ge mənese bay aye.

⁴ Tadə ndoweye kə ge mezeleme huya na, a ge vərəm ka Mbəlom. Hərwi məge mezeleme huya na, məge vərəm ka Mbəlom. ⁵ Nəkurom ka sərūm ha Yesu Kəriste a yaw ka mändzibəra hərwi məzle na mezeleme i ndo hay. Neɲgeye na, kə ge mezeleme kwa tsekweɲ bay tebiye. ⁶ Ndo nakə neɲgeye mə həlay i Yesu Kəriste aye na, ma giye mezeleme sa bay. Ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, dāḱa kə ɲgatay a Yesu Kəriste bay. A sər na bay dərmaḱ.

⁷ Tadə kə ge andza niye na, wawa ga hay, kâ vəlumatay tsəved kwa a way tā vakum gər bay. Ndo nakə faya ma giye wu nakə dedək aye huya na, neɲgeye ndo i dedək andza Yesu Kəriste nakə neɲgeye ndo i dedək aye. ⁸ Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye mezeleme huya na, neɲgeye wawa i Fakalaw hərwi Fakalaw a ge mezeleme na, kwa anəke bay. Hərwi niye Wawa i Mbəlom a yaw ka mändzibəra na, mədze ha məsler i Fakalaw.

⁹ Ndowneye ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay. Ma giye mezeleme huya sa bay na, hərwi məsəfəre nakə Mbəlom a vələy aye na, gədaɲ eye. Faya ma giye məsler mə dərev ɲgay. Ma sliye faya məge mezeleme huya bay hərwi neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom. ¹⁰ Ta səriye ha ka bo abəra wawa i Mbəlom hay ta wawa i Fakalaw hay na, kəkay? Ta səriye hay na, tadə ndoweye kə ge wu neheye lele bay, ada a wuḱa malamar ɲgay hay bay aye na, neɲgeye ka təra wawa i Mbəlom bay.

Wuḱum bo nəte nəte mə walaɲ kurom

¹¹ Bazlam nakə kurre ka tsənum aye na, wuḱum bo nəte nəte mə walaɲ kurom. ¹² Nəkway na, kâ tərakwa andza Kayin bay.* Neɲgeye wawa i Fakalaw. Kə kəḱ malamar ɲgay məḱahaɲ eye. A kəḱ na na, hərwi mey? A kəḱ malamar ɲgay na, hərwi məsler ɲgay nakə a gawa na, lele bay. Ane tuk na, məsler i malamar ɲgay na, lele.†

¹³ Malamar ga hay, tadə ndo i mändzibəra hay ta nakum dəre na, mâ gakum wadəɲ wadəɲ bay. ¹⁴ Anəke nəkway ka sərakwa na, nəkway andza ndo neheye məməta eye sa bay. Ane tuk na, nəkway ka huta kwa sifa wedeye

* **3:12** Madazlay i wu hay 4.8. † **3:12** Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

nakə ma ndəviye bay aye tsiy. Ka sarakwa ha na, kəkay? Ka sarakwa na, hərwi ka wudakwa malamar kway hay. Tadə ndoweye ka wudə malamar ŋgay hay bay na, nenġeye huya andza ndo nakə maməta eye. ¹⁵ Tadə ndoweye kə nay dərə a malamar ŋgay na, nenġeye a təra andza ndo məkədə ndo hay. Ka sərūm ndo məkədə ndo hay na, kə huta sifa nakə ma ndəviye bay aye bay. ¹⁶ Ka sarakwa mawude bo na, ma kəkay? Ka sarakwa na, Yesu Kəriste a wudə kway, a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi kway. Andza niye nəkway dərmaç vəlakwa ha məsəfəre kway hərwi malamar kway hay. ¹⁷ Tadə ndoweye wu ŋgay andaya ada kə sər ha malamar ŋgay andaya nakə wu andaya faya bay, ka kərah məvəlay na, ma sliye məġwede «Na wudə Mbəlom» daw? Ma sliye faya mətsike bay! ¹⁸ Wawa ga hay, tadə ka gwadakwa ka wudakwa bo na, ta dedek dzənakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bəna ka tsikakwa tə bazlam dekdek tsa bay.

¹⁹ Tadə ka gakwa andza niye na, ka sarakweye ha 6a nəkway faya ka pakweye bəzay a tsəved'i dedek. Ada andza niye dərəv kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame i Mbəlom. ²⁰ Kwa tadə dərəv kway faya ma dəkway ha ka gakwa mezeleme bəbay na, dərəv kway ma dzədzariye bay, ma ndziye zayzay kame ŋgay, hərwi Mbəlom na, bagwar eye a sər kway ha a ze dərəv kway. ²¹ Andza niye dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, tadə dərəv kway kə dā ha nəkway ka gakwa mezeleme bay na, kā deyekwa kame i Mbəlom tə madzədzere aye sa bay. ²² Tadə ka tsətsahakwa faya wu kwa wuye mey na, ma vəlakweye hərwi nəkway faya ka rəhakweye ha gər a bazlam ŋgay andza faya ka gakweye wu nakə a yay a gər aye. ²³ Bazlam nakə a gwadəkway rəhakway ha gər aye na, anaŋ: Dzalakwa ha ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom ada wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway andza nakə Mbəlom a tsikakway aye. ²⁴ Ndo nakə ka rəhay ha gər a bazlam ŋgay aye na, nenġeye mandza eye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərmaç mandza eye ka gər ŋgay. Ka sarakwa ha Mbəlom mandza eye tə nəkway na, kəkay? Ka sarakwa ha na, ta Məsəfəre ŋgay nakə a vəlakway aye.

4

Məsəre ha Məsəfəre i Mbəlom na, kəkay?

¹ Dzam ga neheye na wudə kurom haladzay aye, kā pumay zləm a bazlam i tdo neheye tə gwad nəteye na, Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya aye bəse tsa bay. Ane tuk na, ka sərūmeye ha ta dedek tadə Məsəfəre i Mbəlom andaya fataya na, gumay metsəhe a bazlam tay lele. Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo neheye tə gwad nəteye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye nəteye andaya ka məndzibəra tsiy. ² Ka sərūmeye ha tadə ndoweye Məsəfəre i Mbəlom andaya faya ma kəkay na, anaŋ: Tadə ndoweye kə dā ha parakka Yesu Kəriste na, a yaw abəra ka təv i Mbəlom, a təra ndo zezeŋ na, nenġeye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom aye andaya faya. ³ Ane tuk na, tadə ndoweye ka təma Yesu andza niye bay na, Məsəfəre nakə mə dərəv ŋgay aye na, Məsəfəre nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom bay aye. Məsəfəre niye na, məsəfəre i ndo mənə dərə i Kəriste. Ba ka mbərūm mətsəne na, ndo mənə dərə i Kəriste ma deyeweye. Anəke na, ki yaw, nenġeye andaya ka məndzibəra.*

⁴ Nəkurom na, wawa ga hay, nəkurom wawa i Mbəlom hay. Ka slum ka ndo maraw me niye hay hərwi Məsəfəre nakə mə dərəv kurom aye na, nenġeye gədaŋ eye a ze na, məsəfəre i ndo i məndzibəra hay. ⁵ Ndo maraw me niye

* 4:3 Zəba ma 1 Yuhana 1.18.

hay, nətēye na, faya ta tsikiye na, ka wu nakə a yatay a gər a ndo i mändzibəra hay ada ndo i mändzibəra hay faya ta pateye zləm na, a nətēye. ⁶ Nəkway na, ka tərakwa wawa i Mbəlom hay. Ndo nakə a sər Mbəlom aye na, ma pay zləm a bazlam may. Ane tuk na, ndo nakə ka təra wawa i Mbəlom bay aye na, ma pay zləm a bazlam may bay. Tadə ndoweye mə dərev ŋgay na, məsəfəre dedek eye kəgəbay məsəfəre i maraw me na, ka sərakweye ha na, andza niye.

Maa vəl mawudē bo na, Mbəlom

⁷ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, wudakwa bo nətē nətē mə walaŋ kway huya. Hərwi mawudē bo nakə ka wudakweye bo aye a yaw na, abəra ka təv i Mbəlom. Tadə ndoweye ka wudā ndo hay na, niye a dā ha na, neŋgeye ka təra wawa i Mbəlom ada a sər Mbəlom dərma. ⁸ Ndowneye ka wudā ndo hay bay na, a sər Mbəlom bay. Ka sərakwa ha na, hərwi mawudē bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, huya. ⁹ Mbəlom a bəzakway ha parakka a wudā kway na, kəkay? A bəzakway ha a wudā kway na, a sləraw wawa ŋgay niye felik eye ka mändzibəra hərwi ada kā ndzakwa huya tə neŋgeye ma sifa nakə a vəlakway aye. ¹⁰ Matəra mawudē bo na, mey? Maa lah mawudē Mbəlom na, nəkway daw? A'ay! Maa lah mawudē kway na, Mbəlom. Ada a sləraw wawa ŋgay na, a mət andza wu nakə tə vəlawa kəriye hərwi ada mā pəsakway ha mezeleme kway hay.

¹¹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kə ge Mbəlom a wudā kway andza niye na, nəkway dərma wudakwa bo nətē nətē mə walaŋ kway. ¹² Mbəlom na, dādā ndəray kə ŋgatay bay. Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, wudakwa bo nətē nətē mə walaŋ kway. Niye a bəz ha na, Mbəlom neŋgeye tə nəkway. Ada faya ma bəziye sa na, ka wudakwa Mbəlom peteh andza nakə a say aye.

¹³ Ka sərakwa ha nəkway mə həlay i Mbəlom ada neŋgeye tə nəkway na, kəkay? Ka sərakwa ha na, hərwi kə vəlakway Məsəfəre ŋgay. ¹⁴ Bəba Mbəlom kə sləraw wawa ŋgay hərwi mətəme ndo i mändzibəra hay. Nəmaa ŋgatay tə dərə may, nəmaa dətay ha a ndo hay, bazlam nakay na, dedek. ¹⁵ Tadə ndoweye kə gwad Yesu Wawa i Mbəlom na, Mbəlom neŋgeye tə neŋgeye. Neŋgeye dərma na, mandza eye mə həlay i Mbəlom. ¹⁶ Nəmay na, nəmaa sər ha Mbəlom a wudā kway, ada nəmaa dzala ha dərma.

Mawudē bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, huya. Andza niye ndo nakə ka wudā ndo hay huya aye na, neŋgeye ma ndziye mə həlay i Mbəlom. Mbəlom dərma neŋgeye tə neŋgeye. ¹⁷ Ka sərakwa ha ka wudakwa Mbəlom peteh na, kəkay? Ka sərakwa ha na, pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay aye na, ka dzədzarakweye bay. Ka dzədzarakweye bay na, hərwi mändze kway nakay ka ndzakweye ka mändzibəra aye na, andza Yesu. ¹⁸ Tadə ka sərakwa ha Mbəlom a wudā kway na, ka dzədzarakweye sa bay. Hərwi mawudē bo i Mbəlom nakə a wudā kway aye na, ma zliye fakwaya a bəra madzdzere niye tebiye. Wu nakə ndo hay ta dzədzaray aye na, sariya i Mbəlom. Andza niye tadə ndoweye ka dzədzar na, mawudē bo i Mbəlom ma giye məsler mə dərev ŋgay andza nakə a say a Mbəlom aye bay.

¹⁹ Ka wudakwa Mbəlom ada ka wudakwa ndo hay na, hərwi Mbəlom a lah mawudē kway. ²⁰ Tadə ndoweye kə gwad na wudā Mbəlom ada faya ma nay dərə a malamar ŋgay na, neŋgeye ndo i maraw me. Kə ŋgatay a malamar ŋgay na, a wudā na bay. Mbəlom na, a ŋgatay bay ada ma wudiye na na, kəkay? ²¹ Wu nakə Kərīste a gwadakway gum aye na, mey? A gwadakway na, ndoweye ka wudā Mbəlom na, mā wudā malamar ŋgay dərma.

5

Nɔwasakwa ka wu i mɔndzibɔra

¹ Kwa way kɔ dzala ha ka Yesu, nɛnɔgeye na, Kɔriste Wawa i Mbɔlom. Ada kwa way ka wuda bɔba i wawa hay na, a wuda wawa nɔgay hay dɛrmak. ² Ka sɛrakwa ha nɛkway ka wudakwa wawa i Mbɔlom hay na, kɔkay? Ka sɛrakwa ha na, ka wudakwa Mbɔlom ada faya ka rɛhakway ha gɛr a bazlam nɔgay mapala eye nakɔ a tsik aye. ³ Tada ka wudakwa Mbɔlom ta dedek na, andza mɔgwede bazlam nɔgay mapala eye nakɔ a tsikakway rɛhumay ha gɛr aye na, ka rɛhakweye ha gɛr. Bazlam nɔgay hay mapala eye na, ma wurakweye bo haladzay mɔpay bɔzay bay, ⁴ hɛrwi kwa way nɛnɔgeye ka tɛra wawa i Mbɔlom na, kɔ sla ka wu i mɔndzibɔra. Ka slakwa faya na, kɔkay? Ka slakwa faya na, hɛrwi ka dzalakwa ha ka Yesu Kɔriste. ⁵ Mata sle ka wu i mɔndzibɔra na, way? Mata sle faya na, ndo neheye tɔ dzala ha tɔ gwad Yesu na, nɛnɔgeye Wawa i Mbɔlom aye.

Wu neheye tɔ da ha Yesu na, Wawa i Mbɔlom aye

⁶ Yesu Kɔriste na, ki yaw kɔ mbɔzla a yam nakɔ ta dzɛhuɔ ha a dɛma aye ada ta mbɔda ha bambaz nɔgay. A yaw na, a mbɔzla a yam nakɔ ta dzɛhuɔ ha a dɛma aye dɛkdek tsa bay. Ta dzɛhuɔ ha a yam ada ta mbɔda ha bambaz nɔgay. Maa bɔzakway ha wu neheye dedek na, maa dɛkway ha na, Mɔsɛfɛre i Mbɔlom. Nɛnɔgeye na, wu nakɔ faya ma tsikateye a ndo hay aye na, dedek.* ⁷ Maa dɛkway ha Yesu Wawa i Mbɔlom na, wu hay mahkar. ⁸ Wu niye hay mahkar aye na, Mɔsɛfɛre, yam tɔ bambaz. Wu neheye mahkar aye ta tɛra na, nɔte. ⁹ Tada ka tɛmakwa wu nakɔ ndo hay ta diye ha ka gɛr i wu neheye tɔ nɔgatay aye na, ka tɛmakweye bazlam i Mbɔlom dɛrmak hɛrwi bazlam nɔgay nakɔ a da ha aye na, a ze i ndo hay. Maa dɛkway ha wu niye hay ka gɛr i wawa nɔgay na, Mbɔlom eye nɔgway. ¹⁰ Ndowneye kɔ dzala ha ka Wawa i Mbɔlom na, nɛnɔgeye a sɛr mɔ gɛr nɔgay wu neheye Mbɔlom a da ha aye na, dedek. Ane tuk na, ndowneye kɔ dzala ha ka Mbɔlom bay na, a tɛra ha Mbɔlom ndo i maraw me. A tɛra ha Mbɔlom ndo i maraw me na, hɛrwi a kɛrah wu nakɔ Mbɔlom a da ha ka gɛr i wawa nɔgay aye. ¹¹ Wu nakɔ Mbɔlom a dɛkway ha aye na, wuye mey? A dɛkway ha na, kɔ vɛlakway sifa nakɔ ma ndɛviye bay aye. Sifa niye a vɛlakway aye na, tɔ hɔlay i wawa nɔgay. ¹² Ndo nakɔ nɛnɔgeye mandza eye nɔte tɔ Wawa i Mbɔlom aye na, kɔ huta sifa niye. Ndo nakɔ nɛnɔgeye mandza eye nɔte ta Wawa i Mbɔlom bay aye na, nɛnɔgeye kɔ huta sifa niye bay.

Sifa nakɔ Mbɔlom a vɛl aye

¹³ Wu neheye na watsakum naha aye na, a nɛkurom neheye ka dzalum ha tɔ mɛzele i Wawa i Mbɔlom aye. Na watsakum naha na, hɛrwi ada kɔ sɛrum ha na, ka hutum sifa nakɔ ma ndɛviye bay aye. ¹⁴ Ahɔl nakɔ nɛkway kame nɔgay aye na, madzɔdzere andaya mɔ dɛrev kway bay. Ka sɛrakwa ha ta dedek wu nakɔ ka tsɛtsahakweye faya tada a yay a gɛr na, ma tsɛnakweye na. ¹⁵ Tada ka sɛrakwa ha faya ma tsɛnakweye na wu nakɔ faya ka tsɛtsahakweye tebiye na, ka sɛrakwa ha ba kɔ vɛlakway wu nakɔ ka tsɛtsahakwa aye tsiy.

¹⁶ Tada ndowneye kɔ nɔgatay a malamar nɔgay faya ma giye mezeleme nakɔ ma diye ha a mɛmɛte bay aye na, mɔ duwulay me a Mbɔlom hɛrwi ndo niye hɛrwi ada Mbɔlom mɔ vɛlay sifa. Na tsik na, hɛrwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakɔ ma diye tay ha a mɛmɛte tɔbey aye dɛkdek tsa. Na tsik na, hɛrwi ndo neheye faya ta giye mezeleme nakɔ ma diye tay a mɛmɛte aye

* 5:6 Ndo mɔwetse dɛrewel nakay a tsik ka madzɛhuɔe i Yesu a yam ta mɛmɛte nɔgay.

bay. Hərwi mezeleme nakə ma diye tay ha ndo hay a məməte aye na, andaya.

¹⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese wuray wuray na, a ge na, mezeleme. Ane tuk na, mezeleme hay tebiye ma diye ha ndo a məməte bay.

¹⁸ Ka sərakwa ha kwa way ka təra wawa i Mbəlom na, ma giye mezeleme huya sa bay, hərwi Yesu Wawa i Mbəlom faya ma tsəpiye na ada Fakalaw ma sliye faya məgay wuray bay.†

¹⁹ Ka sərakwa ha nəkway na, mə həlay i Mbəlom. Siye i ndo hay tebiye ka məndzibəra na, Fakalaw a ləva tay ha. ²⁰ Ka sərakwa ha Wawa i Mbəlom ki yaw ka məndzibəra na, kə həndəkakway na mədza gər kway hərwi ada kə sərakwa Mbəlom nakə neŋgeye dedək aye. Nəkway mandza eye mə həlay i Mbəlom nakə dedək aye ada nəkway mandza eye mə həlay i wawa ŋgay Yesu Kəriste. Neŋgeye na, Mbəlom nakə dedək aye. Maa vəlakway sifa nakə ma ndəviye bay aye na, neŋgeye.

²¹ Wawa ga hay, kə pumay bəzay a kule i ndo neheye faya ta zambadəy aye bay.

† 5:18 Zəba ma 1 Yuhana 2.13.

Masulo i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ madugula i gay i maɖuwule me, na tsikaka naha me na, a nəkar məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu nakə ka tərə may i wawa hay, Mbəlom a zla kar aye. Na tsikatay naha me a wawa yak hay dərmak. Na wuda tay ha na, haladzay. Maa wuda tay ha na, neŋ dekdək bay. Ndo neheye tebiye tər sər bazlam nakə a tsik ka gər i Mbəlom nakə dedək aye, ta wuda kurom dərmak. ² Na wuda kurom na, hərwi bazlam niye dedək aye mandza eye mə dərev kway ada ma ndziye mə dərev kway na, ka tor eye.

³ Mbəlom Bəba kway ada wawa ŋgay Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama. Ta sakakweye naha ada ta vələkweye zay. Nəkway neheye faya ka pakweye bəzay a bazlam nakə dedək aye ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway aye na, ka hutakweye wu niye hay.

Dedək tə mawude bo

⁴ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi na tsəne na, siye hay mə walaŋ i wawa yak hay faya ta pay bəzay a tsəved nakə dedək aye. Faya ta giye na, wu neheye Mbəlom Bəba kway a gwad gum aye. ⁵ A nəkar may ga nakə na wuda kar haladzay aye. Wu nakə a seŋ məgwadaka aye na, anaŋ: Wudakwa bo nəte nəte mə walaŋ kway. Bazlam nakay na watsaka naha aye na, bazlam wədeye nakə ka tsənum dāda bay aye bay. Na tsikaka naha na, wu nakə bə ka tsənakwa ahəl niye aye. ⁶ Tadə ka wudakwa Mbəlom na, andza məgwede faya ka gakweye wu nakə Mbəlom a tsikakway aye. Mbəlom a gwadakum na, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya. Nakay na, bazlam nakə ka tsənum ahəl niye kurre ka madazlay i bazlam i Mbəlom nakə ka tsənum aye.

⁷ Na tsikakum andza niye na, hərwi mey? Na tsikakum andza niye na, hərwi ndo masəpete ndo hay nəteye andaya ta yaw haladzay ka məndzibərə. Nəteye na, Yesu Kəriste ka tərə ndo zezəŋ, ki yaw ka məndzibərə na, ta təma təbey. Ndo nakə faya ma tsikiye andza niye na, neŋgeye ndo mənə dəre i Kəriste. Neŋgeye ndo masəpete ndo hay. ⁸ Hərwi niye, gum metsehe bəna, məsler kurom nakə ka gum tebiye aye m̄a tərə kəriye bay. Duh gum metsehe hərwi ada ka hutumeye wu i madagər kurom nakə Mbəlom a gwad ma vələkumeye.

⁹ Sərum ha na, ndoweye kə pay bəzay a bazlam i Kəriste nakə a tətikakway aye bay, ane tuk na, a ye a səkah ha faya bazlam mekeleŋ eye hay wal na, ndoweye niye mandza eye mə həlay i Mbəlom bay. Ndo nakə faya ma pay bəzay huya a bazlam i Yesu neheye a tətikakway na, neŋgeye na, mandza eye mə həlay i Mbəlom Bəba kway ada mə həlay i wawa ŋgay Kəriste.

¹⁰ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ndoweye ki ye naha a walaŋ kurom faya ma tətikakumeye bazlam nakə wal abərə ka bazlam i Kəriste nakə a tətikakum aye na, ka təmum na m̄a ye naha a walaŋ kurom bay. Kwa mətsikay me, k̄a tsikumay me bay. ¹¹ Ndowneye kə tsikay me a slala i ndo niye na, neŋgeye dərmak faya ma pay bəzay ka məge mənese nakə faya ma giye.

Mandəve i bazlam hay

¹² A seŋ məwatsakum naha wu hay haladzay haḃe, ane tuk na, a seŋ məwatsakum naha a derewel bay. Na dzala na, na diye naha ka təv kurom

ada wu nakə a seŋ matsikakum aye na, ka tsikakweye tə bazlam hərwi ada d̄ərev kway mâ ɲgwasa lele kurah kurah.

¹³ Məhay gər i ndo neheye a təra malar yak nakə Mbəlom a zla na aye na, wawa ɲgay hay ta tsikaka naha me.

Mamahkar i derewel nakə Yuhana a watsa aye

Mətsike me

¹ Neŋ nakə madugula i gay i mađuwule me aye, na watsaka naha a nəkar Gayus dzam ga nakə na wuda kar peteh aye.

² A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, neŋ faya na duwulay me a Mbəlom na, wu hay tebiye t̄a t̄ara lele hərwi ada bo yak ta məsəfəre ta ndziye kame i Mbəlom zayzay lele.

Yuhana a dəslay ha gər a Gayus

³ Dərev ga kə ŋgwasə haladzay hərwi malamar hay ma mədzal gər ka Mbəlom, ti yawaw kanan, t̄ə tsiken̄ ka gər yak na, t̄ə gwad: Nəkar na, faya ka pay bəzay a tsəved i dedək t̄ə dərev yak nəte. Na sər ha nəkar na, faya ka giye andza niye huya. ⁴ Na tsəne wawa hay faya ta pay bəzay a tsəved i dedək na, dərev ga kə ŋgwasə haladzay. Dada wuray kwa nəte kə yeŋ a gər andza niye andaya bay.

⁵ A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, nəkar na, faya ka giye wu lele eye. Faya ka dzəniye tay ha malamar kway neheye ka tsəved i Mbəlom aye. Kwa neheye ti yawa naha mbəlok eye hay bəbay na, faya ka dzəniye tay hay. ⁶ Ndo neheye ka gatay gər aye na, nəteye ti yaw kanan t̄ə dəsłaka ha gər haladzay kame i ndo məpe mədzal gər hay. T̄ə gwad ka wuda tay ha na, haladzay. Neŋ faya na gakeye amboh, dzəna tay pat pat hərwi ada t̄əv tay nakə ta diye aye na, t̄ə ye kame kame. Dzəna tay na, andza nakə a yay a gər a Mbəlom aye. ⁷ Mede tay nakə faya ta diye na, hərwi ada t̄ə ge məsler i Yesu Kəriste. Ane tuk na, ndo neheye t̄ə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, t̄ə zla fataya abəra wuray bay. ⁸ Hərwi niye nəkway ndo mədzal gər ka Mbəlom na, dzənakwa tay ha slala i ndo niye hay hərwi ada nəkway ta nəteye k̄a gakwa məsler dziye ta dedək.

Diyotərif ta Demetəriyos

⁹ Na watsa naha derewel a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka t̄əv kurom aye. Ane tuk na, Diyotərif na, a say məpe zləm ka wu nakə na tsik aye bay, hərwi neŋgeye a wuda matəre bagwar eye kame i ndo hay.

¹⁰ Na ye naha na, na diye ha mənese ŋgay nakə faya ma giye kame i ndo hay andza neŋgeye nakə faya ma dəsiye fagaya parasay aye. Neŋgeye a ge na, wu neheye d̄ekd̄ek tsa bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ti yawa a gay ŋgay na, a wuda matəme tay bay. Ndo mekelen̄ eye hay a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, a gatay me, faya ma həhariye tay ha ndo neheye a satay matəme ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹¹ A nəkar dzam ga nakə na wuda kar haladzay aye, ka pay bəzay a mede i ndo niye hay faya ta giye mənese aye bay. Duh pay bəzay na, a mede i ndo neheye faya ta giye wu lele eye. Ndo nakə faya ma giye wu lele eye huya na, neŋgeye ka t̄əra wawa i Mbəlom. Ane tuk na, ndo nakə faya ma giye wu neheye lele bay aye hay huya na, neŋgeye a sər Mbəlom zuk bay.

¹² Demetəriyos na, kwa way a tsik faya a gwad: Demetəriyos na, faya ma giye wu nakə lele aye. Nəmay dərmak nəmaa gwad faya na, neŋgeye lele. Ada ka sər ha wu nakə nəmaa tsik aye na, dedək.

Mandəve i bazlam hay

¹³ Wu hay andaya haladzay a seŋ mətsikaka naha, ane tuk na, a seŋ məwatsaka naha ka dərəwel bay. ¹⁴ Na dzala na, neŋ eye na diye naha bəse ka təv yak mazəbaka dərə ada wu nakə a seŋ mətsikaka aye na, ka tsikameye lele.

¹⁵ Zay mâ ndza fakaya! Dzam yak neheye kanan ta wuɗa kar haladzay aye, ta tsikaka naha me. Tsikatay ha me a dzam kway hay tebiye nəte ta nəte.

Derewel nakə Yuda a watsa aye Məfələkwe

Derewel i Yuda mawatsa eye na, hərwi ndo məpe mədzal gər hay tebiye ka Yesu. Derewel nakay a ndəkəit bo i derewel i Piyer masulo eye. Yuda faya ma giye gədanj ka ndo neheye ta sənəkateye parasay a ndo hay aye ada mede tay lele bay aye. Ka slakweye mələve ha ka bo mede 6 hus ka 13 ta 2 Piyer madədo 2.

Yuda a ge məsler ta Dzam Guram eye. A həlaw məsənəke hay abəra mə dəma hərwi ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu a həlay ηgay aye. A ge məsler tə gər i bazlam neheye mə derewel i Yahuda hay andaya mə Derewel i Mbəlom bay aye (mede 9, 14 ada 15).

Yuda a watsa tə bazlam mandala eye ma kəkay Mbəlom ma pərateye a ndo neheye tə kal ha labara i mawudə bo ηgay aye (mede 3 hus ka 13). Ane tuk na, a gwad mə sakatay ada mə mamatay bo ka mətəme abəra ka mevel i Mbəlom (mede 22-23).

¹ Neη Yuda, ndo i məsler i Yesu Kəriste ada neη malamar i Yakuba. Na watsakum naha a nəkurom neheye Mbəlom a wuda kurom aye. Neηgeye a zalakum hərwi ada kə tərūm ndo ηgay hay, ada Yesu Kəriste ma tsəpiye kurom. ² Gumay mə bo a Mbəlom huya, mə vəlakum zay ada mə bəzakum ha mawudə bo ηgay.

Ndo i maraw me hay

³ Miya malamar ga hay, həbe na dzala məwatsakum naha ka gər i Mbəlom a təma kway ha na, kəkay ηgway? Ane tuk na, na watsakum eye naha anəke tə kutoη hərwi na zəba faya na, lele məwatsakum naha. Na watsakum eye naha na, hərwi mə vəlakum gədanj ka məge gədanj ma dedək i Mbəlom nakə ka dzalum ha aye. Mbəlom a vəlatay wu neheye a ndo ηgay hay. Wu neheye na, ta mbədiye bay ka tor eye.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta gəd naha a walaη kurom ta bəbəkək tay. Ndo niye hay na, ηgwalak i ndo hay bay. Nəteye faya ta pəliye tsəved ka mambədəy həlay a ηgwalak i Mbəlom nakə a ge kway aye. Tə gwad na: «Mbəlom kə vəlamay tsəved ka məge kwa mey. Kwa wuray wuray na, nəmaa ləviye gər may.» Andza niye ta kərah Yesu Kəriste bəy nakə ma ləviye kway aye. Ahəl niye kurre ta watsa a Derewel i Mbəlom, slala i ndo niye hay na, sariya i Mbəlom ma ta gəsiye tay ha.

⁵ Kwa ka sərūm ha wu neheye kurre bəbay na, a seη məmakum ahaya a gər. Mbəlom a təma tay ahaya İsrayel hay a bəra ka dala i Ezipt ahəl niye na, kəkay? Ane tuk na, ndo siye hay ta təma bazlam ηgay bay. Hərwi niye, Mbəlom kə kəd tay ha a bəra mə dəma mə walaη tay.* ⁶ Sa na, gawla i Mbəlom hay dərmək siye hay mə walaη tay a satay təv məndze nakə Mbəlom a vəlatay aye bay, tə gər ha. Hərwi niye Mbəlom a dzawa tay ha tə səselek, ka ndrəəzl fataya a ləvoη zəηzəη eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye. Ta həbiye pat i sariya i Mbəlom nakə bagwar aye ma ta gateye a ndo hay tebiye aye. ⁷ Gəma neheye tə zalatay Sodom ta Gomora ada ta gəma neheye tə mbatay naha aye na, mə mətsakum gər bay dərmək. Ndo i gəma niye hay na, tə gawa mezeleme andza i gawla i Mbəlom niye hay. Tə gawa na, wu neheye lelebay aye wal wal

* 1:5 Zəba mə Məpesle 14.

haladzay, wu neheye a ye ka bo i ndo zenzen ma giye bay aye. Mbəlom kə kal fataya ako nakə ma mbatiye dāda bay aye. Andza niye, Mbəlom a dā ha na, ada ndo hay tā ge andza nakay sa bay.†

8 Ndo neheye tə gəf naha a walaŋ kurom aye na, faya ta giye andza ndo i gəma i Sodom ta Gomora hay dərma. Faya ta nasiye ha bo tay ta wu neheye lelebay aye, hərwi məsine neheye faya ma gatay aye. A satay Mbəlom mā ləvatay gər bay. Faya ta tsadiye tay ha gawla i Mbəlom hay. 9 Kwa Misel neŋgeye nakə bəy ka gər i gawla i Mbəlom hay aye bəbay na, kə ge andza nəteye dāw? Hərwi ahəl niye ta təra tə Fakalaw ka mədahaŋ i Musa na, kə tsaday a Fakalaw bay. Ane tuk na, a gwaday a Fakalaw na: «Mbəlom mā gaka dəretsətseh!» 10 Ane tuk na, ndo neheye nəteye na, faya ta tsadiye a wu neheye tə sər bay aye. Nəteye na, tə dzala gər bay andza wu i pesl hay. Faya ta giye wu neheye a yay a gər a bo tay aye. Wu niye hay faya ta giye andza niye na, ma dziye tay ha dūh.

11 Waawayah! Dəretsətseh ka gər tay hərwi ta vəlay tsəved a mezeleme mā ge fataya bəy andza Kayin.‡ Faya ta giye sewed hərwi ada tā huta dala andza Balam nakə a ge ahəl niye aye.§ Faya ta naseye a Mbəlom andza Kore nakə a ge ahəl niye Mbəlom a dze ha aye.* Nəteye na, ta dziye andza niye dərma.

12 Ahəl nakə faya ka ndayumeye wu mənday ka təv manəte eye na, nəteye mə walaŋ kurom na, andza ndəlu6 nakə ka peteked aye. Wu mənday nakə tə ndayawa aye na, ta təra ha magurlom i məse guzom. Tə dzala na, ka bo tay dəkdək, horoy a gatay bay. Nəteye na, andza pazlay nakə tərwenihhe zenzen aye. Mətasl a vəzl na, a həl na tsekek, kə pa yam bay. Nəteye na, andza dərizl i gərdaf neheye tə wa bay aye. Kwa həlay i məwe hohway kə sla bəbay na, tə wa bay. Nəteye sa na, andza dərizl i gərdaf neheye tə ŋgad tay ha ta zləlay tay hay dzay aye. Ta mət tsadək tsadək. 13 Nəteye sa na, andza yam nakə mə magayam faya ma viye ta gədan kutokutokuto aye. Mezeleme tay na, a zəba parakka andza mədarsasam nakə yam a gər ha aye. Nəteye na, andza wurzla neheye tə ŋgad ədzid tə gər ha təv məndze tay aye. Mbəlom ka lambadatay təv ma ləvon zənzəŋ eye. Ta ndziye mə dəma ka tor eye.

14 Ahəl niye Henok neŋgeye nakə maməkwa ma gawla i Adam aye na, kə tsik kurre ka gər i ndo neheye. A gwad: «Anaŋ Bəy Maduweŋ ma deyeweye ta gawla ŋgay hay haladzay gədəbille. 15 Ma deyeweye na, ma gateye sariya a ndo i məndzibəra hay tebiye. Ma gəsiye tay ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ta sariya. Ma gəsiye tay ha na, hərwi wu neheye tə gay lelebay aye, ada hərwi bazlam neheye lelebay tə tsik faya aye.» 16 Henok a tsik andza niye na, ka nəteye. Nəteye na, faya ta gəŋguziye huya. Faya ta wudiye ka bo. Faya ta giye na, wu neheye a say a dərev tay aye. Faya ta dəslyay ha gər a bo tay. Faya ta vatay gər a ndo hay hərwi ada ndo hay tā təma bazlam tay.

Yuda a vəlatay gədan a ndo mədzal gər hay

17 A nəkurom malamar ga hay, wu neheye ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste tə dəkum ha ahəl niye tə gwad ma ta giye bo aye na, mā makumaw a gər. 18 Tə gwadawakum na: «Ahəl nakə mazlambar Yesu ma deyeweye na, ndo hay ta giye andaya ta ŋgwasie ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Nəteye na, tə sər Mbəlom bay. Faya ta giye wu nakə a say a mədzal gər tay aye.» 19 Andza niye nəteye na, ndo neheye ta ŋgəniye tay ha ndo məpe

† 1:7 Zəba mə Madazlay i wu hay 19.1-29. ‡ 1:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 4.3-8. § 1:11 Zəba mə Məpesle 31.16. * 1:11 Zəba mə Məpesle 16.1-35.

mədzal gər hay ka Yesu. Tə dzala i tay na, ka wu i məndzibəra, Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəteye bay.

²⁰Nəkurom dzam ga hay na, gum gədan hərwi ada kâ dzənum bo mə walaŋ kurom. Pum mədzal gər kurom huya ka bazlam neheye ka dzalum ha faya aye. Bazlam neheye na, ti yaw abəra ka təv i Mbəlom. Duwulum me na, ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye. ²¹Mbəlom na, a wuda kurom. Ndzum mə həlay ŋgay. Nəkway na, pakwa mədzal gər kway ka Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Ma bəzakweye ha na, ka gakway mə bo ada ma vəlakweye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ²²Dzənum tay ha ndo neheye mədzal gər tay madzədza eye.

²³Ndo mekeleŋ eye hay na, faya ta vahiye bo tay a sariya i Mbəlom. Təmum tay ha hərwi ada sariya i Mbəlom mâ gəs tay bay. Siye i ndo mekeleŋ eye hay andaya nəteye ta gakum mə bo dərmak. Ane tuk na, gum metsehe bəna, ka ta dədumeye a mezeleme tay. Kâ həndzədum ka wu tay hay bay. Kwa peteked tay niye hay tə gawa ha ka bo mezeleme aye na, kâ tətalum faya bay tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

²⁴Zambadəkway a Mbəlom hərwi neŋgeye ma sliye faya mahəbe kurom ada kâ dədum abəra ka tsəved ŋgay bay. Neŋgeye na, ma bariye fakuma abəra mezeleme kurom hay, ma təriye kurom ha tsədanŋa. Ma diye kurom ha ka təv ŋgay. Ka ta ləsumeye kame ŋgay ka təv i mələve i bəy ŋgay. Ka ta ŋgwasumeye haladzay. ²⁵Zambadəkway a Mbəlom na, neŋgeye nəte ŋgeweŋ. Ada maa təma kway ha tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste na, neŋgeye. Ndo hay tebiye tā zambadəy, kwa way mâ dəslay ha gər a gədan ŋgay. Neŋgeye na, Bəy Bagwar eye ma ndziye ka tor eye. Andza niye zla ka madazlay hus ka bəgom, ada ka tor eye. Ma təriye andza niye. Amen!

Məsine i Yuhana Məfələkwə

Ndo məwetse dərəwel nakay a watsa na, ka mandəve i makurre i məve temerre ma dəba i Yesu Kəriste. Ahəl niye na, a say a bəy i Roma tã dəslay ha gər andza mbəlom. Siye i ndo məpe mədzal gər hay ta sa dərətsətseh hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye. Ane tuk na, siye hay ta huta gədan bay.

Dərəwel i Məsine i Yuhana a ge məsler ka mələve ha ka bo wu hay ada ta mandəkəit bo i wu hay. Hələy a vay ti yaw na abəra Dzam Guram eye. Məpesle wu hay tə mazəbe i wu hay a dā wu nakə ka ndəv kə rah lele aye.

Madazlay i Məsine i Yuhana (1.1–3.22) na, mə dəma dərəwel hay mawatsa eye tasəla.

Ka madədo 4 hus 20 na, tə zla na Yuhana a mbəlom. Ka madədo 4 hus ka 11, a dā ha ma kəkay nakə Yesu a vəl tsəved mahəndəke ada mətsəne dərəwel hay i Dzam Guram eye aye. Madədo 12 hus ka 20 faya ma dīye ha ka vərəm bagwar eye ka gədan i mənese.

Madədo 21 ta 22 tə dā ha mäge wu wədeye nakə Mbəlom faya ma ləviye ha bo aye.

¹ Dərəwel nakay a tsik ka wu nakə Mbəlom a dāy ha a Yesu Kəriste aye. Mbəlom a dātay ha na, hərwi ada mǎ dātay ha a ndo i məsler hay wu nakə ma ta giye bo aye. Yesu Kəriste a slər gawla ngay ka təv i ndo i məsler ngay Yuhana ma məsine hərwi mədāy ha wu nakay. ² Tsa na, Yuhana a tsik wu nakə gawla i Mbəlom a dāy ha aye kame i ndo hay tebiye. Andza mǎgwədə nakə a tsik aye na, bazlam i Mbəlom ada maa dā ha wu neheye a tsik dedək na, Yesu Kəriste.

³ Mbəlom ma piye ngama ka ndo nakə a dzanğa dərəwel nakay kame i ndo hay tebiye aye. Ada ndo neheye tə tsəne ada ta rəhay ha gər aye na, Mbəlom ma piye fataya ngama dərma. Hərwi sər ha na, wu neheye ma ta giye bo aye na, mazlambar kə ndzew.

Yuhana a tsikatay naha me a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu wal wal tasəla aye

⁴⁻⁵ Maa watsa naha dərəwel nakay na, ney Yuhana. Na watsa naha na, a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla ka dala i Azi aye.

Mbəlom mǎ pa fakuma ngama ada mǎ vələkum mǎndze zay. Neŋgeye andaya kwa ka madazlay, neŋgeye andaya anəke, ada neŋgeye ma maweye sa. Məsəfəre ngay neheye tasəla malətsa eye hay kame i təv mǎndze i bəy ngay aye tə Yesu Kəriste, tǎ pa fakuma ngama ada tǎ vələkum zay. Yesu Kəriste neŋgeye ndo məhəle mbal ta dedək eye, neŋgeye makurre i wawa nakə tə lah məwe aye, neŋgeye a lah mələtsəw abəra ma mədahan makurre aye ada neŋgeye bəy ka gər i bəy i mǎndzibəra hay tebiye.

Yesu Kəriste, neŋgeye a wudā kway, kə mət hərwi kway. Kə təmakway ahaya abəra mə mezeleme tə bambaz ngay. ⁶ Ka deyewekweye tə neŋgeye dziye a mələve i bəy ngay, ka ta ləvakweye tə neŋgeye dziye. Nəkway tə neŋgeye ka təra kway ha ndo məvəlay wu a Mbəlom hərwi mäge məsler i Bəba ngay. Ndo hay tǎ zambadāy a Yesu Kəriste, gədan tebiye a yaw na, mə neŋgeye ka tor eye. Mǎ təra andza niye!

⁷ Zəbum dərə: Yesu ma deyeweye na, ma pazlay,

Kwa way tebiye ma ngateye,

kwa ndo neheye tə slaka na ta suwal aye, ta ɲgateye.*

Slala hay tebiye ka mǎndzibǎra ta tuwiye hǎrwi ɲgay.

Ma ta giye na, ta dedǎk andza niye. Mǎ tǎra andza niye!

⁸Bǎy Maduweɲ Mbǎlom a gwad: «Maa dazlay a wu tebiye na, neɲ, maa ndǎv ha wu hay tebiye na, neɲ gwa.»

Neɲgeye gǎdan eye ka gǎr i wu hay tebiye. Neɲgeye andaya kwa ka madazlay, neɲgeye andaya anǎke, ada neɲgeye ma maweye sa.

Məsine i Yuhana

⁹Maa watsakum naha dǎrewel nakay na, neɲ Yuhana malamar kurom. Neɲ tǎ nǎkurom nǎkway madzapa eye tǎ Yesu Kǎriste. Andza niye, neɲ faya na siye dǎretsǎtseh andza nǎkurom dǎrmak. Nǎkway tebiye faya ka sǎmakway naha. Andza niye, kǎ pa kway a tǎv mǎlǎve i bǎy ɲgay.

Neɲ na, ta gǎs ga. Ti ye, tǎ kal ga ha a gǎma nakǎ malawara eye ta yam tǎ zalay Patmos aye. Tǎ kal ga ha a dǎma na, hǎrwi na dǎwa ha bazlam i Mbǎlom. Na gwadawa, maa dǎkway ha tsǎved dedǎk eye na, Yesu.

¹⁰Pat wuray, na zǎba dǎre na, neɲ mǎ hǎlay i Mǎsǎfǎre Tsǎdanɲa eye. Pat eye niye na, pat i luma i sidzew. Tsa na, na tsǎne mǎtsike me ma dǎba ga andza tolom. A tsik me ta magala ɲǎlakǎka. ¹¹A gwedǎn: «Wu nakǎ ka ɲgatay aye na, watsa na ka dǎrewel. Ka watsa na, slǎratay naha a mǎhay gǎr i ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu neheye tǎv wal wal tasǎla aye. Ma gǎma i Efez, ma Simirne, ma Pergam, ma Tiyatir, ma Sardes, ma Filadelfi ada ma Lawdise.»

¹²Na tsǎne bazlam niye andza niye na, na mbǎda dǎre a dǎba, na gwad na zǎbiye naha ka ndo nakǎ a tsikenǎw me aye. Tsa na, na ɲgatay naha a lalam hay tasǎla mavǎda eye ta gura, ako mavata eye faya nǎte nǎte tay eye. ¹³Ma wuzlah i wu niye hay na, na ɲgatay naha a wu eye malǎtsa eye, a ndzakit bo andza ndo. Suwal i peteked ka bo kutsik ada mǎbara bo eye mǎ dǎrev ɲǎgǎts tǎ wu nakǎ tǎ vǎd ta gura aye. ¹⁴Mǎkwets ɲgay a dǎv herre andza guguman, dǎre ɲgay bǎbay na, andza dǎrneɲ i ako. ¹⁵Sik ɲgay hay na, a dǎv andza bǎre nakǎ tǎ pa ako aye. Bǎdiday ɲgay a lǎv andza i yam nakǎ a vaw abǎra mǎ mahǎmba aye. ¹⁶Mǎ hǎlay ɲgay na, wurzla hay tasǎla. Maslalam matasla eye hepepe diye sulo sulo faya ma deyeweye abǎra mǎ bazlam ɲgay. Dǎre ɲgay andza pat nakǎ a wur ta magǎrhǎpat aye.

¹⁷Na ɲgatay na, na dǎd abǎra ka mbǎlom kame ɲgay tsǎdǎk tsǎdǎk andza na mǎt. Ane tuk na, a pa fagaya hǎlay i mǎnday ɲgay. Tsa na, a gwedǎn: «Kǎ dzǎdzar bay, maa dazlay a wu hay tebiye na, neɲ, ada maa ndǎv ha wu hay tebiye na, neɲ. ¹⁸Neɲ na, ndo nakǎ ma ndziye ta sifa aye. Na mǎt ane tuk na, na lǎtsew abǎra ma mǎdahan. Neɲ na ndziye ka tor eye. Neɲ na, gǎdan eye abǎra ka mǎdahan ada neɲ gǎdan eye ka tǎv mǎndze i mǎdahan hay. ¹⁹Wu nakǎ ka ɲgatay tebiye aye na, watsa na. Watsa tay ha wu neheye faya ma giye bo anǎke aye tǎ bǎmalǎ nakǎ ma giye bo kame tebiye aye. ²⁰Wurzla neheye tasǎla ka ɲgatay mǎ hǎlay ɲgay aye ada lalam hay tasǎla mavǎda eye ta gura, andza mǎgwede mey na, na dǎkeye ha. Sǎr ha, wurzla neheye tasǎla aye na, gawla i Mbǎlom neheye a pa tay ha ada tǎ tsǎpa ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu niye hay tǎv wal wal tasǎla aye. Lalam neheye tasǎla mavǎda eye ta gura aye a dǎ ha na, ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu eye neheye tǎv wal wal tasǎla aye.»

* 1:7 Zakari 12.10; Yuhana 19.37.

2

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Efez aye

¹ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Efez aye, gwadatay:

«Maa tsik bazlam eye na, neŋ Yesu ndo nakə wurzla hay tasəla mə həlay i mənday ŋgay aye ada neŋgeye faya ma həhaliye ma wuzlah i lalam neheye tasəla tə vəd ta gura, ako fataya aye.»

² A gwadatay na: «Na sər ha məsler kurom, na sər ha ka gum məsler ta gədaŋ haladzay ada ka səmumay naha a dəretsətseh. Na sər ha sa na, ka vəlumatay tsəvəd a ndo i sewəd hay a walaŋ kurom bay. Ndo neheye tə gwad nəteye na, ndo i maslaŋ hay, ane tuk na, nəteye ndo i maslaŋ ga hay bay. Ka zəbum fataya lele, ka sərūm ha nəteye na, ndo i parasay hay. ³ Nəkurom faya ka səmumay naha a dəretsətseh haladzay hərwi ga, ka yum gər bay.

⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. Ka wuɖum ga andza nakə ahəl niye sa bay. ⁵ Dzalum ka məndze kurom nakə ahəl niye aye, zəbum dəre təday ka dəɖum, ka mum ta dəba. Gərūm ha mezeleme kurom, ndzum andza nakə ka gawum ahəl niye kurre aye. Tadə ka gərūm ha mezeleme kurom bay na, na diye naha na miye ha fakuma abəra lalam nakə mavəda eye ta gura ako faya aye.

⁶ «Ane tuk na, neŋ faya na zambadakumeye hərwi wu mekeleŋ hərwi ka numay dəre a məsler i ndo i Nikolas hay andza neŋ nakə na nay dəre aye.

⁷ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tā pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa ma tsikiye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye. Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, na vəlateye hohway i gərdaf nakə ma guvah i Mbəlom ma vəlateye sifa a ndo hay aye, ta ndiye. * »

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Simirne aye

⁸ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Simirne aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu. Maa dazlay a wu hay tebiye na, neŋ ada maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ. Na mət ada na lətsew abəra ma mədahaŋ.

⁹ «Na sər ha dəretsətseh kurom, na sər ha nəkurom mətawak eye hay. Ane tuk na, nəkurom zlele eye hay ɖuh. Wu neheye lele bay ndo hay faya ta tsikiye fakuma aye na, na sər ha dərmak. Ndo neheye faya ta tsikiye fakuma aye na, tə gwad nəteye Yahuda hay. Ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, nəteye ndo i Fakalaw hay.

¹⁰ «Mazlambar ka sumeye dəretsətseh, ane tuk na, kə dzedzarum bay. Tsəne! Mazlambar Fakalaw ma gəsiye siye i ndo hay mə walaŋ kurom ma piye tay ha a daŋgay hərwi madzədzam kurom. Ka sumeye dəretsətseh məhəne kuro. Kwa ta kədiye kurom babay na, səmumay naha, kə gərūm ha mədzal gər abəra ka Mbəlom bay. Andza niye, na vəlakumeye magogoy kurom na, sifa nakə ma ndəviye bay aye.

¹¹ «Ndo neheye zləm andaya fataya aye na, tā pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaŋŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye: Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dəretsətseh aye na, ta mətiye məməte masulo eye sa bay.»

* 2:7 Madazlay i wu hay 2.8-9.

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Pergam aye

¹² Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Pergam aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə maslalam faya matasla eye hepepe diye sulo sulo aye. ¹³ Təv nakə nəkurom mandza eye mə dəma aye na, na sər. Nəkurom mandza eye ma təv nakə Fakalaw neŋgeye bəy eye mə dəma aye. Kwa ahəl nakə tə kəf Anŋipas ndo nakə a tsikawa bazlam ga kame i ndo hay tebiye neŋgeye ndo ga aye na, ka gərūm ga ha bay, ka pum mədzal gər kurom ka neŋ huya. Tə kəd na mə walaŋ kurom ma gəma kurom ma təv nakə Fakalaw mandza eye mə dəma aye, ada dūh huya faya ka dumeŋe ha parakka neŋ na, bəy kurom.

¹⁴ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese hay andaya mə walaŋ kurom. Ndo hay andaya mə walaŋ kurom faya ta pay bəzay a matətike i Balam nakə ahəl niye aye.† A tətikay a Balak ma dzəgədiye tay ha Israyel hay a mənese. A vatay gər hərwi ada tā həpəd slo i kule, ada tā ge madama dərma. ¹⁵ Siye hay mə walaŋ kurom faya ta giye andza niye dərma. Nəteŋe faya ta pay bəzay a wu nakə ndo i Nikolas hay‡ faya ta tətikiye.

¹⁶ «Mbədum ha mede kurom. Tadə ka mbədum ha mede kurom bay na, na diye naha mazlambar ka təv kurom ta maslalam nakə ma deyeweye abəra mə bazlam aye, na giye ha vərəm ka ndo kurom niye hay.

¹⁷ «Ndo neheye zləm andaya faya aye na, tā pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye ma tsikateŋe a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

«Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dərətsətseh aye na, na vəlateŋe daf nakə dāda ndo hay ta ŋgatay bay aye. Na vəlateŋe kwar herre eye, məzele wedeŋe mawatsa eye ka kwar eye niye. Məzele niye na, ndəray a sər bay. Mata sərə na, ndo nakə ka təma na a həlay aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Tiyatir aye

¹⁸ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Tiyatir aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, Wawa i Mbəlom. Dəre ŋgay na, andza dərneh i ako. Sik ŋgay hay a dāv andza bərə nakə tə pa ako aye.

¹⁹ «Na sər ha məsler kurom hay. Na sər ha ka wudum ndo hay ada faya ka pumeŋe mədzal gər kurom ka neŋ huya. Na sər ha faya ka səmumeŋe naha a dərətsətseh. Na sər ha na, faya ka dzənumeŋe siye i ndo hay dərma ada wu nakə faya ka gumeŋe anəke aye na, a ze nakə ahəl niye aye.

²⁰ «Ane tuk na, na zəba faya na, mənese andaya mə walaŋ kurom. ŋgwas niye tə zalay Zizabel aye na, ka vəlumay tsəved məndze mə walaŋ kurom. A gwad neŋgeŋe na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ane tuk na, neŋgeŋe faya ma vateŋe gər a ndo i məsler ga hay, neŋgeŋe faya ma tətikateŋe məge madama ada ka mahəpəde slo i kule. ²¹ Na paslay həlay eye hərwi ada mā mbāda ha mede ŋgay, ane tuk na, a say bay, neŋgeŋe faya ma giye madama huya.

† 2:14 Zəba mə Məpesle 31.16, 22.1–25.9. ‡ 2:15 Māsine i Yuhana 2.6.

²² «Hərwi niye, na vəleye dəretsətseh haladzay, ma siye dəretsətseh ka təv məhəne ɲgay. Ndo neheye tə gawa madama dziye na, ta siye dəretsətseh haladzay dərmak. Tadə ta gər ha mezeleme tay ada ta gər ha mezeleme tay bay na, ta mətiye. ²³ Na bəbazliye tay ha wawa ɲgay hay hərwi ada məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma gəma wal wal tebiye tã sər ha na, wu nakə ndo hay faya ta dzaliye mə gər tay ada wu nakə a yatay a gər aye, neɲ na sər ha tebiye. Nəkurom tebiye na vəlakumeye magogoy kurom na, də ka məsler nakə ka gum aye.

²⁴ «Ane tuk na, nəkurom siye neheye ma gəma i Tiyatir ka pumay zləm a bazlam i ɲgwas niye təbey aye, wu nakə ndo hay tə zalay wu maɲgaha eye i Fakalaw aye na, nəkurom ka sərur təbey. A nəkurom na, bazlam mekeləɲ eye andaya nakə na tsikakumeye bay. ²⁵ Wu nəte na, pum na wu nakə ka tətikumeye a gər bəɲbəɲ lele hus a pat nakə na maweye.

²⁶ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ɲgwasa ka dəretsətseh aye ada faya ta giye wu nakə a yeɲ a gər aye hus ka mandəve i məndzibəra na, na vəlateye gədaɲ ka slala i ndo hay tebiye. ²⁷ Na vəlateye gədaɲ andza gədaɲ nakə Bəba a vələɲ aye dərmak. Ta ləviye ndo hay ta gədaɲ, ta bəbazliye tay ha ndo i sewəd hay andza ndo nakə ma həbiye tay ha guram i səɲgəle hay ndəslof ndəslof aye.

²⁸ Na vəlateye bamtaŞ nakə a dəv ta mbəlomdə aye dərmak.

²⁹ «Ndo nakə zləm andaya faya aye na, mã pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədaɲɲa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

3

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Sardes aye

¹ Ndo niye a gwedəɲ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma gəma i Sardes aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neɲ Yesu ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom tasəla mə həlay ɲgay aye ada wurzla hay tasəla mə həlay ɲgay aye dərmak. Na sər wu nakə faya ka giye aye. Ndo hay faya ta dəslakumeye ha gər tə gwad ka hutum sifa, azlakwa duh nəkar andza maməta eye.

² «Pədəkum, gum gədaɲ bəna ka mətumeye tsədək tsədək hərwi na zəba faya məsler kurom ka dəre i Mbəlom na, tsədaɲɲa zuk bay. ³ Dzalum na, ka wu nakə ka tsənum ahəl niye aye ada ka təmum bazlam i Mbəlom na, ma kəkay aye ada mbədum ha mede kurom. Niye na, pum na a dərev kurom. Tadə ka pədəkum bay na, sərur ha na diye naha ka təv kurom. Ane tuk na, na diye naha a həlay waray na, ka sərurumeye ha bay. Na diye naha andza məkal.

⁴ «Ane tuk na, ndo siye hay andaya mə walaɲ kurom ma gəma i Sardes, nəteye ta ge ndəlu6 ka petekəd tay təbey. Nəteye na, tə yeɲ a gər lele. Ta piye petekəd herre eye ka bo ada nəmaa diye ka bo dziye.

⁵ «Andza niye, na kalateye ka bo petekəd herre eye a ndo neheye tə səmay naha tə ɲgwasa ka dəretsətseh aye. Ta watsa məzele tay a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Dadə na mbatiye ha məzele tay abəra mə derewel nakay bay. Na diye tay ha kame i Bəba ga Mbəlom ada kame i gawla ɲgay hay, nəteye i ga hay.

⁶ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Filadelfi aye

⁷ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Filadelfi aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə a yaw abəra ka təv i Mbəlom ada neŋgeye na, a raw me təbey. Kəle i bəy Davit na, mə həlay ŋgay. Tadə ka həndək abəra ma məged na, ndəray andaya ma sliye faya mədərəzl na bay. Tadə ka dərəzl na məged na, ndəray ma sliye faya məhəndəke na bay.

⁸ «Na sər wu nakə faya ka gumeye aye. Na sər ha gədan kurom na, tsekweŋ tsa, ada azlakwa ka gum wu nakə a yeŋ a gər aye həbe bədaw? Ka rəhumay ha gər a bazlam ga, ka gwadum nəkurom na, ndo ga hay. Na həndək abəra ma məged hərwi kurom, ndəray ma sliye faya mədərəzle na bay. ⁹ Tsənum, anəŋ wu nakə na giye ta ndo neheye nəteye ndo i Fakalaw hay aye. Faya ta tsikiye tə bazlam, tə gwad nəteye Yahuda hay, ane tuk na, nəteye Yahuda hay bay, ta raw me dəkdek tsa. Na gateye kutoŋ, tā yaw tā dəkwakum gurmets. Ta səriye ha na, na wufa kurom. ¹⁰ Nəkurom na, ka səmumay naha a bazlam ga andza nakə na tsikakum səmumay naha aye. Hərwi niye, neŋ na tsəpiye kurom hərwi ada kə yum a dərətsətseh bay. Dərətsətseh nakay ma diye kwa ka way, ma dziye tay ha ndo i məndzibəra hay tebiye. ¹¹ Mazlambar na maweye. Pum wu nakə ka tətik aye bəŋbəŋ a gər hərwi ada mâ buwa fakuma abəra magogoy kurom bay.

¹² «Ndo neheye ta səmay naha, ta ŋgwasə ka dərətsətseh aye na, na piye tay ha a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ga andza sik i galak nakə tə lawa a wuzlah i gay aye, ta ndziye ka tor eye. Wuray andaya nakə ma həharatay ahaya abəra ma dəma aye bay. Na watsiye məzele i Mbəlom ga ka nəteye, ta məzele i gəma i Mbəlom ga. Gəma niye na, Zerozelem wedeye. Mbəlom ma sləraweye abəra mə mbəlom. Na watsiye məzele ga wedeye ka ndoweye neheye dərmak.

¹³ «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

Derewel nakə Yesu a sləratay naha a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay neheye ma gəma i Lawdise aye

¹⁴ Ndo niye a gwedeŋ sa: «Watsa bazlam nakay, sləray naha a gawla i Mbəlom nakə faya ma tsəpiye tay ha məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Lawdise aye.

«Maa tsik bazlam nakay na, neŋ Yesu ndo nakə tə zalay “Mâ təra andza niye” aye. Faya ma diye ha wu nakə Mbəlom a ge aye, maraw me andaya mə bazlam ŋgay kwa tsekweŋ bay. Mbəlom a ge wu hay tebiye na, tə həlay ŋgay.

¹⁵ «Na sər wu nakə faya ka gumeye. Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh wal bay sa. Ka ndzumeye ma wuzlah eye gəŋgəlanŋanŋa andza niye na, a yeŋ a gər bay. ¹⁶ Nəkurom hiyatsatsə bay ada laluh laluh kəgəbay daduk daduk wal bay sa, nəkurom mandza eye ma wuzlah eye andza niye sa na, na vənahiye kurom ahaya abəra mə bazlam ga.

¹⁷ «Ka gwadum nəkurom na, zlele eye, ka hutum wu hay tebiye, wuray a kətsakum bay. Ane tuk na, nəkurom dərətsətseh eye hay, ka gum mə bo. Nəkurom mətawak eye hay petekəd andaya fakuma bay, nəkurom guluf eye

hay na, ka sərüm bay. ¹⁸ Hərwi niye, neñ faya na tsikakumeye wu nakə ka gumeye. Səkənum gura nakə ta lambad ta ako, a däv wuzl wuzl haladzay aye. Dumara, səkənum mə gay ga hərwi ada kâ tərüm zlele eye hay ta dedək. Dumara, səkənum peteked herre eye, kâ pum ka bo. Andza niye horoy ma gakumeye sa bay hərwi nəkurom bo kəriye sa bay. Səkənum sidem i däre, mâ dzəna kurom hərwi ada kâ ngatamay a wu hay sa.

¹⁹ «Neñ na, ndo neheye na wuda tay ha aye na, na ngərəziye fataya, na datay ha metsehe. Kə ge andza niye na, mbədum ha mede kurom, pumenj bəzay tə däre v kurom peteh. ²⁰ Tsənum, na lətsiye ka həlay i məged ada na zaliye. Ndo nakə kə tsəne bədiday ga aye ada ka həndəkən na məged na, na fələkwiye a gay ngay, nəmaa ndiye dəf salamay.

²¹ «Ndo neheye ta səmay naha, ta ngwasa ka dərətsətseh aye na, na vəlatəye tsəved hərwi ada tə yaw, nəmaa ndziye ka təv məndze i bəy ga, andza neñ na səmay naha, na ngwasa ka dərətsətseh aye, ada neñ ta Bəba ga, nəmay ndziye ma bəy ngay.

²² «Ndo nakə zləm andaya faya na, mâ pay zləm a wu nakə Məsəfərə Tsədənña eye ma tsikateye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.»

4

Məged mahəndəka eye mə mbəlom

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a wu mekeleñ.

Na ngatay a məged mahəndəka eye mə mbəlom, na tsəne bədiday i ndo nakə a ləv andza tolom a tsikeñ me meeneñ aye sa. A gwedən: «Tsalaw a gəma kənanj hərwi ada na dəkeye ha wu nakə ma giye bo kame mba aye.»

² Kwayanña Məsəfərə Tsədənña eye a yaw a zla ga. Tsa na, na ngatay a təv məndze i bəy mə mbəlom. Ndoweye mandza eye faya. ³ Ndo niye mandza eye na, da'ar ngay a wuzl däre andza kwar nakə ngwalak eye, tə zalay *zaspe* ada *sardowan* aye. Kulay a lawara na təv məndze i bəy niye tuwzik. Kulay niye na, a wuzl däre andza kwar ngwalak eye, tə zalay *emerod* aye dərmaç.

⁴ Təv məndze hay kuro kuro sulo gər eye fad dandahtahha tə lawara na təv məndze i bəy niye. Madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye hay faya. Peteked neheye ka bo tay aye na, kwedək kwedək. Kwa way tə dzagwa i bəy mə gər. Dzagwa niye hay na, tə ngar ta gura. ⁵ Mawutsədə i mbəlom a wutsədəw abəra ma təv məndze i bəy niye. Maləve i mbəlom a ləvaw abəra mə dəma dərmaç. Kame i təv niye na, wuye hay andaya tasəla andza lalam, ako faya a däv haladzay. Wu niye hay tasəla andza lalam aye, nəteye na, məsəfərə neheye tasəla mandza eye kame i Mbəlom aye. ⁶ Kame i təv məndze i bəy niye na, wuye andaya andza dəlov, a wuzl däre andza malam, däre a ye abəra mə dəma kwetseh kwetseh.

Wu hay fad tə lawara na təv məndze i bəy a wuzlah. Wu niye hay na, wu neheye ta məsəfərə tay aye. Ta dəba, däre andaya fataya ada ta diye i me däre andaya fataya, ngurti ngurti. ⁷ Wu niye makurre aye na, a ndzəkit bo zil, masulo eye a ndzəkit bo vo'ar i sla wawa eye, mamahkar eye na, da'ar ngay a ndzəkit bo ndo zezeñ ada mafad eye a ndzəkit bo matsəv nakə faya ma tsəviye aye. ⁸ Wu neheye fad aye na, kwa way ta gwezleviyek eye hay faya məkwa məkwa. Ka gwezleviyek niye hay däre hay fataya haladzay ta dəba eye kwa tə huf eye ndotsndotsta. Ta həpat kwa ta həvad faya ta giye dəmes huya, tə gər ha bay. Ma dəmes tay niye na, tə gwad:
«Bəy Maduweñ Mbəlom nəkar na, tsədənña

kwa mənese andaya ka tæv yak bay,
 nəkar gədan eye ka gər i wu hay tebiye,
 nəkar andaya kwa ahəl niye, nəkar andaya anəke, ada ka deyeweye.»

⁹ Andza niye, wu neheye fad aye na, tə gawa dəmes ada ta zambadaway a Mbəlom nakə mandza eye ka tæv mändze i bəy ngay aye ada a neŋgeye nakə ma ndziye ka tor eye. Tə dəslay ha gər, tə gay sisce. ¹⁰ Ahəl nakə tə gawa ha andza niye na, madugula neheye kuro kuro fad aye ta dəkwawa gurmets kame i Mbəlom, neŋgeye nakə mandza eye ka tæv mändze i bəy ngay aye ada neŋgeye mandza eye ka tor eye. Tə dəsaway ha gər, ta tsakwawa dzagwa i bəy niye hay mə gər tay aye tə pawa kame ngay, tə gwad:

¹¹ «Bəy Maduweŋ may Mbəlom,
 nəkar na, ka sla da,
 ndo hay tã dəslaka ha gər,
 tã zambadaka ta dedək
 ada gədan a yaw na, mə həlay yak.
 Hərwi maa ge wu hay tebiye na, nəkar,
 wu neheye a ge bo na,
 hərwi a saka wu neheye tebiye tã ge andaya.»

5

Ta zambaday a ndo nakə a təra andza wawa i təban i Mbəlom aye

¹ Tsa na, na ŋgatay a dərewel mə həlay i ndo nakə mandza eye ka tæv mändze i bəy aye. Dərewel niye na, magəsa eye mə həlay i mənday. Tə watsa faya wu na, diye sulo sulo. Tə padā na ka bo. Tə gəs na tə wu məgəse dərewel tæv tasəla hərwi ada m̄a händək bay.

² Ma dəba eye na ŋgatay a gawla i Mbəlom gədan eye, a tsətsah ta magala, a gwad: «Way nakə ŋwalak eye kame i Mbəlom kə sla da mapəle faya abəra wu məgəse dərewel ada ma händəkiye na aye na, way?»

³ Ane tuk na, ndəray kwa nəte nakə ma sliye faya mahəndəke ada ma zəbiye ka wu nakə mə dəma aye na, andaya bay tebiye. Mə mbəlom, ka dala, ma bəd, kwa ka waray, ndəray andaya bay. ⁴ Na tuwa haladzay hərwi ndəray andaya ŋwalak eye kame i Mbəlom nakə ma sliye mahəndəke dərewel ada ma zəbiye a dəma dəre aye na, andaya kwa nəte bay.

⁵ Ane tuk na, nəte ma walaŋ i madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye a gwedəŋ: «K̄a tuwa bay, zəba dəre: Zil nakay na, a yaw abəra ma gwala i Yahuda, neŋgeye gwala i Davit. Neŋgeye kə ŋgwasa ka wu hay tebiye, ma pəliye ha wu məgəse dərewel neheye tasəla aye ada ma händəkiye na dərewel.»

⁶ Tsa na, na ŋgatay a ndoweye, neŋgeye malətsa eye ma wuzlah i tæv mändze i bəy. Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye tə wu neheye fad aye tə lawara na a wuzlah. A ndzək̄it bo na, wawa i təban, andza ta kəd na ahəl niye nəte. Dəram ka gər ŋgay tasəla ada dəre andaya faya tasəla dərmaq. Dəre neheye tasəla aye na, məsəfəre neheye kame i Mbəlom aye, Mbəlom faya ma sləriye tay ha ka mändzibəra tebiye.

⁷ Wawa i təban niye a ye ka tæv i ndo nakə mandza eye ka tæv mändze i bəy aye. A ye naha na, a təma na dərewel abəra mə həlay i mənday ŋgay.

⁸ A təma faya abəra dərewel niye na, wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye ta dəkw gurmets kame ngay. Nəteye niye tebiye kwa way ta gandzaval mə həlay ada ŋwalak i gandayah hay mavəda eye ta gura andaya fataya dərmaq maraha eye hay tə wu eye andaya

tə pawa faya ako na, a ze hunja. Wu niye a ze hunja eye na, maɗuwule me i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ta duwulaway naha me aye.

⁹Tə ge dəmes wedeye. Ma məge dəmes tay nakə faya ta giye na, tə gwad:

«Nəkar na, ka sla ɗa matəme ɗerewel nakay

ada mahəndəke na wu nakə tə gəs ha aye dedek.

Hərwi ta kəɗ kar andza wawa i təbaŋ nakə tə kəɗaway a Mbəlom aye,

ada ka səkəmatay ahaya ndo hay abəra mə mezeleme tə bambaz yak,

ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

Kwa nəteye na, gwala waray,

kwa tə tsik me i gəma waray,

kwa slala waray,

kwa nəteye mandza eye ma gəma waray,

nəkar ka həlatay ahaya ka təv i Mbəlom.

¹⁰Ka təra tay ha ndo yak hay, nəkar ka ləvatəye gər.

Ka təra tay ha ndo məvəlay wu a Mbəlom

hərwi ada tə gay məsler a Mbəlom,

ada nəteye ta təriye bəy ka məndzibəra tebiye.»

¹¹Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay, gwezem gwezem haladzay ma pasliye bo bay. Tə lawara na təv məndze i bəy ada wu neheye fad aye ta madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye telelevi wuzlah. Na tsəne dəmes tay. ¹²Tə gawa dəmes ta magala, Tə gwad:

«Wawa i təbaŋ nakə tə kəɗ na aye na,

gəɗaŋ tebiye mə həlay ŋgay,

zlele tebiye na, i ŋgay,

a sər wu hay tebiye,

neŋgeye gəɗaŋ eye.

Neŋgeye na, kə sla ndo hay

tə dəslyay ha gər ada tə zambaday.

Zəba faya təday, neŋgeye na, məzlaɓ eye.»

¹³Tsa na, na tsəne məge dəmes i wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye. Wu neheye mə mbəlom aye, neheye ka məndzibəra aye, neheye ma bəɗ aye, neheye ma dəlov aye, tə gawa dəmes tay eye, tə gwad:

«Zambadəkway a ndo nakə neŋgeye mandza eye ka təv məndze i bəy aye

ada a ndo nakə neŋgeye andza wawa i təbaŋ aye,

ɗəslakwatay ha gər.

Gəɗaŋ tebiye a yaw na, abəra ma nəteye.

Zəba, nəteye na, məzlaɓ eye hay ka tor eye.»

¹⁴Wu neheye fad aye ta mbəda faya tə gwad: «Mā təra andza niye!»

Madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad aye na, ta dək w gurmets kame i ndo neheye nəteye mandza eye ka təv məndze i bəy aye ada tə dəslyatay ha gər.

6

Wawa i təbaŋ a dazlay a məpəle ha wu neheye tasəla tə ɓar ha ɗerewel aye

¹Ahəl nakə Wawa i təbaŋ a təma ɗerewel a həlay, a dazlay məpəle ha wu neheye tasəla tə ɓar ha ɗerewel aye na, na ŋgatay. A pəla ha nəte. Tsa na, na tsəne mətsike me abəra mə walaŋ i wu neheye fad aye, mətsike me ŋgay niye a ləv andza maləve i mbəlom, a gwad: «Dara!» ²Tsa na, na ŋgatay a pələs kuɗekuɗek eye. Ndo mandza eye faya, tə lalaŋ eye mə həlay. Tə pay dzagwa i bəy a gər. Mata sle ka wu hay tebiye na, neŋgeye. A ye məge vərəm ada ma ŋgwasaweye fataya.

³ Wawa i təbarj niye a pəla ha masulo i wu neheye tə bar ha derewel aye. Na tsəne mətsike me abəra mə walañ i wu neheye fad aye, masulo eye mə walañ tay, a gwad sa: «Dara!» ⁴ Tsa na, pəles neñged a yaw. Pəles niye na, a zəba ndozza andza ako. Ndo nakə mandza eye faya aye na, tə vəlay gədan ka məzle vəram, maye ha ka məndzibəra hərwi ada ndo hay tã kəd bo. Tə vəlay məslalam bagwar eye a həlay.

⁵ Tsa na, Wawa i təbarj a pəla ha mamahkar i wu neheye tə bar ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walañ i wu neheye fad aye, mamahkar eye mə walañ tay a wuda, a gwad sa: «Dara!» Kwayañña, na ñgatay a pəles a zəba zeñzeñ. Ndo nakə mandza eye faya aye na, agwada mə həlay ñgay. ⁶ Na tsəne maləve i wu mə walañ i wu neheye fad aye andza mətsike me i ndo. A gwad: «Suloy nakə tə ge faya məsler hwapat aye a sla wuray bay. Ta səkamıye daw agwada nəte tsa. Tadə bəle na, ta səkamıye agwada mahkar.» A gwad sa: «I mal ta guzom na, ka nas ha bay.»

⁷ Wawa i təbarj a pəla ha mafad i wu neheye tə bar ha derewel aye. Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə walañ i wu neheye fad aye, mafad eye mə walañ tay a wuda, a gwad: «Dara!» ⁸ Tsa na, na ñgatay a pəles mekeleñ eye a yaw. Mazəbe ñgay eye na, a zəba kulah kulah andza geñgis. Ndo nakə mandza eye faya aye na, məzele ñgay Mədahañ nakə ma kədiye ndo hay aye. Ndo nakə tə zalay Təv Məndze i Mədahañ hay aye na, faya ma pay bəzay. Ta ñgəna ha məndzibəra fad. Tə vəlatay nəte ada tə vəlatay faya gədan hərwi ada tã bəbazl tay ha ndo hay abəra mə dəma. Ta bəbazliye tay ha ta məslalam ada siye hay ta mətiye tə may, siye hay ta mətiye ta dəvats ada wu i pesl hay ta bəbazliye tay ha.

⁹ Wawa i təbarj a pəla ha mazlam i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Tsa na, na ñgatay a ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye aye ma huvo i təv məvəlay wu a Mbəlom aye. Ndo neheye tə kəd tay ha ahəl niye na, hərwi ta tama bazlam i Mbəlom ada hərwi nakə tə dəwa ha parakka aye.

¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad: «Bəy Maduweñ may nəkar na, tsədəñña. Nəkar ka tsik na, dedek huya. Ndo neheye ka məndzibəra tə kədaw may aye, ka gateye sariya na, kədəy? Ka gateye dəretsətseh na, kədəy?»

¹¹ Tsa na, nəteye tebiye tə pa fataya peteked kudəkudək eye. Tə gwadatay: «Həbum tsekweñ təmad təday, hərwi nəkurom tebiye kurom eye ka ndəvumaw zuk bay. Ndo mekeleñ eye hay andaya, nəteye malamar kurom neheye faya ta gay məsler a Mbəlom aye. Kutəñ ndo hay ta kədiye tay ha təday andza nəkurom neheye tə kədaw kurom aye dərmak.»

¹² Wawa i təbarj niye a pəla ha maməkwa i wu neheye tasəla tə bar ha derewel aye. Kwayañña a pəla faya abəra na, məndzibəra a bəl haladzay dzekiḅ dzekiḅ. Pat a mbəda andza peteked zeñzeñ eye i matuwe mədahañ. Kiye na, a təra ndozza andza bambaz. ¹³ Wurzla hay tə kutsaw abəra ma magərmbəlom bəramama ka dala andza mandabəlak i gurov neheye mətasl a kutsa ahaya abəra mə gərɗaf aye. ¹⁴ Magərmbəlom a dze tatəh andza tə paɗa derewel. Dala neheye malawara eye ta dəlov aye ti ye abəra ka təv məndze tay hay. Mahəmba hay tə lətse abəra ka təv tay hay, ti ye a təv eye.

¹⁵ Ndo neheye ka məndzibəra aye tə ñgaha bo tebiye, ta hway, tə ñgaha bo a bəd hay ada tə tsal a mahəmba mata ñgehe bo a lar. Beke hay ta ndo neheye nəteye beke hay bay aye, nəteye tebiye ta hway tə ñgaha bo. Kwa bəy hay ada bagwar hay, kwa bəy i sidzew hay, kwa ndo i zlele hay ta gədan eye hay aye, nəteye tebiye ta hway. ¹⁶ Tə zalatay ka bo a mahəmba ada a hotokom hay, tə gwad: «Mbəzlumaw famaya ada kã ñgahum may tey, hərwi ada ndo nakə

mandza eye ka tæv mändze i bəy aye mâ nğatamay bay. Sa na, hərwi ada Wawa i təbañ mâ gəs may ta sariya bay, ¹⁷ hərwi həlay i mægəse ndo hay a sariya ka ndislew. Pat eye niye na, ndəray andaya masəmay naha bay.»

7

Gawla i Mbəlom a ge nğodgor ka ndo i Mbəlom hay ka da'ar

¹ Ma dəba eye na, na nğatay a gawla i Mbəlom hay fad, nəteye malətsa eye ka kokway i mändzibəra fad. Faya ta geye me a mətəsl neheye fad ka kokway i mändzibəra hərwi ada tâ vəzl ka mändzibəra bay ada tâ lamay a dala bay, kwa a dəlov, kwa a gərdaf hay, tâ lamay bay.

² Na nğatay a gawla i Mbəlom nənğed, a yaw mə bəzay. Mə həlay nğay na, wu məge ha nğodgor ka ndo i Mbəlom hay, i Mbəlom nakə nənğeye ma ndziye ka tor eye. A zalatay a siye i gawla i Mbəlom neheye fad aye hərwi Mbəlom a vəlatay gədan ka mənese ha dala ta yam. A zalatay ta magala, ³ a gwadətay: «Kâ nasum ha dala, yam ada ta dərizl i gərdaf hay zuk bay. Həbum, nəmaa giye nğodgor i Mbəlom ka ndo i məsler i Mbəlom hay təday.»

⁴ Tsa na, ndo neheye tə ge fataya nğodgor aye nəteye nday na, tə tsiken. Nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad. Ndo neheye na, ti yaw ma gwala i İsrəyel hay tebiye. ⁵ Gwala i Yahuda nəteye 12 000, gwala i Ruben 12 000, gwala i Gad 12 000, ⁶ gwala i Aser 12 000, gwala i Naftali 12 000, gwala i Manase 12 000, ⁷ gwala i Simeyon 12 000, gwala i Levi 12 000, gwala i Isakar 12 000, ⁸ gwala i Zabulon 12 000, gwala i Yusufa 12 000, gwala i Bendzamen 12 000. Ndo neheye tebiye ta ge fataya nğodgor i Mbəlom aye.

Ndo neheye haladzay ti yaw ma slala hay wal wal aye

⁹ Ma dəba eye na, na nğatay a ndo hay haladzay mbərzəzza, ma pasliye bo bay. Ti yaw abəra ma gəma neheye ka mändzibəra aye tebiye. Ti yaw na, kwa abəra ma gəma waray, kwa ma gwala waray, kwa ma slala waray, kwa neheye tə tsik me i gəma waray waray aye. Nəteye tebiye kame i tæv mändze i Bəy kame i Wawa i təbañ. Nəteye tebiye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo ada nəteye tebiye ta hawal i gərdaf nakə tə zalay təbah aye mə həlay tay hərwi mazambadəy a Mbəlom. ¹⁰ Ta wuda ta magala, tə gwad:

«Mandza eye ka tæv mändzay i bəy na, Mbəlom kway ada Wawa i təbañ, maa mbəl may ha na, nəteye.»

¹¹ Gawla i Mbəlom hay tebiye, tə lawara na tæv mändze i bəy ada madugula neheye kame i Mbəlom aye ada ta wu neheye fad aye, tə lawara tay ha a wuzlah. Tsa na, ta dəkway gurmets, tə dəslay ha gər a Mbəlom. ¹² Tə gwad:

«Ayaw, mâ təra andza niye!

Məzlaḅ na, mə həlay i Mbəlom kway,
nənğeye a sər wu, nənğeye gədan eye.

Gakway sisə, dəsłakway ha gər,
zambadəkwa ha ka tor eye.

Zəbum, nənğeye na, bagwar eye dedək! Amen!»

¹³ Nəte mə walañ i madugula neheye kuro kuro gər eye fad aye, a tsətsah fagaya, a gweden: «Ka sər tay ha ndo neheye tə peteked kwedək kwedək eye ka bo aye dəw? Ti yaw na, mənğay?»

¹⁴ Na mbədəy faya, na gwadəy: «Nğalaka, neñ na sər bay. Maa sər düh na, nəkar bədəw?»

A mbədeŋ faya, a gwedeŋ: «Neheye na, ndo neheye tə səmay naha a dəretsətseh bagwar eye. Nəteye na, ta bara na peteked tay hay hərwi ada mǎ tǎra kwedek kwedek tǎ bambaz i Wawa i tǎbaŋ.

¹⁵ Hərwi niye nakə nəteye mandza eye kame i tǎv mǎndze i bəy Mbəlom huya aye.

Faya ta zambadeye mǎ gay ŋgay pat pat, ta həpat kwa ta həvad.
Ndo nakə mandza eye ka tǎv mǎndze i bəy aye,
faya ma gateye gǎr.

¹⁶ Nəteye na, may ma gateye sa bay,
yam ma gateye sa bay dǎrmak.

Pat ma wuriye fataya sa bay,
wuray kwa tsekweŋ ma fǎkiye tay ha andza pat sa bay,
kwa wu waray ma wuriye fataya sa bay,

¹⁷ Hərwi Wawa i tǎbaŋ niye ma wuzlah i tǎv mǎndze i bəy niye
ma tǎriye ndo mǎtsǎkure tay.

Ma diye tay ha ka yam nakə ma vǎliye sifa aye.
Mbəlom ma takadətay na yam dǎre abǎra ka dǎre.»

8

Wawa i tǎbaŋ a pǎla ha maduk i duk i matasǎla i wu nakə tǎ bǎr ha dǎrewel aye

¹ Ma dǎba eye na, Wawa i tǎbaŋ a zla dǎrewel niye sa, a pǎla ha faya abǎra maduk i duk i wu nakə matasǎla eye a zǎkaw aye. A pǎla ha na, wu hay tebiye mǎ mbəlom tǎ ndza dǎdik hus a mǎnit kuro kuro mahkar.

² Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom hay tasǎla, nəteye malǎtsa eye kame i Mbəlom aye. Tǎ vǎlatay tolom hay tasǎla.

³ Gawla i Mbəlom neŋged andaya ta gǎse mǎ həlay. Gǎse niye na, maŋgara eye ta gura. Gǎse niye maŋgara eye ta gura eye na, tǎ fǎkaway a dǎma wu nakə a ze huŋŋa eye a Mbəlom. Neŋgeye na, a yaw a lǎtse ka tsakay i tǎv nakə tǎ fǎkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Ta pay a dǎma wu nakə tǎ fǎkawa aye haladzay, mǎ fǎka hərwi ada geŋgis eye ada mađuwule me i ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu tǎ tsal, tǎ husa ka tǎv i Mbəlom. A fǎka wu niye ka tǎv mǎfǎke wu nakə tǎ fǎkaway naha faya wu a Mbəlom kame i tǎv mǎndze i Mbəlom.

⁴ Geŋgis i wu niye faya ma fǎkiye, a yaw abǎra mǎ həlay i gawla i Mbəlom, a tsal ka tǎv i Mbəlom. Andza niye, mađuwule me i ndo mǎpe mǎdzal gǎr hay ka Yesu a husa ka tǎv i Mbəlom, Mbəlom a tsǎne.

⁵ Tsa na, a zla gǎse niye maŋgara eye ta gura eye, a zla ako ma tǎv nakə tǎ fǎkaway naha faya wu a Mbəlom aye. A pa na a gǎse, a rah ha. Tsa na, a kala ahaya ka mǎndzibǎra. A kala ahaya na, malǎve i mbəlom a lǎv haladzay, mawutseǎ hay ta wutseǎ ada dala a bǎl haladzay dzekiǎ dzekiǎ.

Tolom hay tasǎla

⁶ Tsa na, gawla i Mbəlom neheye tasǎla aye, tǎ lǎva bo ta tolom hay hərwi mǎfe.

⁷ Tsa na, makurre a fa tolom ŋgay. A fa na, ndzalala, ako, bambaz, tǎ dzapa ka bo. Tǎ kutsaw ka mǎndzibǎra. Kwayaŋŋa mǎndzibǎra a ŋgǎna ka bo abǎra tǎv mahkar, nəte ŋgay eye a tǎma tǎlmed tǎlmed. Dǎrizl i gǎrdǎf hay, ada guzer ŋgǎdz eye, ta tǎma tebiye heriyew heriyew.

⁸ Masulo i gawla i Mbəlom a fa tolom ŋgay. A fa na, tǎ zla wuye bagwar eye andza mahǎmba i ako, faya ma tǎmiye. Tǎ kal ha a bǎlay bagwar eye. Bǎlay niye a ŋgǎna mahkar, neŋged nəte a tǎra bambaz. ⁹ Mamahkar i wu neheye

nəteye mandza eye ma yam niye a təra bambaz aye tə mət tebiye. Kwalalan i yam hay tebiye tə nas ma təv eye niye.

¹⁰ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a fa tolom ŋgay. A fa na, wurzla bagwar eye a ŋgwad əduf, a kalaw abəra ka magərmbəlom. A təma zləkəd zləkəd andza dərneh i ako. A dəd ka dəlöv neheye ta ŋgəna mahkar aye ada ka bədiyem hay, a nas tay ha. ¹¹ Wurzla niye na, məzele ŋgay Duwekeke. Neŋged na, a təra duwekeke. Ndo neheye ta sa yam niye na, ta mət haladzay hərwi a ge duwekeke.

¹² Gawla i Mbəlom mafad eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, a kəd tay ha pat ta kiye ada tə wurzla hay. Nəteye na, andza madəsa eye hay təv mahkar. Təv naka tə kəd a dəma aye na, a zəba zəŋzəŋ. Andza niye nəteye ta dəv lele sa bay. Həpat ta həvad ta ŋgəna təv mahkar. Diye i pat neŋged nəte na, a dəv ta həpat sa bay ada diye i kiye neŋged nəte bəbay na, a dəv ta həvad sa bay.

¹³ Na zəba dərə na, na ŋgatay a matsəv faya ma tsəviye ka magərmbəlom. A wuda ta gədan, a gwad: «Waaw! Gadzi bo kurom i mey, gadzi bo kurom i mey, nəkurom ndo i məndzibəra hay na, ka hutumeye dərətsətseh. Siye i gawla i Mbəlom mahkar na, ta fa tolom tay zuk bay. Ahəl nakə aza ta fa aye na, dərətsətseh ma deyeweye ka məndzibəra haladzay.»

9

¹ Gawla i Mbəlom mazlam eye a fa tolom ŋgay. A fa tolom ŋgay niye na, na ŋgatay a wurzla a dədaw abəra ma magərmbəlom ka dala. Tsa na, tə vəlay kəle i mahəndəke abəra ka bəd nakə kutsik bagwar eye fakalaw hay mandza eye mə dəma aye. ² Wurzla niye a həndək abəra mə dəma na, geŋgis a ndohwaw abəra mə dəma andza zler i ako. Geŋgis niye a dərəzl ka pat tekədəgəm, dərə a zəba bay tebiye zəŋzəŋ.

³ Tsa na, dzaray a bətsakwaw abəra ma geŋgis niye ka dala. Tə vəlatay gədan i mədze ndo andza hərdəde hay. ⁴ Tə gwadətay: «Kā həpədum guzer bay, kā nasum ha dərizl i gərdaf bay, wu neheye tə ndzohwaw aye tebiye kā nasum tay ha bay. Gumatay dərətsətseh na, a ndo neheye ŋgodgər i Mbəlom ka da'ar tay bay aye.» ⁵ Tə vəlatay tsəved ka məkəde ndo hay mədahan eye bay. Tə gwadətay: «Gumatay dərətsətseh.» Ta gateye dərətsətseh na, kiye zlam. Dərətsətseh niye na, andza məwure i hərdəde. ⁶ A həlay niye na, ndo hay ta pəliye məməte ada tə mət hərwi ada dərətsətseh mə gatay sa bay. Ane tuk na, ta hutiyə məməte bay. Məməte ma deyeteye a gər haladzay, ane tuk na, ta hutiyə məməte bay mədahan ma hwiye fataya abəra.

⁷ Dzaray niye hay ta ndzəkit bo andza pələs neheye tə gawa vəram aye. Wuye hay ka gər tay andza dzagwa i bəy naka tə ŋgar ta gura aye. Da'ar tay a ndzəkit bo i ndo zezeŋ. ⁸ Məkwets tay na, zəbol eye andza məkwets i ŋgwas hay, ada zler tay hay andza zler i zil. ⁹ Tə bər dərəv tay hay tə wuye andza pətəkəd i vəram tə ŋgar ta bərə aye. Gwezleviyek tay hay tə ge zləm huwwa andza muta i pələs neheye nəteye haladzay faya ta diye a vəram aye. ¹⁰ Hutel fataya andza hutel i hərdəde hay ada ta dzatay ha a ndo hay ta hutel niye hay dərma. Mata vəlatay gədan ka mədzatay a ndo hay kiye zlam na, hutel tay niye hay. ¹¹ Bəy tay na, gawla nakə a ləvay gər a bəd nakə kutsik bagwar eye Fakalaw mandza eye mə dəma aye. Tə zalay tə bazlam i Yahuda hay na, Abaddon. Tə bazlam i Gərek bəbay tə zalay Apolijon. Andza məgwədə: Neŋgeye ndo məbəzle wu hay.

¹² Dərətsətseh makurre eye ki ye abəra mə dəma. Siye dərətsətseh hay sulo ta deyeweye sa.

¹³ Gawla i Mbəlom maməkwa eye a fa toloom ŋgay. Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka dəram i təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye wal wal fad. Təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom niye maŋgara eye ta gura, mapa eye kame i Mbəlom. ¹⁴ A gwadəy a gawla i Mbəlom maməkwa eye: «Pəla tay ha gawla niye hay fad tə ɓar tay ha ka me i dəlov bagwar eye niye tə zalay Efrat aye.» ¹⁵ Gawla neheye fad tə tsik fataya aye na, Mbəlom a patay məpesle həlay hərwi ada tə ge məsler ma məve eye niye, ma kiye eye niye, ma məhəne eye niye ada ma ɓəre eye niye. Andza niye a həl tay ha na, hərwi ada tə ŋəna ha məndzibəra təv mahkar. Təv nəte na, ta bəbazl abəra mə dāma ndo hay kədəts. Kwayaŋŋa ahəl nakə mətsike me niye a gwadəy a gawla i Mbəlom «Pəla tay ha» aye na, gawla i Mbəlom niye a ye, a pəla tay ha. ¹⁶ Tsa na, sidzew hay haladzay ti yaw, nəteye mandza eye ka pəles hay. Nəteye nday na, ta tsiken. Nəteye na, gwezem temerre sulo madzəga gwezem.

¹⁷ Ma məsine ga na, na ŋgatay a pəles hay ada ta ndo neheye mandza eye fataya aye. Nəteye na, peteked i vəram ka bo slala mahkar. Siye hay ndozza andza ako, siye hay a zəba mbəlommbəlom, siye hay a zəba kudewawa kudewawa. Gər i pəles niye hay ta ndzəkit bo andza gər i zil. Ako ta gəŋgis eye a ndohwaw abəra mə bazlam tay hay ada tə wu eye andaya a təmawa wafafa andza wur i asana. ¹⁸ Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye a kəd tay ha ndo hay. A kəd tay ha na, ma təv nakə a ŋəna ha mahkar a zla nəte aye. Dəretsətseh neheye wal wal mahkar aye na, ako, gəŋgis ada tə wu nakə a təma andza wur i asana aye. Tə ndohwaw abəra mə bazlam i pəles hay, ta bəbazl tay ha ndo hay. ¹⁹ Andza niye, maa vəl gədaŋ a pəles hay ka məge wu naka lele bay aye a ndo hay na, bazlam tay. Ane tuk na, hutel tay hay tə gawatay dəretsətseh a ndo hay dərmak. Hutel tay hay na, a ndzəkit bo dədə, gər fataya andza gər i dədə, tə dzawa tay ha ndo hay.

²⁰ Siye i ndo neheye ta zəkaw aye ta mət tə dəretsətseh neheye mahkar aye bay, nəteye huya ta gər ha mezeleme tay bay. Nəteye faya ta dəslay ha gər a fakalaw ada a kule neheye bo tay aye tə ŋgar aye. Faya ta ŋgariye kule niye hay ta gura, siye hay ta ɓəre, tə kwar, tə mbəzew ada siye hay ta lambad ta mayako. Wu neheye na, tə ŋgatay a dərə bay, tə tsəne wuray kwa tsekweŋ bay, ta həhal bay. Ane tuk na, nəteye faya ta dəslatay ha gər huya. ²¹ Ndo neheye dərmak nəteye faya ta kədiye ndo hay huya. Ta gər ha məge masuwayaŋ bay. Nəteye madan eye hay ada ta məge madama, nəteye faya ta kəliye. Nəteye faya ta giye huya andza niye, ta gər ha mezeleme bay.

10

Gawla i Mbəlom tə dərewel wawa eye

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom mekeləŋ eye, gədaŋ eye haladzay, a mbəzlaw mə mbəlom. Peteked ŋgay nakə ka bo aye na, pazlay. Kulay a lawara na gər ŋgay həndits. Da'ar ŋgay a wuzl dərə andza pat. Sik ŋgay hay andza dərneh i ako. ² Dərewel wawa eye mə həlay ŋgay, məhəndəka eye. A pa na sik i həlay i mənday ŋgay ka gər i bəlay. Sik i həlay i gula na, a pa na, ka dala. ³ A wuda ta magala. Mawude ŋgay niye na, a ləv andza maŋgəzəze i zil. A wuda andza niye na, na tsəne maləve i mbəlom madzəga tasəla hərwi mambədaw faya.

⁴ Na tsəne maləve i mbəlom niye na, haɓe a seŋ məwetse wu nakə a tsik aye. Ane tuk na, na tsəne mətsike me mekeləŋ eye mə mbəlom, ndoweye a

gwad: «Kâ watsa wu nakə maləve i mbəlom a tsik aye bay. Bazlam neheye na, ndəray mâ sər bay.»

⁵ Gawla i Mbəlom niye a pa na sik ngay nəte ka gər i bəlay, nənğed ka dala aye na, a zla həlay i mənday a mbəlom, ⁶ a mbada ta məzele i Mbəlom, hərwi Mbəlom na, ma ndziye ka tor eye, kə ge magərmbəlom tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge məndzibəra tə wu neheye mə dəma aye tebiye, kə ge bəlay tə wu neheye mə dəma aye tebiye. Gawla i Mbəlom niye a mbada na, a gwad: «Wu nakay ma giye bo kwayanğa anəke.» ⁷ A gwad sa: «Aza gawla i Mbəlom matasəla eye kə fa tolom ngay na, Mbəlom ma ndəviye ha wu ngay neheye manğaha eye, ma giye andza nakə a tsikatay a ndo i məsler neheye ta da ha bazlam ngay aye.»

⁸ Ndo nakə a tsikenew me mə mbəlom aye, a gwedənejew sa: «Do, zla dərəwel niye mahəndəka eye mə həlay i gawla i Mbəlom nakə malətsa eye, sik ngay nəte ka gər i bəlay, nənğed ka dala aye.»

⁹ Na ye ka təv i gawla i Mbəlom niye, na həndzəd naha ka təv ngay, na gwaday: «Vələj dərəwel wawa eye niye.»

A gwedənej: «Zla, həpəd. Ka həpədiye na, ma tsəhəniye fakaya mə bazlam andza wum. Ane tuk na, ka sədaka na a hud na, ma təriye sərəkeke.»

¹⁰ Tsa na, na zla dərəwel niye mə həlay i gawla i Mbəlom aye, na həpəd. A tsəhən mə bazlam ga andza wum. Na sədaka na a hud na, a tərə ngway sərəkeke.

¹¹ Tsa na, tə gwedənej sa: «Ka diye ha bazlam i Mbəlom nakə ma tsikiye ka slala wal wal aye, ka gəma hay, ka bəy tay hay aye. Kwa neheye tə tsik bazlam i gəma hay wal wal aye, ka diye ka datay ha.»

11

Ndo məhələ mbal i Mbəlom hay sulo

¹ Ma dəba eye na, tə vələj sakwal andza wu mələve wu nakə tə ləvawa ha aye. Tsa na, tə gwedənej: «Lətse, do ta ləva na gay i məvəlay wu a Mbəlom ta təv məvəlay wu a Mbəlom. Pasla tay ha ndo neheye tə dəsəlay ha gər a Mbəlom mə dəma aye. ² Ane tuk na, kâ ləva na dalabəra eye nakə mə bəra aye bay, gər ha andza niye hərwi Mbəlom ka mbərəm məvəlatay ha a ndo neheye tə sər na bay aye. Ta mbəzliye ha gəma niye tsədərğa, gay i Mbəlom mə dəma aye ma kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ³ Na sləriye tay ha ndo neheye sulo ta tsikiye ka ney aye. Ta piye ka bo peteked i mətuwə mədahan, ta diye ta diye ha bazlam a həlay niye. Andza məgwədə na, ta diye ha məhəne gwezem temerre sulo tə kuro kuro məkwa.»

⁴ Nəteye na, dərizl i gərđaf ha sulo, tə zalatay *olive*, lalam hay sulo dərək. Nəteye kame i Bəy Maduwey nakə faya mə ləviye məndzibəra aye.* ⁵ Tadə ndo mənə dərə tay hay a satay məgatay wu ngwalak eye bay aye na, ako ma ndohwaweye abəra mə bazlam tay, ma bəbazliye tay ha ndo mənə dərə tay niye hay. Ndo mənə dərə tay hay ta mət na, andza niye, tsədə andaya mətəme bay. ⁶ Ahəl nakə faya ta diye ha bazlam ga aye, ta sliye faya mətsikay me a yam: «Kâ pa bay» hus a pat nakə ta ndəv ha aye. Ta sliye faya mətsikay me a yam hərwi ada mâ tərə bambaz. Ta sliye faya məvəlatay dərətsətəh a ndo i məndzibəra hay wal wal andza nakə a satay aye.

⁷ Ane tuk na, ahəl nakə aza ta ndəv ha mətsike bazlam i Mbəlom aye na, wu i pesl eye andaya ma tsalaweye fataya ma bəd nakə kutsik bağwar eye, ma giye fataya vərəm. Ma sliye fataya, ada ma kədiye tay ha. ⁸ Mədahan tay

* 11:4 Zəba mə Zakari 4.1-14.

na, ndəray ma liye bay. Ta ndziye ka dala barbarra eye, ma wuzlahgəma bagwar eye nakə tə kəd mə dəma Bəy Maduweŋ tay aye. Məzele i gəma niye hay na, Sodom ta Ezipt. ⁹ Mədahaŋ tay na, ndo hay ka məndzibəra ma gwala hay wal wal ta deyeweye, kwa slala ka waray ka waray aye, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye, kwa gəma hay, ta zəbiye ka mədahaŋ tay məhəne mahkar tə məzaw. Ta kərahiye ndo hay t̄a la tay ha bay. ¹⁰ Ma deyete ye a gər a ndo i məndzibəra hay haladzay hərwı ta kəd tay ha ndo neheye sulo aye. Ta giye magurlom, ta vəliye a bo wu kəriye. Ta ŋgwasiye hərwı ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye sulo aye ta gatay dəretsətseh a ndo i məndzibəra hay haladzay tə bazlam i Mbəlom nakə faya ta diye ha aye.

¹¹ Ahəl nakə məhəne mahkar ta məzaw a ye abəra mə dəma na, Mbəlom a vəzl məsəfəre ŋgay a ndo neheye sulo aye hərwı ada t̄a huta sifa. Mbəlom a vəzl a dəma məsəfəre ŋgay na, tə lətse ka mbəlom. Ndo neheye tebiye tə ŋgatata y aye na, ta dzədzar haladzay. ¹² Tsa na, ndo neheye sulo aye tə tsənew mətsike me bagwar eye mə mbəlom, a gwadətatay: «Tsalumaw kənaŋ a gəma.» Tsa na, pazlay a ŋgaha tay ha, tə tsal a mbəlom, ndo mənə dəre tay hay faya ta zəbiye fataya. ¹³ Kwəyaŋŋa a həlay niye dala a bəl haladzay dzekiđ dzekiđ. Gəma a ŋgəna kuro, nəte ŋgay eye a mbəzl hele hele. Ndo hay gwezem tasəla ta mət hərwı dala nakə a bəl aye. Siye i ndo neheye nəte ye ta mət təbey aye na, ta dzədzar haladzay, ta zambadəy a Mbəlom nakə mə mbəlom aye.

¹⁴ Andza niye, dəretsətseh masulo eye ki ye abəra mə dəma. Dəretsətseh mamahkar eye ma deyeweye.

Tolom matasəla eye

¹⁵ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a fa tolom ŋgay. Mətsike me bagwar eye hay ta ləvwaw mə mbəlom, tə gwad: «Bəy Maduweŋ kway Mbəlom ta Kəriste ŋgay ta pa mələve i bəy tay ka məndzibəra. Mbəlom ma ləviye ka tor eye.»

¹⁶ A ndəv ha mətsike me na, madugula neheye kuro kuro sulo gər eye fad mandza eye ka təv məndze i bəy kame i Mbəlom aye tə dəkw gurmets kame i Mbəlom, tə dəslay ha gər. ¹⁷ Tə gwad:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye,
nəkar andaya anəke ada nəkar andaya ahəl niye.

Nəmaa gaka sisə hərwı gədaŋ yak,
hərwı ka həl ka pa wu hay tebiye a həlay yak,
ka da ha nəkar na, bəy.

¹⁸ Siye i slala i ndo neheye ta təra ndo yak hay bay aye na,
ta ge mevel ka nəkar haladzay.

Anəke na, həlay eye kə slaw nəkar ka giye fataya mevel.

Həlay i məge sariya ka mədahaŋ hay kə slaw.

Həlay nakə ka vəlateye wu i merəbe a ndo i məsler yak neheye faya ta da ha bazlam yak aye.

Ka vəlateye wu i merəbe tay a ndo yak hay tebiye,
kwa a ndo neheye makətsa bo eye,
kwa a ndo neheye bagwar eye,

ka vəlateye a ndo neheye faya ta rəhakeye ha gər eye tebiye.

Ndo neheye faya ta nasiye ha məndzibəra aye na,
ka bəbazliye tay ha hele hele.»

¹⁹ A ndəv ha mətsike na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom a həndək mə mbəlom tuwaŋ. Zlaŋgatsa nakə dərewel i məbərə dzam mə dəma aye na, andaya mə gay eye niye. Anəke na, kwa way kə ŋgatay. Mawutsede hay ta

wutsede wutsid wutsid. Maləve i mbəlom ka nğarəz, dala kə bəl ada ndzalala hay ta kutsaw haladzay.

12

Nğwas ta gədam bagwar eye

¹Ma dəba eye na, wuye a mbəzlaw mə mbəlom, a ge masuwayaŋ. Na nğatay a nğwas eye andaya, peteked nğay nakə ka bo aye na, pat. Kiye mə huđ i sik nğay. Peteked nakə a bəra a gər aye na, wurzla hay kuro gər eye sulo, peteked nğay niye a bəra a gər aye na, andza dzagwa i bəy. ²Nğwas eye niye na, ta wawa mə huđ, faya ma wiye ada neŋgeye faya ma ndalamiye ha. Neŋgeye faya ma wudiye ka bo hərwi a wur faya.

³Wu mekeleŋ eye a ge masuwayaŋ haladzay, a mbəzlaw abəra mə mbəlom sa. Wu niye na, bagwar eye a zəba ndozza andza ako, a ndzakit bo gədam. Gər nğay hay tasəla, hərikke hərikke tə dzagwa i bəy hay tasəla. Dəram hay andaya faya kuro. ⁴Wurzla neheye ka magərmbəlom aye, a nğəna ha təv mahkar. A zla diye nəte, a nğwad tay ha ta hutel nğay ada a kutsa tay ahaya ka dala. A lətse ka təv i nğwas niye faya ma wiye wawa aye, kə wa na, ma zliye wawa niye ma həpədiye.

⁵Nğwas niye a wa wawa hasləka eye. Ma təriye bəy nakə ta gədaŋ eye ma ləviye gəma hay wal wal aye tebiye. A wa na wawa niye na, tə zla na kwayaŋŋa tə hway ha ka təv i Mbəlom ada kame i təv məndze i bəy nğay.

⁶Ane tuk na, nğwas niye a hway a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər mə dəma. Ma ndziye məhəne gwezem ta temerre sulo tə kuro kuro məkwa.

⁷Tsa na, tə ge vəram mə mbəlom. Misel, gawla i Mbəlom, ta gawla nğay hay tə ge vəram ta gədam. Gədam ta gawla nğay hay tə ge vəram ta nəteye dərmak. ⁸Ane tuk na, Misel ta gawla nğay hay tə sla fataya, ta həhar tay ha. Ta vəlatay tsəved məndze mə mbəlom sa bay. ⁹Tə kala ahaya gədam niye bagwar eye a bəra. Neŋgeye na, guram i dədəcə nakə ahəl niye a vawatay gər a ndo i məndzibəra hay aye. Tə zalay na, bəy i məsəfəre neheye lele bay aye. Məzele nğay mekeleŋ eye na, Fakalaw. Tə kala ahaya abəra mə mbəlom ka dala ta gawla nğay hay tebiye.

¹⁰Ma dəba eye na, na tsənew mətsike me a ləvaw mə mbəlom, a gwad: «Anəke na, Mbəlom kə təma may ha.

A da ha na, neŋgeye a ze wu hay tebiye,
bəy na, neŋgeye.

Anəke na, ka nğatakway a Kəriste nğay
ka bəz ha gədaŋ nğay

hərwi ta kala ahaya ndo nakə a həlawatay na sik a malamar kway hay aye.

A həlawata fataya me ka təv i Mbəlom ta həvad ta həpat, pat pat.

¹¹Ane tuk na, nəteye na, ta sla faya.

Tə sla faya na, hərwi Wawa i təbəŋ a mbəda tay ahaya tə bambaz nğay.

Tə sla faya sa na, hərwi bazlam i Mbəlom nakə tə datay ha a ndo hay aye.

Tə vəl ha məsəfəre tay na, andza niye.

¹²Hərwi niye məŋgwese mə ge andaya mə mbəlom

ada ta nəkurom neheye hay mə dəma aye, nğwasum tuk.

Nəkurom dala ta bəlay mata hute dəretsətseh na, nəkurom

hərwi Fakalaw kə mbəzla naha ka təv kurom,

dərev a ndalay haladzay.

Hərwi a sər ha məndze nğay na, a zəkayaw tsekweŋ.»

¹³ Gədam niye bagwar eye a zəba dəre ta kala ahaya mə mbəlom na, a pa bo ka mahəhere ɲgwas niye a wa wawa hasləka eye. ¹⁴ Ane tuk na, tə pay gwezleviyek sulo andza i matsəv hərwi ada mâ tsəv ha a kəsaf a təv nakə Mbəlom a ləvay ha bo aye. Mbəlom ma geye gər, ma ndziye mə dəma məve mahkar tə məzaw. Ma ndziye na, ma təv nakə gədam ma sliye mægəse na bay aye.

¹⁵ Gədam niye a vənahaw yam abəra mə huɖ haladzay andza dəlov, hərwi ada yam mâ pay bəzay a ɲgwas niye ada mâ zla na. ¹⁶ Ane tuk na, dala ka dzəna na ɲgwas niye. A ta ka bo bəra tsədək. Tsa na, a sa dəlov niye faya ma ndohwaweye abəra mə bazlam i gədam aye.

¹⁷ Gədam a ɲgatay andza niye na, dərev a ndalay ka ɲgwas niye haladzay. A mbəda gər a dəba, a ye a ge vərəm ta wawa i ɲgwas niye hay. Wawa niye hay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye ada faya ta diye ha bazlam i Yesu aye.

¹⁸ Gədam niye a ye, a ndza ka me i bəlay.

13

Wu i pesl hay

¹ Tsa na, na ɲgatay a wu i pesl wuray a ndohwaw abəra ma bəlay. Gər hay faya tasəla ada dəram hay faya kuro. Ka dəram neheye tebiye na, dzagwa i bəy faya hərrikke hərrikke. Ka gər neheye tasəla aye na, tə watsa fataya məzele nakə lele bay aye, i mətsalay ka gər a Mbəlom. ² Wu i pesl niye na, a ndzəkət bo dəvar. Sik ɲgay hay andza sik dərleɲge. Bazlam ɲgay andza bazlam i zil. Gədam a vəlay gədan ɲgay haladzay a wu i pesl niye. Tsa na, a vəlay tsəved mâ ye, mâ ndza ka təv mədze i bəy ɲgay.

³ Na zəba ka wu i pesl niye, gər ɲgay nəte na, andza ta gay mbəlak. Kə sər məməte ha. Ane tuk na, mbəlak ɲgay niye a paha. Wu i pesl niye a gatay a ndo i məndzibəra hay andza masuwayaɲ. Ndo hay ta dazlay məpay bəzay. ⁴ Nəteye tebiye tə dəslay ha gər a gədam dərmak hərwi nakə a vəlay gədan a wu i pesl niye aye. Tə dəslay ha gər a wu i pesl dərmak, tə gwad: «Gədan eye andza wu i pesl nakay na, way? Mata sle mäge vərəm ta neɲgeye na, way? Ndəray andaya andza neɲgeye bay.»

⁵ Tə vəlay tsəved a wu i pesl niye ka mäge zlapay kame i ndo hay ada ka mətsalay ka gər a Mbəlom. Tə vəlay tsəved ka mäge andza niye na, kiye kuro kuro fad gər eye sulo. ⁶ A dazlay a mətsalay ka gər a Mbəlom. A tsalay ka gər a məzele i Mbəlom ada a təv nakə Mbəlom mandza eye mə dəma aye. Ada a neheye mandza eye mə mbəlom aye dərmak. ⁷ Ta vəlay tsəved ka mäge vərəm ka ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmak ada mâ ɲgwasa fataya. Ta vəlay gədan ka mələve kwa gwala waray waray, mələve kwa slala waray waray, kwa ndo neheye tə tsik bazlam i gəma waray waray aye ada ka gəma hay tebiye. ⁸ Ndo i məndzibəra hay tebiye ta dəslay ha gər. Maa zəkaw na, ndo neheye tə watsa məzele tay a dərəwel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye. Nəteye tə watsa məzele tay na, kwa ahəl nakə ta ge məndzibəra zuk bay aye. Dərəwel nakay na, i Wawa i təbən nakə tə kəd na ahəl niye aye.

⁹ Ndo nakə zləm andaya faya hərwi mətsəne na, mâ pay zləm a wu nakə na tsikiye lele. ¹⁰ Mbəlom a gwad: «Ndo nakə tə wa na hərwi ada ndo məne dəre ɲgay tâ gəs na na, ta gəsiye na dedək.» Tadə Mbəlom kə gwad: «Tâ kəd na ta maslalam» na, ta kədiye ta maslalam dedək. Kə ge andza niye na, ndo məpe

mədzal gər hay ka Yesu tâ səmay naha, tâ gər ha tsəved i Mbəlom bay. Andza niye, ta ndziye bəŋbəŋ.

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a wu i pesl mekeleŋ eye a ndohwaw abəra ma bəd. Dəram ka gər ŋgay sulo andza wawa i təbaŋ. Ane tuk na, a tsik me andza i gədam. ¹² Gədaŋ ŋgay andaya andza i wu i pesl nakə kurre aye. A gawa wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə a tsalaw ma bəlay aye. A gatay kutoŋ a ndo i məndzibəra hay ada a wu siye hay tebiye, a gwadatay: «Dəslumay ha gər a wu i pesl nakə mbəlak ŋgay a paha aye.» ¹³ Kə ge wu neheye a ge masuwayaŋ aye haladzay. Kə ge wu nakə ada ako mâ mbəzlaw abəra mə mbəlom aye. A yaw ka məndzibəra, ndo hay tebiye ta ŋgatay ¹⁴ a vatay gər a ndo i məndzibəra hay hərwi ta vəlay tsəved ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye kame i wu i pesl nakə kurre aye. A gwadatay: «Gum kule hərwi mədəslay ha gər a wu i pesl nakə kurre tə gay mbəlak ta maslalam, ane tuk na, kə mət bay aye.» ¹⁵ Wu i pesl niye masulo eye a huta gədaŋ mavəzle məsəfəre a kule niye a ndzakit bo andza wu i pesl aye hərwi ada mâ tsik me, ada ma sliye faya məkədə ndo neheye ta kərah mədəslay ha gər aye. ¹⁶ A gatay kutoŋ a ndo hay tebiye, wawa hay, bagwar hay, kwa ndo i zlele hay, kwa a ndo i mətawak, kwa beke hay, kwa a ndo neheye beke eye hay bay aye, a gatay kutoŋ ka matəme ŋgodgər ka həlay i mənday kəgəbay ka da'ar aye. ¹⁷ Ndo nakə ŋgodgər niye andaya faya bay aye na, ma sliye faya masəkəme wu kəgəbay masəməke ha wu bay. Ŋgodgər niye na, məzele i wu i pesl niye ada məpesle wu i məzele ŋgay.

¹⁸ Ane tuk na, ndo hay tâ ge metsehe lele. Ndo nakə a tsah aye na, lamba niye a say məgwede mey na, ma sliye faya məsəre. Lamba niye a da ha na, ndo zezeŋ hay. Lamba niye na, temerre məkwa tə kuro kuro məkwa gər eye məkwa.

14

Dəmes nakə ndo i Mbəlom hay ta giye aye

¹ Na zəba dərə sa na, na ŋgatay a Wawa i təbaŋ malətsa eye ka mahəmba nakə tə zalay mahəmba i Siyoŋ aye. Neŋgeye ta nəteye, məzele ŋgay ta məzele i Mbəlom Bəba ŋgay mawatsa eye ka da'ar. Ndo niye hay na, nəteye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000). ² Tsa na, na tsəne mətəsike me a tsənew mə mbəlom. A ləv andza yam nakə a vaw mə mahəmba aye. A ləv andza maləve i mbəlom. Mətəsike me nakə na tsəne aye a ləv lele andza faya ta fiye gandzaval. ³ Maa ge dəmes niye na, ndo neheye gwezem temerre tə kuro kuro fad gər eye fad (144 000) na ŋgatay aye. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy Mbəlom, kame i madugula hay ada kame i wu neheye fad nəteye ta məsəfəre aye. Nəteye faya ta giye dəmes wədeye. Dəmes niye ndaray ma sliye faya məge bay. Maa ge dəmes niye na, ndo neheye Mbəlom a mbədətay ahaya abəra ka məndzibəra aye dəkdək tsa. ⁴ Nəteye na, tsədəŋŋa mənese kwa tsekweŋ andaya fataya bay. Ta ge madama bay. Nəteye na, Wawa i təbaŋ ma diye kwa a ŋgay na, tə paway bəzay. Mə walaŋ i ndo i məndzibəra hay Mbəlom a mbəl ha na, nəteye hərwi ada tâ təra i ŋgay ada i Wawa i təbaŋ. ⁵ Ta raw me dādā bay, mənese andaya fataya kwa tsekweŋ bay.

Gawla i Mbəlom hay mahkar

⁶ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged faya ma tsəviye ka magərmbəlom. Faya ma deyeweye mədə ha Labara Ŋgwalak eye nakə ma ndziye ka tor eye. Ma diye ma datay ha a ndo i gəma hay tebiye, a gwala hay

tebiye, a ndo neheye tə tsik me i gəma waray waray aye tebiye ada slala hay tebiye. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a tsikatay ta magala, a gwadətay: «Rəhumay ha gər a Mbəlom, zambadumay, hərwi həlay məgatay sariya a ndo hay kə slaw. Dəslumay ha gər. Maa ge magərmbəlom ta dala ada ta yam hay na, neŋgeye.»

⁸ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom masulo eye a yaw ma dəba i gawla i Mbəlom nakə kurre aye sa, a gwad: «Ka ndəv tsiy! Babilon gəma bagwar eye ma mbəzliye, ta dedek ka mbəzl hele hele. Ka bəz ha mənese ŋgay nakə a yay a gər andza guzom aye, ka bəz ha kwa a gwala waray waray.»

⁹ Gawla i Mbəlom mamahkar eye a yaw sa. A tsik ta magala, a gwad: «Ndo neheye faya ta dəslyay ha gər a wu i pesl niye a tsalaw ma bəlay aye ada faya ta dəslyay ha gər a kule i wu i pesl niye, neheye ta təma ŋgodgor i wu pesl niye ka da'ar tay ada ka həlay tay aye na, ¹⁰ Mbəlom ma gateye dərətsətseh. Gase tay na, Mbəlom ma rahateye ha tə dərətsətseh. Ndo neheye ta diye na, a ako ada a wuye a təma wafafa andza asana. Ta siye dərətsətseh kame i gawla i Mbəlom hay ada kame i Wawa i təbaŋ. ¹¹ Gəŋgis i ako nakə faya ma gateye dərətsətseh huya aye ma ndəviye dāda bay. Nəteye tə dəslyay ha gər na, a wu i pesl ada a kule i wu i pesl. Ta təma ŋgodgor ŋgay ka bo tay. Ta hutiye mazəzukw bo dāda bay. Ta həpat, ta həvad, ta siye dərətsətseh.»

¹² Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom neheye faya ka rəhumay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye aye ada ka pum mədzal gər kurom ka Yesu aye, səmumay naha.

¹³ Na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom, a gwedəŋ: «Dazlay a məwətse anəke, do ha kame kame ndo neheye tə pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ aye ada neheye tə mət ma məpe mədzal gər ka Bəy Maduweŋ aye. Nəteye na, Mbəlom ma ta piye fataya ŋgama.»

Məsəfəre Tsədəŋŋa eye a mbəda faya, a gwad: «Ayaw, andza niye. Məsler tay na, ka ndəv, tə zəzukw bo hərwi hohway i məsler tay a da ha na, nəteye lele.»

Wu nakə ma ta ndzatay a gər a ndo hay ahəl nakə məndzibəra ma ndəviye

¹⁴ Na zəba dərə sa na, na ŋgatay a pazlay kwedek kwedek. Wuye andaya ka pazlay niye. Wu niye na, a ndzəkət bo ndo zezəŋ. Dzagwa i bəy nakə tə ŋgar ta gura aye mə gər ŋgay. Bembek mə həlay ŋgay. Bembek niye na, matasla eye lele hepepe.

¹⁵ Gawla i Mbəlom mekeləŋ eye a yaw abəra mə gay i mədəslyay ha gər a Mbəlom. A wuda ta magala, a gwadəy a ndo niye mandza eye ma pazlay aye: «Zla bembek yak ada dza ha daw, hərwi wu kə nah ka dala, kə sla mədze.»

¹⁶ Tsa na, ndo nakə mandza eye ma pazlay aye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a dəs na wu nakə ka məndzibəra aye tebiye.

Mbəlom ma ta gateye dərətsətseh a ndo i sewed hay

¹⁷ Tsa na, na ŋgatay a gawla i Mbəlom neŋged mə mbəlom. A yaw abəra mə gay i Mbəlom. Bembek mə həlay, matasla eye hepepe dərma.

¹⁸ Gawla i Mbəlom neŋged a yaw abəra ka təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye. Neŋgeye na, a ləvay gər a ako. A yaw a zalay a gawla i Mbəlom nakə bembek matasla eye hepepe mə həlay ŋgay aye ta magala, a gwadəy: «Zəba ka hohway i dərizl i gərdaf neheye ka məndzibəra aye, ta nah. Zla bembek yak, do ta dəs.»

¹⁹ Andza niye, gawla i Mbəlom niye a kal ha bembek ŋgay ka dala, a ye a dəs hohway i wu neheye abəra ka dala. A həl hohway niye hay, a ye a kwats ha ka təv nakə bagwar eye ta sləratawa a dəma hohway hay hərwi mədətse yam eye nakə mə dəma aye. Təv niye a da ha na, mevel i Mbəlom. ²⁰ Təv nakə ta

sləratawa a dāma hohway hay aye na, dārenj ta wuzlahgəma. Ahəl nakə faya ta ditsiye na, maa nğazaw abəra mə dāma na, bambaz dūh. A va tuwwa andza yam nakə faya ma viye mə magayam aye. A va na, kilomiter temerre mahkar. Tadə pələs mâtəse a dāma na, ma zəbaweye abəra mə dāma bay. Mata zəbaw na, gər eye dəkdek.

15

Gawla i Mbəlom hay tasəla tə dəretsətseh hay tasəla

¹ Ma dəba eye na, na nğatay a wu mekelənj eye a ge masuwayan mə mbəlom. A geñ hərəbəkka. Na nğatay a gawla i Mbəlom hay tasəla, kwa way dəretsətseh nətə nətə mə həlay tay. Neheye na, maduk i duk i dəretsətseh hay hərwi ta ndəviye ha na, mevel i Mbəlom.

² Tsa na, na nğatay a wu eye andza bəlay a wuzl dəre andza malam, ako mə dāma dərma. Na nğatay a ndo neheye tə sla ka wu i pesl niye aye ada nətəye ta dəslay ha gər a kule nğay təbey aye. Nətəye ta kərah matəme nğodgor i məpesle wu i məzele nğay nakə tə zalay məpesle wu aye. Nətəye malətsa eye ka me i bəlay niye a dāv andza malam aye. Nətəye na, ta gandzaval neheye Mbəlom a vəlātay aye mə həlay. ³ Nətəye faya ta giye dəmes andza i Musa ndo i məsler i Mbəlom nakə a gawa ahəl niye aye ta dəmes i Wawa i təbən. Tə gwadawa:

«Bəy Maduweñ Mbəlom, nəkar gədanj eye ka gər i wu hay tebiye,
məsler yak na, bagwar eye ada lele haladzay.

Nəkar Bəy i gəma hay tebiye,

wu neheye faya ka giye na, mənese kwa tsekweñ andaya mə dāma bay
ada nəkar na, ndo i dedək.

⁴ Ndo hay tebiye ta dzədzaraka, Bəy Maduweñ.

Ndəray ma kərahiye mazambadaka bay.

Ndo nakə tsədanjja eye na, nəkar nətə nğweñ.

Ndo i gəma hay wal wal ta deyeweye kame yak
ta dəslakeye ha gər

hərwi ndo hay tebiye ta nğatay a wu nakə faya ka giye na,
mənese kwa tsekweñ mə dāma bay.»

⁵ Ma dəba eye, na zəba dəre na, na nğatay naha a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom mə mbəlom mahəndəka eye tuwanjja, gay nakə ta kərew tə peteked, ndo hay ta Mbəlom tə dzawa gər a dāma aye andaya mə dāma. ⁶ Na nğatay naha a gawla i Mbəlom hay tasəla kwa way tə dəretsətseh nətə nətə mə həlay tay tə ndohwaw abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ka bo tay na, peteked lele eye a dāv herre niye. Nətəye na, məbara bo eye mə dārev ta gura. ⁷ Wu nətə mə walanj i wu neheye fad ta məsəfəre aye na, a ye naha a vəlātay gəse neheye tə vəd ta gura aye a gawla i Mbəlom neheye tasəla aye, kwa way nətə nətə. Gəse neheye tasəla aye maraha eye ta mevel i Mbəlom nakə ma ndziye ka tor eye aye. ⁸ Gəngis a tsalaw, a rah a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Gəngis niye a yaw na, hərwi məzlaḅ i Mbəlom ada hərwi nğay. Ndəray kwa nətə kə sla faya məfələkwe a gay bay hus dəretsətseh neheye tasəla mə həlay i gawla i Mbəlom hay aye ta ndəviye təday.

16

Dəretsətseh hay tasəla ma gəse

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom niye nğələkəka ta magala, a gwadətay a gawla i Mbəlom hay

tasəla: «Dum naha kutsum ha mevel i Mbəlom neheye maraha eye ma gəse ka məndzibəra aye. Kutsum ha na, tasəla tebiye.»

²Tsa na, makurre a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka məndzibəra. A kuts ka dala kwayaŋŋa na, mbəlak neheye lele bay wene wene aye ada a wur haladzay aye a zəba ka ndo neheye ŋgodgor i wu i pesl andaya fataya ada tə dəslaway ha gər a kule aye.

³Gawla i Mbəlom masulo eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a bəlay. Yam niye a təra andza bambaz i mədahaŋ. Wu neheye ma yam niye aye tə mət tebiye.

⁴Gawla i Mbəlom mamahkar eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a dəlov ada a bədiyem hay. Ta təra bambaz dərmak. ⁵Na tsəne, gawla i Mbəlom nakə a tsəpawa yam aye, a zambadəy a Mbəlom, a gwad:

«Tsədəŋŋa na, nəkar nəte ŋgeweŋ.

Nəkar andaya anəke ada ahəl niye nəkar andaya huya.

Ka ge na sariya nakay na, ta tsəved eye.

⁶Ndo neheye ta kəf ndo mədə ha bazlam yak hay
ada ta ndo yak hay.

Ka vəlatay bambaz hərwi ada t̄a sa
andza nakə a ye ka bo aye.»

⁷Tsa na, na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv nakə tə fəkaway naha faya wu a Mbəlom aye, a gwad:

«Ayaw dedek Bəy Maduweŋ,

nəkar na, Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye,

nəkar na, ndo i dedek.

Ka giye sariya a ndo hay na,
huya ta tsəved eye.»

⁸Mafad i gawla i Mbəlom a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye ka pat. Tsa na, a vəlay gədaŋ a pat ka məwure haladzay andza ako hərwi ada m̄a fəka ndo hay. ⁹Ane tuk na, ahəl nakə pat niye a fəka tay aye na, ta gər ha mezeleme tay bay. Ta kəma mazambadəy a Mbəlom bay. Tə tsalay ka gər d̄uh hərwi maa sləraw fataya dəretsətseh niye hay na, neŋgeye.

¹⁰Gawla i Mbəlom mazlam eye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay ka təv i bəy i wu i pesl niye. Ləvoŋ tekədəgam a ge ma təv mələve bəy ŋgay. Ndo hay faya ta həpədiye zler haladzay hərwi faya ta siye dəretsətseh. ¹¹Ane tuk na, ta gər ha mezeleme tay bay. Wu tay neheye ləle bay ta gawa aye na, ta gər ha mezeleme bay. Nəteye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom nakə neŋgeye mə mbəlom aye hərwi mbəlak tay ada hərwi dəretsətseh tay nakə faya ta siye aye.

¹²Ma dəba eye gawla i Mbəlom maməkwa eye a ye a kuts ha wu nakə ma gəse ŋgay aye a magayam bagwar eye nakə tə zalay Efrat aye. Yam i magayam niye a sakwa hərwi ada bəy neheye ta deyeweeye abəra mə bəzay ta hutiiye tsəved mətese mata ge vərəm. ¹³Tsa na, na ŋgatay a məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay hay aye mahkar. Nəteye na, andza makombodok hay. Neŋged na, a ndohwaw abəra mə bazlam i gədam, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i wu i pesl, neŋged a ndohwaw abəra mə bazlam i ndo nakə a gwad neŋgeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye. ¹⁴Məsəfəre neheye ti yaw na, abəra mə fakalaw, tə gawa masuwayaŋ. Tə yawa a gay i bəy i məndzibəra hay tebiye, tə hayawa tay gər hərwi məge vərəm ka Mbəlom gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye pat nakə mə bəziye ha gədaŋ ŋgay aye.

¹⁵Yesu a gwad: «Gum metsehe bəna, na diye naha na, andza məkal, ka sərumeye ka bo bay. Məŋgwese ma ndziye ka ndo nakə mandza eye tə peteked

ngay ka bo aye. Neŋgeye mandza eye tsezlezleŋne hərwi ada ahəl nakə na diye naha neŋgeye ze peteked bay ada horoy mâ gay kame i ndo hay bay.»

¹⁶ Məsəfəre neheye mahkar aye, tə hayatay gər a bəy hay na, a təv eye andaya Yahuda hay tə zalay Harmagedon.

¹⁷ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom matasəla eye a kuts wu nakə ma gəse ngay aye a magərmbəlom. Mətsike me a tsənew abəra ka təv mələve i bəy Mbəlom mə gay ngay məvəlay wu, a gwad: «Ka ndəv.» ¹⁸ Kwayanŋa mawutsədə i Mbəlom a wutsədə, mbəlom a ləv ngwezłəts. Dala a bəl dzekiḱ dzekiḱ. Kwa ahəl nakə a ge ndo hay aye na, dala kə bəl dāda andza niye bay, a ze ha siye tebiye. ¹⁹ Dala a ta ka bo bəra ndzadəda, gəma bagwar eye a ŋəna mahkar ada siye i gəma neheye ka məndzibəra aye tebiye ta mbəzl dərmak. Babilon gəma bagwar eye a mayaw a gər a Mbəlom na, andza niye. A vəlay wu məse nakə a tsəhən bay aye ada a gwaday: «Sa, ndəv ha abəra mə dəma.» ²⁰ Dala neheye malawara eye ta yam aye tə dze a hud i yam tebiye ada mahəmba zəbol eye ta mbəzl bərəm bərəm. ²¹ Ndzalala bagwar eye hay haḅəlagəmgəm, tə mba haladzay tə kutsaw mə mbəlom ka ndo hay. Ndo hay tə tsalay ka gər a Mbəlom hərwi faya ta siye dəretsətseh ta ndzalala. Dəretsətseh niye na, lele bay wene wene aye, a ze ha siye tebiye.

17

Bazlam i ngwas nakə a gawa madama aye

¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom nəte mə walən i gawla i Mbəlom neheye tasəla kwa way ta gəse mə həlay aye, a yaw ka təv ga, a gweden: «Dara hərwi ada nā bəzaka ha ngwas nakə a dā zləm, a gawa madama ma siye dəretsətseh. Ngwas mäge madama niye a dā ha na, gəma nakə ta dəzl bəse ta magayam hay wal wal haladzay aye. ² Bəy i məndzibəra hay ta ge mezeleme ta neŋgeye ada ndo i məndzibəra hay ta sa guzom ngay. Ta kwaya, ta ge mezeleme dərmak.»

³ Tsa na, Məsəfəre Tsədanŋa eye a yaw ka təv ga, a zla ga a ye ga ha a kəsaf. Ahəl nakə neŋ mə kəsaf aye na, na ŋgatay a ngwas mandza eye ka wu i pesl ndozza. Gər ngay hay tasəla, dəram ka gər niye hay kuro. Ka bo ngay na, məzele hay mawatsa eye faya haladzay. Məzele neheye hay lele bay aye, faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom. ⁴ Ngwas niye na, peteked ka bo ndozza andza bəre nakə a dəv haladzay aye, tə wu i maslawə, gura, ada tə kwar neheye lele haladzay aye. Gəse i gura mə həlay ngay. Gəse niye na, maraha eye tə wu neheye ngwalak eye bay aye. Andza məgwede tə mezeleme nakə a gawa aye. ⁵ Ta watsa məzele ka da'ar ngay. Məzele ngay niye a dā wu manğaha eye, andza məgwede: «Babilon bagwar i gəma, neŋgeye maya i ngwas neheye tə gawa madama aye ada tə wu ngwalak eye bay ka məndzibəra aye.»

⁶ Na zəba faya na, ngwas niye kə sa bambaz i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu. Tə kəd tay ha na, hərwi tə gwadawa parakka Yesu neŋgeye Bəy Maduweŋ, ada ngwas niye kə kwaya tə bambaz tay.

Na ŋgatay andza niye na, a geŋ hərbaḅəkka. ⁷ Gawla i Mbəlom niye a gweden: «A gaka hərbaḅəkka na, hərwi mey?» A gwad: «Tsəne, na dəkeye ha wu nakə manğaha eye ka ngwas nakay aye ada ka wu i pesl nakə mandza eye faya aye. Wu i pesl niye na, gər hay faya tasəla ada dəram hay kuro. ⁸ Wu i pesl niye ka ŋgatay kurre na, neŋgeye andaya tə dəre. Ane tuk na, anəke na, neŋgeye andaya sa bay. Ma tsalaweye abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye aye. Ahəl nakə kə tsalaw aye na, Mbəlom ma dziye ha abəra mə dəma. Kwa ahəl nakə Mbəlom kə ge məndzibəra zuk bay aye na, Mbəlom kə watsa məzele a derewel nakə tə watsa a dəma məzele i ndo neheye ta huta sifa aye.

Siye i ndo hay andaya neheye kə watsa məzele tay a d̄erewel bay aye. Ndo neheye məzele tay mə d̄erewel bay aye ta ŋgatay a wu i pesl niye na, mā gateye h̄ərḡabəkka h̄ərwi a ndzawa neŋgeye na, andaya, anəke na, neŋgeye andaya sa bay ada pat mekeləŋ eye na, ma maweje mba.»

⁹ A gwedeŋ sa: «Ndo hay t̄a huta metsehe h̄ərwi m̄atsəne wu neheye. Ḡər i wu i pesl neheye tasəla aye na, a d̄a ha mahamba hay tasəla nakə ŋgwas niye mandza eye faya aye d̄ərmak. A d̄a ha b̄əy hay tasəla. ¹⁰ M̄ə walaŋ tay na, b̄əy hay zlam m̄ələve i b̄əy tay ka nd̄əv. Neŋged n̄əte na, neŋgeye andaya faya ma l̄əviye b̄əy ŋgay. Matasəla eye na, h̄əlay ŋgay eye kə slaw zuk bay. Aza h̄əlay ŋgay kə slaw na, ma ndziye h̄əlay tsekweŋ tsa. ¹¹ Wu i pesl nakə ah̄əl niye neŋgeye t̄ə d̄əre aye ada anəke neŋgeye andaya t̄ə d̄əre sa bay na, neŋgeye na, matsamahkar i b̄əy. Neŋgeye m̄ə walaŋ i b̄əy neheye tasəla aye d̄ərmak. Ah̄əl nakə aza kə ndohwaw aye na, Mb̄əlom ma k̄ədiye na hele hele.

¹² «D̄əram neheye kuro ka ŋgatay aye na, a d̄a ha b̄əy hay kuro ta deyeweye. Ta yaw zuk bay. Mb̄əlom ma v̄əlateye ḡədaŋ h̄ərwi ada n̄əteye ta wu i pesl niye ta l̄əviye m̄ələve b̄əy ḡəre n̄əte. ¹³ B̄əy neheye kuro aye m̄ədzal ḡər tay na, n̄əte. Ta geje m̄əsler a wu i pesl ta ḡədaŋ tay peteh h̄ərwi ada mā l̄əva b̄əy ŋgay. ¹⁴ Ta giye v̄əram ta Wawa i t̄əbaŋ. Wawa i t̄əbaŋ ma sliye fataya h̄ərwi neŋgeye na, B̄əy Maduweŋ ka ḡər i b̄əy Maduweŋ hay. Neŋgeye B̄əy a ze b̄əy hay tebiye. Ndo ŋgay hay faya ta pay b̄əzay na, t̄ə d̄ərev tay peteh. Neŋgeye a pala tay ha, a zalatay ada ta pay b̄əzay. Andza niye ta ŋgwasiye fataya t̄ə neŋgeye.»

¹⁵ Gawla i Mb̄əlom niye a gwedeŋ sa: «Magayam nakə ka ŋgatay ŋgwas niye a gawa madama mandza eye ka tsakay aye na, andza m̄əgwede: Slala hay, ndo hay mb̄ərzəzza haladzay, ḡəma hay, ndo neheye t̄ə tsik kwa bazlam i ḡəma waray waray aye. ¹⁶ D̄əram neheye kuro ka ŋgatay aye ta wu i pesl niye d̄ərmak, ta neye d̄əre a ŋgwas niye. Ta buwiye wu hay tebiye ab̄əra m̄ə h̄əlay i ŋgwas niye h̄ərwi ada mā ndza bo k̄əriye. Ta ḡəsiye na ada ta h̄əp̄ədiye na. Siye nakə ka zəkaw aye na, ta kaliye ha a ako, ta f̄əkiye na ab̄əra m̄ə d̄əma hurd̄ək hurd̄ək. ¹⁷ B̄əy neheye kuro m̄ədzal ḡər tay n̄əte aye ada t̄ə gay m̄əsler a wu i pesl niye h̄ərwi ada mā l̄əva b̄əy ŋgay na, maa ge ha andza niye na, Mb̄əlom. Mb̄əlom a ge andza niye h̄ərwi ada t̄ə ge wu nakə a say aye. Wu i pesl ma l̄əviye b̄əy ŋgay hus ka wu nakə Mb̄əlom a tsik ah̄əl niye mā ge bo. ¹⁸ ŋgwas nakə ka ŋgatay aye na, bagwar i ḡəma nakə ma l̄əviye b̄əy i m̄əndzib̄əra hay tebiye.»

18

Ḡəma i Babilon ka mb̄əzl

¹ Ma d̄əba eye na, na ŋgatay a gawla i Mb̄əlom neŋged sa, faya ma mb̄əzlaweye ab̄əra m̄ə mb̄əlom. Ḡədaŋ ŋgay na, bagwar eye haladzay. Ada mad̄əve ŋgay nakə a d̄əv aye na, a d̄əv dzaydzay ka m̄əndzib̄əra. ² A wuda ta magala, a gwad: «Babilon ḡəma bagwar eye ka mb̄əzl, Babilon ka mb̄əzl hele hele. Ka t̄əra t̄əv m̄əndze i m̄əsəf̄əre neheye lele bay aye. M̄əsəf̄əre lele bay eye hay kwa waray waray n̄əteye mandza eye m̄ə d̄əma. Diyeŋ neheye l̄əle bay aye, a satay a ndo hay bay aye n̄əteye m̄ə d̄əma.* ³ Babilon ka mb̄əzl h̄ərwi kə v̄əlay ha bo ka m̄əge mezeleme. Ndo i ḡəma hay wal wal tebiye ta sa guzom ŋgay ada b̄əy hay ka m̄əndzib̄əra ta ge mezeleme ta neŋgeye. Ndo i tsakala hay ka m̄əndzib̄əra ta t̄əra zlele eye hay ta wu neheye a yatay a ḡər a ndo hay ka zal aye.»

* **18:2** Z̄əba m̄ə Bazlam mapala eye masulo eye 14.3-21.

⁴ Na tsəne mətsike me mekelenj eye a tsənew mə mbəlom sa, a gwad:

«Nəkurom ndo ga hay, dumara abəra mə walañ tay
bana ka tələkum həlay a mənese
ka ta sumeye dəretsətseh andza nəteye dərmak.

⁵ Dumara abəra mə walañ tay
hərwi mənese tay a pasla bo bay haladzay
ada Mbəlom kə mətsa ha gər bay.

⁶ Gumatay dəretsətseh andza nakə nəteye tə gatay a ndo hay aye.

Wu nakə tə gatay a ndo hay aye na, gumatay mâ ze niye.
Tadə nəteye tə vəlay guzom a ndo gəse nəte na,
rahumatay ha gəse sulo.

⁷ Gumatay dəretsətseh haladzay hərwi ada dərev mâ ndalatay.

Tə gwad nəteye gədañ eye hay haladzay ada tə ndayawa wu mənday lele.

Tə gwaday a gər tay sa na, nəteye bəy bagwar eye hay.
Tə gwad gəma tay na, ma giye dəretsətseh andza madakway i ngwas təbey,
dada mədahañ ma ndzateye a gər təbey.

⁸ Hərwi niye, dəretsətseh ma deyeweye fataya na, ka nəte eye.

Dəvats, mədahañ ada mändərzlañ ta deyeweye a gəma tay pat eye nəte
hərwi Bəy Maduweñ Mbəlom neñgeye Mbəlom bagwar eye.

Mata ge sariya na, neñgeye.

⁹ «Ahəl nakə bəy hay ka mändzibəra, neheye tə gawa mezeleme ta gəma
niye ta geñgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta tuwiye haladzay,
ta giye dəmes i mədahañ hərwi ahəl niye nəteye mandza eye ma wiya. ¹⁰ Ta
diye, ta lətsiye dəreñ hərwi zluwer ma gateye tə dəretsətseh niye. Ta gwadiye:
“Waawayah! Waawayah!

Nəkar Babilon gəma bagwar eye nakə gədañ yak a gawa andaya aye,
ka mbəzl hele hele bəre nəte na, kəkay?”

¹¹ «Ndo i tsakala hay ka mändzibəra ta tuwiye ada ta giye dəmes i mədahañ
dərmak hərwi gəma nakə a təma aye, ndəray kwa nəte andaya mə dəma sa
bay. Ndəray andaya məsəkəme wu i tsakala tay bay? ¹² Wu niye hay na, gura
ta bəre, kwar lele eye hay wal wal, ada peteked ndozza eye, peteked ngwalak
eye hay wal wal. Wu neheye ndo i tsakala hay ta səkəmawa ha aye na, dərizl
i gərdaf neheye lele haladzay ada tə wu neheye ta lambad tə zler i bəgəne
aye ada ta mayako lele eye hay. Ta lambad ta bəre, tə kwar. ¹³ Ndo niye hay
ta səkəmawa ha mal nakə a ze huñña aye wal wal dərmak ada ta slambah
neheye a ze lele aye. Ta səkəmawa ha guzom ada mal, bəle ada gufa, sla hay,
təbañ hay, pəles hay, muta i pəles hay ada beke hay andza məgwede ndo zezəñ
hay. Ane tuk na, ndəray andaya məsəkəme fataya abəra wu niye hay sa bay.

¹⁴ «Tə tuwa, tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: “Wu neheye a yawakum
a gər aye ta təma ta ako. Zlele kurom tə wu kurom lele eye hay andaya sa
bay, ka hutumeye sa bay.” ¹⁵ Ndo i tsakala neheye ta təra zlele eye hay tə
məsəkəme ha wu ma gəma niye aye na, ta lətsiye dəreñ ta gəma niye. Zluwer
a gatay tə dəretsətseh bagwar eye. Ta tuwiye haladzay ada ta giye dəmes
i mədahañ. ¹⁶ Ta gwadiye: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka
mbəzl. Neñgeye a ndzawa na, andza ngwas nakə a pa ka bo peteked ndozza
aye ada tə peteked neheye zler i mətul zler i mətul ada tə siye peteked lele eye
haladzay aye. A pawa ka bo wu i maslawa, tə ge ta gura, tə kwar neheye lele
aye. ¹⁷ Wu hay tebiye a təma andza niye tsa düh!”

«Ndo neheye faya ta diye tə kwalalañ i yam ada ta bagwar tay hay, ndo i
tsakala neheye ti yawa a tsekene tə kwalalañ i yam ada ta ndo neheye tebiye
nəteye mə kwalalañ i yam aye, ti ye tə lətse dəreñ. ¹⁸ Ta zəba dəre, tə ngatay a

geŋgis i ako nakə faya ma təmiye gəma niye na, ta wuda ta mağala, tə gwad: “Gəma andaya andza gəma nakay bagwar eye bay.” ¹⁹ Tə tuwa, tə ge dəmes i mədahaŋ, tə kuts bətekwew a gər dəslis dəslis. Ta wuda, tə gwad: “Waawayah, waawayah, gəma bagwar eye ka mbəzl. Anaŋ gəma nakə ndo neheye ta kwalalaŋ i yam aye ta huta zlele na, mə həlay ŋgay. Bəre nəte tsa na, a mbəzl na, kəkay?”

²⁰ «Nəkurom neheye mə mbəlom aye ŋwasum! Gəma ka təma! Nəkurom ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, nəkurom ndo i məslaŋ i Yesu hay ada nəkurom ndo mədə ha bazlam i Mbəlom hay, ŋwasum hərwi Mbəlom kə gay sariya ka wu nakə a gakum aye.»

²¹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom gədaŋ eye, a ye a zla kwar bagwar eye andza ber i maləgəre, a kal ha a bəlay. Tsa na, a gwad: «Ta kaliye ha Babilon gəma bagwar eye andza niye, dāda ta ŋgateye sa bay. ²² Ndo hay ta tsəniye dāda mədze gandzaval ma Babilon, məge dəmes, məfe fagam, məfe tolom sa bay. Wuray kwa tsekweŋ ma giye andaya ma Babilon sa bay. Ndo məlembede wu hay ta giye andaya sa bay, maləgəre nakə a ləwawa abəra ma təv kurom aye na, ndo hay ta tsəniye sa bay. ²³ Lalam kurom hay ta dəviye dzaydzay ka niye sa bay. Ta tsəniye məbəbəle wuray huwwa i ndo məzle dahəlay hay mə gay kurom sa bay. Ahəl niye ndo i tsakala kurom hay ta ze ha siye i ndo i tsakala hay ka məndzibəra tebiye. Ka vatay gər a ndo hay kwa mənəgay ta madaŋ kurom. Hərwi niye nəkurom ka nasumeye andza niye.

²⁴ Mbəlom a ŋgatay a bambaz i ndo mədə ha bazlam ŋgay hay, ada a bambaz i ndo ŋgay hay. Bambaz i ndo neheye ka məndzibəra tebiye tə kəd tay ha aye na, ka gər tay.»

19

¹ Ma dəba eye na, na tsəne mətsike me a tsənew mə mbəlom andza ndo hay haladzay ta tsikiye me. Tə gwad: «Hələluya! Zambadumay a Mbəlom.

Maa təma tay ha ndo hay na, nənəgeye.

Nənəgeye məzlaḅ eye, nənəgeye gədaŋ eye a ze kwa mey.

² Nənəgeye na, ndo i dedək,

a ge sariya ŋgay a ndo hay na, ta dedək.

Kə gəs na maya i ŋwas neheye tə gawa madama aye.

ŋwas niye na, kə nas tay ha ndo hay ka məndzibəra tebiye tə wu neheye lele bay aye.

Mbəlom kə vəlay dəretsətseh a ŋwas niye

hərwi nakə a kəd ndo i məsler ŋgay hay aye.»

³ Ma dəba eye, tə ma faya sa, tə gwad:

«Zambadumay a Mbəlom.

Geŋgis nakə a tsalaw abəra ma gəma niye aye na,

ma ndəviye bay, ma tsalaweye huya andza niye.»

⁴ Tsa na, madugula hay kuro kuro sulo gər eye fad ada wu neheye fad aye ta dəkw gurmets kame i təv məndze niye Mbəlom mandza eye faya aye ada tə dəslay ha gər, tə gwad: «Hələluya! Nəkar Mbəlom bagwar eye.»

Magurlom i məzle dahəlay

⁵ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ma təv məndze i bəy eye, a gwad:

«Zambadumay a Mbəlom kway,

nəkurom ndo məge məsler ŋgay hay,

nəkurom neheye ka rəhumay ha gər ta dedək,

kwa wawa hay kwa bagwar hay.»

⁶ Na tsəne mətsike me neŋgeɗ a tsənew sa andza ndo hay haladzay mbərzəzza faya ta tsikiye me. A tsənew sa na, andza mazaw bagwar eye nakə a vaw ka mahəmba aye. A tsənew andza maləve i mbəlom bagwar eye dərmak. Neŋ faya na piye faya zləm na, mətsike me niye a gwad:

«Nəkar Mbəlom bagwar eye

hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, gədaŋ eye.

Maa ləva wu hay tebiye na, neŋgeye.

⁷ Nğwasakwa, dərev kway mâ ge laŋlaŋ lele.

Zambadakway hərwi həlay eye kə slaw.

Wawa i təbaŋ ma zliye dahəlay.

Dahəlay maləva bo eye tsiy, faya ma həbiye.

⁸ Ta vəlay tsəved məpe ka bo peteked nakə tsədaŋŋa,

ndəluḅ kwa tsekweŋ andaya faya bay aye,

ada nakə a dəv haladzay pəzləd pəzləd aye.

Nğwalak nğwalak i peteked niye a da ha na,

wu neheye nğwalak eye ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə ge aye.»

⁹ Tsa na, gawla i Mbəlom eye andaya a gwedeŋ: «Watsa a dərewel na, məŋgwese ma ndziye ka ndo neheye tə zalatay a magurlom i məzle dahəlay i Wawa i təbaŋ aye.» Gawla i Mbəlom niye a gwedeŋ sa na: «Bazlam neheye anaŋ aye na, dedek. A yaw na, abəra mə bazlam i Mbəlom.»

¹⁰ Na tsəne andza niye na, na dəkw gurmets kame nğay hərwi mədəslay ha gər, ane tuk na, a gwedeŋ: «Kâ ge andza niye bay. Neŋ dərmak na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye tə pa mədzal gər tay ka bazlam i Yesu nakə a da ha aye. Dəslay ha gər duh na, a Mbəlom.»

Maa vəlatay gədaŋ a ndo i maslaŋ i Mbəlom na, bazlam nakay.

Vəram bagwar eye

¹¹ Ma dəba eye na, na nğatay magərmbəlom mahəndəka eye tuwaŋŋa. Pələs herre eye malətsa eye mə dəma ada ndoweye andaya mandza eye faya tuŋŋa, tə zalay na, ndo i dedek ada ndo nakə a ge wu ta tsəved aye. Ma giye sariya ada ma giye vəram ta dedek. ¹² Dəre nğay a dəv andza dərneħ i ako. Kə pa dzagwa i bəy a gər haladzay. Ta watsa faya məzele. Ndəray a sər məzele niye bay, maa sər na, neŋgeye nəte. ¹³ Kələmedze nğay nakə ka bo aye na, bambaz faya haladzay. Məzele nğay na, bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Slala i sidzew hay wal wal mə mbəlom tə pay bəzay. Nəteye mandza eye ka pələs herre eye hay. Peteked tay hay ka bo na, herre kwa tsekweŋ ndəluḅ faya bay dərmak. ¹⁵ Məslalam matasla eye hepepe, a yaw abəra mə bazlam nğay. Ta məslalam niye na, ma həhariye tay ha ndo neheye ta təma bazlam nğay bay aye. Ma təriye bəy ta gədaŋ eye ka gər tay. Ma mbarasliye tay ha mbarasl mbarasl andza hohway neheye ta mbəraslawə tay ha hərwi məditsaw abəra mə dəma yam aye. A da ha niye na, mevel i Mbəlom bagwar eye. ¹⁶ Ta watsa məzele nğay ka peteked nğay ada ka gwas nğay. Tə watsa na, tə gwad: «Neŋgeye na, bəy ka gər i bəy hay tebiye. Bəy Maduweŋ ka gər i bəy maduweŋ hay tebiye.»

¹⁷ Tsa na, na nğatay a gawla i Mbəlom neŋgeɗ malətsa eye ka pat. A wuda ta magala, a zalatay a diyeŋ neheye faya ta tsəviye ta magərmbəlom aye, a gwadatay: «Hayum gər, dumara ndayum bagwar i magurlom nakə Mbəlom a da aye. ¹⁸ Dumara həpəɗum slo i mədahaŋ i bəy hay, həpəɗum slo i mədahaŋ i sidzew hay tə slo i bəy tay hay. Həpəɗum slo i pələs hay tə slo i ndo neheye tə tsalawa faya aye ada tə slo i ndo hay tebiye, kwa slo i beke hay, kwa i ndo neheye nəteye beke hay bay aye, kwa i bagwar hay, kwa i wawa hay.»

¹⁹ Tsa na, na ngatay a wu i pesl niye ada ta bəy i məndzibəra hay. Sidzew tay hay tə haya gər hərwi məge vərəm ta ndo nakə a tsal ka pələs herre eye ada ta sidzew ngay hay. ²⁰ Ahəl nakə ta dazlay a vərəm aye na, ndo niye tə sidzew ngay hay tə gəs na wu i pesl ta ndo nakə a gwad nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom, azlakwa nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom bay aye. Maa ge masuwayan kame i wu i pesl na, nəngeye. Andza niye, a vatay gər a ndo hay ka matəme ka bo tay ngodgor i wu i pesl ada ka mədəslay ha gər a kule nakə a ge aye. Ahəl nakə tə gəs wu i pesl ta ndo niye a gwad nəngeye ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye na, tə kuts tay ha a dəlov i ako tə dəre. Ako niye a təma na, andza dəlov a təma andza gufa i wur i kudamasara. ²¹ Sidzew i wu i pesl hay na, ndo niye tə pələs aye a kəd tay ha ta maslalam nakə a yawaw abəra mə bazlam ngay aye. Diyej hay tebiye, tə yaw tə nda mədahanj tay, tə rah.

20

Bazlam nakə a tsik ka məve gwezem aye

¹ Ma dəba eye na, na ngatay a gawla i Mbəlom faya ma mbəzlaweye abəra mə mbəlom, kələ mahəndəke abəra ma bəd nakə kutsik bagwar eye mə həlay ngay. Tsalalaw bagwar eye a mba haladzay mə həlay ngay dərmak. ² A ye naha, a gəs gadam. Gədam niye na, dədə, andza məgwədə Fakalaw nakə a vaway gər a ndo hay ahəl niye aye. Gawla i Mbəlom niye a gəs, a dzawa na. Ma ndziye madzawa eye məve gwezem. ³ Gawla i Mbəlom a dzawa na Fakalaw niye na, a kal ha a bəd nakə kutsik bagwar eye, a dərəzl faya. A dərəzl faya na, lele tə kələ madərəzle hərwi ada mə vatay gər a ndo hay ka məndzibəra sa bay. Ma dəba i məve gwezem na, ta pəliye ha, ane tuk na, ma ndziye tsekwej tsa.

⁴ Ma dəba eye na, na ngatay a təv məndze hay i bəy, ndo hay mandza eye faya. Mbəlom kə vəlatay gədanj ka məgatay sariya a ndo hay. Na ngatay a məsəfəre i siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu dərmak. Ndo hay tə dəf fataya abəra gər ahəl niye dedədə hərwi nakə tə pa mədzal gər tay ka Yesu aye ada hərwi nakə tə dəwa ha bazlam i Mbəlom aye. Nəteye na, tə dəslay ha gər a wu i pesl niye bay, tə dəslay ha gər a kule ngay bay, ngodgor ngay andaya fataya ka da'ar təbey kwa ka həlay andaya bay. Na ngatay na, nəteye tə dəre. Nəteye tə Yesu Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem. ⁵ Niye na, tə lah mələtsew abəra ma mədahanj aye. Siye i ndo hay na, ta lətsəweye zuk bay. Ta lətsəweye na, məve gwezem ma ndəviye abəra mə dəma təday.

⁶ Məngwese ka ndo niye hay tə lah mələtsew aye. Mbəlom kə pa tay ha wal. Məməte masulo eye ma sliye fataya məgatay wuray sa bay. Ta təriye na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ada a Yesu Kəriste. Nəteye tə Kəriste ta ndziye ma bəy məve gwezem.

Mbəlom a sla ka Fakalaw

⁷ Fakalaw kə ndza madzawa eye məve gwezem na, ta gəriye ahaya abəra mə bəd. ⁸ Kə ndohwaw abəra mə bəd na, ma diye mata vatay gər a ndo hay mə gəma hay wal wal sa. Tə zalatay a gəma niye hay na, Gog ta Magog.* Ma hayatay gər ka təv manəte eye hərwi ada tə ge vərəm ta Mbəlom. Nəteye na, haladzay wurkenkene andza hewiyen nakə mə magayam aye. ⁹ Na ngatay na, tə ndohwaw tsid tsid ti ye kwa a ngay, ti ye tə lawara təv i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu andza məgwədə gəma nakə Mbəlom a wudə haladzay aye. Ane tuk na, ako a mbəzlaw fataya mə mbəlom, a təma tay ha təlməd təlməd.

* **20:8** Zəba mə Ezekiyel 38-39.

¹⁰ Fakalaw niye a vatay gər na, tə gəs na tə kal ha a dəlov i ako. Mə dəma na, gufa i kudamasara wafafafa faya ma təmiye. Tə kal ha na, a təv nakə 6a tə lah məkal ha a dəma wu i pesl ta ndo nakə a gwad neŋgeye ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye. Andza niye, ta siye dəretsətseh həpat ta həvad ka tor eye mə dəma.

Maduk i duk i sariya

¹¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a təv məndze i bəy a zəba herre. Ndo andaya mandza eye faya. Məndzibəra ta magərmbəlom tə dze abəra kame ŋgay, ta ŋgatəye sa bay. ¹² Tsa na, na ŋgatay a ndo neheye tə mət aye tebiye, kwa bagwar hay, kwa wawa hay. Nəteye malətsa eye kame i təv məndze i bəy. Tsa na, ndoweye a həndək dərewel hay. Ta həndək dərewel mekeləŋ eye dərmak. Neŋgeye na, ta watsa a dəma məzele i ndo neheye tə huta sifa nakə dedek aye. Ma dəba eye ta həndək dərewel niye hay na, Mbəlom a gatay sariya a ndo neheye tə mət aye. A gatay sariya na, təde təde ka wu tay neheye tə ge aye, tə watsa na a dərewel niye hay aye. ¹³ Ndo neheye tə mət ma bəlay aye tə ndohwaw tebiye abəra ma bəlay. Mədahaŋ neheye ma bəf ma təv məndze i mədahaŋ hay aye tə ndohwaw abəra mə dəma tebiye. Mbəlom a gatay sariya tebiye təde təde ka məsler tay. ¹⁴ Tsa na, tə kal ha məməte ta təv məndze i mədahaŋ hay a dəlov i ako. Dəlov i ako niye na, təv nakə ndo hay ta mətiye mə dəma masulo aye. ¹⁵ Tadə ndoweye məzele ŋgay andaya mə dərewel i ndo neheye ta huta sifa aye bay na, ta kal ha a dəlov i ako niye dərmak.

21

Magərmbəlom wedeye ta məndzibəra wedeye

¹ Ma dəba eye na, na ŋgatay a magərmbəlom wedeye ta məndzibəra wedeye. Magərmbəlom makurre eye ta məndzibəra makurre eye ta dze. Ada bəlay andaya sa bay kə dze. ² Na ŋgatay naha a gəma tsədaŋŋa eye, gəma niye na, Zerozelem wedeye nakə faya ma mbəzlaweye abəra ka təv i Mbəlom aye. Gəma niye na, a lambad bo, a le haladzay andza dahəlay nakə a lambad bo lele ma diye a gay i zal aye. ³ Na tsəne mətsike me a tsənew abəra ka təv məndze i bəy ta magala, a gwad: «Zəbum, Mbəlom kə ge gay ŋgay a walaŋ i ndo hay, ma ndziye tə nəteye. Ta təriye ndo ŋgay hay. Neŋgeye Mbəlom nəte ŋgewəŋ ma ndziye tə nəteye. ⁴ Ma takadiye na yam dəre tay. Ta mətiye sa bay tebiye. Wuray ma ndaləteye sa bay. Ta tuwiye sa bay, wuray ma wuriye fataya sa bay. Wu guram eye hay ta dze.»

⁵ Tsa na, ndo nakə mandza eye ka təv məndze i bəy aye, a gwad: «Zəba, na giye wu hay tebiye wedeye hay.» Tsa na, a gwedəŋ: «Watsa wu nakay hərwi bazlam neheye na, dedek, makəraw me kwa tsekweŋ andaya mə dəma bay.»

⁶ A gwedəŋ sa: «Ka ndəv. Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ mandəve i wu hay tebiye. Ndo nakə yam a gay aye na, na vəleye yam kəriye. Yam niye a ŋgəzaw ma bədiyəm. Yam niye na, yam nakə ma vəlatəye sifa a ndo hay aye. ⁷ Ndo nakə kə ŋgwasa ka dəretsətseh aye na, na vəleye wu neheye tebiye. Na təriye Mbəlom ŋgay, neŋgeye ma təriye wawa ga. ⁸ Ane tuk na, ndo i takazay hay, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ndo neheye dərev tay lele bay aye, ndo məkədə gər i ndo hay, ndo məge madama hay, madaŋ hay, ndo məpay bəzay a kule hay, ndo i parasay hay, nəteye duh ta diye na, a dəlov i ako. Gufa i kudamasara nakə a təma wafafafa aye mə dəma. Ta mətiye məməte masulo aye na, mə dəma.»

Zerozelem wedeye

⁹ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a yaw ka təv ga. Nənǵeye nəte mə walaŋ i gawla i Mbəlom neheye tasəla ta gəse mə həlay tay aye neheye maduk i duk i dəretsətseh mə dəma maraha eye. A yaw na, a gwedənǵ: «Dara, na dəkeye ka dahəlay nakə Wawa i təbaŋ ma zliye aye.» ¹⁰ Tsa na, Məsəfəre Tsədaŋŋa eye a yaw ka gər ga ada kwayaŋŋa gawla i Mbəlom niye a zla ga, a ye ga ha a mahəmba bagwar eye sololololo. A dəŋ ka Zerozelem gəma tsədaŋŋa eye, faya ma mbəzlaweye abəra ma magərmbəlom, a mbəzlaw abəra ka təv i Mbəlom. ¹¹ Gəma niye na, a dəv dzaydzay andza kwar lele eye, a wuzl dəre andza malam. Maa wuzl dəre niye na, məzlaḅ i Mbəlom. ¹² Tə lawara na gəma niye na, ta zled. Zled niye madəzla eye dabasəm eye ada zəbol eye dərmak. Tə ge faya maged i məfələkwe a dəma na, kuro gər eye sulo, əba gawla i Mbəlom kwa way ka maged neheye kuro gər eye sulo aye. Ka maged niye hay na, tə watsa faya məzele kuro gər eye sulo i slala i Israyel hay. ¹³ Gəma niye na, hawal faḁ. Ka hawal niye hay faḁ aye na, maged faya mahkar mahkar. Mahkar ta diye i bəzay, mahkar ta diye i pat mədəde ada mahkar ta diye i tsakay, mahkar ta diye i Salawa. ¹⁴ Tə pa mədok i zled i gəma niye tə kwar bagwar eye hay kuro gər eye sulo. Ka kwar niye hay nəte nəte tə watsa faya məzele i ndo i maslaŋ i Wawa i təbaŋ kuro gər eye sulo.

¹⁵ Gawla i Mbəlom nakə faya ma tsikeneye me aye na, sakwal i gura mə həlay. Sakwal niye na, hərwi mələve ha wu hay. A ye, a ləva ha gəma, maged eye hay ada zled i gəma eye. ¹⁶ Hawal i gəma niye faḁ na, tə ləva ta ze a bo bay. Gawla i Mbəlom a ləva na gəma eye ta sakwal ŋgay niye. Zəbol ŋgay eye na, gwəzem kuro gər eye sulo. Zlabatam ŋgay eye tə solololo ŋgay eye andza niye dərmak. ¹⁷ Ma dəba eye, gawla i Mbəlom a ləva zled niye. Solololo ŋgay eye temerre tə kuro kuro faḁ gər eye faḁ. A ləva na, andza nakə ndo hay tə ləwawa wu aye. ¹⁸ Ta dəzl zled niye na, tə kwar nakə tə zalay *zaspe* aye. Gəma niye na, ta dəzl ta gura lele dəre a tsara ha andza malam. ¹⁹ Tə wurkatsa na mədok i zled niye na, tə kwar neheye wal wal a le haladzay aye. Kwar eye niye hay na, tə zalatay *zaspe*. Masulo eye na, tə zalay *safir*, mamahkar eye tə zalay *apate*, mafad eye tə zalay *emerod*, ²⁰ mazlam eye tə zalay *sardowan*, maməkwa eye tə zalay *kornalin*, matasəla eye tə zalay *kərisolite*, matsamahkar eye tə zalay *beril*, matsid eye tə zalay *topaz*, makuro eye tə zalay *kərisoparas*, makuro gər eye nəte tə zalay *hisijte*, makuro gər eye sulo tə zalay *ametiste*. ²¹ Wu i maged niye kuro gər eye sulo eye i kwar, tə zalay *perəl*, a le haladzay. Təv məhay gər i gəma niye na, ta ndərat faya na, gura lele dəre a tsara ha aye.

²² Na ŋgatay a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ma gəma niye bay hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bagwar eye ada Wawa i təbaŋ nəteye wu tay ma təv maḁwule me. ²³ Na zəba dəre na, pat ta kiye ta təriye kəriye ma gəma niye hərwi dzaydzay i Mbəlom a dəv mə dəma. Wawa i təbaŋ nənǵeye a vəl dzaydzay ma gəma niye. ²⁴ Slala hay wal wal ka məndzibəra ta həhaliye ma təv dzaydzay ŋgay ma gəma niye. Bəy i məndzibəra hay ta fələkwiye a dəma tə zlele tay hərwi məvəlay wu a Mbəlom. ²⁵ Maged i gəma niye ma ndziye na, tuwaŋŋa hwapat ta dərəzliye na bay. Ta dərəzliye na daḁa bay hərwi həvaḁ andaya sa bay. ²⁶ Ta zliye zlele tə wu neheye lele aye ka məndzibəra, ta fələkwiye ha a gəma niye hərwi məvəlay a Mbəlom. ²⁷ Wu neheye lele bay aye ta sliye faya mede a dəma bay. Ndo neheye dərev tay manasa eye ada ndo i parasay ta fələkwiye a dəma bay dərmak. Mata fələkwe a dəma na, ndo neheye tə watsa məzele tay a derewel i Wawa i təbaŋ aye. Maa huta sifa dedək eye na, nəteye.

22

¹ Ma dəba aye na, gawla i Mbəlom niye a dən ka magayam wuray yam mə dəma. Yam eye niye na, ma vəliye sifa a ndo hay. A wuzl dəre andza malam ada a yaw na, abəra ka təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. ² A va ma wuzlah i tsəved i gəma niye. Ka tsakay i yam niye na, dərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye kə ndzohwaw. A ndzohwaw na, diye sulo sulo. Ka məve nəte na, a wa sik kuro gər eye sulo. Ka kiye na, a wa sik nəte. Slambah eye hay na, sidem. Ma mbəliye tay ha slala i ndo hay wal wal tebiye.

³ Wu neheye Mbəlom a vəlawatay mezeleme aye na, ma giye andaya ma gəma niye bay. Mata ge andaya ma gəma niye na, təv məndze i bəy i Mbəlom ta Wawa i təbaŋ. Ndo ŋgay hay ta dəsleye ha gər. ⁴ Nəteye na, ta ŋgateye a dəre ŋgay, ta watsiye məzele ŋgay ka da'ar tay. ⁵ Həvad ma giye andaya sa bay, lalam hay tə pat ta təriye kəriye hərwi Bəy Maduweŋ Mbəlom bo ŋgay eye ma dəvateye dzaydzay. Ada nəteye na, ta ndziye ma bəy ka tor eye.

⁶ Ma dəba eye na, gawla i Mbəlom a gwedeŋ: «Bazlam neheye na, dedek, maraw me andaya kwa tsekweŋ mə dəma bay. Bəy Maduweŋ Mbəlom a vəlatay Məsəfəre ŋgay a ndo məde ha bazlam ŋgay hay hərwi ada t̄a da ha bazlam ŋgay. A sləraw gawla ŋgay hərwi ada m̄a yaw m̄a d̄atay ha a ndo i məsler ŋgay hay wu nakə mazlambar ma deyewe ye kame aye.»

Yesu ma maweye

⁷ Yesu a gwad: «Tsənum, mazlambar na miye naha bəse. Mbəlom ma piye ŋgama ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə mə dərəwel nakay aye hərwi a yaw na, abəra ma Məsəfəre i Mbəlom.»

⁸ Neŋ Yuhana, na tsəne wu neheye tə zləm ga, na ŋgatay tə dəre ga. Ahəl nakə na tsəne aye ada na ŋgatay aye na, na kal ha bo kame i gawla i Mbəlom nakə a bəzeŋ ha aye hərwi mədəslay ha gər. ⁹ Ane tuk na, a gwedeŋ: «K̄a ge andza niye bay. Neŋ na, ndo i məsler i Mbəlom andza nəkar ada andza malamar yak neheye nəteye ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay aye ada andza siye i ndo neheye faya ta rəhay ha gər a bazlam neheye mə dərəwel nakay aye. K̄a dəslay ha gər na, a Mbəlom.»

¹⁰ A gwedeŋ sa: «Mbəlom kə d̄a ha wu nakə ka watsa a dərəwel nakay aye. Ka ŋgaha na bazlam neheye bay, d̄atay ha a ndo hay hərwi wu neheye ta giye bo na, bəse. ¹¹ Neŋ faya na gwadateye a ndo neheye ta wud̄a wu nakə lele bay aye. Tad̄a a sakum məge mənese na, dum ha kame kame andza niye huya. A nəkurom neheye d̄ərev kurom manasa eye, tad̄a a sakum matəre andza niye na, dum ha kame kame andza niye huya. Ndo nakə faya ma giye wu nakə a say a Mbəlom aye na, m̄a ge lele huya. Ndo nakə faya ma pay bəzay a Mbəlom aye na, m̄a pay bəzay a Mbəlom andza niye huya.»

¹² Ma dəba aye na, Yesu a gwedeŋ sa: «Tsəne, na miye naha bəse. Na həliye naha wu hay ka həlay hərwi ada n̄a vəl kwa a way merəbe i məsler ŋgay. ¹³ Maa dazlay a wu tebiye na, neŋ, maa ndəv ha wu hay tebiye na, neŋ gwa. Neŋ makurre i wu hay tebiye ada neŋ m̄andəve i wu hay tebiye

¹⁴ «Məŋgwe se ma ndziye ka ndo neheye ta bariye peteked tay hay tsədəŋŋa eye. Nəteye ta hutiyə tsəved məfələkwe a gəma niye. Nəteye na, ta hutiyə tsəved m̄ənde hohway i d̄ərizl i gərdaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye.

¹⁵ Ndo neheye ta t̄əra andza k̄əra aye ada madaŋ hay ta ndo neheye tə gawa mezeleme aye, nəteye na, ta ndziye ma bəra. Ndo məkəde gər i ndo hay d̄ərmak ada ta ndo neheye tə d̄əsławay ha gər a kule aye, ndo neheye tə vəlaway ha bo tay a maraw me aye, nəteye tebiye ta ndziye ma bəra, ta fələkwiye d̄ada a gəma niye bay.

¹⁶ «Nerj Yesu, na slər naha gawla i Mbəlom ga na, hərwi ada mâ ye, mâ dakum ha wu neheye a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye wal wal təv tasəla aye. Nerj na, ndo nakə faya ka həbumeye ma deyeweye abəra ma gwala i Davit aye. Nerj na, bamta i dərə mətsədə nakə a dəvawa ta mekedə aye.»

¹⁷ Məsəfərə Tsədəŋŋa eye ta dahəlay, tə gwad: «Dara.» Nəkurom neheye faya ka tsənumeye wu neheye, gwadum: «Dara.»

Nəkurom neheye yam a gakum aye, dumara sum yam nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye. Ta vəliye kəriye a ndo neheye a satay məse aye.

Mandəve i bazlam

¹⁸ Nerj Yuhana faya na gateye dəf a ndo neheye faya ta tsəniye wu neheye mə dərəwel nakay aye. Tadə ndoweye ka səkah ha wu ka bazlam neheye mə dərəwel nakay aye na, Mbəlom ma səkaheye ha dərətsətseh nakə ka dzangum mə dərəwel nakay aye. ¹⁹ Tadə ndoweye kə zla wu abəra mə bazlam i Mbəlom na, Mbəlom ma həliye hohway i dərizl i gərđaf nakə ma vəliye sifa a ndo hay aye abəra ka bəmalə ŋgay. Ma hutiyə təv ma gəma i Mbəlom bay. Ba dərəwel nakay kə tsik ka hohway ta gəma niye tsiy.

²⁰ Yesu a gwad ka wu neheye tebiye na, dedək aye, ma gwadiye: «Ayaw, na miye naha bəse.»

Ayaw Bəy Maduweŋ ga Yesu, dara.

²¹ Yesu Bəy Maduweŋ kway mâ pa fakuma ŋgama tebiye.